

OLYMPIC
SOLIDARITY

SPORTA
ADMINISTRĒŠANAS
ROKASGRĀMATA

OLYMPIC
SOLIDARITY

SPORTA ADMINISTRĒŠANAS ROKASGRĀMATA

001

PRIEKŠVĀRDI

TOMASS BAHS (*THOMAS BACH*)

002

Priecājos sveikt jūs, Olimpiskās solidaritātes sporta administratoru kursa dalībniekus!

Olimpiskās solidaritātes piedāvātās izglītojošās programmas sporta administratoriem ir ārkārtīgi svarīgas sporta attīstībā. Tas kļuva skaidrs „Olimpiskās rīcības programmas 2020” diskusijās, kurās tika stingri ieteikta nepieciešamība pieņemt un nostiprināt sporta organizāciju labas pārvaldības principus, lai sekmīgi risinātu mūsdienu sporta izaicinājumus.

Sporta administratoru kursi vietējām kopienām piedāvā vērtīgas iespējas apspriest sporta organizāciju labas pārvaldības būtību, ētiska sporta vērtības un principus, kā arī olimpiskās kustības īpatnības un sasniegumus. Turklāt šie kursi popularizē efektīvas sporta administrēšanas principus.

Kā šo kursu dalībniekiem, jums ir ārkārtīgi būtiska loma, lai nodrošinātu sporta efektīvu un ētisku pārvaldību savās kopienās. Tā ir vissvarīgākā atbildība.

Paldies jums, ka parādāt iniciatīvu kļūt par labākiem sporta administratoriem un vadītājiem. Es novēlu visu labāko jūsu nākotnes darbā sporta un olimpiskās kustības labā.

Tomass Bahs (*Thomas Bach*)
SOK prezidents

ŠEIHS AHMADS AL-FAHADS AS-SABAHS (AHMAD AL-FAHAD AL-SABAH)

003

Vairāk nekā trīs gadu desmitus Olimpiskā solidaritāte nacionālajām olimpiskajām komitejām nodrošinājusi programmas un resursus, lai atbalstītu sportistu, treneru, administratoru un sporta vadītāju attīstību.

1980. gados pirmās uzsāktās programmas atbalstīja sporta administratoru apmācību, jo īpaši no jaunattīstības valstīm. Tā kā šai nepieciešamībai joprojām ir piešķirta ļoti augsta prioritāte, Olimpiskās solidaritātes atbalsts sporta vadītāju izglītībai tiek nodrošināts trīs līmeņos – apmācībai sporta administratoruursos, padziļinātos sporta pārvaldībasursos un profesionālā maģistra studiju programmā sporta organizāciju menedžmentā(MEMOS).

Šī Sporta administrēšanas rokasgrāmata nodrošina mācību saturu sporta administratoru kursiem. Pēdējo 30 gadu laikā tā vairākas reizes tikusi pārskatīta, un pašreizējais

izdevums ir patiesi visaptveroši modernizēts, lai atspoguļotu neseno notikumus olimpiskajā kustībā un pašlaik sportā pastāvošās problēmas.

Katru gadu šajosursos piedalās vairāk nekā 3000 dalībnieku no apmēram 40 NOK.

Tas prasa ārkārtīgi lielu plānošanu, milzum daudz pūļu un plašu sadarbību starp grupām, kuras sagatavo izglītojošus materiālus, organizēursos un veic apmācību.

Es pateicos viņiem visiem par pūlēm un pateicos visiem jums, dalībniekiem, par jūsu iniciatīvu un ieinteresētību kļūt par labākiem sporta vadītājiem.

Šeihs Ahmads al-Fahads as-Sabahs
Olimpiskās solidaritātes komisijas priekšsēdētājs

SATURA RĀDĪTĀJS

PAR ŠO ROKASGRĀMATU	006
1. SADAĻA OLIMPISKĀS KUSTĪBAS PRINCIPI, STRUKTŪRA UN VADĪBA	008
1. BLOKS Olimpiskās kustības vadība	010
2. BLOKS Olimpiskās kustības pamati	016
3. BLOKS Starptautiskā Olimpiskā komiteja (SOK)	024
4. BLOKS Nacionālās olimpiskās komitejas (NOK)	032
5. BLOKS Starptautiskās federācijas (SF)	034
2. SADAĻA SPĒLES	036
6. BLOKS Olimpiskās spēles	038
7. BLOKS Jaunatnes olimpiskās spēles	046
8. BLOKS Citas svarīgas spēles	049
9. BLOKS Olimpiskās kustības finansēšana	053
3. SADAĻA SPORTISTI OLIMPISKĀS KUSTĪBAS PAMATĀ	056
10. BLOKS Sportistu atbalstīšana	058
11. BLOKS Cīņa pret dopingu	063
12. BLOKS Sportisti un komercializācija	071
13. BLOKS Sportistu līgumi un strīdu izšķiršana	074
14. BLOKS Sociālie plašsaziņas līdzekļi	078
15. BLOKS Talantu atklāšana	084
16. BLOKS Jauno sportistu aizsardzība	086
17. BLOKS Sportistu izaugsme	089
18. BLOKS Treneru līderības attīstīšana	091
19. BLOKS Sporta medicīna	096
20. BLOKS Sporta zinātne	101
21. BLOKS Tehnoloģija sportā	104
4. SADAĻA OLIMPISKO VĒRTĪBU UN SPORTA VEICINĀŠANA	106
22. BLOKS Sporta nozīme sabiedrībā	108
23. BLOKS Sporta priekšrocības cilvēkiem	114
24. BLOKS Sociālo pārmaiņu veicināšana ar sportu	120
25. BLOKS Sports un miers	124
26. BLOKS Olimpiskās vērtības	127
27. BLOKS Iekļautība un dzimumu līdztiesība	130
28. BLOKS Ilgtspēja	134
29. BLOKS Olimpiskā kultūra un izglītība	138
30. BLOKS Ētika sportā	141
31. BLOKS Sacensību rezultātu sarunāšana	144
32. BLOKS Dopinga lietošanas ētiskās problēmas	148
33. BLOKS Arbitrāža un strīdu izšķiršana	151
34. BLOKS Godīga spēle	154
35. BLOKS Uzmākšanās, pāridarījumi un vardarbība sportā	160

5. SADAĻA	PĀRVALDĪBA	164
1. TĒMA	Pārvaldības prasmes	166
36. BLOKS	Komunikācija	167
37. BLOKS	Līderība	178
38. BLOKS	Lēmumu pieņemšana	181
39. BLOKS	Problēmu risināšana	185
40. BLOKS	Laika pārvaldība	187
41. BLOKS	Sapulču vadīšana	188
42. BLOKS	Konflikta risināšana	190
2. TĒMA	Organizācijas pārvaldība	194
43. BLOKS	Jūsu darbības vide	195
44. BLOKS	Darbs partnerattiecībās	198
45. BLOKS	Sports un valsts iestādes	200
46. BLOKS	Labā pārvaldība	202
47. BLOKS	Satversmes	206
48. BLOKS	Galvenās lomas	208
49. BLOKS	Risku pārvaldība	214
50. BLOKS	Veselība un drošība	217
51. BLOKS	Aizsardzība un apdrošināšana	218
52. BLOKS	Informācijas tehnoloģija	221
3. TĒMA	Resursu pārvaldība	226
53. BLOKS	Projektu vadība	227
54. BLOKS	Stratēģiskā plānošana	230
55. BLOKS	Veiktspējas pārvaldība un novērtēšana	234
56. BLOKS	Darbs ar cilvēkiem	237
57. BLOKS	Personāla un brīvprātīgo apmācība	240
58. BLOKS	Finanšu pārvaldība un budžeta plānošana	242
59. BLOKS	Līdzekļu avoti	247
60. BLOKS	Reklāma un sponsorēšana	249
4. TĒMA	Aktivitāšu pārvaldība	254
61. BLOKS	Sporta brauciena plānošana	255
62. BLOKS	Sporta pasākuma organizēšana	261
63. BLOKS	Būvju pārvaldība un ekspluatācija	264
64. BLOKS	Sporta komandas atlase	266
65. BLOKS	Olimpisko spēļu misijas organizēšana	270
	PIELIKUMI	276
	NOK un to kontinentālā līmeņa asociācijas	278
	Vasaras olimpiskās, ziemas olimpiskās un SOK atzītās starptautiskās federācijas (SF)	282
	Vasaras un ziemas olimpiskie sporta veidi un disciplīnas	285
	Citas spēles	291
	Olimpisko spēļu ieņēmumi	295

PAR ŠO ROKASGRĀMATU

Sporta administrēšanas rokasgrāmata ir galvenais mācību līdzeklis nacionālo olimpisko komiteju (NOK) sporta administratoru kursiem, kas organizēti Olimpiskās solidaritātes programmas robežās. Olimpiskā solidaritāte lepojas ar iespēju apgādāt visus kursa dalībniekus ar šīs rokasgrāmatas drukāto kopiju; šī rokasgrāmata ir pieejama arī elektroniskā veidā.

SPORTA ADMINISTRĒŠANAS ROKASGRĀMATA

Sporta administrēšanas rokasgrāmata pirmo reizi tika publicēta 1986. gadā, un pēc tam regulāri pārskatīta un pārpublicēta. 2018. gadā publicētā pašreizējā redakcija ir būtiski atjaunināta, lai atspoguļotu pašreizējo zināšanu līmeni, praksi un izaicinājumus sporta administrēšanā olimpiskās kustības robežās.

SPORTA ADMINISTRATORU KURSI

Olimpiskās solidaritātes organizētie sporta administratoru kursi palīdz nacionālo olimpisko komiteju, nacionālo federāciju (NF) un citu par sporta attīstību savās valstīs atbildīgo organizāciju sporta administratoriem efektīvāk, rezultatīvāk un pozitīvāk darboties olimpiskajā un sporta kustībā. Specifiskos sporta norādījumus apvienojot ar vispārīgām rekomendācijām, piemēram, par sporta administrēšanu, sportistu izaugsmi, olimpisko vērtību veicināšanu un citām svarīgām tēmām, kursi ir piemēroti ievēlētām amatpersonām, brīvprātīgajiem administratoriem, algotam personālam un visām citām sporta administrēšanā iesaistītajām personām visā pasaulē neatkarīgi no tā, vai runa ir par NOK, NF vai vietējām sporta organizācijām.

Sporta administratoru kursi ir Olimpiskās solidaritātes vadītāju apmācības stratēģijas būtiska sastāvdaļa un svarīgs instruments ikvienai sporta pārvaldībā, administrēšanā un organizēšanā iesaistītajai personai un sporta organizācijām. Mēs ceram, ka šī rokasgrāmata būs noderīga visā olimpiskajā kustībā iesaistītajiem vietējiem un nacionālajiem sporta administratoriem.

PADZIĻINĀTI SPORTA PĀRVALDĪBAS KURSI UN MEMOS

Papildus šiem kursiem Olimpiskā solidaritāte izstrādājusi padziļinātus sporta pārvaldības kursus, kuru dalībnieki var detalizētāk izpētīt sešas

galvenās pārvaldības sfēras: vadība, stratēģiskā pārvaldība, finanses, mārketinga un pasākumu organizēšana. Šo kursu pamatā ir olimpisko sporta organizāciju pārvaldības rokasgrāmata, kas pirmo reizi tika publicēta 2007. gadā, bet 2018. gadā paredzēta tās pārskatīšana un pārpublicēšana.

Olimpiskās solidaritātes nodrošinātais augstākais apmācības līmenis ir MEMOS (profesionālā maģistra studiju programma sporta organizācijas menedžmentā). Olimpiskā solidaritāte atbalsta MEMOS, piešķirot stipendijas NOK dalībniekiem.

SIEVIEŠU PĀRSTĀVĪBAS VEICINĀŠANA SPORTA ADMINISTRĀCIJĀ

Lai nostiprinātu sieviešu pārstāvību sporta administrācijā un tādējādi veicinātu dzimumu līdztiesību olimpiskās kustības galvenajās lēmējinstītūcijās, Olimpiskā solidaritāte aktīvi mudina nacionālās olimpiskās komitejas veicināt sieviešu pārstāvību sporta administrācijā, viņām nodrošinot profesionālās apmācības iespējas visās Olimpiskās solidaritātes piedāvātajās apmācību programmās.

PAR ŠO ROKASGRĀMATU

Sporta administrēšanas rokasgrāmata ir sadalīta piecās skaidri nošķirtās sadaļās:

1. sadaļa: Olimpiskās kustības principi, struktūra un vadība

Kā Starptautiskā Olimpiskā komiteja (SOK) vada olimpisko kustību visā pasaulē ar nacionālo olimpisko komiteju (NOK) un starptautisko federāciju (SF) īpašu palīdzību.

8. lpp.

2. sadaļa: Spēles

Olimpisko spēļu pagātne, tagadne un nākotne, kā arī informācija par citām galvenajām daudzu sporta veidu sacensībām visā pasaulē.

36. lpp.

3. sadaļa: Sportisti olimpiskās kustības pamatā

Informācija par antidopingu, sporta zinātnei un medicīnu, komercializāciju, sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem, tehnoloģiju un daudzām citām problēmām, kuras mūsdienās ietekmē sportistus.

56. lpp.

4. sadaļa: Olimpisko vērtību un sporta veicināšana

Norādes, kā ikviens olimpiskās kustības loceklis var cienīt, ievērot un veicināt olimpisko vērtību īstenošanu sportā un plašākā sabiedrībā.

106. lpp.

5. sadaļa: Pārvaldība

Detalizēta pamācība par visu veidu un lieluma sporta organizāciju pārvaldību, aptverot visas sfēras no laika pārvaldības līdz spēļu misijas plānošanai.

164. lpp.

Katra sadaļa ir iedalīta blokos, kas veltīti noteiktam jautājumam saistībā ar sadaļas tēmu. Rokasgrāmatas beigās ir vairāki pielikumi ar noderīgiem sarakstiem un statistiku, kas attiecas uz NOK, SF, olimpiskajām spēlēm un citām svarīgākajām spēlēm visā pasaulē.

ATSLĒGA

Rokasgrāmatas tekstā mēs izmantojam vairākus simbolus.

Saite uz saistīto saturu citur šajā rokasgrāmatā.

Saites uz citu saistīto saturu – drukāto vai tiešsaistes.

Šajā blokā iztirzāto galveno jēdzienu definīcijas.

Jautājumi saistībā ar katrā blokā iztirzāto materiālu – noderīgs diskusijas sākuma punkts.

Attēlu paraksti.

Phjončhanas 2018. gada ziemas olimpisko spēļu atklāšanas ceremonija.

SADAĻA

008

OLIMPISKĀS KUSTĪBAS PRINCIPI, STRUKTŪRA UN VADĪBA

Starptautiskā Olimpiskā komiteja (SOK) veicina sadarbību starp visām olimpiskajā kustībā iesaistītajām organizācijām, tostarp **nacionālajām olimpiskajām komitejām (NOK)**, **starptautiskajām federācijām (SF)**, **olimpisko spēļu orgkomitejām (OSOK)**, **pasaules olimpiskajiem partneriem**, **spēļu oficiālajām raidorganizācijām (RHB)** un **SOK atzītajām organizācijām**.

1. sadaļa aptver SOK attīstību un olimpisma pamatus. Tajā sniegts olimpiskās kustības struktūras pārskats un detalizēti izklāstīts, kā SOK darbojas un kā pārvalda savu organizāciju un olimpisko kustību.

1. bloks	Olimpiskās kustības vadība	010
2. bloks	Olimpiskās kustības pamati	016
3. bloks	Starptautiskā Olimpiskā komiteja (SOK)	024
4. bloks	Nacionālās olimpiskās komitejas (NOK)	032
5. bloks	Starptautiskās federācijas (SF)	034

1. BLOKS

OLIMPISKĀS KUSTĪBAS VADĪBA

- A. KAS IR OLIMPISKĀ KUSTĪBA?
- B. OLIMPISKĀ RĪCĪBAS PROGRAMMA 2020
- C. PARTNERATTIECĪBAS ĀRPUS SPORTA

A. KAS IR OLIMPISKĀ KUSTĪBA?

Olimpiskā kustība ir pasaules kustība, kurā piedalās olimpisma vērtību iedvesmotie cilvēki un organizācijas. Starptautiskās Olimpiskās komitejas (SOK) vadībā olimpiskā kustība aptver piecus kontinentus un olimpiskajās spēlēs sapulcē pasaules labākos sportistus. Tās simbols ir pieci savstarpēji savīti apli.

www.olympic.org/the-ioc/leading-the-olympic-movement

Olimpiskās kustības trīs galvenās sastāvdaļas:

- SOK, olimpiskās kustības augstākā instance. 3. bloks
- Nacionālās olimpiskās komitejas (NOK), kuras veicina olimpisko kustību savās valstīs. 4. bloks
- Starptautiskās federācijas (SF), kas pārvalda dažādus olimpiskos sporta veidus. 5. bloks

Olimpiskā kustība ietver olimpisko spēļu organizēšanas komitejas (OSOK), nacionālās asociācijas, klubus un personas, kuri ir SF un NOK biedri, it īpaši sportistus, tiesnešus, arbitrus, trenerus, kā arī citas sporta amatpersonas un tehnisko personālu.

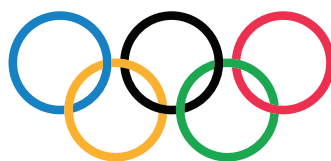

Olimpiskā kustība aptver piecus kontinentus un olimpiskajās spēlēs sapulcē pasaules labākos sportistus.

„OLIMPISMS NAV TIKAI SPORTA KONCEPCIJA. TĀ IR DZĪVES FILOZOFIJA.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2013. G.

OLIMPISMS IR DZĪVES FILOZOFIJA, KURĀ SPORTS KALPO CILVĒCEI

B. OLIMPISKĀ RĪCĪBAS PROGRAMMA 2020

„[„OLIMPISKĀ RĪCĪBAS PLĀNA 2020”]
40 DETALIZĒTĀS REKOMENDĀCIJAS IR KĀ
ATSEVIŠĶI PUZLES GABALIŅI, KURUS
SALIEKOT KOPĀ, IEGŪSTAM OLIMPISKĀS
KUSTĪBAS NĀKOTNES SKAIDRU ATTĒLU.”

OLIMPISKAIS RĪCĪBAS PLĀNS 2020 (IEVADS), 2014. G.

„Olimpiskais rīcības plāns 2020” ir olimpiskās kustības nākotnes stratēģiskais ceļvedis. Tā izstrāde tika uzsākta 2013. gada decembrī, kad jaunievēlētais SOK prezidents Tomass Bahs sāka īstenot savu apņemšanos pārvērst SOK par nozīmīgāku un sekmīgāku organizāciju. Pēc gadu ilgām konsultācijām ar olimpiskās kustības ieinteresētajām personām, pieaicinātajiem ekspertiem un sabiedrību „Olimpiskais rīcības plāns 2020” tika vienbalsīgi pieņemts SOK 127. sesijā 2014. gada decembrī. Šobrīd tiek ieviestas tā rekomendācijas.

Dažu svarīgāko „Olimpiskajā rīcības plānā 2020” iztirzāto sfēru skaitā ietilpst:

- Kandidatūru izvērtēšanas procesa grozīšana, aicinot potenciālās kandidātpilsētas iesniegt projektus, kas atbilst to sporta, ekonomikas,

sociālajām un vides ilgtermiņa plānošanas vajadzībām.

- Spēļu rīkošanas pieteikumu izmaksu samazināšana.
- Pāreja no programmas, kuras pamatā ir sporta veidi, uz programmu, kuras pamatā ir sacensību disciplīnas.
- Seksuālās orientācijas diskriminācijas novēršanas pasākumu pastiprināšana, grozot Olimpiskās hartas olimpisma 6. pamatprincipu (2017. gada redakcija).
- Olimpiskā kanāla atklāšana, lai sporta veidiem un sportistiem visu gadu nodrošinātu plašsaziņas platformu.
- Labas pārvaldības un ētikas principu nostiprināšana atbilstoši jaunajām prasībām un
- uzsvēršana, ka sportisti joprojām ir visu 40 rekomendāciju pamatā, un „tīro” sportistu aizsardzība ir SOK filozofijas pamatā.

„Olimpiskais rīcības plāns 2020” ir olimpiskās kustības nākotnes stratēģiskais ceļvedis.

Kuri no „Olimpiskā rīcības plāna 2020” priekšlikumiem visvairāk attiecas uz jums, jūsu sporta veidu un jūsu kopienu? Kā jūs rīkotos saskaņā ar tiem?

Kā SOK, Olimpiskā solidaritāte vai citas organizācijas var palīdzēt jums, jūsu sporta veidam vai jūsu NOK šo rekomendāciju izpildē?

OLIMPISKĀ RĪCĪBAS PROGRAMMA 2020

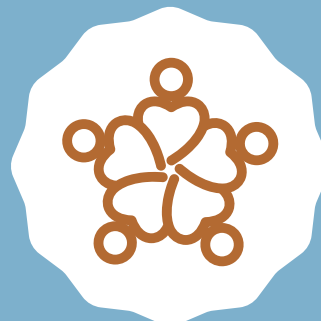
PIEŅEMTS SOK 127. SESIJĀ MONAKO
2014. GADA 8. – 9. DECEMBRĪ

40 000
SABIEDRĪBAS
IESNIEGUMU VIENA
GADA LAIKĀ

1200
PROCESA LAIKĀ
TAPUŠO IDEJU

14 SOK DARBA
GRUPAS APSPIEDA
PRIEKŠLIKUMUS

„OLIMPISKĀ RĪCĪBAS PLĀNA 2020” REKOMENDĀCIJAS

013

1. Pārveidot pieteikumu iesniegšanas procesu par uzaicinājumu.
2. Novērtēt pieteikumus iesniegušās pilsētas, analizējot to galvenās iespējas un riskus.
3. Samazināt pieteikumu iesniegšanas izmaksas.
4. Iekļaut ilgtermiņa visos olimpisko spēļu aspektos.
5. Iekļaut ilgtermiņa olimpiskās kustības ikdienas darbībā.
6. Cieši sadarboties ar citu sporta pasākumu organizētājiem.
7. Nostiprināt attiecības ar organizācijām, kas organizē sporta pasākumus cilvēkiem ar atšķirīgām spējām.
8. Nostiprināt attiecības ar profesionālajām līgām.
9. Izveidot olimpiskās programmas ietvaru.
10. Pāriet no programmas, kuras pamatā ir sporta veidi, uz programmu, kuras pamatā ir sacensību disciplīnas.
11. Veicināt dzimumu līdzsvaru.
12. Samazināt olimpisko spēļu pārvaldības izdevumus un uzlabot tās pielāgojamību.
13. Attīstīt sinerģijas ar olimpiskajā kustībā ieinteresētajām pusēm.
14. Pastiprināt olimpisma 6. pamatprincipu.
15. Mainīt filozofiju uz „tīro” sportistu aizsardzību.
16. Izmantot SOK 20 miljonu ASV dolāru fondu „tīro” sportistu aizsardzībai.
17. Godināt „tīros” sportistus.
18. Pastiprināt sportistu atbalstu.
19. Atklāt olimpisko kanālu.
20. Iesaistīties stratēģiskās partnerattiecībās.
21. Pastiprināt SOK propagandas darbību.
22. Izplatīt uz olimpiskajām vērtībām balstītu izglītību.
23. Sadarboties ar kopienām.
24. Novērtēt programmu „Sports cerībai”.
25. Pārskatīt jaunatnes olimpisko spēļu pozicionēšanu.
26. Turpināt sporta un kultūras saskaņošanu.
27. Ievērot labas pārvaldības pamatprincipus.
28. Atbalstīt autonomiju.
29. Palielināt pārredzamību.
30. Pastiprināt SOK Ētikas komisijas neatkarību.
31. Nodrošināt atbilstību.
32. Nostiprināt ētiku.
33. Turpināt sponsoru iesaistīšanu programmās „Olimpisms darbībā”.
34. Attīstīt globālās licencēšanas programmu.
35. Veicināt galveno sponsoru sadarbību ar NOK.
36. Paplašināt piekļuvi olimpiskajam zīmolam nekomerciālam lietojumam.
37. Risināt SOK locekļu vecuma ierobežojuma problēmu.
38. Īstenot personāla mērķatlasī.
39. Veicināt dialogu sabiedrībā un olimpiskajā kustībā.
40. Pārskatīt SOK komisiju uzdevumu loku un sastāvu.

C. PARTNERATTIECĪBAS ĀRPUS SPORTA

Toreizējais ANO ģenerālsekretārs Pans Kimuns (*Ban Ki-moon*, pa kreisi) un SOK prezidents Tomass Bahs.

Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO)
Apvienoto Nāciju Organizācija ir 1945. gadā dibinātā starptautiska organizācija miera un drošības uzturēšanai pasaulē, draudzīgu attiecību izveidošanai starp valstīm un starptautiskas sadarbības nodrošināšanu starptautisku problēmu risināšanai. **ANO Ģenerālā asambleja** ir tās galvenā apspriešanas, politikas veidošanas un pārstāvības institūcija.

ANO rezolūcija ir ANO viedokļa vai gribas oficiāla izpausme.

www.un.org

Olimpiskais pamiers
Olimpiskā pamiera tradīciju iedvesmoja antīko spēļu laikā piekoptais pamiers, kas garantēja sportistu, mākslinieku un citu personu drošu ceļošanu uz spēlēm un atpakaļ. Ar mūsdienu olimpiskā pamiera palīdzību SOK tiecas iesaistīt jaunatni olimpisko ideālu popularizēšanā; izmantot sportu, lai nodibinātu kontaktus konfliktējošo kopienu starpā; piedāvāt humāno palīdzību kara plosītajām valstīm; kā arī radīt plašākas iespējas savstarpējam dialogam un izlīgumam

www.olympic.org/olympic-truce

„OLIMPISKIE PRINCIPI IR APVIENOTO NĀCIJU ORGANIZĀCIJAS PRINCIPI.”

TOREIZĒJAIS ANO ĢENERĀLSEKRETĀRS PANS KIMUNS (*BAN KI-MOON*), 2009. G.

Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO) jau sen atzinusi sporta ieguldījumu sociālās attīstības un miera labā. SOK un ANO sadarbībai ir bijusi galvenā loma, lai veicinātu sporta atzišanu par attīstības un miera veicināšanas līdzekli.

Pēdējo gadu laikā daži vēsturiski notikumi ir būtiski nostiprinājuši SOK un ANO partnerattiecības. Partnerattiecības tika uzsāktas 1922. gadā, kad SOK un Starptautiskā Darba organizācija (SDO) nodibināja institucionālo sadarbību.

1993. gadā ANO Ģenerālā asambleja apstiprināja ANO rezolūciju par olimpiskā pamiera atjaunošanu,

tādējādi vēl vairāk nostiprinot SOK un ANO sadarbību. ANO rezolūcijā ar nosaukumu „Pasaules pārveidošana par miermīlīgu un labāku vietu ar sporta un olimpisko ideālu palīdzību” ANO dalībvalstis tiek aicinātas pirms katrām spēlēm ievērot olimpisko pamieru un sadarboties ar SOK un Starptautisko Paralimpisko komiteju (SPK) to centienos izmantot sportu kā miera, dialoga un izlīgšanas veicināšanas līdzekli konflikta zonās.

2009. gadā ANO Ģenerālā asambleja piešķīra SOK pastāvīgā novērotāja statusu. SOK var tieši iesaistīties ANO rīcības plānā, piedalīties un uzstāties ANO Ģenerālās asamblejas apspriedēs, tādējādi jaunā līmenī

www.olympic.org/cooperation-with-the-un

www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals

iegūstot sporta veicināšanas iespējas.

2014. gada aprīlī ANO un SOK parakstīja vienošanos par abu organizāciju sadarbības stiprināšanu, uzsverot, ka SOK un ANO „ir kopīgas vērtības — veicināt labākas un miermīlīgas pasaules veidošanu ar sportu”. Tad tika paziņots par SOK goda prezidenta Žaka Roges (*Jacques Rogge*) iecelšanu par ANO ģenerāļsekretāra īpašo sūtni jauniešu bēgļu un sporta lietās.

2015. gadā sportam un olimpiskajai kustībai vēsturiskajā brīdī ANO oficiāli atzina sportu par ilgtspējīgas attīstības „svarīgu nodrošinātāju” un to iekļāva ANO „Rīcības plānā 2030”. SOK ir pārliecināta par sporta potenciālu, lai palīdzētu sasniegt vairākus no ANO „Rīcības plānā 2030” nospraustajiem 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM), pievēršot sevišķu uzmanību pieciem IAM:

- **3. mērķis: Nodrošināt veselīgu dzīvesveidu un veicināt labklājību visiem jebkurā vecumā**
Regulāri fiziski vingrinājumi ir viens no labākajiem veidiem, lai novērstu kaītes un slimības, un sports palīdz būtiski samazināt veselības aprūpes izdevumus, paaugstina ražīgumu un uzlabo psihisko veselību.
- **4. mērķis: Nodrošināt iekļaujošu un taisnīgu kvalitatīvu izglītību un**

veicināt visiem mūžizglītības iespējas

Fiziskā izglītība un sports var palīdzēt skolu apmeklētības palielināšanā un uzlabot mācību rezultātus, vienlaikus veicinot plašu dzīves iemaņu un vērtību klāstu.

- **5. mērķis: Sasniegt dzimumu līdztiesību un paplašināt visu sieviešu un meiteņu tiesības un iespējas**
Sports var palīdzēt meiteņu un sieviešu veselības un labklājības uzlabošanā, stiprināt pašcieņu, atvieglot sociālo iekļautību un integrāciju, kā arī izaicināt dzimumu normas.
- **16. mērķis: Veicināt miermīlīgu un iekļaujošu sabiedrību izveidošanu ilgtspējīgas attīstības interesēs, visiem nodrošināt pieeju taisnīgai tiesai un visos līmeņos izveidot efektīvas, atbildīgas un iekļaujošas institūcijas**
Sports var sekmēt sociālo iekļaušanu, veidot uzticēšanos un veicināt miera kultūru starp konfliktējošām grupām.
- **17. mērķis: Nostiprināt īstenošanas līdzekļus un aktivizēt globālās partnerattiecības ilgtspējīgas attīstības interesēs**
Sporta sektors ir spēcīga un aktīva pilsoniskās sabiedrības sastāvdaļa un var maksimāli uzlabot IAM gūtos sasniegumus.

Kā jūsu sporta veids vai NOK var palīdzēt, lai sasniegtu jebkuru no šiem pieciem norādītajiem ilgtspējīgas attīstības mērķiem?

2. BLOKS

OLIMPISKĀS KUSTĪBAS PAMATI

- A. KAS BIJA PJĒRS DE KUBERTĒNS (*PIERRE DE COUBERTIN*)?
- B. KAS KALPOJA PAR VIŅA IEDVESMAS AVOTIEM?
- C. 1894. GADA KONGRESS PAR OLIMPISKO SPĒĻU ATJAUNOŠANU
- D. OLIMPISKĀ HARTA
- E. OLIMPISMA PAMATPRINCIPI

A. KAS BIJA PJĒRS DE KUBERTĒNS?

Pjērs de Fredī (*Pierre de Frédy*), barons de Kubertēns piedzima 1863. gada 1. janvārī Parīzē. Jau ļoti agri viņš izrādīja interesi par literatūru, vēsturi, socioloģiju un izglītības problēmām. Pēc jezuītu koledžas viņš mācījās Francijas Kara akadēmijā un juridiskajā augstskolā, taču abas pameta, lai pilnībā pievērstos savai izglītības reformas redzējumam un savam sapnim mūsdienu veidā atdzīvināt olimpiskās spēles.

De Kubertēns nodibināja olimpisko kustību, SOK un olimpiskās spēles, kā

arī izstrādāja Olimpisko hartu, atklāšanas un noslēgšanas ceremoniju protokolu, olimpisko zvērestu, olimpiskos aplus un olimpisko karogu. Viņš bija SOK prezidents no 1896. līdz 1925. gadam, bet līdz savai nāvei 1937. gada 2. septembrī bija Olimpisko spēļu goda prezidents.

De Kubertēns apbedīts Šveices pilsētā Lozannā, bet saskaņā ar viņa pēdējo gribu viņa sirds apbedīta Grieķijas Olimprijā — olimpiskajiem ideāliem un garam veltītajā marmora monumentā.

Barons Pjērs de Kubertēns (vidū) un daži SOK locekļi 20. gadsimta sākumā.

🌐 Pjērs de Kubertēns — Olimpiskie memoāri (SOK, Lozanna, 1997. g.)

B. KAS KALPOJA PAR VIŅA IEDVESMAS AVOTIEM?

Pjēra de Kubertēna idejas par izglītības reformu un viņa sapnis par olimpisko spēļu atdzīvināšanu parāda, ka viņš bija sava laika cilvēks, kuru ietekmēja apkārtējā pasaule un notikumi. Viņš sacīja: „Atdzīvinot olimpiskās spēles, es neskatījos sev apkārt, bet lūkojos tālumā.

Es vēlējos mūsdienu pasaulē ilgtspējīgā veidā atjaunot antīko tradīciju, kuras principi atkal bija kļuvuši būtiski.”

Viņam bija vairāki iedvesmas avoti mūsdienīgām olimpiskajām spēlēm.

FIZISKĀ SAGATAVOTĪBA FRANCIJĀ

De Kubertēna aizrautīgos centienus veikt izglītības reformu ar sporta starpniecību ietekmēja viņa agrīni izveidojies uzskats, ka viņa tautiešiem ir sevišķi slikta fiziskā sagatavotība. Viņš uzskatīja, ka tautiešu slikta fiziskā sagatavotība tiešā veidā bija vainojama Francijas pazemojošā sakāvē 1871. gada karā pret Prūsiju, un ir nepieciešams rīkoties problēmas atrisināšanai.

SPORTS ANGLIJAS PRIVĀTSKOLĀS

Dažādu valstu izglītības sistēmu pētīšanas nolūkā P. de Kubertēns daudz ceļoja — taču vispēcīgāko iespaidu uz viņu atstāja 19. gadsimta astoņdesmitajos gados Anglijas pilsētā Ragbijā apmeklētā skola (*Rugby School*) un tās direktora, Dr. Tomasa Arnolda (*Thomas Arnold*) veiktais darbs. Viņš redzēja, ka sporta nodarbības bija britu zēnu skolu mācību programmas fundamentāla un strukturāla sastāvdaļa, un zēni sasniegta izcilus sportiskos rezultātus.

De Kubertēnam tikpat svarīga bija arī Anglijas izglītības sistēmā ieviestā „kristīgā džentlmeņa” koncepcija, kurā sports tika cieši saistīts ar morāles un sociālajām vērtībām.

ANTĪKĀS OLIMPISKĀS SPĒLES

Gluži kā daudzus citus 19. gadsimta Eiropas iedzīvotājus, arī de Kubertēnu savilņoja arheoloģiskie atklājumi Olimpijā, kur apmēram 1000 gadu bija notikušas antīkās olimpiskās spēles. Šīs antīkās olimpiskās spēles bija gan reliģiski svētki par godu grieķu dievam Zevam, gan sporta sacensības. De Kubertēns redzēja spēļu atdzimšanas potenciālu, taču pievienojot 19. gadsimta sporta izglītojošās vērtības.

776. gadā p. m. ē. antīkajās olimpiskajās spēlēs ietilpa tikai viens sporta veids — skriešana. Līdz 600. gadam p. m. ē. spēles bija paplašinājušās, taču noritēja tikai piecas dienas un tajās bija iekļautas tikai jāšanas sacensības, piecīņa, bokss, cīkstēšanās, pankratons (boksa un cīkstēšanās kombinācija) un vairākas skriešanās sacensības. De Kubertēnam bija skaidrs, ka sporta programma būs jāpielāgo mūsdienu pasaulei.

Antīko spēļu ceremonija un protokols guva de Kubertēna atbalstu. Sportistu zvēresta rituāls viņam kalpoja par iedvesmu olimpiskā zvēresta mūsdienu variantam, kas tika ieviests 1920. gada olimpiskajās spēlēs Antverpenē. Savukārt citi de Kubertēna loloto olimpisko spēļu elementi bija pavisam mūsdienīgi. Antīkajās olimpiskajās spēlēs sacensību uzvarētājs saņēma olīvkokā lapu vainagu, savukārt mūsdienu spēļu uzvarētājs saņēma medaļu. Trešajās mūsdienu olimpiskajās spēlēs medaļas saņēma pirmo triju vietu ieguvēji.

Cita svarīga atšķirība attiecās uz dalībniekiem. Pretstatā antīkajām spēlēm, kurās sākotnēji dīrkstēja piedalīties tikai brīvie un grieķu tautības vīrieši un zēni, de Kubertēns vēlējās mūsdienu spēles pārvērst par starptautiskiem sporta svētkiem. Kaut gan sievietes nedrīkstēja piedalīties antīkajās olimpiskajās spēlēs (izņemot jāšanas sacensības, kurās par uzvarētāju varēja pasludināt zirga īpašnieci), kopš 1900. gada sievietēm ir atļauta piedalīšanās mūsdienu olimpiskajās spēlēs.

CITAS „OLIMPISKĀS” SPĒLES

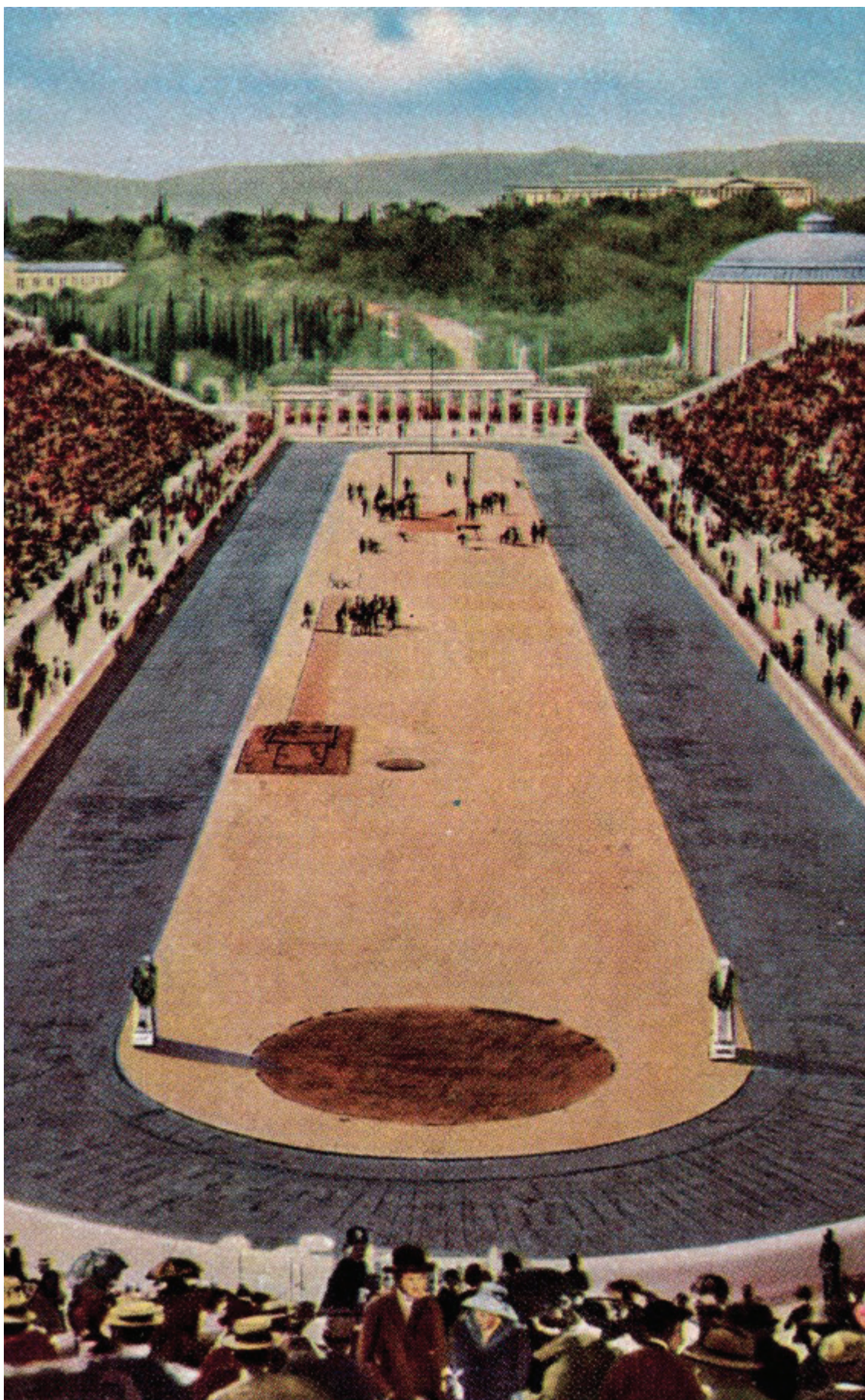
De Kubertēns nebija vienīgais, kuram bija olimpisko spēļu atdzimšanas redzējums. Jau sen pirms atklājumiem un izrakumiem senajā Olimpijā visā pasaulē tika rīkoti citas vietējās „Olimpiskās” spēles, piemēram, Anglijā rīkotās Roberta Davera (*Robert Dover*) olimpiskās spēles un Dr. Viljama Penija Brūksa (*William Penny Brookes*) Mačvenlokas olimpiskās spēles, Zviedrijā rīkotās olimpiskās spēles Ramlosā (*Ramlösa*), Grieķijā rīkotā olimpiāde Zappeionā (*Zappeion*) un Kanādā rīkotās Monreālas olimpiskās spēles. Taču tieši de Kubertēns bija galvenais dzinējspēks, lai savu starptautisko sporta svētku redzējumu pārvērstu mūsdienu olimpiskajās spēlēs.

Pirmās mūsdienu olimpiskās spēles notika 1896. gadā Atēnās.

Vai jūs uzskatāt, ka Pjēra de Kubertēna redzējums ir joprojām aktuāls?

C. OLIMPISKO SPĒĻU ATJAUNOŠANAS KONGRESS 1894. GADĀ

Kopš pirmās publicēšanas reizes 1908. gadā Olimpiskā harta ir piedzīvojusi daudzus grozījumus.

Francijas Sporta asociāciju apvienības ģenerālsekretāra De Kubertēna ielūgumam uz starptautisku kongresu, kas kļuva par Olimpiskā kongresa pirmsākumu, sākotnējais nosaukums bija „Pārdomas par amatierisma principiem un to izplatības veicināšana”. Tomēr tad, kad tika izsūtīti oficiālie ielūgumi pirms šī pasākuma, kas sākās 1894. gada 16. jūnijā Sorbonnā (Francija), tas tika nosaukts kā „Olimpisko spēļu atdzimšanas kongress”.

Sākotnēji de Kubertēns bija iecerējis šo pasākumu veltīt amatierisma izpētei. Tomēr 1894. gadā, kad delegāti sapulcējās Parīzes Sorbonnā, viņš mainīja programmu un pārdēvēja pasākumu. Būtībā kongress kalpoja par tribīni, ļaujot

de Kubertēnam ierosināt savu ideju par mūsdienu olimpisko spēļu rīkošanu un SOK izveidi. 79 delegāti no 12 valstīm Parīzē atbalstīja šo ideju. 1894. gada 23. jūnijā delegāti pieņēma de Kubertēna ierosinājumu par olimpisko spēļu atjaunošanu, apstiprināja plānu par olimpisko spēļu rīkošanu dažādās vietās ik pēc četriem gadiem un izraudzījās Atēnas par pirmo mūsdienu olimpisko spēļu rīkošanas vietu 1896. gadā.

Delegāti apstiprināja arī starptautiskās olimpisko spēļu komitejas, vēlāk pārdēvētas par Starptautisko Olimpisko komiteju (SOK), ļaujot de Kubertēnam izvēlēties tās locekļus. Olimpiskā kustība bija dzimusi.

D. OLIMPISKĀ HARTA

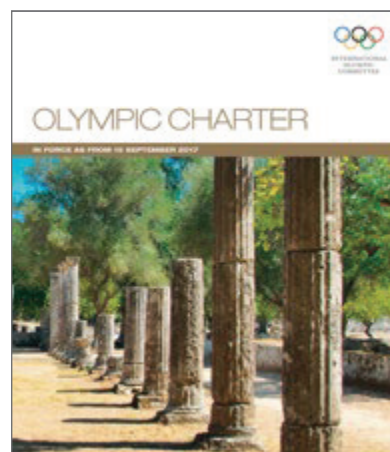
„OLIMPISKĀ HARTA IR STARPTAUTISKĀS OLIMPISKĀS KOMITEJAS PIEŅEMTO OLIMPISMA PAMATPRINCIPU, LIKUMU UN TO PAPILDINĀJUMU KRĀJUMS. TĀ REGLAMENTĒ OLIMPISKĀS KUSTĪBAS ORGANIZĀCIJU, PASĀKUMUS UN DARBĪBU, KĀ ARĪ NOSAKA OLIMPISKO SPĒĻU SVINĒŠANAS KĀRTĪBU.”

OLIMPISKĀ HARTA (IEVADS), 2017. GADA REDAKCIJA

SOK pirmo reizi publicēja Hartu 1908. gadā, taču tikai 1978. gadā šis dokuments tika pirmo reizi nosaukts par „Olimpisko hartu”. Pirmais izdevums bija lakonisks un vienkāršs, taču kopš tā laika noteikumi ir tikuši papildināti un grozīti atbilstoši olimpiskās kustības un olimpisko spēļu izaugsmei un aizvien sarežģītākajai struktūrai. Mūsdienās Olimpiskajā hartā ir iekļauti noteikumi, kas nosaka SF un NOK attiecības ar olimpisko kustību, kā arī reglamentē tādu būtiskus elementus kā olimpisko spēļu rīkotājpielsētas izvēlēšanās procesu, tiesības piedalīties olimpiskajās spēlēs, to programmas noteikšanu un strīdu izšķiršanas noteikumus.

Ko jūsu valsti var izdarīt, lai veicinātu olimpiskās kustības labāku izpratni?

www.olympic.org/documents

E. OLIMPISMA PAMATPRINCIPI

Mūsdienu olimpisms ir pilnveidojies laika gaitā reizē ar olimpiskās kustības izaugsmi un attīstību. Olimpisms ir definēts Olimpiskās hartas pamatprincipu sadaļā (2017. gada redakcija):

1. Olimpisms ir dzīves filozofija, kas cildina un apvieno prāta, miesas un gara saskaņu. Apvienojot sportu ar kultūru un izglītību, olimpisms tiecas izveidot dzīves veidu, kura pamatā ir pūļu radītais priekš, laba piemēra izglītojoša vērtība, sociālā atbildība un vispārējo ētisko pamatprincipu cienišana.
2. Olimpisma mērķis ir sporta kalpošana cilvēces harmoniskas attīstības labā, lai veicinātu miermīlīgas sabiedrības veidošanu, kas rūpējas par cilvēka cieņas saglabāšanu.
3. Olimpiskā kustība ir saskaņota, organizēta, vispārēja un pastāvīga visu olimpiskās idejas vērtību iedvesmoto cilvēku un organizāciju darbība SOK vadībā. Tā aptver piecus kontinentus. Tās kulminācija ir visas pasaules labāko sportistu pulcēšana diženos sporta svētkos – olimpiskajās spēlēs. Tās simbols ir pieci savstarpēji savīti aplī.
4. Ikvienam cilvēkam ir tiesības nodarboties ar sportu. Ikvienam cilvēkam ir jābūt iespējām nodarboties ar sportu bez jebkādas diskriminācijas un olimpisma garā, kas ietver savstarpēju sapratni draudzības, solidaritātes un godīgas spēles principu.
5. Apzinoties, ka sports pastāv sabiedrības robežās, olimpiskās kustības sporta organizācijām ir jābūt apveltītām ar patstāvīgām organizācijām piemītošām tiesībām un pienākumiem, kas ietver sporta noteikumu brīvu izveidi un to uzraudzību, savu organizāciju struktūras noteikšanu un pārvaldību, vēlēšanu tiesību baudīšanu bez jebkādas ārējas ietekmes un atbildību par labas pārvaldības principu ievērošanu.
6. Šajā Olimpiskajā hartā paredzēto tiesību un brīvību baudīšana ir jānodrošina bez jebkāda veida diskriminācijas, piemēram, rases, ādas krāsas, dzimuma, seksuālās orientācijas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, tīpašuma, dzimšanas vai cita stāvokļa.
7. Lai piederētu olimpiskajai kustībai, savā darbībā ir jāievēro Olimpiskā harta un jāiegūst SOK atzišana.

Olimpiskā uguns deg blakus Pjēra de Kubertēna statujai pie Olimpiskā muzeja Lozannā (Šveicē).

Kā jūs varat izmantot olimpisko moto „Ātrāk, augstāk, spēcīgāk”, lai iedvesmotu sportistus savā valstī?

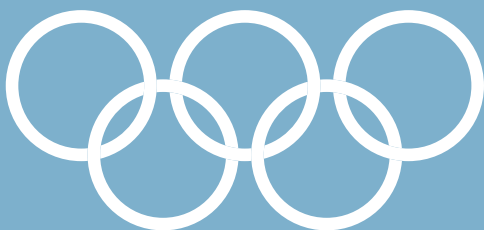
Kā varat iedvesmot, lai jaunie sportisti neatlaidīgi censtos sasniegt savus mērķus? Kāda loma tajā var būt sportam?

Cik daudz no olimpisma septiņiem pamatprincipiem jūs zinājāt, pirms izlasījāt šo lappusi?

OLIMPISKĀS KUSTĪBAS SIMBOLI

Olimpisko kustību visā pasaulē pazīst ar olimpiskajiem apliem un karogu, olimpisko moto, olimpisko himnu, kā arī olimpisko uguni un lāpu. Olimpiskās hartas 7. panta 4. punkts (2017. gada izdevums) nosaka, ka visas tiesības uz šo olimpisko īpašumu „ekskluzīvi pieder SOK, ieskaitot, bet ne tikai, to izmantošanu jebkādiem peļņas gūšanas, komerciālajiem vai reklāmas mērķiem. SOK var izsniegt licenci uz daļu vai visām savām tiesībām, ievērojot SOK Izpildkomitejas noteiktos nosacījumus un noteikumus”.

OLIMPISKIE APĻI UN OLIMPISKAIS KĀROGS

Oficiāli saukts par olimpisko simbolu, taču pazīstams arī kā olimpiskie apļi, piecu savstarpēji savīto apļu simbols „izsaka olimpiskās kustības darbību, ataino piecu kontinentu savienību un simbolizē visas pasaules sportistu pulcēšanos olimpiskajās spēlēs” (Olimpiskās hartas 8. pants).

Pjēra de Kubertēna izstrādātais olimpiskais karogs, kura vidū novietots olimpiskais simbols uz balta fona, tika ieviests 1914. gada olimpiskajā kongresā. De Kubertēna izraudzītās apļu krāsas un baltais fons bija atbilstoši tobrīd pastāvošo dažādo valstu karogu krāsām.

OLIMPISKAIS MOTO

1894. gadā noteiktais olimpiskais moto ir trīs latīņu valodas vārdi „Citiūs, altiūs, fortiūs”, kas nozīmē „Ātrāk, augstāk, spēcīgāk”. Šo moto de Kubertēns aizguva no sava drauga, dominikāņu priestera un skolotāja Anrī Didona (*Henri Didon*).

OLIMPISKĀ HIMNA

Olimpiskā himna, kuras mūzikas autors ir Spiros Samars (*Spiros Samaras*) un teksta autors ir Kostis Palams (*Kostis Palamas*), tika sākotnēji sacerēta 1896. gada Atēnu olimpiskajām spēlēm — pirmajām mūsdienu olimpiskajām spēlēm. Kopš 1960. gada tā tiek atskaņota visās ziemas un vasaras olimpiskajās spēlēs.

*„Nemirstīgais senatnes gars,
Patiesā, skaistā un labā tēvs,
Nolaidies, parādies, izstāro pār mums savu gaismu
Uz šīs zemes un zem šīm debesīm,
Kas pirmie pieredzēja tavu nezūdošo slavu.*

*Dāvā dzīvību un kustību šīm cēlajām spēlēm!
Met nevīstošu ziedu vainagus uzvarētājiem
Skrējienā un cīņā!
Radi tērauda sirdis mums krūtīs!*

*Tavā gaismā lejas, kalni un jūras
Mirdz rožainā tonī un veido milzu templi,
Kur pulcējas visas tautas tevi pielūgt,
Ak, nemirstīgais senatnes gars!”*

OLIMPISKĀ UGUNIS UN OLIMPISKĀ LĀPA

Olimpiskā uguns tiek aizdegta Olimpijā (Griekijā) SOK vadībā. Lai gan simboliskā uguns tika izmantota jau 1928. gadā, olimpiskās uguns mūsdienu vēsture sākās pirms 80 gadiem. Iedvesmojoties no senajā Griekijā rīkotajiem lāpu skrējieniem, 1936. gada Berlīnes olimpisko spēļu Orgkomiteja ierosināja liesmas aizdegšanu Olimpijā un tās nogādāšanu Berlīnē, tādējādi saīkrojot pirmo olimpiskās lāpas stafetes skrējienu.

Ziemas olimpiskajām spēlēm paredzētajai olimpiskajai liesmai ir nedaudz atšķirīga vēsture. Pirmo reizi simboliskā uguns tika izmantota 1936. gada ziemas olimpiskajās spēlēs Garmiša-Partenkirhenē, taču tikai pēc 28 gadiem olimpiskā uguns tika aizdegta Olimpijā, 1964. gada Insbrukas ziemas olimpiskajās spēlēs, aizsākot tradīciju, kas turpinās līdz pat mūsdienām.

Olimpiskie simboli, olimpiskā uguns un lāpas nodošanas stafete, antīkās olimpiskās spēles (izglītojošas faktu lāpas — Olimpiskais muzejs)

3. BLOKS

STARPTAUTISKĀ OLIMPISKĀ KOMITEJA (SOK)

- A. KAS IR SOK?
- B. PĀRVALDĪBA
- C. ADMINISTRĀCIJA
- D. OLIMPISKĀ SOLIDARITĀTE
- E. OLIMPISKAIS KANĀLS

A. KAS IR SOK?

SOK ir starptautiska nevalstiska bezpeļņas asociāciju veida beztermiņa organizācija un olimpiskās kustības augstākā lēmējinstiucija. Tā tika dibināta 1894. gadā kā Starptautiskā Olimpisko spēļu komiteja, ko vēlāk pārdēvēja par Starptautisko Olimpisko komiteju (SOK). Tās oficiālās valodas ir franču un angļu.

SOK darbība neaprobežojas tikai ar regulāru olimpisko spēļu godināšanas nodrošinājumu: tā aptver arī

sacensību sporta un visiem paredzētā sporta attīstību, atbalsta sieviešu iesaistīšanos sportā, veicina dažādus sportistu aizsardzības pasākumus un vada cīņu pret dopinga lietošanu un krāpšanos.

SOK veicina arī godīgu spēli, mieru, nediskriminēšanu, ilgtspējīgu attīstību, kultūru, izglītību un labvēlīgu mantojumu olimpisko spēļu rīkotājpilsētās un rīkotājvalstīs, aizsargājot un nostiprinot olimpiskās kustības vienotību.

SOK aizsargā un nostiprina olimpiskās kustības vienotību.

Kā, jūsuprāt, olimpiskā kustība ietekmē jūsu sporta organizāciju un NOK?

„SOK MISIJA IR VEICINĀT OLIMPISMU PASAULĒ UN VADĪT OLIMPISKO KUSTĪBU.”

OLIMPISKĀ HARTA (2. PANTS), 2017. GADA REDAKCIJA

www.olympic.org

SOK PĀRVALDĪBAS INSTITŪCIJAS

SESIJA

Sesija ir SOK locekļu pilnsapulce.
Tā ir SOK augstākā institūcija. Tās lēmumi ir galīgi.
Kārtējā sesija tiek rīkota katru gadu.

IZPILDKOMITEJA UN PREZIDENTS

SOK Izpildkomiteja uzņemas galveno atbildību par SOK darbības administrēšanu un tās lietu pārraudzību.
Prezidents pārstāv SOK un vada visu tās darbību.
Prezidents sasauca SOK izpildkomitejas sanāksmes.

KOMISIJAS

SOK komisijas konsultē prezidentu, izpildkomiteju un sesiju.
Katrām olimpiskajām spēlēm ir arī koordinēšanas komisijas, kā arī kandidātpilsētu vērtēšanas komisijas.

Ētikas komisija

Finanšu komisija

Audita komiteja

Funkcionālās komisijas

SOK ADMINISTRĀCIJA

SOK administrācija ir ģenerāldirektora pienākums, to veicšanā iesaistot dažādu departamentu un programmu direktorus.

ATBILSTĪBU NODROŠINOŠI DIENESTI

Iekšējais audits

Ētikas un atbilstības dienests

025

B. PĀRVALDĪBA

SOK LOCEKĻI

„SOK LOCEKĻI PĀRSTĀV UN VEICINA SOK UN OLIMPISKĀS KUSTĪBAS INTERESES SAVĀS VALSTĪS UN TAJĀS OLIMPISKĀS KUSTĪBAS ORGANIZĀCIJĀS, KURĀS OLIMPISKĀ HARTA (16. PANTA 1. PUNKTS)

Pirmos SOK locekļus iecēla Pjērs de Kubertēns, taču mūsdienās neatkarības nodrošināšanai visus SOK locekļus ievēl SOK sesija. Locekļi tiek ievēlēti uz astoņu gadu pilnvaru termiņu, to var atjaunot ar atkārtotu ievēlēšanu; visiem locekļiem, kuri ir ievēlēti pēc 1999. gada SOK reformām, ir noteikts 70 gadu vecuma ierobežojums, paredzot dažus izņēmuma gadījumus. (Pirms reformām ievēlētie locekļi var turpināt savu darbību līdz 80 gadu vecuma sasniegšanai.)

Maksimālais SOK locekļu skaits jebkurā brīdī ir 115. Šajā kopskaitā iekļauts maksimāli 70 amatpersonu, 15 aktīvo sportistu, 15 NOK pārstāvju un 15 SF pārstāvju, taču nav iekļauti goda locekļi (*Honorary Members*) (2018. gadā bija 41), godināmie locekļi (*Honour Members*) un goda prezidents.

SOK PREZIDENTS

„PREZIDENTS PĀRSTĀV SOK UN VADA VISU TĀS DARBĪBU.”
OLIMPISKĀ HARTA (20. PANTA 2. PUNKTS)

SOK prezidentu ievēl uz astoņu gadu pilnvaru termiņu ar sesijā sapulcējušos SOK locekļu absolūto vairākumu; termiņu var pagarināt par četriem gadiem, ja sesija to apstiprina pirmā termiņa beigās.

SOK IZPILDKOMITEJA

„SOK IZPILDKOMITEJA UZŅEMAS GALVENO ATBILDĪBU PAR SOK DARBĪBAS ADMINISTRĒŠANU UN TĀS LIETU PĀRRAUDZĪBU.”
OLIMPISKĀ HARTA (19. PANTA 3. PUNKTS)

Mūsdienās SOK izpilddomīteja sastāv no prezidenta, četriem viceprezidentiem un desmit citiem locekļiem, kurus SOK sesijā ievēl uz maksimāli diviem

sešiem četrus gadu pilnvaru termiņiem, un parasti gadā pulcējas apmēram četras reizes. Tai ir plašs pienākumu loks, piemēram, nodrošināt, lai tiktu ievērota Olimpiskās harta, kā arī specifiski uzdevumi, piemēram, spēļu rīkošanas kandidātpilsētu pieņemšanas un izvēles procedūras pārraudzība. Izpilddomītejas ziņojumiem un rekomendācijām ir jāsaņem sesijas apstiprinājums.

SESIJA

„SESIJA IR SOK LOCEKĻU PILNSAPULCE. TĀ IR SOK AUGSTĀKĀ INSTITŪCIJA. TĀS LĒMUMI IR GALĪGI. KĀRTĒJĀ SESIJA TIEK RĪKOTA KATRU GADU. ĀRKĀRTAS SESIJU VAR SASAUKT PREZIDENTS VAI PĒC VISMĀZ VIENAS TREŠDAĻAS LOCEKĻU RAKSTVEIDA PIEPRASĪJUMA.”
OLIMPISKĀ HARTA (18. PANTA 1. PUNKTS)

Sapulcējoties vismaz vienu reizi gadā, sesija atbild par Olimpiskās hartas grozījumu pieņemšanu, SOK prezidenta, SOK locekļu un izpilddomītejas ievēlēšanu, locekļu izslēgšanu un katru olimpisko spēļu rīkotājpilsētas izvēlēšanu. Sesija var nolemt par savu pilnvaru deleģēšanu izpilddomītejai.

SOK prezidents Tomass Bahs uzstājas 2016. gada Riodežaneiro olimpisko spēļu 16. dienā — noslēguma ceremonijā.

Sapulcējoties vismaz vienu reizi gadā, sesija atbild par SOK biedru ievēlēšanu.

KONGRESS

Kongress piedāvā retu iespēju, kurā visa olimpiskā kopiena — SOK locekļi, NOK un SF pārstāvji, olimpisko spēļu orgkomitejas (OSOK), sportisti, treneri, plašsaziņas līdzekļi, sponsori un citas ieinteresētās personas — sapulcējas un apspriež visai olimpiskajai kustībai svarīgos jautājumus. Pēdējais kongress tika sarīkots 2009. gadā Kopenhāgenā.

KOMISIJAS

„SOK KOMISIJAS VAR TIKT IZVEIDOTAS, LAI KONSULTĒTU SESIJU, SOK IZPILDKOMITEJU VAI PREZIDENTU.”
OLIMPISKĀ HARTA (21. PANTS)

SOK prezidents izveido komisijas un darba grupas, lai izpētītu noteiktās problēmas un sniegtu rekomendācijas. Komisijas locekļu skaitā parasti ietilpst SOK locekļi, NOK un SF pārstāvji, sportisti, tehniskie eksperti, padomnieki un sporta speciālisti. 2017. gada sākumā SOK darbojās 26 komisijas, tostarp:

- **Sportistu komisija** darbojas kā starpnieks starp sportistiem un SOK un nodrošina, ka sportistu viedoklis saglabājas olimpiskās kustības lēmumu pamatā. Sportistu komisija iesniedz ierosinājumus, rekomendācijas un ziņojumus SOK izpildkomitejai vai SOK sesijai, kā arī izstrādā līdzekļu kompleksus, vadlīnijas un projektus sportistu atbalstam sporta sacensībās un ārpus tām. Sportistu komisijas locekļi tiek pārstāvēti visās pārējās SOK komisijās.
www.olympic.org/athletes-commission

Vai jūsu sporta organizācijai vai NOK ir noteiktu uzdevumu „komisijas” analogiski SOK komisijām? Ja ir, kādi ir to uzdevumi un cik labi tās darbojas?

- **Juridiskā komisija** konsultē SOK juridiskos jautājumos, komentējot Olimpiskās hartas grozījumu projektus, apsverot ar SOK saistītās prasības vai aizstāvību, veicot juridiskos pētījumus par problēmām, kuras var ietekmēt SOK darbību, un veicot citus juridiskus uzdevumus.

www.olympic.org/legal-affairs

- **Finanšu komisija** sniedz konsultācijas un rekomendācijas finanšu jautājumos. Tā nodrošina, ka SOK un visiem tās meitasuzņēmumiem ir efektīvs un pārredzams budžeta plānošanas un finanšu kontroles process, kā arī tiek ievērotas visas SOK izpildkomitejas apstiprinātās finanšu darbības politikas un procedūras. Finanšu komisija iesaka finanšu ieguldījumu stratēģijas, kā arī pārbauda pabeigtos finanšu pārskatus pirms to iesniegšanas apstiprinājumam SOK izpildkomitejā un SOK sesijā.

www.olympic.org/finance-commission

- **Medicīnas un zinātnes komisija** konsultē SOK par problēmām, kas saistītas ar sportistu drošību un veselību.

Tā pārrauga veselības aprūpes un dopinga lietošanas novēršanas pasākumus olimpisko spēļu laikā, tā veicina medicīniskās un sporta ētikas un vienlīdzīguma principu ievērošanu to sportistu vidū, kas piedalās sacensībās.

www.olympic.org/medical-and-scientific-commission

- **Sievietes sportā komisija** konsultē SOK par to, kā tiek izstrādāta un īstenota SOK sieviešu un sporta stratēģija un politika. Papildus daudzām aktivitātēm komisija veicina sportu kā dzimumu līdztiesības un iespēju paplašināšanas līdzekli, veicina izpratni par uzņēmējdarbību un pāridarījumu problēmu sportā, kā arī atbalsta to meiteņu un sieviešu izglītošanu un pilnveidošanos, kuras vēlas iesaistīties olimpiskajā kustībā un būt vadītājas.

www.olympic.org/women-in-sport-commission

C. ADMINISTRĀCIJA

SOK prezidenta vadībā ģenerāldirektors ar dažādu departamentu direktoru palīdzību vada SOK administrāciju.

SOK personāls sagatavo, īsteno un kontrolē sesijas, SOK izpildkomitejas un SOK prezidenta pieņemto lēmumu izpildi, sagatavo un kontrolē dažādu SOK komisiju darbu, kā arī regulāri uztur sakarus ar SF, NOK un OSOK. Tie nodarbojas ar visu olimpisko spēļu sagatavošanas koordinēšanu, kā arī citu olimpisko pasākumu organizēšanu un sagatavošanu. Administrācija izplata arī informāciju olimpiskās kustības robežās un konsultē kandidātpilsētas, kuras vēlas rīkot spēles.

SOK GALVENĀ MĪTNE

Pēc Parīzē pavadītā 21 gada P. de Kubertēns 1915. gadā pārcēla SOK galveno mītni uz Lozannu (Šveicē). SOK prezidenta birojs atrodas Vidī pilī (*Château de Vidy*), kurā no

1968. gadam līdz „Olimpiskā nama” atklāšanai 1986. gadā atradās arī SOK administratīvie biroji.

2017. gadā SOK Lozannā sāka būvēt jaunu galvenās mītnes ēku, lai tajā izmitinātu visu SOK administrāciju, kura pašlaik strādā vairākās vietās.

OLIMPISKAIS MUZEJS

Pirmais 1915. gadā atvērtais Olimpiskais muzejs aizņēma tikai vienu telpu Lozannas „Montbenon” kazino (*Casino de Montbenon*). Laika gaitā kolekcija tika papildināta līdz 1988. gadā Lozannas Ušī (*Ouchy*) rajonā tika uzsākta pastāvīga muzeja celtniecība. Pašreizējais muzejs tika atvērts 1993. gadā, tā galvenais uzdevums — dot cilvēkiem iespēju atklāt olimpisko kustību, izmantojot tajā iesaistīto sportistu, veidotāju, būvnieku, mākslinieku un brīvprātīgo stāstus.

www.olympic.org/museum

Jaunā SOK galvenās mītnes ēka „Olimpiskais nams” (*Olympic House*), ko paredzēts atklāt 2019. gadā.

Vai jūsu valstī ir sporta muzejs? Ja nav, kā jūs mēģinātu to izveidot?

Kādēļ ir svarīgi veicināt izpratni par savas valsts olimpisko vēsturi un tradīcijām?

D. OLIMPISKĀ SOLIDARITĀTE

„OLIMPISKĀS SOLIDARITĀTES MĒRĶIS IR NODROŠINĀT ATBALSTU NACIONĀLAJĀM OLIMPISKAJĀM KOMITEJĀM, IT ĪPAŠI TĀM, KURĀM TAS VISVAIRĀK IR NEPIECIEŠAMS. ATBALSTS IZPAUŽAS PROGRAMMU VEIDĀ, PIE KURU IZVEIDES KOPĀ STRĀDĀ SOK UN NOK, PĒC NEPIECIEŠAMĪBAS SAŅEMOT TEHNISKU PALĪDZĪBU NO SF.”

OLIMPISKĀ HARTA (5. PANTS), 2017. GADA REDAKCIJA

Olimpiskās solidaritātes pirmsākumi rodami 1962. gadā izveidotajā Starptautiskās Olimpiskās palīdzības komitejā, lai sniegtu palīdzību tikko neatkarību ieguvušajām Āzijas un Āfrikas valstīm. 1971. gadā komiteja apvienojās ar Nacionālo Olimpisko komiteju asociācijas (ANOC) priekšteces Nacionālo Olimpisko komiteju pastāvīgās ģenerālās asamblejas izveidotu līdzīgu organizāciju, lai izveidotu Olimpiskās solidaritātes komiteju. Savukārt 1981. gadā Olimpiskās solidaritātes komisija ieguva savu pašreizējo formu. Kaut gan 1972. gadā kļuva pieejams finansējums, tā apjoms bija ierobežots.

Sākot ar 1984. gada Losandželosas olimpiskajām spēlēm no televīzijas translācijas tiesību pārdošanas gūtie palielinātie ienākumi ļāva ienākumus sadalīt atbilstoši SOK noteiktajiem parametriem.

www.olympic.org/olympic-solidarity

Olimpiskā solidaritāte palīdz NOK izpildīt savu misiju un atbildību olimpiskajā kustībā. Šis atbalsts tiek sniegts ar olimpisma pamatprincipus popularizējošām programmām, nodrošinot atbalstu sportistu sagatavošanai, treneru tehniskā līmeņa uzlabošanai, NOK administratīvo struktūru pastiprināšanai un palīdzot NOK popularizēt olimpiskās vērtības.

DARBĪBAS STRUKTŪRA UN FINANSĒŠANA

Olimpiskās solidaritātes komisijas priekšsēdētājs ir šeihs Ahmads al-Fahads as-Sabahs un tajā ietilpst SOK prezidenta iecelti locekļi.

Komisija atbild par galveno darbības virzienu un pasākumu noteikšanu, kā arī Olimpiskās solidaritātes darbības pārvaldību, apstiprinot programmas un ar tām saistītos budžetus, kā arī pārtraucot to īstenošanu.

Visus komisijas lēmumus ievieš, īsteno, pārtrauga un koordinē Olimpiskās solidaritātes starptautiskais birojs Lozannā. Birojs atbild par visu plānu īstenošanas funkcionālajiem aspektiem, kā arī sadarbojas ar NOK un ANOC piecām kontinentālā līmeņa asociācijām.

Olimpiskās solidaritātes kopējais 2017.–2020. g. budžets ir 509 miljoni ASV dolāru jeb par 16 procentiem vairāk salīdzinājumā ar 2013.–2016. g. plānu. Olimpiskās solidaritātes darbības un programmu vienīgais finansējuma avots ir NOK daļa no gūtajiem ieņēmumiem, pārdodot olimpisko spēļu translācijas tiesības.

PROGRAMMAS

Kopš 2001. gada Olimpiskā solidaritāte piedāvā NOK programmas globālā un kontinentālā līmenī, kā arī pārvalda SOK olimpisko spēļu dalības subsidēšanas programmu. 2017.–2020. g. Olimpiskās solidaritātes pārvaldītā NOK paredzētā 21 globālā mēroga programma ietilpa piecās galvenajās kategorijās:

Sportisti

Šīs programmas piedāvā palīdzību NOK, kas pielāgota atbilstoši to sportistu līmenim un sacensību veidam, kuriem viņi gatavojas. Olimpiskā solidaritāte vēlas nodrošināt, lai visas NOK uz spēlēm varētu nosūtīt sagatavotus sportistus, tādējādi turpinot nodrošināt spēļu

universālumu. Šo programmu mērķis ir arī nodrošināt līdzvērtīgus sagatavošanās apstākļus visu līmeņu sportistiem, tostarp jaunajiem un bēgļu sportistiem, kā arī piedāvāt izglītības iespējas, lai olimpiešiem palīdzētu sekmīgi turpināt karjeru pēc aktīvo sporta gaitu beigām.

Treneri

Sportistu sagatavošanā milzīga nozīme ir augstas kvalitātes vadībai un treniņiem. Šajā sfērā piedāvātās trīs programmas dažādos līmeņos — grupā vai individuāli — atbalsta treneru apmācību, kā arī palīdz uzlabot nacionālo sporta sistēmu olimpiskajos sporta veidos.

NOK pārvaldība un zināšanu apmaiņa

Šīs programmas ļauj NOK iespējami labāk izpildīt savu misiju, saņemot tiešu finanšu palīdzību un atbalstu savas pārvaldības uzlabošanas projektiem.

Programmas piedāvā arī vairākas sporta administratoru apmācības iespējas, kā arī atvieglo dažādu NOK informācijas un pieredzes apmaiņu.

Olimpisko vērtību popularizēšana

Saskaņā ar SOK vispārīgo politiku un NOK misiju olimpisma pamatprincipu popularizēšanā Olimpiskā solidaritāte palīdz NOK uzņemties vadošu lomu masu sporta attīstībā savās kopienās. Tās robežas tiek ierosināti veidi, kā olimpismu un olimpiskās vērtības ieviest tik dažādās jomās kā, piemēram, sportistu veselības aizsardzība, ilgtspēja, dzimumu līdztiesība un izglītība olimpiskā garā, kā arī nacionālā olimpiskā un sporta mantojuma saglabāšana.

Forumi un speciālie projekti

Šo programmu mērķis ir sniegt speciālas apmācības iespējas NOK mērķgrupām, tajās popularizējot koncepcijas un idejas un atbildot uz īpašiem NOK lūgumiem, kas

OLYMPIC SOLIDARITY

radušies ārkārtas vai neparedzētu apstākļu rezultātā.

Papildus globālajām programmām kontinentālās programmas piedāvā NOK iespēju saņemt tehnisko, finanšu un administratīvo palīdzību to specifisku vajadzību un prioritāšu apmierināšanai. Tās papildina globālo programmu, ņemot vērā katra kontinenta īpašās vajadzības un specifiskās īpatnības.

SOK subsīdiju uzdevums ir palīdzēt NOK dalībai olimpiskajās spēlēs, lai tādējādi sasniegtu divus atšķirīgus un vienlaikus savstarpēji papildinošus mērķus: veicināt spēļu universālo garu, garantējot visu NOK dalību, un sniegt finanšu devumu tām NOK, kurām ir būtiska loma sekmīgu spēļu nodrošināšanā.

GLOBALĀS PARTNERATTIECĪBAS

Pateicoties globālā partneru tīkla — kontinentālā līmeņa asociāciju, SF, ANOC, NOK, SOK komisiju, augsta līmeņa apmācību centru, universitāšu un citu ekspertu — līdzdalībai un atbalstam, Olimpiskā solidaritāte spēj turpināt savu misiju sniegt palīdzību NOK vislabākajos iespējamajos apstākļos.

Vai jūsu sporta organizācija vai NOK gūst labumu no Olimpiskās solidaritātes programmām? Ja gūst, tad kā?

1547 – PIEŠKIRTĀS INDIVIDUĀLĀS STIPENDIJAS

815 – STIPENDIJU SAŅĒMĒJI NO 171 NOK KVALIFICĒJĀS SPĒLĒM

STIPENDIJU SAŅĒMĒJI IZCĪNĪJA 101 MEDAĻU (33 ZELTA, 26 SŪDRABA, 42 BRONZAS)

E. OLIMPISKAIS KANĀLS

„OLIMPISKĀ KANĀLA ATKLĀŠANA IR SĀKUMS JAUNAM AIZRAUJOŠAM CEĻOJUMAM, LAI VISU GADU AR OLIMPISKO KUSTĪBU SAISTĪTU SKATĪTĀJUS VISĀ PASAULĒ.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2016. G. AUGUSTS

Olimpiskais kanāls ir jauns plašsaziņas līdzeklis, kurā līdzjutēji var izjust sporta un olimpiskās kustības spēku.

Ko jūs vēlētos iekļaut olimpiskajā kanālā, lai tas ieinteresētu cilvēkus to skatīties?

Viena no SOK pēdējo gadu desmitu būtiskākajām jaunām iniciatīvām tika atklāta 2016. gada Riodežaneiro olimpisko spēļu noslēguma ceremonijā. Olimpiskais kanāls ir jauns plašsaziņas līdzeklis, kas ir pieejams tiešsaistē un izmantojot *Android* un *iOS* operētājsistēmas ierīcēm paredzētās mobilās lietotnes, kurā līdzjutēji var izjust sporta un olimpiskās kustības spēku.

Olimpiskais kanāls ir paredzēts, lai

nodrošinātu nepārtrauktu bezmaksas platformu ar olimpisko sporta veidu un sportistu ekspozīciju ārpus olimpisko spēļu perioda.

Turklāt kanālā tiks uzsvērts olimpiskās kustības ideālu nozīmīgums mūsdienu sabiedrībā; tas nodrošinās SOK iespēju iepazīstināt pasauli ar savu bagāto mantojumu un arhīviem; piesaistīs jauno paaudzi, veicinot sapratni, izklaidi un izglītību.

🌐 www.olympicchannel.com

4. BLOKS

NACIONĀLĀS OLIMPISKĀS KOMITEJAS (NOK)

A. KAS IR NOK?

- B. NACIONĀLO OLIMPISKO KOMITEJU ASOCIĀCIJA (ANOC)
- C. NOK KONTINENTĀLĀS ASOCIĀCIJAS

A. KAS IR NOK?

Pirmās NOK tika izveidotas 1894. gadā Francijā, Grieķijā un ASV. Gadu gaitā, paplašinoties olimpiskajai kustībai, palielinājās NOK skaits – 2018. gada aprīlī SOK atzīto NOK skaits ir sasniedzis 206.

1914. gadā SOK 17. sesijā tika nolemts, ka tikai SOK atzītās NOK drīkst pieteikt olimpisko spēļu sacensību dalībniekus.

Tādējādi katras NOK ārkārtīgi svarīgais uzdevums ir savas valsts delegācijas izraudzīšana, organizēšana un vadība olimpiskajās spēlēs un citās SOK pārraudzībā rīkotajās spēlēs.

Saskaņā ar Olimpiskās hartas 27. pantu (2017. g. redakcija) un tā papildinājumu citu NOK daudzo uzdevumu skaitā ietilpst:

- veicināt olimpisma pamatprincipus un vērtības, it īpaši, sporta un sporta izglītības jomās;

- nodrošināt Olimpiskās hartas principu ievērošanu;
- veicināt gan augsto sasniegumu sporta, gan masu sporta attīstību;
- atbalstīt sporta administratoru apmācību;
- cīnīties pret diskrimināciju un vardarbību sportā un
- pieņemt Pasaules Antidopinga kodeksu.

NOK ir jānodrošina savu statūtu atbilstība Olimpiskajai hartai un SOK apstiprinājums. NOK sastāvā ir jāiekļauj SOK biedri šajā valstī, visas SF uzņemtās un olimpiskajā programmā iekļautos sporta veidus pārstāvošās nacionālās sporta federācijas (NF), kā arī aktīvie vai bijušie sportisti. NOK sastāvā var tikt iekļautas citas noteiktas organizāciju vai personu kategorijas.

Katras NOK ārkārtīgi svarīgais uzdevums ir savas valsts delegācijas izraudzīšana, organizēšana un vadība olimpiskajās spēlēs

Kad tika izveidota jūsu NOK? Kas ir tās biedri?

Kāda ir jūsu NOK misija un darbības jomas?

„NOK MISIJA IR ATTĪSTĪT, VEICINĀT UN AIZSARGĀT OLIMPISKO KUSTĪBU SAVĀS VALSTĪS, KĀ TO NOSAKA OLIMPISKĀ HARTA.”

OLIMPISKĀ HARTA (27. PANTS), 2017. GADA REDAKCIJA

B. NACIONĀLO OLIMPISKO KOMITEJU ASOCIĀCIJA (ANOC)

SOK atzītās NOK ir ietilpst ANOC, kuras galvenā misija ir:

- izskatīt visus jautājumus, kas skar visas NOK;
- atzīt un atbalstīt NOK kontinentālā līmeņa asociācijas;

- paust rekomendācijas, kas attiecas uz NOK attīstību un
 - sadarboties ar pārējām olimpiskās kustības sastāvdaļām ar sportu un fizisko izglītību saistītajos jautājumos.
- 🌐 www.anocnolympic.org

C. NOK KONTINENTĀLĀS ASOCIĀCIJAS

Turklāt NOK ietilpst kontinentālā līmeņa asociācijās, kas savu biedru NOK uzdevumā konsolidē un nostiprina tā lomu olimpiskajā kustībā.

Kontinentālā līmeņa asociācijas atvieglo informācijas un pieredzes apmaiņu starp dažādām NOK.

Kontinentālā līmeņa asociācijas ir norādītas turpinājumā. To sastāvā ietilpstošo NOK pilnu sarakstu varat atrast pielikumos.

Āfrikas Nacionālo olimpisko komiteju asociācija (ANOCA)
Galvenā mītne: Abudža, Nigērija
NOK: 54
🌐 www.africaolympic.net

Panamerikas sporta organizācija (*Panam Sports*)
Galvenā mītne: Mehiko, Meksika
NOK: 41
🌐 www.panamsports.org

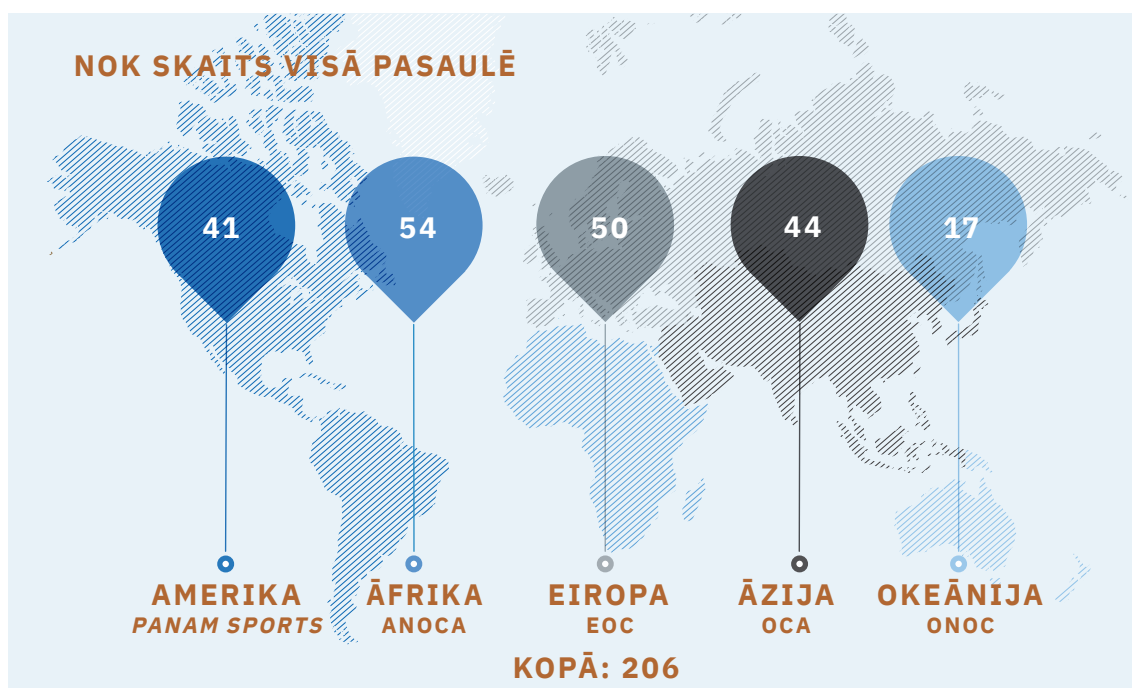
Āzijas Olimpiskā padome (OCA)
Galvenā mītne: Kuveita, Kuveita
NOK: 44
🌐 www.ocasia.org

Eiropas Olimpiskās komitejas (EOC)
Galvenā mītne: Roma, Itālija
NOK: 50
🌐 www.eurolympic.org

Okeānijas nacionālās olimpiskās komitejas (ONOC)
Galvenā mītne: Suva, Fidži
NOK: 17
🌐 www.oceanianoc.org

Kādi ir pārējie jūsu kontinentālās asociācijas biedri?

5. BLOKS

STARPTAUTISKĀS FEDERĀCIJAS (SF)

A. KAS IR SF?

B. NACIONĀLĀS FEDERĀCIJAS

A. KAS IR SF?

SF misija un loma olimpiskajā kustībā ir tostarp šāda:

- izstrādāt un ieviest attiecīgo sporta veidu īstenošanas noteikumus un nodrošināt to ievērošanu;
- nodrošināt savu sporta veidu attīstību visā pasaulē;
- popularizēt olimpismu un olimpisko izglītību, un
- sniegt tehnisku palīdzību Olimpiskās solidaritātes programmu ieviešanā.

Olimpiskās SF ir atbildīgas par kritēriju izstrādi sacensību

iekļaušanai olimpiskajās spēlēs un to iesniegšanu SOK apstiprināšanai. SF atbild par savu sporta veidu tehnisko kontroli un pārvaldību olimpiskajās spēlēs un citās ar SOK pārraudzību rīkotajās spēlēs, kā arī pauž ar sportu saistītu viedokli par olimpisko spēļu rīkošanas kandidātpilsētu priekšlikumiem, kas attiecas uz sacensību norises vietu tehniskajiem aspektiem. SF sastāvā ietilpst katrā valstī par noteikto sporta veidu atbildīgās nacionālās federācijas (NF).

www.olympic.org/documents

Vasaras olimpisko spēļu sporta veidu SF, ziemas olimpisko spēļu sporta veidu SF, kā arī SOK atzīto un olimpiskajā programmā neietilpstošo sporta veidu SF pilnu sarakstu skatiet pielikumos.

B. NACIONĀLĀS FEDERĀCIJAS

Saskaņā ar Olimpiskās hartas 28. panta 3. punktu un 1. punkta 2. apakšpunktu olimpisko spēļu programmā iekļauto sporta veidu nacionālajām sporta federācijām vai to pārstāvjiem ir jābūt balsu vairākumam katras NOK Ģenerālajā Asamblejā un izpildkomitejā. NOK biedri var būt arī citas ar SF saistītās nacionālās federācijas, kuru sporta veidi nav iekļauti olimpisko spēļu programmā, kā arī daudzu sporta veidu

grupas un citas ar sportu saistītas organizācijas.

Daudzās valstīs NF (dažās valstīs pazīstamas kā „asociācijas” vai „pārvaldes institūcijas” – to nosaukums var atšķirties) biedru skaitā ietilpst klubi ar sportistiem. Tādējādi NF kodolu veido klubi un to sportisti. NF robežās var pastāvēt arī reģionālas, provinciālas vai citas organizatoriskās struktūras.

„LAI ATTĪSTĪTU UN REKLAMĒTU OLIMPISKO KUSTĪBU, SOK VAR PAR SF ATZĪT STARPTAUTISKAS NEVALSTISKAS ORGANIZĀCIJAS, KURAS PĀRZINA VIENU VAI VAIRĀKUS SPORTA VEIDUS PASAULES LĪMENĪ, UN TAS ATTIECAS ARĪ UZ SF ATZĪTAJĀM ORGANIZĀCIJĀM, KAS VADA ŠOS SPORTA VEIDUS NACIONĀLĀ LĪMENĪ... KATRA SF SAGLABĀ NEATKARĪBU UN AUTONOMIJU SAVA SPORTA VEIDA VADĪŠANĀ.”

OLIMPISKĀ HARTA (25. PANTS), 2017. GADA REDAKCIJA

Kādas NF ir saistītas ar jūsu NOK? Kuras ir olimpiskās federācijas?

Kādi ir NF izpildāmie pamatnoteikumi, lai saņemtu jūsu NOK un SF atzīšanu?

Starptautisko sporta federāciju globālā asociācija (GAISF), kas agrāk pazīstama kā *SportAccord*, ir visu olimpisko spēļu programmā iekļauto un neiekļauto sporta veidu SF jumta organizācija, kuras sapulces tiek rīkotas katru gadu.

SADAĻA

036

SPĒLES

Kā liecina vēsturiski manuskripti, pirmās antīkās olimpiskās spēles tika svinētas 776. g. p. m. ē. Olimpijā. Par godu grieķu dievam Zevam tās tika rīkotas tajā pašā vietā ik pēc četriem gadiem, šis laika posms kļuva pazīstams kā olimpiāde. Spēles zaudēja nozīmi, kad Roma iekaroja Grieķiju 146. g. p. m. ē., un tika atceltas mūsu ēras ceturtajā gadsimtā. Norises vieta Olimpijā pazuda zemestrīču un plūdu rezultātā, taču 1766. g. to atkal atklāja angļu pētnieks Ričards Čendlers (*Richard Chandler*). Tomēr tikai 1875. gadā tika veikti arheoloģiskie izrakumi un atklātas Olimpijas drupas – šis notikums iedvesmoja Pjēru de Kubertēnu nodibināt mūsdienu olimpiskās spēles.

2. sadaļā sniegta informācija par mūsdienu olimpiskajām spēlēm, kā arī citām spēlēm, kuras iedvesmoja olimpiskās spēles un vēlme turpināt sporta attīstību un ar sportu vienot jaunatni visā pasaulē.

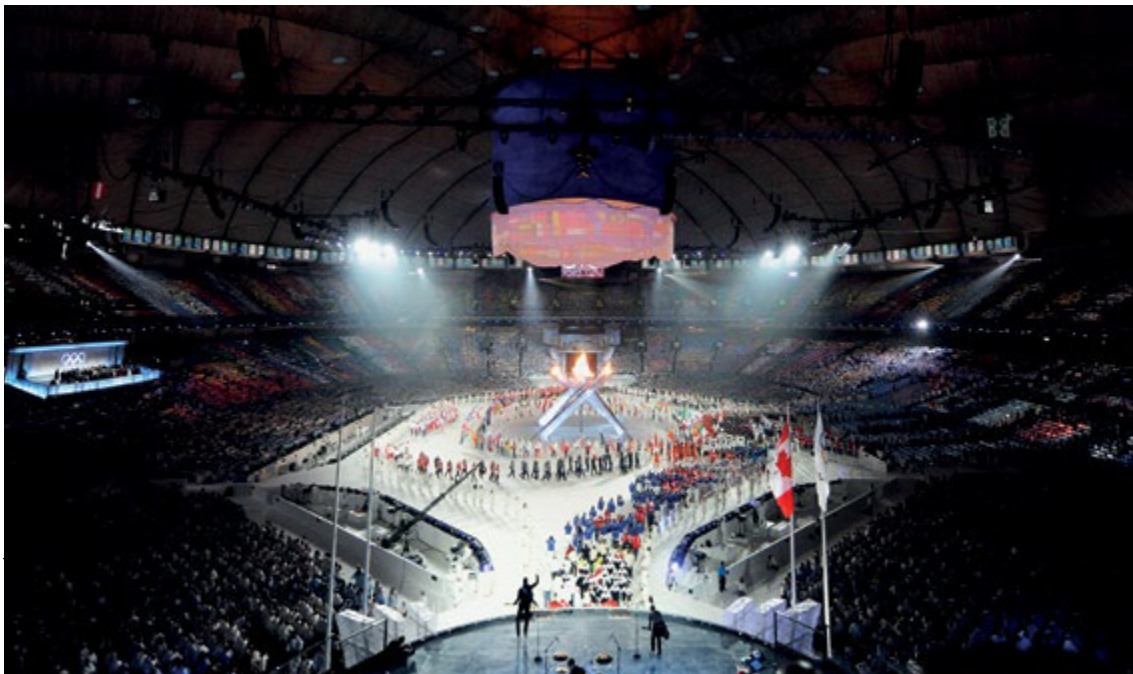
6. bloks	Olimpiskās spēles	38
7. bloks	Jaunatnes olimpiskās spēles	46
8. bloks	Citas svarīgas spēles	49
9. bloks	Olimpiskās kustības finansēšana	53

6. BLOKS

OLIMPISKĀS SPĒLES

- A. KAS IR OLIMPISKĀS SPĒLES?
- B. RĪKOTĀJPILSĒTAS IEVĒLĒŠANA
- C. SPĒĻU ORGANIZĒŠANA
- D. KAS IR SPĒĻU DALĪBNIEKI?
- E. OLIMPISKO SPĒĻU ELEMENTI
- F. KAS IR UNIVERSĀLUMS?

A. KAS IR OLIMPISKĀS SPĒLES?

Olimpiskās spēles tiek oficiāli sauktas par olimpiādes spēlēm un olimpiskajām ziemas spēlēm. Pjērs de Kubertēns tās bija paredzējis kā svētkus, kas tiktu rīkoti dažādās valstīs ik pēc četriem gadiem un pulcētu sportistus no visas pasaules, lai piedalītos sporta sacensībās.

Termins „Olimpiāde” attiecas uz četrus secīgu gadu periodu un tiek izmantots tikai saistībā ar vasaras olimpiskajām spēlēm, kuras tiek secīgi numurētas kopš pirmajām olimpiskajām spēlēm, kuras 1896. gadā tika sarīkotas Atēnās. To numerāciju neietekmē gadījumi, kad spēles netika rīkotas (piemēram, 1940. un 1944. gadā, kad spēles nenotika Otrā pasaules kara dēļ).

Ziemas olimpiskajās spēlēs sacensības notiek uz sniega vai ledus, un katras spēles tiek numurētas to rīkošanas secībā. Pirmo spēļu, kuras Francijas NOK 1924. gadā sarīkoja Šamonī, sākotnējais nosaukums bija „Ziemas sporta nedēļa”, bet pēc diviem gadiem SOK ar atpakaļejošu spēku tās atzina par pirmajām ziemas olimpiskajām spēlēm.

1992. gadā ziemas olimpiskās spēles pēdējo reizi notika vienā gadā ar vasaras olimpiskajām spēlēm. Kopš tā laika ziemas olimpiskās spēles tiek rīkotas olimpiādes trešajā gadā, savukārt vasaras olimpiskās spēles tiek rīkotas pirmajā gadā.

www.olympic.org/olympic-games

Olimpiskās spēles tika paredzētas kā svētki, kas pulcētu sportistus no visas pasaules, lai piedalītos sporta sacensībās.

2024. gada olimpisko spēļu kandidātpilsētas bija pirmās, kuras pilnībā baudīja „Olimpiskā rīcības plāna 2020” sniegtās priekšrocības.

B. RĪKOTĀJPILSĒTAS IEVĒLĒŠANA

2024. GADA VASARAS OLIMPISKĀS SPĒLES

2024. gada olimpisko spēļu kandidātpilsētas bija pirmās, kuras pilnībā baudīja „Olimpiskā rīcības plāna 2020” sniegtās priekšrocības, kurā tika ieviesta vairāk uz sadarbību vērstā pieeja procesam, palielināta pārredzamība un piešķirts spēcīgāks uzsvars uz ilgtspējīgu attīstību un mantojumu. Turklāt kandidātpilsētām ir piešķirtas lielākas iespējas spēļu norises plānošanā atbilstoši vietējām vajadzībām.

- **Uzaicināšanas stadija**
Pirms kandidatūru izskatīšanas procesa ieinteresēto pilsētu un šo valstu NOK pārstāvji tika ielūgti piedalīties uzaicināšanas stadijā, kurā viņi varēja savus plānus atklāti apspriest ar SOK un saņemt sīkāku informāciju par kandidatūru izskatīšanas procesu.
- **Kandidatūru izskatīšanas process**
Pilsētas, kuras nolēma izvirzīt kandidatūru, oficiāli kļuva par kandidātpilsētām un piedalījās triju posmu kandidatūru izskatīšanas procesā:
 - 1. posms: Nākotnes redzējums, spēļu koncepcija un stratēģija
 - 2. posms: Pārvalde, juridiskie jautājumi un norises vietu finansēšana
 - 3. posms: Spēļu rīkošana, pieredze un norises vietas mantojums

Procesa sadalīšana trīs posmos pilsētām deva iespēju saņemt SOK atbalstu un atsauksmes, tādējādi iegūstot papildu palīdzību savām kandidatūrām.

Pirmos divos posmos SOK cieši sadarbojās ar pilsētām vairākos semināros, pēc katra posma sniedzot atsauksmes. SOK ieceltā Vērtēšanas komisija pārbaudīja rezultātus pirms pievēršanās 3. posma problēmām. Pēc vairākām konsultantu vizītēm pilsētās, lai veiktu to plānu detalizētu analīzi, Vērtēšanas komisija 2017. gada maijā apmeklēja kandidātpilsētas, pēc tam 2017. gada jūlijā publicēja ziņojumu, kurā norādīja katras kandidātpilsētas iespējas un izaicinājumus.

[www.olympic.org/
host-city-election-2024](http://www.olympic.org/host-city-election-2024)

- **Rīkotājpilsētas ievēlēšana**
2017. gada 11. jūlijā SOK 130. sesijā – Lozannā sarīkotajā ārkārtas sesijā SOK biedri pilnvaroja SOK Izpildkomiteju noslēgt trīspusējo līgumu ar divām kandidātpilsētām Parīzi un Losandželosu un šo kandidatvalstu atbilstošajām NOK par 2024. un 2028. gada olimpisko spēļu rīkotājpilsētu vienlaicīgu ievēlēšanu 2017. gada 13. septembrī paredzētajā SOK 131. sesijā Limā.

Pēc katras rīkotājpilsētas ievēlēšanas SOK, rīkotājpilsēta un rīkotājvalsts NOK noslēdz līgumu, kas pazīstams kā

SOK Vērtēšanas komisija novērtē visus olimpisko spēļu uzņemšanas pieteikumus. Pēc tam SOK Olimpisko spēļu koordinēšanas komisija darbojas ar rīkotājpilsētām, lai nodrošinātu spēļu sekmīgu rīkošanu.

„MĒS IEDROŠINĀM KANDIDĀTPILSĒTAS MUMS PIEDĀVĀT VISAPTVEROŠU KONCEPCIJU, KURĀ CIENĪTA VIDE, IZKLĀSTĪTA EKONOMISKĀ PAMATOTĪBA UN ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS, LAI ATSTĀTU ILGMŪŽĪGU MANTOJUMU.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, APSPRIEŽOT „OLIMPISKAJĀ RĪCĪBAS PLĀNĀ 2020” IETEIKTOS GROZĪJUMUS OLIMPISKO SPĒĻU RĪKOŠANAS PIETEIKUMU IESNIEGŠANAS PROCESĀ

Rīkotājipilsētas līgums, kurā noteiktas triju pušu likumīgās, komerciālās un finanšu tiesības un pienākumus.

2026. GADA ZIEMAS OLIMPISKĀS SPĒLES

2017. gada 11. jūlijā SOK apstiprināja grozījumus 2026. gada ziemas olimpisko spēļu rīkošanas kandidatūru izskatīšanas procesu, samazinot izdevumus, vienkāršojot procedūras un paredzot lielāku SOK palīdzību spēļu rīkošanā ieinteresētajām pilsētām un NOK, tādējādi nodrošinot, ka priekšlikumi ir finansiāli samērīgi, izdevīgi un ilgtspējīgi. Šis jaunais process ir „Olimpiskā rīcības plāna 2020” stratēģisko grozījumu rezultāts, kas pamatojas uz pirmām trijām rekomendācijām: veidot pieteikumu procesu kā uzaicinājumu; vērtēt pieteikumus iesniegušās pilsētas, analizējot to galvenās iespējas; un samazināt pieteikumu iesniegšanas izmaksas.

2018. gada februāra SOK sesijā apstiprinātā „Jaunā norma” ir 118 reformu krājums, kas ievieš praksē „Olimpisko rīcības plānu 2020” un pārveido olimpisko spēļu organizēšanas kārtību. Pamatojoties uz ilgtspējas un mantojuma koncepcijām, tas piešķir pilsētām lielākas iespējas spēļu rīkošanas priekšlikumu izstrādē atbilstoši saviem pilsētas un reģiona ilgtermiņa attīstības mērķiem.

• Dialoga posms

Jaunais viena gada nesaistošais dialoga posms dod iespēju ieinteresētajām pilsētām un NOK sadarboties ar SOK, lai novērtētu spēļu rīkošanas priekšrocības un prasības. Šajā posmā pilsētām nav

pienākuma iesniegt oficiālus priekšlikumus vai veikt prezentācijas. Ar jauno pieeju SOK spēlē proaktīvāku lomu, nodrošinot palīdzību un atbalstu potenciālajām kandidatpilsētām krietni pirms jebkādu saistību uzņemšanās.

- **Kandidatūru izskatīšanas posms**
Oficiālais kandidatūru izskatīšanas posms ir saīsināts no diviem gadiem līdz vienam gadam. Šajā posmā 2026. gada spēļu kandidatpilsētas var rēķināties ar SOK ciešāku sadarbību, ekspertu konsultācijām un cita veida atbalstu, pielāgojot olimpiskos projektus pilsētas un reģiona īpatnībām un ļaujot iesniegt vienotu kandidatūras pieteikuma dokumentāciju.

Šis jaunais process būtiski samazina pilsētu izdevumus. Rīkotājipilsētas ievēlēšana ir paredzēta SOK sesijā 2019. gadā.

www.olympic.org/candidature-process-2026

JAUNĀ NORMA

„Jaunās normas” ieviešana ļaus vienkāršot procedūru un samazināt izmaksas, vienlaikus maksimāli paplašinot iespējas un partnerattiecības. Ierosinātie risinājumi ļaus paaugstināt izmaksu efektivitāti, nemazinot olimpiskās pieredzes kvalitāti. Plāns piedāvā iespējas samazināt sacensību norises vietu izmērus, pārdomāt transporta iespējas, optimizēt pastāvošo infrastruktūru un atkārtoti izmantot laukumus dažādu sporta veidu vajadzībām. Turklāt „Jaunā norma” nodrošinās lielāku SOK palīdzību rīkotājipilsētām un plašāku olimpisko kustību.

SOK Novērotāju programma
SOK Novērotāju programma ļauj nākotnes OSOK personāla locekļiem piedzīvot, apgūt un darbībā piedzīvot īstas olimpiskās spēles, to laikā apmeklējot sacensību norises vietas. SOK organizē Novērotāju programmu sadarbībā ar rīkotāju OSOK. Nākotnes OSOK pārstāvji var gūt pieredzi, izmantojot norikojuma programmu, kas viņiem ļauj darboties pašreizējās spēlēs, kā arī piedaloties pēcspēļu rezultātos.

C. SPĒĻU ORGANIZĒŠANA

OLIMPISKO SPĒĻU ORGKOMITEJAS (OSOK)

Rīkotājvalsts NOK atbild par olimpisko spēļu Organizēšanas komitejas (OSOK) izveidi, kura tieši atskaitās SOK Izpildkomitejai.

OSOK ir galvenā atbildīgā par visu ar olimpisko spēļu rīkošanu saistīto pasākumu koordinēšanu. Tā darbojas apmēram septiņu gadu plānošanas

ciklā, izveidojot visiem spēļu aspektiem paredzētās funkcijas un servisu. Savā darbībā OSOK ir jāievēro Olimpiskā harta, rīkotājipilsētas līgums un SOK Izpildkomitejas norādījumi. OSOK ir jāsadarbojas ar citām spēļu rīkošanā iesaistītajām svarīgajām pusēm, piemēram, SF. OSOK darbībā papildu algotam personālam svarīga loma ir brīvprātīgajiem.

Kādēļ ir svarīgi, lai spēles tiktu rīkotas dažādās pilsētās un valstīs?

Kādi ir ieguvumi SOK, SF un rīkotājvalstij?

OLIMPISKO SPĒĻU KOORDINĒŠANAS KOMISIJA

Drīz pēc rīkotājpilsētas ievēlēšanas SOK izveido Olimpisko spēļu koordinēšanas komisiju.

Komisija, kurā ietilpst SOK, SF, NOK un sportistu pārstāvji, kā arī eksperti dažādās ar spēlēm saistītajās jomās, pārrauga OSOK darbību un sniedz tai palīdzību, kā arī regulāri apmeklē rīkotājpilsētu. Tā nodrošina arī OSOK darbības atbilstību Olimpiskās hartas un Rīkotājpilsētas līguma prasībām.

OLIMPISKO SPĒĻU ZINĀŠANU PĀRVALDĪBA (OSZP)

SOK Olimpisko spēļu departaments sniedz atbalstu Koordinēšanas komisijai, lai nodrošinātu spēļu rīkošanu maksimāli efektīvi, kvalitatīvi un harmoniski. OSZP programma nodrošina, ka kandidātpilsētām un rīkotājpilsētām ir pieejami daudzi eksperti, kuriem ir spēļu pieredze, kā arī plašs resursu klāsts, piemēram, ziņojumi un rokasgrāmatas.

D. KAS PIEDALĀS SPĒLĒS?

SPORTISTI

Sportisti ir olimpiskās kustības pamatā, viņi ir piemērs, kas iedvesmo miljoniem bērnu visā pasaulē iesaistīties sportā un atzīt olimpiskos ideālus.

SOK izveidoja Sportistu komisiju 1981. gadā un 1999. gadā iecēla olimpisko sportistu par SOK Izpildkomitejas locekli.

www.olympic.org/athletes-commission

NACIONĀLĀS OLIMPISKĀS KOMITEJAS (NOK)

NOK atlasa un piesaka spēlēm savu valstu sportistus, parasti tie ir attiecīgo nacionālo federāciju (NF) ieteiktie sportisti, un nodrošina visu pieteikumu atbilstību Olimpiskās hartas un SF noteikumu prasībām. Tā rūpējas arī par loģistikas elementiem savas valstu delegācijas ceļojumam uz spēlēm (piemēram, ceļošana un olimpiskās misijas darbība). NOK arī pārrauga vienas kandidātpilsētas atlasīto vairākiem potenciālajiem variantiem savā valstī.

STARPTAUTISKĀS FEDERĀCIJAS (SF)

Katra SF ir atbildīga par sava sporta veida tehnisko kontroli un vadību olimpiskajās spēlēs. Grafīkam, sacensību norises vietām, treniņu norises vietām un visam aprīkojumam ir jāatbilst SF noteikumiem; tā izvēlas arī sacensību tiesnešus, arbitrus un citas tehniskās amatpersonas, kā arī nosaka rezultātus un vērtējumu.

SPONSORI, PIEGĀDĀTĀJI UN LICENCIĀTI

Papildus priekšrocībām, ko OSOK saņem no SOK pasaules olimpiskajiem partneriem, katra OSOK cenšas nodrošināties ar saviem sponsoriem,

piegādātājiem un licenciātiem, lai aptvertu tādas sfēras kā pārvadāšana, tehnoloģija, ēdināšana un suvenīri.

PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI

Olimpiskā harta nosaka spēļu plašsaziņas līdzekļu darbības noteikumus, lai nodrošinātu maksimāli plašu auditoriju visā pasaulē. Plašsaziņas līdzekļi olimpiskajai kustībai un spēlēm nodrošina divus būtiskus pakalpojumus: tie ir galvenais ienākumu avots, pateicoties translācijas tiesību iegādei, un tie milzīgai auditorijai parāda spēles un citus olimpiskās kustības aspektus. Priekšstatu par olimpismu, kāds tas ir vairumam cilvēku, rada plašsaziņas līdzekļi.

OLIMPISKO SPĒĻU RĪKOTĀJPILSĒTAS

Londona

Vienīgā pilsēta, kas spēles rīkojusi trīs reizes (1908., 1948., 2012. g.)

Insbruka, Leikplesida, Sanktmorica

Trīs pilsētas, kas divreiz rīkojušas ziemas olimpiskās spēles

Pekina

2022. gadā kļūs par pirmo pilsētu, kas rīkojusi gan vasaras, gan ziemas olimpiskās spēles

USA

Šī valsts ir visbiežāk rīkojusi spēles (četras vasaras, četras ziemas olimpiskās spēles); Francija ir otrajā vietā (divas vasaras, trīs ziemas olimpiskās spēles)

1956

Vienīgās vasaras olimpiskās spēles ar divām rīkotājpilsētām: Stokholma (tikai jāšanas sacensības) un Melburna (visas pārējās sacensības)

Kādas ir prasības jūsu sporta veida pārstāvim, lai drīkstētu piedalīties olimpiskajās spēlēs?

E. OLIMPISKO SPĒĻU ELEMENTI

„OLIMPISKO SPĒĻU PROGRAMMA IR OLIMPISKO SPĒĻU VISU SPORTA SACENSĪBU PROGRAMMA, KO SOK APSTIPRINĀJUSI KATRĀM NOTEIKTAJĀM OLIMPISKAJĀM SPĒLĒM SASKAŅĀ AR ŠO PANTU UN TĀ PAPILDINĀJUMIEM.”

OLIMPISKĀ HARTA (45. PANTS), 2017. GADA REDAKCIJA

OLIMPISKĀ PROGRAMMA

Olimpiskā programma sastāv no sporta veidiem, sacensību disciplīnām.

- **Sporta veidu pārvaldību** veic SOK atzītās SF. Piemēram, riteņbraukšanas SF ir Starptautiskā Riteņbraukšanas savienība (UCI).
- **Disciplīnas** ir sporta veidu atšķirīgi paveidi. Piemēram, šosejas riteņbraukšana, treka riteņbraukšana, kalnu riteņbraukšana un BMX ir riteņbraukšanas sporta disciplīnas.
- **Sacensību disciplīnas** ir sacīkstes, kas noslēdzas ar dalībnieku sarindošanu tabulā atbilstoši rezultātiem, kā arī medaļu un diplomu piešķiršanu. Piemēram, sieviešu šosejas riteņbraukšana un vīriešu individuālais brauciens ar atsevišķu startu ir šosejas riteņbraukšanas sporta veida sacensību disciplīnas.

Pēc katrām spēlēm SOK Olimpisko programmu komisija pārskata programmu, lai tā turpinātu būt aizraujoša un nozīmīga. Komisijas ieteikumi vispirms tiek nodoti Izpildkomitejai, pēc tam paziņoti SOK sesijā, kurā tiek pieņemts lēmums, kādus sporta veidus iekļaut programmā. Pēc tam SOK Izpildkomiteja nosaka disciplīnas un sacensības.

2020. gada Tokijas olimpiskajās spēlēs būs pārstāvēti par pieciem sporta veidiem vairāk salīdzinājumā ar 2016. gada Riodežaneiro olimpiskajām spēlēm: pēc 12 gadu pārtraukuma atgriezies beisbols/softbols, kā arī olimpiskie debitanti karatē, skeitbords, kāpšanas sports un sērfings.

 Pielikumi

KULTŪRAS PROGRAMMA

Kad Pjērs de Kubertēns smēlās iedvesmu antīkajās olimpiskajās spēlēs un Grieķijas kultūrā, viņa iztēli saistīja gan kultūras, gan sporta elementi. 1912. gada Stokholmas olimpiskajā spēlēs tika ieviesta atsevišķa mākslas konkursu programma, un šādi

arhitektūras, tēlniecības, glezniecības, literatūras un mūzikas konkursi saglabājās programmā līdz 1948. gadam.

Šādi konkursi tika izslēgti pēc 1948. gada spēlēm, taču māksla un kultūra netika pilnībā pamestas novārtā. Olimpiskās hartas 39. pants (2017. g. redakcijā) nosaka, ka katrai OSOK ir jāorganizē kultūras pasākumu programmu vismaz olimpiskā ciemata darbošanās perioda laikā. Piemēram, uzvedumi, koncerti, dejas, izstādes, kino un literatūras pasākumi tiek rīkoti olimpiskajā ciematā, rīkotājapsētā, reģionā un arī visā valstī.

CEREMONIJAS

Atklāšanas un noslēgšanas ceremonijas ir tikpat būtisks spēļu elements kā pašas sacensības. Nu jau senas tradīcijas ir tādi protokola elementi kā olimpiskais zvērests, sportistu parāde, olimpiskais karogs, oficiālie spēļu atklāšanas un noslēguma paziņojumi, kā arī vienmēr dzīvu interesi raisījušais jautājums, kurš iedegs olimpisko lāpu. Tomēr vairums šo spēļu elementu nebija iekļauti līdz pat 1920. gadam.

Arī medaļu pasniegšanas ceremonijas ir laika gaitā mainījušās. Sākotnēji medaļas bieži izsniedza visas kopā spēļu noslēgumā. Tikai ar 1904. gada olimpiskajām spēlēm Sentluisā pirmo, otro un trešo vietu ieguvēji saņēma zelta, sudraba un bronzas medaļas, savukārt apbalvošanas pjedestāls tika ieviests tikai 1932. gada ziemas olimpiskajās spēlēs Leikplesidā. Mūsdienās ikvienai OSOK ir jāievēro visu ceremoniju noteiktie protokoli.

OLIMPISKAIS CIEMATS

Olimpiskā ciemata, ko dažkārt sauc par sportistu ciematu, koncepcija pirmo reizi parādījās 1924. gada olimpiskajās spēlēs Parīzē. Pirmais oficiālais olimpiskais ciemats, kas bija paredzēts tikai vīriešiem, tika izveidots 1932. gada olimpiskajām spēlēm Losandželosā. Ciemata uzdevums ir sapulcēt vienkopus visus sacensību dalībniekus, komandu amatpersonas un citu personālu.

F. KAS IR UNIVERSĀLUMS?

Pretstatā antikajām olimpiskajām spēlēm Pjērs de Kubertēns mūsdienu spēles paredzēja kā starptautiskus, nevis nacionālus svētkus. Visas pasaules sportisti sapulcētos, lai sacenstos, mijiedarbotos un mācītos viens no otra.

Kopš tā laika P. de Kubertēna koncepcija tiek aprakstīta ar piemēram, tādiem vārdiem un frāzēm kā „internacionālisms”, „universāla saprašanās”, „globāls” un „universālums”.

PIEDALĪŠANĀS VASARAS OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS

NR.	Gads	Pilsēta	NOK	Sacensību disciplīnas	Sportisti
I	1896	Atēnas	14	43	241
II	1900	Parīze	24	95	997
III	1904	Sentluisa	12	91	651
IV	1908	Londona	22	110	2008
V	1912	Stokholma	28	102	2407
VI	1916	netika svinētas	–	–	–
VII	1920	Antverpene	29	154	2622
VIII	1924	Parīze	44	126	3088
IX	1928	Amsterdama	46	109	2883
X	1932	Losandželosa	37	117	1334
XI	1936	Berlīne	49	129	3963
XII	1940	netika svinētas	–	–	–
XIII	1944	netika svinētas	–	–	–
XIV	1948	Londona	59	136	4104
XV	1952	Helsinki	69	149	4955
XVI	1956	Melburna	67	145	3155
		Stokholma	29	6	159
XVII	1960	Roma	83	150	5338
XVIII	1964	Tokija	93	163	5152
XIX	1968	Meksika	112	172	5516
XX	1972	Minhene	121	195	7134
XXI	1976	Monreāla	92	198	6084
XXII	1980	Maskava	80	203	5179
XXIII	1984	Losandželosa	140	221	6829
XXIV	1988	Seula	159	237	8391
XXV	1992	Barselona	169	257	9356
XXVI	1996	Atlanta	197	271	10 318
XXVII	2000	Sidneja	199	300	10 651
XXVIII	2004	Atēnas	201	301	10 625
XXIX	2008	Pekina	204	302	10 942
XXX	2012	Londona	204	302	10 568
XXXI	2016	Riodežaneiro	205*	306	11 238
XXXII	2020	Tokija	2020. gada 24. jūlijs – 9. augusts		

* Riodežaneiro uzņēma ne tikai 205 NOK komandas, bet arī bēglu olimpisko komandu un neatkarīgo olimpisko sportistu komandu.

PIEDALĪŠANĀS ZIEMAS OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS

Nr.	Gads	Pilsēta	NOK	Sacensību disciplīnas	Sportisti
I	1924	Šamonī	16	16	258
II	1928	Sanktmorica	25	14	464
III	1932	Leikplesida	17	14	252
IV	1936	Garmišpartenkirhene	28	17	646
	1940	netika svinētas	–	–	–
	1944	netika svinētas	–	–	–
V	1948	Sanktmorica	28	22	669
VI	1952	Oslo	30	22	694
VII	1956	Kortīna d'Ampeco	32	24	821
VIII	1960	Skvovellija	30	27	665
IX	1964	Insbruka	36	34	1091
X	1968	Grenoble	37	35	1158
XI	1972	Saporo	35	35	1006
XII	1976	Insbruka	37	37	1123
XIII	1980	Leikplesida	37	38	1072
XIV	1984	Sarajeva	49	39	1272
XV	1988	Kalgari	57	46	1423
XVI	1992	Albērvila	64	57	1801
XVII	1994	Lillehammer	67	61	1737
XVIII	1998	Nagano	72	68	2176
XIX	2002	Soltleiksītija	77	78	2399
XX	2006	Turīna	80	84	2508
XXI	2010	Vankūvera	82	86	2566
XXII	2014	Soči	88	98	2780
XXIII	2018	Phjončhana	91	102	2833
XXIV	2022	Pekina	2022. gada 4. – 20. februāris		

Aizvien pieaugušais olimpisko spēļu dalībnieku skaits, uzlabotais sniegums un plašāks to atspoguļojums pasaules plašsaziņas līdzekļos ir tikai daži spēļu universāluma rādītāji.

PIEDALĪŠANĀS SPĒLĒS

Dalībnieku skaits vasaras olimpiskajās spēlēs ir ievērojami palielinājies no 14 NOK pārstāvoša 241 sportista 1896. gadā līdz 205 NOK pārstāvošiem 11 238 sportistiem 2016. gadā.

To pašu var teikt arī par ziemas olimpiskajām spēlēm, kurās dalībnieku skaits ir paplašinājies no divu kontinentu 16 valstu 258 sportistiem 1924. gadā līdz piecus kontinentus pārstāvošajiem 2833 sportistiem 2018. gadā Phjončhanā. Dalībnieku skaits ir palielinājies vairāku iemeslu dēļ, piemēram, radusies lielāka

interese par spēlēm, vairāk sacensību un lielāka to dažādība, lielākas iespējas sievietēm dalībai un pat notikumi pasaulē, piemēram, Padomju Savienības sabrukums. Turklāt programmas, piemēram, Olimpiskās solidaritātes piedāvātā „Olimpiskās stipendijas sportistiem” ir devušas iespēju trenēties, kvalificēties olimpiskajām spēlēm vai tajās piedalīties daudziem sportistiem, kuriem pretējā gadījumā šādas iespējas varētu nebūt.

OLIMPISKAIS SNIEGUMS

Arī olimpiskais sniegums parāda aizvien pieaugošu spēļu universālumu. 1896. gadā Atēnās medaļas izcīnīja 11 valstu sportisti. 2016. gadā Riodežaneiro medaļas izcīnīja sportisti no 78 valstīm un pieciem kontinentiem, turklāt daži bija pirmie

savu valstu pārstāvji, kuri izcīnījuši olimpisko medaļu. Ziemas olimpiskajās spēlēs piedalās un gūst iespaidīgus panākumus ne tikai sportisti no valstīm, kuras parasti saistās ar ziemas sporta veidiem: 2014. gada Soču ziemas olimpiskajās spēlēs medaļas izcīnīja 26 valstu sportisti no četriem kontinentiem.

Ko jūs domājat par spēļu atspoguļošanu savā valstī?

Plašāka rīkotājvalsts veiktā spēļu translācija nodrošina olimpisko translāciju partneriem lielākas iespējas vairāk sporta veidu iekļaut savās programmās.

OLIMPISKĀ PROGRAMMA

Universālums ir viens no 39 kritērijiem, kas mūsdienās tiek izmantoti olimpiskās programmas izvērtēšanai. Šajā gadījumā universālumu izsaka statistika – atzīto nacionālo federāciju skaits un to piedalīšanās noteiktos sacensību līmeņos. Tiek pievērsta arī uzmanība „izcilības globālajai izplatībai”, ko izsaka sporta veidā izcīnīto medaļu sadalījums pa kontinentiem.

SPĒĻU TRANSLĀCIJA

Kopš 2009. gada SOK Olimpiskā raidorganizācija „Olympic Broadcasting Services” (OBS) pārrauga spēļu rīkotājvalsts translācijas.

Aizvien plašāka olimpisko spēļu translācija nodrošina translāciju partneriem lielākas iespējas plānot savu raidījumu programmu, iekļaujot vairāk sporta veidu, nodrošinot pilnīgāku spēļu atspoguļošanu auditorijai visā pasaulē. SOK strādā arī ar raidorganizācijām, lai nodrošinātu iespējami vairāk tiešraides, kā arī jaunāko tehnoloģiju – tostarp augstas izšķirtspējas televīzijas, tiešraides internetā un mobilajos tālruņos – pieejamību pēc iespējas vairāk teritorijās.

7. BLOKS

JAUNATNES OLIMPISKĀS SPĒLES

A. JAUNATNES OLIMPISKĀS SPĒLES (JOS)

A. JAUNATNES OLIMPISKĀS SPĒLES (JOS)

SOK pirmo reizi sarīkoja jaunatnes olimpiskās spēles (JOS) 2010. gadā, lai piesaistītu jauniešus no visas pasaules. Šīs spēles – globālās daudzu sporta veidu sacensības, kurās augsta līmeņa sportiskais sniegums tiek apvienots ar mērķtiecīgu sporta festivālu – ir galvenais jauniešiem paredzēto sporta pasākumu elements, lai jauniešus pamudinātu piedalīties sacensību un organizētajā sportā, kā arī popularizētu olimpisma filozofiju.

Būtībā JOS nozīmē sacensties, mācīties un dalīties; tās ir sporta, jaunatnes daudzveidīguma un Olimpisko vērtību – izcilības, draudzības un cieņas – svinēšana.

JOS:

- pulcē vienkopus 15–18 gadīgu pasaules labākos jauniešu sportistus uz sporta svētkiem, kas ietver arī kultūras un izglītības aktivitātes;
- veicina kultūras apmaiņu un olimpiskās vērtības, tostarp diskriminācijas nepieļaušanu, godīgu spēli un tiešanos uz izcilību;
- nodrošina kopīgu valodu ar jauniešiem, izmantojot olimpiskās kustības digitālās platformas, tostarp olimpisko kanālu un
- pārbauda un apstiprina sporta inovācijas, kā arī „Sacensties, mācīties un dalīties” iniciatīvas, kuras uzlabo olimpiskās kustības pievilcību un atbalsta kopīgu izmantojamu, pastāvīgu programmu izveidi.

JOS sastāv no vasaras un ziemas spēlēm, kuras tiek rīkotas ik pēc četriem gadiem. SOK ir izskatījusi JOS rezultātus, lai nākamās spēles padarītu pieejamākas un īstenojamākas visiem pilsētu veidiem. Tā izstrādāja jaunu rīkotājpiļsētas izvēles procesu – vienkāršāku, īsāku un lētāku, pamatojoties uz atklātu dialogu un elastīgāku pieeju.

SPORTA PROGRAMMA

Katru JOS sporta programmas pamatā

var būt iepriekšējo spēļu programma, ja to ļauj rīkotājpiļsētas sacensību norises vietas. Konsultējoties ar SF, SOK sadarbojas ar spēļu rīkotāju, lai vienotos par atbilstošu sporta programmu. Nepieciešamības gadījumā, ja nav piemērotu un ekonomiski pieņemamu risinājumu, programma un/vai sacensību formāti var tikt pielāgoti.

Katra rīkotājpiļsēta var ierosināt, lai tiktu pievienots viens vai vairāki sporta veidi vai disciplīnas, kuras pārvalda SOK atzītās SF un kuras nav olimpisko spēļu programmā. Pašlaik JOS spēļu programmā ir iekļautas jaunas disciplīnas un formāti, piemēram, 3x3 basketbols, ledus hokeja prasmju konkurss, kā arī sacensību disciplīnas, kurās piedalās abu dzimumu pārstāvji un dažādu NOK komandu pārstāvji.

SOK cenšas palielināt kopējo sportistu kvotu sporta veidos/disciplīnās un samazināt sacensību disciplīnu skaitu, lai šādi uzlabotu snieguma līmeni un radītu plašāku „universalitātes” klāstu, kur var piedalīties katras NOK sportisti.

KULTŪRA UN IZGLĪTĪBA

Sporta izglītības un kultūras dimensijas ir būtisks elements JOS sniegtajā pieredzē, kas ietver aktivitātes SOK piecās noteiktajās jomās:

- Olimpisms
- Prasmju pilnveidošana
- Labklājība un veselīgs dzīvesveids
- Sociālā atbildība
- Izpaušme

Sporta kultūras un izglītības dimensijas ir nesaraujami saistītas ar visu organizāciju, un tās piemēro visos JOS aspektos. Spēles piedāvā platformu, kurā noslīpēt sportistiem un jauniešiem kopumā nozīmīgās sporta un dzīves prasmes, piemēram, uzturs, veselīgs dzīvesveids, ilgtspējīga attīstība, cīņa pret dopingu un nelikumīgām derībām, kā arī paraugmodeļa cienīga uzvedība. Katrās JOS sacensību norises vietās

SOK pirmo reizi sarīkoja jaunatnes olimpiskās spēles (JOS) 2010. gadā, lai piesaistītu jauniešus no visas pasaules.

047

„JAUNATNES OLIMPISKĀS SPĒLES IR UNIKĀLA UN IESPAIDĪGA IEPAZĪSTINĀŠANA AR OLIMPISMU. TĀS IR STARPPOSMS LĪDZ OLIMPISKAJĀM SPĒLĒM.”

TOREIZĒJAIS SOK PREZIDENTS ŽAKS ROGE, 2007. G.

darbojas visaptveroša un integrēta „Sacensties, mācīties un dalīties” programma, lai piesaistītu maksimāli daudz cilvēku.

JOS sniegtā pieredze ir paredzēta šādas mērķauditorijas piesaistīšanai pirms spēlēm, to laikā un pēc spēlēm:

- **Jaunie sportisti**
- **Citi jaunie dalībnieki:**
 - jaunie pārmaiņu veidotāji, kuru kandidatūras izvirza viņu attiecīgās NOK, lai veicinātu JOS gara izplatīšanu un mudinātu sportistus piedalīties „Sacensties, mācīties un dalīties” aktivitātēs;
 - jaunie reportieri, ietilpst multimediju apmācības
- jaunie raidīšanas profesionāļi, ietilpst jauniešiem paredzētajā OBS programmā, un
- citu JOSOK programmu dalībnieki, piemēram, jaunie sporta programmu vadītāji, komentētāji, tulkotāji un līderi.
- **Vietējā jaunatne (pilsēta/valsts)** – iedvesmo viņus piedalīties organizētajā sportā un palikt tajā iesaistītiem.
- **Sportistu pavadošais personāls** – treneru un vecāku izglītošana, lai viņus motivētu vienmēr rīkoties jauno sportistu interesēs.

programmā, kas ļauj jauniešiem atspoguļot pasākumu „jaunieši – jauniešiem”;

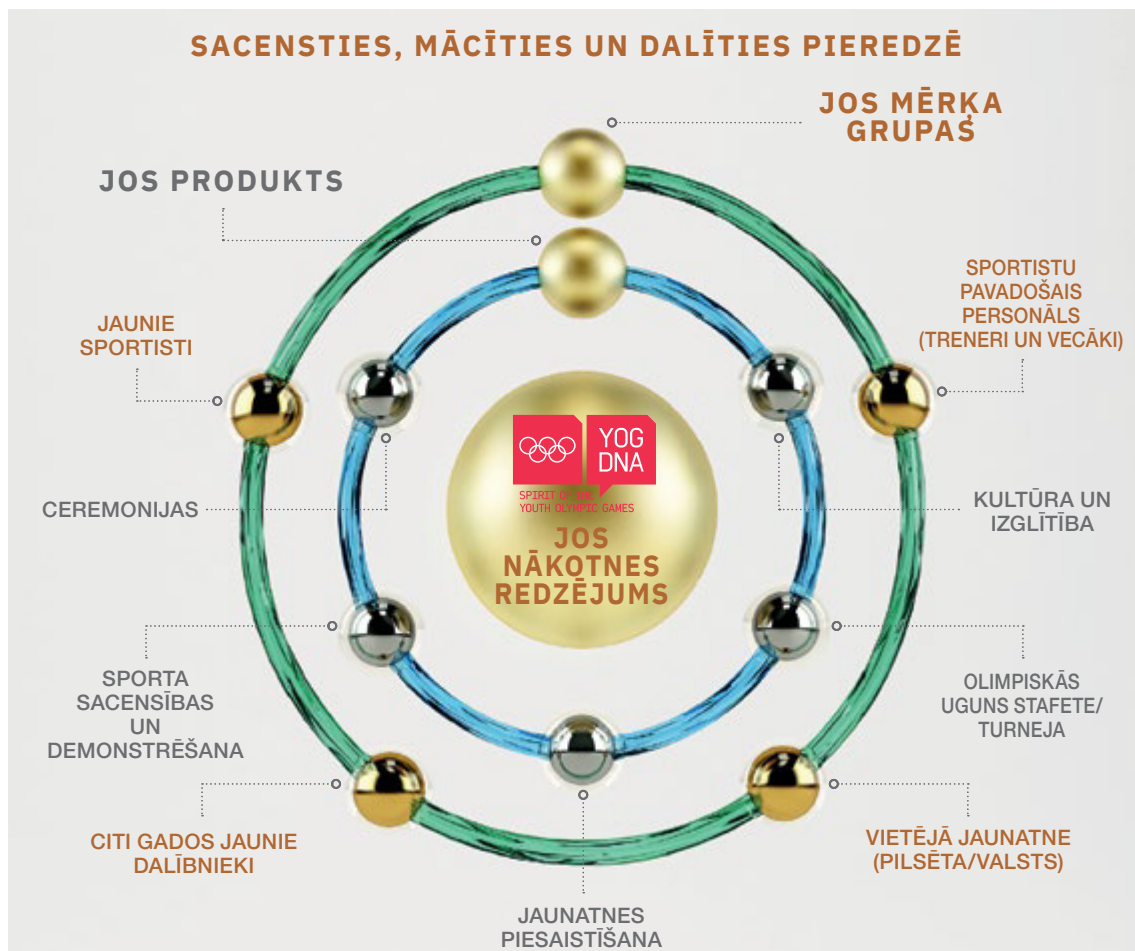

Kādas priekšrocības sniedz jūsu NOK piedalīšanās JOS?

Kā varat maksimāli palielināt savas NOK iesaistīšanos turpmākajās JOS?

Vai JOS izglītojošais aspekts ir svarīgs?

Kā var pastiprināt citu jūsu valstī jauniem cilvēkiem paredzēto sporta sacensību izglītojošo aspektu?

8. BLOKS

CITAS SVARĪGAS SPĒLES

- A. PARALIMPISKĀS SPĒLES
- B. KONTINENTĀLĀ LĪMEŅA ASOCIĀCIJAS UN TO SPĒLES
- C. CITAS SPĒLES

A. PARALIMPISKĀS SPĒLES

Paralimpiskās spēles ir daudzu sporta veidu pasākums sportistiem ar fiziskiem, redzes vai garīgiem traucējumiem, kas tiek rīkotas reizi četros gados vasarā un ziemā.

Lai nodrošinātu godīgas sacensības, visiem paralimpiskajiem sporta veidiem ir izstrādātas tehniskās vadlīnijas un klasifikācijas sistēmas, kas nosaka, kādiem sportistiem ir tiesības piedalīties katrā sporta veidā un kā sportistus var salikt vienās sacensībās.

Paralimpiskā kustība sākās 1948. gadā, kad sers Ludvigs Gutmans (*Ludwig Guttman*) sarīkoja Stokas-Mandevilas spēles Otrā pasaules kara veterāniem ar muguras smadzeņu ievainojumiem. 1960. gadā Romā (Itālija) sarīkotās devītās Stokas-Mandevilas spēles tika retrospektīvi nosauktas par pirmajām vasaras paralimpiskajām spēlēm. Pirmās ziemas paralimpiskās spēles notika pēc 16 gadiem Ērnšeldsvīkā (Zviedrija).
www.paralympic.org/paralympic-games

STARPTAUTISKĀ PARALIMPISKĀ KOMITEJA (SPK)

Kopš 1989. gada SPK ir paralimpiskās kustības globālā pārvaldes institūcija. Tā ne tikai nodrošina vasaras un ziemas paralimpisko spēļu sekmīgu rīkošanu, bet darbojas arī kā deviņu sporta veidu SF, pārraugot un koordinējot pasaules čempionātus un citas sacensības. Paralimpiskās kustības galvenā filozofija

ir šāda: visiem sportistiem ar īpašām vajadzībām – no pamatlīmeņa līdz elites līmenim – ir jābūt tādām pašām iespējām un sporta sacensību pieredzei kā sportistiem bez īpašām vajadzībām.

www.paralympic.org/the-ipc

SOK-SPK LĪGUMI

Kopš 1988. gada Seulas vasaras olimpiskajām spēlēm un 1992. gada Albērvilas ziemas olimpiskajām spēlēm paralimpiskās spēles notiek tajās pašās pilsētās un sacensību vietās, kur notiek olimpiskās spēles. Pēc vispārīgā sadarbības līguma parakstīšanas 2000. gadā SOK un SPK 2001. gadā parakstīja ar spēļu rīkošanu saistītu īpašu vienošanos, ka, sākot ar 2008. gadu, paralimpiskās spēles vienmēr tiks rīkotas uzreiz pēc olimpiskajām spēlēm, izmantojot tās pašas sacensību rīkošanas vietas un objektus. Kopš 2002. gada par abu spēļu rīkošanu atbild viena organizācija.

2016. gada 14. jūnijā SOK un SPK parakstīja jaunu saprašanās memorandu, vienojoties par abu organizāciju sadarbību, lai palielinātu informētību par paralimpiskajām spēlēm un paralimpisko spēļu zīmola uzlabošanu; padziļinātu pastāvošo sadarbību; nodrošinātu SPK, paralimpisko spēļu un paralimpiskās kustības finanšu stabilitāti un ilgtermiņa dzīvotspēju.

„SOK UN SPK IR KOPĪGS MĒRĶIS – PĀRVĒRST PASAULI PAR LABĀKU VIETU, IZMANTOJOT SPORTU, UN ES AR NEPACIETĪBU GAIDU UZ ABU MŪSU ORGANIZĀCIJU CIEŠU SADARBĪBU, LAI ŠO IZVIRZĪTO MĒRĶI SASNIEGTU.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2016. G.

Vai jūsu valstī ir Nacionālā Paralimpiskā komiteja (NPK)?
Kāda ir tās misija un darbība?

Vai jūsu valstī ir citas organizācijas, kas popularizē sportu personām ar īpašām vajadzībām?

B. KONTINENTĀLĀS ASOCIĀCIJAS UN TO SPĒLES

ĀFRIKA

Āfrikas spēles

Visāfrikas spēles, kā tās sākotnēji sauca, radās no Draudzības spēlēm, kuras pagājušā gadsimta sešdesmito gadu sākumā rīkoja Āfrikas franču valodās runājošās valstis. Visāfrikas spēles, kuras pirmo reizi tika sarīkotas 1965. gadā, tika pārdēvētas par Āfrikas spēlēm 2012. gadā, un mūsdienās tās organizē trīs grupas: spēļu īpašniece Āfrikas Savienība; par tehniskajiem aspektiem atbildīgā Āfrikas Nacionālo olimpisko komiteju asociācija (ANOCA) un par mārketinga politikas izstrādi, sponsorēšanu un pētījumu resursiem atbildīgā Āfrikas Sporta asociāciju konfederācija (AASC). Kopš 1999. gada Āfrikas spēlēs tiek iekļautas sacensības

sportistiem ar īpašām vajadzībām.

www.africaolympic.net/en/about-anoca/african-games

Āfrikas jaunatnes spēles

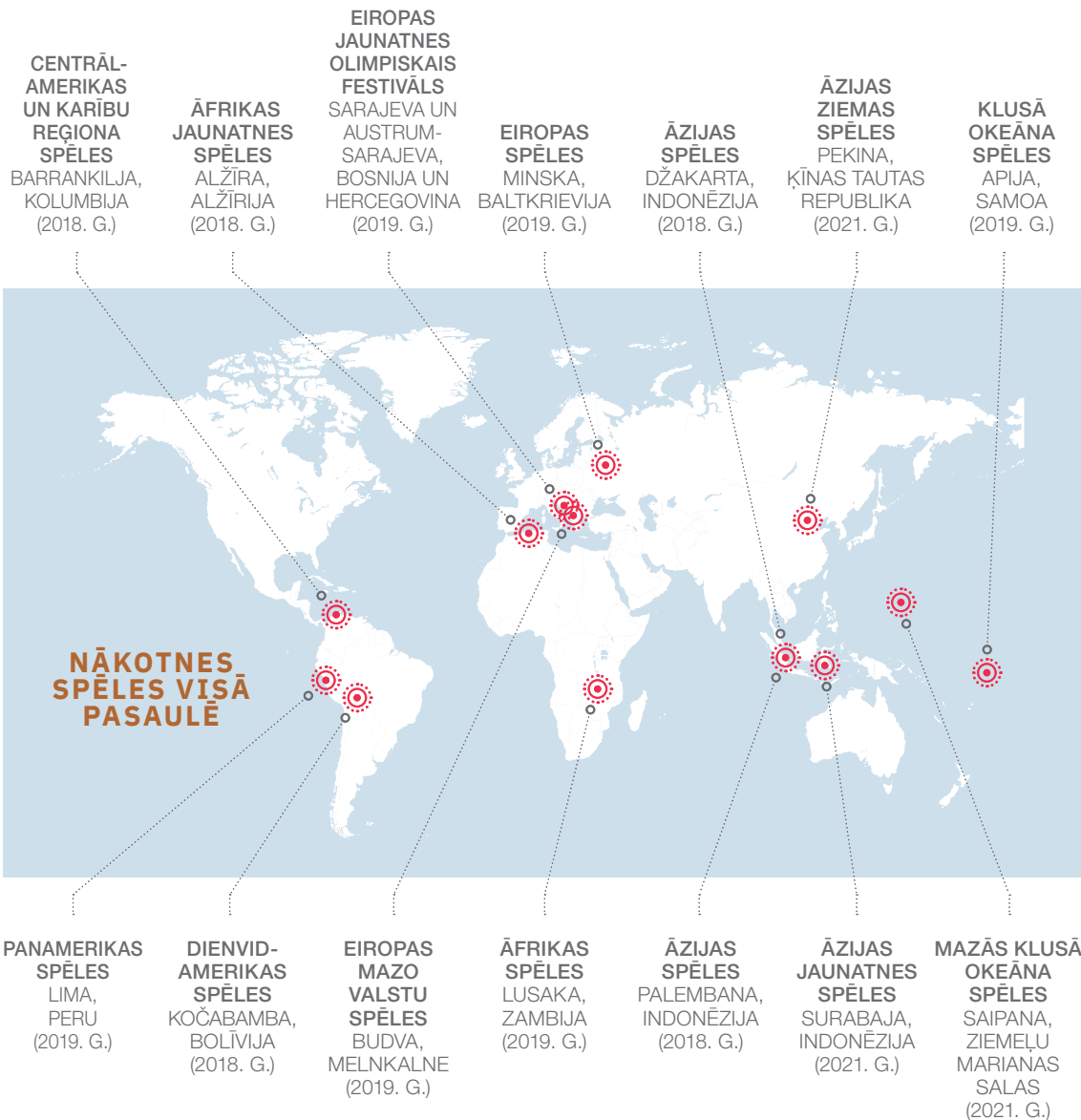
Āfrikas jaunatnes spēles, kas kopš 2010. gada tiek rīkotas ik pēc četriem gadiem, papildina Āfrikas spēles. Trešās spēles paredzētas 2018. gadā Alžīrā.

www.africaolympic.net/en/about-anoca/africa-youth-games

AMERIKA

Panamerikas spēles

Amerikas kontinentālās spēles tiek rīkotas ik pēc četriem gadiem iepriekšējā vasarā pirms vasaras olimpiskajām spēlēm, tās pārvalda

Panamerikas sporta organizācija
(*Panam Sports*).

Programmā ietilpst arī SOK atzīto SF pārvaldītie sporta veidi un visi vasaras olimpisko spēļu oficiālajā programmā ietilpstošie sporta veidi, disciplīnas un sacensības, kā arī var iekļaut *Panam Sports* atzītos neolimpiskos sporta veidus. Sportistiem ar īpašām vajadzībām paredzētās Parapanamerikas spēles notiek uzreiz pēc spēlēm. Nākamās spēles paredzētas 2019. gadā Limā (Peru).
www.panamsports.org/sports-events

Citas reģionālās spēles

Savu attiecīgo reģionālo organizāciju pārraudzībā notiek vairākas Amerikas reģionālās spēles, piemēram, Dienvidamerikas spēles, Centrālamerikas spēles, Centrālamerikas un Karību reģiona spēles un Bolīvāra spēles.

ĀZIJA

Āzijas spēles

Āzijas Olimpiskā padome (OCA) koordinē Āzijas spēles, kuras tiek rīkotas starpkultūru saskarsmes un draudzības veidošanai Āzijā. Tās pirmo reizi tika sarīkotas 1951. gadā un notiek ik pēc četriem gadiem.
www.ocasias.org

Āzijas Ziemas spēles

OCA nodibināja Āzijas ziemas spēles 1986. gadā. Astotās spēles notika 2017. gadā Saporu (Japāna).
www.ocasias.org

Āzijas jaunatnes spēles

Āzijas jaunatnes spēles tiek sarīkotas ik pēc četriem gadiem, papildinot Āzijas spēles. Pirmās spēles tika sarīkotas 2009. gadā Singapūrā, kā sagatavošanās pārbaude jaunatnes olimpiskajām spēlēm.
www.ocasias.org

Citas spēles

OCA rīko arī Āzijas Pludmales spēles un Āzijas Telpu un ciņas mākslas spēles, kā arī vairākas reģionālās spēles.

EIROPA

Eiropas spēles

Pirmās Eiropas Olimpisko komiteju (EOC) pārvaldītās Eiropas spēles notika 2015. gadā Baku (Azerbaidžāna).

Nākamās notiks 2019. gadā Minskā (Baltkrievija).

www.european-games.org

Eiropas Jaunatnes olimpiskais festivāls

1990. gadā EOC sarīkoja pirmās Eiropas Jaunatnes olimpiskās dienas, kuras tagad dēvē par Eiropas Jaunatnes olimpisko festivālu (EJOF) – reizi divos gados notiekošas daudzu sporta veidu sacensības, kurās piedalās 50 EOC dalībvalstu jaunie sportisti. Nākamās ziemas spēles paredzētas 2019. gada februārī Sarajevā un Austrumsarajevā (Bosnija un Hercegovina), bet vasaras spēles – 2019. gada jūlijā Baku (Azerbaidžāna).
www.eyof.org

Eiropas Mazo valstu spēles

Eiropas Mazo valstu spēles, kas pirmo reizi notika 1985. gadā, tiek rīkotas reizi divos gados Andorā, Islandē, Kiprā, Lihtenšteinā, Luksemburgā, Maltā, Melnkalnē, Monako vai Sanmarino. Spēles, kurās notiek sacensības deviņos vasaras olimpiskajos sporta veidos, nākamreiz tiks rīkotas 2019. gadā Podgoricā (Melnkalne).
www.eurolympic.org

OKEĀNIJA

Klusā okeāna spēles

Klusā okeāna spēles, kuras agrāk sauca par Dienvidu Klusā okeāna spēlēm, ir Klusā okeāna dienvidu reģiona valstu daudzu sporta veidu sacensības, un tās vada Klusā okeāna spēļu padome. Padomē ietilpst 22 dalībnieces, no kurām 15 ietilpst Okeānijas nacionālajās olimpiskajās komitejās (ONOC).

Klusā okeāna spēļu padome kopā ar ONOC uzaicināja Austrāliju un Jaunzēlandi 2015. gada Klusā okeāna spēlēs pagaidu kārtībā piedalīties četros sporta veidos (regbija-7, zēģelēšana, taekvondo un svarcelšana), kuros citas Klusā okeāna valstis iepriekš bija pierādījušas pietiekamu konkurētspēju ar tām.

Mazās Klusā okeāna spēles

Kopš 1981. gada Klusā okeāna dienvidu reģionā tiek rīkotas mazajām valstīm paredzētās Mazās Klusā okeāna spēles. Klusā okeāna spēļu samazinātā versija arī tiek rīkota ik pēc četriem gadiem galveno spēļu starplaikos.

Kā sporta veidi jūsu valstī var vislabāk izmantot reģionālās vai citas spēles savas valsts sporta sistēmas attīstībā?

C. CITAS SPĒLES

NĀCIJU SADRAUDZĪBAS SPĒLES

1930. gadā 11 valstis nosūtīja 400 sportistus, lai pirmajās Britu impērijas spēlēs Hamiltonā (Kanāda) piedalītos sešos sporta veidos un 59 sacensībās. Kopš tā laika ik pēc četriem gadiem (izņemot 1942. un 1946. g.) rīkotās spēles īsu laiku bija pazīstamas kā Britu impērijas un Nāciju Sadraudzības spēles (1954-1966) un Britu Nāciju Sadraudzības spēles (1970-1974), taču kopš 1978. gada to nosaukums ir Nāciju Sadraudzības spēles.

Pēdējās Nāciju Sadraudzības spēles 2018. gadā notika Goldkoustā (Austrālija), kur apmēram 6000 sportistu un amatpersonu no 70 valstīm un teritorijām piedalījās 18 sporta veidos un septiņos parasporta veidos.

🌐 www.thecgf.com

FISU UNIVERSIĀDE (PASAULES STUDENTU SPĒLES)

Starptautiskās universitāšu sporta federācijas (FISU) organizētā universiāde ir paredzēta 17–25 gadus veciem sportistiem-studentiem, kuri ir reģistrēti pilna laika studijām universitātē vai ieguvuši grādu spēļu norises gada laikā. Tā pirmo reizi notika 1959. gadā, un tiek rīkota ik pēc diviem gadiem. Vasaras universiāde piesaista vairāk nekā 10 000 sportistu no vairāk nekā 140 valstīm vairāk nekā 20 sporta veidos; nākamā universiāde notiks 2019. gadā Neapolē (Itālija). Ziemas universiāde notika 2017. gada sākumā Almatī (Kazahstāna), kur piedalījās

1604 sportisti no 56 valstīm.

Nākamās universiādes notiks 2019. gadā Krasnojarskā (Krievija) un 2021. gadā Lucernā (Šveice).

🌐 www.fisu.net

FRANKOFONIJAS SPĒLES (LES JEUX DE LA FRANCOPHONIE)

Frankofonijas spēles tika izveidotas 1989. gadā par godu franču valodās runājošo valstu sportam un kultūrai, un tiek rīkotas ik pēc četriem gadiem. Sporta sacensībās un kultūras pasākumos piedalās 1500–3000 sportistu no 55 dalībvalstīm un trim asociētām dalībvalstīm. Nākamās spēles notiks 2021. gadā Monktonā-Djepā (Kanāda).

🌐 www.jeux.francophonie.org

PASAULES SPĒLES

Vairākas neolimpisko sporta veidu SF 1980. gadā radīja savas kompleksās sporta sacensības – Pasaules spēles, kuras pirmo reizi notika 1981. gadā un tiek rīkotas reizi četros gados. Apmēram 3000 sportistu sacenšas aptuveni 30 sporta veidos sešās kategorijās: akrobātiskie un deju sporta veidi, bumbas sporta veidi, cīņas māksla, precizitātes sporta veidi, spēka sporta veidi un popularitāti gūstošie jaunie sporta veidi. Ne visi sporta veidi tiek noteikti pārstāvēti katrās spēlēs.

Nākamās Pasaules spēles notiks 2021. gadā Birmingemā (Alabama, ASV).

🌐 www.theworldgames.org

Paredzams, ka nākamās Nāciju Sadraudzības spēles piesaistīs 6000 sportistu un amatpersonu no 70 valstīm un teritorijām.

9. BLOKS

OLIMPISKĀS KUSTĪBAS FINANSĒŠANA

- A. KĀ OLIMPISKĀ KUSTĪBA IEGŪST LĪDZEKĻUS?
- B. IENĀKUMU GŪŠANA
- C. IENĀKUMU SADALE

A. KĀ OLIMPISKĀ KUSTĪBA IEGŪST LĪDZEKĻUS?

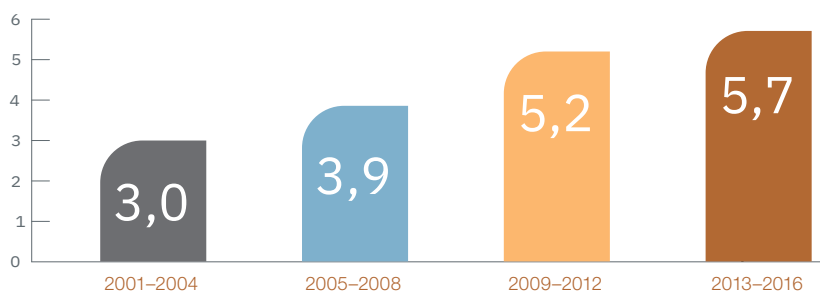

Kādi ir jūsu NOK vai sporta organizācijas ienākumi un to avoti? Kādas jomas jūs varat izpētīt, lai gūtu stabilākus ienākumus?

Olimpiskā kustība gūst ienākumus ar vairākām programmām:

- SOK pārvalda translācijas partnerattiecības, TOP vispasaules sponsorēšanas programmu, kā arī SOK oficiālo piegādātāju un licencēšanas programmu.
- OSOK pārvalda nacionālās sponsorēšanas, biļešu pārdošanas un licencēšanas programmas olimpisko spēļu rīkotājvalstīs SOK vadībā.
- NOK gūst ienākumus, izmantojot savas vietējās komerciālās programmas.
- SF gūst ienākumus, izmantojot savas komerciālās programmas.

B. IENĀKUMU GŪŠANA

Ieņēmumi miljardos ASV dolāru (USD). SOK kopējie ieņēmumi ietver SOK televīzijas translāciju ieņēmumus, TOP programmas ieņēmumus, OSOK vietējās sponsorēšanas, OSOK biļešu pārdošanas un OSOK licencēšanas ieņēmumus. Pēdējo četru olimpiāžu SOK ieņēmumu sadalījumu skatiet 295. lpp. Avots: SOK auditētie finanšu pārskati.

TRANSLĀCIJAS TIESĪBAS

SOK pieder visu olimpisko spēļu globālo translāciju tiesības visās platformās, ieskaitot televīzijā, radio, mobilajos tālruņos un internetā, un tā atbild par šo tiesību piešķiršanu mediju uzņēmumiem visā pasaulē.

Olimpisko translāciju partnerības ir olimpiskās kustības lielākais ieņēmumu avots, un televīzijas pārraides ir galvenais atsevišķais faktors, kas veicinājis spēļu izaugsmi. Četru gadu periodā no 2013. līdz 2016. gadam translāciju ieņēmumi sasniedza jaunu rekordu 4,2 miljardu ASV dolāru apmērā.

OLIMPISKO PARTNERU (TOP)

*„SOK, IZMANTOJOT VISUS IESPĒJAMOS LĪDZEKĻUS, NODROŠINA VISPILNĪGĀKO OLIMPISKO SPĒĻU ATSPUGUĻOJUMU DAŽĀDA VEIDA PLAŠSAZIŅAS INFORMĀCIJAS LĪDZEKĻOS UN VISLIELĀKAJAM SKATĪTĀJU SKAITAM PASAULĒ.”
OLIMPISKĀ HARTA (48. PANTS),
2017. GADA REDAKCIJA*

PROGRAMMA

1985. gadā izveidotā TOP programma katram pasaules olimpiskajiem partneriem piešķir ekskluzīvas globālā mārketinga tiesības paredzētā produkta vai pakalpojuma

„DAUDZUS GADU DESMITUS PASAULES TOP PARTNERI IR PARĀDĪJUŠI, CIK VIŅU ATBALSTS IR SVARĪGS VISAI OLIMPISKAJAI KUSTĪBAI.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2016. G.

kategorijā, ģenerējot ienākumus un atbalstot olimpisko kustību. Pasaules olimpiskie partneri spēju laikā nodrošina tehnoloģisko un operatīvo atbalstu, piemēram, ar laika un rezultātu noteikšanas sistēmām, IT, drošības aprīkojumu un norises vietas infrastruktūru. Savukārt spēles sniedz sponsoriem nesalīdzināmas iespējas zīmolu veidošanā, pārdošanas apjomu palielināšanā, sabiedrības uzmanības piesaistīšanā, darbinieku motivēšanā, korporatīvās reputācijas uzlabošanā un ilgstoša mantojuma atstāšanā. Turklāt pasaules olimpiskie partneri var izstrādāt mārketinga programmas ar dažādiem olimpiskās kustības locekļiem, tostarp SOK, NOK un OSOK.

Pašreizējie pasaules olimpiskie partneri:

- Coca-Cola
- Alibaba Group
- Atos
- Bridgestone
- Dow
- GE
- Intel
- Omega
- Panasonic
- P&G
- Samsung
- Toyota
- Visa

Allianz kļūs par pasaules olimpiskie partneri 2021. gadā.

OSOK GŪTIE IENĀKUMI

Vietējie sponsori

Papildus globālajai TOP programmai spēles saņem atbalstu ar vietējām sponsorēšanas programmām, kas tiek piešķirtas mārketinga tiesības rīkotājvalstīs. Šīs programmas SOK pārraudzībā pārvalda OSOK, un to galvenā uzmanība ir daudzo specifisko

OSOK operatīvo vajadzību apmierināšana.

Biļešu pārdošana

Spēļu biļešu pārdošanas programmas pārvalda OSOK ar SOK apstiprinājumu. Galvenais mērķis – nodrošināt, lai pēc iespējas vairāk cilvēku varētu piedzīvot spēļu pieredzi, bet sekundārais mērķis ir spēļu rīkošanas atbalstam nepieciešamo finanšu ienākumu gūšana. OSOK un SOK cenšas nodrošināt vietējiem ekonomiskajiem apstākļiem piemērotu biļešu cenu noteikšanu atbilstoši galveno sporta pasākumu vietējām tirgus cenām.

Licencēšana

Katrās spēlēs licencēšanas līgumi piešķir olimpisko zīmju, attēlu vai motīvu lietošanas tiesības trešo pušu uzņēmumiem, kuri izplata tirgū un ražo ar spēlēm saistītus produktus, preces un suvenīrus. OSOK nodrošina, ka šīs licencēšanas programmas patērētājiem sniedz augstas kvalitātes preces, kas atbilstošā veidā atspoguļo un iemūžina olimpisko tēlu, olimpisko kustību un spēles, kā arī izstrādā preču zīmju likumdošanas, izglītošanas, kontroles un aizsardzības nodrošināšanas programmu, lai aizsargātu patērētājus, oficiālos olimpiskos licenciātus un olimpisko zīmolu.

NOK MĀRKETINGS

Daudzas NOK pārvalda vietējās sponsorēšanas, licencēšanas un piegādātāju programmas ar pasaules TOP partneriem nekonkurējošās kategorijās, kuras atbalsta to sporta attīstības aktivitātes un olimpiskās komandas.

ZĪMOLA AIZSARDZĪBA

Olimpiskie apļi simbolizē ar spēlēm saistītos daudzus principus un tradīcijas. SOK isteno vairākas stratēģijas un programmas, lai uzturētu to vērtību, saglabātu un pilnveidotu olimpisko zīmolu, kā arī aizsargātu olimpisko partneru ekskluzīvās mārketinga tiesības. Turklāt SOK nepieļauj spēles laukumā nekādus komerciālo zīmolu izmantošanu, vēl vairāk nostiprinot un aizsargājot olimpiskā zīmola vērtību.

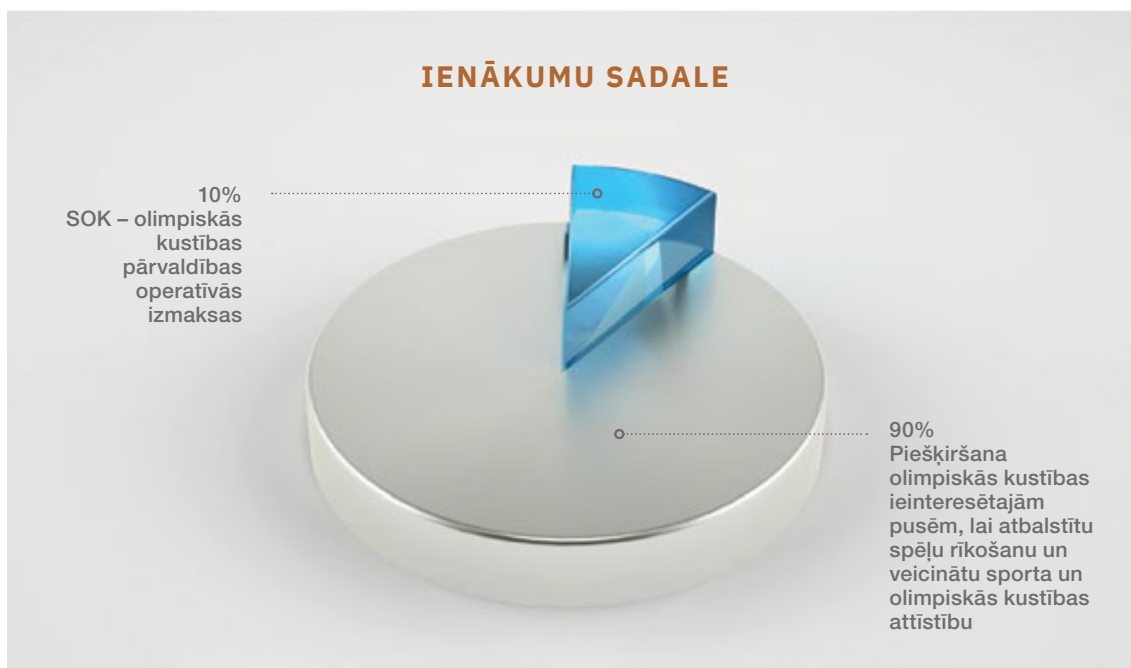

Olimpisko partneru (TOP) programma
Olimpisko partneru (TOP) programma ir SOK vadītā pasaules sponsorēšanas programma.

C. IENĀKUMU SADALE

Lai atbalstītu olimpisko spēļu rīkošanu un veicinātu sporta un olimpiskās kustības attīstību visā pasaulē, SOK 90% no saviem katras olimpiādes ienākumiem piešķir organizācijām visā olimpiskajā kustībā. SOK patur 10% no olimpiskajiem

ienākumiem, lai izmantotu SOK sporta attīstības pasākumiem, kā segtu olimpiskās kustības pārvaldības operatīvās izmaksas Sīkāku informāciju par SOK ienākumu sadali var atrast SOK gada pārskatā.

OLIMPISKO SPĒĻU ORGANIZĒŠANAS KOMITEJAS (OSOK)

Ienākumus no TOP programmas un olimpiskajām translācijām SOK piešķir OSOK, lai atbalstītu spēļu rīkošanu. Ilgtermiņa translācijas un sponsorēšanas programmas ļauj SOK nodrošināt OSOK budžetu lielāko daļu krietni pirms spēļu sarīkošanas, turklāt ienākumi ir faktiski garantēti pirms rīkotājpilsētas izvēles.

NACIONĀLĀS OLIMPISKĀS KOMITEJAS (NOK) UN STARPTAUTISKĀS FEDERĀCIJAS (SF)

SOK sadala NOK un SF skaidrās naudas un nefinansiālos ienākumus, kas gūti no televīzijas translācijas tiesībām, TOP programmas mārketinga tiesībām un biļešu pārdošanas.

TOP programmas un olimpisko translāciju līgumu pastāvīgās sekmes ļauj SOK ar katru olimpiādi palielināt NOK un SF sniegto palīdzību.

CITAS ORGANIZĀCIJAS

SOK palīdz atzītajām starptautiskajām organizācijām, tostarp Pasaules Antidopinga aģentūrai (WADA), Sporta arbitražas tiesai (SAT), Starptautiskajai Olimpiskajai akadēmijai (SOA) un Starptautiskajai Paralimpiskajai komitejai (SPK).

Vai jūsu NOK izmanto Olimpiskās solidaritātes vai jūsu SF sniegtās daudzās iespējas?

Kādas ir to programmas vai finansiālie piedāvājumi?

SADAĻA

056

SPORTISTI OLIMPISKĀS KUSTĪBAS PAMATĀ

Viens no SOK trijiem misijas paziņojumiem ir panākt, lai sportisti būtu olimpiskās kustības pamatā.

3. sadaļā ir izklāstītas daudzas SOK iniciatīvas šī mērķa sasniegšanā.

10. bloks	Sportistu atbalstīšana	058
11. bloks	Cīņa pret dopingu	063
12. bloks	Sportisti un komercializācija	071
13. bloks	Sportistu līgumi un strīdu izšķiršana	074
14. bloks	Sociālie plašsaziņas līdzekļi	078
15. bloks	Talantu atklāšana	084
16. bloks	Jauno sportistu aizsardzība	086
17. bloks	Sportistu izaugsme	089
18. bloks	Treneru līderības attīstīšana	091
19. bloks	Sporta medicīna	096
20. bloks	Sporta zinātne	101
21. bloks	Tehnoloģija sportā	104

10. BLOKS

SPORTISTU ATBALSTĪŠANA

- A. SOK ATBALSTS SPORTISTIEM
- B. „TĪRO” SPORTISTU AIZSARDZĪBA
- C. PASAULES OLIMPIEŠU ASOCIĀCIJA (WOA)

A. SOK ATBALSTS SPORTISTIEM

„MĒS VĒLAMIES ATBALSTĪT SPORTISTUS UN AR VIŅIEM KOMUNICĒT NE TIKAI SPĒĻU LAIKĀ, BET KATRU DIENU – GAN VIŅU CEĻĀ UZ SPĒLĒM, GAN PĒC SPĒĻU NOSLĒGUMA.”

DANKA BARTEKOVA (DANKA BARTEKOVÁ), SOK SPORTISTU KOMISIJAS VICEPRIEKŠSĒDĒTĀJA, 2018. GADS

Sportisti ir olimpiskās kustības sirds un dvēsele, atdarināšanas vērti paraugmodeļi un varoņi jauniešiem visā pasaulē. Viņu tiesību skaitā ietilpst taisnīgums un pienācīgs process, labi treneri, skaidri noteikumi, godīgas sacensības, veselība, privātums, drošība, konfidencialitāte un izglītība.

SOK mudina sportistus „kopienās [uzlabot] sporta un atpūtas tēlu un [kļūt par] nākotnes paaudžu standartu noteicējiem”, kā arī „21. gadsimtā būt par sporta organizācijas un attīstības neatņemamu sastāvdaļu” (Olimpiskais kongress, 2009. gads). SOK ir izveidojusi daudzas sportistu atbalsta iniciatīvas, par kurām varat izlasīt šajā blokā un SOK *Athlete365* tīmekļa vietnē. www.olympic.org/athlete365

SOK SPORTISTU KOMISIJA

SOK Sportistu komisijas misija ir sportistu pārstāvēšana olimpiskajā kustībā un atbalsta sniegšana, lai nodrošinātu viņu sekmes sporta laukumā un ārpus tā. Lai izpildītu šo uzdevumu, komisija spēlē nozīmīgu lomu sportistu aprindās un olimpiskajā kustībā.

Tajā ietilpst līdz 23 locekļiem:

- astoņi vasaras sporta veidu pārstāvji un četri ziemas sporta veidu pārstāvji, kurus uz astoņu gadu pilnvaru termiņu ievēl sportisti – olimpisko spēļu dalībnieki;
- līdz 11 sportistiem, kurus ieceļ SOK prezidents, lai nodrošinātu dzimumu, sporta veidu un reģionu pārstāvēšanu taisnīgu līdzsvaru un
- Pasaules Olimpisko asociācijas (WOA) un Starptautiskās

Paralimpiskās komitejas (SPK) pārstāvji, abi *ex-officio* locekļi.

Lai būtu tiesīgi kļūt par komisijas locekļiem, sportistiem ir jābūt dalībniekiem iepriekšējās spēlēs vai vēlēšanu rīkošanas laikā notikušajās spēlēs, turklāt viņi nekad nedrīkst būt atzīti par vainīgiem ar dopinga lietošanu saistītos pārkāpumos. Vēlēšanu kandidātus var ierosināt tikai NOK, kurām ir sava sportistu komisija. Sportisti var jebkurā laikā iesniegt SOK Sportistu komisijas locekļiem komentārus vai jautājumus, izmantojot SOK *Athlete365* vietni.

3B bloks

www.olympic.org/athlete365

www.olympic.org/athletes-commission

SOK SPORTISTU PAVADOŠĀ PERSONĀLA KOMISIJA

Sportistu pavadošā personāla komisija konsultē SOK jautājumos, kas saistīti ar sportistu attiecībām ar vecākiem, treneriem, vadītājiem, tehniskajām amatpersonām, sponsoriem, plašsaziņas līdzekļiem un visiem pārējiem, kuri sportistus atbalsta un ar viņiem tieši darbojas. Komisijas uzdevums ir uzlabot sportistiem sniegto pakalpojumu kvalitāti un līmeni.

www.olympic.org/athletes-entourage-commission

SOK STARPTAUTISKAIS SPORTISTU FORUMS

Starptautiskais sportistu forums piedāvā sportistiem iespēju apspriest ar viņiem tieši saistītās tēmas, piemēram, viņiem sniegtie pakalpojumi, labklājība

Kādas ir vissvarīgākās sportistu problēmas jūsu sporta veidā vai valstī?

Kā jūs vai jūsu NOK var uzlabot sportistu iespējas?

Kādas priekšrocības rada sportistu komisijas izveide sporta organizācijā vai NOK?

Sportisti ir atdarināšanas vērti paraugmodeļi un varoņi jauniešiem visā pasaulē.

un spēļu norises laika pieredze. Forums tiek rīkots reizi divos gados. 2015. gada oktobrī 7. SOK Starptautiskajā Sportistu forumā tika apspriests „Olimpiskais rīcības plāns 2020” un piedāvātas rekomendācijas, lai:

- paplašināt sportistu iespējas ar labāku komunikāciju un informācijas sniegšanu;
- pilnībā integrēt olimpiskajā kanālā visas sportistu komunikācijas;
- mudināt visas SF izveidot sportistu komisijas saskaņā ar SOK vadlīnijām un
- mudināt Sporta arbitražas tiesu (SAT) sagatavot un apmācīt sportistu arbitrus.

ATHLETE365

Athlete365 ir olimpiskajiem un elites līmeņa sportistiem paredzētā SOK digitālā vietne, kurā sportisti var savstarpēji sazināties, piekļūt SOK un tās partneru ekskluzīvajiem piedāvājumiem, izskatīt darba iespējas utt. Vietnē ir noderīga informācija un raksti par sešām galvenajām tēmām – spēļu laiks, balss, labklājība, karjeras, finanses un mācības, kurās iztirzāti visdažādākie jautājumi, sākot no „tūrā” sporta līdz sportistu aizsardzībai. Katru nedēļu tiek pievienots jauns saturs.

www.olympic.org/athlete365

MĀCĪBAS

Athlete365 ietver arī kursus, rakstus, videoierakstus un citus resursus, kuros pasaulslaveni instruktori piedāvā

apmācību un padomus sacensībās.

www.olympic.org/athlete365/get-started-learning/

ATHLETE365 CAREER+

Athlete365 Career+ sadarbībā ar *Adecco* nodrošina atbalstu sportistiem, gatavojoties un piedzīvojot karjeras pārmaiņas. Programmā ir publicētas bezmaksas, lejupeļādējamas triju tēmu darbgrāmatas: izglītība, kurā sniegti līdzekļi un norādījumi sportistiem, kuri savā izglītībā vēlas sasniegt izcilus rezultātus; nodarbinātība, kurā sportistiem palīdz noteikt, kā viņu pasaules līmeņa sacensībās izmantojamās priekšrocības un spējas var noderēt darba vietā; un dzīves prasmes, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta personisko iemaņu pilnveidošanai.

www.olympic.org/athlete365/career

OLIMPISKĀ SOLIDARITĀTE

Olimpiskā solidaritāte nodrošina palīdzību NOK, sevišķi tām, kurām ir visnopietnākās vajadzības, ar programmām, kurā galvenā uzmanība pievērsta sportistu attīstībai, treneru un sporta administratoru apmācībai un olimpisko vērtību popularizēšanai. Sportistiem paredzēto programmu uzdevums ir nodrošināt talantīgajiem sportistiem līdzvērtīgas iespējas piedalīties spēlēs un tajās gūt panākumus.

[3D bloks](#)

www.olympic.org/olympic-solidarity

Ja jūsu valstī nav sportistu komisijas, lejupeļādējiet SOK Efektīvas sportistu komisijas izveides rokasgrāmatu, lai uzzinātu par tās izveides iespējām.

www.olympic.org/athlete365/athletes-commission

„MUMS JĀNODROŠINA, KA TURPINĀM PILNVEIDOTIES UN RĪKOTIES PROAKTĪVI SAVĀ KOMUNIKĀCIJĀ. TAS MUMS PALĪDZĒS IZVEIDOT SPĒCĪGĀKU GLOBĀLO SPORTISTU KOPIENU, KO PATIESI ATSPUGUĻO SPORTISTU PĀRSTĀVJI.”

KIRSTIJA KOVENTRIJA (*KIRSTY COVENTRY*), SOK SPORTISTU KOMISIJAS PRIEKŠSĒDĒTĀJA, 2018. GADS

B. „TĪRO” SPORTISTU AIZSARDZĪBA

SOK prioritāte ir „tīro” sportistu aizsardzība, kā arī viņu atbalsts gan sporta laukumā, gan ārpus tā. Tas nozīmē, ka ikvienu ieguldījumu cīņā pret dopingu un spēju sarunāšanu, manipulācijām sacensībās un ar to saistīto korupciju – izglītošanu, pārbaužu veikšanu, pētījumus, loģistiku vai personāla komplektēšanu – nevar uzskatīt par izmaksām, tie ir jāuzskata par ieguldījumiem „tīros” sportistos.

www.olympic.org/the-ioc/support-and-protect-clean-athletes

DOPINGA APKAROŠANA

„Tīro” sportistu aizsardzība, cīnoties pret dopinga lietošanu, ir SOK galvenā prioritāte; tā ir noteikusi nulles iecietības politiku, lai apkarotu krāpšanos un sauktu pie atbildības visas dopinga produktu lietošanā vai piegādē iesaistītās personas. Pašreizējā olimpiskās kustības stratēģija dopinga apkarošanā galveno uzmanību pievērš atklāšanai un atturēšanai, to papildinot ar sportistu un pavadonības izglītošanu.

11. bloks

www.olympic.org/fight-against-doping

SPORTA DERĪBAS

Nopietnas bažas izraisa manipulācijas ar sacensību rezultātiem, jo īpaši saistībā ar likmju likšanas aktivitātēm. Šāda korupcija tieši tāpat kā dopings apdraud sporta integritāti.

31. bloks

www.olympic.org/playfair

SPORTISTU AIZSARDZĪBA PRET UZMĀKŠANOS UN PĀRIDARĪJUMIEM SPORTĀ

Pētījumi liecina, ka uzmākšanās un pāridarījumi mēdz notikt visos sporta veidos un visos līmeņos, jo īpaši elitārajos sporta veidos. Uzmākšanās un pāridarījumus var izraisīt smagas un negatīvas sekas sportistu fiziskai un psiholoģiskai veselībai: tas var būt cilvēktiesību pārkāpums un noziedzīgs nodarījums. SOK ir izstrādājusi vairākas iniciatīvas, lai sportistus aizsargātu no

uzmākšanās un pāridarījumiem sportā.

35. bloks

<http://sha.olympic.org>

VESELĪGS ĶERMEŅA IZSKATS

Pozitīvā ietekme, ko rada meiteņu un sieviešu nodarbošanās ar sportu, būtiski atsver iespējamus riskus. Tomēr noteiktos apstākļos dažas sportistes var būt ļoti noraizējušās par sava ķermeņa izskatu, tādējādi pieļaujot neveselīgu uzvedību.

www.olympic.org/hbi

SOK ĒTIKAS KODEKSS

SOK Ētikas kodekss pamatojas uz Olimpiskajā hartā noteiktajām vērtībām un principiem. Visām olimpiskajā kustībā ieinteresētajām personām ir jāpiedalās ētikas un integritātes kultūras popularizēšanā savās kompetences jomās un jākalpo par atdarināšanas vērtiem paraugmodeļiem.

30. bloks

www.olympic.org/code-of-ethics

SPORTA ARBITRĀŽAS TIESA

1983. gadā SOK izveidoja Sporta arbitražas tiesu (SAT), kas 1993. gadā ieguva pilnīgu neatkarību. Starptautiskā tiesa izskata sportistu, sporta organizāciju un citu radušās juridiskās problēmas.

33. bloks

www.tas-cas.org

SOK prioritāte ir „tīro” sportistu aizsardzība, kā arī viņu atbalsts gan sporta laukumā, gan ārpus tā.

Kura no šeit aprakstītajām iniciatīvām varētu būt visnozīmīgākā jūsu sporta veida pārstāvjiem?

„SPORTISTI IR GALVENIE TĒLI SPORTA SACENSĪBĀS, UZ KURU PAMATA IR VEIDOTAS OLIMPISKĀS SPĒLES. VIŅI IR PARAUGMODEĻI, KURI IEDVESMO MILJONIEM BĒRNU VISĀ PASAULĒ NODARBOTIES AR SPORTU UN TIE IEMIESO OLIMPISKOS IDEĀLUS.”

SOK TĪMEKĻA VIETNE, 2017. G.

C. PASAULES OLIMPIEŠU ASOCIĀCIJA (WOA)

„[WOA MISIJA IR] KALPOT OLIMPIEŠIEM,
TĀDĒJĀDI VIŅIEM PALĪDZOT PASAULI PADARĪT
LABĀKU.”

WOA TĪMEKĻA VIETNE, 2017. GADS

Visā pasaulē dzīvo vairāk nekā 100 000 olimpiešu. Pasaules Olimpiešu asociācija (WOA) darbojas visu olimpiešu labā visos viņu dzīves posmos, izmantojot 148 nacionālās olimpiešu asociācijas (NOA) visos piecos kontinentos.

WOA ir neatkarīga organizācija, kas darbojas saskaņoti un integrēti ar SOK. Tās Izpildkomitejā ietilpst 18 locekļi, no kuriem 13 tiek ievēlēti, bet piecus ieceļ SOK:

- trīs amatpersonas – prezidentu, ģenerālsekretāru un mantzini – ievēl WOA Ģenerālā asambleja, kas sastāv no NOA pārstāvjiem;
- divus locekļus (vienu vīrieti un vienu sievieti) ievēl visu piecu kontinentu NOA pārstāvji; un

- piecus locekļus ieceļ SOK, tostarp vienu no SOK Sportistu komisijas.
- WOA olimpiešiem (OLY) nodrošināto priekšrocību skaitā ietilpst OLY lietošanas iespēja pēc uzvārda, olympians.org e-pasta adrese un ikgadējā WOA grantu programma. Asociācija aizstāv un atbalsta olimpiešu labklājību, pašlaik tā cenšas iesaistīt 10 000 olimpiešu savā pirmajā olimpiešu veselības globālajā pētījumā. Baudot SOK atbalstu, šajā pētījumā tiks veikta aktīvo olimpisko sportistu karjeru beigušo olimpiešu ilgtermiņa veselības analīze, lai labāk izprastu un risinātu veselības riskus sportista karjeras laikā un pēc tās noslēgšanas.
- <http://olympians.org>

Visā pasaulē dzīvo vairāk nekā 100 000 olimpiešu.

Lai sazinātos ar savu NOA, skatiet NOA tiešsaistes direktorijā:

<http://olympians.org/olympians/nea-directory/>

Lai savā valstī nodibinātu NOA, lūdzu, sazinieties ar WOA, lai saņemtu NOA izveides līdzekļu komplektu (pieejams angļu, franču un spāņu valodā):

<http://olympians.org>

„OLIMPIEŠIEM IR ĪPAŠAS IESPĒJAS
SABIEDRĪBAS LABĀ IZMANTOT SPORTA SPĒKU
UN NEITRALITĀTI... [VIŅI] VAR KALPOT PAR
PARAUGMODEĻIEM, KAS VAR APVIENOT
KOPIENAS, PĀRVAROT ETNISKOS, RELIĢISKOS
UN SOCIĀLOS ŠĶĒRŠĻUS.”

WOA PREZIDENTS ŽOĒLS BUZŪ (JOËL BOUZOU)

1996
WOA IZVEIDOJA TOREIZĒJĀIS SOK PREZIDENTS
HUANS ANTONIO SAMARANČS
(JUAN ANTONIO SAMARANCH)

148
AR WOA SAISTĪTĀS NACIONĀLĀS
OLIMPIEŠU ASOCIĀCIJAS (NOA)

100 000+
DZĪVOJOŠU OLIMPIEŠU VISĀ
PASAUĻĒ

Pasaules antidopinga kodekss ir iedarbīgs un efektīvs līdzeklis dopinga apkarošanai visā pasaulē.

11. BLOKS

CĪŅA PRET DOPINGU

- A. PASAULES ANTIDOPINGA AĢENTŪRA (WADA)
- B. PASAULES ANTIDOPINGA KODEKSS („KODEKSS”)
- C. GALVENIE TERMINI
- D. NOVĒRŠANA UN IZGLĪTOŠANA
- E. RĪCĪBA IESPĒJAMĀ DOPINGA PĀRKĀPUMA GADĪJUMĀ

A. PASAULES ANTIDOPINGA AĢENTŪRA (WADA)

Aizvien pieaugošā dopinga lietošana pasaules sportā lika 1999. gadā nodibināt Pasaules Antidopinga aģentūru (WADA); tā ir neatkarīga starptautiska aģentūra, kuras sastāvā līdzvērtīgā skaitā ietilpst olimpiskās kustības un noteiktu pasaules valstu valdību pārstāvji un kura saņem to finansējumu.

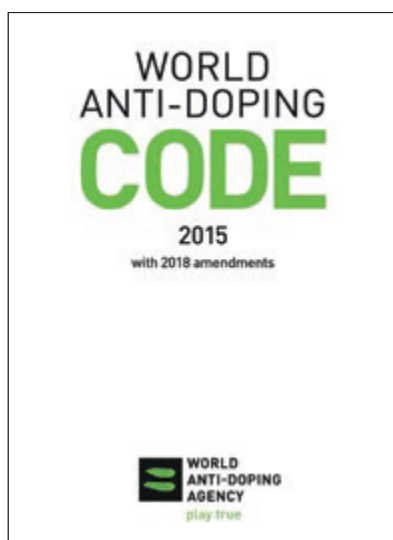
WADA sastāvā ietilpst:

- 38 locekļu Dibināšanas padomē līdzvērtīgā skaitā ietilpst olimpiskās kustības un valdību

pārstāvji, tā ir WADA augstākā lēmējinstācija;

- arī 12 locekļu Izpildkomitejā līdzvērtīgā skaitā ietilpst olimpiskās kustības un valdību pārstāvji, tā ir WADA galvenā politikas izstrādāšanas institūcija, un
- WADA komitejas, kuras sniedz norādes, piemēram, tādos jautājumos kā zinātniskie pētījumi, izglītība un Pasaules antidopinga kodeksa prasību izpildes pārraudzība.

www.wada-ama.org

„MĒS ESAM ATBILDĪGI... PAR PILNĪGU, UZ VĒRTĪBĀM BALSTĪTU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMU IEVIEŠANU. TAS NOZĪMĒ NE TIKAI INFORMĀCIJAS SNIEGŠANU, BET TURPMĀKAS DARBĪBAS, IEDVEŠOT VĒRTĪBAS TAJOS CILVĒKOS, KURI VĒLAS KĻŪT PAR SPORTISTIEM... MĒS VĒLAMIES RADĪT VESELĪGU SPORTA VIDĪ, KURĀ NAV VIETAS DOPINGAM.”

WADA PREZIDENTS, SERS KREIGS RĪDIJS (CRAIG REEDIE), 2016. GADS

B. PASAULES ANTIDOPINGA KODEKSS („KODEKSS”)

„KODEKSS IR VISPUSĪGS PAMATDOKUMENTS, UZ KURA BALSTĪTA PASAULES ANTIDOPINGA PROGRAMMA SPORTĀ. KODEKSA NOLŪKS IR SEKMĒT DOPINGA APKAROŠANAS CENTIENUS, NODROŠINOT ANTIDOPINGA PAMATELEMENTU VISPUSĪGU SASKAŅOŠANU.”

PASAULES ANTIDOPINGA KODEKSS, 2015. GADS

Pasaules antidopinga kodeksā (turpmāk „Kodeksā”) tiek saskaņotas antidopinga politikas, noteikumi un priekšraksti sporta organizācijās un starp valsts iestādēm visā pasaulē. Kods darbojas kopā ar pieciem starptautiskiem standartiem, kuru uzdevums ir veicināt antidopinga organizāciju saskaņotu darbību piecās jomās:

- pārbaūžu veikšana;
- laboratorijas;
- terapeitiskās lietošanas atļauja (TLA);
- aizliegto vielu un metožu saraksts un
- privātuma un personas datu aizsardzība.

Kods, kuru pirmo reizi publicēja 2004. gadā un pārskatīja 2007., 2009. un 2015. gadā, ir iedarbīgs un efektīvs līdzeklis dopinga apkarošanai visā pasaulē. Tās ir saņēmis valdību un sporta organizāciju spēcīgu atbalstu, kā arī aizvien ietekmīgākās juridiskās institūcijas SAT atbalstu. Tam ir būtiska nozīme „neanalītisku” noteikumu pārkāpumu koncepcijas ieviešanā, kas antidopinga organizācijām ļauj piemērot sankcijas tādos gadījumos, kad nav bijis pozitīvs dopinga analīzes rezultāts, tomēr it iespējami pierādījumi par notikušu dopinga noteikumu pārkāpumu (piemēram, pārbaūžu neveikšanas un informācijas nesniegšanas par sportista atrašanās vietu triju pārkāpumu kombinācija vai izmeklēšanas gaitā iegūtie pierādījumi).

www.wada-ama.org/en/what-we-do/the-code

KAS ATZĪST KODEKSU?

Kodeksu ir atzinušas vairāk nekā 660 sporta organizācijas, tostarp SOK, SPK un visas SOK atzītās SF, NOK, NPK un nacionālās antidopinga organizācijas (NADO). Lai izpildītu Kodeksa prasības, sporta organizācijām ir jāizpilda darbības trīs posmos.

- **Pieņemšana**
Pieņemšana Kodeksa principiem un pieņemšana to ieviešanai un izpildei.
- **Ieviešana**
Noteikumu un politiku grozījumi, lai iekļautu visus Kodeksa saistošos pantus un principus.
- **Izpildes nodrošināšana**
Atbilstoši Kodeksa prasībām grozīto noteikumu un politiku izpildes nodrošināšana.

AIZLIEGTO VIELU UN METOŽU SARAKSTS („SARAKSTS”)

Kopš 2004. gada WADA katru gadu publicē aizliegto vielu un metožu sarakstu (turpmāk „Sarakstu”), kurā norādītas vielas un metodes, kuras ir aizliegtas visu vai noteiktu sporta veidu sacensībās un ārpus tām. Šīs vielas un metodes ir iedalītas dažādās kategorijās (piemēram, steroidi, stimulatori, gēnu dopings). Sportistiem ir jāsaprot „stingras atbildības” princips, kas nosaka, ka viņi ir atbildīgi par visām savā organismā atklātajām vielām. Saraksts tiek publicēts katru gadu līdz 1. oktobrim, nodrošinot pietiekamu laiku līdz tā ieviešanai nākamā gada sākumā.

www.wada-ama.org/en/what-we-do/the-prohibited-list

PIEDEVAS

Sportisti ir atbildīgi par to, lai viss viņu organismā uzņemtais būtu legāls, taču nav garantijas, ka konkrētajā piedevā nav aizliegto vielu, un dažu piedevu un pārtikas produktu uzlīmēs nav pareizi norādītas visas sastāvdaļas. Pirms jebkādu piedevu lietošanas sportistiem ir jākonsultējas ar informētiem avotiem, piemēram, savām NADO, NF vai SF. Dažas piedevas var būt nedrošas, un pētījumi liecina, ka piedevu lietošana var būt solis ceļā uz dopinga lietošanu. Augstvērtīgs uzturs ir drošāks un

Vai jūsu NOK vai sporta organizācijai ir skaidri noteikta dopinga kontroles politika? Ja nav, kā jūs to izstrādātu?

Vai jūsu valstī pastāv NADO? Ja nav, kā tiek veikta dopinga kontrole?

vislabākais veids, kā veicināt maksimālu rezultātu sasniegšanu sportā, popularizēt „tīru” sportu un visam mūžam izveidot veselīgus ēšanas paradumus.

ANTIDOPINGA ADMINISTRĀCIJAS UN PĀRVALDĪBAS SISTĒMA (ADAMS)

Antidopinga administrācijas un pārvaldības sistēma (ADAMS) ir datu pārvaldības tīmekļa instruments, kas vienkāršo visu dopinga apkarošanas sistēmā iesaistīto ieinteresēto personu un sportistu ikdienas darbu. Kodeksā noteikts, ka ieinteresētajām personām ir jāievada ADAMS šāda informācija:

- **sportista atrašanās vieta** – informācija par sportista atrašanās vietu pārbaužu veikšanai;
- **terapeitiskās lietošanas atļauja (TLA)** – oficiāla atļauja aizliegtas vielas lietošanai medicīniskām vajadzībām;
- pārbaužu plānošana un dopinga kontroles veidlapas;
- rezultātu pārvaldība;
- sportista bioloģiskās pases (SBP) datu pārvaldība un
- laboratorijas pētījumu rezultāti.

www.wada-ama.org/en/adams

AKREDITĒTĀS LABORATORIJAS UN PROCEDŪRAS

WADA publicē Laboratoriju starptautisko standartu (LSS): tādējādi tiek nodrošināti laboratoriju sniegtie derīgie pārbaužu rezultāti un pierādījumi, kā arī visu WADA akreditēto laboratoriju saskaņoti rezultāti un ziņojumi. WADA pārrauga akreditēto antidopinga laboratoriju darbību, izmantojot obligātas un pastāvīgas vērtēšanas procesu.

SANKCIJAS

Jebkuram sacensību dalībniekam, kurš atzīts par vainīgu antidopinga noteikumu pārkāpumā (ADNP), tiek piemērotas sankcijas, tostarp šādas:

- diskvalifikācija;
- medaļu, punktu un balvu atsavināšana;
- finansiāli sodi un
- atzīšana par diskvalificētu sacensībām vai dalībai organizētos sporta pasākumos uz noteiktu laiku vai uz mūžu.

Kodeksā izklāstīti konkrēti noteikumi komandu sporta veidiem. Ja vairāk nekā divi komandas biedri ir atzīti par vainīgiem ADNP, pārvaldes organizācija noteiks sankcijas komandai (piemēram, punktu atņemšana, diskvalifikācija). Šīs sankcijas papildina visas sankcijas, kuras bija noteiktas atsevišķiem ADNP pastrādājušajiem, sportistiem.

Aizliegtu vielu izplatīšanā vai to ievadē sportista ķermenī iesaistītie treneri vai sportista palīgpersonāls var saņemt no četrus gadus ilgā diskvalifikācijai atkarībā no pārkāpuma. Sportisti nedrīkst, veicot profesionālus pienākumus vai ar sportu saistītus pienākumus, biedroties ar jebkuru sportista palīgpersonāla locekli, kurš izcieš diskvalifikāciju. Visi pārkāpumi, kuros iesaistītas nepilngadīgas personas, ir sodāmi ar mūža diskvalifikāciju.

Olimpisko spēļu laikā SAT atbild par antidopinga lietu izskatīšanu, lai nepieļautu spēļu laikā ADNP pastrādājušo sportistu piedalīšanos atlikušajās sacensībās. Pēc tam sportista SF atbild par diskvalifikācijas laika noteikšanu šim sportistam.

Kādas sankcijas ir paredzētas treneriem un sportistu palīgpersonālam, kas iesaistīti aizliegtas vielas izplatīšanā vai tās ievadē sportista ķermenī?

WADA pārrauga akreditēto antidopinga laboratoriju darbību, izmantojot obligātas un pastāvīgas vērtēšanas procesu.

C. GALVENIE TERMINI

Dopings kontroles procedūru aprakstam izmantotie termini var būt divdomīgi un radīt apjukumu. Šeit norādīti daži galvenie vārdi un termini; sīkāku informāciju varat atrast WADA vietnē.

- **Nelabvēlīgs analīžu rezultāts (NAR)**
Laboratorijas vai citas apstiprinātas pārbaudīšanas iestādes ziņojums, kas norāda aizliegtas vielas vai metodes klātbūtni paraugā.

- **Antidopings noteikumu pārkāpums (ADNP)**

Viens vai vairāki turpinājumā minētie gadījumi:

- aizliegtas vielas klātbūtne paraugā, kas ņemts no sportista ķermeņa;
- sportists lietojis vai mēģinājis lietot aizliegtu vielu vai aizliegtu metodi;
- izvairīšanās vai attieksms savākt paraugu;
- reģistrēto pārbaudīšanu sarakstā reģistrēts sportists viena gada laikā jebkādā kombinācijā trīs reizes nav izpildījis prasību ierasties uz pārbaudēm un/vai prasību sniegt nepieciešamo informāciju (pazīstams kā informācijas nesniegšana par sportista atrašanās vietu);
- falsifikācija vai falsifikācijas mēģinājums jebkādā no dopings kontroles posmiem;
- aizliegtas vielas glabāšana vai aizliegtas metodes izmantošana;
- aizliegtas vielas izplatīšana vai izplatīšanas mēģinājums;
- sportistam ievadīta aizliegta viela vai arī tiek mēģināts ievadīt aizliegtu vielu;
- palīdzēšana, mudināšana, plānošana, slēpšana vai cita veida tīša līdzdalība, kurā iesaistīts ADNP („līdzdalība”); un
- sportista, veicot profesionālus pienākumus vai ar sportu saistītus pienākumus, biedrošanās ar jebkuru sportista palīgpersonāla locekli, kurš izcieš diskvalifikāciju („aizliegta biedrošanās”).

- **Pozitīva pārbaude**
Frāze „pozitīvs pārbaudes rezultāts” bieži tiek nepareizi lietota, liekot saprast par notikušu dopings pārkāpumu. Ne visas pozitīvās pārbaudes noteikti norāda ADNP: piemēram, ir iespējams, ka aizliegtā viela ir tādā formā vai to izraisījis cēlonis (piemēram, atļautā medikamentozā ārstēšana), kas nerada dopings noteikumu pārkāpumu.

- **Pārbaudīšanas veikšana ārpus sacensībām**
Pārbaudīšanas, kuras var veikt jebkurā laikā bez iepriekšēja brīdinājuma. Šādu pārbaudīšanu galvenā uzmanība ir pievērsta sportistiem vai sporta veidiem, kur pastāv augsta dopings lietošanas varbūtība, turklāt tā ļauj organizācijai vai antidopings aģentūrai vērsties pret noteiktiem sportistiem, pamatojoties uz lietošanas pierādījumiem.

- **Kvalitātes kontroles paraugi**
Ar aizliegtajām vielām sagatavotie urīna analīžu paraugi parasti tiek iekļauti citu laboratorijas analīzei nosūtīto paraugu skaitā. Šie nenorādītie paraugi kalpo laboratorijas darba kvalitātes pārbaudei.

- **Dopings kontrole**
Termins, kuru lieto, lai apzīmētu visus elementus sistēmā, kas paredzēta aizliegtu vai ierobežotu vielu, prakšu un metožu klātbūtnes noteikšanai no parauga savākšanas līdz laboratorijas analīzei un rezultātu pārvaldībai. Dopings kontrole ietver arī lietas izskatīšanas procesu un apelācijas mehānismu, lai aizsargātu ikvienas ar dopingu saistītajā pārkāpumā apsūdzētas personas tiesības.

- **A un B paraugi**
Katrs asins vai urīna paraugs tiek sadalīts divās daļās, pēc tam to aizsūtīgo un nosūta analīzei. Pirmā daļa jeb A paraugs tiek pārbaudīta pirmā. Ja analīze parāda aizliegtas vielas klātbūtni, par to tiek informētas attiecīgās

CĪŅA PRET DOPINGU 2015. GADĀ

196 581
OLIMPIŠKAJOS SPORTA
VEIDOS ANALIZĒTIE
PARAUGI

1634
NELABVĒLĪGI ANALĪŽU
REZULTĀTI (NAR)

1585
NETIPIŠKI REZULTĀTI (NR)

1,64%
NAR UN NR PARAUGU
PROCENTUĀLĀ DAĻA

Katrs asins vai urīna paraugs tiek sadalīts divās daļās, pēc tam to aizsūta uz analīzi.

antidopinga organizācijas, WADA un sportists. Ja sportists vēlas šī rezultāta pārbaudi, tiek veikta otrās daļas jeb B parauga pārbaude.

- **Sportista atrašanās vieta**
Efektīva dopinga kontroles programma ietver nepaziņotas pārbaudes, kuras var tikt veiktas jebkurā laikā un jebkurā vietā. „Atrašanās vieta” ir ierobežota elites līmeņa sportistu skaita informācija par savu atrašanās vietu, kuru tie sniedz savām SF vai NADO, kas viņus ir iekļāvušas savu reģistrēto pārbažu sarakstā sportistu antidopinga pasākumos. Sportisti sniedz šo informāciju, lai viņus varētu viegli atrast pārbažu veikšanai ārpus sacensībām.
- **Terapeitiskās lietošanas atļauja (TLA)**
Gluži kā visiem cilvēkiem, arī sportistiem var būt slimības vai medicīnisks stāvoklis, kura dēļ

viņiem ir jālieto medikamenti vai jāveic procedūras. Piemēram, diabēta slimniekiem ir jālieto medikamenti, piemēram, insulīns. Sportisti, kuriem slimības vai medicīniska stāvokļa dēļ ir jālieto aizliegta viela vai metode, var pieteikties terapeitiskās lietošanas atļaujas (TLA) saņemšanai. Tādā gadījumā, ja sportista paraugu pārbažu rezultāti ir pozitīvi, varas iestādes zinās, ka sportists bija lietojis medikamentus medicīniski attaisnotu iemeslu dēļ, nevis sportiskā snieguma uzlabošanai.

TLA var tikt piešķirta tikai tad, ja sportistam bez aizliegtās vielas vai metodes lietošanas rastos nopietnas veselības problēmas vai ja vielas terapeitiskā lietošana neizraisītu būtisku sportiskā snieguma uzlabojumu. Par TLA saņemšanas pieteikumu iesniegšanas procesu sportistiem ir jānoskaidro, vērsoties savās NADO vai NF.

D. NOVĒRŠANA UN IZGLĪTOŠANA

„NĀKOTNES PAAUDŽU, RĪTDIENAS SPORTISTU IZGLĪTOŠANA IR PRIORITĀTE, LAI VIŅI NO AGRĀM DIENĀM SAPRASTU, KA LIETOT DOPINGU PAŠĀ BŪTĪBĀ IR NEPAREIZI.”

WADA PREZIDENTS, SERS KREIGS RĪDIJS, 2015. GADS

WADA ir izveidojusi pilnībā pielāgojamu un bez maksas pieejamu antidopinga izglītošanas materiālu krājumu. Tiem ir iespējams piekļūt WADA vietnes izglītības sadaļā, kur pieejami arī informācijas bukleti, uzziņu rokasgrāmatas, ārsnieguma modeļi, testi, spēles un video. Sportistiem vēlams sameklēt spēlēm paredzēto WADA Sportistu ārsnieguma programmu, kurā atrodama noderīga antidopinga informācija un padomi.

🌐 www.wada-ama.org/en/education-tools

Arī daudzas NOK ir izstrādājušas un sportistu un treneru vidū izplatījušas antidopinga izglītošanas materiālus. Organizācijām, kuras šādus pasākumus vēl nav veikušas, tādi ir jāapsver vai jāizmanto citu organizāciju izstrādātie materiāli.

Iespējamo antidopinga izglītības pieeju skaitā ietilpst:

IZGLĪTOJOŠI LĪDZEKĻI

Izmantojot partneru un ieinteresēto personu palīdzību, organizācijas var izstrādāt visnopietnāk skartajām pusēm atbilstošu antidopinga programmu. Sporta kopienas popularizētais „tīra” sporta ētiskais pamatojums ļaus izstrādāt konkrētām vajadzībām piemērotu informāciju, piemēram, WADA vietnē pieejamos turpmāk minētos resursus:

- **Treneriem paredzētais līdzekļu komplekts.**
Visu līmeņu sportistu treneriem paredzētās prezentācijas, faktu lapas un pasākumi. WADA *CoachTrue* tika izveidots, lai uzlabotu treneriem paredzēto antidopinga izglītošanu.
🌐 <https://adel.wada-ama.org>
- **Skolotāju līdzekļu komplekts**
Skolotāju materiālu komplekts, kas paredzēts izmantošanai klasēs.
🌐 www.wada-ama.org/en/resources

- **Sporta ārstu līdzekļu komplekts**
Ārstiem paredzētā informācija. SOK ir noteikusi, ka 2016. gada olimpisko spēļu akreditācijas saņemšanai ārstiem ir jāpabeidz tiešsaistes kurss.
🌐 www.wada-ama.org/en/resources
- **E-apmācības kursi**
WADA Sportistu apmācības programma par veselību un dopinga apkarošanu (ALPHA) tika izstrādāta sportistu izglītošanai par dopinga apkarošanu, veselīgas attieksmes popularizēšanu un piedāvātu „tīra” metodes sekmīgas sportista karjeras īstenošanā.
🌐 <https://adel.wada-ama.org>

UZ VĒRTĪBĀM PAMATOTA IZGLĪTĪBA

Pētījumi liecina, ka vislabāk dopinga lietošanu un krāpšanos var novērst, skolās, kopienās un sporta organizācijās iekļaujot izglītošanu par ētiku un personības vērtībām. Sportisti, kuriem ir spēcīgs morāles pamats, nevēlēsies krāpties, jo tas būs pretrunā ar viņu personiskajiem uzskatiem. WADA Izglītības nodaļa var palīdzēt izstrādāt uz vērtībām pamatotu izglītības programmu.

KOPIENAS IESAISTĪŠANĀS

Popularizējiet „tīru” sportu aizstāvošu sporta līderu skaidrus paziņojumus. Sportistiem ir jāzina – noraidot dopingu, viņi saņem to personu neviltotu atbalstu, kuri rūpējas par sportu un cenšas to aizsargāt nākotnes paaudžu labā.

DOPINGA KONTROLES PROCEDŪRAS

NOK pozitīvā gaisotnē ir jāiepazīstina sportisti ar dopinga kontroles procesu un jāuzsver, ka tās uzdevums ir aizsargāt „tīros” sportistus un nodrošināt, ka viņi zina savas tiesības un pienākumus.

TIESĪBSARGS

Nosakiet sportistu tiesībsargu, pie kura pēc padoma varētu vērsties sportisti, ja viņi jūt citu personu spiedienu iesaistīties dopinga lietošanā.

Kāds ir visefektīvākais līdzeklis sportistu dopinga lietošanas novēršanā?

Kādēļ ir svarīgi, lai sportistu palīgpersonāls, piemēram, treneri un ārsti būtu informēti par dopinga apkarošanu?

E. RĪCĪBA IESPĒJAMĀ DOPINGA PĀRKĀPUMU GADĪJUMĀ

Pārbaužu veikšana var notikt jebkurā laikā, to var veikt NADO, SF un WADA. Šajā sadaļā ir izklāstīta īpašu politiku un procedūru izveides nepieciešamība, lai risinātu spēļu norises laikā radošās NAR situācijas.

KĀ NOK IR JĀSAGATAVOJAS SPĒĻU LAIKĀ IESPĒJAMIEM DOPINGA PĀRKĀPUMIEM?

- Iepazīstieties ar NOK dopinga kontroles noteikumiem un paņemiet uz spēlēm jaunākās noteikumu versijas kopiju.
- Pārliecinieties, ka katras sporta komandas vadītājs ir informēts, kur spēļu laikā saņemt savas SF antidopinga un sacensību noteikumus.
- Esiet informēti, kā nekavējoties sazināties ar NOK konsultantiem medicīnas, plašsaziņas līdzekļu un juridiskajos jautājumos.
- Pārliecinieties, ka zināt, kā rīkoties situācijā, kad NAR dēļ sportistiem ir noteikti pagaidu piedalīšanās aizliegumi.
- Savlaikus sagatavojiet plānu darbam ar plašsaziņas līdzekļiem.
- Pārliecinieties, ka pirms došanās uz spēlēm ir izveidotas atbilstošas antidopinga izglītošanas un vadības programmas un tās ievēro visas ieinteresētās personas.
- Lūdziet delegācijas galvenajam ārstam pirms spēlēm iztaujāt katru sportistu, lai noteiktu, kādas vielas vai piedevas viņi lieto.
- Izstrādājiet dokumentu, kurā ir izklāstīti visi NOK un komandas vadītāju veicamie pasākumi, ja tiek ziņots par NAR.

- Ziniet iesaistīto personu pienākumus, to skaitā var ietilpt sportists, NOK juridiskais konsultants (ja pieejams), delegācijas vadītājs, delegācijas galvenais ārsts, NOK prezidents, SOK biedrs jūsu valstī, preses sekretārs un komandas vadītājs.

KAS IR JĀDARA KOMANDAS VADĪTĀJAM?

- **Konsultējiet par noteikumiem**
 - Pārliecinieties, ka labi pārzināt piemērojamos noteikumus un procedūras.
 - Ziniet, ka spēļu laikā sportistiem ir tiesības prasīt savu B paraugu analīzi, kā arī iesniegt apelāciju SAT speciālajā (*ad hoc*) arbitražas nodaļā.
 - Izveidojiet skaidru komunikāciju ar sportista NF un SF.
 - Esiet informēti par to, kad var stāties spēkā jebkāds dalības aizliegums.
- **Saglabājiet pierakstus**
 - Saglabājiet precīzus notikumu pierakstus, norādot arī laiku – tie var būt ļoti svarīgi, ja vēlāk vajadzēs informāciju par starpgadījumiem.
- **Informējiet sportistu**
 - Konsultējiet sportistu par noteikumiem un procedūrām, viņa/viņas tiesībām, attiecībām ar plašsaziņas līdzekļiem, kā arī par to, kas var notikt saistībā ar viņa/viņas iespēju piedalīties sacensībās, lietas izskatīšanu vai pagaidu piedalīšanās aizliegumu.

Pārbaužu veikšana var notikt jebkurā laikā, to var veikt NADO, SF un WADA.

- **Informējiet NOK**
 - NOK ir jāizlemj par to, kas notiks ar sportistu un kā risināt problēmu attiecībā ar plašsaziņas līdzekļiem.
- **Informējiet NF**
 - Nodrošiniet stingri konfidencialas informācijas sniegšanu visiem, kuriem šī informācija ir jāzina.
 - Pārliecinieties, ka ikviens zina un izpilda pareizās procedūras, kuras ir savlaikus jāizstrādā.
 - Pārliecinieties, ka attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem notiek saskaņoti un tiek sniegts skaidrs paziņojums, kā arī tiek ievērota atbilstoša konfidencialitāte.
- **Nemiet vērā pārējos sportistus**
 - Pārliecinieties, ka ir izplānota palīdzība komandai sacensību turpināšanā – pozitīvs dopinga pārbaudes rezultāts var demoralizējoši ietekmēt pārējos komandas biedrus.
 - Informējiet sportistus par situāciju un konfidencialitātes ievērošanas nepieciešamību.

KĀ JUMS JĀRĪKOJAS ATTIECĪBĀS AR PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM?

Plašsaziņas līdzekļu darbinieki ir apmācīti svarīgas informācijas

atklāšanā un ziņošanā. Tomēr NOK ir atbildīga par konfidencialitātes saglabāšanu līdz brīdim, kad SOK Disciplinārā komisija un SOK Izpildkomiteja ir gatavi sniegt paziņojumu šajā jautājumā.

KĀDAS IR JURIDISKĀS UN PROCEDŪRAS PROBLĒMAS?

Ar dopinga saistīto lietu izskatīšanu reglamentē Kodekss, kā arī SOK, NOK un SF noteikumi. Komandas vadītājam, komandas ārstam un juridiskajam konsultantam (ja pieejams), kā arī, iespējams, citiem personāla locekļiem ir jāizprot šie daudzveidīgie noteikumi un procedūras.

Jānodrošina dabisko tiesību ievērošana, tostarp jābūt informētai pārstāvēniecībai lietas izskatīšanas un apelācijas procesā.

SPORTA ARBITRĀŽAS TIESA (SAT)

Ja sportistam apsūdzība par ADNP ir izvirzīta spēļu laikā vai līdz 10 dienām pirms atklāšanas ceremonijas, lietu izskatīs SAT *Ad hoc* antidopinga nodaļa.

Tiesnešu sastāvs savu lēmumu paziņos 24 stundu laikā.

www.tas-cas.org/en/arbitration/ad-hoc-division.html

Pārliecinieties, ka ikviens zina un izpilda pareizās procedūras, kuras ir savlaikus jāizstrādā.

12. BLOKS

SPORTISTI UN KOMERCIALIZĀCIJA

- A. NO AMATIERISMA LĪDZ PROFESIONĀLISMAM
- B. KOMERCIĀLAIS SPORTISTS

A. NO AMATIERISMA LĪDZ PROFESIONĀLISMAM

Neviens nopietni netic, ka augstas klases sasniegumu sportā iesaistītie sportisti var būt konkurētspējīgi bez finansiāla atbalsta. Vēl pagājušajā gadsimtā tik izplatītais vārds „amatierisms” tagad ir faktiski izzudis. Kopš 1981. gada SOK lēmuma vairs nedefinēt „amatiera” statusu, bet izmantot „tiesības piedalīties” koncepciju, ir notikušas straujas pārmaiņas.

„Profesionalitāti” sportā mūsdienās var apzīmēt saistībā ar naudu un laiku. Elītes sportistiem un sportistēm ir jābūt profesionālai pieejai sportam. Daži

trenējas pilnu laiku, citi izmanto ilgāku darba vai mācību atvaļinājumu, lai sagatavotos svarīgākajām sacensībām. Augstākā līmeņa treneri, administratori un sportisti saņem valdību, savu asociāciju, sponsoru dažāda veida atbalstu un tiek nodarbināti kā sportisti. Daži sportisti par savu dalību un rezultātiem saņem naudas balvas. Mūsdienās SOK un SF atļauj olimpiskajās spēlēs piedalīties pilnībā profesionāliem sportistiem (piemēram, basketbolā, tenisā, ledus hokejā), jo viņi ir pasaulē vislabākie un nodrošinās milzīgu skatītāju interesi par notiekošajām spēlēm.

B. KOMERCIĀLAIS SPORTISTS

„IZŅEMOT GADĪJUMOS, JA TO ATĻAUJ SOK IZPILDKOMITEJA, NEVIENS SACENSĪBU DALĪBNIKIS, KOMANDAS AMATPERSONA VAI CITS PERSONĀLA LOCEKLIS, KURI PIEDALĀS OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS, NEDRĪKST OLIMPISKO SPĒĻU LAIKĀ ATĻAUT IZMANTOT SAVU PERSONU, VĀRDU, ATTĒLU VAI SPORTA PRIEKŠNESUMU REKLĀMAS NOLŪKOS.”

OLIMPISKĀ HARTA (40. PANTA 3. PUNKTS), 2017. GADA REDAKCIJA

Var apgalvot, ka notikusi attīstība no pilnībā amatieru līdz profesionālajai ērai, un tagad ir radies jauns profesionāļu veids – „komerciālie sportisti”.

Parasti komerciālie sportisti ir talantīgi, sekmīgi izklaides industrijas pārstāvji, kuri saņem milzīgu plašsaziņas līdzekļu uzmanību un spēj nodrošināt lielus ienākumus gan savā sporta veidā, gan ārpus tā. Pašlaik šis jaunais sportistu paveids ir sastopams tikai dažos sporta

veidos, tomēr komerciālās ietekmes rezultātā kļūs par realitāti daudzos citos sporta veidos.

Komerčiālie sportisti ir pakļauti papildu stresam jau pietiekami stresa pilnā olimpisko spēļu gaisotnē. Viņi var radīt daudz problēmu saviem treneriem, sporta organizācijām un NOK. Šīs problēmas ir saistītas ar plašsaziņas līdzekļiem, viņu veicinātājiem, aģentiem un sponsoriem, kuri patērē daudz sportista laika un enerģijas.

Sponsori sagaida savu bieži vien ievērojamo ieguldījumu atdevi: palielinātus pārdošanas apjomus un savu logotipu, nosaukumu un produktu maksimālu reklāmu.

Daži sportisti var prasīt papildu uzmanību. Saskaņā sponsoru līgumiem dažiem var būt piešķirti viesnīcas numuri ārpus olimpiskā ciemata vai spēļu laikā lietojamās automašīnas. Vairums ierodas ar pavadošo personālu, piemēram, menedžeri, treneri, masieri, fizioterapeitu, advokātiem un grāmatvežiem, kuri visi prasa akreditāciju un biļetes.

Sponsori sportistiem nosaka nopietnas prasības. Viņi pieprasa, lai sportisti izpildītu savas līgumsaistības un pienākumus, piemēram, sociālo pasākumu apmeklēšanu un korporatīvo klientu izklaidēšanu. Bieži viņu līgumos ir iekļauti uzvedības noteikumi, kas pieprasa augstu uzvedības standartu ievērošanu. Šādi līgumi var tikt laužti, ja sportists pieļauj dopinga pārkāpumu, bet par, piemēram, konkurenta uzņēmuma preču nēsāšanu var būt paredzēti sodi.

Sponsori sagaida savu bieži vien ievērojamo ieguldījumu atdevi: palielinātus pārdošanas apjomus un savu logotipu, nosaukumu un produktu maksimālu reklāmu.

AR APĢĒRBU SAISTĪTIE KONFLIKTI

Konflikts var rasties tad, ja sportista NOK ir noslēgusi līgumu ar vienu apģērba ražošanas uzņēmumu, bet sportistam ir līgums ar citu uzņēmumu. Sportisti vienmēr jūt spiedienu medaļu pasniegšanas ceremonijās, preses konferencēs vai citos spēļu norises laika publiskajos pasākumos nēsāt savu sponsoru apģērbus – treniņtērpus, saulesbrilles, cepures utt., nevis NOK noteikto apģērbus.

Daudzas NOK mūsdienās pieprasa katram potenciālajam olimpiskās komandas loceklim parakstīt līgumu, kas attiecas uz noteiktiem jautājumiem, piemēram, dopinga nelietošanu, komandas uzvedības kodeksa prasību ievērošanu un komandas noteiktā apģērba nēsāšanu atbilstošos gadījumos.

Katram sporta komandas vadītājam ir jāapzinās visas problēmas un spiediena iespējas, un viņam ir taisnīgi un konsekventi jāizturas pret visiem komandas dalībniekiem, nevis tikai „komerciālajiem” locekļiem. Galveno lomu spēlē komunikācija.

„[NOK] IR VIENPERSONISKAS UN EKSKLUZĪVAS TIESĪBAS REGLAMENTĒT UN NOTEIKT SAVAS DELEGĀCIJAS LOCEKĻU APĢĒRBU, KOMANDAS FORMU UN INVENTĀRU OLIMPISKO SPĒĻU LAIKĀ, KĀ ARĪ VISĀS AR OLIMPISKAJĀM SPĒLĒM SAISTĪTĀJĀS SPORTA SACENSĪBĀS UN CEREMONIJĀS... ŠĪS EKSKLUZĪVĀS TIESĪBAS NEATTIECAS UZ SPECIĀLO SPORTA INVENTĀRU, KO SPORTA SACENSĪBU LAIKĀ IZMANTO DELEGĀCIJĀ IEKĻAUTIE SPORTISTI... LAI REKLAMĒTU JEBKĀDU ŠĀDU SPECIĀLO INVENTĀRU, IR JĀSAŅEM ATTIECĪGĀS NOK ATĻAUJA, JA TAM IR JEBKĀDA – TIEŠĀ VAI NETIEŠĀ – ATSAUCE UZ OLIMPISKAJĀM SPĒLĒM.”

OLIMPISKĀS HARTAS 27. UN 28. PANTA PAPILDINĀJUMA
2.3. PARAGRĀFS
(2017. GADA REDAKCIJA)

Parazitējošs mārketinga veids, kā uzņēmums var mēģināt savu nosaukumu vai produktus saistīt ar pasākumu, piemēram, olimpiskajām spēlēm, kurām jau ir oficiālie sponsori.

Kā jūsu sporta organizācija vai NOK finansiāli vai citādi atbalsta savus sportistus?

Kā jūs varat uzlabot sniegtā atbalsta un pakalpojumu līmeni?

Kā jūs varat labāk palīdzēt sportistiem savā karjerā apvienot sportu, izglītību, kā arī dzīves un darba iemaņas?

SOK PADOMS SPĒĻU DALĪBNIEKIEM

Pirms 2016. gada olimpiskajām spēlēm Riodežaneiro SOK dalībnieku vidū izplatīja informāciju, lai palīdzētu interpretēt šo problēmu regulējošos Olimpiskās hartas noteikumus. Daži izraksti:

OLIMPISKĀS HARTAS 50. PANTS

Kā 2016. gada Riodežaneiro olimpisko spēļu dalībnieki, jūs esat atbildīgi par Olimpiskās hartas 50. panta prasību izpildi.

50. panta 1. papildinājums daļēji nosaka:

„Nekāda reklāma vai propaganda, komerciāla vai cita veida, nedrīkst parādīties uz cilvēka, uz sporta apģērba, aksesuāriem vai, plašākā nozīmē, uz jebkura apģērba gabala vai inventāra, kuru valkā vai lieto sacensību dalībnieki, komandu amatpersonas, cits komandu personāls un visi citi olimpisko spēļu dalībnieki, izņemot – attiecīgā apģērba vai inventāra ražotāja identifikācijas nolūkā ar nosacījumu, ka šāda identifikācija netiek lietota uzkrītoši reklāmas nolūkā.”

KAD 50. PANTS TIEK PIEMĒROTŠ UN UZ KO TAS ATTIECAS?

Spēļu rīkošanas laikā spēkā esošais 50. pants attiecas uz visiem sportistiem, amatpersonām un citām personām, kuras ir akreditētas olimpisko spēļu sacensību norises vietās un objektos.

KĀ VARU IZPAUSTIES SAISTĪBĀ AR 50. PANTA PRASĪBĀM?

Jūs varat brīvi paust savus uzskatus. Spēļu laikā jūs varat brīvi atbildēt uz jautājumiem, taču tikai tad, ja to vēlaties,

un ja jums uzdod jautājumus preses konferencē vai jauktajā zonā, plašsaziņas līdzekļu intervijā vai sociālajos plašsaziņas līdzekļos. 50. pants nav paredzēts, lai apspiestu sabiedriskas diskusijas par jebkuru tēmu. Tomēr SOK uzskata, ka olimpiskajam ciematam un pārējām spēļu sacensību norises vietām un objektiem ir jākoncentrē uzmanība uz sportu un jāpaliek brīviem no reklāmām, publicitātes vai jebkāda veida demonstrācijām vai politiskās, reliģiskas un rasu propagandas.

KO ES DRĪKSTU NĒSĀT SPĒLES LAUKUMĀ VAI CEREMONIJU LAIKĀ?

Spēles laukumā un visu ceremoniju laikā sportisti drīkst nēsāt tikai savus oficiālos formas tērpus.

KAS NOTIEK, JA ES PĀRKĀPJU 50. PANTA NOTEIKUMUS?

Ja SOK/NOK saņem informāciju par 50. panta prasību pārkāpumu, tā veiks izmeklēšanu un katrā gadījumā rīkosies individuāli atkarībā no apstākļiem. Sankcijas var piemērot SOK, pamatojoties uz Olimpisko hartu, vai attiecīgā NOK atbilstoši saviem noteikumiem.

AR KO MAN JĀSAZINĀS SĪKĀKAS INFORMĀCIJAS SAŅEMŠANAI?

Sazinieties ar savu NOK.

VAI ES VARU ARĪ TIEŠI VĒRSTIES SOK SPORTISTU KOMISIJĀ?

Jā. Varat tai rakstīt jebkādā ar sportistiem saistītajā jautājumā, lai saņemtu padomu un informāciju, izmantojot e-pasta adresi athletes@olympic.org.

13. BLOKS

SPORTISTU LĪGUMI UN STRĪDU IZŠĶIRŠANA

- A. KĀDĒĻ SPORTISTU LĪGUMI IR SVARĪGI?
- B. SPORTISTU LĪGUMI
- C. LĪGUMA IZSTRĀDE
- D. STRĪDU IZŠĶIRŠANA
- E. SPORTA ARBITRĀŽAS TIESA (SAT)

A. KĀDĒĻ SPORTISTU LĪGUMI IR SVARĪGI?

Nacionālā un starptautiskā līmeņa sportisti, kuriem prasa aizvien vairāk laika veltīt treniņiem, kļūst aizvien vairāk ieinteresēti savu tiesību noskaidrošanā un apstiprināšanā. Sportistu interešu aizstāvības grupas, piemēram, SOK Sportistu komisija, kā arī NOK un nacionālo asociāciju sportistu padomes regulāri pauž sportistu bažas, savu artavu dod arī finanšu problēmas – pieaugošā komercializācija, sponsoru prasības, finansējuma palielināšanas vajadzības.

Turpmāk norādītajās sfērās ir nepieciešams plašāks dialogs, kurā iesaistīti sportisti un viņu sporta organizācijas, sponsori un citas

ieinteresētās puses:

- sportistu iesaiste savas nacionālās komandas programmā;
- Nacionālās federācijas sponsoru atbalsts;
- sportistu sociālo plašsaziņas līdzekļu lietošana;
- mārketinga un sponsorēšanas līgumi; un
- sportistu karjeras un izglītības programmas.

Sporta organizācijas un sportisti daudzos gadījumos ir izstrādājuši sportistu līgumus, kuros formulēti noteikumi un abu pušu vēlnes. Ja puses nespēj pašas panākt vienošanos, tās var prasīt domstarpību neatkarīgu izšķiršanu.

B. SPORTISTU LĪGUMI

Līgums ar sportistu ir galvenais dokuments, kas reglamentē sportista attiecības ar tā nacionālo sporta organizāciju (NSO). Šādos līgumos bieži tiek atrunāts:

- sportista dalība komandas treniņu un sacensību programmās;
- sporta organizācijas nodrošinātie pamatpakalpojumi sportistam;
- finanšu nosacījumi, kas reglamentē sportista dalību nacionālajā komandā;
- sportista uzvedības kodekss;
- NF un SF noteikumu un starptautisko antidopinga kodeksu prasību izpilde; un
- attēlu, ierakstu un citu biogrāfisko materiālu lietošana plašsaziņas līdzekļu un sponsorēšanas vajadzībām.

Agrākie sportistu un viņu sporta

organizāciju līgumu izstrādes mēģinājumi bija standarta līgumu formā, kur viena puse nosaka visus noteikumus, bet otrai pusei tie ir jāpieņem bez kompromisu iespējas sarunu ceļā. Mūsdienās līgumos ar sportistiem bieži ir standarta un nestandarta noteikumi, kas pielāgoti atsevišķu sportistu vajadzībām. Turklāt mūsdienās šādus līgumus bieži var noslēgt sarunu ceļā, nevis sporta organizācijai tos uzspiežot.

Daudzi uzskata, ka sportistu līgumi tagad mazāk atgādina darba līgumu, bet vairāk atgādina pārvaldības dokumentu, kurā izklāstīti savstarpējās attiecības regulējošie noteikumi. Šādas izmaiņas nodrošina sportistiem taisnīgā veidā piedalīties apspriešanās, aizsargā viņu tiesības un dot lielāku iespēju brīvi turpināt savu sportista

Vai jūsu NF ieviests ir atbilstošs sportista līgums? Ja nav, vai tai vajag tādu izstrādāt?

Kā varat nodrošināt, ka attieksme pret sportistiem ir taisnīga un viņi izprot savus sporta pienākumus?

Līgums ar sportistu ir galvenais dokuments, kas reglamentē sportista attiecības ar tā Nacionālo sporta organizāciju (NSO).

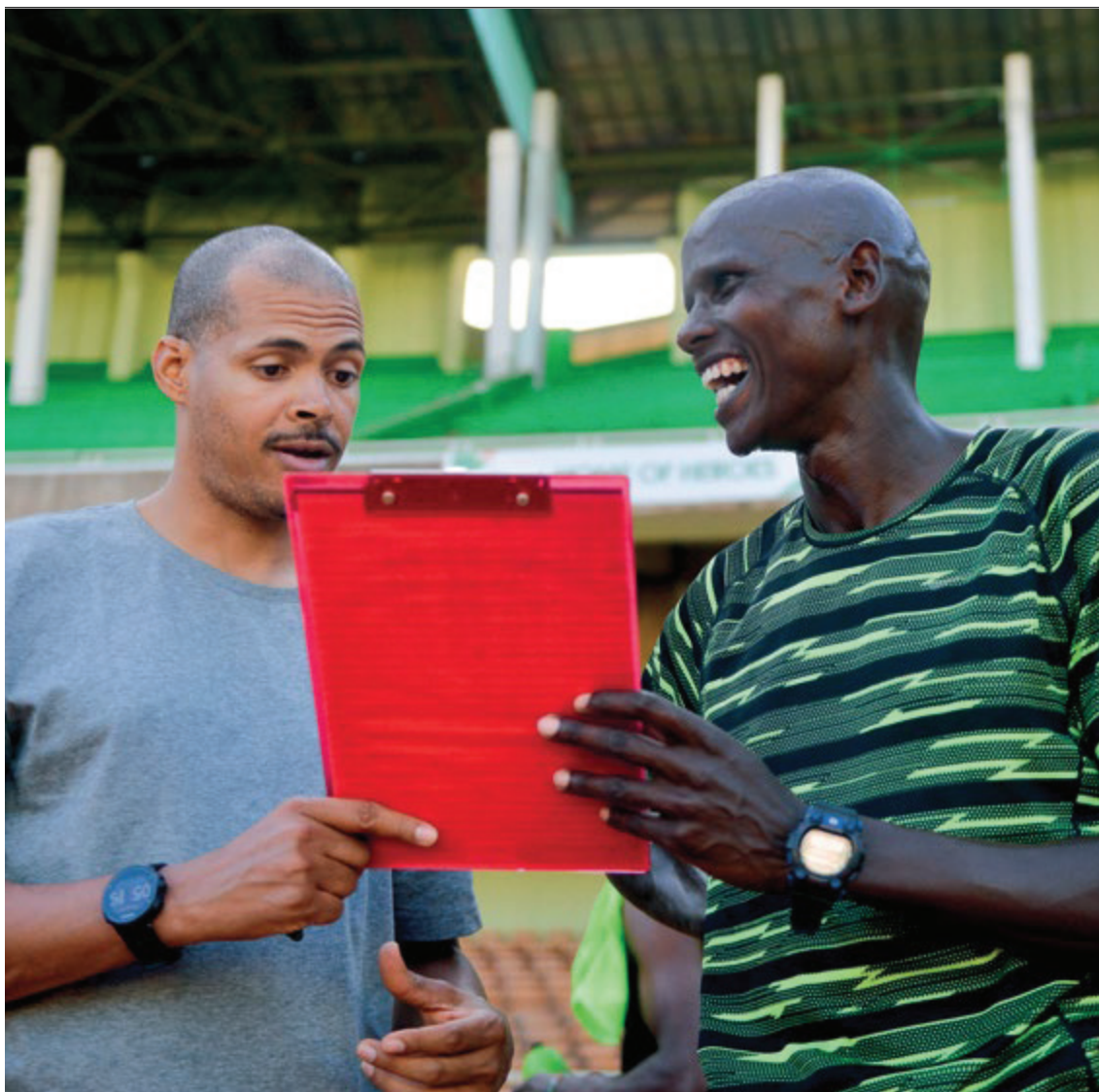
karjeru. Mūsdienu sportistiem ir nepieciešami līgumi, kuros ņemti vērā viņi atšķirīgie treniņu plāni, veselības aprūpes un aprīkojuma vajadzības, finanšu slogs un tirgspēja.

Dažos gadījumos sarunu ceļā tiek noslēgti divi līgumi. Vienā līgumā tiek izklāstīti „obligātie” noteikumi, piemēram, sportista dalība nacionālās komandas programmā, savukārt otrajā līgumā tiek noteikta sportistam paredzētā kompensācija, sporta organizācijas un sportista sponsoru finanšu attiecības un citi komerciāli jautājumi.

Līguma noslēgšanas sarunās sportisti bieži ir neizdevīgā stāvoklī, jo viņiem trūkst līgumu sarunu pieredzes un izpratnes par saistībām, kuras viņi uzņemas. Ideālā situācijā puses sāktu sarunas ar priekšlikumu izskatīšanu,

pirms pāriet pie konkrētu noteikumu apspriešanas. Juridiskā konsultanta pakalpojumu izmantošana sporta organizācijai un sportistam var būt pārāk dārgi, tomēr abām pusēm ir jābūt kompetentām, lai nodrošinātu savu tiesību ievērošanu.

Sporta organizācijas un sportistu līgumos ir jāņem vērā arī citu pušu, tostarp SOK vai SPK, SF un WADA, prasības, kuras abām līgumslēdzējām pusēm ir jāizpilda. Šādi noteikumi var attiekties tostarp uz sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem, zīmolradi un mārketingu, uzvedības un piedalīšanās tiesību kodeksiem. Tā kā sporta sistēma kļūst aizvien sarežģītāka, svarīgi, lai sporta organizācijas neuzkrautu sportistiem pārmērīgu slogu, sevišķi situācijās, kad viņiem jāizpilda daudzu līgumu un uzvedības kodeksu prasības.

C. LĪGUMA IZSTRĀDE

Sportistu un sporta organizāciju domstarpībām vai strīdiem var būt daudzi cēloņi. Piemērs:

- līgums ir sportistiem uzspiests bez iespējas sarunu ceļā vienoties par noteikumiem;
- sportistiem nav pieredzes sarunu risināšanā pašu spēkiem un viņi nevar atļauties jurista konsultāciju;
- sportisti un sporta organizācija nav vienisprātis, piemēram, par sociālo plašsaziņas līdzekļu lietošanu, personas datu lietošanu un aizsardzību, sportistu īpašumtiesībām uz savu attēlu un sodiem par līguma pārkāpumu;
- atsevišķu sportistu sponsoru līgumi ir pretrunā ar viņu sporta organizācijas vai citas daudzu sporta veidu organizācijas (piemēram, NOK, SOK vai SPK) prasībām; vai
- komandas atlases kritēriji nav skaidri vai nav pareizi lietoti.

Daudz taisnīgāk un produktīvāk, ja sporta organizācijas sadarbības garā piedalās sportistu līgumu izstrādē un izpildē, nevis rīkojas saskaņā ar procesu, kas var izraisīt konfrontāciju.

IZRĀDIET CIENU UN IESAISTĪETIES TAISNĪGĀS SARUNĀS

Sportistiem un sporta organizācijām sarunas jārisina taisnīgi un pozitīvā gaisotnē, nevis sporta organizācijai uzspiežot „jā vai nē” tipa obligāto līgumu.

KOPĀ IZSTRĀDĀJIET LĪGUMU

Ļoti noderīgi, ja sporta organizācija apspriež jebkādu ierosināto līgumu šablonu un pamatprincipus, pirms to piedāvāt atsevišķiem sportistiem. Svarīgi, lai sportistiem un sporta organizācijai būtu taisnīga iespēja piedalīties līguma izstrādē, lai nepieļautu uzspiesta līguma sajūtu.

Dažās sporta organizācijās vai valstīs sportistu komisijas vai padomes pauž kolektīvu sportistu viedokli. Šādai komisijai ļaujot izpētīt dokumentu, sportistiem būtu iespēja paust savas bažas, pirms atsevišķi sportisti jūt jebkādu spiedienu parakstīt līgumu.

Ja sporta organizācijā vai valstī nav šādas sportistu formālas pārstāvēniecības, citi varianti ir sportistu vairākuma nobalsošana par dokumentu un tā apstiprināšanu vai sarunu veikšana ar sportistu pārstāvju grupu, kuri pēc tam var citiem sniegt rekomendācijas. Pēc tam jebkurš sportists, kuram ir nepieciešami specializētāki noteikumi, var sākt atsevišķas sarunas.

UZRAKSTIET LĪGUMA ANOTĀCIJU

Parasta sportista līguma apjoms un sarežģītības līmenis sportistam var būt pārāk grūti uztverams. Līguma anotācija, kurā konspektīvi ir izklāstīta katra sadaļa, ļaus sportistam labāk saprast līguma noteikumus.

Ja radušies strīdi, sporta organizācijai ir jānodrošina abām pusēm pieņemama strīdu izšķiršanas mehānisma pieejamība.

Vai jūsu NF un NOK/NPK darbojas sportistu komisija vai vismaz sportistu pārstāvis šo organizāciju valdē?

Kādēļ tā ir laba prakse?

Kā var izveidot šādu komisiju?

D. STRĪDU IZŠĶIRŠANA

Ja radušies strīdi, sporta organizācijai ir jānodrošina abām pusēm pieņemama strīdu izšķiršanas mehānisma pieejamība. Šādam mehānismam ir jāpastāv ne tikai ar sportista līgumu saistītajiem jautājumiem, bet arī pārējām problēmām, piemēram, sportistu iekļaušana (vai neiekļaušana) komandās, neatbilstība sporta veidu reglamentējošo aktu prasībām, kā arī citas sūdzības vai strīdi, piemēram, ētikas normu pārkāpumi, kuri netiek sodīti ar diskvalifikāciju.

Ar dopingu saistītos strīdus parasti izskata iesaistītā antidopinga aģentūra, WADA, SAT un/vai noteiktās valsts sporta strīdu izšķiršanas organizācija (ja tāda pastāv). Pirms vērsšanās SAT (skatīt turpinājumā) var izmantot vairākus strīdu izšķiršanas paņēmienus.

IESAISTĪET TIESĪBSARGU
Iespējams, NOK vai sporta organizācija

ir iecēlusi tiesībsargu, lai uzklausītu sportistu, treneru vai citu personu sūdzības. Tiesībsargs var sportistiem sniegt konfidenciālus padomus, atvieglojot iesaistīto pušu saziņu, vai darbojoties kā vidutājam, nodrošinot palīdzību vai padomus par sūdzību neformālas vai formālas izskatīšanas iespējām.

IZMANTOJIET ARBITRĀŽU
Ja ir nepieciešama formālāka strīdu izšķiršana, var iesaistīt arbitru vai arbitražas komisiju.

IESAISTĪET SPORTA STRĪDU IZŠĶIRŠANAS CENTRU
Vairākās valstīs darbojas sporta strīdu izšķiršanas centri, kas atvieglo tiesu darbību un ļauj samazināt strīdu izšķiršanas laiku un izmaksas. Kanādas Sporta sporta strīdu izšķiršanas centrs (SDRCC) ir šādas organizācijas piemērs.
www.crdsc-sdrcc.ca

Kādi strīdu izšķiršanas mehānismi pastāv vai kādiem būtu jāpastāv jūsu kopienā?

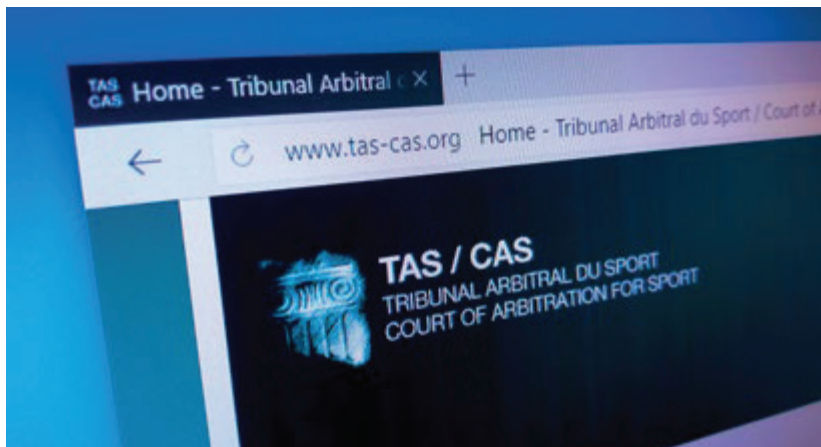
Kā jūs palīdzētu šādu mehānismu izstrādē savā sporta veidā?

E. SPORTA ARBITRĀŽAS TIESA (SAT)

Pēc toreizējā SOK prezidenta Huana Antonio Samaranča iniciatīvas 1984. gada sāka darboties Sporta arbitražas tiesa (SAT), lai risinātu ar sportu saistītās juridiskās problēmas. 1993. gadā SAT kļuva pilnībā neatkarīga, kad tika izveidota jauna pārvaldes un finanšu institūcija Starptautiskā Sporta arbitražas tiesas padome (ICAS) un ieviesta jauna tiesvedības struktūra.

SAT izšķir ar sportu saistītos strīdus parastas arbitražas veidā vai sporta

iestāžu vai organizāciju pieņemto lēmumu apelācijas. Tās lēmumi ir izpildāmi tieši tāpat kā parasto tiesu spriedumi, turklāt tā var palīdzēt pusēm izšķirt strīdus ar mediācijas palīdzību, kā arī konsultēt par sporta sfēras juridiskiem jautājumiem. Atsevišķiem pasākumiem, piemēram, olimpiskajām spēlēm SAT izveido pagaidu tribunālus ar īpašām procesuālām normām.
33. bloks
www.tas-cas.org

14. BLOKS

SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI

Sociālie tīkli ļauj cilvēkiem dalīties ar komentāriem, medijiem un personiskiem datiem, kā arī izveidot attiecības.

- A. KAS IR SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI?
- B. SPORTA ORGANIZĀCIJAS UN SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI
- C. SPORTISTI UN SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI
- D. KĀ JUMS IR JĀIZMANTO SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI?

A. KAS IR SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI?

„SPORTISTI... TIEK IEDROŠINĀTI IESAISTĪTIES SOCIĀLAJOS UN DIGITĀLAJOS PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻOS UN SAVĀ PIEREDZĒ DALĪTIES AR SAVIEM DRAUGIEM, ĢIMENI UN LĪDZJUTĒJIEM. TOMĒR DALĪBNIKĒM IR JĀPĀRLIECINĀS, KA VIŅU PUBLIKĀCIJAS, EMUĀRI UN TVĪTI ATBILST OLIMPISKAJAM GARAM, PAUSTI AR CIENU UN TAKTA IZJŪTU, NAV DISKRIMINĒJOŠI, AIZVAINOJOŠI, NAIDU KURINOŠI, NESLAVU CEĻOŠI VAI CITĀDI PRETLIKUMĪGI.”

PIRMS 2016. GADA RIODEŽANEIRO OLIMPISKAJĀM SPĒLĒM DALĪBNIKĒM IZDOTĀS SOK VADLĪNIJAS

2016. gada Riodežaneiro olimpisko spēļu laikā:

26
MILLION

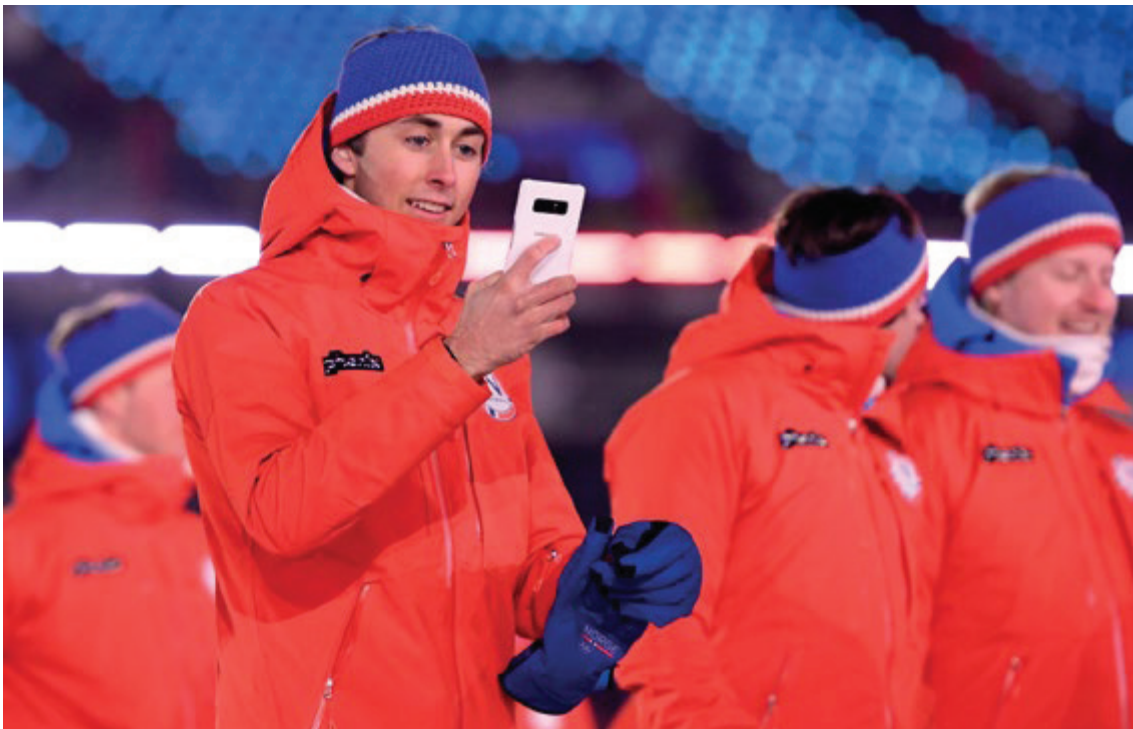
26 MILJONI
VIETNES.OLYMPIC.ORG
APMEKLĒJUMU

14,6 MILJONI
SOK CIENITĀJU FACEBOOK
TĪKLĀ

4
BILLION

4 MILJARDI
SOCIĀLO PLAŠSAZIŅAS
LĪDZEKĻU IESPAIDU

SOCIĀLO PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU VEIDI

AR TERMINU „SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI” PARASTI APZĪMĒ INTERNETA KOMUNIKĀCIJAS LĪDZEKĻUS, LAI RĀDĪTU, KOPĪGOTU UN APSPRIESTU INFORMĀCIJU.

SOCIĀLO PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU SKAITĀ VAR IETILPT:

SOCIĀLIE TĪKLI

Sociālie tīkli, piemēram, *Facebook*, *Twitter* un *LinkedIn* ļauj cilvēkiem dalīties ar komentāriem, medijiem un personiskiem datiem, kā arī izveidot attiecības ar citiem lietotājiem (piemēram, „Draugi” iespēja – *Facebook*, „Sekotāji” iespēja – *Twitter*). Komentāri parasti netiek moderēti un to līmenis viegli var nolaieties līdz zemākajam.

KOPDARBA RĪKI

Google Drive ļauj cilvēkiem tiešsaistē kopīgot un rediģēt dokumentus, savukārt *Dropbox* ļauj cilvēkiem augšupielādēt vai lejupielādēt failus no centrālās „mapes”, kurai daudzi cilvēki var piekļūt, izmantojot dažādas iekārtas (galddatoru, telefonu, planšetdatoru utt.).

EMUĀRU RAKSTĪŠANA

Emuāru rakstīšanas rīku skaitā ietilpst *WordPress* un *Blogger*, kas ļauj uzrakstīt garākus rakstus, kurus apmeklētāji var komentēt. Emuāra autors var izvēlēties kontrolēt apspriežamās tēmas un moderēt komentārus.

ATBILŽU UN APSKATU VIETNES

Dažas vietnes ir autoritatīvi un cienjami informācijas un zināšanu avoti. Izmantojot *Quora* un *Yahoo Answers*, lietotāji var uzdot atvērtos jautājumus, uz kuriem atbildēs citi kopienas locekļi.

PŪĻA FINANSĒJUMS

Piemēram, vietnes *Kickstarter*, *Patreon* un *Zopa* norāda dažādus projektus, uzņēmumus vai personas, kurām ir nepieciešams finansējums, un ļauj lietotājiem veikt parasti nelielus maksājumus paredzētajiem finansējuma mērķiem. Pūļa finansējumu var izmantot sportisti, kuri vēlas iegūt līdzekļus savu treniņu un sacensību mērķu finansēšanai.

MEDIJU KOPĪGOŠANA

Video kopīgošanas vietnēs, piemēram, *YouTube* un *Vimeo*, lietotāji var augšupielādēt un skatīties video, pievienot komentārus, izveidot kanālus un sazināties ar citiem lietotājiem. *Instagram*, *Flickr* un *Google Photos* ir trīs fotoattēlu kopīgošanas vietnes ar līdzīgām sociālām funkcijām, savukārt *Pinterest* ļauj dalīties ar tīmeklī atrastiem interesantiem fotoattēliem, pasākumiem un vietnēm.

KOPĪGOTU ZINĀŠANU VIETNES

Daudziem populāriem tiešsaistes rīkiem piemīt „sociāls” aspekts. Piemēram, *Wikipedia* ir kopīga tiešsaistes enciklopēdija, kuru ikviens var gan rediģēt, gan lasīt.

SPĒĻU SPĒLĒŠANA

Spēlēs, piemēram, *Pokémon Go* tiek izmantota papildinātā realitāte, lai kopīgotu informāciju un ļautu cilvēkiem spēlēties kopā, uzklājot tēlus spēlētāja kamerā un lokāciju, lai mijiedarbotos ar spēles saskarni. Šīs spēles satuvina daudzus cilvēkus vietās, kuras parasti viņi neapmeklētu.

Kā varat izmantot sociālos plašsaziņas līdzekļus, lai veicinātu savas organizācijas nosprausto mērķu sasniegšanu?

B. SPORĀ ORGANIZĀCIJAS UN SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI

Vairums sociālo plašsaziņas vietņu pieļauj ierobežotas dalības grupu organizēšanu, tādējādi palīdzot atsevišķām personām un grupām dalīties ar informāciju. Daudzas vietnes izmanto šifrētus sakarus, ļaujot droši uzglabāt un kopīgot informāciju. NOK un sporta organizācijām ir jāizstrādā drošas informācijas aizsardzības politikas un jāapsver komunikāciju stratēģijas un politikas turpmāk norādītajās jomās:

- **Korporatīvās darbības politikas:**
 - ideju kopīgošana;
 - treniņu un sacensību plānošana un programmas izstrāde;
 - sabiedriskās attiecības, mārketinga un sponsorēšana;
 - grafiku plānošana;
 - ārkārtas situācijām paredzētie kontaktpersonu numuri;
 - pasākumu plānošana un pārvaldība; un
 - drošība.

- **Komunikācija:**
 - starp personālu un sportistiem;
 - starp treneriem un sportistiem;
 - ar ieinteresētajām personām; un
 - ar sabiedrību.
- **Līdzekļu vākšana:**
 - pūļa finansējums;
 - komunikācija ar finansēšanas partneriem; un
 - līdzekļu piesaistes plānošana un pārvaldība.

- **Sabiedriskās attiecības un plašsaziņas līdzekļi:**
 - grafiki un intervijas;
 - privāta komunikācija ar raidorganizācijām; un
 - publisku ziņu izplatīšana.

Tehnoloģija ātri mainās. Sporta organizācijām ir jāpielāgo savi principi jaunajām tehnoloģijām un jānovērtē to lietošanas iespējas – ja sportisti tās lieto, organizācijai ir attiecīgi jāpielāgojas.

Sporta organizācijām ir jāpielāgo savi principi jaunajām tehnoloģijām un jānovērtē to lietošanas iespējas.

Vai jūsu organizācijai ir izstrādāta sociālo plašsaziņas līdzekļu politika?

Ja nav, vai tā ir vajadzīga? Kā jūsu organizācija to izstrādātu?

Sportistu izraudzītie sociālo plašsaziņas līdzekļi atšķirsies atkarībā no viņu interesēm, mērķiem un pieejamā laika.

C. SPORTISTI UN SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI

„[SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI] BIJA MILZĪGI IEDVESMAS UN PERSPEKTĪVAS AVOTI... 99,99 PROCENTI NO TĀ, KO LASU SAISTĪBĀ AR PAŠAS PUBLICĒTO, IR ĻOTI, ĻOTI POZITĪVĀ GARĀ, TĀDĒĻ ES TO IZMANTOJU, KĀ LIELISKU SEVIS UZLĀDĒŠANAS LĪDZEKĻI.”

KERIJA VOLŠA DŽENINGSA (*KERRI WALSH JENNINGS*), TRĪSKĀRTĒJĀ OLIMPISKO ZELTA MEDAĻU IEGUVĒJA PLUDMALES VOLEJBOLĀ, 2016. G.

Sportistu stāstus un sasniegumus neizbēgami atspoguļos plašsaziņas līdzekļi un komentēs citas personas. Svarīgi, lai sportisti saprastu sociālo plašsaziņas līdzekļu radītās iespējas un potenciālos mīnus, kā arī apdomātu, kā rīkoties vai reaģēt uz to, kas saistībā ar viņiem tiek izplatīts. Daudzi elites sportisti izmanto sociālos plašsaziņas līdzekļus, lai:

- droši sazinātos ar draugiem, sociālajām grupām (piemēram, *WhatsApp*) vai visu pasauli;
- gūtu ievēribu;
- piesaistītu plašsaziņas līdzekļu uzmanību;
- izveidotu zīmolu vai specifisku reputāciju;
- sazinātos ar līdzjutējiem un izveidotu savu fanu klubu;
- sniegtu iedvesmu, motivāciju un dalītos savā pieredzē;
- reklamētu sponsorus;
- sniegtu informāciju par treniņiem; un
- sazinātos ar piegādātājiem.

SAVA SOCIĀLO PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU TĒLA IZVEIDE

Sportistu izraudzītie sociālo plašsaziņas līdzekļi atšķirsies atkarībā no viņu interesēm, mērķiem un pieejamā laika.

Pieticīga pieeja ir, ja izveido *Facebook* profilu (savu personisko kontu) un publisko *Facebook* lapu, kur dalīties ar savu personīgo pieredzi. Jums vajadzēs apdomāt savu publiskā profila saturu un tā pastāvīgas atjaunināšanas iespējas.

Lai sociālo plašsaziņas līdzekļos izmantotu ambiciozāku pieeju, ir nepieciešams skaidri formulēt mērķi: vai tie nepieciešami sekotāju

iegūšanai, savā vēstījuma popularizēšanai, sava „zīmola” izveidei vai citiem uzdevumiem? Tam ir nepieciešamas arī zināšanas par vairākiem koordinētajiem sociālo plašsaziņas līdzekļu rīkiem. Ar bezmaksas vai lētiem rīkiem, piemēram, *Wix*, *Weebly*, *Virb*, *SquareSpace* un *WordPress* jūs varat savu personisko tīmekļa vietni izveidot kā informācijas sniegšanas avotu, pēc tam nodrošināt ievērojami lielāku interesi, to piesaistot pie tādām sociālo plašsaziņas līdzekļu platformām kā *Google+*, *Facebook*, *Twitter*, *LinkedIn*, *Instagram*, *YouTube*, *Pinterest*, *Soundcloud* un *Tumblr*. Daži sportisti kļuvuši par īstiem speciālistiem, ar *GoPro* kameru un programmatūru, piemēram, *iMovie* vai *SpinCam* radot profesionālas kvalitātes video.

SPORTISTA MĀRKETINGS UN ZĪMOLRADE

Daži sportisti izveido savu digitālo tēlu un izstrādā tradicionālā mārketinga un sociālo plašsaziņas līdzekļu stratēģiju integrēto tīklu sava zīmola popularizēšanai, lai tādējādi uzlabotu savas iespējas sponsoru piesaistīšanā un saglabāšanā. Tā kā sociālie plašsaziņas līdzekļi nodrošina divvirzienu sakaru kanālus, līdzjutēji var tieši komunicēt ar saviem iecienītākajiem zīmoliem un slavenībām, kā arī pastāv aizvien lielākas iespējas, ka viņu iecienītākās komandas un sportisti izmantos šo kanālus savai komunikācijai. Liels līdzjutēju un sekotāju skaits palīdz sportistiem piesaistīt sponsorus.

Sportistiem, kuri sociālos plašsaziņas līdzekļus izmanto savu sportisko panākumu monetizēšanai, iespējams, būs jāapzinās, ka citas organizācijas, piemēram, SOK, viņu NOK vai SF sponsori vai raidorganizācijas var vēlēties viņus izmantot tieši tādā pašā nolūkā, lai gūtu labumu no viņu sasniegumiem. Šo organizāciju ekonomikas modeļa pamatā parasti ir tradicionālā mārketinga prakse un, iespējams, tajā nebūs piemērots uz sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem balstītais sportista monetizācijas modelis.

Kā jūs varat palīdzēt saviem sportistiem atbilstoši izveidot savas sociālo plašsaziņas līdzekļu platformas?

D. KĀ JUMS IR JĀIZMANTO SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI?

„NO VIENAS PUSES [SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI] SAVĀ VEIDĀ ĻAUJ NOVĒRST UZMANĪBU NO SPRIEDZES, PRASĪBĀM UN HAOSA. NO OTRAS PUSES, TĀS VAR PĀRMĒRĪGI NOVĒRST UZMANĪBU.”

MIČS GELLERS (MITCH GELLER), KANĀDAS DAIĻLĒKŠANAS FEDERĀCIJAS TEHNISKAIS DIREKTORS, 2012. G.

ESIET CIENPILNI UN UZMANĪGI

Viss tiešsaistē publicētais ir uz mūžu – jebkas jūsu rakstītais var kādreiz jums atspēlēties. Turpmāk minētas dažas vadlīnijas.

- Nepublicējiet seksistiska, rasistiska, neķītra vai zaimojoša satura materiālus.
- Nenoniecīniet, nepazemojiet vai neuzbrūciet nevienam cilvēkam, organizācijai vai programmai.
- Nepublicējiet materiālus, kas saistīti ar nacionālo vai vietējo likumu, kā arī komandas vai sporta organizācijas noteikumu pārkāpšanu.
- Nepublicējiet materiālus, kas negatīvā gaismā parāda jūs, jūsu komandu vai jūsu organizāciju.
- Ignorējiet jaunos komentārus un nestimulējiet „troļļu” darbību. Nebaidieties moderēt komentārus vai tiešsaistes diskusiju.
- Jebkādos jūsu radītajos attēlos un videoierakstos var būt dati, kas parāda jūsu atrašanās vietu (pazīstami kā „ģeogrāfisko atzīmju pievienošana”). Izdzēsiet šo datus pirms tiešsaistes publicēšanas, ja nevēlaties, lai ikviens zinātu jūsu atrašanās vietu.
- Izmantojiet patiešām efektīvas paroles frāzes, lai aizsargātu savas vietnes un kontus. Šādam aizsardzības līmenim ir jābūt obligātam jebkurā sporta organizācijā. Neizpauziet un nepierakstiet paroles – citi var tās atrast.
- Nekādā gadījumā nepublicējiet neko, kas saistīts ar jūsu dzīvesvietas adresi, vietējo adresi, tālruna numuru(-iem) vai citu personisku, privātu informāciju. Vienmēr esiet piesardzīgi, kad publicējat savu atrašanās vietu vai plānus.
- Ziniet personas, kuras pievienojat kā tiešsaistes draugus. Daudzi cilvēki cenšas citus izmantot vai meklē saistību ar sportistiem, lai iegūtu jūsu komandas dalībnieka sajūtu.
- Vienmēr aizsargājiet sevi. Nesniedziet neko, ko krāpnieki vai identitātes zagļi varētu izmantot pret jums.

- Vienmēr saglabājiet savu privātumu, sevišķi fotoattēlos.

PUBLICĒŠANAS VADLĪNIJAS

Vispirms padomājiet

Kad jūs publicējat jebkādu tekstu, video vai fotoattēlu, tas ir pieejams ikvienam, jebkurā laikā, jebkurā vietā pasaulē. Jūs to nevarat kontrolēt.

Vārda brīvība

Nepieļaujiet maldīgu drošības sajūtu par savām vārda brīvības tiesībām. Jūs nevarat sociālajos plašsaziņas līdzekļos bez sekām teikt un darīt, ko gribat.

Esiet precīzi

Pirms publicēšanas pārbaudiet faktus. Neizplatiet baumas vai nepublicējiet neko, par ko neesat absolūti pārliecināti.

Jebkādos jūsu radītajos attēlos un videoierakstos var būt dati, kas parāda jūsu atrašanās vietu.

Daudzi elites sportisti dažādiem nolūkiem izmanto sociālos plašsaziņas līdzekļus.

Apzinieties atbildību

Jūs vienmēr esat atbildīgi par visu, ko publicējat tiešsaistē. Jūs var saukt pie atbildības par jebko, ko tiesas uzskata par autortiesību pārkāpumu, neslavu ceļošu, aizsargātu ar īpašumtiesībām, apmelojošu vai neķītru.

Fotoattēli

Nepublicējiet citu cilvēku fotoattēlus bez viņu piekrišanas.

Esiet jūs paši

Nekad neizliecieties par citu personu. Izsekošanas rīki ļauj noskaidrot, kurš anonīmi ir publicējis komentārus. Pat ja izdzēsāt publikāciju vai komentāru, tik un tā to var atrast.

Izlabojiet kļūdas

Ja publikācijā pieļāvāt kļūdu, atzīstiet to. Izlabojiet godīgi un ātri.

Vai jūsu sportisti ir labi informēti par to, ko drīkst un nedrīkst, lietojot sociālos plašsaziņas līdzekļus, un jūsu organizācijas politiku?

Ja nē, kā jūs viņus izglītotu?

SPORTA ORGANIZĀCIJAS VADLĪNIJAS

SOK, SPK un daudzas NOK un SF ir ieviesušas savas sociālo plašsaziņas līdzekļu politikas un vadlīnijas. Jums par tām ir jāzina un atbilstoši jārikojas. Piemērs:

„IZŅEMOT GADĪJUMOS, JA TO ATĻĀUJ SOK IZPILDKOMITEJA, NEVIENS SACENSĪBU DALĪBNIEKS, TRENERIS, INSTRUKTORS VAI AMATPERSONA, KURI PIEDALĀS OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS, NEDRĪKST OLIMPISKO SPĒĻU LAIKĀ ATĻĀUT IZMANTOT SAVU PERSONU, VĀRDU, ATTĒLU VAI SPORTA PRIEKŠNESUMU REKLĀMAS NOLŪKOS.”

OLIMPISKĀ HARTA (40. PANTA PAPILDINĀJUMA
3. PARAGRĀFS), 2017. GADA REDAKCIJA

SOK publicē vadlīnijas par dalībnieku attēlu izmantošanu, kā arī sociālo un digitālo plašsaziņas līdzekļu izmantošanu.

Varat tos lejupielādēt no SOK *Athlete365* vietnes.

www.olympic.org/athlete365

Arī SPK publicē līdzīgas vadlīnijas, kuras varat lejupielādēt no SPK vietnes.

www.paralympic.org

Nacionālās sporta organizācijas un NOK ir sākušas ar saviem sportistiem un treneriem risināt sociālo plašsaziņas līdzekļu lietošanas problēmu un ar to dažkārt saistīto problēmu, kad sportisti sociālajos plašsaziņas līdzekļos sāk sevi popularizēt un pozicionēt tādās veidos, kas var nonākt konfliktā ar SOK, NF, SF un NOK politiku. Piemēram, ASV delegācija ir izstrādājusi vadlīnijas saviem sportistiem:

www.teamusa.org/Athlete-Resources/Athlete-Marketing/Athlete-Endorsement-Guidelines

15. BLOKS

TALANTU ATKLĀŠANA

- A. KĀDĒĻ TALANTU ATKLĀŠANA IR SVARĪGA?
B. TALANTU ATKLĀŠANAS PLĀNOŠANA

A. KĀDĒĻ TALANTU ATKLĀŠANA IR SVARĪGA?

Vairumā treniņu sistēmu, jo īpaši sākotnējā attīstības posmā, nav iekļautas talantu atklāšanas programmas. Iespējams, tas ir tādēļ, ka visa enerģija tiek veltīta tiem, kuri paši ir atnākuši, jo sporta veids nav iesakņojies un pieejams ir ļoti niecīgs kandidātu loks, vai arī programmas atbalstam nav pieejamu līdzekļu.

Tomēr ir vairāki iemesli, kādēļ kaut kādā veidā ir vērts uzsākt talantu atklāšanas programmu:

- Daudziem jauniešiem nav iespēju kļūt par labiem sportistiem, jo viņi nezina, kādas īpašības viņiem piemīt un/vai netiek virzīti uz tiem sporta veidiem, kuros var gūt panākumus.
- Lielākas talantīgo sportistu grupas izveide veicina konkurētspēju, kas paātrina attīstību.
- Lai attīstītu augstākās klases sportistus, ir jēga noteikt un koncentrēties uz to jauno sportistu attīstību, kuriem ir panākumu gūšanai nepieciešamās īpašības.

- Sportistu pārliecība par saviem spēkiem palielinās tad, ja viņu patiesais potenciāls tiek novērtēts.

Meklējot talantīgos bērnus, vērts ievērot vairākus turpmāk minētos principus:

- Fiziska aktivitāte veicina augšanu, un bērniem ir vajadzīga vispārīgu kustību dažādība.
- Bērniem, kuri agri ir apguvuši dažādus kustības veidus, ir lielākas iespējas vēlāk sporta nodarbībās apgūt sarežģītākus kustības veidus.
- Strukturālā un funkcionālā augšana ietekmē sportiskos rezultātus.
- Aktivitāšu intensitāte, ilgums un biežums ir attīstības būtiskas sastāvdaļas.

Bieži vislabākie potenciālo sportisko talantu atklāšanas avoti ir šādi:

- skolas ar aktīvās atpūtas un/vai sporta programmām;
- kopienas atpūtas programmas; un
- pastāvošie sporta klubi, kas iekļauj bērnus.

Vai jūsu sporta veidam ir nepieciešama talantu atklāšanas sistēma? Ja jā, kā jūs to izstrādātu un ieviestu?

B. TALANTU ATKLĀŠANAS PLĀNOŠANA

Vairums pieredzējušo treneru ir izstrādājuši talantu vai potenciālo spēju atklāšanas subjektīvus kritērijus. Iespējams, daži pat izstrādājuši pamattestus, kas palīdz atklāt un kvantitatīvi novērtēt svarīgas iemaņas vai īpašības: piemēram, sportists var noteiktā laikā noskriet testa attālumu vai viņam piemīt noteiktas psiholoģiskas īpašības, kas viņu izceļ uz pārējo fona.

Kaut gan talantu novērtēšanā trenera intuīcija spēlē būtisku lomu, šādi paņēmieni var nebūt tik precīzi, lai palīdzētu minētā sākotnējā iespaida apstiprināšanā. Piemēram garums var spēlēt būtisku nozīmi vidūvējam

basketbola spēlētājam, taču pasaules līmeņa spēlētāju lokā tas var nebūt tik svarīgs. Jaunajam sportistam var būt neparasts skriešanas ātrums, taču pēc dažiem augšanas un attīstības gadiem vairs var neizcelties uz pārējo vienaudžu fona.

TALANTU ATKLĀŠANAS GALVENIE JAUTĀJUMI

- Kādi uzstāšanās kritēriji ir jāizpilda, lai gūtu panākumus noteiktajā sporta veidā? Piemēram, lai olimpiskajās spēlēs iekļūtu vīriešu 100 m finālskrējienā, var būt nepieciešams laiks 10 sekundes vai mazāk.
- Kādām ir jābūt sportista īpašībām,

Vairums pieredzējušo treneru ir izstrādājuši talantu vai potenciālo spēju atklāšanas subjektīvus kritērijus.

Kādi ir vislabākie talantu avoti jūsu kopienā?

Kā jūs viņus piesaistāt un kā iedrošināt potenciālos sportistus piedalīties treniņu programmās?

lai atbilstu šiem rezultātu kritērijiem, un kā šos kritērijus var izmērīt dažādā vecumā? Piemērs:

- **Ķermeņa parametri:** Ekstremitāšu un rumpja garums, platums, apkārtmērs, ķermeņa tauku saturs, ķermeņa forma utt.;
- **Fizioloģiskie parametri:** Aerobā un anaerobā spēja, muskuļaudu veids, spēks, jauda, ātrums, lokanība utt.;
- **Psiholoģiskie parametri:** Stresa pārciešanas spēja, drosme, apņēmība, mērķtiecība, gatavība strādāt utt.
- **Motoriskās iemācīšanas/ uztveres parametri:** Koordinācija, līdzsvara sajūta, kinestēzija, redzes asums utt.

- Kādus precīzus, objektīvus testus ar izmantot šo īpašību izmērīšanai?
- Kādus šo testu rezultātus var izmantot, lai atšķirtu tos, kuriem ir potenciāls, no tiem, kuriem potenciāla nav?
- Kuras no šīm īpašībām ļauj vislabāk prognozēt nākotnes rezultātus?
- Kā jūs īstenojat testu sistēmu?
- Kā jūs novērtējat savas prognozēšanas sistēmas sekmīgumu?

Pirms talantu atklāšanas sistēmas plānošanas ir jābūt izstrādātai atlasīto perspektīvāko personu treniņu sistēmai. Nav jēgas atklāt talantīgos jauniešus, lai pēc tam konstatētu, ka būves, aprīkojums, treneri un finanšu atbalsts nav pienācīgi šo talantu attīstīšanai un atbalstam.

🌐 SOK kopīgais paziņojums par jauniešu veselību un fizisko sagatavotību ar fiziskām aktivitātēm un sportu, SOK, 2011. g.: <https://bjsm.bmj.com/content/45/11/839>

16. BLOKS

JAUNO SPORTISTU AIZSARDZĪBA

- A. DROŠA VIDE JAUNAJIEM SPORTISTIEM
- B. JAUNO SPORTISTU TRENĒŠANA
- C. SPORTISTU ILGTERMIŅA IZAUGSME

A. DROŠA VIDE JAUNAJIEM SPORTISTIEM

„TIKAI TIE BĒRNI, KAS SPĒLĒ SPORTA SPĒLES, VAR NĀKOTNĒ KĻŪT PAR SPORTISTIEM... MĒS VĒLAMIES IEDVESMOT ŠOS BĒRNUS, VIŅIEM NODROŠINOT LABĀKU PIEEJU SPORTAM. MĒS VĒLAMIES VIŅUS IESAISTĪT, LAI KUR VIŅI BŪTU.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2014. G.

Bērnu piesaistīšanu raksturo divi vārdi: jautrība un draugi.

Mums ir jāpalīdz izveidot drošu un labvēlīgu vidi, kas iedrošina ikvienu, jo īpaši jaunatni, iesaistīties sportā. Drošas un labvēlīgas vides novērtēšana nozīmē, ka mums ir jāzina bērnu attīstības posmi un sporta nodarbības ir jāpiemēro bērnu spējām.

Mēs neatlasām cerības par drošas un labvēlīgas vides radīšanu, kad:

- notiek masveidīga sporta nodarbību pamešana, jo īpaši apmēram 11 vai 12 gadu vecumā (bieži pirmais solis sacensību sportā);
- mūsu ielas un spēļu laukumi nav droši, un bērni nevar ārā spēlēties;
- mēs nenodrošinām treneru un brīvprātīgo pienācīgu apmācību un izglītošanu;
- treneri pārāk daudz prasa no bērniem un viņiem uzdod izpildīt nedrošus vingrinājumus vai procedūras;
- mēs neatlasām treneru darbam pietiekami prasmīgus brīvprātīgos;
- atbilstošs aprīkojums nav vienmēr pieejams;
- mēs neizstrādājam politikas, noteikumus un sankcijas, kas veicinātu šādas vides tapšanu;
- sporta amatpersonas nerisina pāridarījumu problēmu; un
- sporta organizācijas nepiedāvā izglītojošas programmas vai diskusijas, lai sportā noteiktu un veicinātu atbilstošas vērtības, ētisku uzvedību un drošības ievērošanu.

Sporta būtībā ir ietverta sāncensība, un tas ne vienmēr veicina drošu un labvēlīgu vidi. turklāt plašsaziņas līdzekļos profesionālā sporta atspoguļošanā uzmanība bieži tiek koncentrēta uz negatīvajām parādībām, piemēram, pāridarījumiem, dopinga un uzvaru par katru cenu. Savukārt kāds augsta līmeņa peldēšanas treneris saka tieši pretēji, ka „bērnu piesaistīšanu raksturo divi vārdi – „jautrība” un „draugi””.

Cik droša vide bērnu un jauniešu vecuma sportistiem ir jūsu sporta sistēmā, klubos vai skolās?

Kādi ir vissvarīgākie drošības jautājumi un kā apstākļus var uzlabot?

B. JAUNO SPORTISTU TRENĒŠANA

Ar lielāku atlēta talantu apveltītākajam jaunajam sportistam var būt specializēta treniņprogramma, augsta līmeņa treneri un piedalīšanās sacensībās no agra vecuma. Šādiem sportistiem ir izteiktas sociālās, emocionālās un fiziskās vajadzības.

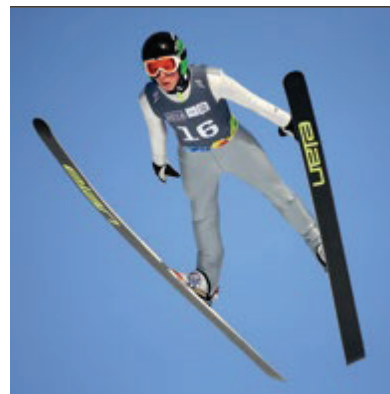
TREIŅI UN NOBRIEŠANA

Aerobā un anaerobā spēja un muskuļu spēks palielinās pieaugšanas, izaugšanas un nobriešanas procesā, taču šīs īpašības neuzlabojas vienlaikus. Pubertātes laikā bērniem notiek anaerobās spējas un spēka rādītāju būtiska uzlabošanās, salīdzinot ar aerobo spēju, piemēram, zēnu aerobā un anaerobā spēja, kā arī muskuļu spēks ir lielāks nekā meitenēm vēlās pirmspubertātes laikā. Neatkarīgi no brieduma līmeņa zēnu un meiteņu relatīvā reakcija uz treniņu procesu ir līdzīga pēc sākotnējās fiziskās sagatavotības pielāgošanas.

JAUNO SPORTISTU ĪPAŠĀS PROBLĒMAS

Kaulu un mīksto audu augšanas ātruma nesakritība pakļauj bērnu vecuma sportistus paaugstinātam pārslodzes traumu riskam. Pārtrenēšanās jeb „izdegšana” ir pārmērīgas trenēšanās, psiholoģiska stresa vai arī sliktas vai nepienācīgas atkopšanās rezultāts. Ilgstošas, koncentrētas sāpes bērniem var norādīt par bojājumiem un obligāti ir jāapseko.

Nereālistisku svāra sasniegšanas mērķu spiediens var meitenēm izraisīt ēšanas traucējumus. Šie traucējumi var ietekmēt augšanu, hormonālās sistēmas darbību un izraisīt amenoreju, pazeminātu kaulu minerālvielu saturu un citas smagas saslimšanas.

Elītes bērnu vecuma sportisti ir pelnījuši trenēties un sacensties piemērotā vidē, ko nodrošina vecumam atbilstošas tehniskās un taktiskās treniņu metodes, noteikumi, aprīkojums, būves un sacensību formāti. Šajā vidē nav pieļaujama neatļauto preparātu lietošana un citi negatīvie faktori, tostarp vecāku, treneru un citu personu aizskaroša izturēšanās un nepieļaujams spiediens.

Jauno elītes sportistu treniņu prasības ļoti atšķiras no pusaudžu un jauniešu prasībām veselības aizsardzības un treniņu progresa nodrošināšanā. Šādu treniņprogrammu izveidē ir nepieciešamas bērnu atbilstības speciālas zināšanas.

TREIŅI UN IZGLĪTĪBA

Sporta treniņu nedrīkst notikt uz pilnvērtīgas skolas izglītības rēķina – tai ir jābūt prioritārai. Sports un izglītība var sadzīvot, dažreiz nodarbošanās ar sportu augstā līmenī noteiktu laiku izvirzās priekšplānā.

Tomēr visas sportistu karjeras ir īslaicīgas, savukārt laba izglītība dod augļus ievērojami ilgāk. Bērnu un junioru vecuma sportisti ir jākonsultē, kā apvienot treniņus ar izglītību.

„VISĀM SASTĀVDAĻĀM... IR JĀŅEM VĒRĀ PAŠREIZĒJĀ TREIŅU UN SACENSĪBU GRAFIKA PĀRSLOGOŠANAS TENDENCE, KAS VAR KAITĒT SPORTISTU – JO SEVIŠĶI JUNIORU SPORTISTU – SNIEGUMAM, VESELĪBAI UN APŅĒMĪBAI.”

XIII OLIMPISKĀ KONGRESA REKOMENDĀCIJA, 2009. G.

Ar lielāku atlēta talantu apveltītākajam jaunajam sportistam var būt specializēta treniņprogramma.

C. SPORTISTU ILGTERMIŅA IZAUGSME

Daudzus gadus Kanādas valdība („*Sport Canada*”) sponsorē projektu „Sportistu ilgtermiņa izaugsme” (*Long-Term Athlete Development, LTAD*), lai izprastu sportā iesaistīto jauniešu attīstības posmus un mudinātu sporta organizācijas programmu izstrādē ņemt vērā šos posmus. Bezpeļņas organizācija „Kanādiešu sports visai dzīvei” (*Canadian Sport for Life*) veic šo darbu, tā fragments ir norādīts turpinājumā.
<http://sportforlife.ca>

Zinātne, pētījumi un gadu desmitiem ilgā pieredze norāda vienu: bērni un pieaugušie kļūst aktīvi, paliks aktīvi un pat sasniegs vislielākos sasniegumus sportā, ja pareizi rīkojas pareizā laikā. Šāda loģika ir LTAD modelī, kas sastāv no septiņiem posmiem:

- 1. posms: Aktīvais sākums (0–6 gadi);
- 2. posms: Pamati (meitenes 6–8 gadi, zēni 6–9 gadi);
- 3. posms: Mācīties, lai trenētos (meitenes 8–11 gadi, zēni 9–12 gadi);
- 4. posms: Trenēties, lai trenētos (meitenes 11–15 gadi, zēni 12–16 gadi);
- 5. posms: Trenēties, lai sacenstos (meitenes 15–21 gadi, zēni 16–23 gadi);
- 6. posms: Trenēties, lai uzvarētu (meitenes 18+ gadi, zēni 19+ gadi);
- 7. posms: Aktīvs visu mūžu (jebkāda vecuma dalībnieks).

1., 2. un 3. posmā līdz pubertātei tiek attīstīta fiziskā lietpratība, tādējādi bērni iegūst pamatiemaņas aktīva dzīvesveida saglabāšanai visu mūžu. Turklāt fiziskā lietpratība nodrošina pamatus tiem, kuri pēc 12 gadu vecuma nolemj pastiprināti trenēties vienā sporta vai aktivitātes veidā.

4., 5. un 6. posmā tiek nodrošināti nopietni treniņi tiem, kuri vēlas pievērsties vienam sporta veidam un sacensties visaugstākajā līmenī, katru sportistu maksimāli pilnveidojot fiziski, mentāli un emocionāli.

7. posma būtība ir saglabāt aktīvu dzīvesveidu, visu mūžu iesaistoties sacensību sportā, atpūtas sportā vai fiziskās aktivitātēs.

Lai optimizētu savu sportistu izaugsmi, treneru darbā un treniņu procesā ir jāizmanto visi sporta zinātnes sasniegumi un vislabākā prakse.

LTAD 10 galvenie faktori ir šādi:

1. fiziskā lietpratība;
2. specializācija;
3. vecums atbilstoši attīstībai;
4. sensitīvie periodi;
5. psihiskā, kognitīvā un emocionālā attīstība;
6. periodizācija;
7. sacensība;
8. izcilība prasa laiku;
9. sistēmas pielāgošana un integrācija; un
10. nepārtraukta uzlabošana.

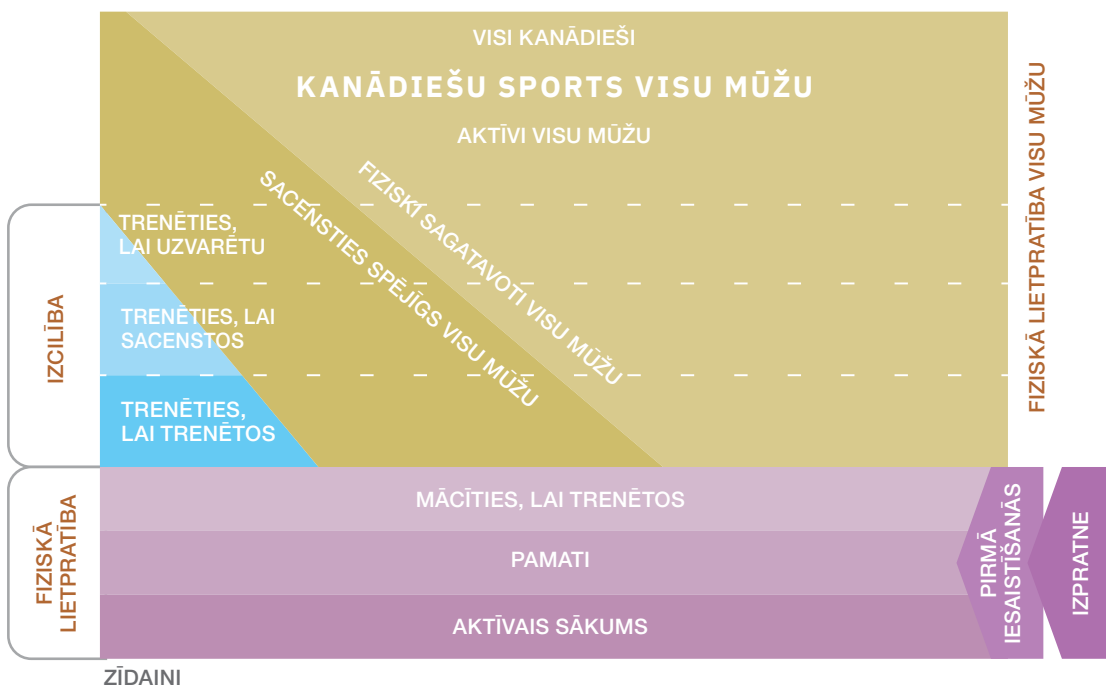

SOK kopīgais paziņojums par elites līmeņa bērna vecuma sportista trenēšanu, SOK, 2005. g.:

www.olympic.org/news/consensus-statement-adopted-on-training-the-elite-child-athlete

SOK kopīgais paziņojums par jaunatnes sportisko attīstību, SOK, 2011. g.:

<https://bjsm.bmj.com/content/49/13/843>

17. BLOKS

SPORTISTU IZAUGSME

- A. KĀ SPORTISTI VAR UZLABOT SNIEGUMU?
- B. BŪTISKĀS PRASĪBAS

A. KĀ SPORTISTI VAR UZLABOT SNIEGUMU?

„JUMS IR JĀMĪL PROCESS. JO, LAI KĀ JŪS GRIBĒTU IZCĪNĪT ZELTA MEDAĻU, JŪS LIELĀKO DAĻU LAIKA PAVADĪSIET TRENĒJOTIES. TĀDĒĻ LABĀK, LAI JUMS TAS PATIKTU.”

DENS O'BRAIENS (DAN O'BRIEN), 1996. GADA OLIMPISKAIS ČEMPIONS DESMITCĪNĀ, 2012. G.

Lielāko daļu medaļu izcīna un lielāko daļu rekordu uzstāda sportisti, kuri izmanto sistemātiskas un visaptverošas treniņu programmas un saņem savām vajadzībām pielāgotu atbalstu. Kādas ir būtiskās prasības, lai sportisti varētu sasniegt izcilus rezultātus, un kā sportisti šīs prasības saskaņo ar citiem saviem pienākumiem?

NOK lūdza 15 medaļas izcīnījušos sportistus un viņu septiņus trenerus apspriest viņu sagatavošanās procesu olimpiskajām spēlēm. Pētījumā tika secināts:

- Sportistiem ir nepieciešams pienācīgs finansiāls atbalsts, lai apmierinātu viņu trenēšanās un personiskās pamatvajadzības. Šādu atbalstu nesaņemošie atrodas neizdevīgā stāvoklī.
- Sportisti vēlas treniņu gados saņemt palīdzību un iespēju plānot vai izveidot savu nākotnes karjeru, kā arī saņemt

palīdzību uzreiz pēc aktīvās sportista karjeras noslēgšanas.

- Lai sagatavotos pasaules čempionātiem, medaļu pretendentiem ir jātrenējas vairākus gadus pa 25–35 stundām nedēļā. Medaļu izcīnīšanā būtiska nozīme ir laikam un apņēmībai.
- Lielākajā daļā sporta veidu ir maz augstas kvalitātes sportistu – daļēji tādēļ, ka attīstības programmas ir vājas, izcilības sasniegšana prasa milzu laiku un ziedošanos, kā arī trūkst atbalsta un pamudinājuma, lai tajā ilgi iesaistītos.
- Sporta sistēma nenodrošina īpašus stimulus un pamudinājumus, lai vislabākie sportisti turpinātu sacensties nākotnes spēlēs vai pēc savas karjeras noslēguma turpinātu darboties sportā (piemēram, kā treneri).
- Niecīgu sportistu skaitu motivēja finansiālas atbildības iespēja, taču lielākā daļa bija pateicīgi un pagodināti par iespēju būt par olimpiskās komandas daļu.

Kādi ir pozitīvie un negatīvie apstākļi, ar kuriem sportisti saskarās jūsu sporta veidā?

Kā varat panākt uzlabojumus sportistiem sniegtajos pakalpojumos un atbalstā?

B. BŪTISKĀS PRASĪBAS

Ko šie olimpiskās medaļas izcīnījušie sportisti un treneri uzskatīja par augstas kvalitātes sportistu izaugsmes būtiskajām prasībām?

1. TRENĒŠANA

Trenēšanas kvalitāte un sportista attiecības ar treneri ir vissvarīgākās sportista izaugsmes prasības. Sportisti nekļūs īpaši labāki bez gudra treniņu plāna, kuru izstrādājis augstas klases treneris, kura neatlaidīga tiekšanās uz

izcilību un reālistisku mērķu nosprašana nosaka treniņu gaisotni. Svarīgs ir trenera pieejamības laiks, un tas var būt atkarīgs no treneru darba apmaksas, viņu veicamajiem pienākumiem ārpus tiešā trenera darba (piemēram, līdzekļu vākšana, administrēšana) un trenējamo sportistu skaita (katram individuālajam sportistam ir labāk, ja sportistu kopskaits ir mazāks).

2. SPORTISTI

Sekmīgu sportistu raksturo īpašs talants, spēcīga motivācija un gatavība ārkārtīgi smagi strādāt, taču šādu personu atrašana un viņu pamudināšana izkopt savus talantus var būt īsts izaicinājums. Iespējams, sportā vajadzēs ieviest talantu atklāšanas un izaugsmes programmas.

Valstīs ar ierobežotiem cilvēkresursiem, sporta objektiem, sacensību iespējām un finansējumu jauniešiem ir maz iespēju atrast sporta veidu, kurā viņi var gūt izcilus panākumus. Iespējams, situācijas uzlabošanai sporta administratoriem vajadzēs savus ierobežotos resursus koncentrēt tikai uz dažiem sporta veidiem. Lai sportistu izaugsmes nodrošināšanā būtu pareiza pieeja, viņiem arī ir jāsaprot konkrētā sporta programma – olimpiskā vai reģionālā – mērķis.

3. SPORTA OBJEKTI UN APRĪKOJUMS

Sporta attīstību var kavēt sporta objektu un aprīkojuma trūkums. Tomēr daudzi olimpiskie sportisti spējuši gūt sekmes, par spīti nepietiekama līmeņa sporta objektiem un aprīkojumam – pateicoties savai spēcīgajai motivācijai un apņēmībai. Smago treniņu apstākļu pārvarēšana dažkārt stiprina sportista apņēmību un viņam nodrošina priekšrocības grūto sacensību laikā.

Sporta administratoriem ir jāpalīdz pozitīvas treniņu vides tapšanā. Turpmāk minēti daži ierosinājumi, kas var palīdzēt sporta objektu un aprīkojuma uzlabošanā:

- Skaidri nosakiet savas objekta un aprīkojuma vajadzības un nospraudiet prioritātes.
- Pacientieties, lai par jūsu vajadzībām zinātu skolu amatpersonas, kopienas amatpersonas, politiķi, militārpersonas, uzņēmēji, pakalpojumu sniedzēji un valdības iestādes. Noskaidrojiet, vai viņi var palīdzēt vai sniegt padomu.
- Apsveriet sponsorēšanas vai licencēšanas līgumu noslēgšanu par precēm (piemēram, apģērbs, aprīkojums) vai naudu, ļaujot korporācijām izmantot jūsu logotipu vai "oficiālā sponsora" nosaukumu.
- Liela mēroga sacensību rīkošana bieži rada iespēju, ka valdības nodrošinās ar jauniem sporta objektiem un aprīkojumu.

4. SPORTISTU ATBALSTS

Lai sportisti varētu sasniegt augstus mērķus, ir jānodrošina pienācīgas atbalsta sistēmas. Papildus acimredzamajām labas trenēšanas un pienācīgu sporta objektu vajadzībām nacionālā līmeņa sportistiem var būt nepieciešams:

- viņu skolas vai darba devēja elastīga pieeja, jo augstākā līmeņa sportistiem var nākties nedēļā nopietnos treniņos aizvadīt 35 vai vairāk stundu nedēļā;
- atbilstoša atpūta un uzturs;
- nepieciešamības gadījumā pieejama medicīniska un fizioterapeitiska aprūpe; un
- pastāvīga stimulēšana un pamudināšana, kas veido pozitīvu treniņu vidi un atbalsta viņu centienus.

5. FINANSIĀLS ATBALSTS

Naudas līdzekļu piesaiste treniņiem un sacensībām ir nepārtraukts uzdevums. Parasti valdībām jānodrošina lielākā daļa no sportistiem nepieciešamajiem līdzekļiem, lai segtu sadzīves, treniņu, izglītības, ceļošanas un sacensību izmaksas; kompensētu ārpus darba pavadīto laiku, kā arī nodrošinātu pienācīgu trenēšanu vai piekļuvi sporta objektiem.

6. ADMINISTRATĪVAIS ATBALSTS

Labi organizētas treniņu un sacensību programmas izstrādei ir nepieciešama laba plānošana un administratīvais atbalsts. Ideālā situācijā trenerim ir jātrenē, sportistam ir jātrenējas un administratoriem ir jādara viss pārējais – piemēram, korespondences apstrāde un braucieni organizēšana, līdzekļu vākšana, treniņiem paredzēto objektu nolīgšana, attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem, reklamēšana, apspriežu rīkošana utt. Administratoriem ir jāapzinās, ka viņu darbības galvenās puses ir sportisti un treneri.

7. SACENSĪBAS

Pareiza līmeņa un biežuma sacensības ir būtisks sportista izaugsmes elements, tās nodrošina fokusēšanos uz treniņos nosprausto mērķu sasniegšanu un ir svarīgs motivācijas līdzeklis ikdienas treniņos.

Sacensības ir vissvarīgākais tests, kurā vienlaikus pārbauda, piemēram, prasmes, fizisko sagatavotību, zināšanas, motivāciju un stratēģiju. Sacensību rezultātu rūpīgs novērtējums ļauj trenerim precīzi atklāt vājās vai stiprās puses un, ja nepieciešams, pielāgot treniņu procesu.

Vai pastāv process, kurā sporta vadītāji regulāri apspriež ar sportistiem saistītos jautājumus? Ja nē, vai tas būtu noderīgi un kā jūs palīdzētu to īstenot?

Vai jūsu valsts NOK, sporta organizācijai vai sporta sistēmai ir sportistu palīdzības programma vai pakalpojumi (finansu atbalsts, konsultēšana, karjeras attīstība utt.)? Aprakstiet tās nepieciešamību vai pastāvošās programmas uzlabošanas nepieciešamību.

18. BLOKS

TRENERU LĪDERĪBAS ATTĪSTĪŠANA

- A. KĀDĒĻ TRENERI IR SVARĪGI?
- B. IZAICINĀJUMI, AR KĀDIEM SASKARAS TRENERI
- C. TRENERU IZGLĪTOŠANA UN IZAUGSME
- D. DARBS AR PARTNERIEM
- E. VAI TRENERUS VAJAG FINANSIĀLI ATBALSTĪT?
- F. TRENERU UN CITU PARTNERU ATTIECĪBAS

No visām sportā iesaistītajām personām, iespējams, tieši no trenera tiek prasīts visvairāk.

A. KĀDĒĻ TRENERI IR SVARĪGI?

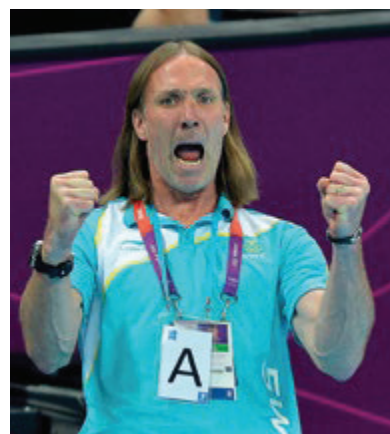
„TALANTU PIESAISTĒ NEVAR SĀKT PAŠĀ AUGŠĀ.
JĀSKATĀS TĀLĀK.”

**GLENS MILZS (GLEN MILLS), TOREIZĒJAIS JAMAİKAS VIEGLATLĒTIKAS
KOMANDAS GALVENAIS TRENERIS, 2009. G.**

No visām sportā iesaistītajām personām – sportistiem, treneriem, administratoriem, amatpersonām, arbitriem vai tiesnešiem – iespējams, tieši no trenera tiek prasīts visvairāk. Daži uzskata, ka sportā šī ir visvientuļākā un intensīvākā loma, kas prasa visaugstāko zināšanu un prasmju līmeni. Vairums piekrīt, ka noteikts trenēšanas un pieredzes uzkrāšanas gadu skaits ir nepieciešams, lai kļūtu par pasaules līmeņa treneri – tā ir visaugstākā līmeņa sportistu un komandu izveides vissvarīgākā prasība.

Ja treneris ir ļoti zinošs, motivēts, jūtīgs un apveltīts ar labām problēmu risināšanas spējām, treniņu vide veicinās sportistu sekmīgus rezultātus. Un pretēji, ja trenerim trūkst motivācijas, zināšanu un pieredzes, iespējams, sportisti un komandas nepilnveidosies vai nerasniegs savu pilno potenciālu.

Viens no visgrūtākajiem uzdevumiem sportistu izaugsmei no sākotnējā līdz augstam līmenim jebkurā sporta veidā ir augstas klases treneru piesaiste. Visaugstākā līmeņa sportistiem ir nepieciešams augstu sasniegumu eksperts vai treneris, viņiem bieži pievienojoties augstu sasniegumu komandai, kurā var ietilpt tehniskais direktors, fizioterapeits, ārsts, psiholoģiskās sagatavošanās treneris un cits ļoti specializēts personāls. Valstīs bez spēcīgi attīstītām sporta sistēmām bieži vien nepastāv formālas apmācības programmas šo ārkārtīgi svarīgo līderu

sagatavošanai no iesācēju līdz visaugstākajam līmenim. Šādās situācijās treneriem laika gaitā ir patstāvīgi jāapgūst nepieciešamās zināšanas vai sporta organizācijām ir jānoalgo ārzemju speciālisti vai treneri.

Ja trenera funkcijas ir zināmas visiem, tehniskā direktora – dažkārt pazīstama kā augsto sasniegumu direktora (HPD) – funkcijas, iespējams, nav tik labi zināmas, sevišķi sporta veidos ar ierobežotiem resursiem vai mazām programmām. HPD ir sporta veida augsto sasniegumu programmas vispārīgais tehniskais stratēģis, plānotājs un vadītājs. Viņi izstrādā programmas īstermiņa un ilgtermiņa plānus, vada trenerus un sacensību programmu tīktu labi saplānota, nodrošināta ar resursiem, īstenota un novērtēta.

Vai jūsu sporta veidā ir vajadzīgs augsto sasniegumu direktors (HPD), kurš vadītu un pārvaldītu jūsu sporta veida augsto sasniegumu tehniskās programmas? Ja tā, kā varat to panākt?

B. IZAICINĀJUMI, AR KĀDIEM SASKARAS TRENERI

Olimpisko spēļu medaļu ieguvēju sportistu septiņu treneru aptauja atklāja vairākas grūtības, ar kurām viņiem nācās saskarties:

- Spriežot pēc visa, treneri ir pakļauti ievērojamam stresam, turklāt daudzi strādā smagos apstākļos (ilga darba diena, niecīgs atalgojums, personiskās un ģimenes dzīves ziedošana, pienācīgu resursu trūkums).
- Treneriem, kuri strādā pilnu laiku vai nepilnu laiku, ir jāsaņem atbilstoša kompensācija un viņu līgumos ir jāparedz saprātīgas garantijas un labumi (atvaļinājums, pensija utt.).
- Treneriem ir nepieciešams atbilstošs laiks, lai pareizi trenētu — parasti tas nozīmē nelielu sportistu loku. Viņiem ir nepieciešams arī laiks ģimenei.
- Kad sportistu sagatavošanās notiek galvenokārt ar personīgo treneri,

šim trenerim ir jābūt iespējai pavadīt sportistus uz sacensībām un viņam jā saglabā kontakts ar saviem sportistiem, ja no komandas treneriem netiek saņemts pietiekams atbalsts.

Citu grūtību skaitā ietilpst:

- administrācijas atbalsta trūkums;
- niecīgs talantīgu sportistu skaits;
- ierobežota sportistu iesaistīšanās;
- ierobežota telpu pieejamība un ierobežoti programmas resursi;
- ierobežots treniņu partneru skaits; un
- NF atbalsta trūkums.

Pilna laika kvalificēti, pienācīgi atbalstīti treneri, kuri darbojas ar nelielu sportistu skaitu un tiek nodrošināti ar atbilstošiem resursiem rada reālas iespējas sportistu potenciāla maksimālai izmantošanai.

Ko varat darīt, lai treneriem nodrošinātu ideālus apstākļus sportistiem nosprausto mērķu sasniegšanai?

C. TRENERU IZGLĪTOŠANA UN IZAUGSME

Daudzās valstīs sporta organizācijām ir sarežģīti izveidot sistēmu augsta līmeņa treneru attīstības sistēmas vai tos iegūt no ārzemēm, tomēr šī problēma ir jārisina, pretējā gadījumā programma tā arī paliks zemā līmenī. Gluži kā pastāv sportistu sagatavošanas programmas, ir jābūt arī treneru izglītības un sagatavošanas programmām.

Savas treneru sagatavošanas sistēmas izveidē ieinteresētajām organizācijām var noderēt pašnovērtējuma izpilde, izmantojot Starptautiskās Treneru izcilības padomes (*International Council for Coaching Excellence, ICCE*) Trenēšanas kvalitātes (*Quality in Coaching, QiC*) modeli.

Šajā tiešsaistes rīkā lietotāji tiek aicināti novērtēt savas treneru sagatavošanas sistēmas stratēģisko plānu, treneru sagatavošanas sistēmas vadību, treneru izglītības un izaugsmes programmu un treneru sagatavošanas sistēmas novērtēšanas paņēmienus. Šajā sfērā darbu sākošajām organizācijām rīks palīdzēs analizēt sfēras, kurām jaunās sistēmas izstrādē ir jāpievērš uzmanība. Savukārt pastāvošajām sistēmām tas var noteikt uzlabojamās sfēras.

www.icce.ws/projects/icce-quality-in-coaching-qic-model.html

Nacionālajās treneru sagatavošanas sistēmās parasti pastāv par treneru sagatavošanu atbildīgās nacionālās organizācijas, piemēram, nacionālās treneru sagatavošanas organizācijas vai NOK partnerattiecības ar noteiktā sporta veida nacionālo federāciju (NF).

Starptautiskā sporta treneru sagatavošanas sistēma (*International Sport Coaching Framework*) nosaka treneru sagatavošanas sistēmas izveides trīs galvenos elementus:

1. Jūsu treneru vajadzību noteikšana

- Savu sportistu klāsta noteikšana: kāda veida sportisti ir jūsu valstī (piemēram, sporta veidi, vecums, sacensību dalībnieku līmeņi, dzimums utt.)? Vai pastāv tendences vai prioritātes, kuras ir jāņem vērā treneru vajadzību noteikšanā?
- Pašreizējo treneru raksturojuma analīze: vai viņi ir darbojas pilnu laiku, nepilnu laiku vai ir brīvprātīgie? Vai viņi nodarbojas ar trenēšanu klubos, skolās vai treniņu centros? Kāda ir viņu kvalifikācija savā sporta veidā un izglītība? Kāda ir sportistu un treneru skaita attiecība un vai sporta veidā ir pietiekams treneru skaits?

Glūži kā pastāv sportistu sagatavošanas programmas, ir jābūt arī treneru izglītības un sagatavošanas programmām.

Kādas ir jūsu konkrētās treneru vajadzības?

Aprakstiet treneru stāvokli jūsu sporta veidā vai nacionālajā sporta sistēmā.

Kas ir labi un ko vajag uzlabot? Kurš ir atbildīgs par treneru stāvokļa uzlabošanu?

Kādām ir jābūt treneru īpašībām, lai viņi gūtu panākumus ar elites sportistiem?

2. Trenēšanas mācību programmas izstrāde

Starptautiskā sporta treneru sagatavošanas sistēma nosaka treneru galvenās funkcijas, kompetences un zināšanu sfēras kā sākotnējās vadlīnijas treneru sagatavošanas programmas izstrādē.

3. Treneru sagatavotāju apmācība un kvalitātes nodrošināšana

Treneru sagatavotājs (pazīstams arī kā treneru izglītotājs, skolotājs, apmācības koordinators vai kursu vadītājs) ir ārkārtīgi svarīgs posms kvalificētu treneru apmācībā, un viņam ir jābūt apguvušam koordinēšanas, treneru novērtēšanas, mentorēšanas, programmu izstrādes un novērtēšanas iemaņas. Viņi kļūst par treneru izglītošanas sistēmas vadītājiem un gādā par kvalitātes nodrošināšanas prakses ieviešanu.

Dažās valstīs un dažkārt padziļinātie treneru sagatavošanas līmeņi notiek augstākās izglītības robežās.

Nacionālās treneru sagatavošanas organizācijas, NF un universitātes partnerattiecības palīdz nodrošināt programmu atbilstību treneru praktiskajām vajadzībām un nodarbinātības iespējas sporta sektorā. ICCE ir izstrādājusi sporta treneru augstākās izglītības bakalaura grādu piešķiršanas standartus, lai sniegtu vadlīnijas treneru izglītošanā iesaistītajām institūcijām.

Valstīm, kuras ir gatavas izstrādāt savas treneru sagatavošanas sistēmas, Olimpiskā solidaritāte piedāvā dažādu treneru apmācības programmu iespējas, savukārt SF var nodrošināt vērtīgus kursus, saturu un atbalstu.

Nepieciešams uzsvērt arī pastāvīgas apmācības svarīgumu. Treneri visas savas karjeras laikā turpina mācīties, izmantojot gan formālas treneru apmācības programmas, gan neformālas mācīšanās iespējas, kas var ietvert šādus elementus:

- treneriem paredzētie specifiski sporta semināri vai tehniskie kursi, kuros piedalās vietējie vai starptautiskie speciālisti;
- specifiskas SF apmācības programmas;
- SF rīkotās tālmācības programmas, kas treneriem nodrošina piekļuvi specifiskam saturam;
- trenēšanas teorijas semināri (piemēram, sporta fizioloģija, plānošana, treniņu teorija);
- mācekļības programmas, kurā perspektīvais junioru treneris darbojas un trenējas kopā ar vecāko treneri;
- sportistu treniņu organizēšanas praktiskā pieredze;
- piekļuve treniņu apmācības literatūrai, filmām, sporta pētījumiem un publikācijām; un
- ikmēneša semināri par noteiktām tēmām, kurās treneri var tikties ar speciālistiem (piemēram, medicīnā) vai apspriest noteiktus jautājumus (psiholoģiskā sagatavošana, spēka treniņi un vispārīgā fiziskā sagatavošana, uzturs utt.).

D. DARBS AR PARTNERIEM

STARPTAUTISKĀ TRENERU IZCILĪBAS PADOME (ICCE)

ICCE ir starptautiska kooperatīva organizācija, kas vada un atbalsta sporta treneru sagatavošanu. Lai visos līmeņos uzlabotu treneru sagatavošanas kvalitāti, tā apvieno SF, par treneru sagatavošanu atbildīgās nacionālās organizācijas, treneru asociācijas un treneru apmācībā iesaistītās augstākās mācību iestādes.

Iepriekš minēto Starptautisko sporta treneru sagatavošanas sistēmu 2013. gadā izstrādāja ICCE un ASOIF, lai savu treneru sagatavošanas sistēmu izveidē ieinteresētajām valstīm un asociācijām izstrādātu uzzīņu dokumentu. Pavadošajā dokumentā Starptautiskā treneru sagatavošanas sistēma (*International Coach Developer Framework*) ir sniegta vadlīnijas par treneru sagatavotāju funkcijām un apmācību.

www.icce.ws

Vairākās ICCE dalībvalstīs labi darbojas nacionālās treneru sagatavošanas programmas. Piemēru skaitā var minēt Kanādas Treneru asociācijas nacionālo treneru sertificēšanas programmu un Lielbritānijas organizācijas *Coach UK* Lielbritānijas treneru sertificēšanas sistēmu.

http://coach.ca
www.ukcoaching.org

STARPTAUTISKĀS FEDERĀCIJAS (SF)

SF atbild par visiem savā pārraudzībā esošo sporta veidu un disciplīnu tehniskajiem aspektiem. Tādējādi tās kontrolē treniņu sagatavošanas programmu saturu.

ĀRZEMJU TRENERI

Pirms apsvērsiet iespēju vērsties pie ārzemju speciālista pakalpojumiem, jums ir jāmēģina saprast, kas tieši ir jāiemāca jūsu pašu valsts treneriem, un jāizstrādā atbilstošs rīcības plāns. Pat tad, ja uzskatāt, ka vietējiem treneriem var būt noderīgi mācīties no ārzemju treneriem, jūs varat atklāt, ka pašu valsti ir speciālisti, kuri ir apmeklējuši, piemēram, SF apstiprinātās un/vai Olimpiskās solidaritātes atbalstītās apmācības programmas.

Kad atvedat ārzemju ekspertus, jums ir rūpīgi jāpārtrauga viņu iekļaušanās jaunajā vidē un kultūrā. Kaut gan jaunie treneri parasti ir ļoti tehniski kvalificēti, viņiem būs jāsaņem atbalsts, lai izprastu organizācijas izmantotos procesus un procedūras attiecībā ar galvenajām personām.

Ārzemju speciālistu un treneru noalgošanas priekšrocības ir, piemēram, šādas:

- Speciālās zināšanas ir uzreiz pieejamas.
- Iespējami netieši pozitīvie efekti, piemēram, paraugmodeļa izveide jaunajiem treneriem vai treniņu programmu izstrāde, vai uz izcilības sasniegšanu vērsta attieksme;
- Bieži notiek programmas būtiska uzlabošanās.

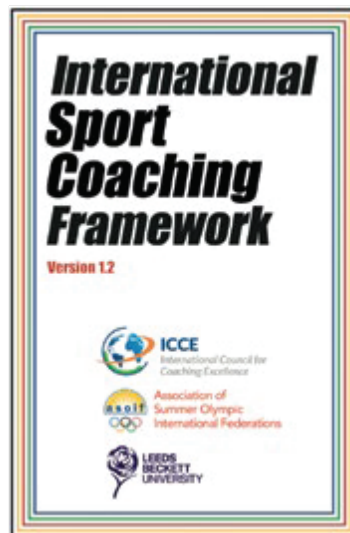
Ārzemju treneru noalgošanas trūkumi ir, piemēram, šādi:

- Algas, braucienu, uztura un izmitināšanas izmaksas.
- Treneris var piedzīvot kultūršoku, kas ietekmē viņa darbības.
- Iespējamās valodas grūtības.
- Trenera uzturēšanās laiks var būt ierobežots.
- Bieži pēc ārzemju trenera aizbraukšanas īsti nesaglabājas pieredze.

Būtu noderīgi, lai vietējais eksperts izpildītu programmu, kas samazinātu braucienu izmaksas un garantētu projekta ilgspēju.

Olimpiskās solidaritātes programmas nodrošina iespējas attiecīgās SF apstiprinātajiem starptautiskajiem ekspertiem ārzemēs strādāt ar vietējiem treneriem nacionālo sporta sistēmu izstrādāšanā. Šādā pieejā ārzemju speciālistu speciālo zināšanu tūlītēja pieejamība tiek apvienota ar ilgtermiņa efektu, ko iegūst ar vietējo treneru sagatavošanu.

Sīkāku informāciju par šo un citām Olimpiskās solidaritātes programmām varat iegūt, izmantojot jūsu NOK.

Starptautiskā sporta treneru sagatavošanas sistēma nodrošina uzzīņu dokumentu, kas paredzēts savu treneru sagatavošanas sistēmu izveidē ieinteresētajām valstīm un asociācijām.

E. VAI TRENERUS VAJAG FINANSIĀLI ATBALSTĪT?

Neskaitot augsta līmeņa sacensības un nacionālās izlases, daudzi treneri visā pasaulē strādā kā brīvprātīgie. Valstīm ir jāmotivē savi labākie treneri palikt dzimtenē, viņiem piedāvājot dažāda veida finansiālu un nefinansiālu atbalstu.

Pasaules klases sportistus var sagatavot gan brīvprātīgie, gan apmaksātie treneri. Neatkarīgi no tā, vai šādi treneri saņem atlīdzību, parasti viņi ilgi strādā katru dienu, apveltīti ar spēcīgu motivāciju un plašām zināšanām, un spēj izveidot efektīvas attiecības ar sportistiem.

Dažus trenerus vajag finansiāli atbalstīt. Kad sportisti var trenēties visu dienu un viņiem ir daudz jābrauc uz treniņiem un sacensībām, viņu treneri parasti ir nodarbināti uz pilnu vai nepilnu laiku un tādēļ ir finansiāli jāatbalsta. No otras puses, dažiem treneriem ir citi iztikas līdzekļi vai cita karjera, un viņus motivē aizraušanās ar sportu, jaunu vīriešu un sieviešu atbalstīšana, ceļošanas iespējas un neskaitāmo šķēršļu pārvarēšana sportistu attīstības ceļā.

Pārskatot treneru darba vidi, saistību

un pienākumus, pajautāji treneriem par piedzīvotajām lielākajām grūtībām vai frustrāciju savu programmu īstenošanā. Vai viņi apspriež savas trenera darbības nonākšanu konfliktā ar savu darbu vai ģimeni?

Pēc tam padomājiet, cik prioritāra šī loma ir jūsu programmā, vai jūs varat atrast līdzekļus algām vai honorāriem (nelieliem maksājumiem par pakalpojumiem, kurus parasti sniedz bez maksas) un vai dalīti amati (trenēšana un apmācīšana, trenēšana un tehniskā sagatavošana, trenera loma ar vairākiem darba devējiem) var trenerim nodrošināt sekmīgu sportistu sagatavošanai nepieciešamo laiku.

Vai varat piedāvāt citus finanšu stimulus valstīs, kur nav iespējams maksāt algas vai honorārus, kas bieži gadās zemākā līmenī? Piemēram, vai darba devējs savam darbiniekam piešķirs laiku trenera pienākumu veikšanai, nesamazinot viņa algu? Vai citas atzinības vai atlīdzības formas kompensēs finansiālā atbalsta trūkumu? Vai jūsu sporta veidā brīvprātīgie treneri tiek atzīti un patiesi novērtēti?

Kā jūs paužat šo atbalstu?

095

F. TRENERU UN CITU PARTNERU ATTIECĪBAS

Sportistu pavadošajam personālam, proti, trenerim un pārējam atbalsta personālam (piemēram, fizioterapeitiem, sporta zinātnes/medicīnas speciālistiem, vecākiem, aģentiem utt.) ir jāiemācās cieši un efektīvi strādāt vienotā kolektīvā.

Sporta attīstības sākotnējos līmeņos treneri bieži konstatē, ka nodarbojas praktiski ar visu: sportistu piesaistīšanu un trenēšanu; treniņu un sacensību braucien organizēšanu, līdzekļu vākšanu, konsultēšanu, treniņu programmu administrēšanu utt. Paaugstinoties trenera darba līmenim, trenerim aizvien vairāk ir nepieciešama palīdzība, lai varētu koncentrēt uzmanību uz savu sportistu atbalstīšanu un trenēšanu, un tādējādi administratori, vecāki, līdzekļu piesaistītāji, klubu amatpersonas, medicīnas personāls, kā arī citi speciālisti un amatpersonas var atbalstīt sportistus un trenerus. Turklāt treneriem ir jābūt ziņoņiem par daudzpusīgām problēmām: no dopinga un

seksuālās uzmākšanās līdz, dažos gadījumos, sportistu vajadzībām jaunas karjeras izveidē pēc sportista karjeras noslēgšanās. Visus apvieno kopīgie mērķi, piemēram, vēlēšanās nodrošināt jauniešiem labu pieredzi sportā.

Lai risinātu šo un citas problēmas, SOK ir izveidojusi Sportistu pavadošā personāla komisiju.

www.olympic.org/athletes-entourage-commission

Sportistu pavadošajam personālam ir jāiemācās cieši un efektīvi strādāt vienotā kolektīvā.

19. BLOKS

SPORTA MEDICĪNA

- A. KAS IR SPORTA MEDICĪNA?
- B. ELITES SPORTISTIEM PAREDZĒTIE MEDICĪNAS PAKALPOJUMI
- C. KĀ NOK VAR PALĪDZĒT?
- D. BRAUCIENA MEDICĪNISKIE APSVĒRUMI

A. KAS IR SPORTA MEDICĪNA?

„MANS UZDEVUMS IR STRĀDĀT UN NEKO NEATSTĀT NEJAUŠĪBAS ZIŅĀ. ES VĒLOS DARĪT VISU IESPĒJAMOS, LAI SPORTISTI VARĒTU GŪT MAKSIMĀLI LABUS REZULTĀTUS.”

DR. DORIJS BOJERS (*DORY BOYER*), KANĀDAS IZLASES GALVENAIS ĀRSTS 2016. GADA RIDEŽANEIRO OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS

Ļoti svarīgi, lai augstākā līmeņa sportisti būtu veseli un vislabākajā kondīcijā, par spīti smagajai slodzei, kas jāspēj izturēt ķermenim. Treniņu un sacensību sagatavošanās procesā medicīnas speciālistu ieguldījums ir ļoti nozīmīgs.

SPORTISTU VESELĪBAS STĀVOKĻA KONTROLE

Pirms spēcīgas intensitātes treniņu uzsākšanas visiem sportistiem ir jāveic atbilstoša veselības pārbaude un viņu treniņu programmās ir jāiekļauj regulāras medicīniskas pārbaudes vispārīgā veselības un fiziskās sagatavotības stāvokļa novērošanai, piemēram, mīksto audu hronisko savainojumu pārbaudes, uztura novērtējums un noguruma pārbaudes.

Ārkārtīgi svarīgi, lai sportistu savainojumi tiktu ātri un precīzi atklāti, lai nodrošinātu maksimāli mazāku rehabilitācijas laiku. Sportista pilnīga atkopšanās pēc savainojuma ir ārsta, fizioterapeita, trenera un paša sportista saskaņota darba rezultāts.

VESELĪGA DZĪVESVEIDA PIEKOPŠANA

Lai novērstu savainojumus vai slimības, trenerim un sportistam ir jāpiekopj pareizs, veselīgs dzīvesveids.

- Ārsti var sniegt padomus par higiēnas prasībām, miega režīmu, ar braucieniem saistītajām problēmām, kā arī simptomu (iedomātu vai citādu) nozīmi.
- Fizioterapeiti var sniegt ieteikumus par iesildīšanās vingrinājumu, izstiepšanās un pareizas stājas svarīgumu.
- Dietologi var palīdzēt izveidot pareizus ēšanas ieradumus.

REĢIONĀLIE MEDICĪNAS PAKALPOJUMI

Dažās kopienās valsts sniegtie medicīnas pakalpojumi ir vienīgie sportistiem pieejamie medicīniskie resursi. Šo pakalpojumu sniedzēji var veikt vairāk par savu parasto pienākumu izpildi un šādi palīdzēt sportistiem:

- veicot viņu veselības stāvokļa pārbaudzi;
- nodrošinot tūlītēju un pienācīgu aprūpi savainojumu, slimību un citu problēmu gadījumā;
- piedāvājot fizioterapijas un citu paramedicīnisko pakalpojumu vienkāršu pieejamību;
- atbalstot ar dopinga kontroli, uztura novērtējumu (tostarp pārtikas piedevu) un fizisko sagatavotības pārbaudi saistītās programmas;
- nodrošinot sportistu un treneru informēšanu un apmācību; un
- sniedzot medicīnas un paramedicīniskā personāla administratīvo atbalstu.

Varat atrast saviem sportistiem piemērotus medicīnas pakalpojumus, izmantojot turpmāk minēto:

- vietējās slimnīcas;
- vietējie ārsti, kuri izrāda interesi par sportu;
- vietējās medicīnas skolas vai apmācības centri;
- valsts vai militārās klīnikas, kā arī veselības aprūpes dienesti;
- medicīnas pakalpojumus izmantojušo sporta asociāciju vai komandu pieredze;
- profesionālās organizācijas (medicīnas, zobārstniecības, fizioterapijas, dietoloģiskās utt.); un
- skolas vai brīvprātīgie medicīniskās palīdzības pakalpojumi.

SOK izveidotā sportistu apmācības platforma *Athlete Learning Gateway* satur lieliskus pasaules klases ekspertu, treneru un sportistu sniegtos sporta medicīnas mācību līdzekļus. Ja vēlaties iegūt sīkāku informāciju par šo tēmu, tas ir izcils uzziņu resurss. <http://onlinecourse.olympic.org>

Kāds ir sporta medicīnas stāvoklis jūsu valstī?

Kādas ir jūsu pieejas stiprās un vājās puses?

Kas ir kvalificēti sporta medicīnas speciālisti (ārsti, fizioterapeiti utt.) jūsu valstī? Kā tiem ir iespējams piekļūt jūsu kopienā?

SOK Diploma kurss sporta medicīnā ir SOK Medicīnas komisijas pārraudzībā organizētā pēcdiploma studiju divu gadu tālmācības programma. Programmā galvenā uzmanība tiek pievērsta tam, kādu ietekmi uz veselību un veiktspēju atstāj piedalīšanās elites līmeņa sporta sacensībās, taču tiek pētīta arī fizisko aktivitāšu, uztura un citu dzīvesveida faktoru loma labas veselības veicināšanā.
www.sportsoracle.com/medicine/home

B. ELITES SPORTISTIEM PAREDZĒTIE MEDICĪNAS PAKALPOJUMI

Augsta līmeņa sportistiem nāksies saskarties ar medicīniskām problēmām. Viņu risināmo problēmu skaitā ietilpst veselības saglabāšana, labs miegs, atbilstošs uzturs, atgūšanās pēc intensīviem fiziskiem vingrinājumiem, kā arī muskuļu, kaulu un citu audu savainojumu novēršana.

Ja iespējams, šo grūto problēmu vislabāk var risināt speciālistu komanda, kas var palīdzēt trenerim un sportistam – šādas komandas izveide var būt nopietns izaicinājums.

Tabulā parādīts, ka sportistu pamatvajadzība ir aprūpes saņemšana. Novēršot traumas un optimizējot atkopšanās procesu, sportisti ar atbilstošiem treniņiem var maksimāli uzlabot savu sniegumu.

MEDICĪNAS PAKALPOJUMI UN IKDIENAS TREIŅI

Ikdienas treniņu procesa medicīniskie mērķi ir šādi:

- izveidot treniņu un kontroles sistēmu, lai novērstu traumas un slimības;
- nodrošināt vajadzības gadījumā specializētas medicīniskas grupas pieejamību, tostarp fizioterapijai un masāžas terapijai;

- koncentrēt uzmanību uz atkopšanos pēc slimības, traumas, kā arī ikdienas treniņu un sacensību slodzes;
- akcentēt atpūtas un pareiza uztura nodrošinātās priekšrocības; un
- nodrošināt speciālistu veikto traumu un slimību izmeklēšanu un ārstēšanu 24 stundu laikā;

Uz treniņiem un sacensībām braucošām komandām ir jānodrošina turpmāk minētais:

- medicīnas personāla līdzbraukšana ar komandu, kad vien iespējams;
- īpaši noteiktas medicīniskas komandas klātbūtne svarīgākajās spēlēs un čempionātos; un
- kad nepieciešams, paralimpiešiem tiek nodrošināta īpaša medicīniska aprūpe.

SPORTISTU ATBALSTA KOMANDA

Kad iespējams, par augstākā līmeņa sportistu vajadzībām ir jārupējas īpašai, daļēja laika speciālistu komandai, nodrošinot vislabāko iespējamo aprūpi un maksimāli palielinot vislabākā sportiskā snieguma iespējas. Lai nodrošinātu efektīvu darbību, šai atbalsta komandai visu gadu ir jābūt sportistu augsto sasniegumu programmas neatņemamai sastāvdaļai.

SPORTISTU MEDICĪNISKĀ APRŪPE

Atkarībā no katra sporta veida rakstura un prasībām, minētajā komandā varētu būt šāda profila speciālisti:

Sporta medicīna

- medicīna
- sporta terapija un fizioterapija
- uzturs
- spēka treniņi un vispārīgā fiziskā sagatavošana

Sporta zinātne

- fizioloģija
- psiholoģija
- biomehānika
- veikspējas tehnoloģija

Parasti atbalsta komandas vadītājs ir galvenais treneris vai sporta augsto sasniegumu direktors.

Šādas komandas izveidošana un iekļaušana sportistu un treneru kolektīvā var būt sarežģīts uzdevums.

Izvēloties medicīnas personālu, apsveriet šādus jautājumus:

- Kāda medicīniska kvalifikācija ir nepieciešama?
- Kurš ir uzkrājis vajadzīgo pieredzi un var komandai nodrošināt papildu vērtību?
- Kur atrodas speciālisti un vai vajadzības gadījumā viņi būs pieejami?
- Vai medicīniskais personāls var braukt kopā ar komandām uz treniņnometnēm un svarīgākajām sacensībām?
- Vai medicīniskais personāls iesaistīsies ilgtermiņa attiecībās, piemēram, pastāvīgi nodrošinot pakalpojumus četru gadu posmā starp olimpiskajām spēlēm?
- Vai komandas ārsts pārzina Pasaules antidopinga kodeksu, terapeitiskās lietošanas atļaujas (TLA), WADA aizliegto vielu sarakstu, dopinga kontroles procedūras, nelabvēlīgo analīžu rezultātu procedūras, lietu izskatīšanas un apelācijas procedūras, un citus saistītos jautājumus?

Augsta līmeņa sportistiem nāksies saskarties ar medicīniskām problēmām.

C. KĀ NOK VAR PALĪDZĒT?

NOK var šādi veicināt sporta medicīnas darbību:

- atbalstot sporta medicīnas zināšanu un iemaņu pilnveidošanu, nodrošinot sporta medicīnas apmācības kursus un sporta medicīnas personāla iekļaušanu spēļu delegācijās, kur var smelties vērtīgu pieredzi;
- nodrošinot, ka ārsti pārzina WADA antidopinga programmas; un
- nodrošinot saskaņotu medicīnisko, paramedicīnisko un zinātnisko pakalpojumu esamību un to sniegšanu, galveno uzmanību pievēršot sportistu veselībai un drošībai.

Kādas konkrētas programmas un pasākumus jūsu sporta organizācija var īstenot sportistu medicīnas pakalpojumu uzlabošanā?

D. BRAUCIENA MEDICĪNISKIE APSVĒRUMI

„DELEGĀCIJAS VADĪTĀJS ROBS VODELS (ROB WADDELL) SECINĀJA – JA MĒS VISU IZDARĪSIM PAREIZI, LAI IZLASĒ NOVĒRSTU SLIMĪBAS, MUMS VAR BŪT SACENSĪBU PRIEKŠROCĪBAS.”

KRISS MILNS (CHRIS MILNE), JAUNZĒLANDES IZLASES ĀRSTS, PAR SAGATAVOŠANOS 2016. GADA RIODEŽANEIRO OLIMPISKAJĀM SPĒLĒM

Ja iespējams, komandas braucienā ir jāpavada medicīnas un fizioterapijas profesionāļiem, kuri ikdienā nodrošina medicīnisko apsekošanu, kas bieži nav pieejama mājās.

Pat tad, ja komanda devusies ārzemju braucienā bez šādiem profesionāļiem, tai ir jākonsultējas ar ārstu par nepieciešamajiem imunizācijas pasākumiem, piesardzības pasākumiem, medicīnas pakalpojumiem un pielāgošanos klimatiskajiem apstākļiem. Jūs varat iegūt šādu informāciju, pirms plānotā brauciena apmeklējot šo valsti vai saņemot atbilstošu medicīnisku informāciju, piemēram, šīs valsts vēstniecībā vai konsulatā savā valstī.

Pirms došanās braucienā varat izpētīt šādus faktorus:

- treniņu vai sacensību norises vietas klimats;
- vietējais uzturs un īpašās ēdiena pagatavošanas metodes;
- vispārīgie higiēnas apstākļi;
- brauciena ilgums;
- vietējās imunizācijas prasības;
- medikamentu pieejamība;
- veselības apdrošināšanas prasības; un
- vispārīgie dzīves apstākļi (izmitināšana utt.).

PADOMI PAR BRAUCIENU

Vispārīgie padomi

- Paņemiet līdzi visus nepieciešamos medikamentus, ja neesat pārliecināti, ka nepieciešamais izstrādājums ārzemēs būs pieejams.
- Pirms došanās ceļā pārliecinieties, ka jūsu komandas vakcinācijas un imunizācijas prasības ir izpildītas. Tas attiecas uz potēšanu pret bērnu trieku un stingumkrampjiem, taču iespējams, ka būs nepieciešama arī potēšana pret dzelteno drudzi, holeru un vēdertīfu. Ja ir jāievēro malārijas profilakse, paņemiet līdzekļus pret malāriju, kuri jālieto pirms brauciena, tā laikā un pēc atgriešanās. Holeras vakcīna nodrošina tikai daļēju aizsardzību –

ievērojiet arī personisko higiēnu.

Gamma globulīns sniedz zināmu aizsardzību pret A hepatītu.

- Pārliecinieties, ka katram sportistam ir līdzi medicīniskā kartīte, kurā norādīta informācija par konkrētām medicīniskajām problēmām, piemēram, astmu, diabētu, savainojumiem, lietotajiem medikamentiem, vakcīnām un alerģijām.
- Nokārtojiet medicīnisko apdrošināšanu. Polisei ir jāsedz medicīniskie pakalpojumi valstī, kuru apmeklēsiet, kā arī mājup lidojuma izmaksas negadījumā vai nopietnu slimību gadījumā.
- Paņemiet aptieciņu, tostarp pārsējus iegriezumiem un nobrāzumiem, elastīgo plāksteri tūlzu novēršanai, antiseptisku līdzekli, aspirīnu, insektu repelentu, sauļošanās losjonu, orālo rehidratācijas līdzekli (paciņas ar glikozes/sāls maisījumu, ko ieber šķidrumā) caurejas ārstēšanai.
- Mudiniet komandas locekļus lietot atbilstošus aizsargāšanas līdzekļus, ja brauciena laikā viņi ielaižas seksuālās attiecībās, kā arī gādājiet, lai komandas locekļi konsultētos ar ārstu, ja radušās aizdomas par inficēšanos ar seksuāli transmisīvu slimību.
- Samaziniet kukaiņu kodumu risku, valkājot bikses un kreklus ar garām piedurknēm, kā arī izvairieties no mitrām, ēnainām vietām.
- Pēc ierašanās apmeklējiet vietējo slimnīcu vai saņemiet informāciju par to, kā arī sazinieties ar vietējo ārstu, lai saņemtu palīdzību, un atrodiet tuvāko aptieku.
- Palūdziet komandas ārstam noteikt speciālu laiku no rīta un vakarā, lai pieņemtu savainotos vai saslimušos komandas locekļus.

Caureja

- Caureja izraisa spēcīgu ķermeņa sāļu un šķidruma zudumu un samazina organisma enerģijas resursus.
- To var izraisīt emocionāls stress vai nervozitāte, kā arī mikroorganismu radītie zarnu trakta kairinājumi.

Cik ir pārāk daudz? SOK kopīgais paziņojums par slodzi sportā un savainojumu risku, SOK, 2016. g.:

<https://bjism.bmj.com/content/50/17/1030> (1. daļa) un <https://bjism.bmj.com/content/50/17/1043> (2. daļa)

- Visbiežāk inficēto produktu skaitā ietilpst zivis un gaļa (sevišķi tādi ēdieni kā, piemēram, pīrāgi, piedevas, desas un sautējumi), piens, nepietiekami mazgāti svaigi dārzeņi un augļi, kā arī netīrs ūdens.

Uztura apsvērumi

- Jebkāda nevēlītā pārtika ir potenciāls saslimšanas avots;
- Uztura pārmaiņas var izraisīt saslimšanu.
- Tomātu sula ir lielisks elektrolītu avots.
- Uzņemiet sāli ar pārtiku.
- Pārļiecinieties, ka sportisti uzņem daudz ogļhidrātu, lietojot ar ogļhidrātiem bagātas uzkodas, piemēram, konfektes. Trīs stundas pirms sacensībām ir ieteicams lietot ar ogļhidrātiem bagātu un viegli sagremojamu uzturu.
- Ja no sportista ēdienkartes ir izslēgti augļi un dārzeņi, nepieciešams papildus uzņemt vitamīnus, kā arī apsvērt dzelzi saturošu priedu lietošanu.
- Sportista svara ikdienas pārbaude noteiks, vai ir jāpalielina uztura daudzums, tā kalorijas vai šķidruma uzņemšana.
- Paņemiet no viesnīcas uzkodas un dzērienus uz treniņu un sacensību norises vietām. Sportistiem ir jāraugās, lai neizlaistu ēdienreizes un neaizmirstu regulāri uzņemt šķidrumu.

Organisma diennakts ritma izjaukšana, šķērsojot vairākas laika joslas

- Pārlidojumi rada tādas problēmas, kā, piemēram, atūdeņošanās, organisma diennakts ritma maiņu (ritma izjaukšana, šķērsojot vairākas laika joslas) un kustīguma trūkumu. Ilgstošos lidojumos katru stundu izdzeriet vismaz tasi šķidruma, nelietojiet alkoholu, izstaipties un pastaigājiet pa lidmašīna salonu. Pacientieties, lai lidmašīnā sportisti nekāptu noguruši un pēc nolaišanās viņus pārāk nenoslogojiet.
- Laika joslu maiņa rada papildu stresu. Pēc vairāku laika joslu šķērsošanas notikušās organisma diennakts ritma izjaukšanas simptomu skaitā ietilpst nogurums, sajūtu problēmas, kuņģa darbības traucējumi, aizcietējums vai caureja, kā arī miega traucējumi. Pacientieties iepļānot nolaišanās vakarā vai pirms došanās ceļā mainīt miega laiku. Sportistiem, kuri pirms došanās ceļā nav mainījuši sava miega laiku, pirmajās dienās nevaļag piedalīties rīta sacensībās pēc ilgiem pārlidojumiem austrumu virzienā un vēlas pēcpusdienas sacensībās pēc ilgiem pārlidojumiem rietumu virzienā. Savlaikus sagatavojušos sportistu organisms būs saskaņots ar jaunās vides apstākļiem.
- Ilgāks miegs (piemēram, 12 stundas) pēc ilgstoša pārlidojuma var kompensēt

miega trūkumu. Tomēr vienas nakts atpūta nav pietiekama, lai ķermeņa bioloģiskais ritms sakristu ar vietējo laiku. Lai pilnībā pielāgotos, parasti ir nepieciešama viena diena uz katru šķērsoto laika joslu.

- Bioloģiskie ritmi ietekmē maksimālo skābekļa patēriņu, spēku, jaudu un kustību koordināciju. Sportisti nerasniegs maksimālo fizisko formu, kamēr viņu bioloģiskie ritmi nav pilnībā pielāgojušies, parasti tas notiek pēcpusdienā vai agrā vakarā. Rezultātu pasliktināšanās ir izteiktāka pēc pārlidojuma austrumu virzienā, salīdzinot ar pārlidojumu rietumu virzienā.

Karstums

- Būtiskas karstuma izraisītas traumas var rasties, sākot ar 18°C temperatūru.
- Pastāvīgas fiziskas nodarbības karstumā var izraisīt ķermeņa temperatūras paaugstināšanos līdz 38–39°C.
- Vīrietis ar vidēju svaru (68 kg) stundas laikā var izsvīst 1,5–2,0 litrus sviedru. Treniņu/sacensību laikā obligāti ir bieži jāuzņem šķidrums. Skrējējiem ir jāizdzer 200 ml šķidruma 30 minūtes pirms sacensībām un 400–500 ml šķidruma 10–15 minūtes pirms sacensībām.
- Tveice var izraisīt muskuļu krampjus, sāpes locītavās, tūzinas un nogurumu. Karstuma dūriena simptomu skaitā ietilpst galvassāpes, reibonis, orientācijas traucējumi, nelabums, svišanas tempu samazināšanās, bāla un auksta āda, kā arī drebuļi.
- Distanču skrējēji, futbolisti un citi sportisti, kuri pastāvīgi piepūlas ilgu laiku, ir sevišķi pakļauti karstuma dūriena riskam.
- Sportistiem ir jānēsā viegls sportisks apģērbs un aizsardzībai pret saules apdegumiem jāizmanto sauļošanās losjons un jānēsā cepure.

Rehidratācijas stratēģijas

- Divas stundas pirms vingrinājumiem izdzeriet 125–500 ml šķidruma.
- Vingrinājumu laikā izdzeriet 125–250 ml ik pēc 15 minūtēm vai tik, cik spējat.
- Pēc vingrinājumiem izdzeriet 1 litru šķidrumu par katru zaudēto svara kilogramu.
- Novērojiet ķermeņa svaru un centieties atjaunot 80% no zaudētā šķidruma (svara).
- Ēdienreizēs dzeriet daudz šķidruma.
- Dzeriet ūdeni, sulas vai izotonisku dzērienu maisījumus.
- Novērojiet urīna krāsu, tam ir jābūt gaišu salmu krāsā, nevis koši dzeltenam.
- Slāpju sajūta ir slikts trūkstošā šķidruma indikators. Jums ir jāuzņem šķidrums, pirms sajūtīsiet slāpes.

20. BLOKS

SPORTA ZINĀTNE

A. KĀDĒĻ SPORTA ZINĀTNE IR SVARĪGA?
B. ATBALSTA KOMANDAS VEIDOŠANA

A. KĀDĒĻ SPORTA ZINĀTNE IR SVARĪGA?

Daudzās mazākās vai mazāk attīstītākās valstīs sporta zinātnes un medicīnas speciālistu pieejamība var būt praktiski un finansiāli apgrūtināta. Turklāt var būt sarežģīti šādu kvalifikāciju apvienot ar vislabāko sportistu augstu sasniegumu prasībām. Tomēr sporta zinātnes un medicīnas speciālisti var ļoti palīdzēt augstākās klases sportistu sagatavošanā, kā arī ar pētījumu veikšanu var palīdzēt praktisku problēmu risināšanā.

nozīme bija kompetentu ārstu un fizioterapeitu savlaicīgai pieejamībai. Šie sportisti kā visvairāk noderīgos sporta zinātnes un medicīnas pakalpojumus minēja medikamentus, fizioterapiju un masāžas terapiju, pēc tam minēja psiholoģiju, dietoloģiju, bet mazākā mērā fizioloģiju, biomehāniku un podiatriju. Vairumam sportistu bija ierobežota piekļuve fizioterapijai un masāžas terapijai, taču tieši šīs divas sfēras tika minētas starp visvairāk nepieciešamajām.

SOK izveidotā sportistu apmācības platforma *Athlete Learning Gateway* satur lieliskus pasaules klases ekspertu, treneru un sportistu sniegtos sporta zinātnes mācību līdzekļus – tie ir ļoti noderīgi ikvienam, kas vēlas vairāk uzzināt par šo tēmu.

🌐 <http://onlinecourse.olympic.org>

Kā parādīts attēlā, sporta zinātnes (piemēram, psiholoģija) un medicīnas pakalpojumi (piemēram, fizioterapija un dietoloģija) var palīdzēt sportistiem gūt labākus rezultātus, papildinot treneru darbu un trenēšanās procesu, savukārt noslēguma ieguldījumu dot speciālistu pētījumu rezultāti (piemēram, miega un atkopšanās procesa uzlabošanai paredzētie pieguļošie tērpi).

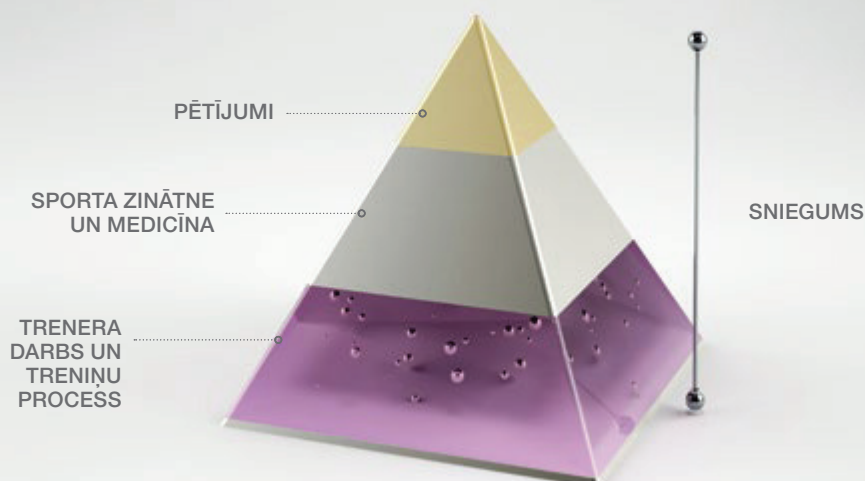
Starp 15 aptaujātajiem olimpisko medaļu ieguvējiem, savainojumus izārstējušie sportisti apgalvoja, ka ārkārtīgi liela

SPORTA ZINĀTNES DISCIPLĪNAS

Augstu sasniegumu sportistu sagatavošanā aizvien vairāk tiek izmantota tehnoloģija, medicīna un zinātne. Turpmāk minētas ārstu un zinātnieku dažas galvenās intereses sporta zinātnes sfērā:

- **Adaptīvā fiziskā audzināšana**
Darbs ar sportistiem, kuriem ir īpašas vajadzības, piemēram, cilvēkiem ar muguras smadzeņu traumām, amputētiem locekļiem, garīgiem traucējumiem vai aklumu.

SPORTISTU SNIEGUMA UZLABOŠANA

- **Augstuma un vides fizioloģija**
Treniņi lielā augstumā virs jūras līmeņa; vingrinājumi aukstā vai karstā laikā.
- **Biomehānika**
Spēku mērīšana un kustību fotoattēlu pētīšana, lai novērtētu sportistu kustību tehniku.
- **Vingrinājumu fizioloģija**
Dažādu fizioloģisku rādītāju noteikšana, piemēram, sirds un plaušu stāvoklis, muskuļu spēks, ķermeņa uzbūve, lokanība, aerobā un anaerobā spēja, kā arī augšanas un attīstības dinamika bērniem.
- **Muskuļu metabolisms**
Dažādu vingrinājumu veidu enerģijas resursu un vajadzību novērtējums; atkopšanās uzlabošana ar vingrinājumiem un muskuļu glikogēna superkompensācija.
- **Uzturs**
Pareizas hidratācijas, kā arī vitamīnu un piedevu lietošanas veicināšana; atbilstoša ēdināšanas režīma noteikšana; īpašas diētas lietošana

nepieciešamo ogļhidrātu, taukvielu vai olbaltumvielu iegūšanai.

- **Video analīze**
Videokameru lietošana sportista kustību tehnikas ierakstei; snieguma novērtēšana ar piemērotu programmatūru, piemēram, *Dartfish*.
- **Sporta psiholoģija**
Atpūtas, koncentrēšanās, prāta treniņu, motivācijas un stresa samazināšanas paņēmieni.
- **Rezultātu analīze**
Treniņu un sacensību rezultātu analīze; to salīdzināšana ar sportistam noteiktajām prasībām treniņu un sacensību mērķu sasniegšanai.

Zinātnes sasniegumiem ir ierobežota vērtība, ja nav pienācīgi apmierinātas sportistu pamatvajadzības, piemēram, kvalitatīvi treneri, sporta objekti un sacensības. Neviens nenoliedz, cik vērtīgs ir kvalitatīvs medicīniskais atbalsts treniņos un spēlēs. Tas ir tikai resursu prioritātes jautājums sportistu sagatavošanas atbalstīšanā.

Kādi sporta zinātnes resursi ir pieejami jūsu sportistu atbalstam? Kā un kur tos nodrošina?

Ja pastāv šo pakalpojumu pieejamības šķēršļi, kā tos pārvarat?

B. ATBALSTA KOMANDAS VEIDOŠANA

Ar atbilstošiem resursiem apgādātas sporta organizācijas vai komandas var nokomplektēt no sporta zinātnes speciālistiem un medicīnas personāla sastāvošu atbalsta komandu, kas nodrošinātu pastāvīgus, visaptverošus un specializētus pakalpojumus. Sporta zinātnes un medicīnas (SZM) komandās bieži iekļauj treneru personāla locekļus un specializētos SZM pakalpojumu sniedzējus; ārkārtīgi svarīgi ir izveidot treneru personāla un SZM komandu savstarpējo uzticēšanos un labu komunikāciju.

SZM komandas izveidē nav noteiktu recepšu. Galvenajam trenerim ir jāatlasa personas, kuras svarīgākajās jomās spēj nodrošināt kvalitatīvu atbalstu un kuras spēj labi strādāt sportā.

Atkarībā no noteiktā sporta veida specifiskajām vajadzībām SZM komandā var būt viens vai vairāki turpmāk norādīto disciplīnu speciālisti.

SPORTA ZINĀTNES PERSONĀLS

- fiziologs
- sporta psihologs/psiholoģisko iemaņu treneris
- biomehānikas speciālists

- snieguma analītiķis
- datu analītiķis
- spēka un vispārīgās fiziskās sagatavotības speciālists
- citi tehniskie eksperti atbilstoši vajadzībām

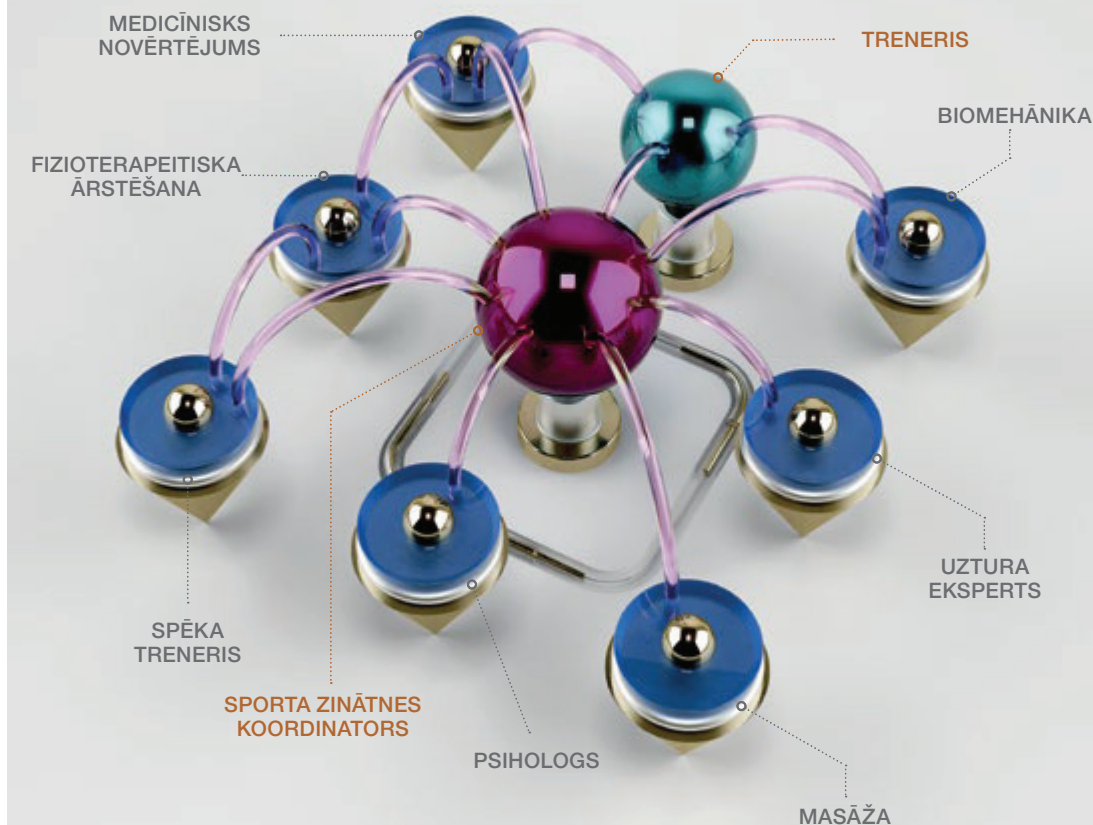
SPORTA MEDICĪNAS PERSONĀLS

- sporta ārsts
- fizioterapeits/sporta terapeits
- masāžas terapeits
- dietologs
- manuālās terapijas speciālists
- citi medicīnas pakalpojumu sniedzēji atbilstoši vajadzībām

Speciālisti var būt komandas pilna laika locekļi (piemēram, fizioterapeiti) vai noteiktos laikos uzaicināti konsultanti, tie var darboties noteiktos sporta veidos: piemēram, okulists var palīdzēt šāvējiem, savukārt zēģelēšanas komandā var iekļaut meteorologu, hidrologu un/vai buru speciālistu.

Dažas SZM komandas var darboties vienā vietā, bet citas var darboties vairākās vietās atkarībā no sportistu izvietojuma. Nosakiet galveno speciālistu grupu, kas var regulāri konsultēt treneru personālu, lai apspriestu sportistu vajadzības.

SNIEGUMA UZLABOŠANAS KOMANDA

Kādiem sporta veidiem vislabāk noderētu sporta zinātnes iniciatīvas? Kā jūs varat izveidot prioritārajiem sporta veidiem vai sportistiem paredzēto sporta zinātnes atbalstu?

KĀDĒĻ VAJAG IZVEIDOT SZM KOMANDU?

Jums vajag izveidot SZM komandu, lai:

- izveidotu sportistiem paredzēto SZM atbalsta plānu un stratēģiju, kā arī noteiktu prioritātes;
- sniegtu treneru personālam medicīniskas un zinātniskas konsultācijas;
- piedāvātu sportistiem medicīniskus un zinātniskus pakalpojumus;
- integrētu zinātniskas un medicīniskas metodoloģijas un paņēmienus strukturētā treniņu un sacensību programmā;
- izveidotu standartizētus zinātniskus un/ vai medicīniskus pārbaužu protokolus, kas piemēroti katram sporta veidam.
- izveidotu atbilstošos sportistu zinātniskos un medicīniskos profilus;
- ieteiktu snieguma uzlabošanai izstrādātās tehnoloģijas; un
- ierosinātu pētījumu un inovāciju īsterniņa un ilgtermiņa iniciatīvas, kas ietekmētu sportistu sniegumu.

KĀDI IR IZAICINĀJUMI?

Papildus finanšu izmaksām, SZM komandas izveides galvenais izaicinājums būs tik dažādu profesionāļu grupas pārvaldība.

Trenera vai augstu sasniegumu direktora uzdevums ir SZM komandas un sportistiem sniegto pakalpojumu pārraudzība. Viņiem arī ir jāpalīdz izveidot savstarpējās uzticēšanās gaisotni starp komandas locekļiem, kuriem var būt atšķirīgs viedoklis par sportistu veselības stāvokļa un snieguma uzlabošanu, un jānodrošina, ka katrs zina savas funkcijas un viens otru atbalsta.

Svarīgi norādīt, ka dažos sporta veidos varēs vienkārši izveidot treneru personāla un SZM komandas spēcīgas darba attiecības, savukārt citos sporta veidos var būt piesardzīgāka pieeja SZM informācijas izmantošanā.

21. BLOKS

TEHNOLOĢIJA SPORTĀ

- A. KAS IR VEIKTSPĒJAS TEHNOLOĢIJA?
- B. VEIKTSPĒJAS TEHNOLOĢIJAS LIETOJUMI
- C. DATORTEHNOLOĢIJA
- D. TEHNOLOĢIJAS PIEMĒRI

A. KAS IR VEIKTSPĒJAS TEHNOLOĢIJA?

„CILVĒKA VEIKTSPĒJA TIEK PALIELINĀTA AR ZINĀTNES UN TEHNOLOĢIJAS INFORMĀCIJU, PIEVĒRŠOT UZMANĪBU VISSĪKĀKAJĀM NIANŠĒM.”

BIJUŠAIS LIELBRITĀNIJAS RITENBRAUKŠANAS KOMANDAS SPORTA DIREKTORS, SERS DEIVS BREILSFORDS (DAVE BRAILSFORD), 2015. G.

Augsto sasniegumu treneri un sportisti aizvien vairāk izmanto tehnoloģiju, lai gūtu priekšrocības pār konkurentiem. Tas izraisījis veiktspējas tehnoloģijas (VT) attīstību un izaugsmi, treneriem un sportistiem nodrošinot detalizētu,

precīzu un viegli saprotamu vizuālu un statistisku informāciju par sevi un pretiniekiem – kalpojot par pieredzējuša trenera „papildu acīm”.

B. VEIKTSPĒJAS TEHNOLOĢIJAS LIETOJUMI

Termins „veiktspējas tehnoloģija” (VT) attiecas uz sportiskās veiktspējas analīzei paredzētajām tehnoloģijām, kuras tiek izmantotas tādās sfērās kā biomehānika, sportista sagatavošana, sportista motivācija, sportista atgriezeniskā saite, spēks un fiziskā sagatavotība un traumu ārstēšana.

VT ietilpst aparatūra, programmatūra, to integrācija, kā arī to lietošanas apmācība. VT izglītojošajā aspektā ietilpst sportistiem un treneriem paredzēto apmācības materiālu un instrukciju programmu izstrāde.

VT ir pielāgots katram sporta veidam un tā vajadzībām; pirms lietošanas trenerim un sportistam ir jāapsver, cik tā ir patiešām noderīga. Treneriem ir jāzūdod, piemēram, šādi jautājumi:

- Kādā sportista sagatavošanas līmenī specifiskās tehnoloģijas sāk nodrošināt vislielāko ietekmi?
- Vai sportista pamatiemaņas un īpašības ir kārtīgi izstrādātas, lai video analīze un biomehāniskā analīze būtu noderīgas?
- Vai tehnoloģija ir nepieciešama, lai gūtu priekšrocības pār konkurentiem?

Tehnoloģija var novērst uzmanību no vajadzīgā smagā treniņu darba. Tā var izrādīties laika un naudas izšķiešana (VT iegāde un uzturēšana var būt dārga, turklāt var būt nepieciešami pieredzējuša operatora pakalpojumi), turklāt var sniegt maldīgus secinājumus. Ārkārtīgi svarīgi, lai tehnoloģijas speciālisti cieši sadarbotos ar sporta organizācijām, saņemtu norādījumus no treneriem, lai izprastu sporta veida nianšes un sportistu vajadzības.

Galveno apsveramo jautājumu skaitā ietilpst:

- tehnoloģiju speciālistu un treneru izglītošana un apmācība VT efektīvai izmantošanai treniņu procesā un sacensībās;
- VT un treniņu procesa integrācija;
- iespējams, internetā pieejamo uzglabāšanas sistēmu izveide uzkrāto datu kontrolētai kopīgošanai;
- programmatūras vai aprīkojuma iespējamās pilnveidošanas vai pārveidošanas vajadzība, lai radītu nepieciešamos instrumentus;
- tehnoloģiju pakalpojumu (piemēram, video analīzes) ieviešana treneru ikdienas darbībā Spēļu laikā; un
- noderīgu, jaunu tehnoloģiju izgudrošanai paredzēto izpētes projektu izveidošana.

Cik svarīga būtu veiktspējas tehnoloģija saistībā ar citām treniņu vajadzībām, piemēram, būtiska treniņu laika nodrošināšanā, spēka un izturības uzlabošanā, pienācīga medicīniskā atbalsta un uztura, kā arī labāka treneru darba nodrošināšanā?

Datortehnoloģijas attīstība ir pavērusi brīnišķīgas iespējas sportistu trenēšanā.

C. DATORTEHNOLOĢIJA

„TĀ MUMS ĻĀVUSI SASNIEGT JAUNU LĪMENI SPORTISTU SEKMĪGAM SNIEGUMAM NEPIECIEŠAMĀS VIDEO ATGRIEZENISKĀS SAITES IEGŪŠANĀ.”

ASV SKELETONA IZLASES TRENERIS TAFIJS LATŪRS (*TUFFY LATOUR*),
APSPRIEŽOT JAUNO DATORTEHNOLOĢIJU, 2014. G.

Datortehnoloģijas attīstība ir pavērusi brīnišķīgas iespējas sportistu trenēšanā. Daudzi treneriem, sportistiem, sporta administratoriem, skolotājiem un citiem paredzētie datorizētās apmācības instrumenti un lietotnes ir pieejami jūsu datorā, izmantojot programmatūru vai internetu.

Programmatūra var analizēt cilvēka kustību (ieskaitot 3D simulācijas), izveidot individualizētas fiziskās

sagatavošanas programmas (uztura analīze un konsultācijas, lokanības un spēka vingrinājumi utt.), veikt sportistu kustības tehnisko analīzi un piedāvāt daudzām sporta aktivitātēm un tēmām paredzētās interaktīvas multimediju lietotnes.

Tehnoloģija strauji uzlabojas, drīz tā iekļaus virtuālo vai mākslīgo realitāti un hologrāfiju, tādējādi sportisti drīz varēs trijās dimensijās pētīt savu tehniku.

105

D. TEHNOLOĢIJAS PIEMĒRI

Laboratorijas ir pielāgotas veiktspējas izpētes vajadzībām. Sportisti var izpildīt vingrinājumus kontrolētos apstākļos, nodrošinot datus analīzei:

- treniņiem un pētījumiem paredzētās augstuma kameras un dažādu vides apstākļu (temperatūra, mitrums) kameras;
- iekštelpu tvertnes (hidroteknes) ar plūstošu ūdeni, kuras tiek izmantotas airētāju, peldētāju un kanoe airētāju starpsezonu treniņiem un pārbaudēm;
- trenažieri, kuros ietilpst airēšanas un velotrenažieru ergometri, kā arī skriešanai, kalnu slēpošanai vai slidošanai paredzētie slidošie celiņi; un
- vēja tuneļi tiek izmantoti, lai novērtētu ķermeņa stāvokli, aprīkojuma konstrukciju un apģērbu tādos sporta veidos, kur svarīga loma ir gaisa pretestībai.

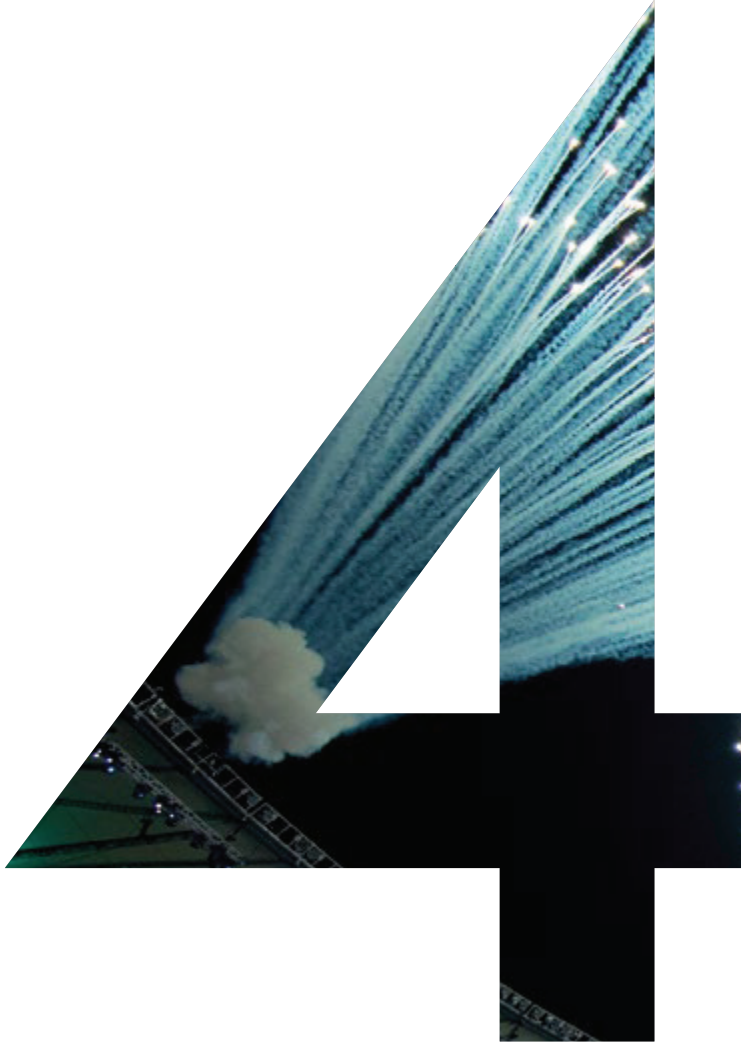
Digitālās kameras un sarežģītas spēka mērīšanas sistēmas tiek izmantotas biomehānikā, lai mērītu mehānisko kustību, paātrinājumu, ātrumu un spēku. Hromatogrāfija, magnētiskās rezonanses attēl diagnostika, spektrometrija, GPS un citas sarežģītas mērierīces var palīdzēt sporta zinātnē un medicīnā. Metabolisma mērīšanas ierīces palīdz asins, muskuļu, metabolisma, kā arī sirds un plaušu darbības analīzei.

Visa šī izsmalcinātā tehnoloģija tiek vislabākajā veidā izmantota, lai ļoti augstā līmenī trenētajiem sportistiem palīdzētu gūt papildu priekšrocības. Taču tam ir nepieciešams, lai speciālisti to atbilstoši izmantotu un pēc tam pareizi analizētu rezultātus.

Kādi tehnoloģiju veidi palīdzēs jūsu sportistu trenēšanā? Kā tos iegūsiet? Kā tehnoloģija uzlabos sniegumu?

SADAĻA

106

OLIMPISKO VĒRTĪBU VEICINĀŠANA UN SPORTS

4. sadaļā tiek apspriesta olimpiskās kustības būtība. Tajā tiek noteiktas ētiskas uzvedības normas, kas var palīdzēt īstenot olimpiskās vērtības, un tiek apspriesti izstrādātie kodeksi un noteikumi, lai akcentētu šīs normas un noteiktu mūsu rīcību.

Šajā sadaļā arī detalizēti iztirzāti šo vērtību izaicinājumi, piemēram, dopings, pāridarījumi, uzmākšanās un atstumšana un aprakstītas daudzas SOK iniciatīvas un partnerattiecības šo problēmu risināšanai.

22. bloks	Sporta nozīme sabiedrībā	108
23. bloks	Sporta priekšrocības cilvēkiem	114
24. bloks	Sociālo pārmaiņu veicināšana ar sportu	120
25. bloks	Sports un miers	124
26. bloks	Olimpiskās vērtības	127
27. bloks	Iekļautība un dzimumu līdztiesība	130
28. bloks	Ilgspēja	134
29. bloks	Olimpiskā kultūra un izglītība	138
30. bloks	Ētika sportā	141
31. bloks	Sacensību manipulēšanas novēršana	144
32. bloks	Dopinga lietošanas ētiskās problēmas	148
33. bloks	Arbitrāža un strīdu izšķiršana	151
34. bloks	Godīga spēle	154
35. bloks	Uzmākšanās, pāridarījumi un vardarbība sportā	160

OLYMPIC DAY

The New Zealand Olympic Committee certifies that

Nathaniel

Has participated in the 2015 Olympic Day Run

Shane Smith, OMB
Chief Executive Officer and Secretary General
New Zealand Olympic Committee

GAME ON!

Sports rada daudzveidīgu pozitīvu efektu sabiedrībā.

22. BLOKS

SPORTA NOZĪME SABIEDRĪBĀ

- A. KĀ SPORTS VAR DOT LABUMU SABIEDRĪBAI?
- B. OLIMPISKĀ KUSTĪBA UN SOCIĀLĀ ATBILDĪBA
- C. SPORTS UN AKTĪVA SABIEDRĪBA
- D. KO JŪSU NOK VAI SPORTA ORGANIZĀCIJA VAR DARĪT?

A. KĀ SPORTS VAR DOT LABUMU SABIEDRĪBAI?

Sports rada daudzveidīgu pozitīvu efektu sabiedrībā. Tas spēj apvienot kopienas, veicināt sociālo integrāciju un popularizēt mieru, atbalstīt vietējās ekonomikas attīstību, radīt darba vietas, atbalstīt izglītība un apkarot diskrimināciju, sports var ietekmēt un veicināt izpratni par sieviešu tiesībām, ilgtspējīgu attīstību un citām problēmām. Tas veicina spēcīgu traumu pārdzīvojušo iedzīvotāju dziedināšanas procesu un ienes gaismas staru cilvēku dzīvēs.

Kā pamatizglītības neatņemama sastāvdaļa sports atbalsta garīgo un fizisko veselību un veicina cilvēku nodarbošanos ar fiziskām aktivitātēm. Tas var kalpot par noderīgu platformu profilaktiskai un vienaudžu izglītošanai cīņā pret nopietnām slimībām un tas uzrunā jauniešus no visām sociālām grupām. Tādējādi starptautiskā sabiedrība ir pievērsusies sporta izmantošanā formālu un neformālu kopienu attīstībai.

Vai jūsu sporta organizācija nozīmīgā veidā piedalās jūsu kopienas sociālajā attīstībā? Ja jā, tad kā?

„MŪSDIENĀS SPORTAM IR PĀRĀK SVARĪGA LOMA SABIEDRĪBĀ, LAI VARĒTU IGNORET PĀRĒJO SABIEDRĪBU.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2014. G.

109

B. OLIMPISKĀ KUSTĪBA UN SOCIĀLĀ ATBILDĪBA

„SOK UN SPORTA KUSTĪBA KOPUMĀ IR SOCIĀLĀ ATBILDĪBA NODROŠINĀT IESPĒJU NODARBOTIES AR SPORTU UN ŠĀDĀ VEIDĀ VISĀS SABIEDRĪBAS DAĻĀS POPULARIZĒT SPORTA VĒRTĪBAS... KAUT GAN NEVAR CERĒT, KA SPORTA KUSTĪBA VIENA PATI SEKMĪGI ATRISINĀS MIERU PASAULĒ PASTĀVĪGI APDRAUDOŠĀS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS PROBLĒMAS, KUR SOCIĀLĀS UN POLITISKĀS KUSTĪBAS IR CIETUŠAS NEVEIKSMI, TOMĒR SPORTAM IR JĀCENŠAS DOT SAVU IEGULDĪJUMU TUR, KUR TAS IR IESPĒJAMS.”

BIJUŠAIS SOK PREZIDENTS ŽAKS ROGE

Būdamā sociāli atbildīga organizācija, SOK iesaistās sporta attīstībā masu sporta līmenī.

Olimpiskās spēles savām rīkotājvalstīm un valstīm nodrošina pozitīvu mantojumu ilgtspējīgas sociālās un ekonomiskās attīstības veidā.

Neaprobežojoties ar spēlēm, SOK un olimpiskā kustība apņēmīgi popularizē solidaritātes, miera un cilvēka cieņas vērtības. Šīs vērtības ir atrodamas Olimpiskajā hartā (2017. g.) paustajā olimpisma mērķī – sportam kalpot cilvēces harmoniskai attīstībai, veicinot miermīlīgas sabiedrības veidošanu, kurā rūpējas par cilvēka cieņas saglabāšanu.

Kā sociāli atbildīga organizācija SOK veicina sporta attīstību masu sporta līmenī, lai visā pasaulē uzlabotu fizisko

aktivitāšu pieejamību un uzlabotu cilvēku labklājību, popularizējot olimpiskās vērtības.

Izmantojot sportu, SOK ar partneriem palīdz popularizēt olimpisko izglītību, kultūru, veselīgu dzīvesveidu, cilvēktiesības, ilgtspējīgu attīstību un dzimumu līdztiesību nelabvēlīgās kopienās un riskam pakļautos sabiedrības slāņos. Turklāt SOK palīdz vairākām humanitārām organizācijām, piešķirot līdzekļus, sporta aprīkojumu un cita veida atbalstu, piemēram, pārtiku, apģērbu un izglītojošus materiālus karadarbības upuriem, bēgļiem un dabas katastrofās cietušajiem.

Ar kādiem savas kopienas sociālajiem dienestiem jūs varētu izveidot partnerattiecības? Kā jūs to darītu?

C. SPORTS UN AKTĪVA SABIEDRĪBA

„SPORTS NAV TIKAI FIZISKA AKTIVITĀTE; TAS VEICINA VESELĪBAS SAGLABĀŠANU UN PALĪDZ NOVĒRST – PAT IZDZIEDINĀT – MŪSDIENU CIVILIZĀCIJAS SLIMĪBAS. TAS IR ARĪ IZGLĪTĪBAS LĪDZEKLIS, KAS SEKMĒ KOGNITĪVO ATTĪSTĪBU; MĀCA SOCIĀLU UZVEDĪBU UN PALĪDZ INTEGRĒT KOPIENAS.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2013. G.

„Olimpiskajā rīcības plānā 2020” tiek uzsvērtā aizvien lielākā sporta nozīme sabiedrībā. Tādējādi SOK Sporta un aktīvas sabiedrības komisija, kas agrāk koncentrējās tikai uz „Sports visiem” programmu atbalstīšanu, tagad mudina sabiedrību pastāvīgi nodarboties ar fiziskām aktivitātēm un popularizē ar tām saistītos veselības un sociālos ieguvumus.

SOK un Sporta un aktīvas sabiedrības komisija ir izstrādājusi noderīgu metodisko līdzekli, kas paredzēts olimpiskās kustības organizācijām, kuras nodarbojas ar „Sports visiem” programmu pārvaldību, tām nodrošinot zināšanas, izpratni un līdzekļus pastāvošo programmu uzlabošanai un jaunu programmu izveidošanai. Šajā sadaļā ir minēti piemēri no visas pasaules.

www.olympic.org/sport-and-active-society-commission

www.olympic.org/olympic-education-commission

NORVĒĢIJAS PROGRAMMA „SPORTA JAUNATNES LĪDERĪBA” (YOUTH IN SPORT LEADERSHIP)

Norvēģijas programma „Sporta jaunatnes līderība” cenšas nodrošināt 13–19 gadu vecuma jauniešu pēc iespējas ilgāku palikšanu sportā – ne tikai kā aktīviem dalībniekiem, bet arī kā administratoriem, treneriem, vadītājiem, tiesnešiem un brīvprātīgajiem. Sports tiek popularizēts kā sevišķi efektīvs līdzeklis, kas jauniešiem palīdz patstāvīgi darboties un izglītoties.

STARPTAUTISKĀ IEDVESMA (INTERNATIONAL INSPIRATION)

2012. gada Londonas olimpisko spēļu „Starptautiskās iedvesmas” programma bija pirmā šāda veida Orgkomitejas (OSOK) izstrādātā mantojuma programma. Britu padomes un UNICEF unikālajai apvienībai darbojoties UK Sport vadībā, šī

programma tika izstrādāta, lai 2012. gada Londonas olimpiskās spēlēs ar kvalitatīvām sporta nodarbībām un fiziskām aktivitātēm būtu iespējams piesaistīt 12 miljonus bērnu 20 valstīs.

„Starptautiskā iedvesma” palīdz jauniem cilvēkiem pildīt savas funkcijas pilsoniskajā sabiedrībā, ar sporta palīdzību attīstot viņu līderības potenciālu un nodrošināt plašāku pieeju stabilu iztikas līdzekļu gūšanas iespējām. Bērni un jaunieši gūst labumu no uzlabotas fiziskās audzināšanas un sporta nodarbībām skolās, pateicoties paaugstinātai skolotāju, direktoru un jaunatnes līderu kvalifikācijai. Tā uzdevums ir nodrošināt fiziskās audzināšanas un sporta iekļaušanu skolu mācību programmās un regulārākas nodarbības, šādi kļūstot pievilcīgākām un piemērotākām dažādām jauniešu grupām.

www.internationalinspiration.org

www.olympic.org/news/international-inspiration-programme

SPORTISKĀS SKOLAS (SPORTING SCHOOLS)

Izveidojusies no „Aktīvo pēcskolas kopienu” (*Active After-School Communities*) programmas, kura katru semestri līdz 2014. gadam darbojās vairāk nekā 3200 skolās un pēcskolas aprūpes centros, aptverot apmēram 190 000 bērnu, „Sportiskās skolas” ir Austrālijas valdības iniciatīva, lai palīdzētu skolām nodrošināt aizvien lielāka bērnu skaita nodarbošanos ar sportu. Austrālijas Sporta komisija (ASC) kopā ar vairāk nekā 30 nacionālajām sporta organizācijām nodarbojas ar sporta popularizēšanu, izmantojot dažādas organizācijas, trenerus un skolotājus. Pēc darbības sākšanas 2015. gadā divu gadu laikā šajā sistēmā pierēģistrējās vairāk nekā 6000 skolu.

www.sportingschools.gov.au

SPORTS UN AKTĪVA SABIEDRĪBA

2013.–2016. g. četrus gadus plānā viena no Olimpiskās solidaritātes programmām bija veltīta pilnībā „Sports visiem”. NOK varēja pieteikties finansiālā atbalsta saņemšanai nacionālā līmeņa iniciatīvām, kas paredzētas sporta un fiziskās aktivitāšu popularizēšanai visos sabiedrības līmeņos, jo īpaši cenšoties veicināt sociālo iekļaušanu un veselības uzturēšanas svarīguma apzināšanos. No SOK Sporta un aktīvas sabiedrības komisijas patronāžas finansējuma dotāciju un finanšu palīdzības veidā tika atbalstītas NOK iniciatīvas piecos kontinentos.

www.olympic.org/olympic-solidarity

www.olympic.org/sport-and-active-society-commission

OLIMPISKĀ DIENA

Olimpiskā diena ir paredzēta, lai pasaule kļūtu aktīva, uzzinātu par olimpiskajām vērtībām un atklātu jaunus sporta veidus. Visā pasaulē NOK organizē sporta, kultūras un izglītības pasākumus, turklāt dažās valstīs Olimpiskā diena ir iekļauta skolas programmā. Pasākuma pamatā ir trīs elementi:

- **Kustēties**
Olimpiskajā dienā cilvēki tiek mudināti kļūt aktīviem. „Kustēties” var attiekties uz jebkādam fiziskām aktivitātēm visu vecumu un ar visu veidu spējām apveltītajiem cilvēkiem, piemēram, Olimpiskās dienas skrējienā vai piedaloties individuālā vai komandu sporta sacensībās.
- **Mācīties**
Sporta ieguldījuma izskatīšana

kopienas ietekmējošo globālo sociālo problēmu risināšanā, piemēram, izglītībā, veselīga dzīvesveida popularizēšanā, HIV izplatības novēršanā, sieviešu un meiteņu tiesību un iespēju paplašināšanā, vides aizsardzībā, miera saglabāšanā un vietējo kopienu attīstībā. Arī būt par atbildīgu pilsoni ir olimpisma filozofijas daļa. Šādu aktivitāšu svarīgs elements ir olimpisko izcilības, draudzības un cieņas vērtību mācīšana.

• Atklāt

Aicināt un iedrošināt cilvēkus pirmo reizi pamēģināt jaunus sporta veidus un aktivitātes, tostarp tādus sporta veidus, kuri savā reģionā varbūt nav vienkārši pieejami vai pazīstami.

www.olympic.org/olympic-day

SPORTS CERĪBAI (SPORT FOR HOPE)

„Sports cerībai” ir SOK, olimpiskās kustības ieinteresēto pušu un vietējo valdību kopēja iniciatīva. Izveidojot jaunattīstības valstīs „Sports cerībai” centrus, programmas uzdevums ir nodrošināt jauniešiem un vietējām kopienām pozitīvas sporta un attīstības iespējas; piedāvāt nacionālajām federācijām (NF) un sportistiem modernus treniņu objektus, kā arī popularizēt olimpiskās izcilības, draudzības un cieņas vērtības. „Sports cerībai” centriem ir arī sociālās attīstības un inovatīvās sadarbības platformu funkcija, lai ar sporta palīdzību veicinātu labākas un miermīlīgākas pasaules veidošanos.

www.olympic.org/sport-for-hope

Olimpiskā diena ir paredzēta, lai pasaule kļūtu aktīva, uzzinātu par olimpiskajām vērtībām un atklātu jaunus sporta veidus.

Ko jūsu sporta organizācija var darīt, lai uzsvērtu sporta un olimpiskās kustības nozīmi jūsu sabiedrībā? Kā jūs izmantotu olimpisko dienu šī mērķa sasniegšanai?

Jūsu NOK vai sporta organizācija var atbalstīt kopienas attīstību, izmantojot ar sportu saistītos pasākumus.

D. KO JŪSU NOK VAI SPORTA ORGANIZĀCIJA VAR DARĪT?

Jūsu NOK vai sporta organizācija var atbalstīt kopienas attīstību, izmantojot ar sportu saistītos pasākumus, piemēram:

- kopienas programmas, kas saistītas ar veselības aprūpes un sociālajiem jautājumiem, aptverot visdažādākās tēmas no iekļaušanas līdz dzimumu līdztiesībai, no HIV/AIDS līdz to neinfekcijas slimībām, no ilgtspējīgas attīstības līdz miera saglabāšanai;
- nabadzīgo kopienu piekļuves atvieglošana sporta un atpūtas aktivitātēm un pamata infrastruktūrai;

- sportistu sarunas ar jauniešiem par šādām problēmām; un
- ar sportu saistīto pasākumu ietvaros informācijas kampaņas par jūsu kopienai aktuālām sociālām problēmām.

Turklāt NOK var censties izveidot rezultatīvas partnerattiecības ar SOK un starptautisko organizāciju, kas specializējas sociāli ekonomiskās attīstības veicināšanā un humānās palīdzības sniegšanā, vietējām nodaļām vai ar vietējām nevalstiskajām organizācijām (NVO).

Kādus konkrētus mērķus varat noteikt savai sporta organizācijai, lai atbalstītu sociālās reformas savā kopienā?

🌐 Sievietes sportā: www.olympic.org/women-in-sport

🌐 Attīstība ar sportu: www.olympic.org/development-through-sport

🌐 Kopā HIV & AIDS profilaksei metodiskais līdzeklis: www.olympic.org/documents

23. BLOKS

SPORTA SNIEGTĀS PRIEKŠROCĪBAS CILVĒKIEM

- A. KO SPORTS VAR PAVEIKT?
- B. MĒRĶU SASNIEGŠANA
- C. SPORTS, KĀDU MĒS VĒLAMIES

A. KO SPORTS VAR PAVEIKT?

„SPORTS VEICINA INTEGRĀCIJU; TAS UZLABO PĀRLIECĪBU PAR SEVI UN DZĪVESPRIEKU. SPORTA INTEGRĒŠANAS SPĒJA KRĪŽU VIETĀS VAR PAVEIKT BRĪNUMUS, PALĪDZOT SAPRATNES UN IZLĪGŠANAS VEIDOŠANU UN VIENLAIKUS UZLABOJOT DZĪVES KVALITĀTI.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2013. G.

Sporta sniegtās priekšrocības ievērojami pārsniedz fizisko aktivitāšu pozitīvo ietekmi uz veselību. Aizvien vairāk starptautisku pētījumu liecina, ka kopienas sports dod ieguldījumu sociālo mērķu sasniegšanā, tostarp izglītībā, bērnu un jauniešu attīstībā, sociālā iekļaušanā, noziedzības novēršanā, ekonomiskajā attīstībā un vides ilgtspējā. Neviena cits kopienas dzīves elements nav parādījis tādas iespējas tik daudz jauniešu piesaistīt pie pozitīviem pieaugušajiem atdarināšanas vērtajiem paraugiem un audzinātājiem, šādi saņemot pozitīvas attīstības un dzīvē vitāli nepieciešamo iemaņu gūšanas iespējas.

www.olympic.org/news/development-through-sport

Turpmāk minētā teksta pamatā ir Kanādas „True Sport Foundation” ziņojums „Ko sports var darīt? „True Sport” ziņojums”; tajā izklāstīts plašs sabiedrībai pieejamo labumu klāsts, izveidojot visaptverošu, pieejamu un iekļaujošu kopienas sporta sistēmu.

<http://truesportpur.ca/true-sport-report>

VESELĪBAS UN LABKLĀJĪBAS UZLABOŠANA

Labā veselība ir cilvēka labklājības un visa viņa potenciāla izmantošanas pamats. Tā ir arī ļoti svarīga ekonomiska vērtība. Sports var šādi palīdzēt cilvēkiem uzlabot savu veselību:

- **Saglabājot bērnus un jauniešus aktīvus un veselus**
Regulāras fiziskas nodarbības bērnībā un pusaudžu gados var palīdzēt veidot un saglabāt veselīgu kaulus, muskuļus un locītavas, kontrolēt svaru, palielināt sauso muskuļu masu un samazināt trauku daudzumu, novērst vai aizkavēt augsta asinsspiediena rašanos, samazināt sirds un asinsvadu slimību rašanos, kā arī samazināt nemiera sajūtu un depresiju.
- **Izmantojot sportu, lai mazinātu jauniešu veselību apdraudošus paradumu iespēju**
Pastāv lielāka iespēja, ka jaunie sportisti ēdis pareizi un svērs mazāk, salīdzinot ar tiem, kuri nenodarbojas ar sportu, turklāt ir mazāka iespēja, ka viņi smēķēs, lieto narkotikas, uzsāks pāragru dzimumdzīvi vai mocīsies ar garlaicību un bezcerību.
- **Uzlabojot garīgo veselību**
Sporta fiziskās aktivitātes palīdz stiprināt pašcieņu, samazina

Vai jūsu programmas ļauj sportam dot daudzveidīgu labumu tiem, kas ar to nodarbojas? Ja nē, kā varat panākt, lai tā notiktu?

Kā sporta sniegtie labumi tiek popularizēti jūsu kopienas vadītājiem?

Sports var bērniem dāvēt veselīgu dzīves sākumu.

stresu un nemieru, kā arī vājina depresiju. Sports piedāvā pozitīvu attiecību, draudzības un atbalsta iespējas, nostiprinot emocionālo veselību.

- **Popularizējot veselīgu novecošanu**
Sporta fiziskās aktivitātes palīdz novērst hroniskas kaites, uzlabot līdzsvaru un kustību koordināciju novecošanas procesā, uzlabot atmiņu un mācīšanās spējas, kā arī samazina kognitīvo spēju zuduma risku Alcheimera slimības un vieglu insultu rezultātā. Turklāt sports nodrošina sociālo attiecību iespējas sirmgalvjiem, kurus skar sociālās izolācijas risks.

POZITĪVA DZĪVES CEĻA IESPĒJAS BĒRNIEM UN JAUNIEŠIEM

Sports var bērniem dāvēt veselīgu dzīves sākumu, palīdzēt atpalikušajiem atgūt nokavēto, nodrošināt jauniešus ar nepieciešamo informāciju, iemaņas, personīgajiem resursiem un sociālo atbalstu, lai sekmīgi pārietu uz nākamajiem dzīves posmiem. Tomēr sports var bērniem un jauniešiem dot arī negatīvu pieredzi.

Organizētajā jauniešu sportā galvenie faktori, kas nosaka jauniešu pozitīvās vai negatīvās pieredzes iespēju, ir pieaugušie – vecāki, treneri, amatpersonas un administratori, kā

arī trenēšanas un audzināšanas kvalitāte. Vecāku, treneru un brīvprātīgo vērtības un rīcība var jauniešus ļoti atraisīt un bagātināt, taču var viņus uz visiem laikiem atgrūst no sporta.

Sports var radīt pārmērīgu koncentrēšanos uz uzvarēšanu un konkurenci, izraisīt vardarbību, vecāku nepietiekamu vai pārmērīgu iesaistīšanos, sliktu trenēšanu un līderību, uzņēmīšanos, neiecietību, rasismu, negodīgu spēli un traumas. Šiem stresiem var būt nozīme, samazinoties ar sportu nodarbojošos bērnu skaitam, kad bērni kļūst vecāki. Tomēr galvenie cēloņi, kādēļ jaunieši pamet sportu, ir tas, ka viņi vairs negūst prieku, viņiem nav laika un viņi netic, ka ir pietiekami labi.

Sporta pozitīvo sociālās attīstības faktoru skaitā ietilpst:

- **Spēle palīdz bērniem mācīties un attīstīties**
Spēle ir viens no galvenajiem veidiem, kā mazi bērni izpēta pasauli un pilnveido savas fiziskās, kognitīvās un sociāli emocionālās spējas. Vecumam piemērotas spēles un fiziskas aktivitātes maziem bērniem palīdz apgūt kustības, koordināciju, zināšanas, pašpārliecinātību un sociālās prasmes.

- Fizisko spēju un motorikas attīstīšana**
 Bērniem attīstās spēks, koordinācija un motorika, kas nepieciešama efektīvai un pārliecinošai pārejai no agrīnas bērnības uz bērnības vidusposmu. Sports un fiziskas aktivitātes ļauj bērniem gūt sākotnēju izpratni par sava ķermeņa kustībām.
- Sporta sniegtās priekšrocības meitenēm**
 Meitenes gūt sevišķu labumu no sporta, kas tās var potenciāli pasargāt no osteoporozes, nemiera, depresijas, pašnāvības riska un pusaudžu grūtniecības. Meiteņu iesaistīšanās ir cieši saistīta arī ar emocionālu rezultātu, labāku sava ķermeņa kontroles sajūtu, kā arī vispārīgākām savu tiesību un iespēju palielināšanās, identitātes un patstāvības sajūtām.
- Jauniešu pozitīvas attīstības sekmēšana**
 Sports var pozitīvā veidā piedalīties pusaudža identitātes veidošanā, kas ir ļoti svarīgs solis, pusaudzīm pārvērsties par pieaugušo. Turklāt sports veicina draudzības un pozitīvu sociālo attiecību veidošanos.
- Mācību sekmju uzlabošana**
 Sports un fiziskā audzināšana var palīdzēt uzlabot jauniešu skolu apmeklētību, uzvedību un sekmes mācībās. Piedalīšanās skolu sporta un fiziskās aktivitātēs ir būtiski uzlabojusi viņu pārliecību par saviem

spēkiem sociālajā dzīvē un mācībās.

- Pozitīvu vērtību un dzīves iemaņu mācīšana**
 Sports piedāvā jauniešiem dzīves iemaņu iegūšanas un paplašināšanas līdzekļus – tās var uzlabot viņu iespējas atrast darbu, palielināt ienākumus un stiprināt viņu gatavību brīvprātīgi darboties kopienas labā.
- Jauniešu noziedzības un iesaistīšanās bandās novēršana**
 Pastāv mazāka iespēja, ka jaunieši, kuri nodarbojas ar sportu, iesaistīsies noziedzīgā darbībā un tiks arestēti. Jauniešu noziedzības un iesaistīšanās bandās novēršanas sporta programmas nodrošina vislabākos rezultātus, kad tās ir visaptverošas, uz vērtībām pamatotas, paplašina iespējas un tiek īstenotas kā plašāku pasākumu kopuma daļa, sadarbojoties ar vietējiem atjaunošanas darbu dienestiem un citām grupām.

Sports un fiziskas aktivitātes ļauj bērniem gūt sākotnēju izpratni par sava ķermeņa kustībām.

SPĒCĪGĀKU UN LABĀK IEKĻAUJOŠU KOPIENU VEIDOŠANA

Sports var arī palīdzēt kopienai stiprināšanā, veidojot sabiedrisko kapitālu un veicinot labāku iekļaušanu. Nodrošināto labumu klāstā ietilpst:

- Sociālā kapitāla veidošana**
 Tas, cik aktīvi valsts iedzīvotāji nodarbojas ar sportu, ir cieši saistīts

ar sociālās uzticēšanās un labklājības līmeni. Pastāv lielāka iespēja, ka cilvēki, kuri nodarbojas ar sportu, piedalīsies vēlēšanās un izrādīs interesi par politiskiem un sabiedriskiem jautājumiem. Sports palīdz arī saturēt mazās lauku kopienas.

- **Jaunpienācēju ātrākas sabiedrības integrācijas veicināšana**
Sports var palīdzēt nojaukt barjeras starp jaunpienācējiem un vietējo sabiedrību.
- **Cilvēku, kuriem ir īpašas vajadzības, labākas iekļaušanas veicināšana**
Sports palīdz cilvēkiem ar īpašām vajadzībām stiprināt pārliecību par sevi.
Tas palīdz arī mainīt kopienas negatīvo uztveri, koncentrējot uzmanību uz sportistu spējām, nevis īpašajām vajadzībām.
- **Lepnuma par savu kultūru un identitātes stiprināšana**
Sports dod sevišķu labumu mazākuma kultūras kopienām ar nopietnām sociālām problēmām, palīdz samazināt narkotiku un alkohola lietošanu, un ar to saistīto vardarbību ģimenē.
- **Ilgtermiņa vides veicināšana**
Sports var veidot cieņpilnu attieksmi pret vidi un vēlēšanos to aizsargāt, kā

arī veicināt sociālo mobilizāciju vides ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā.

- **Ekoloģiskās apziņas un resursu racionālas izmantošanas veicināšana**
Daudzi kopienas sporta ieguldījumi nozīmē ieguldījumus dabas aizsardzībā, lietotāji bieži vien aktīvi iesaistās tās aizsardzībā, resursu racionālā izmantošanā un paplašināšanā – piemēram, cilvēki, kas nodarbojas ar brīvdabas sporta aktivitātēm, bieži atbalsta tās aizsardzību.
- **Sociālās mobilizācijas iespēju nodrošināšana**
Starptautiskie sporta pasākumi rada lieliskas iespējas vides aizsardzības popularizēšanā, jo šādiem sporta pasākumiem seko milzīgs cilvēku skaits un vēstījums var aptvert visu pasauli. Daudzas starptautiskās sporta un vides aizsardzības organizācijas šādu izdevību izmanto, lai uzlabotu cilvēku informētību par vides aizsardzības nepieciešamību un popularizētu ilgtspējīgāku attīstību.
- **Sporta objektu labākas ilgtspējas nodrošināšana**
Labāku vides aizsardzības standartu ieviešana jauniem un pastāvošajiem sporta un atpūtas objektiem mūsu kopienas padarīs ilgtspējīgākas un nodrošinās pozitīvu vides mantojumu.

B. MĒRĶU SASNIEGŠANA

Sports ir efektīvs līdzeklis veselīga dzīvesveida popularizēšanai, taču tas vēl efektīvāk veido sociālo kapitālu. Iespējams, ārpus ģimenes tā ir visefektīvākā sistēma, kas jauniešiem piedāvā pieaugušos atdarināšanas vērtus paraugus, audzinātājus un pozitīvas attīstības iespējas.

Lai varētu sniegt šādus labumus, mums ir jāizveido iekļaujoša kopienas sporta sistēma, kas piedāvā sportu, kas rada prieku, ir godīgs, iekļaujošs un veicina

izcilību. Ar sporta organizāciju un valdību palīdzību vietējām kopienām ir jāspēlē vadošā loma, lai kopienām nodrošinātu nepieciešamo infrastruktūru.

Visbeidzot, kopienas sporta ietekme ir atkarīga no atsevišķiem cilvēkiem – sportistiem, vecākiem, treneriem, administratoriem un brīvprātīgajiem, kuru idejas, attieksme un rīcība būs izšķirošais faktors pastāvošā sporta stāvokļa pietuvināšanai vēlamajam līmenim.

Ko jūs varat piesaistīt vai pamudināt, lai palīdzētu sniegt pozitīvas sporta vērtības?

- 🌐 Attīstība ar sportu: www.olympic.org/development-through-sport
- 🌐 Sievietes sportā: www.olympic.org/women-in-sport
- 🌐 Sieviešu sportā interešu aizsardzība un propaganda: www.olympic.org/women-in-sport/advocacy
- 🌐 Uzmākšanās un pāridarījumi sportā: www.olympic.org/sha
- 🌐 Veselīgs ķermeņa izskats: www.olympic.org/hbi
- 🌐 NCAA — Labklājība: www.ncaa.org/health-and-safety
- 🌐 Komisijas ziņojums par bērnu aptaukošanās novēršanu:
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/204176/1/9789241510066_eng.pdf
- 🌐 Kvalitatīvas fiziskās audzināšanas veicināšana: <http://visual.ly/quality-physical-education-policy>

C. SPORTS, KĀDU MĒS VĒLAMIES

Veselīgas un dzīvespriecīgas vides izveide kopienu sportā ir Kanādas Sporta ētikas centra ziņojuma „Sports, kādu to vēlamies” temats. Turpmākajās rindkopās ir izklāstīti daži ziņojuma secinājumi.

<http://cces.ca/sites/default/files/content/docs/pdf/cces-rpt-tswfinalreport-e.pdf>

ATSEVIŠĶAS VĒRTĪBAS

Ziņojumā ir iztirzātas vissvarīgākās vērtības, kas veicina un atbalsta nodarbošanos ar sportu. Četras vissvarīgākās vērtības ir šādas:

- Prieks**
 Bērni un pieaugušie nodarbojas ar sportu, organizēti vai citādi, lai gūtu prieku un baudītu ar draugiem pavadīto laiku. Kaut gan parasti bērnus nemotivē pieaugušajiem raksturīgā uzvaras gūšanas vērtība, vecāki un treneri bieži pievērš vairāk uzmanības uzvarēšanai, nevis pašam spēles procesam, tādējādi bērnus pakļaujot milzīgam spiedienam par katru cenu gūt labus rezultātus.
- Iecietība un savstarpēja cieņa**
 Izmantojot sportu, bērniem ir jāiemācās divi vienlīdz svarīgi cieņas aspekti – pašcieņa un citu cienīšana. Cieņa var bērniem un jauniešiem sniegt ārkārtīgi svarīgu sociālo vērtību, kas visu mūžu būs viņu lēmumu un rīcības pamatā. Iecietība ir būtiski svarīga īpašība, lai mēs iemācītos harmoniski sadzīvot.
- Pieejamība visiem**
 Nodarbošanās ar sportu ir tiesības, nevis privilēģija, un tā sniegtajam labumam ir jābūt maksimāli pieejamam visiem – neatkarīgi no ekonomiskā stāvokļa, tautības, prasmēm vai dzimuma. Mums ir jānodrošina iekļaujošs sports, kas bērniem sniedz stingru pamatu, lai ar sportu varētu nodarboties visu mūžu. Visiem nodrošinātā pieejamība var veidot arī kopības garu, cilvēkiem sniedzot kopīgus pārdzīvojumus.
- Godīga spēle**
 Ar godīgu spēli tiek popularizēts un

atbalstīts „patiesa sporta” ideāls, kuru vēlamies redzēt savās kopienās. Tā ietver arī citas vērtības, piemēram, cieņu, iecietību un iekļaušanu, kā arī veicina taisnīgumu un godīgumu. Lai kopienas sportā ietvertu godīgas spēles vērtības, sportistiem pastāvīgi ir jātiek novērtētiem par pieliktajām pūlēm un piedalīšanos (piemēram, balvas par godīgu spēli), ne tikai par uzvarēšanu un zaudēšanu.

Šajā Kanādas pētījumā norādītas šādas vissvarīgākās sporta sniegtās kopienas vērtības:

1. Līdztiesīga piekļuve sporta programmām
2. Iecietība un savstarpēja cieņa
3. Droša un labvēlīga vide
4. Veselīgi pilsoņi
5. Līderības attīstība
6. Prasmīgu brīvprātīgo kolektīvs
7. Pilsoņu iekļaušana
8. Pozitīvas sociālas uzvedības veidošanās
9. Kopīgas vērtības
10. Kopienas vienotība un saliedētība

Mums ir jānodrošina iekļaujošs sports, kas bērniem sniedz stingru pamatu, lai ar sportu varētu nodarboties visu mūžu.

Kādas sporta vērtības, jūsuprāt, ir svarīgas jūsu sabiedrībā? Vai tās pilnībā izpaužas jūsu īstenotajās sporta programmās? Ko jūs varat darīt stāvokļa uzlabošanai?

www.olympic.org/news/bringing-the-olympic-values-to-life

www.olympic.org/olympic-values-and-education-program/about-the-toolkit

Vērtību mācīšana – Olimpiskās izglītības metodiskais līdzeklis, SOK, 2016. g.:
www.olympic.org/olympic-values-and-education-program/about-the-toolkit

24. BLOKS

SOCIĀLO PĀRMAIŅU VEICINĀŠANA AR SPORTU

- A. SOK UN PARTNERU SOCIĀLO PĀRMAIŅU INICIATĪVAS
- B. BĒĢĻU ATBALSTĪŠANA
- C. BĒRŅU AIZSARDZĪBA, IZMANTOJOT SPORTU
- D. VARDARBĪBAS MAZINĀŠANA, IZMANTOJOT SPORTU
- E. JAUNO SIEVIEŠU LĪDERĪBAS PRASMJU VEIDOŠANA, IZMANTOJOT SPORTU
- F. UNESCO KVALITATĪVĀS FIZISKĀS AUDZINĀŠANAS (KFA) IZMĒĢINĀJUMA PROJEKTS

A. SOK UN PARTNERU SOCIĀLO PĀRMAIŅU INICIATĪVAS

SOK sadarbojas ar vairākām Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) aģentūrām, kā arī starptautiskajām valdību un nevalstiskajām organizācijām dažādos projektos, kuros sports tiek izmantots par attīstības līdzekli, vienlaikus palīdzot ANO noteikto ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanā; ar turpmāk minētajiem uzdevumiem:

- popularizēt sportu sociālām pārmaiņām, veselībai, dzimumu līdztiesībai, iekļaušanai, jaunatnes attīstībai un izglītībai, kā arī miera veicināšanai;
- paplašināt iespējas visiem cilvēkiem, lai varētu nodarboties ar sportu un fiziskajām aktivitātēm, kopienās

atbalstot pieejamus un ilgtspējīgus masu sporta objektus;

- veicināt drošu sportu, atbalstot spēļu zonas bez riska un traumu iespējām, kā arī sportu bez pāridarījumiem un uzmākšanās; un,
- veicinot iekļaujošu sportu, nodrošināt iespējas nodarboties ar sportu bērniem un jauniešiem, meitenēm, bēgļiem, cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kā arī atstumtām grupām.

 1C bloks

Dažas šādas iniciatīvas ir norādītas šajā sadaļā.

B. BĒĢĻU ATBALSTĪŠANA

Sadarbībā ar partneru organizācijām, tostarp Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos biroju (UNHCR), ANO Bēgļu aģentūru un starptautiskās NVO, SOK īsteno vairākas jaunajiem paredzētās programmas bēgļu nometnēs visā pasaulē.

Turpmāk minētie četri projekti tika īstenoti sadarbībā ar ANO īpašo sūtni jauniešu bēgļu un sporta lietās un SOK goda prezidentu Žaku Rogi. Viņa uzdevums ir popularizēt sportu kā tiesību un iespēju paplašināšanas līdzekli jauniešiem no pārvietoto personu un bēgļu kopienām, veicinot mieru, izlīgšanu, drošību, veselības aprūpi, izglītību, dzimumu līdztiesību un iekļaujošāku sabiedrību.

- **Cerības nešana Jordānijā**
Siriešu bēgļu nometnē Azrakā tika uzbūvēts daudzfunkcionāls sporta laukums, 2000 bēgļu jauniešiem

gadā nodrošinot vismaz kaut ko līdzīgu normālai dzīvei un kārtībai, palīdzot dažādām etniskajām grupām radīt kopienas sajūtu.

- **Jauniešu sporta pasākumu nodrošināšana Etiopijas bēgļu nometnēs**

SOK atbalstīja jaunatnes un sporta objektu uzcelšanu divās bēgļu nometnēs Gambelā (Etiopija), kurās kopš 2013. gada raduši patvērumu vairāk nekā 250 000 bēgļu no Dienvidsudānas. Uzceltajos objektos ir atvēlēta vieta spēlēm, sanāksmēm un mācību nodarbībām, tie kalpo par visu jauniešu pasākumu rīkošanas vietu. Programmas paredz sporta un izklaides pasākumus pusaudzēm un gados jauniem bēgļiem ar dažādiem traucējumiem, kā arī dažādus profilakses pasākumus, piemēram, par pusaudžu seksuālo un reproduktīvo veselību.

Vai jūs uzskatāt, ka sports var nest sociālas pārmaiņas jūsu kopienā? Vai varat minēt piemērus, kā tas notiek vai kā tas var notikt nākotnē?

2016. gada Riodežaneiro olimpiskajās spēlēs bēgļu olimpiskā izlase bija cerību simbols bēgļiem visā pasaulē un pievērsa globālo uzmanību bēgļu vispasaules krīzei.

„VISĀ PASAULĒ SPORTS NEPĀRTRAUKTI DARBOJAS MIERAM UN ATTĪSTĪBAI.”

BIJUŠAIS ANO ĢENERĀLSEKRETĀRS PANS KIMUNS (BAN KI-MOON), 2014. G.

- **Sports sociālo pārmaiņu veicināšanai Kolumbijā**
Sadarbībā ar UNHCR, Kolumbijas Olimpisko komiteju un Kolumbijas valdību SOK izstrādā programmu Čoko departamenta Kibdo pilsētā, lai ar sportu veicinātu izlīgšanu starp dažādām kopienām, tostarp valsts trim miljoniem iekšēji pārvietoto personu (IPP). Projekta mērķis – ar sporta palīdzību piesaistīt bērnus un jauniešus, viņus aizsargājot no vardarbības, narkotikām, piespiedu vervēšanas, bērnu darba un citiem kaitīgajiem faktoriem.
- **Bēgļu aizsardzība Ruandā**
Sadarbībā ar UNHCR un Ruandas Nacionālo olimpisko un sporta komiteju, kā arī iesaistoties NVO *Plan International* un *Save the Children*, SOK atbalsta programmu, kuras mērķis ir aizsargāt gados jaunos bēgļus sešās Ruandas bēgļu nometnēs, viņiem piedāvājot sporta aktivitātes. Tās uzdevums ir veicināt viņu drošību, palīdzot apgūt dzīves iemaņas, nostiprināt attiecības, uzlabot pozitīvo saskarsmi un paplašināt meitenēm pieejamās iespējas.

BĒGĻU OLIMPISKĀ KOMANDA

Ar NOK un UNHCR palīdzību SOK uzmeklēja 10 bēgļu sportistus, kuri

piespiedu kārtā pametuši savu dzīvesvietu, un ar Olimpiskās solidaritātes programmām viņiem palīdzēja sagatavoties un piedalīties 2016. gada Riodežaneiro olimpiskajās spēlēs. Pirmā šāda veida bēgļu olimpiskā izlase bija cerību simbols bēgļiem visā pasaulē un pievērsa globālo uzmanību bēgļu vispasaules krīzei. SOK turpina atbalstīt šos sportistus, viņiem veidojot savu nākotni, savukārt UNHCR ar viņiem sadarbojas, lai ar sportu aktualizētu bēgļu problēmu risināšanu.

OLIMPISKAIS PATVĒRUMA FONDS

Olimpiskais patvēruma fonds tika nodibināts SOK 2017. gada septembra sesijā, klātesot ANO augstajam komisāram bēgļu jautājumos Filipo Grandi (*Filippo Grandi*).

Strādājot ar UNHCR un atbilstošajiem partneriem un vietējām varas iestādēm uz vietas, fonds izstrādās sporta aktivitātes un sociālās attīstības projektus, kurus ir iespējams ilgtspējīgi īstenot drošā vidē. Tas izveidos stratēģiskas partnerattiecības ar fondiem, NVO un citām organizācijām, lai dalītos pieredzē un izstrādātu kopīgu pieeju efektīvu pasākumu veicināšanā, ar sportu palīdzot bēgļu sociālajā attīstībā un integrācijā – palīdzot fizisko sagatavotību attīstošo dzīves prasmju pilnveidošanā un ietekmējot, piemēram, tādas svarīgus faktorus kā drošība, veselība un iekļaušana.

Šīs daudzās ieinteresētās puses kopīgi palīdzēs sociālās attīstības un sabiedriskās politikas uzmanības centrā iekļaut nodarbošanos ar sportu, šādi piedaloties vairāku ANO noteikto ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanā.

PASAULES BĒGĻU DIENA

Pasaules bēgļu dienā 20. jūnijā SOK atzīmē pasaules vairāk nekā 65 miljonu bēgļu spēku, drosmi un neatlaidību, kā arī apsver iespējas, kā sports var palīdzēt viņu problēmu risināšanā.

🌐 www.olympic.org/cooperation-with-the-un#support-to-youth-refugees

🌐 www.unhcr.org/uk/international-olympic-committee.html

C. BĒRNU AIZSARDZĪBA, IZMANTOJOT SPORTU

SOK, UNHCR un starptautiskā bērnu palīdzības organizācija *Terre des Hommes* izstrādā specializētu metodisko līdzekli bērnu aizsardzībā strādājošam personālam, kas viņiem palīdzēs praktiski izstrādāt, ieviest, kontrolēt un novērtēt

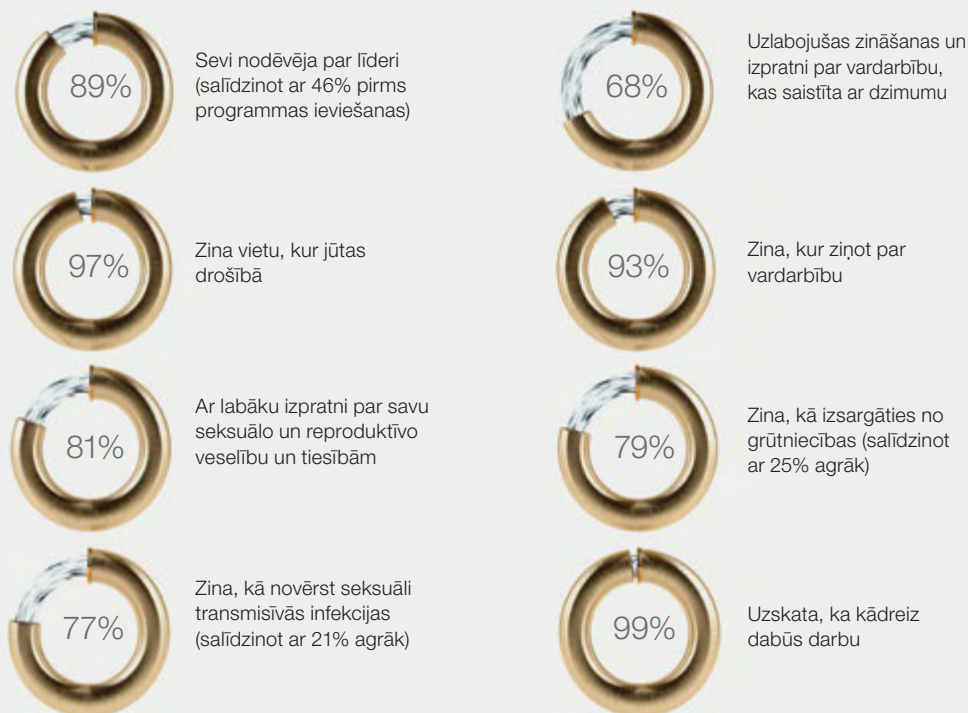
sporta projektus. Šis metodiskais līdzeklis izklāstis pakāpenisku pieeju, lai nodrošinātu konkrētas un izmērāmas ietekmes iespējamību, kā arī palīdzēs viņiem saprast, kā izmērīt aizsardzības nodrošinātos rezultātus un ietekmi.

D. VARDARBĪBAS MAZINĀŠANA, IZMANTOJOT SPORTU

Sadarbībā ar Starptautisko Sarkanā Krusta komiteju (SSKK), Jamaikas Sarkanā Krusta komiteju un Jamaikas Olimpisko komiteju SOK atbalsta izmēģinājuma programmu Jamaikas pilsētu kopienās, kurās sen plosās vardarbība. Programmā sports tiek izmantots, lai stiprinātu sevišķi to jauniešu noturību, kuri finansiālu, sociālu vai ģeogrāfisku iemeslu dēļ parasti saskaras ar sociālās integrācijas šķēršļiem, kā arī samazinātu vardarbību kopienās, izmantojot pēcskolas, uz sporta nodarbībām pamatotu attīstības programmu riska zonā esošajiem bērniem jauniešiem.

Sadarbībā ar Brazīlijas Olimpisko komiteju, SOK ar projektu *Community Champions* atbalsta organizācijas *Fight for Peace* akadēmiju Mares (*Maré*) graustu rajonā – apvienojot boksu un cīņas mākslas ar izglītību un personiskās izaugsmes nodarbībām, realizēt jauniešu un treneru potenciālu noziedzības, vardarbības un sociālās atstumtības nomāktajās kopienās. Vairāk nekā 2000 jauniešu piedalījās *Fight for Peace* programmā 2015. gadā, no tiem 34 procenti meiteņu – viens no lielākajiem sieviešu piedalīšanās rādītājiem organizācijas vēsturē. <http://fightforpeace.net>

WOMEN WIN MĒRKA PROGRAMMA IR SASNIEGUSI VAIRĀK NEKĀ 1,24 MILJONUS MEITEŅU VAIRĀK NEKĀ 30 VALSTĪS AR ŠĀDIEM APTAUJĀTO DALĪBNIEČU REZULTĀTIEM

E. JAUNO SIEVIEŠU LĪDERĪBAS PRASMJU VEIDOŠANA, IZMANTOJOT SPORTU

SOK politika sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanai, izmantojot sportu, ir izstrādāta un ieviesta sadarbībā ar sporta organizācijām, ANO aģentūrām un programmām (piemēram, organizācijas „ANO sievietes” (*UN Women*) kampaņa „HeForShe”), NVO un citiem pilsoniskās sabiedrības locekļiem.

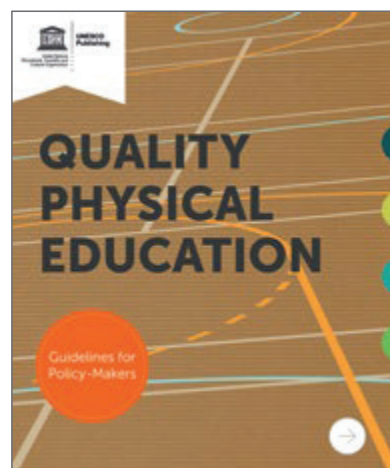
Ciešā sadarbībā ar Brazīlijas olimpisko komiteju, SOK 2015. un 2016. gadā atbalstīja „ANO sievietes” Riodežaneiro projektu „*One Win Leads to Another*”. Izmantojot virkni sporta programmu,

projekta mērķauditorija bija 2500 meiteņu vecumā no 12 līdz 14 gadiem, lai veidotu jaunu sieviešu līderības prasmes un uzlabotu viņu spēju ietekmēt lēmumus, kas attiecas uz viņu dzīvi visos līmeņos.

Projekta pamatā ir „ANO sievietes” partnerorganizācijas „*Women Win*” mērķu programma, kas ir ievietojami uzlabojusi meiteņu zināšanas un izpratni par galvenajiem jautājumiem – no vardarbības līdz seksuāli transmisīvajām infekcijām; skat. shēmu pretējā pusē.
 🌐 www.unwomen.org

F. UNESCO KVALITATĪVĀ FIZISKĀ AUDZINĀŠANA (KFA)

SOK un Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (UNESCO) kopīgi izstrādāja jaunās Kvalitatīvās fiziskās audzināšanas (KFA) vadlīnijas politikas veidotājiem, lai pārveidotu fiziskās audzināšanas politiku un nodrošinātu KFA iekļaušanu skolu mācību programmās visā pasaulē – no pirmajiem gadiem līdz pat vidējai izglītībai. Lai veicinātu KFA vadlīniju izpildi un tās politikas ieviešanu vietējā līmenī, SOK nodrošina valdību piekļuvi savas olimpisko vērtību izglītības programmas (OVIP) resursiem, lai to īstenotu skolās, kā arī nodrošina citus projekta partneru izstrādātos izglītojošos materiālus. Šādi olimpiskās izglītības resursi var papildināt citus mācību līdzekļus,

palīdzot skolēnu personiskajā izaugsmē un kļūšanā par krietniem pilsoņiem.

OLIMPISMA POPULARIZĒŠANA SABIEDRĪBĀ

🌐 www.olympic.org/the-ioc/promote-olympism

SPORTS UN ATTĪSTĪBA

- 🌐 www.icsspe.org/content/sport-and-development
- 🌐 www.sportanddev.org/en/about-platform
- 🌐 www.olympic.org/news/development-through-sport
- 🌐 www.olympic.org/sport-for-hope

BĒRNU AIZSARDZĪBA

- 🌐 <http://cpwg.net>
- 🌐 <http://cpwg.net/wp-content/uploads/sites/2/2014/03/CP-Minimum-Standards-English-2013.pdf>
- 🌐 www.sportanddev.org/en/learn-more/child-protection-and-safeguarding-sport
- 🌐 www.unicef.org.uk/UNICEFs-Work/Sport-for-development/safeguarding-in-sport/
- 🌐 www.olympic.org/news/eliminating-and-preventing-violence-against-women-and-girls-through-sport

Kā jūsu NOK var apsvērt sociālo pārmaiņu īstenošanu? Un kā SOK iniciatīvas šajā jautājumā var palīdzēt jūsu NOK to paveikt?

25. BLOKS

SPORTS UN MIERS

- A. SPĒLES UN MIERS
- B. OLIMPISKAIS PAMIERS
- C. MIERA VEICINĀŠANA

A. SPĒLES UN MIERS

„KARI IZCEĻAS TĀDĒĻ, KA TAUTAS PAREIZI NESAPROT VIENA OTRU. MIERA NEBŪS, KAMĒR NEBŪS PĀRDZĪVOTI AIZSPRIEDUMI, KAS PAŠLAIK NOŠĶIR DAŽĀDAS RASES. LAI PANĀKTU ŠĀDAS BEIGAS, KAS GAN VAR BŪT LABĀKS KĀ PERIODISKI PULCINĀT VISU VALSTU JAUNIEŠUS, LAI DRAUDZĪGI PĀRBAUDĪTU MUSKUĻU SPĒKU UN VEIKLĪBU?”

BARONS PJĒRS DE KUBERTĒNS, 1896. G.

Sporta izmantošana attīstības un miera veicināšanā ir SOK galvenā misija kopš tās izveidošanas 1894. gadā. Pjērs de Kubertēns skaidri puda savu vēlēšanos izmantot olimpiskās spēles kā cilvēku un tautu harmonijas veicināšanas līdzekli. Viņa vīzija ir pārvērtusies realitātē. Olimpisko spēļu laikā tautas

no visas pasaules ir vienotas gan sacensību laukumā, gan ārpus tā, un sportisti miermīlīgi sadzīvo olimpiskajā ciematā, iemiesojot olimpiskās vērtības.

- www.olympic.org/peace-through-sport
- www.sportanddev.org/en/node/3218

B. OLIMPISKAIS PAMIERS

Olimpiskā pamiera jeb *ekecheiria* tradīcija tika ieviesta 9. gadsimtā p. m. ē. senajā Grieķijā. Pamiera periodā sportisti, mākslinieki, viņu ģimenes un parastie svētceļnieki varēja ceļot pilnīgā drošībā, dodoties uz Olimpiskajām spēlēm un atgriežoties no tām. Tuvojoties Spēļu sākumam, svēto pamieru pasludināja un izziņoja senās Grieķijas Elisas reģiona pilsoņi, kuri ceļoja pa visu Grieķiju, lai izplatītu šo vēstījumu.

Olimpisko pamieru simbolizē miera balodis ar tradicionālo olimpisko liesmu fonā, lai parādītu draudzības siltumu visiem pasaules cilvēkiem. Liesma sastāv no krāsainiem elementiem, kas atgādina par

svētkiem, kas tika rīkoti, svinot cilvēka garu. Šie elementi atveido jebkādas izcelsmes cilvēkus, kuri ir sapulcējušies pamiera ievērošanai.

1992. gadā SOK nolēma atjaunot olimpiskā pamiera koncepciju, lai pamudinātu meklēt visas pasaules konfliktu miermīlīgu un diplomātisku risinājumu.

SOK olimpiskā pamiera pasākumi neattiecas tikai uz Spēļu norises periodu un devuši stimulu dažādām „sporta mieram” aktivitātēm.

- www.olympic.org/olympic-truce

STARPTAUTISKAIS OLIMPISKĀ PAMIERA FONDS UN STARPTAUTISKAIS OLIMPISKĀ PAMIERA CENTRS

1998. gadā Grieķijas valdība ierosināja SOK atjaunot olimpisko pamieru nākamajam gadu tūkstošim. 2000. gada jūlijā kā Grieķijas un SOK kopīga iniciatīva tika izveidots Starptautiskais Olimpiskā pamiera fonds un Starptautiskais Olimpiskā pamiera centrs, aicinot olimpisko

kustību savus miermīlīgos principus pārvērst konkrētā rīcībā.
www.olympictruce.org

C. MIERA VEICINĀŠANA

Pirmā SOK miera iniciatīva tika pausta 1992. gadā kopā ar ANO, ļaujot bijušās Dienvidslāvijas sportistiem piedalīties 1992. gada Barcelonas olimpiskajās spēlēs. Kopš 1993. gada vienu gadu pirms katrām Spēlēm ANO Ģenerālā asambleja ir atkārtoti paudusi atbalstu, vienbalsīgi pieņemot rezolūciju „Pasaulē pārveidošana par miermīlīgu un labāku vietu ar sporta un olimpisko ideālu palīdzību”, kurā dalībvalstis tiek aicinātas individuāli vai kolektīvi ievērot olimpisko pamieru, kā arī censties panākt visu starptautisko konfliktu atrisināšanu ar miermīlīgiem un diplomātiskiem līdzekļiem.

www.olympic.org/peace-through-sport

Sadarbībā ar ANO un citiem partneriem SOK ir apņēmusies izmantot sporta ietekmi, lai veicinātu dažādu kopienu dialogu un savstarpējo sapratni, un to izmantot kā konfliktu atrisināšanas līdzekli. Lai to panāktu, sadarbībā ar ANO miera uzturēšanas misijām SOK ir ierosinājusi miera un sporta pasākumus konfliktos iesaistītajās valstīs.

www.olympic.org/cooperation-with-the-un

STARPTAUTISKĀ SPORTA DIENA ATTĪSTĪBAI UN MIERAM

Veidojot saikni ar pirmajām mūsdienu

spēlēm 1896. gadā, ANO Ģenerālā asambleja 2013. gadā pasludināja 6. aprīlī par Starptautisko sporta dienu attīstībai un mieram, kas kopš 2014. gada katru gadu tiek svinēta sporta spēja panākt sociālas pārmaiņas, kopienas attīstību, kā arī veicināt mieru un saprašanos. ANO pastāvīgās novērotājas statusā SOK atbalsta šo iniciatīvu, jo novērtē tās potenciālu sporta organizāciju lomas un līdzdalības atzīšanā, rosinot sociālās pārmaiņas un cilvēku attīstību.

www.olympic.org/idsdp

CĪŅA PAR MIERU

Sīkāku informāciju par SOK atbalstu *Fight for Peace* darbībai Brazīlijā skatiet:

[24. bloks](#)

WAR CHILD PROGRAMMA KOLUMBIJĀ

SOK sadarbojas ar NVO *War Child* divu gadu projektā Kolumbijā, sasniedzot vairāk nekā 11 000 bērnu un jauniešu 39 iezemiešu un afrikāņu izcelsmes kolumbiešu kopienu skolās Kolumbijas ziemeļu lauku apvidos. Kopā ar metodoloģiju, kurā dzīves prasmju attīstīšana apvienota ar miermīlīgas līdzaspastāvēšanas popularizēšanu, tika izmantotas dažādu sporta veidu aktivitātes, lai veicinātu sociālo saliedētību un novērstu bērnu un kopienu vardarbību.

Vai jūsu sporta organizācija ir ieinteresēta iesaistīties olimpiskās kustības sporta un miera iniciatīvās?

Ja jā, kā tā varētu to darīt? Un kādus labumus jūsu organizācija un kopiena gūtu no šādas iesaistīšanās?

„SOK LOMA IR SADARBOTIES AR KOMPETENTĀM VALSTS VAI PRIVĀTAJĀM ORGANIZĀCIJĀM UN IESTĀDĒM AR MĒRĶI LIKT SPORTAM KALPOT CIVĒCEI UN TĀDĒJĀDI VEICINĀT MIERU.”

OLIMPISKĀ HARTA (2. PANTS), 2017. GADA REDAKCIJA

26. BLOKS

OLIMPISKAIS PAMIERS

A. VĒRTĪBAS UN SPORTS

B. OLIMPISMS UN OLIMPISKĀS VĒRTĪBAS

Ļoti svarīgi ir vienkārši un efektīvi atbalstīt pozitīvās vērtības sportā.

A. VĒRTĪBAS UN SPORTS

Iespējams, vairums cilvēku teiks, ka sports var un tam jādod pozitīvs ieguldījums jauniešu attīstībā un mūsu kopienas dzīves kvalitātes uzlabošanā. Taču tikai daži piekritīs, ka sports izmanto savu potenciālu.

Sports var mācīt vērtības un ētisku uzvedību – taču var to nedarīt. Tas var palīdzēt cilvēkiem veidot pozitīvu paštēlu un cieņu pret citiem – taču var to nedarīt. Tas var nostiprināt sabiedrisko dzīvi – taču var to nedarīt. Tas var satvināt cilvēkus, veicināt

draudzību, nostiprināt veselīgu dzīvesveidu un veidot pilsonisko lepnumu – taču var veicināt vardarbību, narkotikas, krāpšanos un uzvarēšanu par katru cenu.

Ļoti svarīgi ir vienkārši un efektīvi atbalstīt pozitīvās vērtības sportā. Šis pienākums ir jāuzņemas ikvienam, sevišķi ar jauniešiem saistītajiem, piemēram, skolām, sabiedriskajām grupām un sporta klubiem, lai izveidotu spēcīgu un pozitīvu sporta kultūru.

„LAI KUR MĒS NODARBOTOS AR SPORTU, LAI KURŠ NODARBOJAS AR SPORTU, NOTEIKUMI IR VIENĀDĪ. TOS ATZĪST VISĀ PASAULĒ. TO PAMATĀ IR KOPĪGĀ GLOBĀLĀ ĒTIKA, KAS IZPAUŽAS GODĪGĀ SPĒLĒ, IECIETĪBĀ UN DRAUDZĪBĀ. TAS NOZĪMĒ, KA SPORTA VISI CILVĒKI IR VIENLĪDZĪGI.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2015. G.

B. OLIMPISMS UN OLIMPISKĀS VĒRTĪBAS

Olimpisms ir filozofija un dzīves veids, kura pamatā ir pūļu radītais prieks, laba piemēra izglītojoša vērtība un vispārējo ētisko pamatprincipu cienīšana.

Runājot par cilvēku, olimpisms savieno sportu, kultūru un izglītību, lai veicinātu ķermeņa, gribasspēka un prāta pareizu un līdzsvarotu attīstību. Runājot par sabiedrību, olimpisms paredz sportam kalpot cilvēces harmoniskai attīstībai, veicinot miermīlīgas sabiedrības veidošanu, kurā aizsargā un rūpējas par cilvēka cieņu.

Vērtības ir grūti definēt. Dažādiem cilvēkiem tām var būt dažāds svarīgums un atšķirīga nozīme, un tās vienmēr tiek interpretētas no unikāla skatupunkta, kādā katrs cilvēks redz pasauli. Olimpiskā kustība mudina apspriest un debatēt par savu vērtību nozīmīgumu mūsdienu pasaulē.

Lai efektīvāk formulētu savu vīziju, SOK ir izskaidrojusi olimpisko vērtību nozīmi, parādot, kā tās ir saistītas ar olimpiskās kustības misiju, principiem un aktivitātēm. Olimpiskās kustības trīs pamatvērtības ir šādas:

- **Izcilība**
Olimpiskajā ideālā „izcilība” nozīmē pielikt visas pūles – sacensību laukumā vai dzīvē. Runa nav tikai par uzvarēšanu, bet arī par piedalīšanos, panākumu gūšanu personisko mērķu sasniegšanā, centienos darīt visu iespējamo savā ikdienas dzīvē un baudīt spēcīga ķermeņa, prāta un gribasspēka priekšrocības.
- **Cieņa**
„Cieņa” ir princips, kam ir jāiedvesmo visi olimpisko programmu dalībnieki. Cienīt sevi un savu ķermeni, cienīt vienam otru, cienīt noteikumus un vidi. Tas attiecas uz godīgas spēles attieksmi, kādai ir jāpiemīt sportistiem, un apņemšanos nelietot dopingu.
- **Draudzība**
Olimpiskā kustība veicina saites

starp cilvēkiem un viņu savstarpējo sapratni. „Draudzība” attiecas uz miermīlīgas un labākas pasaules veidošanu ar solidaritāti, komandas garu, prieku un optimismu sportā. Olimpiskās spēles iedvesmo cilvēkus pārvarēt politiskās, ekonomiskās, dzimumu, rasu un reliģiskās atšķirības un veidot draudzību, neraugoties uz šīm atšķirībām. Runājot par sportistiem, tas nozīmē izveidot mūža ilguma saikni ar komandas biedriem un pretiniekiem.

OLIMPISMA PAMATPRINCIPI

Olimpisma pamatprincipi paplašina olimpiskās vērtības un ļauj tās paust būtisku sociālo pārmaiņu veidā. Olimpiskajā hartā (2017. g.) šie principi ir izklāstīti šādi:

1. Olimpisms ir dzīves filozofija, kas cildina un apvieno prāta, miesas un gara saskaņu. Apvienojot sportu ar kultūru un izglītību, olimpisms tiecas izveidot dzīves veidu, kura pamatā ir pūļu radītais prieks, laba piemēra izglītojoša vērtība, sociālā atbildība un vispārējo ētisko pamatprincipu cienīšana.
2. Olimpisma mērķis ir sporta kalpošana cilvēces harmoniskas attīstības labā, lai veicinātu miermīlīgas sabiedrības veidošanu, kas rūpējas par cilvēka cieņas saglabāšanu.
3. Olimpiskā kustība ir saskaņota, organizēta, vispārēja un pastāvīga visu olimpiskās idejas vērtību iedvesmota cilvēku un organizāciju darbība SOK vadībā. Tā aptver piecus kontinentus. Tās kulminācija ir visas pasaules labāko sportistu pulcēšana diženos sporta svētkos – olimpiskajās spēlēs. Tās simbols ir pieci savstarpēji savīti aplī.
4. Ikvienam cilvēkam ir tiesības nodarboties ar sportu. Ikvienam cilvēkam ir jābūt iespējām nodarboties ar sportu bez jebkādas diskriminācijas un olimpisma garā, kas ietver savstarpēju sapratni draudzības, solidaritātes un godīgas spēles principu garā.

Olimpisma mērķis ir sporta kalpošana cilvēces harmoniskas attīstības labā.

Kā jūs pauzat un piemērojat olimpiskās vērtības savā sporta kustībā?

5. Apzinoties, ka sports pastāv sabiedrībā, olimpiskās kustības sporta organizācijām ir jābūt apveltītām ar patstāvīgām organizācijām piemērotām tiesībām un pienākumiem, kas ietver sporta noteikumu brīvu izveidi un to uzraudzību, savu organizāciju struktūras noteikšanu un pārvaldību, vēlēšanu tiesību baudīšanu bez jebkādas ārējas ietekmes un atbildību par labas pārvaldības principu pielietošanas nodrošināšanu.
6. Šajā Olimpiskajā hartā paredzēto tiesību un brīvību baudīšana ir jānodrošina bez jebkādas diskriminācijas, piemēram, dēļ rases, ādas krāsas, dzimuma, seksuālās orientācijas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, īpašuma, dzimšanas vai cita stāvokļa.
7. Lai piederētu olimpiskajai kustībai, savā darbībā ir jāievēro Olimpiskā harta un jāiegūst SOK atzišana.

27. BLOKS

IEKĻAUSĀNA UN DZIMUMU LĪDZTIESĪBA

- A. KĀDĒĻ IEKĻAUSĀNA IR SVARĪGA?
- B. SIEVIEŠU PĀRSTĀVĪBAS VEICINĀŠANA SPORTĀ
- C. SOK SIEVIEŠU SPORTĀ INICIATĪVAS

A. KĀDĒĻ IEKĻAUSĀNA IR SVARĪGA?

„ŠAJĀ OLIMPISKAJĀ PASAULĒ IR VIENS UNIVERSĀLS LIKUMS VISIEM. ŠAJĀ OLIMPISKAJĀ PASAULĒ MĒS VISI ESAM VIENLĪDZĪGI. ŠAJĀ OLIMPISKAJĀ PASAULĒ MĒS REDZAM, KA MŪSU KOPIĢĀ CILVĒCĪGUMA VĒRTĪBAS IR SPĒCĪGĀKAS NEKĀ TIE SPĒKI, KAS VĒLAS MŪS SAŠĶELT.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2016. G.

Ikvienam ir jābūt iespējai nodarboties ar sportu un to darīt taisnīgos apstākļos. Atstumšanas un nevienlīdzības cēloņu skaitā ietilpst, piemēram, sociālie šķēršļi, tostarp nabadzība, rasisms un dzimumu nevienlīdzība; nepietiekami resursi,

favoritisms un nošķirtas grupas treneru un spēlētāju vidē; sporta vērtību neapzināšanās, ko reizēm izraisa popularizēšanas trūkums; vecāku bezrūpība; kā arī apmācītu līderu trūkums.

B. SIEVIEŠU PĀRSTĀVĪBAS VEICINĀŠANA SPORTĀ

SOK pievērš uzmanību sievietes sportistu skaita palielināšanu Spēlēs un sievietes līderu skaita palielināšanu sportā. 1995. gadā SOK nodibināja „Sievietes un sports” darba grupu, lai attiecīgajos jautājumos konsultētu SOK Izpildkomiteju; šo funkciju pašlaik pilda SOK Sievietes sportā komisija.

www.olympic.org/women-in-sport-commission

SIEVIEŠU PIEDALĪŠANĀS OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS

Pirmajās mūsdienu Olimpiskās spēlēs 1896. gadā sievietes nevarēja piedalīties. Barons Pjērs de Kubertēns bija īsts sava laika cilvēks, kurš uzskatīja, ka spēlēm ir tradicionāli jāpaliek „vīriešu sporta slavas dziesmai”. Pēc četriem gadiem 1900. gada Parīzes olimpiskajās spēlēs sievietes piedalījās tenisa un golfa sacensībās.

Sieviešu piedalīšanās spēlēs ir pastāvīgi palielinājusies, jo īpaši pēc SOK 1991. gada lēmuma turpmāk visos jaunajos olimpiskajos sporta veidos ir jābūt sievietes un vīriešu sacensībām. Sieviešu boksa iekļaušana 2012. gada

„SOK LOMA IR... VEICINĀT UN ATBALSTĪT SIEVIEŠU PIEDALĪŠANOS SPORTĀ VISOS LĪMEŅOS UN VISĀS STRUKTŪRĀS AR MĒRĶI IEVIEST VĪRIEŠU UN SIEVIEŠU VIENLĪDZĪBAS PRINCĪPU.”

OLIMPISKĀ HARTA (2. PANTS), 2017. GADA REDAKCIJA

olimpisko spēļu programmā nozīmēja, ka tagad vīrieši un sievietes sacenšas visos vasaras olimpisko sporta veidos.

„Olimpiskajā rīcības plānā 2020” ir izklāstīta SOK apņemšanās sadarboties ar SF, lai panāktu 50 procentu sievietes īpatsvaru olimpisko spēļu dalībnieku skaitā un stimulētu sievietes nodarbošanos ar sportu un iesaistīšanos tajā, izveidojot vairāk iespēju. 2016. gada Riodežaneiro olimpiskajās spēlēs piedalījās 11 238 sportistu (6179 vīrieši, 5073 sievietes) jeb 55 procenti vīriešu un 45 procenti sievietes.

Ko īpašu dara vai varēja darīt jūsu organizācija, lai jūs programmā nodrošinātu iekļaušanu un vienlīdzību?

Kādi šķēršļi jūsu valstī kavē sieviešu dažādu līmeņu iesaistīšanos sportā?

SIEVIEŠU LOMA NACIONĀLAJĀ UN STARPTAUTISKAJĀ SPORTĀ

SOK mudina olimpiskās kustības locekļus nodrošināt vienādas iespējas sievietēm un vīriešiem savās sporta organizācijās un struktūrās. Jo īpaši SOK aicina NOK, SF un NF nodrošināt, lai turpmākajos vēlēšanu ciklos tiktu panākta līdzsvarotāka dzimumu pārstāvniecība šo organizāciju

izpildkomitejās.

2016. gada decembrī SOK Izpildkomiteja paziņoja šādu lēmumu: „Olimpiskās kustības locekļiem tiek ieteikts līdz 2020. gadam noteikt minimālo mērķi – 30 procentu sieviešu pārstāvniecību savos vadības orgānos, un veikt nepieciešamos pasākumus šī mērķa sasniegšanai.”

www.olympic.org/women-in-sport/background/statistics

Vasaras olimpiskās spēles

Ziemas olimpiskās spēles

Gads	Vasaras olimpiskās spēles			Ziemas olimpiskās spēles		
	Sportisti	Sievietes	Procentuālais īpatsvars	Sportisti	Sievietes	Procentuālais īpatsvars
1896	241	0	—			
1900	997	22	2,2%			
1904	651	6	0,9%			
1908	2008	37	1,8%			
1912	2407	48	2,0%			
1920	2626	65	2,5%			
1924	3089	135	4,4%	258	11	4,3%
1928	2883	277	9,6%	464	26	5,6%
1932	1334	127	9,5%	252	21	8,3%
1936	3963	331	8,4%	646	80	12,4%
1948	4104	390	9,5%	669	77	11,5%
1952	4955	519	10,5%	694	109	15,7%
1956	3314	376	11,3%	821	134	16,3%
1960	5338	611	11,4%	665	144	21,7%
1964	5151	678	13,2%	1091	199	18,2%
1968	5516	781	14,2%	1158	211	18,2%
1972	7134	1059	14,8%	1006	205	20,4%
1976	6084	1260	20,7%	1123	231	20,6%
1980	5179	1115	21,5%	1072	233	21,7%
1984	6829	1566	22,9%	1272	274	21,5%
1988	8391	2186	26,1%	1423	301	21,2%
1992	9356	2704	28,9%	1801	488	27,1%
1994				1737	522	30,1%
1996	10 318	3512	34,0%			
1998				2176	787	36,2%
2000	10 651	4069	38,2%			
2002				2399	886	36,9%
2004	10 625	4329	40,7%			
2006				2508	960	38,3%
2008	10 942	4637	42,4%			
2010				2566	1044	40,7%
2012	10 568	4676	44,2%			
2014				2780	1121	40,3%
2016	11 238	5073	45,1%			
2018				2833	1169	41,3%

C. SOK SIEVIEŠU SPORTĀ INICIATĪVAS

AIZSTĀVĪBAS KAMPAŅA

SOK aktīvi aizstāv vīriešu un sieviešu līdztiesību, veicinot izpratni par vīriešu un sieviešu līdztiesības nepieciešamību un paplašinot sieviešu tiesības un iespējas sportā.

SOK ir izveidojusi sieviešu virzīšanai sportā paredzētu platformu. Šīs tiešsaistes sadarbīgās mācīšanās grupas mērķis ir saistīt un iedvesmot sievietes sportā, kā arī nodrošināt noderīgus resursus dzimumu līdztiesību atbalstošajiem vadītājiem.

www.hivelearning.com/advancingwomen

SOK PASAULES KONFERENCES SIEVIEŠU UN SPORTA JAUTĀJUMOS

Kopš 1996. gada SOK reizi četros gados rīko Pasaules konferenci sieviešu un sporta jautājumos, palīdzot veicināt izpratni par sieviešu lomu sportā, novērtēt dzimumu līdztiesību sportā un veicināt sieviešu piedalīšanos sportā.

www.olympic.org/women-in-sport/advocacy/ioc-world-conference-on-women-and-sport

SOK „SIEVIETES UN SPORTS” BALVAS

Katru gadu SOK piešķir sešas balvas – pa vienai katram kontinentam un vienu pasaules mērogā – bijušajiem sportistiem, treneriem, administratoriem, žurnālistiem vai organizācijām, kas attīstīja, veicināja un nostiprināja sieviešu un meiteņu dalību fiziskajās aktivitātēs un sportā. Katra NOK, SF vai kontinentāla asociācija var piedāvāt vienu kandidātu, un šī kandidāta dokumentāciju izskata

SOK žūrija, kura sastāv no SOK Sievietes sportā komisijas locekļiem.

www.olympic.org/women-in-sport/advocacy/ioc-women-and-sport-awards

PARTNERATTIECĪBU IZVEIDE AR ANO

Kopš ANO novērotāja statusa saņemšanas 2009. gadā SOK ir paplašinājusi un nostiprinājusi partnerattiecības ar ANO aģentūrām un programmām, tostarp tām, kuras ar sporta palīdzību cenšas īstenot piekto ilgtspējīgas attīstības mērķi – panākt dzimumu līdztiesību.

<https://sustainabledevelopment.un.org/>

Organizācija „ANO sievietes” un SOK 2012. gadā parakstīja saprašanās memorandu, lai abām organizācijām palīdzētu izmantot sportu kā dzimumu līdztiesības veicinātāju un paplašinātu sieviešu un meiteņu iespējas atbilstoši savām pilnvarām un noteikumiem. Šo partnerattiecību uzsvēršanai un jaunu projektu virzīšanai „ANO sievietes” izpilddirektore ir uzaicināta piedalīties SOK Sievietes sportā komisijas darbā.

Šajās partnerattiecībās veiktas vairākas kopīgas iniciatīvas un pasākumi, tostarp kopā ar ANO komisiju par sieviešu stāvokli organizētie blakus pasākumi, lai sportu popularizētu kā līdzekli dzimumu līdztiesības nodrošināšanā, kā arī sieviešu un meiteņu iespēju paplašināšanā.

www.olympic.org/news/the-ioc-at-the-un-for-sport-s-contribution-to-improving-the-status-of-women

Katru gadu SOK „Sievietes un sports” balvu pasniegšanas ceremonijā SOK apbalvo cilvēkus, kuri veicinājuši sieviešu un meiteņu piedalīšanos fiziskajās aktivitātēs un sportā.

Kādas jūsu valstī ir sieviešu iespējas sporta vadībā? Kā situāciju var uzlabot un kas varētu radīt vairāk iespēju?

SOK aktīvi aizstāv vīriešu un sieviešu līdztiesību.

„DZIMUMU LĪDZTIESĪBA NAV „SIEVIEŠU JAUTĀJUMS””. TĀS IR ĀRKĀRTĪGI SVARĪGAS CILVĒKTIESĪBAS IKVIENAM CILVĒKAM ŠAJĀ PASAULĒ. TĀS MAN IR SVARĪGI. TIEŠI TĀDĒĻ ES AR LEPNUMU DARBOJOS *HEFORSHE*. MĒS NEVARAM ATĻAUTIES 50 PROCENTU PASAULES IEDZĪVOTĀJU PRASMES ATSTĀT NOVĀRTĀ – NE SPORTĀ, NE SABIEDRĪBĀ.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2015. G.

VADĪTĀJU APŅEMŠANĀS

Vadītāju iesaistīšanās dzimumu līdztiesības nodrošināšanā ir ārkārtīgi svarīga. Jebkuras organizācijas pārmaiņu programmu sekmīgs rezultāts ir atkarīgs no tās vadības atbalsta un apņēmības, kā arī labi plānotas un īstenotas komunikācijas kampaņas.

2015. gada aprīlī SOK prezidents Tomass Bahs kļuva par *HeForShe* vēstnieku, piedaloties organizācijas „ANO sievietes” uzsāktajā dzimumu līdztiesības solidaritātes kampaņā, kuras mērķis ir nodrošināt viena miljarda zēnu un vīriešu kļūšanu par sieviešu tiesību aizstāvjiem visā pasaulē.

SPĒJU VEIDOŠANA

SOK ir izstrādājusi izglītības un apmācības programmas sievietēm, kuras ieņem vidēja un augsta līmeņa amatus NOK, SF un NF, lai palielinātu sieviešu pārstāvniecību olimpiskās kustības visaugstākajās aprindās.

KONTROLE UN NOVĒRTĒŠANA

- 🌐 Sievietes sportā: www.olympic.org/women-in-sport
- 🌐 Uzmākšanās un pāridarījumi sportā: www.olympic.org/sha
- 🌐 SOK "Sievietes un sports" balvas: www.olympic.org/women-in-sport/advocacy/ioc-women-and-sport-awards
- 🌐 Sports un aktīva sabiedrība: www.olympic.org/sport-and-active-society-commission

SOK mudina organizācijas novērtēt un kontrolēt dzimumu līdztiesības sasniegšanas procesu. Regulāras novērtēšanas ir nepieciešamas izmaiņu izpratnei un stratēģisku virzienu sniegšanai lēmumu pieņēmējiem un programmu īstenotājiem.

OLIMPISKĀ SOLIDARITĀTE

Olimpiskā solidaritāte pieliek īpašas pūles, lai tās programmas sniegtu labumu aizvien lielākam sieviešu skaitam. Turklāt pašlaik īpaša programma „Dzimumu līdztiesība un dažādība” atbalsta NOK projektus, piemēram, dzimumu līdztiesības nodrošināšanas pasākumus, noteiktai mērķauditorijai paredzētās komunikāciju kampaņas, nacionālās pētījumu programmas un nacionālos seminārus

🌐 www.olympic.org/olympic-solidarity

28. BLOKS

ILGTSPĒJA

- A. ILGTSPĒJAS SVARĪGUMS
- B. SOK UN ILGTSPĒJA
- C. SOK ILGTSPĒJAS STRATĒGIJA
- D. NOK UN SPORTA ORGANIZĀCIJĀM PAREDZĒTĀS VADLĪNIJAS

A. ILGTSPĒJAS SVARĪGUMS

„SPORTS IR... ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS SVARĪGS NODROŠINĀTĀJS. MĒS ATZĪSTAM PIEAUGOŠO SPORTA DEVUMU ATTĪSTĪBAS UN MIERA SASNIEGŠANĀ, VEICINOT IECIETĪBU UN CIĒŅU, TĀ DEVUMU SIEVIEŠU UN JAUNIEŠU, ATSEVIŠĶU CILVĒKU UN KOPIENU TIESĪBU UN IESPĒJU PAPLAŠINĀŠANĀ, KĀ ARĪ VESELĪBAS APRŪPES, IZGLĪTĪBAS UN SOCIĀLĀS IEKĻĀUŠANAS MĒRĶU SASNIEGŠANĀ.”

MŪSU PASAULES PĀRVEIDOŠANA: ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2030. GADAM, ANO PUBLIKĀCIJA, 2015. G.

Sports var kalpot par pozitīvu, ilgtspējīgu pārmaiņu līdzekli.

No sporta objektu izstrādes un būvēšanas, kā arī resursu pārvaldības līdz vērtībai, kādu mēs piešķīram dabas videi un savu darbinieku veselībai un labklājībai, pieņemot lēmumus, sporta vadība

var notikt saskaņā ar ilgtspējas principiem.

Olimpiskajai kustībai ir iespēja un pienākums aktīvi piedalīties globālajās ilgtspējas debatēs, vadoties pēc SOK nākotnes redzējuma par „pasaules pārveidošanu par labāku vietu ar sporta palīdzību”.

Kādas ir jūsu NOK vai sportu ietekmējošās galvenās ilgtspējas problēmas?

B. SOK UN ILGTSPĒJA

SOK vairākos veidos atbalsta savu stingro apņemšanos darboties ilgtspējas nodrošināšanai.

www.olympic.org/sustainability

SOK ILGTSPĒJAS UN MANTOJUMA KOMISIJA

SOK ir izveidojusi Ilgtspējas un mantojuma komisiju, lai:

- nodrošinātu SOK ilgtspējas stratēģijas, politiku un progresu ziņojumu konstruktīvu pārbaudi;
- sniegt stratēģiskus padomus SOK un olimpiskajai kustībai par prioritāriem ilgtspējas jautājumiem un to saistību ar globālās ilgtspējas programmu;

- konsultēt par maksimāla olimpisko spēļu mantojuma gūšanu un ar olimpiskajām spēlēm saistīto galveno ilgtspējas risku pārvaldību;
 - mudināt vislabākās ilgtspējas prakses izstrādi un veicināšanu visā olimpiskajā kustībā;
 - ieteikt galvenās institūcijas, kas var SOK atbalstīt tās ilgtspējas un mantojuma mērķu sasniegšanā; un
 - ziņot par ilgtspējas sasniegumiem, tostarp ar sportistu palīdzību.
- www.olympic.org/sustainability-and-legacy-commission

SOK KORPORATĪVĀS ATTĪSTĪBAS, ZĪMOLA UN ILGTSPĒJAS DEPARTAMENTS

Pēc „Olimpiskā rīcības plāna 2020” pieņemšanas SOK izveidoja Korporatīvās attīstības, zīmola un ilgtspējas departamentu, šādi SOK piešķir ilgtspējas nodrošināšanai centrālo lomu un prioritāti organizācijas darbībā. Departaments izstrādājis resursus, lai olimpiskajai kustībai sniegtu padomus, saturu un stratēģiskos norādījumus ilgtspējas jautājumā.

OLIMPISKĀ SOLIDARITĀTE

Olimpiskā solidaritāte piedāvā NOK atbalstu, tās mudinot iekļaut ilgtspējas principus savā politikā un darbības praksē, kā arī uzņemties vadību, veicinot ilgtspēju savu valstu sporta kopienās.

www.olympic.org/olympic-solidarity
 3D bloks

IEINTERESĒTĀS PILSĒTAS, KANDIDĀTPILSĒTAS UN OSOK

2026. gada ziemas olimpisko spēļu rīkošanas kandidātu atlases procesā tika ieviests dialoga posms – jauns posms, kurā SOK līdz vienam gadam darbosies ar ieinteresētajām pilsētām bez formālām saistībām; un saīsināts kandidatūru izskatīšanas posms. Ilgtspējas un mantojuma aspekti ir iekļauti sākotnējos interaktīvajos semināros ar ieinteresētajām pilsētām, kā arī ilgtspējas un mantojuma ekspertu vizītēs uz šīm pilsētām.

6B bloks

OLIMPISKIE SPONSORI

Kopš 1994. gada ziemas olimpiskajām spēlēm Lillehammerē olimpiskajiem sponsoriem ir svarīga loma SOK vides programmas īstenošanā spēļu kontekstā. Sponsori galveno uzmanību pievērš jomām, kur tiem ir vislielākās iespējas gūt rezultātu ar ilgtspējīgu attīstību, kā arī videi draudzīgām sistēmām un tehnoloģijām.

9B bloks

C. SOK ILGTSPĒJAS STRATĒGIJA

2015. un 2016. gadā SOK konsultējās ar plašu ieinteresēto pušu, ekspertu un citu organizāciju loku olimpiskajā kustībā un ārpus tā, lai palīdzētu noteikt savus ilgtspējas nākotnes plānus un mērķus. Tā rezultātā tika izstrādāta pirmā SOK Ilgtspējas stratēģija, kuru 2016. gada decembrī apstiprināja SOK Izpildkomiteja.

SOK Ilgtspējas stratēģija pamatojas uz trim galvenajām SOK atbildības sfērām – SOK kā organizācijas, SOK kā

olimpisko spēļu īpašnieces un SOK kā olimpiskās kustības vadītājas – un tiek īstenota piecās galvenajās jomās, kas ir izraudzītas, ņemot vērā mūsdienu galvenos ilgtspējīgas attīstības izaicinājumus, un tādā veidā, kādā SOK uzskata, ka pati organizācija un tās ieinteresētās puses var visefektīvāk dot savu ieguldījumu. Sīkāku informāciju skatiet nākamās lappuses tabulā.

www.olympic.org/sustainability

SOK vairākos veidos atbalsta savu stingro apņemšanos darboties ilgtspējas nodrošināšanai.

SOK ILGTSPĒJAS DARBĪBAS VIRZIENI UN STRATĒGISKIE MĒRĶI

Sporta aktivitātēm izmantoto iekštelpu un āra objektu būve un ekspluatācija, ieskaitot atbalsta un administratīvo infrastruktūru, piemēram, sacensībām neparedzētos objektus un olimpiskās kustības organizāciju birojus

Pastāvošie objekti tiek maksimāli izmantoti, savukārt pagaidu objekti tiek izmantoti tādos gadījumos, kad nepastāv objekta ilgtermiņa mantojuma vajadzība

Uzbūvētā infrastruktūra ir dzīvotspējīga un rada minimālu ietekmi uz vidi

Objektiem ir pozitīva ietekme uz kopienām

Objekti respektē aizsargātās dabas teritorijas

Objekti saglabā ūdens resursus un aizsargā ūdens kvalitāti

Olimpiskās kustības organizāciju produktu un pakalpojumu apgāde, kā arī materiālo resursu pārvaldību to dzīves ciklā

Produktu un pakalpojumu nodrošināšanā tiek ņemtas vērā apgādē vides un sociālās sekas

Produkti un materiāli tiek uzskatīti par vērtīgiem resursiem un to dzīves cikls tiek optimizēts

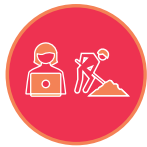

Olimpiskās kustības aktivitātēs iesaistīto cilvēku un preču mobilitāte vietējā un globālā mērogā

Mobilitātes risinājumi ir videi draudzīgi un sociāli atbildīgi

Kravu pārvadājumi ir videi draudzīgi un sociāli atbildīgi

Tiek veicināts ilgtspējīgs tūrisms

Olimpiskās kustības organizāciju darbinieku, brīvprātīgo un darbuzņēmēju darba apstākļi un viņiem piedāvātās iespējas

Darbinieku un brīvprātīgo darba apstākļi ir droši un veselīgi, kā arī tiek veicināts aktīvs dzīvesveids

Darbaspēks atspoguļo daudzveidību, iekļautību un dzimumu līdztiesību

Tiek piedāvātas kvalitatīvas izglītības un iemaņu attīstības iespējas

Darba apstākļi atbilst tiesību aktu, līgumu un protokolu prasībām

Olimpiskās kustības aktivitāšu izraisīto siltumnīcas efektu izraisošo gāzu tiešo un netiešo emisiju regulēšana un pielāgošanās klimata pārmaiņu sekām

Efektīvas oglekļa dioksīda emisijas samazināšanas stratēģijas ir ieviestas darbībā un pasākumos, atbilstošas mērķiem, kas noteikti 2016. gada Parīzes nolīgumā par klimata pārmaiņām

Sporta objektu un pasākumu plānošanā tiek ņemta vērā pielāgošanās klimata pārmaiņu sekām

D. NOK UN SPORTA ORGANIZĀCIJĀM PAREDZĒTĀS VADLĪNIJAS

Ilgtermiņa attīstības plānu izstrādē un īstenošanā ņemiet vērā turpmāk minētās rekomendācijas.

INTEREŠU AIZSTĀVĪBA UN IZPRATNES VEICINĀŠANA

Sporta piesaista plašsaziņas līdzekļu uzmanību: tam ir milzīgs sekotāju skaits un daudzi sportisti tiek uzskatīti par atdarināšanas vērtiem paraugiem. Sporta iedvesmojošais spēks var palīdzēt spēcīgiem vēstījumiem, kas var izraisīt patiesas pārmaiņas.

Interesu aizstāvība nozīmē attiecību veidošanu, sadarbību ar vietējām kopienām un ieinteresētajām pusēm, lai dalītos ar zināšanām un veicinātu izpratni. Tas prasa pastāvīgu darbu, un jūsu vēstījumiem ir jābūt ticamiem un balstītiem uz uzticamu informāciju. Ilgtspējīga prakse ne vienmēr ir sarežģīta un tehniska – bieži vien to var panākt ar veselo saprātu un labu pārvaldību.

Ir svarīgi izstrādāt rīcības plānu, kas jums ļaus atbildēt uz šiem jautājumiem. Bez šāda plāni jebkādas ilgtspējas iniciatīvas var šķist haotiskas un nesaistītas. Lai nodrošinātu pastāvīgus uzlabojumus, mazām organizācijām un tiem, kas tikai sāk nodarboties ar ilgtspējas jautājumiem, ir jābūt gataviem rīkoties pakāpeniski.

APMĀCĪBA

Ieviešot ilgtspēju savas organizācijas ikdienas darbībā vai plānojot konkrētu pasākumu vai projektu, ir svarīgi, lai visi iesaistītie saprastu, kas tiek prasīts, kā to panākt, ar ko strādāt un sadarboties. Parasti tam ir nepieciešama apmācība, kurā var iekļaut instruktāžu uz vietas, e-apmācības moduļus, speciālistu kursus un/vai pamatnostādņu kopuma izstrādi. Ir vērts izstrādāt apmācības plānu, lai ikvienam būtu skaidrs, kas un kā tos nodrošina.

CITAS AKTIVITĀTES

SOK un partnerorganizācijas var nodrošināt plašu informācijas klāstu par ilgtspējīgu attīstību. NOK un sporta organizācijas var veicināt dialogu ar valsts iestādēm un

ekspertiem, lai sporta organizācijām un pasākumiem būtu iespējams saņemt labas un savlaicīgas konsultācijas un atbalsta pakalpojumus, palīdzot ilgtspējīgas attīstības prakses ieviešanai savā darbībā.

RĪCĪBAS PLĀNI

Ilgtermiņa lielā mērā ir atkarīga no organizētības un labu plānu savlaicīgas izstrādes. Patiesi ilgtspējīgas organizācijas savā ikdienas darbībā iekļauj ilgtspējas principus un praksi, līdz tā kļūst par normu. Labas pieejas izveidošanai jums ir jāspēj atbildēt uz šādiem desmit jautājumiem:

1. Kādas galvenās ilgtspējas problēmas ietekmē jūsu sporta veidu/organizāciju?
2. Kas ir galvenās ieinteresētas puses un partneri, kurus vajag iesaistīt?
3. Kādi ir jūsu galvenie ilgtspējas uzdevumi un mērķi?
4. Cik ilgi darbosies jūsu iniciatīva?
5. Kurš atbildēs par apstiprināto pasākumu īstenošanu?
6. Kādi resursi jums būs nepieciešami (piemēram, cilvēki, aprīkojums, apmācība/ekspertu atbalsts, nauda)?
7. Kādi ir jūsu paredzami labumi (piemēram, izmaksu ietaupījumi, nemateriālās vērtības un sabiedriskās attiecības, vides vai sociālie uzlabojumi, darbinieku apmierinājums un pašpilnveidošanās, palielināta sponsorēšana)?
8. Kā jūs noteiksiet un novērtēsiet savu iniciatīvu efektivitāti?
9. Kā jūs izlabosiet to, kas nedarbojas?
10. Kā jūs ziņosiet par progresu?

Kādas ilgtspējas programmas un/vai pasākumus atbalsta vai īsteno jūsu sporta organizācija? Ko tā var veikt, lai uzlabotu ilgtspējas iniciatīvas un politikas?

Kā jūs ieviestu ilgtspējīgas attīstības pārvaldības sistēmu savā organizācijā?

Kādas organizācijas un partneri jums varētu vislabāk palīdzēt ilgtspējas uzlabošanā?

Vai pastāv ilgtspējas projekti, kuros sportisti var piedalīties vai tos popularizēt jūsu valstī?

SOK ilgtspējas stratēģija – Kopsavilkums: www.olympic.org/sustainability

29. BLOKS

OLIMPISKĀ KULTŪRA UN IZGLĪTĪBA

- A. KULTŪRAS UN IZGLĪTĪBAS SVARĪGUMS
- B. OLIMPISKĀS KULTŪRAS UN IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

A. KULTŪRAS UN IZGLĪTĪBAS SVARĪGUMS

138

Olimpiskās hartas 27. pants (2017. g. redakcija) nosaka: „NOK loma ir: veicināt savā valstī olimpisma pamatprincipus un vērtības, it īpaši sporta un sporta izglītības jomās, popularizējot olimpiskās izglītības programmas visos līmeņos skolās, sporta un fiziskās kultūras institūtos un universitātēs; sekmet ar olimpisko izglītību saistītu institūciju, piemēram, nacionālās olimpiskās akadēmijas, olimpiskā muzeja un citu, tostarp kultūras, ar olimpisko kustību saistītu programmu veidošanu.”

Izglītība un kultūra ir olimpiskās

kustības pamatā, un NOK spēlē svarīgu lomu to ietekmes pastiprināšanā visā pasaulē. Olimpiskās hartas 27. un 28. pantu papildinājuma 3. paragrāfā NOK tiek rekomendēts „Olimpiskās kustības veicināšanai regulāri organizēt, ja iespējams, katru gadu, olimpisko dienu vai nedēļu” un „veicināt kultūras un mākslas attīstību sporta jomā un Olimpisma garā”. Šajā blokā tiek iztirzāti dažādi veidi, kā SOK, NOK un citas organizācijas izmanto izglītību un kultūru olimpisma popularizēšanai visā pasaulē.
www.olympic.org/olympic-day
www.coubertin.ch

Izglītība un kultūra ir olimpiskās kustības pamatā.

Kādas kultūras un izglītības programmas olimpiskā kustība popularizē jūsu valstī?

B. OLIMPISKĀS KULTŪRAS UN IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

OLIMPISKO VĒRTĪBU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA (OVIP)

Pastāvīgi cenšoties iedvesmot jaunatni piekopt veselīgu, aktīvu dzīvesveidu, kura pamatā ir izcilības, cieņas un draudzības vērtības, 2016. gada oktobrī SOK laida klajā Olimpisko vērtību izglītības programmas (OVEP 2.0) metodiskā līdzekļa atjaunināto versiju. OVEP informē par sporta, fizisko aktivitāšu un spēļu sniegtajām priekšrocībām ar izpratni par olimpismu un tā ietekmi uz bērnu un jaunatnes veselību, izklaidi un sociālo saskarsmi.

www.olympic.org/olympic-values-and-education-program

OVEP 2.0 metodiskais līdzeklis tika pārveidots, lai uzsvērtu uz olimpiskajām vērtībām balstītas mācību programmas priekšrocības:

- strukturēta fiziska aktivitāte nodrošina veselīgāku un aktīvu dzīvesveidu;
- mācīšanās kļūst par „izpriecu”, pateicoties apmācībai ar kustībām; kā arī
- pozitīvo sporta vērtību pieredzēšana un iekļaušana ikdienā, palīdzot veidot sociāli atbildīgus un sabiedriski aktīvas personas.

Ar olimpiskajām tēmām saistītie uzdevumi, stāsti un spēles palīdz jauniešiem izpētīt un piedzīvot savu nacionālo un kultūras kopienu tradīcijas. Tie atbalsta „izglītība, izmantojot sportu” modeļa kopīgos mērķus dažādās apmācības vidēs.

2007. gadā uzsāktā OVEP programma ir aptvērusi visu pasauli un pašlaik darbojas piecos kontinentos.

2017. gadā OVEP labas prakses piemēri:

- orientēšanās uz sporta attīstību un politiku, izmantojot uz olimpiskām vērtībām pamatotu apmācību;
- nacionālās izglītības reformas un plānošanas atbalstīšana;
- koordinātoru un instruktoru spēju veidošana treneriem un sportistiem;
- vadības programmas neaizsargātajām grupām;
- hibrīda sporta programmas dzīvesprasmju attīstīšanai un jauniešu vardarbības novēršanai; un

- katastrofu reaģēšanas spējas un sociālās attīstības programmas. OVEP 2.0 metodiskais līdzeklis ir tiešsaistē pieejams apmācības resurss, kas sastāv no piecām daļām.
- Olimpisko vērtību apmācības pamati: Sporta programma
- OVEP īstenošanas rokasgrāmata: Olimpisko vērtību apmācības praktiskā rokasgrāmata
- Mācību uzdevumu krājums: Vingrinājumi, lai palīdzētu olimpisko vērtību apmācībā
- Resursu bibliotēka
- SOK: Olimpisko vērtību apmācības programma – Instruktoru apmācības semināru plāns

STARPTAUTISKĀ OLIMPISKĀ AKADĒMIJA (SOA)

Starptautiskā Olimpiskā akadēmija (SOA) tika nodibināta 1961. gada vienīgajā sesijā, kuras dalībnieki sapulcējās teltīs senajā Olimprijā. Mūsdienās tā nodarbojas kā olimpisma pētījumiem un popularizēšanai paredzēts multikulturāls starpdisciplīnu centrs. Tajā ietilpst divas konferenču zāles, bibliotēka, 250 cilvēku izmitināšanas iespējas, sporta objekti, restorāns un administratīvās ēkas.

www.ioa.org.gr

SOA organizē sesijas, seminārus un citas aktivitātes, tostarp:

- ikgadējā jauno dalībnieku starptautiskā sesija;
- ikgadējais olimpisko pētījumu starptautiskais seminārs aspirantiem;
- noteiktām starptautiskām grupām, piemēram, augstāko fiziskās izglītības iestāžu pasniedzējiem un direktoriem, nacionālo olimpisko akadēmiju (NOA) direktoriem, NOK personālam, sporta žurnālistiem un olimpisko spēļu medaļu ieguvējiem paredzētās dažādās sesijas;
- ar olimpismu netieši saistītajām institūcijām, kuru mērķis ir olimpisko vērtību popularizēšana, paredzētās sesijas;
- sporta zinātnes konferences; un
- olimpisko tēmu pētnieku vizītes.

OLIMPISKĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

Daudzas NOK un citas organizācijas ir izstrādājušas dažādas izglītības programmas. SOK lūdza Barcelonas Autonomajai universitātei sagatavot

Kā jūs organizētu olimpiskās kultūras vai izglītības programmas un kādas partnerattiecības jums būtu nepieciešamas?

Kā jūs varētu izmantot olimpisko dienu, lai vēl vairāk popularizētu olimpiskās kultūras un izglītības programmas?

8–18 gadus veciem jauniešiem paredzēto visu olimpisko apmācības programmu un instrumentu sarakstu.
🌐 www.olympic.org/olympic-values-and-education-program/initiatives

NACIONĀLĀS OLIMPISKĀS AKADĒMIJAS (NOA)

NOA darbojas kā NOK instruments un atzarojums, palīdzot īstenot to misiju – veicināt olimpiskajai apmācībai veltīto institūciju izveidi. NOA var darboties kā NOK un to programmu koordinators, kurās jaunatne tiek mudināta aktīvi nodarboties ar sportu un kuru uzdevums ir uzlabot iesaistīto valstu mācību programmas un izglītības sistēmas.

OLIMPISKĀ SOLIDARITĀTE

Olimpiskā solidaritāte mudina NOK un to NOA aktīvi iesaistīties olimpiskās kultūras un izglītības darbā. Tā atbalsta izglītojoša rakstura sporta aktivitātes, kurās sportu apvieno ar olimpisko vērtību apgūšanu, kā arī olimpiskās izglītības programmas skolās un universitātēs. Olimpiskā solidaritāte atbalsta arī ar sportu saistīto izstāžu, konkursu un citu kultūras pasākumu rīkošanu.

🌐 www.olympic.org/olympic-solidarity

OLIMPISKO SPĒĻU ORGANIZĒŠANAS KOMITEJAS (OSOK)

Saskaņā ar Olimpisko hartu ikviena OSOK organizē kultūras pasākumu programmu, kuras uzdevums ir veicināt spēļu dalībnieku un pārējo klātesošo harmoniskas attiecības, savstarpējo sapratni un draudzību. Šīs programmas, kas aptver olimpisko ciematu, spēļu norises pilsētu un valsti, kļūst par kultūras olimpiādēm, kas savu kulmināciju sasniedz spēļu laikā. Kopš 1988. gada ziemas olimpiskajām spēlēm Kalgari ikviena OSOK ir izstrādājusi jaunus izglītības instrumentus un programmas.

OLIMPISKIE MUZEJI

Pjērs de Kubertēns vēlējās saglabāt olimpisko spēļu un olimpiskās kustības vēsturi un kultūru – pēdējā laikā daudzas NOK, muzeji un universitātes ir izveidojušas olimpisko piemiņas lietu un vēsturiski nozīmīgu artefaktu kolekcijas un sarīkojušas to izstādes. Lozannas Olimpiskais muzejs ir apvienojis 21 citu muzeju olimpisko muzeju sistēmā, kas nodarbojas ar kolekcijām, izstādēm,

izglītojošiem un kultūras pasākumiem, veicinot sporta un olimpiska vērtību popularizēšanu.

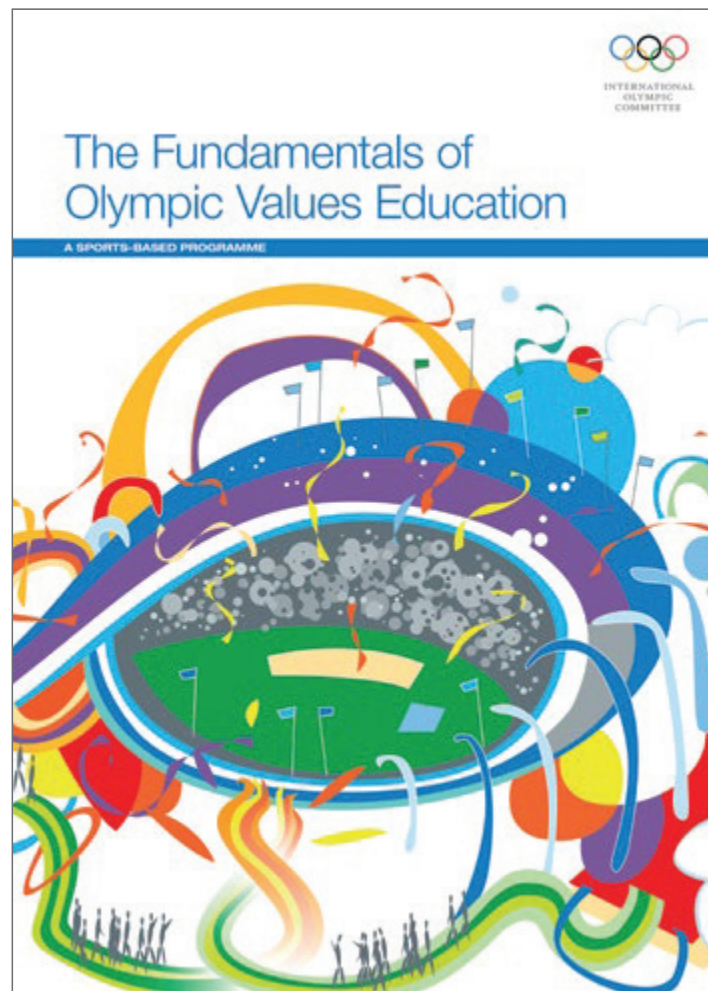
🌐 www.olympic.org/museum
📄 3. bloks

OLIMPISKO PĒTĪJUMU CENTRS

SOK Olimpisko pētījumu centrs ir globālais olimpisko zināšanu pirmavots. Tā personāls var sniegt informāciju un statistikas datus par olimpiskajām spēlēm un jaunatnes olimpiskajām spēlēm; nodrošināt piekļuvi grāmatām, datubāzēm, resursiem, dokumentiem un multimediju materiāliem savā studiju telpā, tiešsaistē vai izmantojot starptautiskos abonēšanas pakalpojumus; personalizētu pētījumu vadību – personiski vai tiešsaistē; piekļuvi pētījumu fondiem, izmantojot dotāciju programmas; apmaiņas iespējas ar olimpisko pētījumu akadēmisko ekspertu tīklu; kā arī efektīvas un uzticamas atbildes uz visiem pārējiem jautājumiem.
🌐 www.olympic.org/olympic-studies-centre

Vai jūs pietiekami rūpējaties par olimpisko mantojumu savā valstī? Ko varētu paveikt labāk? Kā jūs varētu savas valsts olimpisko mantojumu padarīt pieejamu sabiedrībai?

Atbilstoši olimpisma pirmajam pamatprincipam visiem sportā iesaistītajiem ir jāciena ētikas principi.

30. BLOKS

ĒTIKA SPORTĀ

- A. ĒTIKAS SVARĪGUMS
- B. ĒTISKA RĪCĪBA SPORTA ORGANIZĀCIJĀS
- C. SOK ĒTIKAS KODEKSS UN ĒTIKAS KOMISIJA

A. ĒTIKAS SVARĪGUMS

„OLIMPISMS TIECAS IZVEIDOT DZĪVES VEIDU, KURA PAMATĀ IR PŪĻU RADĪTAIS PRIEKŠ, LABA PIEMĒRA IZGLĪTOJOŠĀ VĒRTĪBA UN VISPĀRĒJO ĒTISKO PAMATPRINCIPU CIENĪŠANA.”

OLIMPISKĀ HARTA, OLIMPISMA PAMATPRINCIPI, 2017. G.

Ētika ir filozofijas nozare, kas cenšas risināt morāles jautājumus, kā ir nosakāmas morāles vērtības, kā morāļu rezultātu var iegūt noteiktās situācijās un kādas morāles vērtības cilvēki ievēro.

Sporta ētika attiecas uz visu tās dalībnieku, tostarp sportistu, treneru, tiesnešu un arbitru, sporta ārstu, amatpersonu un sporta organizāciju personāla uzvedību. Atbilstoši

olimpisma pirmajam pamatprincipam visiem sportā iesaistītajiem ir jāciena ētikas principi.

Lai saprastu un ieviestu ētikas pamatprincipus, organizācijas izstrādā uzvedību reglamentējošus ētikas kodeksus un noteikumus, nodrošinot standartus, ar kuriem personas uzvedību var salīdzināt attiecībā pret ētiskām vērtībām.

www.olympic.org/ethics

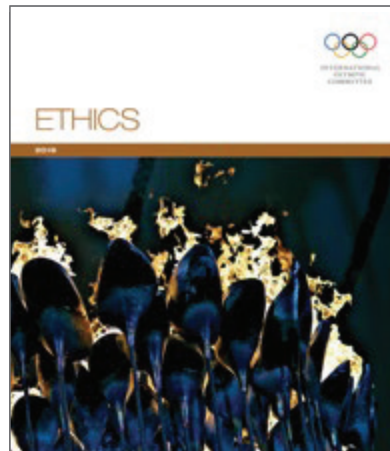
Kādēļ ētika sportā ir svarīga?

B. ĒTISKA RĪCĪBA SPORTA ORGANIZĀCIJĀS

Kad sporta organizācija izskata iespējas, kā veicināt savu sportistu, treneru, amatpersonu un citu personu ētisku uzvedību, vēlams atcerēties dažus faktorus un principus.

- **Ētikas kodeksi**
NOK ir jābūt pieņemtiem saviem ētikas kodeksiem, lai tās locekļi ievērotu olimpiskos ētikas principus. Atkarībā no svarīguma un neatkarības pakāpes sporta klubiem, reģionālām organizācijām un sporta asociācijām būs vai nebūs nepieciešami savi kodeksi un noteikumi: iespējams, organizācijai būs neatbilstoši izstrādāt savus noteikumus, ja tās jumta organizācijai jau ir savs kodekss.
- **Ētikas komisija**
Iespējams, sava ētikas kodeksa vai noteikumu izpildes nodrošināšanai jūsu organizācijai nav nepieciešama pastāvīga komisija. Tomēr ir svarīgi, lai nepieciešamības gadījumā organizācija varētu izveidot speciālu institūciju.
- **Izglītība**
Sporta organizācijas ir atbildīgas par savu locekļu izglītošanu ētikas, labas pārvaldības un sacensību manipulēšanas novēršanas jautājumos. Tām ir jāizskaidro noteikumi un jāuzsver olimpisko vērtību svarīgums. NOK var bez maksas izmantot daudzus SOK izglītojošus līdzekļus.
- **Paraugmodeļi**
Svarīgi, lai sporta organizācijas un to locekļi ar savu uzvedību parādītu labu piemēru. Viņu rīcībai ir jābūt skaidrai un nevainojamai.
- **Speciālas zināšanas**
Sporta organizācijām ir nepieciešamas speciālas zināšanas ētikas jautājumos, piemēram, par preparātu lietošanu sportā, godīgas spēles veicināšanu un sporta derību aizliegumu. Šo speciālo zināšanu sniegšanā var tikt iesaistīti pieaicināti konsultanti vai ētikas speciālisti un/ vai pašu personāla izglītošana un apmācība.
- **Uzņēmējdarbības prakse**
Neētiskas uzņēmējdarbības prakses piemēros ietilpst

nepatiesas vai maldinošas informācijas sniegšana; informācijas sagrozīšana (piemēram, kvalifikācija); īpašuma un konfidenciālas informācijas piesavināšanās, ieskaitot biedru sarakstus un sponsorēšanas priekšlikumus; neatbilstoša mārketinga prakse; netaisnīgi sportistu līgumi vai treneru darba līgumi; krāpnieciski lūgumi; un konfidenciāla materiāla izpaušana.

- **Specifiskas politikas un prakses**
Sporta organizācijām ir vajadzīgas konkrētas politikas un prakses tādās jomās, kā dzimumu līdztiesība, multikulturālisms, rasisms, diskriminācija, sportistu ar īpašām vajadzībām integrēšana, uzmākšanās un drošība.
- **Kvalitātes kontroles sistēmas**
Ētikas rīcības nodrošināšanas iekšējā kvalitātes kontrole var ietvert politikas pārskatīšanu, lai novērtētu pašreizējās politikas un procedūras, pārraudzītu mērķus un noteiktu jebkādu problēmu risināšanas veidus; procesu pārskatīšanu, lai novērtētu politiku un programmu izstrādāšanu un īstenošanu; un programmu pārskatīšanu, lai novērtētu, kā vērtības un ētikas normas tiek iekļautas lēmumu pieņemšanā un programmu izpildē. Ārējai kvalitātes kontrolei ir nepieciešamas atsauksmes no tiem, kurus ietekmē politikas un programmas, un tās var iegūt ar fokusa grupu pētījumiem, aptaujām un auditiem.

NOK ir jābūt pieņemtiem saviem ētikas kodeksiem, lai tās locekļi ievērotu olimpiskos ētikas principus.

Vai jūsu organizācijā ir pieņemts ētikas kodekss vai saistītas politikas? Ja nē, kā varat mainīt šo situāciju?

C. SOK ĒTIKAS KODEKSS UN ĒTIKAS KOMISIJA

Vairākos svarīgos veidos SOK veicina ētikas un labas pārvaldības popularizēšanu sporta kustībā.

Vairākos svarīgos veidos SOK veicina ētikas un labas pārvaldības popularizēšanu sporta kustībā. Tādēļ SOK ir izveidojusi SOK Ētikas komisiju. Šī institūcija nosaka Ētikas kodeksu un, ja noticis ētikas principu pārkāpums, izmeklē sūdzības un ierosina sankcijas.

SOK ĒTIKAS KODEKSS

SOK Ētikas kodekss pamatojas uz Olimpiskajā hartā noteiktajiem principiem un attiecas uz visu olimpisko kustību visā pasaulē. 2015. gada jūnijā SOK Izpildkomiteja apstiprināja Ētikas kodeksa pārskatīto variantu.

„SOK ētika 2018” jaunākajā izdevumā ir iekļauts Ētikas kodekss un visi tā piemērošanas noteikumi, ieskaitot 2026. gada ziemas olimpisko spēļu kandidātu atlases procesa noteikumus; olimpiskās un sporta kustības labas pārvaldības universālos pamatprincipus; olimpiskās kustības kodeksu par sacensību manipulēšanas novēršanu un tā piemērošanu XXIII ziemas olimpiskajām spēlēm Phjončhanā 2018. gadā; kā arī Ētikas komisijas

statūtus un reglamentu. Lai apskatītu ētikas dokumentus, lūdzu, apmeklējiet:

www.olympic.org/code-of-ethics
www.olympic.org/integrity

SOK ĒTIKAS KOMISIJA

SOK Ētikas komisija ir īpaša neatkarīga komisija, kā noteikts Olimpiskās hartas 22. pantā, ar saviem statūtiem un reglamentu.

Komisija nosaka un atjauno organizācijas ētikas principus, tai skaitā Ētikas kodeksu, kura pamatā ir Olimpiskajā hartā iestrādātās vērtības un principi; un izskata iespējamus ētikas principu pārkāpumus un, ja nepieciešams, iesaka pasākumus vai sankcijas SOK Izpildkomitejai un/vai SOK sesijai. SOK Ētikas komisijas sastāvs nodrošina visu tās rekomendāciju neatkarību.

www.olympic.org/ethics-commission

Kā sportisti var jauniešiem kalpot par ētiskas uzvedības paraugmodeļiem?

SOK ĒTIKAS UN ATBILSTĪBAS BIROJS

Saskaņā ar „Olimpiskā rīcības plāna 2020” 31. rekomendāciju SOK 2015. gadā izveidoja Ētikas un atbilstības biroju. Tā misija ir galvenokārt preventīva, tomēr birojs darbojas arī kā visas olimpiskās kustības konsultatīva institūcija, lai nodrošinātu ētikas principu un noteikumu labāku piemērošanu.

Ja radušās aizdomas par ētikas principu neievērošanu, SOK direktors ētikas un atbilstības jautājumos veic sākotnējo izmeklēšanu un ziņo SOK Ētikas komisijai. Direktors ētikas un atbilstības jautājumos var lūgt no jebkuras personas situācijas noskaidrošanai nepieciešamo informāciju. Lietā iesaistītajai personai vai organizācijai ir tiesības tikt uzklausītai. Direktors ētikas un atbilstības jautājumos iesniedz SOK Ētikas komisijai ziņojumu par katru situāciju, ņemot vērā iespējamus pasākumus vai sankcijas. Direktors ētikas un atbilstības jautājumos arī palīdz olimpiskajā kustībā iesaistītajām personām saprast un piemērot ētikas principus un noteikumus.

www.olympic.org/integrity
www.olympic.org/code-of-ethics

31. BLOKS

SACENŠĪBU MANIPULĒŠANAS NOVĒRŠANA

- A. DERĪBAS UN SACENSĪBU MANIPULĒŠANA
- B. NOTEIKUMI UN LIKUMI
- C. IZPRATNES VEICINĀŠANA UN SPĒJU VEIDOŠANA
- D. NOVĒROŠANA, INFORMĀCIJAS IEGŪŠANA UN IZMEKLĒŠANA

A. DERĪBAS UN SACENSĪBU MANIPULĒŠANA

„VISA OLIMPISKĀS KUSTĪBAS BŪTĪBA IR TĪRIE SPORTISTI. VIŅI IR MŪSU VISLABĀKIE SŪTŅI, MŪSU PARAugMODEĻI, MŪSU DĀRGUMS. TĀDĒĻ MUMS VISSVARĪGĀKAIS IR TĪRO SPORTISTU AIZSARDZĪBA. MUMS VIŅI IR JĀAIZSARGĀ NO DOPINGA, SPĒĻU SARUNĀŠANAS, MANIPULĒŠANAS UN KORUPCIJAS.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2014. G.

144

Sacensību manipulēšana attiecas uz sacensību norises vai rezultāta manipulēšanu sportiskā vai finansiālā nolūkā. Ar sportu saistītā manipulēšana, ko reizēm pazīst kā „tīšu spēles atdošanu”, ir vilinoša iespēja sportistiem un amatpersonām, kuri cenšas sacensībās gūt priekšrocības. Piemēram, sportisti un treneri var tīšām parādīt sliktāku sniegumu priekšsacīkstēs, lai nākamajā kārtā tiktos ar, viņuprāt, vieglāku pretinieku.

Savukārt ar derībām saistītā manipulēšana, ko bieži sauc par „spēļu sarunāšanu”, var būt vilinoša iespēja sportistiem, treneriem tiesnešiem un trešajām pusēm, jo tādā veidā viņi var nopelnīt naudu. Piemēram, sportisti var likt likmes uz savu zaudējumu, pēc tam apzināti zaudēt, lai likme laimētu.

Tomēr derības sportā nav obligāti sliktā parādība. Tas ir viens no veidiem, kā sabiedrība parāda savu atbalstu sportam, komandām un sportistiem, un tas ir viens no galvenajiem sporta finansēšanas līdzekļiem daudzās valstīs, izmantojot dažādus mehānismus.

Sporta globalizācija un sporta derības internetā pēdējos gadu desmitos ir ļāvušas derību tirgum izaugt un kļūt

ievērojami sarežģītākam. Tādējādi ar derībām saistītā sacensību manipulēšana kļuvusi par aizvien lielāku un grūtāk risināmu problēmu. Naudas nopelnīšanas iespēja piesaista arī trešās puses, piemēram, personas, kuras var mēģināt sportistus piekukuļot vai šantažēt un tādējādi manipulēt ar sacensībām, lai nodrošinātu savas likmes uzvaru.

Visi šie piemēri ir krāpšana, un aizvien vairāk valstu sacensību manipulēšana tiek kvalificēta kā noziedzīgs nodarījums. Krāpšana ir pretrunā ar olimpiskajām vērtībām un pārkāpj SOK Ētikas kodeksu un olimpiskās kustības kodeksu par sacensību manipulēšanas novēršanu. SOK rīkojas, lai izskaustu šo praksi un aizsargātu sporta integritāti. Līdzīgi rīkojas arī daudzas SF, NF, NOK un citas sporta organizācijas, lai veicinātu izpratni par šo aizvien nopietnāko problēmu.

SOK ir ieviesusi iniciatīvas sacensību sarunāšanas un saistītās korupcijas radīto risku novēršanā. Šīs iniciatīvas iedalāmas trijās kategorijās: noteikumi un likumdošana; izglītošana un spēju veidošana; un novērošana, informācijas iegūšana un izmeklēšana. www.olympic.org/prevention-competition-manipulation

Vai jūsu sporta organizācija nodrošina sportistu un amatpersonu izglītošanu sacensību manipulēšanas jautājumos? Vai jūsu organizācijā ir noteikts sacensību manipulēšanas un derību slēgšanas aizliegums?

Kādēļ ir neatbilstoši slēgt derības par savu sporta veidu vai sacensībām?

SOK INICIATĪVAS SACENSĪBU MANIPULĒŠANAS UN SAISTĪTĀS KORUPCIJAS RADĪTO RISKU NOVĒRŠANĀ: TRIJU PĪLĀRU PĪEEJA

NOTEIKUMI UN LIKUMI

Olimpiskās kustības kodekss par sacensību manipulēšanas novēršanu

Atbalsta ieviešanu valstīs, kas pievienojas: Eiropas Padomes Konvencija pret manipulācijām ar sporta sacensībām

Krimināltiesību normas sacensību manipulēšanas kriminālvajāšanai

IZPRATNES VEICINĀŠANA UN SPĒJU VEIDOŠANA

SOK Uzvedības kodekss

SOK e-apmācība

Izpratnes veicināšanas līdzekļi

SOK-INTERPOLS
Globālā sporta integritātes spējas veidošanas programma

NOVĒROŠANA, INFORMĀCIJAS IEGŪŠANA UN IZMEKLĒŠANA

Likmju godīguma informācijas iegūšanas sistēma (*Integrity Betting Intelligence System, IBIS*)

SOK integritātes un atbilstības karstā līnija

Izmeklēšanas spēju veidošana un atbalsts

B. NOTEIKUMI UN LIKUMI

- **Jauni noteikumi rīkotājpilsētas līgumos**
Kopš 2012. gada Olimpiskajām spēlēm Londonā rīkotājpilsētas līgumos SOK ir iekļāvusi sadarbības prasību sporta sacensību manipulāciju novēršanā.
- **Tiro sportistu aizsardzības fonds**
Saskaņā ar „Olimpiskā rīcības plāna 2020” 16. rekomendāciju SOK izveidojis 10 miljonu ASV dolāru vērtu fondu „lai izstrādātu pilnvērtīgas izglītības un uzmanības piesaistīšanas programmas par spēļu sarunāšanas, jebkāda veida sacensību manipulēšanas un saistītās korupcijas riskiem”.
- **Olimpiskās kustības kodekss par sacensību manipulēšanas novēršanu**
Kodekss ir tiesiskais regulējums, kas nosaka dažādus pārkāpumu veidus, minimālos disciplināro procedūru standartus un sankciju apmēru. Tā uzdevums ir nodrošināt olimpiskajai kustībai un tās locekļiem saskaņotus noteikumus, lai visas sacensības aizsargātu no manipulēšanas riska. Jebkurai sporta organizācijai, kuras

darbībai ir saistoša Olimpiskā harta, ir jāievēro tā noteikumi. Kodeksa 10. pants nosaka, ka „Olimpisko spēļu dalībnieki nedrīkst nekādā veidā pretēji sporta ētikai manipulēt sacensību vai jebkuras to daļas norisi vai rezultātu, pārkāpt godīgas spēles principu vai pieļaut nesportisku uzvedību”.

www.olympic.org/prevention-competition-manipulation/regulations-legislation

- **Eiropas Padomes Konvencija pret manipulācijām ar sporta sacensībām**
Eiropas Padomes Konvencija pret manipulācijām ar sporta sacensībām ir vienīgā specifiskā starptautiskā konvencija, kas attiecas uz sacensību manipulēšanu. To var parakstīt arī valstis, kas nav Eiropas valstis. Tajā aicināts izveidot „nacionālas platformas”, kas kalpotu par informācijas centriem, lai koordinētu cīņu pret sacensību manipulēšanu; saņemtu, centralizētu un analizētu informāciju par aizdomīgām sporta līkmēm; nodotu informāciju valsts iestādēm, sporta organizācijām vai derību

organizatoriem; kā arī sadarbotos ar organizācijām un valsts iestādēm nacionālā un starptautiskā līmenī. SOK iesaistījās konvencijas izstrādāšanā un atbalsta Eiropas Padomi tās īstenošanā.

- **Krimināltiesību tipveida normas sacensību manipulēšanas kriminālvajāšanai**

Šis ANO Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja SOK pētījums palīdz valstīm ieviest likuma normas sacensību manipulēšanā iesaistīto kriminālvajāšanai.

🌐 www.olympic.org/prevention-competition-manipulation/regulations-legislation

Daudzas SF, NF, NOK un citas sporta organizācijas rīkojas, lai uzlabotu izpratni par šo aizvien nopietnāko problēmu.

C. IZPRATNES VEICINĀŠANA UN SPĒJU VEIDOŠANA

Vairāk nekā jebkad agrāk SOK ir apņēmusies aizsargāt tiros sportistus un visa sporta integritāti. *BellevueSport* ir SOK iniciatīva, lai veicinātu sportistu, amatpersonu, citu ieinteresēto pušu un sabiedrības izpratni, un cenšas ikvienam nodrošināt pietiekamas zināšanas, lai atpazītu, pretotos un ziņotu par sacensību manipulēšanu neatkarīgi no savas lomas sportā. Četri galvenie vēstījumi ir šādi:

NEKAD nelikt likmes uz sava sporta veida sacensībām vai olimpiskajām spēlēm.

NEKAD nemanipulēt ar sacensībām un vienmēr pūlēties pēc labākās sirdsapziņas.

NEKAD neizpaust iekšēju informāciju. Jebkurai nepublicai informācijai par jūsu sporta veidu ir jāpaliek privātai.

VIENMĒR ziņojiet par manipulēšanas piedāvājumiem vai jebko aizdomīgu:

🌐 www.olympic.org/integrityhotline

- **Informatīvi un izglītojoši video**
Izglītojoši video izskaidro sacensību manipulēšanu un tās novēršanas iespējas. Šos video var izmantot prezentācijās, darbsemināros, semināros vai jebkādos citos pasākumos un norises vietās. Atskaņošanas saraksts „Sacensību manipulēšanas novēršana” (*Prevention of the Manipulation of Competitions*) ir pieejams SOK *YouTube* kanālā.

🌐 www.youtube.com/iocmedia

🌐 www.olympic.org/athlete365/prevention-of-competition-manipulation

- **Izpratnes veicināšanas programma**
Tā ir pieejama SOK *Athlete365* vietnē visām sporta organizācijām, kuras vēlas savas ieinteresētās puses izglītēt par sacensību manipulēšanas problēmu un savā darbībā ievērot olimpiskās kustības kodeksu par

Ikvienam dalībniekam ir pienākums ziņot jebkādu atklāto informāciju par manipulēšanu vai noteikumu pārkāpumiem.

sacensību manipulēšanas novēršanu. Interaktīvā programma, kuras darbība tika uzsākta 2016. gada olimpiskajām spēlēm Riodežaneiro, sastāv no elektroniskās apmācības sadaļas un testa, kas aptver četrus galvenos vēstījumus. Ja tests ir sekmīgi izpildīts, varēs saņemt SOK sertifikātu. Programma ilgst 10–15 minūtes, un tajā iekļauti patiesi gadījumi un scenāriji.

www.olympic.org/athlete365

- **Jaunatnes darbsemināra komplekts**
Jaunatnes darbsemināra komplekts ir izstrādāts 14–18 gadus vecu sportistu izglītošanai par četriem galvenajiem vēstījumiem, tas ir vienkārši izmantojams un visiem dalībniekiem nodrošina lielisku mācību pieredzi.
www.olympic.org/prevention-competition-manipulation

- **Spēju veidošana un apmācība**
Ar globālo sporta integritātes spējas veidošanas programmu INTERPOLS un SOK sadarbojas ar nacionālajām un starptautiskajām ieinteresētajām pusēm tādās jomās kā tiesībsardzība, valsts pārvalde, sports, derības un regulēšana, lai veiktu un izplatītu analītiskos pētījumus par tendencēm, darbības veidu, likumdošanas prasībām, labu praksi un citu būtisku informāciju, jo īpaši izmantojot spēju veidošanas un apmācības darbseminārus. Šīs sadarbības ietvaros SOK un INTERPOLS publicēja Sporta integritātes pārkāpumu faktu vākšanas izmeklēšanas rokasgrāmatu un Sporta aizsardzības pret sacensību manipulēšanu rokasgrāmatu.

D. NOVĒROŠANA, INFORMĀCIJAS IEGŪŠANA UN IZMEKLĒŠANA

- **Likmju godīguma informācijas iegūšanas sistēma (*Integrity Betting Intelligence System, IBIS*)**
SOK izveidotā IBIS olimpiskās kustības ieinteresētajām pusēm vāc un izplata ar sporta derībām saistīto informāciju un izlūkdatus. Šajā procesā ir iesaistījušās visu olimpisko sporta veidu SF, un IBIS pašlaik aptver NOK un citus daudzu sporta veidu pasākumus. Partneru skaitā ietilpst sporta derību operatori, regulēšanas institūcijas un tiesībsargājošās iestādes.
www.olympic.org/sporting-regulations/reporting-intelligence

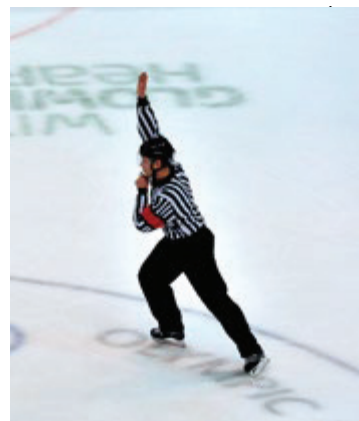
- **Tirgus novērošana**
Novērojot derību tirgu, organizācijas var atklāt ar sporta derībām saistītu krāpšanos. SOK novēro pasākumus kopš 2008. gada olimpiskajām spēlēm Pekinā un pašlaik novēro galvenās SF rīkotās sacensības. Visa saņemtā informācija un izlūkdati tiek papildus analizēti ar visiem likmju godīguma informācijas iegūšanas sistēmas partneriem un atbilstoši vajadzībai atklāti SOK partneriem. Ikvienu olimpiskās kustības kodeksa par sacensību manipulēšanas novēršanu potenciālo pārkāpumu olimpisko spēļu laikā izskata SOK prezidenta izveidotā disciplinārā komisija.

- **SOK integritātes karstā līnija**
Jebkāda ar krāpšanos saistītā informācija ir jāziņo SOK integritātes karstajā līnijā, ko var izmantot informēšanai par aizdomīgās vērsšanās gadījumiem vai ar sacensību manipulēšanu saistītām aktivitātēm, jebkādiem SOK Ētikas kodeksa vai citiem SOK jurisdikcijā ietilpstošu tiesisku, reglamentējošu, finanšu un ētisku normu pārkāpumiem. To var izmantot arī ziņošanai par jebkādiem incidentiem, kuros jūs uzskatāt sevi par uzņēmānās vai pāridarījumu lieciniekiem vai cietušajiem. Karstā līnija ir konfidenciāla, un to var izmantot arī anonīmi: bez jūsu piekrišanas jūsu identitāte nekad netiks izpausta nevienai personai, kas nav atbildīga par jūsu ziņojuma izmeklēšanu.
www.olympic.org/integrityhotline

Vai jūsu organizācijai ir skaidri noteikumi par sporta derībām? Kā jūs veicinātu izpratni par derību riskiem savā organizācijā?

Kādus sporta veidus jūs uzturētu valstī varētu būt ietekmējusi sacensību sarunāšana?

32. BLOKS

DOPINGA ĒTISKĀS PROBLĒMAS

- A. KAS IR DOPINGS?
- B. KĀDĒĻ DOPINGS IR AIZLIEGTS?
- C. NOTEIKUMU IZVEIDE

A. KAS IR DOPINGS?

„ANTIDOPINGA PROGRAMMAS IR PAREDZĒTAS, LAI SAGLABĀTU SPORTAM PIEMĪTOŠO PATIESO VĒRTĪBU. ŠO PATIESO VĒRTĪBU BIEŽI SAUC PAR „SPORTA GARU”. TĀ IR OLIMPISMA BŪTĪBA – CILVĒKA TIEKŠANĀS SASNIEGT IZCILĪBU, PAŠAIZLIEDŽĪGI PILNVEIDOJOT KATRA CILVĒKA DABĪGOS TALANTUS. TAS NOZĪMĒ GODĪGU SPĒLI. SPORTA GARS IR CILVĒKA GARA, ĶERMEŅA UN PRĀTA CILDINĀŠANA.”

PASAULES ANTIDOPINGA KODEKSS, FUNDAMENTĀLAIS PAMATOJUMS, 2015. GADS

Pasaules Antidopinga kodeksā dopings tiek definēts kā „viens vai vairāki Kodeksa ... norādītie antidopinga noteikumu pārkāpumi.”

Kodeksā ir norādīti 10 antidopinga noteikumu pārkāpumi (ADNP). Vīstipiskākais ADNP ir sportista aizliegtas vielas vai metodes lietošana vai lietošanas mēģinājums;

Citu ADNP skaitā ietilpst izvairīšanās vai atteikšanās nodot paraugu; falsifikācija dopinga kontrolē; un biedrošanās profesionālā statusā ar pašlaik diskvalificētajiem sportista palīgpersonāla locekļiem, kuriem noteiktas sankcijas saistībā ar dopinga. Par dopinga noteikumu pārkāpumu tiek uzskatīta arī sportistu mudināšana vai palīdzības sniegšana šādu vielu vai metožu lietošanā.

Dopings ir aizliegts, lai aizsargātu ikviena sportista tiesības uz tīru sportu, lai novērstu dopinga lietojošo sportistu iegūtās negodīgas priekšrocības un aizsargātu pret dažu vielu vai metožu potenciāli kaitīgajām blakusparādībām. Dopingam ir arī potenciālas tiesiskas sekas: daudzās valstīs ir nelikumīga daudzu vielu izplatīšana jebkādā nolūkā, izņemot medicīniski attaisnotām vajadzībām.

WADA tīmekļa vietnē ir visaptverošs dokumentu klāsts un vadlīnijas par dopinga sportā, ieskaitot Pasaules Antidopinga kodeksu un aizliegto sarakstu.

www.wada-ama.org/en
11. bloks

Vai jūs NOK vai sporta organizācija izglīto savus sportistus par dopinga un tā aizlieguma iemesliem? Ja nē, kā jūs viņus izglītotu?

B. KĀDĒĻ DOPINGS IR AIZLIEGTS?

- **Krāpšanās un negodīgums**
Sportistiem ir pamattiesības sacensties vienlīdzīgos apstākļos. Nav godīgi ļaut sportistiem izmantot aizliegtas vielas vai metodes, lai uzlabotu savu sniegumu.
- **Kaitīga sportistiem**
Aizliegto vielu un metožu lietošana rada ļoti reālus riskus, blakusparādības un negatīvas sekas veselībai. Ikvienam, kas saistīts ar sportistiem, ieskaitot medicīnas darbiniekus, ir pienākums aizsargāt savu sportistu veselību.
- **Kaitīga sabiedrībai**
Sportisti ir ietekmīgi paraugmodeļi jauniešiem. Sportisti, kuri lieto aizliegtas vielas vai metodes, var demonstrēt, ka krāpšanās ir pieņemama.
- **Sporta izkropļojums**
Dopinga lietošana grauj pozitīvos iemeslus, kādēļ cilvēki nodarbojas ar sportu. Sports ļauj cilvēkiem uzlabot savas spējas, pārbaudīt savu raksturu un atrast kopīgu valodu ar komandas biedriem un pretiniekiem. Dopinga lietošana var aptraipīt sporta reputāciju, un reizēm tā arī notiek.
- **Nedabiskums un dehumanizācija**
Dopinga lietošana izraisa sportistu dehumanizāciju un nozīmē, ka sacensības vairs nenozīmē to, ko cilvēka ķermenis dabīgā stāvoklī var sasniegt.
- **Sporta vērtību aizsardzība**
Ciniņķi var apgalvot, ka vienmēr būs sportisti, kuri lieto dopingu un tiek cauri sveikā, taču vai tas nozīmē, ka sabiedrībai ir jāpārtrauc cīņa pret noziedzību, jo nekad neizdosies noķert visus noziedzniekus? Patiess sports ir vērts, lai par to cīnītos.
- **Tīro sportistu tiesību aizsardzība**
Daži uzskata, ka antidopinga pārbaūžu procedūras un atrašanās vietas norādīšanas prasības pārkāpj sportistu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Tomēr sacensības visaugstākajā līmenī iet roku rokā ar pienākumiem. Tīrie sportisti ir dzinējspēks universālo antidopinga noteikumu pieņemšanā, lai tiktu aizsargātas viņu tiesības uz godīgām un tīrām sacensībām.

Dopings ir aizliegts, lai aizsargātu ikvienu sportista tiesības uz tīru sportu.

C. NOTEIKUMU IZVEIDE

Aizliedzamo preparātu, līdzekļu un terapijas veidu noteikšana ir sarežģīta problēma. WADA Aizliegtais saraksts, kurā ir norādīti visi sacensībās un ārpus tām aizliegtie preparāti, tiek pastāvīgi pārskatīts un katru gadu atjaunināts.

www.wada-ama.org/en/prohibited-list

Terapeitiskās lietošanas atļaujas (TLA) ļauj sportistiem saņemt atļauju dažu aizliegto vielu lietošanai ļoti specifiskos apstākļos atzītu medicīnisku stāvokļu ārstēšanai. Izskatot sportistu un ārstu pieteikumus, TLA komiteja piemēro stingrus kritērijus, lai līdzsvarotu sportistu medicīniskās vajadzības ar taisnīgumu sportā.

DOPINGA APKAROŠANAS NOTEIKUMI

Runājot par dopinga apkarošanas notikumiem, jāatceras trīs svarīgi principi.

1. Sportistu labklājība

Ja preparāta vai medicīniskās metodes lietošana rada faktisku vai potenciālu risku veselībai, piemēram, izraisot slimību, radot saslimšanas risku vai pat izraisot normālas augšanas un attīstības traucējumus, tad aizliegums ir attaisnots.

2. Vienādas iespējas

Ja izsmalcinātas zinātniskas metodes vai izstrādājumi uzlabo sportisko sniegumu, tie nodrošina priekšrocības sportistiem, kuriem tie ir pieejami. Tādēļ dažas medicīniskas metodes, piemēram, asins dopings, ir aizliegtas, kaut gan tās nerada kaitējumu veselībai.

3. Sporta gars

Olimpiskās spēles ir sportistu, nevis medicīnas zinātnieku un farmakologu sacensības. Tas, ka daži sportisti izmantoto dažādas metodes un preparātus, liek citiem sportistiem uzskatīt, ka viņi nevar gūt sekmes neatkarīgi no tā, cik smagi trenējas un kādu meistarības līmeni sasnieguši.

Tas kaitē sporta garam.

CILVĒKTIESĪBAS

Dopinga kontroles programmas gādā, lai sportisti nelietotu aizliegtas vielas un metodes, tādējādi pildot atturētāja funkcijas.

Ja tiek konstatēts, ka sportists ir lietojis aizliegtu vielu vai metodi, tas nozīmē, ka noticis dopinga noteikumu pārkāpums, un parasti šis sportists noteiktu laiku nedrīkstēs piedalīties sacensībās.

Tomēr būtiski, lai sportisti, kuru pārbauzu rezultāti izrādījušies pozitīvi, tiktu aizsargāti no turpmākām sankcijām, kas neatbilst dabisko tiesību un pamata cilvēktiesību standartiem. Sportistu pārbauzu veicējiem ir jādarbojas, ievērojot NF un SF jurisdikciju; tieši šīs organizācijas parasti ir atbildīgas par sankciju noteikšanu. Ja radusies situācija, kad pozitīvais pārbaudes rezultāts rada bažas par cilvēktiesību ievērošanu, katrs gadījums ir jāizskata atsevišķi, un šādā gadījumā var būt nepieciešamas darbības un pasākumi, kas ir ārpus parastajām NF un SF dopinga kontroles procedūrām.

11. bloks

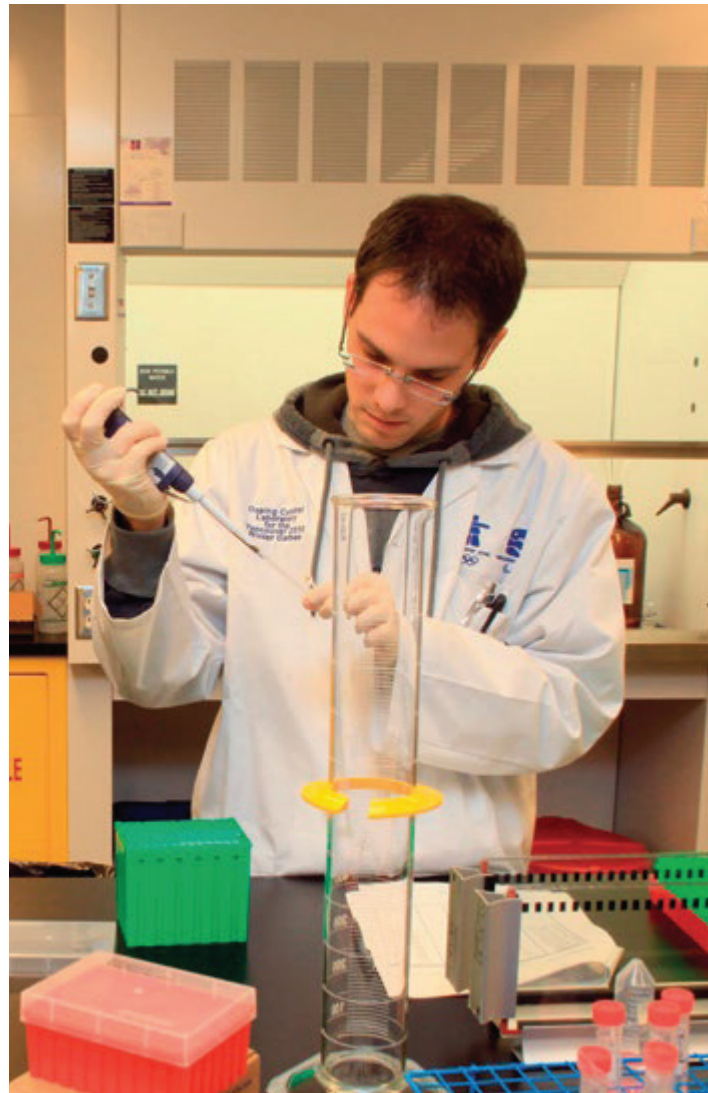

Aizliegto vielu un metožu lietošana rada ļoti reālus riskus, blakusparādības un negatīvas sekas veselībai.

Kas ir „sporta gars” un kā to var aizsargāt? Cik nopietni dopings apdraud nākamo paaudžu sportu?

Vai jūs iesaistāt sportistus sarunās par sporta vērtībām un ētisku uzvedību sacensībās un ārpus tām?

33. BLOKS

ARBITRĀŽA UN STRĪDU IZŠĶIRŠANA

- A. AR SPORTU SAISTĪTO STRĪDU IZŠĶIRŠANA
- B. SPORTA ARBITRĀŽAS TIESA (SAT)

A. AR SPORTU SAISTĪTO STRĪDU IZŠĶIRŠANA

„PĀRREDZAMI UN UZLABOTI STRĪDU IZŠĶIRŠANAS MEHĀNISMI IR JĀIEVIEŠ VISĀS SPORTA ORGANIZĀCIJĀS, VISOS LĪMEŅOS. VISI STRĪDI, KURUS NAV IESPĒJAMS ATRISINĀT DRAUDZĪGĀ VEIDĀ VAI ARĪ IZMANTOJOT VIETĒJO ARBITRĀŽU VAI MEDIĀCIJU, IR JĀNODOD SPORTA ARBITRĀŽAS TIESAS (SAT) IZSKATĪŠANAI.”

OLIMPISKAIS KONGRESS, 2009. G.

Kā jūs risināt ar sportu saistītos konfliktus savā sporta organizācijā? Kā jūsu organizācija var uzlabot konfliktu atrisināšanas mehānismus?

Mūsdienās sports plašāk ietekmē sabiedrību nekā jebkad agrāk. Reizē ar sporta popularitātes un klātesamības palielināšanos ir pieaudzis ar to saistīto juridisku strīdu skaits.

Sporta organizācijām ir jācenšas draudzīgi atrisināt ar sportu saistītos konfliktus, pēc iespējas neiesaistot tradicionālo valsts tiesu sistēmu. Šim nolūkam sporta organizācijas var izveidot neatkarīgas, neitrālas organizācijas konfliktu atrisināšanai vietējā līmenī, izmantojot mediāciju, samierināšanu vai arbitrāžu, paredzot

vajadzības gadījumā apelāciju iesniegšanas iespēju speciālās iestādēs, piemēram, Sporta arbitrāžas tiesā (SAT).

Strīdu izšķiršanai ne vienmēr vajag vērsties valsts tiesā. Privāttiesību strīdos iesaistītās puses noteiktās robežās var arī censties panākt risinājumu šim nolūkam izveidotajās nevalstiskajās iestādēs – arbitrāžas tribunālos. Neatkarīgu arbitrāžas tribunālu spriedumiem un lēmumiem ir tāds pats saistošs spēks kā valsts tiesu spriedumiem.

Sporta organizācijām ir jācenšas draudzīgi atrisināt ar sportu saistītos konfliktus.

B. SPORTA ARBITRĀŽAS TIESA (SAT)

Izmantojot arbitražu vai mediāciju, neatkarīgā Sporta arbitražas tiesa (SAT) palīdz izšķirt ar sportu saistītos strīdus, un tās spriedumi un lēmumi ir saistoši. SAT izveido arī olimpiskajām spēlēm un citiem nozīmīgākajiem pasākumiem paredzētos pagaidu tribunālus, kuru darbību reglamentē īpaši noteikumi un priekšraksti.

www.tas-cas.org

SAT darbojas Starptautiskās Sporta arbitražas tiesas padomes (ICAS) pārraudzībā un sadalīta divās palātās:

- Parastās arbitražas palāta, kas paredzēta strīdu izšķiršanai;
- Apelācijas arbitražas palāta, kas paredzēta ar federācijām, asociācijām un citām sporta organizācijām saistītu disciplināro tribunālu vai līdzīgu iestāžu lēmumiem saistīto strīdu izšķiršanai.

SAT sastāvā darbojas 400 šķīrējtiesneši no 91 valsts, kas izvēlēti, pamatojoties uz viņu profesionālajām zināšanām arbitražas un sporta likumu sfērā. SAT katru gadu pieņem izskatīšanai apmēram 300 lietu. Tiesas galvenais birojs atrodas Lozannā (Šveice), bet divi decentralizēti biroji atrodas Sidnejā (Austrālija) un Ņujorkā (ASV).

Turpmāk sniegts īss SAT darbības skaidrojums, vadoties pēc tās vietnē pieejamās informācijas.

KĀDI STRĪDU VEIDI VAR TIKT IZSKATĪTI SAT?

SAT izskatīšanai var iesniegt jebkādus strīdus, kas tieši vai netieši ir saistīti ar sportu. Tie var būt komerciāla rakstura (piemēram, sponsorēšanas līgumi) vai disciplināra rakstura (piemēram, dopinga lietas) strīdi, kas radušies sporta organizācijas pieņemtā lēmuma rezultātā.

KURŠ VAR NODOT LIETU SAT IZSKATĪŠANAI?

Jebkura rīcībbspējīga fiziska vai juridiska persona var vērsties SAT. To skaitā ietilpst sportisti, klubi, sporta federācijas, sporta pasākumu organizētāji, sponsori vai televīzijas kompānijas.

KĀDOS GADĪJUMOS NOTIKS SAT IEJAUKŠANĀS?

Lai strīdu nodotu SAT izskatīšanai, ir nepieciešama pušu rakstveida piekrišana. Puses var savlaikus

vienoties par jebkādu nākotnes strīdu nodošanu SAT arbitražai (piemēram, to paredzot organizācijas statūtos) vai vienoties par vērsanos SAT pēc strīda rašanās.

KĀDAS IR SAT PROCEDŪRAS?

No līgumsaistībām vai civiltiesiskajiem pārkāpumiem izrietošo strīdu izšķiršanai tiek izmantota parastās arbitražas vai mediācijas procedūra. No sporta organizāciju iekšējo iestāžu pieņemtajiem lēmumiem izrietošo strīdu izšķiršanai tiek izmantota apelācijas arbitražas procedūra.

KĀ TIEK UZSĀKTS STRĪDA IZSKATĪŠANAS PROCESS ARBITRĀŽAS TIESĀ?

Pusei, kura vēlas strīdu nodot SAT izskatīšanai, ir jānosūta SAT kancelejai iesniegums ar arbitražas izskatīšanas lūgumu (parastā procedūra) vai apelācija (apelācijas procedūra), kuras saturs ir atrunāts Sporta arbitražas kodeksā. Ja notiek apelācijas procedūra, puse var iesniegt apelāciju tikai tad, ja iesaistītajā sporta organizācijā ir izsmeltas visas iekšējās strīda izšķiršanas iespējas.

VAI LIETAS IZSKATĪŠANAS LAIKĀ PUSES VAR TIKT PĀRSTĀVĒTAS?

Puses var piedalīties personiski. SAT lietas izskatīšanas laikā tās var arī pārstāvēt vai palīdzību nodrošināt viņu izvēlēta persona, kurai nav obligāti jābūt juristam.

KĀ TIEK IZVĒLĒTI ŠĶĪRĒJTIESNEŠI?

Parasti lietas arbitražas izskatīšana notiek triju arbitru sastāvā. Ar pušu piekrišanu vai tad, ja SAT uzskata par pieņemamu, atkarībā no lietas rakstura un svarīguma var tikt iecelts viens arbitrs. Arbitriem ir jābūt neatkarīgiem un viņi nedrīkst būt bijuši nekādā veidā saistīti ar izskatāmo lietu.

KĀ DARBOJAS SAT ARBITRĀŽAS PROCEDŪRA?

Kad arbitražas lūguma iesniegums vai apelācija ir reģistrēta, atbildētājs iesniedz atbildi SAT. Pēc tam, kad puses ir veikušas papildu lietas izklāstus, tās tiek uzaicinātas uz lietas izskatīšanu, iesniedz pierādījumus un argumentē savu nostāju. Ja gala lēmums netiek paziņots tajā pašā dienā, to paziņo pusēm pēc dažām nedēļām (saskaņā ar apelācijas procedūru).

Izmantojot arbitrāžu vai mediāciju, neatkarīgā Sporta Arbitrāžas tiesa (SAT) palīdz izšķirt ar sportu saistītos strīdus.

KĀDAS IR ARBITRĀŽAS IZMAKSAS?

SAT tiesvedība paredz salīdzinoši pieticīgus izdevumus un samaksu par arbitru pakalpojumiem; to aprēķina pēc fiksētas izmaksu skalas, pieskaitot SAT izmaksu segšanu. Iesniedzot apelāciju pret SF disciplināru lēmumu, apelācijas procedūra ir bezmaksas, izņemot sākotnējo tiesas kancelejas nodevu 1000 Šveices franku apmērā.

CIK ILGI NOTIEK SAT ARBITRĀŽAS PROCESS?

Parastās procedūras ilgums – no 6 līdz 12 mēnešiem. Apelācijas procedūrā lēmums parasti tiek paziņots piecu mēnešu laikā pēc apelācijas reģistrācijas. Steidzamos gadījumos un pēc pieprasījuma SAT var ļoti īsā laikā noteikt pagaidu pasākumus vai apturēt lēmuma, par kuru tika iesniegta apelācija, izpildi.

VAI ARBITRĀŽAS PROCESS IR KONFIDENCIĀLS?

Parastā arbitrāžas procedūra ir konfidenciāla. Pusēm, arbitriem un SAT personālam ir pienākums neizpaust nekādu ar strīdu saistīto informāciju. Parasti tiesas lēmumi

netiek publicēti. Apelācijas arbitrāžas procedūra nenosaka īpašus konfidencialitātes noteikumus, tomēr arbitriem un SAT personālam ir pienākums lietās izskatīšanas laikā ievērot konfidencialitāti. Ja puses nav vienojušās citādi, SAT parasti var publicēt lēmumu.

KĀDI IR SAT PAZIŅOTIE LĒMUMI?

SAT paziņotais lēmums ir galīgs un pusēm saistošs no brīža, kad tas ir pusēm paziņots.

VAI VAR PĀRSŪDZĒT SAT LĒMUMU?

Vēršanās Šveices Federālajā tribunālā ir atļauta ļoti ierobežotos gadījumos, piemēram, jurisdikcijas neesamība, elementāro procesuālo noteikumu pārkāpšana (piemēram, lietas taisnīgas izskatīšanas tiesību pārkāpums utt.) vai nesavietojamība ar sabiedrisko kārtību.

KAS IR SAT MEDIĀCIJA?

Mediācija ir nesaistoša un neformāla procedūra, kas pamatojas uz vienošanos par mediāciju, kurā katra puse ar SAT mediators palīdzību labticīgi cenšas vienoties ar otru pusi, lai atrisinātu ar sportu saistīto strīdu.

34. BLOKS

GODĪGA SPĒLE

- A. KAS IR GODĪGA SPĒLE?
- B. NOTEIKUMI
- C. SPORTISKAIS GARS
- D. TEORIJAS IEVIEŠANA PRAKSĒ
- E. GODĪGAS SPĒLES VEICINĀŠANA

A. KAS IR GODĪGA SPĒLE?

„VISU SPORTISTU VĀRDĀ APSOLU, KA MĒS PIEDALĪSIMIES ŠAJĀS OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS, CIENĪDAMI UN IEVĒRODAMI NOTEIKUMUS, SASKAŅĀ AR KURIEM TĀS TIEK RĪKOTAS, NODODOTIES SPORTAM BEZ DOPINGA UN BEZ PREPARĀTU LIETOŠANAS, ĪSTENI SPORTISKĀ GARĀ, SPORTA SLAVAS UN SAVU KOMANDU GODA VĀRDĀ.”

SPORTISTU OLIMPISKAIS ZVĒRESTS

Olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijā viens sportists nodod zvērestu visu sportistu vārdā, un viena amatpersona nodod zvērestu visu tiesnešu, amatpersonu un treneru vārdā. Šie zvēresti uzliek dalībniekiem pienākumu ievērot spēļu rīkošanas noteikumus „īstēni sportiskā garā” – gan izpildot šos noteikumus, gan uzvedoties sportiskā garā. Termins „godīga spēle” attiecas uz šīm abām sfērām.

Godīga spēle ietver attieksmi un uzvedību, kas atbilst uzskatam par sportu kā ētisku nodarbi. Tas nozīmē noteikumu ievērošanu, taču vienlaikus nozīmē ne tikai to. Godīga spēle nozīmē uzvešanos pareizā garā, cieņas izrādīšanu citiem, cenšanos iejusties pretinieku ādā un atbilstošu rīcību. Godīga spēle ir pirmām kārtām katra cilvēka personiskas pārliecības jautājums.

Olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijā viens sportists nodod zvērestu visu sportistu vārdā.

Reģionālās federācijas, NF un SF palīdz izveidot godīgu spēli veicinošu vidi, nosakot un ieviešot noteikumus un nosacījumus, kā arī apmācot trenerus, tiesnešus, arbitrus, medicīnas darbiniekus un citas amatpersonas. Arī valdības un izglītības iestādes cilvēkiem palīdz izglītēt par godīgu spēli, vērstoties gan pie aktīvajiem dalībniekiem, gan sacensību skatītājiem. Vecākiem ir ļoti svarīga loma, lai bērniem iedvestu godīgas spēles garu, savukārt skatītāji un plašsaziņas līdzekļi var palīdzēt tās popularizēšanā.

Starptautiskā godīgas spēles komiteja (CIFP) nodarbojas ar godīgas spēles popularizēšanu visā pasaulē, palīdzot radīt tās uzplaukumam nepieciešamos apstākļus.

www.fairplayinternational.org

Kā varat nodrošināt, lai godīgas spēles vērtības izprastu ikviens, kurš ir saistīts ar jūsu sporta organizāciju?

B. NOTEIKUMI

Sports nav iespējams bez noteikumiem. Tas ir katra sportista interesēs, lai noteikumi tiktu ievēroti un to ievērošana tiktu nodrošināta, savukārt amatpersonas piemērotu sodus par to pārkāpšanu.

Olimpiskajās spēlēs nopietni un tīši pārkāpumi var tikt sodīti ar diskvalifikāciju, kā tas notika ar piecīņnieku, kurš pielāgoja savu paukošanas ieroci, lai sacensībās gūtu neatļautas priekšrocības. Efektīva tiesāšana un amatpersonu pienākumu pildīšana var sacensību laikā novērst un novērst lielāko daļu krāpšanās gadījumu.

Olimpiskie zvēresti nav tikai administratīvi pasākumi: tie ir svinīgi solījumi, kas sportistiem un amatpersonām uzliek personisku atbildību par noteikumu ievērošanu. Šī personiskā atbildība ir olimpisma pamatā.

NOTEIKUMU PĀRKĀPŠANA

Daži sportisti apzināti pārkāpj noteikumus un pieņem sodu, jo šāda

rīcība viņiem nodrošina priekšrocības. Piemēram, noteiktās situācijās futbolā ir izdevīgāk nospēlēt ar roku un ļaut, lai pretinieks izpildītu brīvsienu, nevis pieļautu pretinieku kombinācijas turpināšanos. Daži spēlētāji var apgalvot, ka šāda rīcība jau ir paredzēta noteikumos, un tādēļ ir pieļaujams spēles elements. Tomēr konkrētu noteikumu apzināta pārkāpšana ir pretrunā ar olimpisko zvērestu.

NETAISNA TIESĀŠANA

Dažkārt tiesneši pieļauj kļūdas, jo īpaši sporta veidos un sacensībās, kur novērtē stilu, piemēram, daiļlēkšanā, daiļslidošanā un mākslas vingrošanā, kur ir iespējamās netīšas tiesāšanas kļūdas. Tomēr dažkārt tiesnesis var apzināti tiesāt par labu kādas noteiktas valsts, valstu grupas, kontinenta vai etniskas grupas pārstāvjiem. Šāds favorītisms ātri sagrauj sacensības. Visu amatpersonu galvenais pienākums ir taisnīgi un objektīvi piemērot noteikumus, un šis pienākums ir atspoguļots visu tiesnešu un amatpersonu olimpiskajā zvērestā.

Godīga spēle nozīmē uzvešanos pareizā garā, cieņas izrādīšanu citiem, cenšanos iejusties pretinieku ādā un atbilstošu rīcību.

C. SPORTISKAIS GARS

1936. gada Berlīnes olimpiskajās spēlēs amerikānis Džese Ouenss (*Jesse Owens*) un vācietis Lucs Longs (*Luz Long*) tāllēkšanas sacensībās pēc četriem mēģinājumiem uzrādīja vienādu rezultātu – 7,87 metri. Longs deva padomu Ouensam par ieskrējieni, un pēdējā lēcienā Ouenss uzvarēja sacensībās ar 8,06 metru rezultātu. 80 000 skatītāju vētrainu aplausu pavadījumā abi sportisti gāja kopā pa laukumu, un viņu draudzību nespēja izjaukt pat Otrais pasaules karš.

1956. gadā Krišs Brašers (*Chris Brasher*) pirmais finišēja 3000 metru skrējienā ar šķēršļiem, taču uzreiz tika diskvalificēts par cita dalībnieka Ernsta Larsena (*Ernst Larsen*) kavēšanu pie ūdens šķēršļa. Ungāram Šandoram Rožņoi (*Sándor Rozsnyói*) sākotnēji tika piešķirta zelta medaļa, norvēģim Larsenam tika piešķirta otrā vieta, bet vācietim Heincam Lauferam (*Heinz Laufer*) – trešā vieta. Brašers iesniedza apelāciju: Rožņoi, Larsens un Laufers atbalstīja viņa apelāciju – katrs no viņiem zaudēja vienu

vienu kopvērtējumā, kad Brašera apelācija tika apmierināta un viņam tika atdota pirmā vieta.

1964. gada ziemas olimpiskajās spēlēs Insbrukā Lielbritānijas bobsleja divnieka ekipāža Robins Diksons (*Robin Dixon*) un Tonijs Nešs (*Tony Nash*) tieši pirms sacensību pēdējā brauciena atklāja, ka salūzusi viņu kamanu svarīga detaļa. Viņu itāļu sāncensī Eudženio Monti (*Eugenio Monti*) un Serdžo Sjørpaess (*Sergio Siorpaes*), kuri tobrīd bija uzrādījuši visātrāko laiku, piedāvāja britu pārim analogisku detaļu no savām kamanām – un briti izcīnīja zelta medaļu.

Šiem trim gadījumiem nav nekāda sakara ar noteikumu ievērošanu vai neievērošanu, taču tie demonstrē olimpiskā zvēresta otro daļu: „īstenu sportiskā garā”. Tie parāda, ka sacensību dalībnieki viens otru uztver kā draudzīgus sāncensus, nevis kā nīstamus ienaidniekus. Tieksmei pēc uzvaras ir jābūt roku rokā ar cietu un draudzīgu izturēšanos pret saviem sāncensiem.

Džese Ouenss un Lucs Longs – sāncensī un draugi 1936. gada olimpiskajās spēlēs Berlīnē.

D. TEORIJAS IEVIEŠANA PRAKSĒ

Visas dzīves laikā mēs apzināties, ko ir nepieciešams darīt, taču dažreiz tā nerīkojamies. Sporta sfēra ir tāda pati.

Daži pat elites līmeņa sportisti un treneri zina, saprot un apspriež olimpisma vērtības, taču tās neievēro. Sportisti var saprast, ka viņi nedrīkst pārkāpt noteikumus vai piekopt vardarbību, taču tik un tā drīkst atmaksāt.

Ja sportisti uzskata, ka vairums citu

sportistu pārkāpj noteikumus vai piekopt vardarbību, lieto preparātus, iebiedē pretiniekus vai amatpersonas, vai pieņem nelikumīgu atlīdzību, šādā gadījumā ir grūti viņus pārliecināt ievērot olimpisma vērtības. Viņi var atmest šādas vērtības, jo „visi tā dara”, „lai uzvarētu, tā ir jādara” vai „labie zēni paliek pēdējie”. Šāda attieksme var būt ļoti spēcīga, taču sportā tā nenosaka, kas ir patiesi pareizi un nepareizi vai labi un slikti.

E. GODĪGAS SPĒLES VEICINĀŠANA

Godīga spēle ir visaptveroši jāpopularizē ikvienam. Godīgas spēles popularizēšana pamudina visus sacensību sporta cienītājus ievērot tās principus.

DALĪBNIEMI

- Sadarbojieties ar komandas biedriem, treneriem, amatpersonām un pretiniekiem, izturieties pret viņiem ar cieņu.
- Apzinieties, ka spēle nepastāv bez pretiniekiem.
- Tiecieties sasniegt izcilību, gūstiet prieku un pilnveidojiet iemaņas, vienlaikus atzīstot ierobežojumus.
- Nemēģiniet iegūt negodīgas priekšrocības.
- Ziniet spēles noteikumus un spēlējiet atbilstoši to burtam un garam.
- Pieņemiet amatpersonu lēmumus – viņiem ir noteikumu interpretācijas tiesības.
- Nelietojiet rupju valodu un neaizvainojiet pretiniekus, trenerus vai skatītājus.

IZGLĪTOTĀJI

- Māciet bērniem lepoties ar saviem, kā arī citu sasniegumiem un pūliņiem.
- Iedrošiniet piedalīties ikvienam neatkarīgi no iemaņu līmeņa.
- Palīdziet bērniem saprast sportista cienīgas uzvedības nozīmi.
- Atcerieties, ka visiem bērniem nav vienāda vēlme nodarboties ar sporta aktivitātēm – nekādā gadījumā nepiespiediet bērnu piedalīties.
- Pārliecinieties, ka spēles laukums un aprīkojums ir drošs.
- Parādiet labu piemēru.
- Māciet skolniekiem, ka vardarbība nav pieņemama.
- Lieciet skolēniem apzināties, ka viņu redzētais dažu profesionālo sportistu spēles stils ne vienmēr ir godīgs vai sportista cienīgs.

TRENERI

- Rādiet piemēru spēlētājiem un skatītājiem.
- Māciet un ievērojiet sportista cienīgas uzvedības vērtības, kā arī prasiet, lai spēlētāji tās cienītu.
- Saglabājiet informētību savā sporta veidā, apmeklējot seminārus, lai uzzinātu jaunumus.
- Nekad nestrīdieties ar amatpersonām un treneriem spēlētāju vai skatītāju acu priekšā.
- Uzturiet un rīkojieties atbilstoši noteikumu burtam un garam, un norādiet pārkāpējus.

- Cieniet dalībniekus un izturieties pret viņiem kā pret personībām, atzīstot viņu dažādu līmeņu spējas.
- Lietojiet tikai konstruktīvu kritiku un mudiniet spēlētājus būt disciplinētiem un godīgiem.
- Neatbalstiet „uzvara par katru cenu” attieksmi.

AMATPERSONAS

- Uzturiet labas attiecības ar spēlētājiem un treneriem.
- Esiet ziņoši par spēles noteikumiem.
- Nodrošiniet sacensību tiesāšanas un spēlētāju līmeņa atbilstību.
- Nodrošiniet spēlētājiem un tiesnešiem piespriesto sodu izpildi.
- Uzturiet fiziskās sagatavotības līmeni, kas ir nepieciešams savu pienākumu pienācīgai izpildei.

VECĀKI

- Nekad nespiediet bērnus piedalīties sporta aktivitātēs.
- Nekad publiski neapstrīdīet amatpersonu lēmumu.
- Nemēģiniet īstenot savus sapņus, piespiežot bērnu.
- Uzziniet par bērna treneriem un noskaidrojiet, vai tie ir atbilstoši kvalificēti.
- Apmeklējiet kādu sava bērna treniņu un noskaidrojiet, vai treneris pret bērniem izturas taisnīgi.
- Parunājiet ar savu bērnu, lai saprastu, vai viņam patīk spēlēt un vai bērni mācās to, ka prieka gūšana, centieni gūt vislabākos rezultātus un sportista cienīga uzvedība ir svarīgi?
- Nekavējoties novērsiet konstatētās problēmas un informējiet citus vecākus, ja tas ir nepieciešams.
- Izslēdziet televizoru, ja skatāties sporta pārraidi un spēle kļūst vardarbīga, un paskaidrojiet bērniem, ka kaušanās un pāridarījumi sportā nav pieņemami.
- Popularizējiet godīgas spēles iniciatīvas, ko jūsu valdība sponsorē vietējā, provinciālā un nacionālā līmenī.

PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI

- Ziņojiet par godīgas spēles problēmām un situācijām.
- Nosodiet tādas parādības kā, piemēram, vardarbību, neētiskas stratēģijas, „taktiskus pārkāpumus”, rupju valodu un preparātu lietošanu.
- Atbalstiet amatpersonu lēmumus un akcentējiet spēles mērogu, nevis no vardarbības radiet sensāciju.

SKATĪTĀJI

- Neizsmeijiet spēlētājus.

- Veiciniet godīgu un meistarīgu spēli.
- Izrādiet cieņu amatpersonām.
- Nosodiet vardarbību.
- Uzvedieties ar cieņu.
- Izslēdziet televizoru, ja skatāties sacensībās un tajās izceļas kautiņš.

ADMINISTRATORI

- Izstrādājiet programmas, kurās akcentē prieka gūšanu no sporta un iemaņu pilnveidošanu.
- Pārliecinieties, ka šīs programmas sniedz vienādas iespējas visiem spēlētājiem neatkarīgi no vecuma, dzimuma, fiziskajiem dotumiem un iemaņu līmeņa.
- Pārliecinieties, ka ir pieejams atbilstošs aprīkojums un drošas būves.
- Iekļaujiet treneru apmācības programmā izglītošanu par sportista cienīgu uzvedību un godīgu spēli.
- Skaidri norādiet, ka nav pieņemama vardarbība un nesportiska uzvedība.
- Izveidojiet balvu par godīgu spēli.

- Nosodiet vardarbību, savu sporta būvi pasludinot par godīgas spēles zonu.

CITI

- Kā jebkura līmeņa sacensību, komandas vai sportista sponsors pieprasiet godīgas spēles principu ievērošanu.
- Kā reklāmdevējs neļaujieties savas produkcijas reklamēšanas kārdinājumam, izmantojot tēmas vai attēlus, kuru pamatā ir vardarbība sportā.
- Kā medicīnas darbinieks informējiet pacientus par nopietnām sekām, kādas rada vardarbība sportā, un publiski paudiet savas bažas.
- Kā komandas īpašnieks vai vadītājs publiski paudiet savu nostāju pret vardarbību sportā.
- Kā ievēlēts valdības pārstāvis paudiet savas bažas par vardarbību sporta pasākumos un izsakieties publiski par godīgu spēli.
- Kā publisks orators iekļaujiet savā runā godīgas spēles tēmas.

Godīga spēle ir visaptveroši jāpopularizē ikvienam.

Kā jūsu sporta organizācija jūsu treneriem un sportistiem popularizē godīgas spēles vērtības un uzvedību?

Ko jūs varētu darīt, lai olimpiskās dienas svinībās popularizētu godīgu spēli?

35. BLOKS

UZMĀKŠANĀS, PĀRIDARĪJUMI UN VARDARBĪBA SPORTĀ

- A. DROŠA UN ATBALSTOŠA VIDE
- B. UZMĀKŠANĀS UN PĀRIDARĪJUMI SPORTĀ
- C. VARDARBĪBA SPORTĀ
- D. UZMĀKŠANĀS UN PĀRIDARĪJUMU SPORTĀ NOVĒRŠANAS STRATĒGIJAS

A. DROŠA UN ATBALSTOŠA VIDE

„VISU SPORTĀ IEINTERESĒTO PUŠU PIENĀKUMS IR PIEŅEMT VISPĀRĪGOS DROŠA SPORTA PRINCĪPUS... UN IEVIEST UN PĀRRAUDZĪT DROŠA SPORTA POLITIKAS UN PROCEDŪRAS... KURĀS TEIKTS: VISIEM SPORTISTIEM IR TIESĪBAS, LAI PRET VIŅIEM IZTURĒTOS AR CIEŅU, TIKT AIZSARGĀTIEM PRET TĪŠU VARDARBĪBU.”

SOK KOPĪGAIS PAZIŅOJUMS: UZMĀKŠANĀS UN PĀRIDARĪJUMI (TĪŠA VARDARBĪBA) SPORTĀ, 2016. GADS

Vai jūs uzskatāt, ka jūsu sporta organizācijā ir sastopami uzmākšanās vai vardarbības gadījumi?

Uzmākšanās un pāridarījumi ir cilvēktiesību pārkāpumi, kas kaitē gan atsevišķu cilvēku, gan organizācijas veselībai.

Sportā tās palielina sportistu un citu personu ciešanas, kā arī rada juridiskus, finanšu un morālus zaudējumus sporta organizācijām. Neviens sporta veids nav pasargāts no šīm problēmām, kuras rodas jebkurā līmenī.

Pildot sportistu veselības sekmēšanas un aizsardzības lomu, SOK atzīst sportistu tiesības baudīt drošu un atbalstošu vidi. Ikvienas sportā iesaistītās personas pienākums ir atklāt un novērst uzmākšanos un pāridarījumus, kā arī attīstīt goda, cieņas un drošības kultūru. Sporta organizācijas ir atbildīgas par drošību, un tām ir jāparāda spēcīgas vadības spēja šādu parādību atklāšanā un izskaušanā. Veselīga sporta organizācija, kas sportistiem nodrošina iespējas, var veicināt uzmākšanās un pāridarījumu novēršanu gan sportā, gan ārpus tā.

🌐 www.olympic.org/sha

B. UZMĀKŠANĀS, PĀRIDARĪJUMI UN VARDARBĪBA SPORTĀ

Par spīti tam, ka sports sniedz labi zināmas priekšrocības, uzmākšanās un pāridarījumu rezultātā tam var būt arī negatīva ietekme uz sportista veselību, labklājību un integritāti.

Bieži uzmākšanās un pāridarījumi ir varas ļaunprātīgas izmantošanas sekas, un var izpausties uz jebkāda pamata, tostarp rase, reliģija, ādas krāsa, pārliecība, etniskā izcelsme, fiziskie dotumi, dzimums, seksuālā orientācija, vecums, invaliditāte, sociālais un ekonomiskais statuss, kā arī sportiskās spējas. Tas var notikt kā viens atsevišķs incidents vai incidentu virkne, var notikt klātienē vai tiešsaistē. Uzmākšanās un pāridarījumi var būt apzinātas, nevēlamas un piespiedu.

Dažādi uzmākšanās un pāridarījumu veidi var izpausties četrās formās, kas var notikt kā vairāku formu kopums vai atsevišķi. SOK šādi definē minētos pāridarījumu veidus:

- **Psiholoģiskie pāridarījumi** attiecas uz jebkādu izturēšanos vai nevēlamu rīcību, tostarp ieslēgšanu, izolēšanu, verbālu uzbrukumu, pazemošanu, iebiedēšanu un infantilizāciju, kas var pasliktināt sportista identitātes, pašcieņas un pašvērtības sajūtu.
- **Fiziskie pāridarījumi** attiecas uz jebkādu apzinātu un nevēlamu rīcību, piemēram, dunkāšanu, sišanu, speršanu, košanu vai dedzināšanu, kas rada fizisku traumu vai ievainojumu. Fiziskie pāridarījumi attiecas arī uz piespiedu vai nepienācīgu fizisku darbību

Uzmākšanās un pāridarījumi ir sastopami visos sporta veidos un visos līmeņos.

(piemēram, vecumam vai fiziskiem dotumiem neatbilstoša treniņu slodze, treniņi ar savainojumiem vai sāpēm), alkohola piespiedu lietošana un dopinga piespiedu lietošana.

- **Seksuāla uzmākšanās** attiecas uz jebkādu seksuālas dabas verbālu vai fizisku darbību, kas nav vēlama vai notiek tad, kad piekrišana ir gūta ar spaidiem, viltu vai nevar tikt sniegta. Seksuāla uzmākšanās var izpausties arī seksuālas vardarbības veidā.
- **Nolaidība** šajā gadījumā attiecas uz gadījumiem, kad treneris vai cita par aprūpi atbildīgā persona nenodrošina sportistam minimālo aprūpes līmeni, tādējādi nodarot kaitējumu, ļaujot citiem nodarīt kaitējumu vai radot sportistam draudošā kaitējuma risku.

IZPLATĪBA, RISKI UN SEKAS

Uzmākšanās un pāridarījumi ir sastopami visos sporta veidos un visos līmeņos. Visu vecumu un veidu sportisti ir pakļauti uzmākšanās un pāridarījumu riskam, taču vislielākais risks ir elites, invalīdu, bērnu un lesbiešu/geju/biseksuāļu/transseksuāļu (LGBT) sportistiem; psiholoģiskie pāridarījumi ir visu citu uzmākšanās un pāridarījumu veidu pamatā; turklāt sportisti var būt gan vaininieki, gan cietušie.

Uzmākšanās un pāridarījumi var izraisīt smagas negatīvas sekas sportistu fiziskai, sociālai un psiholoģiskai veselībai. Tas var izraisīt sportista rezultātu pasliktināšanos un vietas zaudēšanu komandā, kā arī var novest līdz psihosomatiskām kaitēm, nervozitātei, depresijai, atkarībām, sevis kaitējuma nodarīšanai un pašnāvībai. Uzmākšanās un pāridarījumu nodarītā kaitējuma sekas var pastāvēt ilgu laiku pēc tam, kad cietušie ir beiguši sportista karjeru.

Ar varu apveltīto cilvēku pasīva attieksme, neiejaukšanās, kā arī noliegšana un/vai klusēšana pastiprina uzmākšanās un pāridarījumu radīto psiholoģisko kaitējumu. Arī aculiecinieku nerīkošanās cietušajiem rada priekšstatu, ka uzmākšanās un vardarbīga uzvedība ir likumīgi un sociāli pieņemama un/vai sportā iesaistītie ir bezspēcīgi tam pretoties.

www.olympic.org/news/ioc-adopts-consensus-statement-on-sexual-harassment-and-abuse-in-sport

C. VARDARBĪBA SPORTĀ

Katru dienu ikvienā valstī notiek tūkstošiem sporta sacensību, kuros nav nekādas vardarbības. Tomēr kad notiek vardarbība, tā apdraud sportu un Olimpisko kustību. Pret to ir jāizturas nopietni.

VARDARBĪBA SPORTISTU VIDĒ

Jebkādas fiziskās aktivitātēs pastāv savainojumu risks, un tas palielinās situācijās, kad sportisti sevi nežēlo. Vispārīgi runājot, sportistiem ir pašiem jāizlemj, kādus riskus uzņemties, un pašu rīcības izraisīto savainojumu iespēja ir pieņemta par sporta sastāvdaļu. Tomēr nav saprātīgi, ja treneri un skolotāji mudina sportistus riskēt ar savu dzīvību vai veselību, ignorējot savas noslieces un veselo saprātu.

Vardarbība var būt sastopama tādos sporta veidos, kur fiziskam kontaktam nevajadzētu notikt. Amatpersonām ir jāizlemj, kurš ir vainīgais un vai rīcība bija tīša. Iespējams, nolūka noteikšana ir amatpersonu visgrūtākais uzdevums – tikai paši sportisti zina, vai viņi sacenšas atbilstoši sportiskajam garam.

Dažos sporta veidos spēcīgs fizisks kontakts ir neatņemama sastāvdaļa. Triecieni ar plecu un korpusu ir atzīti spēka paņēmieni ledus hokeja noteikumos, savukārt boksā agresīvs kontakts ir ne tikai atļauts, bet nosaka cīņas iznākumu.

Ja šāds fizisks kontakts ir atļauts, cik agresīvam tam ir jābūt, lai to uzskatītu par pārāk vardarbīgu? Kurš nosaka robežu?

Pašiem sportistiem ir būtiska loma, nosakot to, kas ir godīgi un negodīgi, savukārt sporta pārvaldes organizācijām savos noteikumos un publiskajos paziņojumos ir jāņem vērā olimpiskais draudzības veicināšanas mērķis. Jābūt noteiktām robežām tam, ko drīkst nodarīt draugam – pat sportā un pat tad, ja viņš vai viņa labprātīgi pieņem jūsu vardarbību. Draudzība ir galvenais kritērijs.

Treneriem, plašsaziņas līdzekļiem un skolotājiem var būt galvenā loma vardarbības apkarošanā. Jo īpaši treneri, iespējams, nav tieši iesaistīti vardarbības gadījumos, taču dažkārt viņi pārmērīgi mudina savus sportistus to piekopt. Sportisti mēdz rīkoties saskaņā ar savu treneru norādījumiem pat tad, kad

pašiem ir morālas šaubas.

Tieši tādēļ treneriem un skolotājiem ir milzīga atbildība par nevajadzīgas vardarbības izskaušanu no sporta.

SKATĪTĀJU VARDARBĪBA

Skatītāju vardarbība jau vairākus gadu desmitus ir problēma daudzos sporta veidos un daudzās valstīs. Par tās rašanās cēloņiem pastāv daudzas teorijas:

- Spēlētāju vardarbība laukumā izraisa skatītāju vardarbību tribīnēs.
- Tiesnešu lēmumi veicina skatītāju vardarbību.
- Līdzjutēji rada savas „sacensības” pret pretinieku līdzjutējiem.
- Kad līdzjutēji ir pulcējušies lielā skaitā un atrodas alkohola ietekmē, viņi rīkojas tā, kā nebūtu darījuši vienatnē.
- Cilvēki kļūst agresīvāki grupās un grupu vardarbības piemēri iedvesmo sekotājus.

Neatkarīgi no cēloņiem, līdzjutēju vardarbība būtiski ietekmē cilvēku attieksmi pret sportu, kas izpaužas gan spēļu apmeklēšanā, gan sporta atbalstīšanā savās kopienās. Tādēļ ir ļoti svarīgi jauniešiem iemācīt atbilstošas ētikas vērtības. Kopā ar politiskajām varas iestādēm sporta kustībai ir jārisina skatītāju vardarbības problēma un jāizstrādā tās izskaušanas pasākumi.

Dažos sporta veidos spēcīgs fizisks kontakts ir neatņemama sastāvdaļa.

D. UZMĀKŠANĀS UN PĀRIDARĪJUMU SPORTĀ NOVĒRSANAS STRATĒGIJAS

Sporta organizācijas var palīdzēt vardarbības un uzmākšanās izskaušanā, nosakot turpmāk minēto:

- sportistu aizsardzības politikas un procedūras;
- uzvedības kodeksi;
- izglītošanas un apmācības programmas;
- no pāridarījumiem cietušo sūdzību izskatīšanas un atbalsta mehānismi; un
- pārraudzības un vērtēšanas sistēmas, lai nodrošinātu vislabāk piemērotās prakses ievērošanu.

Katrai sporta organizācijai ir jāīsteno šādi pasākumi.

SOK ir izstrādājusi iniciatīvas, kas sporta organizācijām palīdz izstrādāt un īstenot politikas un procedūras, lai sportistus aizsargātu no sportā sastopamās uzmākšanās un pāridarījumiem.

Politikas ir kā paziņojumi par nodomu, kas parāda drošas un savstarpēji cieņpilnas vides izveidošanas apņemšanos. Tajās ir jānorāda nepieciešamie pasākumi saistībā ar tiesību, labklājības un aizsardzības veicināšanu. Šādas politikas ļauj organizācijām sūdzību vai apgalvojumu gadījumā rīkoties nekavējoties, objektīvi un taisnīgi, kā arī veikt nepieciešamos disciplināros pasākumus.

Prakses kodeksos tiek aprakstīti pieņemami uzvedības standarti, kuru ievērošana ļauj īstenot šīs politikas. Šādi uzvedības standarti skaidri nosaka, kas ir pieņemams un nepieņemams, kā arī palīdz samazināt seksuālas uzmākšanās, pāridarījumu un nepamatotu apsūdzību iespējas.

Visām sporta organizācijām:

- jāizstrādā uzmākšanās un pāridarījumu novēršanas politikas un procedūras;
- jāpārrauga to ieviešana;
- jānovērtē to ietekme uzmākšanās un pāridarījumu atklāšanā un samazināšanā;
- izstrādāt izglītošanas un apmācības programmas, lai novērstu uzmākšanos un pāridarījumus savā(-os) sporta veidā(-os);
- veicināt un kalpot par objektīvas,

cieņpilnas un ētiskas vadības piemēru; un

- veidot spēcīgas partnerattiecības, lai novērstu uzmākšanos un pāridarījumus.

Politikām ir:

- jāatklāj un jārisina šīs problēmas;
- jābūt skaidrām un vienkārši saprotamām;
- jāietver konsultācijas ar sportistiem;
- jāsaņem atbilstošas pārvaldes institūcijas (piemēram, valdes) apstiprinājums un tām ir jābūt iekļautām organizācijas statūtos un/vai noteikumos;
- jātiek plaši paziņotām, izmantojot publiskus informācijas līdzekļus, kā arī visaptverošu izglītošanas un apmācības stratēģiju;
- jāattiecas uz visām organizācijā iesaistītajām personām;
- jāpaziņo visu locekļu tiesības uz cieņu, drošību un aizsardzību;
- jāpaziņo, ka locekļu labklājībai ir vislielākā nozīme;
- jānosaka atbildīgās personas par politikas ieviešanu un ievērošanu;
- jānosaka, kas ir pārkāpums;
- jānosaka šādu pārkāpumu seku apjoms;
- jānosaka sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas procedūras;
- nodrošināt informāciju par to, kur sūdzībā iesaistītās puses var saņemt padomu un atbalstu;
- noteikt uzskaites veikšanas procedūras;
- nodrošināt vadlīnijas par trešo pušu veikto ziņošanu ("trauksmes celšana"); un
- jātiek regulāri pārskatītām un atjauninātām, sevišķi tad, kad notikuši būtiski organizācijas statūtu vai tiesību aktu grozījumi.

Sporta organizācijām ir jāpieņem noteiktiem uzdevumiem paredzēti uzvedības kodeksi, sniedzot norādes par prasītajiem uzvedības standartiem un nosakot skaidrus procesus nepieņemamas uzvedības izskaušanai, tostarp norādes par disciplināriem pasākumiem un sankcijām.

SOK ir izstrādājusi resursus, kas paredzēti uzmākšanās un pāridarījumu novēršanai sportā:
www.olympic.org/athlete365/library/safe-sport

Lai jūsu organizācija ir izstrādājusi atbilstošas politikas un procedūras, lai izskautu uzmākšanos un pāridarījumus sportā? Kā tās pieeju varētu uzlabot?

SADAĻA

5

164

PĀRVALDĪBA

5. sadaļā iekļautas četras galvenās tēmas: **pārvaldības spējas**, **vides pārvaldība**, **resursu pārvaldība** un **aktivitāšu pārvaldība**. Tajā sniegta informācija, norādījumi un instrumenti, lai palīdzētu sekmīgi pārvaldīt visas organizācijas, neatkarīgi no izmēra un to darbībā galvenokārt izmantotā personāla veida – brīvprātīgajiem, algotiem darbiniekiem vai abu apvienojuma.

1. TĒMA	PĀRVALDĪBAS PRASMES	166
36. bloks	Komunikācija	167
37. bloks	Līderība	178
38. bloks	Lēmumu pieņemšana	181
39. bloks	Problēmu risināšana	185
40. bloks	Laika pārvaldība	187
41. bloks	Sapulču vadīšana	188
42. bloks	Konflikta risināšana	190
2. TĒMA	ORGANIZĀCIJAS PĀRVALDĪBA	194
43. bloks	Jūsu darbības vide	195
44. bloks	Darbs partnerattiecībās	198
45. bloks	Sports un valsts iestādes	200
46. bloks	Labā pārvaldība	202
47. bloks	Satversmes	206
48. bloks	Galvenās lomas	208
49. bloks	Risku pārvaldība	214
50. bloks	Veselība un drošība	217
51. bloks	Aizsardzība un apdrošināšana	218
52. bloks	Informācijas tehnoloģija	221
3. TĒMA	RESURSU PĀRVALDĪBA	226
53. bloks	Projektu vadība	227
54. bloks	Stratēģiskā plānošana	230
55. bloks	Veiktspējas pārvaldība un novērtēšana	234
56. bloks	Darbs ar cilvēkiem	237
57. bloks	Personāla un brīvprātīgo apmācība	240
58. bloks	Finanšu pārvaldība un budžeta plānošana	242
59. bloks	Līdzekļu avoti	247
60. bloks	Reklāma un sponsorēšana	249
4. TĒMA	AKTIVITĀŠU PĀRVALDĪBA	254
61. bloks	Sporta brauciena plānošana	255
62. bloks	Sporta pasākuma organizēšana	261
63. bloks	Būvju pārvaldība un ekspluatācija	264
64. bloks	Sporta komandas atlase	266
65. bloks	Olimpisko spēļu misijas organizēšana	270

5. SADAĻA TĒMA

1

PĀRVALDĪBAS PRASMES

Lai savu paziņoto mērķu sasniegšanai sporta organizācijas varētu piešķirt un sadalīt līdzekļus, efektīvai pārvaldībai ir būtiska nozīme.

36. bloks	Komunikācija	167
37. bloks	Līderība	178
38. bloks	Lēmumu pieņemšana	181
39. bloks	Problēmu risināšana	185
40. bloks	Laika pārvaldība	187
41. bloks	Sapulču vadīšana	188
42. bloks	Konflikta risināšana	190

36. BLOKS

KOMUNIKĀCIJA

- A. KĀDĒĻ KOMUNIKĀCIJA IR SVARĪGA?
- B. EFEKTĪVA KOMUNIKĀCIJA
- C. KOMUNIKĀCIJAS VEIDI
- D. EFEKTĪVAS KOMUNIKĀCIJAS ŠĶĒRŠĻI
- E. KOMUNIKĀCIJAS STRATĒĢIJAS
- F. KOMUNIKĀCIJAS LĪDZEKĻI
- G. ATTIECĪBAS AR PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM
- H. KRĪZES KOMUNIKĀCIJA

Komunikācijai ir jābūt skaidrai, biežai un tajā ir jāiesaista visi.

A. KĀDĒĻ KOMUNIKĀCIJA IR SVARĪGA?

Komunikācija ir informācijas nodošana, lai ietekmētu vai iespaidotu citu personu izpratni, attieksmi vai uzvedību; tai ir absolūti nepieciešama cilvēku vadībā, lēmumu pieņemšanā un problēmu risināšanā.

Sporta pasaulē efektīvas komunikācijas spēja, iespējams, ir vissvarīgākā pārvaldības prasme, kurai ir būtiska loma organizācijas ilgtspējīgas izaugsmes un sekmju nodrošināšanā. Komunikācijai ir jābūt skaidrai, biežai un tajā ir jāiesaista visi.

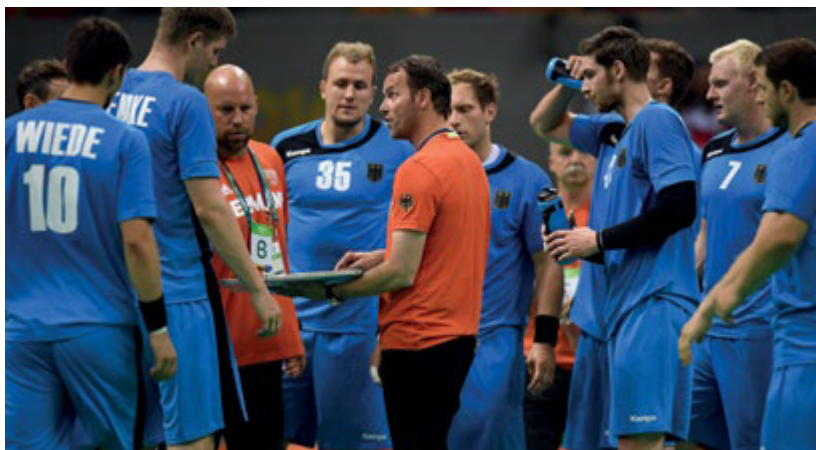
Lai sportā sasniegtu izcilību, sportistu,

treneru un administratoru efektīvai komunikācijai ir būtiska nozīme. Turklāt tā:

- palielina efektivitāti un samazina kļūdas;
- motivē cilvēkus turpināt darboties augstā līmenī;
- samazina ar nevajadzīgām kļūdām saistītos izdevumus; un
- palīdz noteikt ieinteresēto pušu prioritātes, tas ir sevišķi svarīgi sponsoriem un finansējošām organizācijām.

„IZCILU VĒSTĪJUMU PAMATĀ IR JĀBŪT PATIESIEM, IZCILIEM STĀSTĪJUMIEM... TAS NAV ŠABLONS. VIENMĒR PASTĀV NOTEIKTAS LIETAS, KURAS IR JĀAPSVĒR. TAČU TAS, KĀ TĀS LIETO UN KĀ TĀS MAINĀS – TĀ IR MĀKSLA.”

MAIKS LĪ (MIKE LEE), BIJUŠAIS LONDONAS 2012. GADA OLIMPISKO SPĒĻU RĪKOŠANAS PIETEIKUMA KOMUNIKĀCIJU UN SABIEDRISKO ATTIECĪBU DIREKTORS, 2011. GADS

B. EFEKTĪVA KOMUNIKĀCIJA

Lai atklātu saviem mērķu īstenošanai visefektīvāko komunikācijas līdzekli un veidu, apdomājiet šādus trīs jautājumus:

- **Kāda ir jūsu mērķauditorija?**
Sava informācija jums ir jāpasniedz mērķauditorijai atbilstošā veidā. Piemēram, saziņā ar bērniem lietojiet lielus burtus vai pat attēlus.
- **Kāds ir komunikācijas mērķis?**
Rakstveida komunikācija parasti tiek izmantota formālākiem mērķiem.
Piemēram, sponsorēšanas līgumu jūs sastādītu rakstveidā, savukārt komandas sastāvu varētu paziņot mutiski.
- **Kāds informācijas apjoms ir nepieciešams komunikācijai?**
Lielāka apjoma un sarežģītāku informāciju ir vēlams izplatīt rakstveidā, lai cilvēki varētu uz to atsaukties.

MĒRĶAUDITORIJAS

Kā sporta organizācijai jums vajadzēs komunicēt ar vienu vai vairākām turpmāk minētajām grupām:

- **Kolēģi sportā**
Sportisti, treneri, amatpersonas, brīvprātīgie, skolotāji un skatītāji.
Visticamāk, jūsu galvenā

komunikācija būs vērsta uz šo grupu.

- **Kopiena**
Atpūtas nodaļām, sporta klubu administratoriem, sabiedrisko klubu vadītājiem un plašsaziņas līdzekļiem ir jātiek informētiem par jūsu organizācijas pašreizējo darbību.
- **Rajons**
Rajona sporta organizācijas, sponsori, universitātes/koledžas un plašsaziņas līdzekļi. Efektīva komunikācija ar šo grupu nodrošinās jūsu programmu plašāku atbalstu.
- **Reģions (province)**
Reģionālās valsts ministrijas, provinces pārvaldes iestādes, amatieru sporta organizācijas, treneru un tiesnešu federācijas, jaunatnes un atpūtas nodaļas un plašsaziņas līdzekļi.
- **Valsts**
Nacionālās sporta pārvaldes iestādes, valdības departamenti, treneru un tiesnešu organizācijas, profesionālās organizācijas.
- **Starptautisks**
SF, SOK, Olimpiskā solidaritāte un citas starptautiskās organizācijas.

C. KOMUNIKĀCIJAS VEIDI

VIENPUSĒJA KOMUNIKĀCIJA

Tā ir informācijas vai norādījumu sniegšana, nelūdzot vai neprasot tūlītēju atbildi. Kā piemēri minami paziņojumi, informācija preseī un programmu informācija. Vienpusēja komunikācijai ir jābūt vienkārši, skaidri formulētai un saņēmējam būtiskai. Vienpusējas komunikācijas trūkums – nav iespējams zināt, vai informācija tika saņemta vai uztverta paredzētajā veidā.

DIVPUSĒJĀ KOMUNIKĀCIJA

Tā ir informācijas sniegšana, lūdzot vai pieprasot tūlītēju atbildi. Kā piemēri minami sapulces un konferences, kā arī viedokļa

paušanu prasošie rakstveida komunikē. Šīs metodes priekšrocība – pārpratumus var nekavējoties novērst. Varat sniegt tik niecīgu vai lielu informācijas apjomu, cik nepieciešams, un skaidrojumam izmantot ķermeņa valodu.

KLAUSĪŠANĀS

Klausīšanās spēja ir vēl viens būtisks komunikācijas līdzeklis: svarīgi ir dzirdēt nodoto informāciju, nevis tikai pievērst uzmanību vārdiem. Centieties parādīt, ka jūs interesē teiktais un jūs sapratāt vēstījumu.

D. EFEKTĪVAS KOMUNIKĀCIJAS ŠĶĒRŠĻI

Iespējams, sportā spēja efektīvi komunicēt ir vissvarīgākā vadības prasme.

**Kādi ir efektīvas komunikācijas šķēršļi jūsu organizācijā?
Kā jūs nākotnē uzlabosiet komunikāciju?**

Vairāki faktori var traucēt vai kavēt efektīvu komunikāciju. Šie šķēršļi un uzvedības veidi apdraud jūsu organizācijas sekmīgu darbību, tādēļ jums ir jāatrod to pārvarēšanas līdzekļi.

Piemēram, potenciālie šķēršļi ir:

- fiziski šķēršļi, piemēram, trokšņu radītie traucējumi;
- valodas šķēršļi, piemēram, žargons, tehniskie termini vai klišejas;
- satraukuma, apdraudējuma, baīļu un aizdomu sajūta;
- nervozitātes, kautrīguma vai neatbilstības sajūta;
- statuss, vara, pilnvaras un dienesta stāvoklis, kas ietekmē cilvēku komunikācijas uzņēmību;
- personiska nepatika, sens naids un iesakņojusies nemainīga nostāja noteiktos jautājumos;
- dalības stils – pārmērīgi, pārāk skaļi, pārāk maz vai vienaldzīgi;
- ar pārākuma apziņu, aizbildniecisks runas veids;
- aizsardzības tipa izturēšanās, paštaisnums vai kategoriska attieksme pret idejām pat tad, ja atklāti jauni fakti; un
- augstprātība vai iedomība.

E. KOMUNIKĀCIJAS STRATĒGIJAS

Komunikācijas stratēģija ir detalizēts plāns, lai jūsu organizācijas komunikāciju vadītu iekšēji (darbinieki) un ārēji (ieinteresētās personas un sabiedrība), palīdzot

jūsu organizācijai efektīvāk sazināties. Tā pamatojas uz organizācijas mārketinga stratēģiju, kas savukārt izriet no organizācijas stratēģiskā plāna.

Jūsu komunikācijas stratēģijai ir jāievēro pamatstruktūra atbilstoši jūsu uzdevumiem, auditorijai un vēstījumiem, taču tai ir jāsaturs arī specifiska informācija, piemēram, darbu plāni un grafiki. Stratēģijas izstrādē iesaistiet savu komandu un visu organizāciju, un nodrošiniet tās pilnīgu atbilstību organizācijas vispārīgai stratēģijai.

Komunikācijas stratēģijas izstrādē uzdodiet sev šādus sešus jautājumus.

UZDEVUMI – KĀDĒĻ JUMS IR NEPIECIEŠAMA STRATĒGIJA?

Komunikācijas darbībām ir jākalpo plašāko jūsu organizācijas uzdevumu izpildei. Pirms izstrādāsiet komunikācijas stratēģiju, izklāstiet, kādēļ to veidojat un kādu mērķi ar to cerat sasniegt. Jums ir jāņem vērā savas organizācijas loma un funkcijas, tās darbības sfēra un sasniedzamie mērķi.

Jūsu organizācijas vēstījumu galvenie elementi ir stratēģiska mērķu noteikšana un konsekvence.

AUDITORIJA – KO JŪS VĒLATIES PIESAISTĪT?

Norādiet visas personas un organizācijas, ar kurām jums ir nepieciešams sazināties – gan esošo, gan mērķauditoriju: nacionālās sporta asociācijas, klubi, līgas, sportisti, sponsori, līdzjutēji, ieinteresētās personas, valsts iestādes utt. Jūs vieglāk varēsiet noteikt savas komunikācijas prioritātes, kad sapratīsiet, kādi auditorijas veidi būs ieinteresēti jūsu organizācijas dažādos darbības aspektos.

VĒSTĪJUMI – KO JŪS VĒLATIES PATEIKT?

Jūsu organizācijas vēstījumu galvenie elementi ir stratēģiska mērķu noteikšana un konsekvence. Jūsu vēstījumiem ir jābūt auditorijai būtiskiem un atbilstoši. Svarīgi, lai visas ieinteresētās personas saprastu jūsu organizāciju, tādēļ jūsu vēstījumiem vienmēr ir jābūt saistītiem ar jūsu organizācijas galvenajiem uzdevumiem un vērtībām.

LĪDZEKĻI – KUR UN KĀDĀ VEIDĀ JŪS VĒLATIES SAZINĀTIES?

Nosakiet, kādi līdzekļi un darbības ir vislabāk piemēroti jūsu galveno vēstījumu nodošanai, un pielāgojiet tos atbilstoši savā rīcībā esošajam laikam, cilvēku un finanšu resursiem. Jūsu plašsaziņas līdzekļu plānā ir jāiekļauj šādi elementi:

- Komunikācija: reklamēšana, sabiedriskās attiecības (PR), sponsorešana, ielu mārketingas, sociālie plašsaziņas līdzekļi utt.
- Plašsaziņas līdzekļi: primārie – vissvarīgākie mediji un lielākā jūsu budžeta daļa, kā arī sekundārie, kuri papildina primāros. Piemēram, lai sportistu aprindās popularizētu dopinga apkarošanas pasākumus, varat izmantot reklāmas plakātus (primārais medijs) un sociālos plašsaziņas līdzekļus (sekundārais medijs). Katram medijam ir jābūt piemērotam noteiktiem mērķiem.
- Biežums: plānošana un aptvērums.

BUDŽETS – CIK TAS IZMAKSĀS?

Savlaikus nosakiet finansēšana avotus un izstrādājiet stratēģiju, kas iekļausies budžetā.

VĒRTĒJUMS – CIK TĀ BIJA SEKMĪGA?

Noteikti novērtējiet savas stratēģijas efektivitāti ar iekšējo un ārējo auditoriju. Regulāra pārraudzība – uzskaitiet savas tīmekļa vietnes apmeklējumu skaitu, novērtējiet atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos utt.; tas palīdzēs kontrolēt procesu un, ja nepieciešams, veikt grozījumus.

F. KOMUNIKĀCIJAS LĪDZEKĻI

Katrai organizācijai ir daudzi līdzekļi saziņai ar sabiedrību. Šajā sadaļā norādīti vairāki vissvarīgākie līdzekļi, izņemot plašsaziņas līdzekļus, kuri detalizētāk tiek apskatīti šī bloka G sadaļā.

KORPORATĪVĀ VIZUĀLĀ IDENTITĀTE

Nosaukums, korporatīvais logotips, krāsas un burtveidols veido organizācijas identitāti, nodrošinot tās pastāvīgu tēlu un popularizējot zīmolu. Jo īpaši tieši logotipi ļauj organizācijai kļūt uzreiz atpazīstamai.

PREČU ZĪMES

Preču zīmes ir izcelsmes zīmes, kas norāda organizācijas tēlu vai produktu. Tās var būt vārdi vai nosaukumi, simboli, cipari, krāsas, formas vai pat skaņas vai smaržas. Tie ir vērtīgi aktīvi, kas veido uzticēšanos, pārliecību un uzticību jūsu organizācijai vai pasākumam. Ar to saistīto prestižu un uzticamību var izmantot kā komerciālo aktīvu.

VĒSTNIEKI

Vēstnieki ir aktīvie vai karjeru beigušie sportisti, kuri ir sasnieguši izcilību sportā vai devuši būtisku ieguldījumu sporta attīstībā, un pašlaik pozitīvā veidā pārstāv organizāciju. Vēstnieki iemieso organizācijas vērtības un ētiku.

DRUKĀTIE MATERIĀLI

Drukātie reklāmas materiāli ir lielisks jūsu organizācijas popularizēšanas līdzeklis. Turpmāk norādīti daži piemēri. Daudzus materiālus var publicēt arī elektroniski un izplatīt tiešsaistē.

- **Plakāti/skrejlapas**
Noderīgi noteikta pasākuma popularizēšanai.
- **Oficiālās programmas**
Tās parasti pārdod vai izdala sacensību norises vietās, un tajās var tikt izklāstīti noteikumi, norādīti sastāvi un praktiska informācija.
- **Bukleti, žurnāli un gadagrāmatas**
Oficiālas publikācijas par vispārīgākām tēmām.

- **Gada ziņojumi**
Oficiālas publikācijas ar aizvadītā gada pasākumu un finanšu rādītāju kopsavilkumu.

DIGITĀLIE LĪDZEKĻI

Izmantojot tīmekļa vietnes, informatīvos biļetenus, sociālos plašsaziņas līdzekļus un citas digitālās platformas, ikviens var tieši piekļūt visai jūsu organizācijas informācijai un ziņām. Plašais digitālo plašsaziņas līdzekļu klāsts prasa kompleksu pieeju.

- **Tīmekļa vietne**
Tajā jūs demonstrējat savu identitāti un kvalifikāciju. Jūsu tīmekļa vietnei ir jābūt reaģējošai un ērti lietojamai, tā pēc būtības ir jāiedala divās daļās: oficiālais saturs, kurā izklāstāt savas organizācijas misiju, nākotnes redzējumu un uzdevumus, kā arī citu svarīgāko informāciju, piemēram, rezultātus; un izklaides saturs ar ziņām, attēliem, video, sociālo tīklu saitēm utt.
- **Informatīvie biļeteni**
Informācijas tiešas nodošanas līdzeklis savās sporta aprindās un ieinteresētajām personām.
- **Sociālie plašsaziņas līdzekļi**
Aizvien populārākas un pamanāmākas sociālo plašsaziņas līdzekļu platformas pastāvīgi pilnveidojas, to apjoms pieaug un skaits palielinās. Sociālie plašsaziņas līdzekļi ir komunikāciju līdzeklis un lielisks veids saziņai ar saviem līdzjutējiem, taču nav pašmērķis.

Vēstnieki iemieso organizācijas vērtības un ētiku.

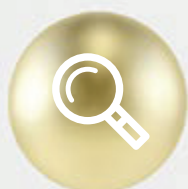

Kādi ļoti svarīgi faktori ir jāņem vērā, uzsākot savas organizācijas sociālo plašsaziņas līdzekļu projektu?

SOCIĀLO PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU IZMANTOŠANA

SOCIĀLIE PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI JUMS NODROŠINA TIEŠU PIEKĻUVI SAVĀM KOPIENĀM UN TO ATSAUKSMES PAR JEBKURU TĒMU, KURU VĒLATIES APSPRIEST. KAD VEIDOJAT SAVU KLĀTBŪTNI SOCIĀLAJOS PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻOS, PIEVĒRSIET UZMANĪBU ŠĀDIEM JAUTĀJUMIEM:

1. PĀRSKATS

Pirms sociālo plašsaziņas līdzekļu projekta uzsākšanas novērtējiet savu pašreizējo klātbūtni sociālajos plašsaziņas līdzekļos:

- Kur es esmu?
Analizējiet savu klātbūtni sociālajos plašsaziņas līdzekļos, salīdzinot ar savu kolēģu un konkurentu klātbūtni.
- Kādā kontekstā?
Izpētiet vidi, lai izlemtu, vai jūsu mērķi ir lokāli vai globāli, valsts vai starptautiskajā mērogā.
- Kāda ir mana mērķauditorija?
Apsveriet, kādas auditorijas uzmanību vēlaties piesaistīt – jauniešus vai gados vecākus cilvēkus, sportistus/trenerus vai publiku.

2. MĒRĶI

Salīdziniet savus mērķus ar lietotāju cerībām.

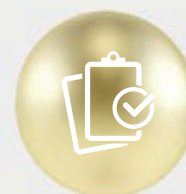
- Mani mērķi:
Ko es vēlos?
Kāda ir jākļūst manai organizācijai?
- Lietotāju cerības:
Kādas ir viņu intereses?
Kas viņus motivē?
Vai viņu cerības atbilst maniem mērķiem?

3. TAKTIKA

Kā es varu sasniegt savus mērķus?

Lai paplašinātu savu klātbūtni sociālajos plašsaziņas līdzekļos, jums ir jāizmanto dažādas metodes: „stāstījumu” kampaņas, iesaistot visas ieinteresētās personas (tostarp sportistus un sponsorus), popularizēšanas pasākumi ar viktorīnām un dāvanām, satura atlase (citu organizāciju būtisko publikāciju atlasīšana un kopīgošana) utt.

4. DARBĪBAS

Kāds ir mans rīcības plāns?

Nosakiet savu balsi iekšējā (kopienas vadītāji, speciālisti, vadība utt.) un/vai ārējā (galvenās personas, vēstnieki) komunikācijā un izplānojiet saturu, vēstījumus, pasākumus, publicēšanas biežumu, toni un stilu.

5. RESURSI

Kādi ir mani resursi?

Iespējams, jums vajadzēs kopienas vadītāju, tīmekļa vietņu izstrādātāju/noformētāju, satura producentu, tehnisko atbalstu un vēstnieku.

6. IZMĒRĪŠANA

Kā varu izmērīt savas kampaņas sekmes?

Ar sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem izveidotās kopienas ir vērtīgas vairāku iemeslu dēļ. Jums ir jāizmēra lietojumi, uzvedības paradumi, kontakti un tīklošanas iespējas, jānovērtē reputācijas atsauksmes un jākontrolē interaktīvā piedalīšanās.

G. ATTIECĪBAS AR PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM

Plašsaziņas līdzekļi ir jebkuras publicitāti un ievēribu alkstošas organizācijas svarīgs instruments. Plašsaziņas līdzekļus varat iesaistīt dažādos veidos – pastāvīgai sadarbībai vai vienreizēju notikumu un pasākumu popularizēšanai.

PARTNERATTIECĪBAS AR PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM

Pēc savas komunikācijas stratēģijas izstrādes jums jācenšas izveidot partnerattiecības ar plašsaziņas līdzekļiem, lai šādi gūtu iespēju nodot savu vēstījumu plašākam adresātu lokam. Šādi jūs varēsiet ietaupīt naudu, ja varēsiet dalīties ar plašsaziņas līdzekļu atspoguļošanas, reklamēšanas vai tiešsaistes klātbūtnes priekšrocībām (privileģēta vai ekskluzīva piekļuve sportistiem vai vadošām amatpersonām, VIP ielūgumi).

PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU KANĀLI

Plašsaziņas līdzekļu kanāli vai mārketinga kanāli ir jūsu vēstījuma nodošanas līdzekļi. Plašsaziņas līdzekļu kanāli iedalāmi divās galvenās kategorijās: tradicionālie plašsaziņas līdzekļi, piemēram, laikraksti, žurnāli, radio, televīzija un reklāmas plakāti; un digitālie plašsaziņas līdzekļi, tostarp tīmekļa vietnes, emuāri, informatīvie biļeteni, sociālie tīkli, mobilās lietotnes un digitālie izdevumi.

PRESES KONFERENCES

Preses konference ir rutīnas pasākums plašsaziņas līdzekļu darbībā. Ja stāsts nav uzmanības vērts, preses konference ir žurnālistu laika izniekošana. Sarīkot preses konferenci vēlams tikai sakarā ar īpašiem notikumiem. Rutīnas paziņojumiem labāk izmantot informāciju preseī.

Pastāv divi preses konferences veidi: īpašu notikumu paziņošanai un žurnālistu komunikācijai ar nozīmīgām personām. Abos gadījumos publicista uzdevums ir atvieglot komunikāciju starp primāro informācijas avotu (personību) un plašsaziņas līdzekļiem.

Preses konferences ir jāsarīko vienu

dienu pirms paredzamā notikuma, ja galvenais mērķis ir laikraksti, vai notikuma dienā, ja mērķis ir televīzija. Pirms preses konferences laika paziņošanas nosakiet plašsaziņas līdzekļiem paredzētos termiņus. Parasti preses konferenci vislabāk sarīkot pirms pusdienlaika.

- **Iekārtojums**
Nodrošini pietiekamu vietu fotogrāfiem, operatoriem un radio aprīkojumam. Izvietojiet mēbeles, lai visiem plašsaziņas līdzekļiem nodrošinātu piekļuvi galvenajam informācijas avotam. Labs rezultāts tiek iegūts, novietojot galdu ar sēdvietām nodrošinātas auditorijas priekšā.
- **Audiovizuālie palīgmateriāli**
Protams, šie materiāli palīdzēs nodot vēstījumu, taču parasti tie nespēj aizvietot slavenas personības. Pārliecinieties, ka visi palīgmateriāli ir pieejami un darbojas pareizi.
- **Preses konferences ilgums**
Ievadām un runām jābūt īsām, pēc tam ļaujiet plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem uzdot jautājumus. Kad jautājumi sāk izsīkt vai atkārtoties, noslēdziet preses konferences oficiālo daļu.
- **Izmantojiet iztēli un radošumu**
Sniedziet plašsaziņas līdzekļiem to, ko viņi vēlēties paziņot.
- **Attiecības ar sarežģītiem plašsaziņas līdzekļiem**
Centieties izveidot pozitīvas attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem pat tad, ja tie šķiet neobjektīvi vai ciniski. Jūsu darbu atvieglos precīza un noderīga materiāla savlaicīga nodrošināšana. Ja informācijas avots vai žurnālists ir šķietami nepamatoti kritisks, tieši vērsieties pie viņiem. Jūsu galvenajām runas personām ir jābūt labi informētām, lai plašsaziņas līdzekļi saņemtu informāciju, ko jūsu organizācija vēlas sniegt. Jūsu attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem uzlabos arī piekļuves nodrošināšana sportistiem un interesanti stāsti.

Plašsaziņas līdzekļi ir jebkuras publicitāti un ievēribu alkstošas organizācijas svarīgs instruments.

- **Savu sponsoru atbalstīšana**
Piemērotā situācijā noteikti iesaistiet savus sponsorus preses konferencē vai pieminiet informācijā presei.
Parasti tas izpaužas sadarbībā vēstījuma nodošanā vai viņu atzinīga novērtēšana vai iesaistīšana ar preses konferenci vai reāli saistītajā mutiskā vai rakstveida komunikācijā.

PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM PAREDZĒTIE KOMPLEKTI

Jebkura svarīga paziņojuma vai pasākuma laikā nodrošiniet plašsaziņas līdzekļiem paredzētos komplektus ar noderīgu informāciju. Šajā plašsaziņas līdzekļiem paredzētajā komplektā ir jāietilpst:

- titullapa un satura rādītājs;
- visu sagatavoto runu teksts, ko vēlaties izplatīt;
- īss ziņojums presei ar runu svarīgāko tēžu kopsavilkumu;
- faktu lapa ar visu svarīgāko personu biogrāfijas datiem vai pasākumu vēsturi un/vai informācija par projektu un tajā ieinteresētajām pusēm;
- attēli, vēlams tiešsaistes saite uz vietni, kur tos var lejupielādēt;
- pasākumu programma un norises vietas;
- informācija par sponsoriem un praktiska informācija, piemēram, datumi, biļešu cenas un kontaktinformācija.

INFORMĀCIJA PRESEI

Īstu ziņu publicēšana informācijai presei parasti atvieglo plašsaziņas līdzekļu darbu. Savukārt kļūdaina vai nebūtiska satura informācija presei var ļoti apgrūtināt žurnālistu darbu, izraisot negatīvu reakciju. Veiksmīgai informācijai presei ir lietotājam draudzīgā veidā jāpiesaista plašsaziņas līdzekļu uzmanība būtiskam ziņojumam.

Informācijas presei vissvarīgākā daļa ir sākums jeb ievaddaļa, kurā ir jābūt izklāstītai stāstījuma būtībai un jāsniedz atbildes uz sešiem galvenajiem jautājumiem. Ievadam ir jābūt maksimāli kodolīgam (ideālā variantā viens teikums, maksimāli divas rindkopas). Noskaidrojiet vissvarīgāko informāciju. Tas palīdzēs redaktoram nepieciešamības gadījumā saīsināt stāstu, kā arī ļaus lasītājam ātri gūt labu priekšstatu par stāstu.

Ievadam ir jāsniedz atbildes uz šādiem jautājumiem:

- Kas ir iesaistīts?
- Kas notiek?
- Kad tas notiek?
- Kur tas notiek?
- Kādi ir darbības/pasākuma iemesli?
- Kā tas notiek?

Kad ievads ir uzrakstīts, pārējam informācijas tekstam tas ir jāatbalsta un jāpaskaidro. Centieties ievērot turpmāk minētās vadlīnijas:

- Nosakiet stāsta galveno mērķi

un koncentrējiet stāstījumu uz to.

- Lietojiet vienkāršu teikumus darāmajā kārtā.
- Izvairieties no liekvārdības – izsakieties skaidri, kodoļīgi un precīzi.
- Nelietojiet nesaprotamu žargonu un izskaidrojiet jebkādu ar sportu saistīto terminoloģiju.
- Lielu, līdzīgu datu bloku demonstrēšanai izmantojiet sarakstu, grafikus vai tabulas. Statistikas datus un rezultātus gandrīz vienmēr ir labāk demonstrēt šādā veidā.
- Teikumu skaitam rindkopā ir jābūt iespējami mazākam, lai tekstu varētu vieglāk lasīt.

Ziņu stāstam ir jābūt objektīvam vēstījumam, nevis viedokļa paušanai. Ievērojiet šādas vadlīnijas:

- Ja vien tie nav zināmi fakti, visiem ziņu stāsta apgalvojumiem ir jābūt saistītiem ar noteiktu avotu.
- Emocionāli piesātināti vārdi var graut žurnālista objektivitāti.
- Nelietojiet apzīmētājus, piemēram, „visliktākais”, „brīnišķīgs” un „perfekts”, kad var mazināt žurnālista objektivitāti.

ĀRĒJĀS ATTIECĪBAS

Savas organizācijas popularizēšanai varat izmantot visus sabiedrisko attiecību veidus, piemēram, kā lektoram un/vai klausītājam piedaloties konferencēs un semināros vai piedaloties valsts vai starptautiska mēroga izstādēs.

PĀRSKATU RAKSTĪŠANA

Pārskati ir efektīvs veids, kā pierakstīt informāciju un to sniegt sapulcēs. Varat būtiski ietaupīt laiku, savlaikus nosūtot pārskatus komitejas locekļiem. Lai informētu par noteiktu tēmu, savā pārskatā iekļaujiet šādus elementus:

- **Ievads**
Pamatojums, vēsture, iesaistīto personu saraksts un viņu lomas.
- **Metodoloģija**
Kā rīkojāties/darbojāties un kādēļ.
- **Rezultāti**
Konstatējumi – kas notika, kas tika novērots utt.
- **Secinājums**
Pārskata kopsavilkums un ieteikumi.

Piemēram, ja jūs kā komandas vadītājs atskaitāties par komandas braucienu, jums ir jāiekļauj šāda informācija:

- mērķis, vieta, datumi, iesaistītās personas un jūsu loma;
- organizatoriskie pasākumi pirms brauciena;
- nogādāšana uz sacensību norises vietu;
- izmitināšana;
- vietējie organizatoriskie pasākumi un apstākļi, to ietekme uz komandu;
- kā komanda un vadība reaģēja un sadzīvoja;
- pilnie rezultāti un sacensību apraksts;
- medicīniskais ziņojums;
- sakari ar plašsaziņas līdzekļiem un atspoguļošana tajos; un
- secinājumi un ieteikumi.

Informācija presei
Informācija presei ir komunikācijas instruments, ar ko plašsaziņas līdzekļi tiek informēti, kas notiks, notiek vai ir noticis.

Vienmēr esiet ātri, precīzi un konsekventi.

H. KRĪZES KOMUNIKĀCIJA

Krīzes situācijā, piemēram, dopinga skandālā, zādzības vai jebkādā citā gadījumā, kas apdraud jūsu organizācijas reputāciju, drošību vai sekmīgu darbību, jūs nedrīkstat ignorēt plašsaziņas līdzekļus. Jums ir jāpasagatavo krīzes komunikācijas plāns, jo šādi gadījumi var notikt jebkurā laikā.

1. Plānojiet savlaikus

Miniet dažus potenciālās krīzes situācijas piemērus un apspriediet to risināšanas veidus. Kas jums ir jāsaka? Kam tas ir jāsaka? Kas jau tiek darīts, lai to novērstu? Kas jums ir jā dara, lai to pārbaudītu?

2. Dokumentējiet savu plānoto atbildi

Sadaliet potenciālās krīzes situācijas dažādās kategorijās un izstrādājiet paziņojumus, kurus var ātri atjaunināt un plašāk izplatīt. Sagatavojiet kodoģīgus paziņojumus, atzīstot situāciju un izskaidrojot jūsu sākotnējās darbības – tos varat sniegt krīzes situācijas sākumā, kad faktu nav daudz, toties apsūdzības var būt spēcīgas.

3. Uzturiet kontaktus

Pārlicinieties, ka galvenajiem personāla locekļiem un valdes locekļiem ir visu pārējo personu kontaktainformācija.

4. Runājiet vienā balsī

Visu informāciju preseī, publiskos paziņojumos, intervijas un publikācijas ir jānodrošina vienai un tai pašai personai,

parasti prezidentam, otrajai augstākajai instancei vai komunikāciju/sabiedrisko attiecību direktoram (ja tāds ir). Savlaikus plānojiet, lai jūsu vēstījums būtu skaidrs, un pacientieties gūt apmācību sabiedriskajās attiecībās.

5. Sekojiet savam tēlam

Kontrolējiet, kā citi izsakās par jūsu organizāciju plašsaziņas līdzekļos vai sociālajos plašsaziņas līdzekļos. Apsveriet bezmaksas lietotnes *Google Alerts* izmantošanu, lai tiešsaistē izsekotu visām jūsu organizācijas pieminēšanas reizēm.

6. Novērtējiet notikušo

Pēc katras krīzes situācijas novērtējiet visus labos un sliktos rezultātus, lai varētu atjaunināt savu plānu. Izmantojiet visas krīzes situācijas vai galvenos pasākumus kā pieredzes gūšanas iespēju, lai noskaidrotu savas organizācijas darbības uzlabošanas veidus.

Vienmēr esiet ātri, precīzi un konsekventi. Katra intervija vai preses konference var būt sabiedrībai pieejama, lai to skatītos vai pārskatītu *YouTube* vietnē. Pieturieties pie faktiem, nozīmējiet vienu personu sarunām ar plašsaziņas līdzekļiem, saglabājiet neitralitāti un neļaujieties emocijām. Vienas runas personas sniegts konsekvents, atklāts un paties vēstījums nostiprinās jūsu organizācijas uzticamības līmeni.

Kādus pasākumus varat veikt, lai savlaikus sagatavotu krīzes komunikācijas plānu?

37. BLOKS

LĪDERĪBA

- A. KO NOZĪMĒ BŪT LĪDERIM?
- B. LĪDERĪBAS DABA
- C. NORĀDES PAR LĪDERĪBU

A. KO NOZĪMĒ BŪT LĪDERIM?

Kaut gan pastāv dažādi skaidrojumi par vadības un līderības atšķirībām, taču kopumā tiek uzskatīts, ka līderība nozīmē spēju ietekmēt citus, lai sasniegtu organizācijas nospraustos mērķus. Kaut gan visiem vadītājiem ir jāspēj būt līderiem, ne visi līderi būs vadītāji – jo līderība nav obligāti saistīta ar noteiktu lomu vai amatu.

Cilvēki nekļūst par līderiem vienā mirklī. Pieredzei, personības izaugsmei un attīstībai, kā arī mācīšanās no kļūdām – tam visam ir nozīme. Tomēr jo īpaši sports sniedz neskaitāmas iespējas līderības spēju izmantošanai un attīstīšanai – gan sportistiem, gan skatītājiem, tiesnešiem, tehniskajiem darbiniekiem, organizētājiem, veselības aprūpes profesionāļiem, instruktoriem un treneriem.

Līderi ir efektīvi, ja viņu komandas locekļi jūt, ka viņu vajadzības tiek apmierinātas, un ja paši līderi jūt, ka viņu komandas locekļi apmierina līderu vajadzības. Potenciālajiem līderiem ir jāattīsta savu pienākumu izpildei nepieciešamās iemaņas un jāprot šīs iemaņas lietot ļoti dažādās situācijās.

Lai būtu efektīvs līderis, jums ir jābūt „orientētam uz uzdevumu” un „orientētam uz procesu”. Būt orientētam uz uzdevumu nozīmē pievērsties darba paveikšanai nepieciešamajiem elementiem, piemēram, vajadzīgajiem resursiem un veicamajām darbībām. Būt orientētam uz procesu nozīmē pievērsties tam, kā darbs tiek paveikts un kā grupa kopīgi darbojas. Viens nepastāv bez otra.

Sports sniedz neskaitāmas iespējas līderības spēju izmantošanai un attīstīšanai.

„„SPORTS SPĒJ MAINĪT PASAULI.” TO TEICIS DIŽAIS HUMĀNISTS UN LĪDERIS NELSONS MANDELA.

ŠIS VĒSTĪJUMS MUMS IR JĀUZTVER KĀ IEDVESMAS AVOTS, LAI AR PĀRMAIŅĀM VEICINĀTU PROGRESU. PIRMKĀRT, TĀS ATTIECAS UZ MUMS PAŠIEM. JŪS VARAT IEDVESMOT CITUS MAINĪTIES TIKAI TAD, JA JŪS ESAT GATAVI MAINĪTIES PAŠI.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2014. G.

Kuru jūs uzskatāt par labu līderi savā organizācijā? Kādēļ viņi ir labi līderi?

B. LĪDERĪBAS DABA

Vispārīgi runājot, līderība var tikt definēta kā spēja ietekmēt citu uzvedību. Ja jūs esat līderis, jūs motivēsiet, virzīsiet, kā arī deleģēsiet pienākumus un pilnvaras. Jūs liksiet savai grupai risināt problēmas un pieņemt lēmumus, lai viņi varētu sasniegt nospraustos mērķus. Savukārt jūs tiksiet cienīti par savu apņēmību, darba ētiku, gudrību, kā arī par savu taisnīgo un atbilstošo izturēšanos pret citiem.

Diemžēl būšana par atzītu līderi vienā situācijā negarantē sekmes citā situācijā. Līderības efektivitāti veido vismaz trīs faktori: persona, vadītās grupas vajadzības un tiešā vide.

PERSONA

- **Vecums un pieredze**
Dažās kultūrās, iespējams, cilvēki uzskatīs, ka jums ir jābūt labam līderim tikai tādēļ vien, ka jūs esat vecāks un vairāk pieredzējis.
- **Tehniskās prasmes**
Ja uzdevuma izpildei ir nepieciešamas tehniskās prasmes, personas ar šīm prasmēm bieži tiks uzskatītas par līderiem.
- **Stils**
Labs līderis spēs savu līderības stilu pielāgot situācijai, pēc vajadzības kļūstot orientētam uz uzdevumu vai uz procesu.
- **Ar pilnvarām un varu apveltīts statuss**
Cilvēki ietekmīgos amatos bieži tiek uzskatīti par līderiem. Protams, ietekmēt cilvēku var daudz vienkāršāk, ja savā organizācijā ieņemat augstāku amatu.
- **Personīgās īpašības**
Labi līderi ir konsekventi, pacietīgi, spēj izprast citus, taisnīgi un apveltīti ar lieliskām komunikācijas spējām.

VADĪTĀS GRUPAS VAJADZĪBAS

- **Biedrošanās vajadzība**
Daži cilvēki vēlēties būt par grupas daļu, savukārt citi – iespējams, ne. Jums ir jāspēj dažādi strādāt ar atšķirīgiem cilvēkiem.
- **Panākumu gūšanas vajadzība**
Cilvēkiem ir arī atšķirīgas ambīcijas.

Uzdodot darbu, jums tas ir jāņem vērā.

- **Vēlamais atalgojuma veids**
Jums kā līderim būs jāzina katra sava vadītā cilvēka motivācija.
- **Neatkarības vajadzība**
Dažiem cilvēkiem jūsu palīdzība nebūs vajadzīga vairāk par parastām atsauksmēm un, iespējams, kāda veida apstiprinājumu. Savukārt citi vēlēties ar jums saskaņot katru sīkumu.
- **Priekšnieka pieņemšana**
Dažiem nepatīk tikt izrīkoti, savukārt citiem var būt nepieciešama cieša pārraudzība.
- **Nenoteiktības paciešana**
Dažām personām būs jāsniedz skaidri un kodolīgi norādījumi, savukārt citi ar prieku strādās pastāvīgu pārmaiņu un neskaidrības apstākļos.

Noteikti cilvēku tipi labāk reaģēs uz noteiktiem līderības stiliem. Piemēram, ar šādām īpašībām apveltītu cilvēku labāk vadīt līderim, kurš ir vairāk orientēts uz uzdevumu:

- vāja biedrošanās vajadzība;
- spēcīga panākumu gūšanas vajadzība;
- vēlams materiāls atalgojums;
- spēcīga neatkarības vajadzība;
- laba priekšnieka pieņemšana; un
- slikta nenoteiktības paciešana.

Savukārt ar šādām īpašībām apveltītu cilvēku labāk vadīt līderim, kurš ir vairāk orientēts uz procesu:

- spēcīga biedrošanās vajadzība;
- vāja panākumu gūšanas vajadzība;
- vēlams iekšējs atalgojums;
- vāja neatkarības vajadzība;
- slikta priekšnieka pieņemšana; un
- laba nenoteiktības paciešana.

Patiesībā vairumam cilvēku atkarībā no uzdevuma un situācijas ir nepieciešams abu variantu apvienojums.

TIEŠĀ VIDE

- **Uzdevuma raksturs**
Vai uzdevums ir jauns, standarta, sarežģīts vai vienkāršs?

- Stresa līmenis**
 Cik svarīgs organizācijai ir šis uzdevums? Kādas būs sekas, ja tas netiks pabeigts vai tiks pielauta kļūda?
- Lomu noteikšana**
 Vai katram ir skaidri noteikta loma? Vai cilvēkiem vajadzēs piemēroties noteiktiem apstākļiem?
- Grupas lielums**
 Vai ir piemērots grupas locekļu skaits, lai nodrošinātu tās efektīvu darbību?
- Pieejamais laiks**
 Vai jums ir pietiekams laiks uzdevuma pabeigšanai? Vai arī paredzēts pārāk daudz laika, kas var izraisīt laika izniekošanu?
- Uzdevuma savstarpējā atkarība**
 Vai ir citi uzdevumi vai cilvēki ārpus grupas, kas gaida uzdevuma pabeigšanu?
- Pienākumu deleģēšana**
 Vai jūs esat efektīvs pienākumu deleģētājs? Vai pēc deleģēšanas jūs spēsiet pārraudzīt uzdevuma izpildes gaitu?

Uz uzdevumu orientēts līderis gūs panākumus, kad uzdevums ir labi

strukturēts, stresa līmenis ir augsts, lomas ir skaidri definētas, grupa ir liela un ir maz pieejamā laika. Uz procesu orientēts līderis gūs panākumus, kad vides apstākļi ir tendēti uz pretējiem.

Jūsu kā līdera galvenais pienākums ir vadīt grupu atbilstoši situācijas ierobežojumiem. Tam ir nepieciešama laba komunikācija, kā arī atklātības un uzticēšanās gaisotne.

Jums ir arī jāapzinās savas personiskās un grupas dalībnieku īpašības. Cilvēkus motivē no uzdevuma gūtais gandarījums un panākumu gūšanas sajūta. Sekmīgu līderību nodrošina izpratne par to, kuras personas vislabāk darbosies kādā situācijā, un atbilstoša pienākumu deleģēšana.

Jums ir jāapzinās savas personiskās un grupas dalībnieku īpašības.

Kādas priekšrocības jūsu organizācijā ir saistītas ar atrašanās vadītāja statusā?

Kādi ir ar šo amatu saistītie pienākumi?

C. NORĀDES PAR LĪDERĪBU

„VIENMĒR, KAD IEROSINĀT PĀRMAIŅAS, JUMS IR JĀATBILD UZ TRIM JAUTĀJUMIEM: KĀDĒĻ? KO? KĀ?”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2014. G.

Kaut gan nav noteiktu elementu, kas raksturotu pienācīgu līderību noteiktās situācijās, turpmāk minētie ieteikumi var jums palīdzēt kļūt par labāku līderi:

- Apzinieties savas iespējas un motīvus, kas var ietekmēt jūsu līderību.
- Apzinieties savu vadīto personu īpašības un intereses.
- Esiet spējīgi pielāgoties un mainiet savu stilu atbilstoši situācijai.
- Ja situācija to prasa, netraucējiet un ļaujiet rīkoties citiem.
- Atzīstiet, ka jūsu sekmes veicinās ne tikai pašu pieliktās

pūles, bet arī savas grupas un vides apstākļu pieņemšana.

- Nekomandējiet – tas ignorē ietekmes svarīgumu un nenozīmē līderību.
- Deleģējiet pienākumus, lai grupas dalībnieki joprojām būtu iesaistīti un motivēti.
- Nosakiet galvenos faktoros jebkurā situācijā, kam būs nozīme jūsu mēģinājumus ietekmēt cilvēkus.
- Izstrādājiet mērķu sasniegšanas stratēģisku pieeju.
- Dalieties ar pieredzi un apmāciet nākotnes līderus.

Kādas iemaņas ir vajadzīgas, lai kļūtu par efektīvu līderi jūsu organizācijā?

Kādas īpašības, jūsuprāt, ir svarīgas? Ko jūs esat iemācījušies, kas jums palīdzēs kļūt par labāku līderi?

38. BLOKS

LĒMUMU PIENĒMŠANA

- A. LĒMUMU PIENĒMŠANAS PROCESS
- B. IETEKMĒJOŠIE FAKTORI
- C. LĒMUMU PIENĒMŠANAS METODES
- D. NONĀKŠANA PIE VIENPRĀTĪBAS

A. LĒMUMU PIENĒMŠANAS PROCESS

Lēmumu pieņemšana ir neatņemama pārvaldības sastāvdaļa, kas sastāv no šādiem elementiem:

- skaidrība par pieejamiem variantiem un kritērijiem, saskaņā

ar kuriem ir jāveic izvēle;

- pietiekamas informācijas iegūšana variantu novērtēšanai; un
- nonākšana līdz lēmumam.

„LĒMĒJINSTITŪCIJĀM PIRMS LĒMUMA PIENĒMŠANAS IR PILNĪBĀ JĀZINA VISA ATTIECINĀMĀ INFORMĀCIJA.”

OLIMPISKĀS UN SPORTA KUSTĪBAS LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI (SOK), 2009. G.

B. IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Lēmumu pieņemšana ne vienmēr notiek skaidrā un strukturētā procesā, jo mēs mēdzam pieņemt lēmumus, pamatojoties uz savu pieredzi, savām zināšanām par citām organizācijām, neseno apmācību, vērtējumu, radošumu un personiskajām spējām.

Dažkārt mums nākas pieņemt lēmumus spiediena apstākļos vai bez visaptverošas informācijas. Šādā situācijā mēģiniet pieņemt noteiktajos

apstākļos vislabāko lēmumu. Jums palīdzēs, ja zināsi atbildes uz šādiem jautājumiem:

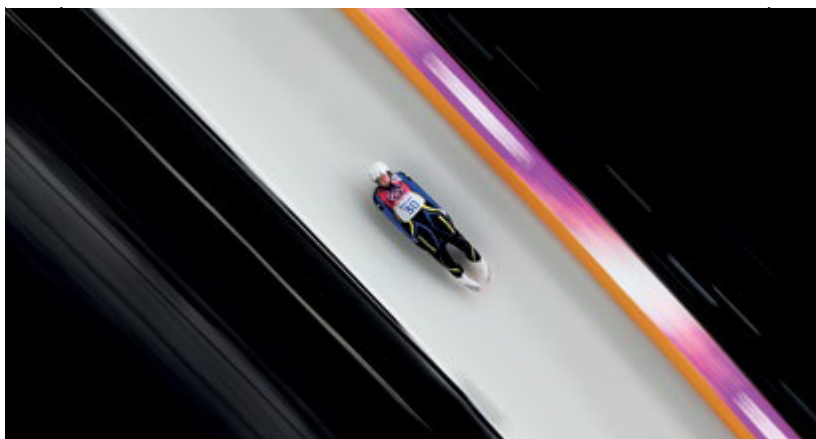
- Ko tieši jūs cenšaties izlemt? Kādā problēmas risināšanas stadijā jūs esat?
- Kas ir jāiesaista? Kādas pilnvaras ir nepieciešamas?
- Kā šīs grupas vai personas ir jāiesaista (tieši, konsultēšana, informēšana)?
- Kad jums ir jāpieņem lēmums?

**Kā labi jūtaties lēmumu pieņemšanā un kādēļ?
Kā jūs varat uzlabot savu lēmumu pieņemšanu?**

Dažkārt mums nākas pieņemt lēmumus spiediena apstākļos.

C. LĒMUMU PIEŅEMŠANAS METODES

„VISIEM SPORTA ORGANIZĀCIJU LOCEKĻIEM IR TIESĪBAS ATBILSTOŠĀ VEIDĀ PAUST SAVU VIEDOKLI PAR DARBA KĀRTĪBAS JAUTĀJUMIEM.”

OLIMPISKĀS UN SPORTA KUSTĪBAS LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI (2.7. PRINCIPS), 2009. G.

Kāda lēmumu pieņemšanas metode ir vislabāk piemērota jūsu organizācijā?

VADĪBAS PIEŅEMTIE LĒMUMI BEZ GRUPAS APSPRIEŠANAS

Kad patstāvīgi pieņemat lēmumu, nekonsultējoties ar citiem.

PRIEKŠROCĪBAS

- Noderīga vienkāršu, rutīnas lēmumu pieņemšanai vai laika trūkumā.
- Noderīga, kad grupas locekļiem trūkst iemaņu un zināšanu, lai citādā veidā varētu pieņemt lēmumu.
- Parocīgi administrācijai.

TRŪKUMI

- Viens cilvēks ir ierobežots lēmumu pieņemšanas resurss.
- Tiek zaudētas grupas mijiedarbības priekšrocības un netiek izmantota citu locekļu pieredze.
- Nav grupas dalībnieku apņēmības lēmuma īstenošanā, neapmierinātība un nepiekrīšana var kaitēt jebkādiem pasākumiem.

VADĪBAS PIEŅEMTIE LĒMUMI PĒC GRUPAS APSPRIEŠANAS

Kad pieņemat lēmumu pēc apspriešanās un konsultēšanās ar citiem, piemēram, kad izlemjat par komandas formas krāsu.

PRIEKŠROCĪBAS

- Tiek izmantota grupas locekļu pieredze.
- Tiek izmantotas grupas apspriedes priekšrocības.

TRŪKUMI

- Nav grupas locekļu iesaistīšanās lēmuma īstenošanā.
- Netiek atrisināti locekļu savstarpējie konflikti un domstarpības.
- Grupas locekļi var sacensties, lai uz līderi atstātu iespaidu.

MAZĀKUMA PIENĒMTIE LĒMUMI

Kad viens vai divi cilvēki veic darbības, kuras tiek uzskatītas par lēmumiem. Darbība tiek veikta bez vairākuma piekrišanas – piemēram, kad prezidents vai ģenerālsēkretārs nolemj, kuras personas tiks ieceltas apakškomitejās.

PRIEKŠROCĪBAS

- Noderīga, kad ne visi dalībnieki var sapulcēties.
- Piemērota, kad ir laika trūkums.

TRŪKUMI

- Cilvēki jūt spiedienu un izlemšanu viņu vietā.
- Klusēšana var tikt nepareizi uzskatīta par piekrišanu, kad var vēlāk radīt problēmas.
- Neizmanto daudzu grupas dalībnieku pieredzi, tādējādi nepamudina iesaistīties lēmuma īstenošanā.

LĒMUMU PIENĒMŠANA AR VAIRĀKUMA BALSĪM

Tipiska metode sapulcēs, kur lēmumu pieņemšana notiek ar dalībnieku balsojumu.

PRIEKŠROCĪBAS

- Atgādina daudzās sabiedrībās izmantotu demokrātisku procesu.
- Noderīga, kad nav pietiekama laika lēmuma vienprātīgai pieņemšanai vai lēmums nav izšķirošs vai neprasa visu grupas locekļu piedalīšanos.
- Samazina neattiecināmu vai nebūtisku jautājumu apspriešanu.

TRŪKUMI

- Mazākums var justies atsvešināts, tādējādi nākotnē kaitējot grupas efektivitātei.
- Iespējams, netiks izmantota daudzu grupas locekļu pieredze.
- Ne visi grupas locekļi var būt pilnībā iesaistīti lēmuma īstenošanā, kaut gan daži varēja nobalsot tikai ķeksīša pēc.

LĒMUMU VIENPRĀTĪGA PIENĒMŠANA

Šajā gadījumā lēmums tiek pieņemts un saņem pilnīgu atbalstu pēc apspriešanās ar ieinteresētajām pusēm.

PRIEKŠROCĪBAS

- Parasti tiek panākts inovatīvs, radošs un kvalitatīvs lēmums/risinājums.
- Tiek izmantota visu locekļu pieredze.
- Tiek uzlabota turpmākā grupas lēmumu pieņemšanas spēja.
- Noderīga svarīgu, sarežģītu lēmumu pieņemšanā vai tad, kad ir nepieciešama visu locekļu iesaiste.

TRŪKUMI

- Prasa daudz laika un enerģijas.
- Līderim ir jāpiemīt izcilām starppersonu saziņas spējām un jāsaprot grupu dalības un komunikācijas dinamika.

Izmantots no šādiem materiāliem: Johnson, D.W. and Johnson, F. P., *Joining Together. Group Theory and Group Skills*. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey. 1975., 80.–81. lpp.

D. NONĀKŠANA PIE VIENPRĀTĪBAS

- Klausieties, nevis vienkārši vērtējiet vai atspēkojiet citu teikto.
- Nestrīdieties strīdēšanās labad, bet mēģiniet būt pārliecinoši, kad uzskatāt, ka jums ir taisnība.
- Uzskatiet domstarpības par iespējām uzzināt citu viedokli, nevis par šķēršļiem.
- Iedrošiniet piedalīties, citus iesaistot apspriešanā un aizsargājot mazākuma viedokli.
- Uzņemieties atbildību par precīzu komunikāciju starp jums un citiem.
- Apkopojiet panākto, norādot uz stāvokli atbilstoši jūsu viedoklim.
- Iesakiet kompromisa variantus.

Klausieties, nevis vienkārši vērtējiet vai atspēkojiet citu teikto.

„SPORTISTI IR OLIMPISKĀS KUSTĪBAS PAMATĀ,
UN SOK LĒMUMU PIENĒMŠANĀ VIŅU VIEDOKLIS
IR GALVENAIS.”

SOK 2015. GADA PĀRSKATS

39. BLOKS

PROBLĒMU RISINĀŠANA

A. STRUKTURĒTA PROBLĒMU RISINĀŠANA B. SEŠI SOĻI

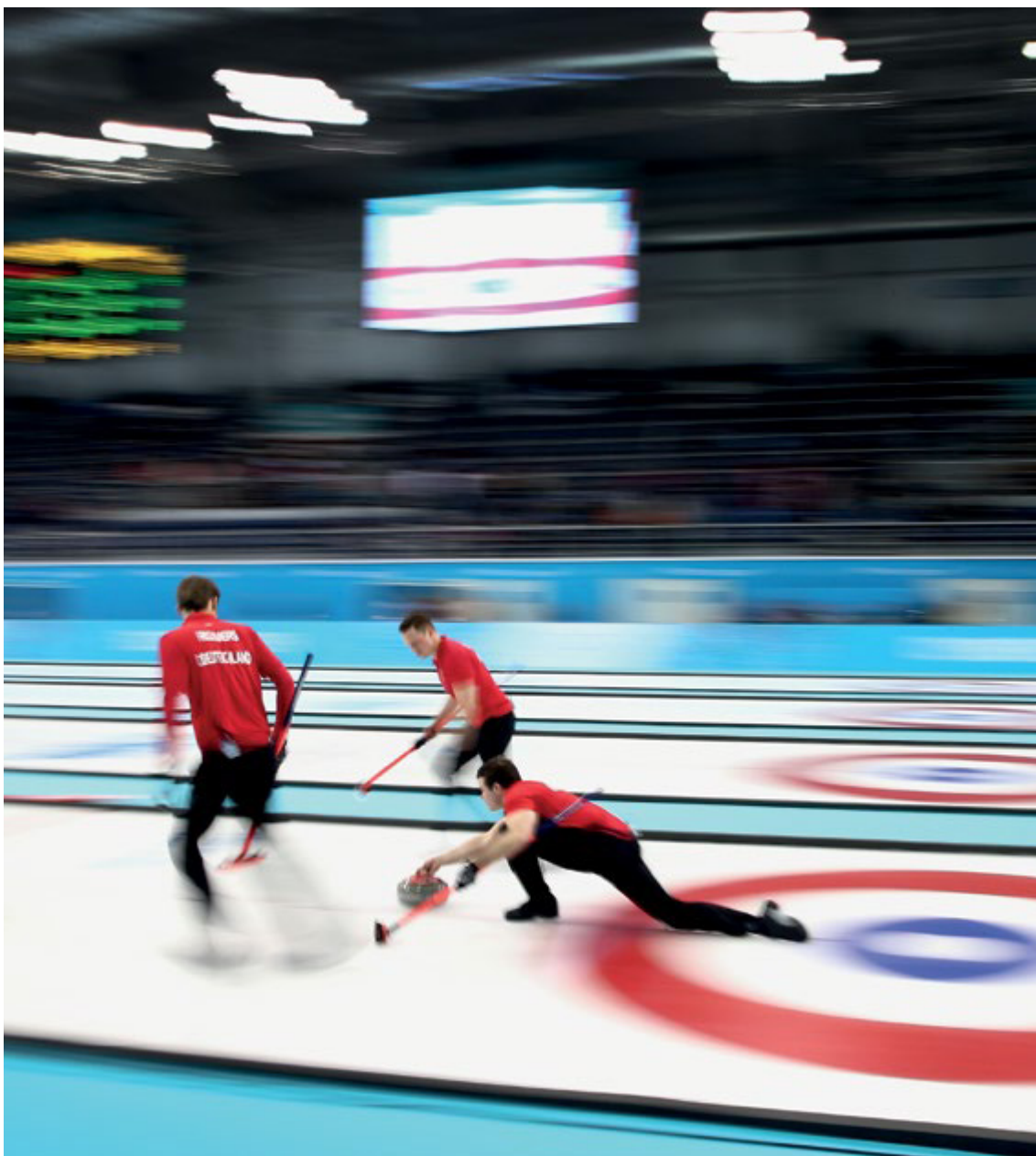
A. STRUKTURĒTA PROBLĒMU RISINĀŠANA

Strukturēta problēmu risināšanas pieeja jums palīdzēs efektīvāk strādāt.

Problēma vai krīze ir arī radoša un noderīga risinājuma izstrādes iespēja. Lielākā sporta organizācijas darba daļa ir saistīta ar problēmu

risināšanu. Strukturēta problēmu risināšanas pieeja un pozitīva attieksme palīdzēs efektīvāk strādāt un vadīt.

B. SEŠI SOĻI

PIRMAIS SOLIS: PROBLĒMAS ATZĪŠANA UN NOTEIKŠANA

- Kādi ir simptomi?
- Kad tie parādījās pirmo reizi?
- Kas notika pirms tam?
- Kādi notikumi vai incidenti ilustrē problēmu?
- Tieši kāda ir problēma?
- Kā šī problēma ietekmē mani vai manu organizāciju?

OTRAIS SOLIS: PROBLĒMAS ANALĪZE UN NOSKAIDROŠANA

Problēmas simptomus var viegli sajaukt ar pašu problēmu. Tādēļ, kad apzināties problēmu, jums ir jāiegūst informācija par to, kurš to uztver, un par iespējamiem cēloņiem. Vislabāk to paveikt, konsultējoties ar citiem, kuriem var būt cits viedoklis.

- Kurš to uzskata par problēmu?
- Kādēļ viņi to uzskata par problēmu?
- Kuru ietekmē problēma?
- Kā viņus ietekmē?
- Kādi citi faktori ietekmē problēmu (piemēram, budžets, tradīcija, attieksme utt.)?
- Kā es esmu iesaistīts problēmā?
- Ko es vēlētos mainīt?
- Kam ir pilnvaras veikt šīs izmaiņas?
- Kādi pozitīvi spēki man var palīdzēt atrisināt problēmu?
- Kādi negatīvi spēki man var traucēt atrisināt problēmu?

TREŠAIS SOLIS: ALTERNATĪVU RISINĀJUMU MEKLĒŠANA

Labs problēmas atrisināšanas ideju radīšanas veids ir organizēt prāta vētras sesijas. Nebaidieties teikt pirmo, kas ienāk prātā. Dažkārt šķietami divainas idejas ļauj izstrādāt citas noderīgas pieejas.

- Paredziet laiku prāta vētras risinājumiem.
- Pierakstiet katru prātā ienākušo ideju.
- Pagaidām nevērtējiet nevienu ideju.
- Idejas atkārtot ir normāli –vienkārši iekļaujiet tās sarakstā.
- Pēc prāta vētras pabeigšanas atlasiet trīs labākās idejas.

CETURTAIS SOLIS: RISINĀJUMA IZVĒLE

- Nosakiet vairākus problēmas saprātīgus risinājumus.
- Nosakiet katra risinājuma vērtēšanas kritērijus.

- Izmantojot kritērijus, salīdziniet risinājumus, lai atrastu saprātīgāko variantu.
- Ja nepieciešams, lūdziet citus pārbaudīt jūsu pamatojumu un ierosināto risinājumu.

PIEKTAIS SOLIS: RISINĀJUMA ĪSTENOŠANA

Iespējams, dažu risinājumu īstenošanai būs nepieciešams citu atbalsts vai pat skaidra stratēģija. Uzskaitiet galvenos veicamos pasākumus un aprakstiet šīs darbības tādā secībā, kādā plānojat tās veikt.

- Kādas pilnvaras vai kāds apstiprinājums jums ir vajadzīgs, lai veiktu risinājuma izpildi?
- Kādas personas jums ir jāpiesaista, lai iegūtu resursus un atbalstu?
- Kādas ir galvenās problēmas vai šķēršļi?
- Kādi ir pirmie veicamie pasākumi?
- Kurš ierosinās darbību?
- Kurš ir pastāvīgi jāinformē?

SESTAIS SOLIS: NOVĒRTĒŠANA

Jums ir jāpārliecinās, ka problēma ir atrisināta. Iespējams, reizēm var nākties mainīt risinājumu vai pat atzīt savu kļūdu un sākt no sākuma.

- Kas mainījās?
- Kādus atgriezeniskās saites mehānismus jūs izmantojāt?
- Kādi kvantitatīvie dati varētu norādīt izmaiņas?
- Vai var veikt citus uzlabojumus?
- Ko esat iemācījušies?

Iespējams, dažu risinājumu īstenošanai būs nepieciešams citu personu atbalsts

Padomājiet par sava sporta veida vai organizācijas milzīgu problēmu. Ar kādām darbībām to risināsi? Kā jums palīdzēs „seši soļi”?

40. BLOKS

LAIKA PĀRVALDĪBA

A. KĀDĒĻ NEPIECIEŠAMS PĀRVALDĪT LAIKU? B. LAIKA PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJAS

Efektīva laika pārvaldība ir viens no galvenajiem izaicinājumiem, lai kļūtu par sekmīgu vadītāju.

A. KĀDĒĻ NEPIECIEŠAMS PĀRVALDĪT LAIKU?

Efektīva laika pārvaldība ir viens no galvenajiem izaicinājumiem, lai kļūtu par sekmīgu vadītāju. Bez tās, iespējams, jūs nespēsiet veikt savas funkcijas tik labi, kā vēlētos.

LAIKU IZNIEKOJOŠĀS DARBĪBAS

Lai nodrošinātu, ka jums ir darba veikšanai nepieciešamais laiks, jums ir nepieciešama laika pārvaldības stratēģija. Tomēr galvenais ir zināt, kas var izraisīt jūsu laika izniekošanu. Šādu darbību skaitā ietilpst:

- nepietiekama laika veltīšana, lai noteiktu uzdevumu prioritātes vai

- noskaidrotu sasniedzamos mērķus; uzdevumu atlikšana, jo tie ir pārāk grūti vai garlaicīgi;
- vienkāršo, nevis svarīgo uzdevumu pildīšana;
- reaģēšana uz „skaļākajiem kliezieniem”, nevis vissvarīgākā uzdevuma pildīšana;
- cenšanās visu izdarīt pašam;
- nepareizas vai slikti formulētas informācijas paušana, kas liek sniegt papildu informāciju vai labot kļūdas; un
- iesaistīšanās nevajadzīgi garās telefonsarunās, apspriedēs vai sarunās.

B. LAIKA PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJAS

Apsverot laika pārvaldības stratēģijas, padomājiet par šādiem jautājumiem:

- Nosakiet visus savus pienākumus, ieskaitot sapulces un uzdevumus, kā arī to datumus/termiņus.
- Gūstiet skaidrību par sasniedzamajiem mērķiem, lai varētu savam darbam piešķirt prioritāti. Interesanti, taču nebūtiski jautājumi var viegli novērst uzmanību un izniekot laiku.
- Plānojiet savu laiku: piemēram, sadaliet laiku posmos un paredziet tos noteiktām darbībām. Uzdevumi, kas prasa uzmanības koncentrēšanu un pētīšanu, ir jāparedz laikā, kad jums ir maksimāla modrība. Rutīnas uzdevumus, piemēram, telefonsarunas, darbu ar dokumentiem un e-pastu, var atstāt citam laikam.
- Nosakiet laikus, kad kolēģi jūs drīkst un kad nedrīkst traucēt.
- Iemācieties atteikties. Neradot iespaidu par slinkumu, lūgumu atteikšanās spēja dos efektu, un jūs labāk veiksiet savu darbu.

Varbūt izstrādāsi sev labāk piemērotas noteiktas laika pārvaldības stratēģijas.

Dažādi paņēmieni, piemēram, veicamo darbu saraksta izveide vai strādāšana mājās būs labāk piemērota dažādām profesijām, vadības stilu un organizācijām.

Vai jums ir grūti ikdienas darbos iekļaut visu, ko nepieciešams paveikt?

Kura no iepriekš minētajām stratēģijām jums var palīdzēt? Kāds ir jūsu efektīvāka darba nodrošināšanas plāns?

41. BLOKS

SAPULČU VADĪŠANA

- A. KĀDĒĻ SAPULCES IR SVARĪGAS?
- B. SAPULČU LABAS VADĪŠANAS PADOMI
- C. PROTOKOLU NOFORMĒŠANA

Jūsu sapulču vadīšanas veids būs atkarīgs no mērķa.

A. KĀDĒĻ SAPULCES IR SVARĪGAS?

Visas sporta organizācijas – no komitejām un ģenerālajām asamblejām līdz neformālām apspriedēm ar brīvprātīgajiem, treneriem un sportistiem – rīko sapulces. Jūsu sapulču vadīšanas veids būs atkarīgs no to

uzdevuma un zināmā mērā arī no tā, cik šīs sapulces ir formālas. Parasti formālas sapulces notiek saskaņā ar noteiktu struktūru, savukārt neformālas sapulces var vairāk atgādināt klātesošo sarunu.

„CILVĒKU REALITĀTES PASAULĒ DZĪVOJOŠIE ZINA, KA TO SATUR KOPĀ SAPULCES KLĀTIENĒ... [KAS] IZPILDA FUNKCIJAS, KURAS NEKAD NEPĀRŅEMS NEKĀDI INFORMĀCIJAS REVOLŪCIJAS TEHNOLOĢISKIE INSTRUMENTI.”

HARVARD BUSINESS REVIEW, 1976. G.

B. SAPULČU LABAS VADĪŠANAS PADOMI

Lai sapulce būtu produktīvam ievērojiet turpmāk minētos principus:

- Nodrošiniet, ka katras sapulces rīkošanai ir noteikts iemesls, lai novērstu laika izniekošanu.
- Pārbaudiet katru darba kārtības jautājumu pirms sapulces rīkošanas. Vai šos jautājumus var atrisināt bez sapulces rīkošanas?
- Ierobežojiet klātesošo skaitu ar tām personām, uz kurām attiecas darba kārtības jautājumi. Jo lielāks dalībnieku skaits, jo vairāk diskusiju un ilgāka apspriede.
- Pārliecinieties, ka dalībnieki ir savlaikus informēti par sapulces mērķi un ierodas ar attiecīgajiem materiāliem.
- Izvēlieties norises vietu, kas novērš traucējumu un rada patīkamu, komfortablu vidi.
- Lūdziet ikvienu izslēgt mobilo telefonu, klēpj datoru un citas elektroniskās ierīces.
- Savlaikus parūpējieties par visu

sapulces telpā nepieciešamo aprīkojumu un pārliecinieties, ka tas darbojas.

- Sakārtojiet galdus un krēslus, lai visi dalībnieki varētu redzēt viens otru.
- Sāciet paredzētajā laikā un vērsieties pret kavējumiem, norādot protokolos ne tikai klātesošās un promesošās personas, bet arī nokavētājus.
- Nosakiet katram jautājumam paredzēto laika ierobežojumu.
- Parūpējieties, lai protokola sastādītājs sēdētu tur, kur var redzēt visu klātesošo sejas.

Cik efektīvas ir sapulces jūsu organizācijā? Kā tās var uzlabot?

Nodrošiniet, lai katrai jūsu rīkotajai sapulcei būtu noteikts iemesls.

C. PROTOKOLU NOFORMĒŠANA

Protokoli ir svarīgi, jo tie ir:

- apliecināts sēdes gaitas dokuments;
- ir jebkura sapulcē pieņemtā lēmuma veicamo darbību pamats;
- svarīgs organizācijas uzziņu avots; un
- ir svarīgs organizācijas vēstures un arhīva dokuments.

Protokolos ir jāiekļauj:

- virsraksts ar datumu, vietu, kā arī organizācijas un komitejas nosaukums;
- klātesošo personu saraksts;
- ar attaisnojošiem iemesliem klāt neesošu personu un to personu saraksts, kas ieradās ar kavēšanos;

- iepriekšējo protokolu apstiprinājums ar jebkādiem atbilstoši reģistrētiem grozījumiem;
- radušies jautājumi;
- apspriestās tēmas to apspriešanas secībā;
- nākamās sapulces datums; un
- veicamo uzdevumu aile.

Pirms protokolu izdalīšanas sapulces priekšsēdētājam tie ir jāpārbauda un jāapstiprina.

Protokolu un citas, ar sapulci saistītās dokumentācijas noformēšana ir svarīga, lai nodrošinātu informācijas plūsmas nepārtrauktību un tās pareizu nodošanu.

Protokoli
Protokoli ir oficiāls, sapulces gaitas pieraksts.

42. BLOKS

KONFLIKTA RISINĀŠANA

- A. KONSTRUKTĪVS UN DESTRUKTĪVS KONFLIKTS
- B. KONFLIKTA RISINĀŠANA
- C. KOMANDAS INCIDENTU RISINĀŠANA

Pārliecinieties, ka visā organizācijā pret ikvienu izturas godīgi un taisnīgi.

A. KONSTRUKTĪVS UN DESTRUKTĪVS KONFLIKTS

Atsevišķu personu un komandu konflikti ir raksturīgi katrai organizācijai, cilvēkiem cīnoties par finanšu resursiem vai vadītāja laiku, vai strīdoties par pieejām.

Tomēr konflikts ne vienmēr nozīmē kaut ko sliktu. Patiesībā konstruktīvs konflikts var:

- pamudināt cilvēkus kopā strādāt kopīgas problēmas atrisināšanai;

- palīdzēt lomu noteikšanā un citu cilvēku emociju izpratnes uzlabošanā un
- palīdzēt citiem saprast pastāvošās problēmas.

Savukārt destruktīvu konfliktu pamatā parasti ir personību atšķirības vai cīņa par varu. Tādēļ to risināšanai ir nepieciešama efektīva stratēģija.

Kas izraisa konfliktu jūsu organizācijā? Kā jūs varat uzlabot konflikta risināšanas veidu?

B. KONFLIKTA RISINĀŠANA

Pirms konflikta risināšanas ir jāapsver vairāki jautājumi:

- Vai ir vērts iejaukties? Ja konflikts neietekmē iesaistīto personu darbu un var pats atrisināties, iejaukšanās var situāciju padarīt sliktāku.
- Vai jums piemīt īpašības un komunikācijas iemaņas, lai konfliktu atrisinātu mierīgi, racionāli un taisnīgi? Ja nē, labāk palūdziet problēmu atrisināt citam.
- Kad ir vislabāk iejaukties? Jāiejaucas tad, kad tas ir vislietderīgāk un nepadziļinās vai nesaasinās konfliktu. Piemēram, ja redzat galveno treneri strīdamies ar savu palīgu un mēģināt iejaukties, iespējams, jūs situāciju pasliktināsiet, ja uzspiedīsiet risinājumu, kuru viņi jau bija sākuši izstrādāt. Vai arī tieši otrādi – ja ignorējat šādus strīdus, tie var ietekmēt komandas sniegumu. Kad esat nolēmuši iejaukties, jums ir nepieciešama piemērota stratēģija.

Vislabākā stratēģija ir apzināties potenciālos konflikta izcelšanās avotus un to novērst. Lai šī pieeja

darbotos, nodrošiniet taisnīgu resursu sadali un to, ka visā organizācijā pret ikvienu izturas godīgi un taisnīgi.

Atsevišķu personu un komandu konflikti ir raksturīgi katrai organizācijai.

C. KOMANDAS INCIDENTU RISINĀŠANA

Turpmāk minēti patiesi atgadījumi olimpisko spēļu vai komandu turneju laikā. Spēļu delegācijas personālam un komandas vadītājiem ir rūpīgi jāizpēta šie piemēri, sagatavojoties sporta spēļu braucieniem, un jāapkopo atbilstošas atbildes.

DISCIPLINĀRI INCIDENTI

1. Divi jūsu komandas locekļi ir iesaistīti kautiņā pilsētas bārā. Nākamā rīta pārrunās viņi apgalvo, ka nodarbojās ar savām lietām, un viņiem uzbruka. Viņi saka, ka var to pierādīt. Spēles vēl notiks vienu nedēļu, taču abi sportisti savas sacensības ir noslēguši. Kā rīkoties? Ciktāl sportistiem var uzspiest disciplīnas ievērošanu, kad viņi jau ir pabeiguši savas sacensības?
2. Visa jūsu komandas ieradies svinīgā pasākumā. Jūs pamanāt, ka viens no jūsu sportistiem ir neraksturīgi aizrāvis ar alkohola lietošanu. Ko vajag un vai vispār vajag darīt?
3. Izskatās, ka sportistam ir ļoti negatīva attieksme pret spēlēm, un jūsu uzskatāt, ka viņa rezultāti sacensībās būs slikti. Vēl ļaunāk, sportista uzvedība kļūst graužoša, viņš agrā rītā atskaņo mūziku, izraisot strīdu ar citiem komandas locekļiem. Kā jums ir jārikojas?
4. Noslēguma treniņnometnē viena no palīgpersonāla darbiniecēm pēcpusdienā pazūd, nenakšņo savā gultā un nav atgriezies līdz nākamā rīta vidum. Kā jums ir jārikojas?

MEDICĪNISKI INCIDENTI

1. Olimpisko spēļu sākumā vienam jūsu sportistam izlases veidā tiek veikta dopinga pārbaude. Kaut gan rezultāts ir negatīvs, pastāv aizdomas, ka sportists ir lietojis aizliegtas vielas. Vai jums ir jārikojas un, ja jā, tad kā jārikojas?
2. Sportists ieradies olimpiskajā ciematā ar senu paces cīpslas savainojumu. Viņiem tiek veikts

fizioterapijas kurss, un stāvoklis uzlabojas. Neinformējot komandas ārstus, viņa treneris lūdz citu medicīnas speciālistu konsultāciju, liekot komandas ārstiem saprast, ka treneris viņiem neuzticas. Treneris nekad nebija sportista stāvokli apspriedis ne ar vienu medicīniskās komandas locekli. Kā jums jāreaģē?

3. Komandas ārsts izmeklēja muskuļa savainojumu un nolēma, ka sportists nedrīkst piedalīties turpmākajās sacensībās. Sportists un viņa treneris vēlas turpināt dalību un lūdz ārstu izdarīt visu iespējamo. Viņi ir gatavi uzņemties savainojuma pastiprināšanās risku. Sportistam ir iespēja izcīnīt medaļu, ja viņš uzvarēs nākamajā spēlē. Ārsts atsakās palīdzēt. Kā jums kā komandas vadītājam ir jārikojas?

KOMANDAS POLITIKA

1. Jūs esat tūkstošiem kilometru attālumā no mājām, un trīs nepilngadīgi sportisti vēlas pēdējā vakarā piedalīties ballītē. Vai jums būtu jāatļauj un, ja jā, tad ar kādiem nosacījumiem?
2. Viens no jūsu treneriem ir ļoti vīlies par savu akreditācijas statusu, kas viņam liek dzīvot ārpus Olimpiskā ciemata. Turklāt viņam paziņoja, ka viņš nevarēs piedalīties atklāšanas ceremonijā. Jūs redzat būtisku trenera motivācijas mazināšanos. Kad vēlaties ar viņu apspriest problēmu, treneris izturas vēsi un apgalvo, ka nekas nav noticis. Vairāki sportisti jums ir uzticējušies, paužot neapmierinātību ar trenera uzvedību. Kā jums ir jārikojas?
3. Jūs pieņemat savu sportistu un treneru vidū ļoti nepopulāru lēmumu. Viņi lūdz jūs pārdomāt. Jūs esat pārliecināti par sava lēmuma pareizumu un jūsu pārliecība pastiprinās pēc konsultēšanās ar diviem neatkarīgiem citu komandu vadītājiem. Tomēr jūsu sportisti un treneri neliekas mierā. Kā jums ir jārikojas?

Vislabākā stratēģija ir apzināties potenciālos konflikta izcelšanās avotus un to novērst.

4. Sportistu delegācija jums pauž savu neuzticēšanos galvenajam trenerim. Kā jums ir jārikojas?

PRIVĀTI INCIDENTI

1. Sportiste ierodas pie jums aprunāties privāti. Viņa ir ļoti nervoza un, šķiet, nevēlas runāt. Tomēr viņa pasaka, ka viens no masāžas terapeitiem viņu nepiedienīgi aizskāris uz procedūru galda. Sportiste par to nav pilnībā pārliecināta un cer, ka bija kļūdījies. Kā jums ir jārikojas?
2. Pirms došanās uz spēlēm bija divu jūsu komandas sportistu konflikts. Olimpiskā ciemata augstas spriedzes vidē šī problēma nu ir saasinājusies. Izskatās, ka šo divu sportistu savstarpējo attiecību problēma var pāriet uz pārējo komandu, sportistiem jūtot pienākumu nostāties kāda pusē. Kā jums ir jārisina šī problēma?
3. Noraizējis sportists jums uztic, ka komandas fizioterapeits grauj trenera autoritāti, kad procedūru laikā sarunājas ar sportistiem. Kā jums ir jārikojas?

PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU INCIDENTI

1. Jūs dodaties uz brokastīm olimpiskajā ciematā. Kāds žurnālists pienāk pie jums un saka: „Vai jūs zināt, ka jūsu komandas sportisti A, B un C trijos naktī redzēti naktsklubā? Tas ir interesants veids, kā sagatavoties

spēlēm, vai ne?” Kā jums ir jārikojas?

2. Nesen tika paziņots jūsu olimpiskās komandas sastāvs. Pēc tam viens spēlētājs savainoja paceles cīpslu, un izskatās, ka viņš nevarēs spēlēt četras nedēļas – tas nozīmē, ka viņš nebūs pilnībā atkopies līdz brīdim, kad līdz spēlēm būs atlikušas nieka sešas nedēļas. Kādu lēmumu jums pieņemt par šo spēlētāju? Kad un kā jums ir jāizlemj par komandas sastāva maiņu?
3. Ārpus olimpiskā ciemata žurnālists intervēja vienu no jūsu sportistiem. Jūs nemaz nezinājāt, ka tāda intervija ir notikusi. Pēc divām dienām jūs saņemat e-pasta vēstuli no sporta federācijas prezidenta, kurš pauž savu sašutumu par interviju un jautā, ko jūs, būdams komandas vadītājs, grasāties darīt šajā jautājumā. Kā jums ir jārikojas?

AR SPĒLĒM SAISTĪTIE INCIDENTI

1. Sacensību pirmajā dienā jūsu vislabākais medaļu pretendents parāda sliktu sniegumu. Kādām ir jābūt jūsu tā brīža galvenajām prioritātēm? Kā rīkoties?
2. Spēļu laikā pēkšņi miris jūsu spēlētāja vecāks. Nesaprašanās un sliktu telefonsakaru dēļ šo ziņu pirmā saņem cita jūsu komandas sportiste. Šī sportiste uzreiz atnāk pie jums, lai paziņotu sliktu vēsti. Viņa nav runājusi ar kādu citu, un tagad ir ļoti bēdīga. Pašlaik ir pulksten 22.30, un rīt būs pirmā spēle gan vecāku zaudējušajai sportistei, gan šai sportistei. Kā jums ir jārikojas?
3. Dažas dienas pirms atklāšanas ceremonijas jūs jūtat, ka aizraujošā sajūta par atrašanos spēlēs ir pārāk novērsusi dažu jūsu komandas locekļu uzmanību. Kā jums būtu jārikojas un, vai vispār jārikojas?
4. Jūs pabeidzat komandas sapulci un pēc 10 minūtēm jums jādodas uz sacensību norises vietu. Pēkšņi viens no jūsu sportistiem pamana, ka viņa akreditācijas caurlaide pieder citam sportistam. Sportists kļūst ļoti satraukts, un viņa uzvedība ietekmē dažus citus komandas locekļus. Kā jums ir jārikojas?

Izvēlieties vienu no C sadaļā aprakstītajiem scenārijiem. Kā jums ir jārikojas šādā situācijā?

5. SADAĻA, TĒMA

2

ORGANIZĀCIJAS PĀRVALDĪBA

Jūsu organizācijas iekšējā un ārējā darbības vide ietekmēs organizācijas sekmes.

43. bloks	Jūsu darbības vide	195
44. bloks	Darbs partnerattiecībās	198
45. bloks	Sports un valsts iestādes	200
46. bloks	Labā pārvaldība	202
47. bloks	Satversmes	206
48. bloks	Galvenās lomas	208
49. bloks	Risku pārvaldība	214
50. bloks	Veselība un drošība	217
51. bloks	Aizsardzība un apdrošināšana	218
52. bloks	Informācijas tehnoloģija	221

43. BLOKS

JŪSU DARBĪBAS VIDE

- A. SPORTA SISTĒMAS
- B. SAVAS DARBĪBAS VIDES IZPRATNE
- C. SAVAS SPORTA SISTĒMAS NOVĒRTĒŠANA

Jums ir jāzina, kas ir jūsu ieinteresētās puses un kuras no tām ir vissvarīgākās.

A. SPORTA SISTĒMAS

Valsts sporta sistēma sastāv no organizācijām, kas ir tieši saistītas ar sportu, piemēram, klubiem un līgām, kā arī no organizācijām, kas nav tieši saistītas ar sportu, taču to ietekmē, piemēram, korporatīvie sponsori un valdības departamenti.

Lai efektīvi pārvaldītu savu organizāciju, jums ir jāsaprot tās iekšējā darbības vide (finansēšana, brīvprātīgo iesaistīšana, programmēšana, politikas utt.) un ārējā vide (kāda ir tās saistība ar vietējo vai nacionālo sporta sistēmu).

IEINTERESĒTĀS PUSES

Ieinteresētā puse ir jebkura persona vai organizācija ar daļu vai ieinteresētību jūsu organizācijā. Viņu ieinteresētība var būt materiāla, finansiāla vai pat emocionāla, piemēram, sabiedrības ieinteresētība savas valsts sportistu sekmīgajos rezultātos spēlēs. Piemēram, sporta kluba ieinteresēto pušu lokā var būt:

- locekļi, sportisti un amatpersonas;
- vecāki;
- skolas;
- nacionālā federācija;
- sponsori;
- brīvprātīgie;
- valdes locekļi;
- algotais personāls (ja attiecināms); un
- valdība.

Jums ir jāzina, kas ir jūsu ieinteresētās puses un kuras no tām ir vissvarīgākās. Viņiem būs cerības saistībā ar jūsu organizāciju, un viņi var ietekmēt jūsu stratēģiju, kā arī sniegt partnerattiecību iespējas. 44. bloks

VALDĪBAS IETEKME

Jūsu valsts valdībai ir galvenā loma sporta sistēmas politikas izstrādē,

programmu īstenošanā un finansējuma piešķiršanā.

Jo sevišķi politiku un valdības amatpersonu attieksmei pret sportu, tā nozīmīgumam kā politikai vai politiskam instrumentam, kā arī par sporta attīstību jūsu valstī atbildīgo organizāciju attiecībām būs milzīga ietekme uz jūsu organizāciju. Piemēram, ja valdības politikā sports tiek novērtēts kā veselības uzlabošanas vai mazgadīgo noziedzības samazināšanas līdzeklis, visticamāk, jūs varēsiet vieglāk saņemt finansējumu.

Ja sporta organizāciju un valdības departamentu attiecības ir sliktas, iespējams, jums būs grūtāk popularizēt un atbalstīt savu sporta veidu. Jūsu darbības plānošanas un finansēšanas spēju ietekmēs arī valdību stabilitāte. Iespējams, ka vissvarīgākais ir jāatzīmē tas, ka valdības politiku uzsvars uz bērnu fizisko audzināšanu noteiks, vai valstī sports ir cieņā. Tādējādi jūsu atbildība ir izprast savas valdības pieeju sportam, tās ietekmi uz jūsu organizāciju un savas iespējas palīdzēt šīs politikas veidošanā.

Kāda vieta jūsu organizācijai ir jūsu valsts sporta sistēmā?

Kas ir jūsu galvenās ieinteresētās puses un kā tās ietekmē jūsu organizāciju?

Kā jūs varat uzlabot savas attiecības ar tām?

B. SAVAS DARBĪBAS VIDES IZPRATNE

ĀRĒJĀS VIDES NOVĒRTĒŠANA

Kaut gan jūsu organizācija darbojas jūsu valsts sporta sistēmā, katrā šīs sistēmas organizācija darbojas unikālā vidē.

Vairāki jūsu darba vides ārējie faktori var ietekmēt jūsu vadību:

- **Politiskie faktori**
Piemēram, SOK, jūsu NOK vai Pasaules Antidopinga aģentūras (WADA) izdotie noteikumi un politikas.
- **Sociālie un kultūras faktori**
Jūsu sabiedrības demogrāfiskais sastāvs un struktūra, kā arī tendences – piemēram, vai cilvēki labprātāk skatās sporta sacensības, nevis piedalās?
- **Ekonomiskie faktori**
Piemēram, ekonomikas stiprums un resursu piešķiršana valdības politikas mērķiem atbilstošajiem projektiem.
- **Juridiskie faktori**
Jūsu valsts likumi, kas var ietekmēt jūsu organizācijas darbību.

IEKŠĒJĀS VIDES NOVĒRTĒŠANA

Tāpat jums ir jāņem vērā dažādi iekšējās vides faktori:

- **Fiziskie resursi**
Nosakiet savas organizācijas rīcībā esošo aprīkojumu, objektus un citus resursus, kā arī novērtējiet to vecumu, stāvokli un potenciālās izmantošanas iespējas.
- **Cilvēkresursi**
Novērtējiet pašlaik pieejamās iemaņas un pieredzi, vēl trūkstošās iemaņas un pieredzi, kā arī cilvēku spēju piemēroties pārmaiņām.
- **Finanšu resursi**
Novērtējiet savas organizācijas finansējumu, ieņēmumu un izdevumu pārvaldību, kā arī attiecības ar galvenajām finansiāli ieinteresētajām pusēm.
- **Darbības resursi**
Noskaidrojiet, kā un kur darbojas jūsu pakalpojums, dažādu pakalpojumu nepieciešamos resursus un kā pakalpojumi tiek uztverti.

Vispirms novērtējiet savas organizācijas pagātnes darbību un izskaidrojiet tās sekmes un neveiksmes. Pēc tam jums jānovērtē pašreizējā prakse, pievēršot uzmanību faktiski notiekošajam, nevis tam, kam ir jānotiek saskaņā ar politikas vai stratēģisko dokumentu plāniem. Šādi jūsu novērtējums precīzi atspoguļos iekšējo vidi.

Kādi ir galvenie izaicinājumi jūsu sporta veida darbības vidē un kā jūs varētu tos atrisināt?

C. SAVAS SPORTA SISTĒMAS NOVĒRTĒŠANA

Lai nodrošinātu savas organizācijas maksimāli efektīvu pārvaldību un izstrādātu stratēģiju, regulāri apsveriet šādus jautājumus:

- Kādu nozīmi valdība piešķir sportam?
- Cik svarīga ir mana organizācija sporta attīstībai manā valstī?
- Kā sporta sistēmas struktūra ietekmē sporta attīstību manā valstī? Kā to var uzlabot?
- Vai ieinteresētās puses novērtē manas organizācijas darbu?
- Vai skolu fiziskās audzināšanas politika veicina piedalīšanos?
- Vai manā valstī cilvēki novērtē sportu?
- Vai, jo sevišķi, vecāki novērtē bērnu nodarbošanos ar sportu?
- Kā manā valstī sports tiek finansēts?
- Kas man jādara, lai saņemtu finansējumu?
- Vai varu pretendēt uz sava finansējuma palielināšanu? Vai mans finansējums var tikt atņemts?
- Kā man ir jāpierāda savas organizācijas efektīva darbība?
- Kādas darbības atgrūž cilvēkus no manas organizācijas? Vai varu kaut kā to novērst?
- Kādi ir manas organizācijas un valdes tiesiskie pienākumi?
- Kādi riski ir saistīti ar manu sporta veidu? Kā man tie jāpārvalda?
- Kas manas valsts likumos tiek uzskatīts par nolaidīgu rīcību sportā?
- Vai pastāv manu organizācijas darbību ietekmējošas veselības vai drošības problēmas?
- Cik vienkārši var piesaistīt brīvprātīgos?

Vairāki jūsu darba vides ārējie faktori var ietekmēt jūsu vadību.

44. BLOKS

DARBS PARTNERATTIECĪBĀS

- A. SASKAŅOTA DARBĪBA PARTNERATTIECĪBĀS
- B. EFEKTĪVU PARTNERATTIECĪBU IZVEIDE

Lai izveidotu un uzturētu partnerattiecības, abām pusēm ir pilnībā jānododas paredzētajam darbam.

A. SASKAŅOTA DARBĪBA PARTNERATTIECĪBĀS

„PROGRESAM IR VAJADZĪGA SADARBĪBA.”

SOK PREZIDENTS TOMASS BAHS, 2014. G.

Jūsu organizācijas darbībai lielā mērā būs nepieciešamas partnerattiecības ar citām organizācijām, lai tādējādi varētu piedāvāt papildu pakalpojumus, kurus nevarētu piedāvāt pašu spēkiem. Piemēram, sadarbojoties

ar universitāti, varat saviem sportistiem piedāvāt sporta zinātnes atbalstu. Šādā situācijā ir svarīga saskaņotas darbības koncepcija: tas nozīmē, ka divu organizāciju partnerattiecības var dot vairāk nekā katra atsevišķi.

Cik efektīvas ir jūsu pašreizējās partnerattiecības? Ko jūs no tām iegūstat?

B. EFEKTĪVU PARTNERATTIECĪBU IZVEIDE

Partnerattiecības var palīdzēt šādiem uzdevumiem:

- pasākuma rīkošana;
- speciālu zināšanu un speciālistu pakalpojumu nodrošināšana;
- valdības nosprausto sporta, veselības un izglītības mērķu īstenošana;
- labāka piekļuve finanšu līdzekļiem un citiem resursiem;
- komandu sagatavošana sacensībām; un
- personāla un brīvprātīgo apmācība.

Partnerattiecību izveide un uzturēšana prasa daudz pūļu. Abām pusēm ir pilnībā jānododas paredzētajam darbam. Partnerattiecības darbosies efektīvi, ja ņemsiet vērā turpmāk minētos faktorus.

MĒRĶI UN UZDEVUMI

Nosakiet partnerattiecību nolūku. Kādu pievienoto vērtību tās nodrošinās? Vai šī pievienotā vērtība pārsniegs sadarbības „izmaksas”? Kādus darbības rezultātus radītājus un mērķus jūs izmantosit tās sekmju noteikšanai?

STRATĒGIJA UN DARBĪBAS

Kā jūs nodrošināsiet, lai jūsu partnerattiecības izpildītu paredzētos uzdevumus?

DALĪBA

Kam ir jāietilpst partnerattiecībās? Kam ir jābūt galvenajam partnerim? Kā jūs noteiksiet katra partnera lomu un pienākumus?

PĀRVALDĪBA

Padomājiet, kā tiks pieņemti lēmumi un kādiem ir jābūt partnerattiecību pamatprincipiem. Piemēram, kā jūs sadalīsiet pienākumus? Kā un kad jūs pārskatīsiet darbības rezultātus? Kā jūs atrisināsiet strīdus?

RESURSI

Kā partnerattiecības tiks nodrošinātas ar resursiem?

Kad nodrošināšana ar resursiem kļūst grūtāka un locekļu prasības palielinās, iespējams, jums vairāk vajadzēs izmantot partnerattiecības ar citām organizācijām.

Lai atvieglotu šo procesu, apsveriet partnerattiecību iespēju, piemēram, ar veselības aprūpes organizācijām, kā arī tradicionālākiem partneriem, piemēram, skolām. Vissvarīgāk ir noteikt, kādas organizācijas var nodrošināt papildu vērtību.

Vai pastāv jaunu partnerattiecību izveides iespējas jūsu organizācijas darbības sfērā? Kas varētu kļūt par lieliskiem jūsu organizācijas partneriem? Kas jums ir jādara, lai izveidotu šādas partnerattiecības?

45. BLOKS

SPORTS UN VALSTS IESTĀDES

- A. SADARBĪBA AR VALSTS IESTĀDĒM
- B. AUTONOMIJA

A. SADARBĪBA AR VALSTS IESTĀDĒM

Sports ir svarīgs vairuma valstu valdībām, un to bieži saista ar jaunatnes attīstību. Tas rada iespējas jauniešu motivēšanai piedalīties veselīgās sabiedriskās aktivitātēs, sekmē visa vecuma sportistu un ar sportu nodarbojošos cilvēku izglītību un personīgo pilnveidošanos, fokusējās uz kultūras un sociālajām vērtībām, nostiprina nacionālo vai starptautisko prestižu; popularizē izcilības un godīgas spēles koncepcijas un stimulē starptautiskas apmaiņas.

Valsts iestādes ir svarīgas sportam, jo tās var:

- finansēt sportu un nodrošināt aprīkojumu un pakalpojumus;
- sagatavot sporta vadītājus, trenerus un skolotājus;
- nodrošināt piemērotas sportistu sagatavošanas sistēmas un pakalpojumus;
- organizēt sacensības, kursus un līdzekļu vākšanu;
- izmantojot plašsaziņas līdzekļus, popularizēt sportu un veselīgu dzīvesveidu;
- veicināt skatītāju piesaistīšanu;
- nodrošināt administratīvo un finansiālo atbalstu sporta medicīnai, zinātnei un drošībai;
- attīstīt skolu sporta programmas; un
- nodrošināt piekļuvi publiskajai infrastruktūrai, tādējādi radot sporta attīstības iespējas, izmantojot valdības organizācijas vai

departamentus, piemēram, kara, veselības un sociālās nodrošināšanas, tūrisma, sporta, izglītības un jaunatnes lietu ministrijas.

Valsts iestāžu atbalsta līmenis var atšķirties atkarībā no politiskajām izvēlēm, attīstības līmeņa un prioritātēm dažādās valstīs. Bieži valdības spēlē būtisku lomu sporta attīstībā, tostarp sporta politikas izstrādē un īstenošanā. Arī sporta organizācijas var spēlēt būtisku lomu politikas izstrādē un īstenošanā. Tieši tādēļ olimpiskā kustība atbalsta sporta organizāciju un valsts iestāžu harmonisku sadarbību.

Harmoniskas attiecības ietver šādus elementus:

- katras puses skaidri noteikta loma un pienākumi sporta attīstībā;
- katras puses atbildības sfēras savstarpēja cienīšana;
- bieža komunikācija un cieša sadarbība;
- sporta organizāciju un valsts iestāžu vajadzību ievērošana un apmierināšana;
- valsts iestāžu sniegtais finanšu atbalsts, ņemot vērā to prioritātes un sabiedrisko pakalpojumu misiju; un
- sporta organizāciju finansiālā un tehniskā atbildība par valsts iestāžu piešķirto publisko līdzekļu izlietojumu.

Kādas ir jūsu sporta organizācijas un valsts iestāžu attiecības? Kādas konkrētas darbības veic jūsu sporta organizācija, lai nodrošinātu labas attiecības un koordināciju?

Kādas sporta politikas un prioritātes ir noteikušas jūsu valsts iestādes? Vai pastāv valsts sporta attīstības plāns? Ja jā, kurš atbild par tā izstrādi un izpildes pārraudzību?

„SPORTA ORGANIZĀCIJĀM SAVA DARBĪBA IR JĀKOORDINĒ AR VALDĪBU. SADARBĪBA AR VALDĪBU IR BŪTISKS ELEMENTS SPORTA AKTIVITĀŠU STRUKTŪRĀ.”

OLIMPISKĀS UN SPORTA KUSTĪBAS LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI (7.1. PRINCIPS), 2009. G.

B. AUTONOMIJA

„NOK IR JĀSAGLABĀ SAVA AUTONOMIJA UN JĀPRETOJAS JEBKĀDA VEIDA SPIEDIENAM, IESKAITOT, BET NE TIKAI, POLITISKA, JURIDISKA, RELIĢISKA VAI EKONOMISKA RAKSTURA, KAS VAR TRAUČĒT RĪKOTIES SASKAŅĀ AR OLIMPISKO HARTU.”

OLIMPISKĀ HARTA (27. PANTA 6. PUNKTS), 2017. GADA REDAKCIJA

Sporta organizāciju un valsts iestāžu partnerattiecībām ir jābūt līdzsvarotām, pilnībā un abpusēji ievērojot organizāciju autonomiju un to attiecīgās pilnvaras, prerogātas un kompetences.

Šāds līdzsvars saskaņotā un papildinošā veidā vislabāk veicinās sporta un olimpisma attīstību katrā valstī.

Valsts iestādēm ir jāciens sporta organizāciju, jo īpaši NOK un nacionālo federāciju autonomija, un tās nekādā veidā nedrīkst iejaukties to iekšējās lietās un traucēt to darbībai. Organizāciju iekšējās darbības procedūras, lēmumu pieņemšanas procesi, sapulces, vēlēšanu noteikumi, ar sportu saistīto strīdu izšķiršanas mehānismi un pārējās funkcijas ietilpst pašu organizāciju kompetencē, tās jānosaka pašu statūtos un noteikumos (kuras pieņem katras organizācijas ģenerālā asambleja vai

atbilstoša institūcija) saskaņā ar katras valsts likumdošanu un atbilstošo starptautisko sporta organizāciju noteikumiem.

Tas sporta organizācijām nekādā ziņā neliedz savās sapulcēs kā novērotājus uzaicināt valsts iestāžu pārstāvjus vai darbības pārredzamības nolūkā tām nosūtīt savas darbības atskaites un/ vai pārskatus.

Jebkādas šādas informācijas atklāšana patiesībā veicinās labas darba attiecības.

Ja sporta organizācija saņem publisku finansējumu, tai ir jāatskaitās valsts iestādēm par šo līdzekļu izlietojumu. Tomēr valsts iestādes nedrīkst izmantot publisku finansējumu par iegāsti, lai attaisnotu iejaukšanās to pārvaldībā un darbībā. Tam ir abas puses jāmotivē sadarboties, lai attīstītu sporta organizācijas un sportu kopumā.

201

Kā jūs piesakāties valsts finansējuma saņemšanai un kādi nosacījumi ir jāizpilda?

„BEZ SODIEM UN SANKCIJĀM, KURI PIEMĒROJAMI OLIMPISKĀS HARTAS PĀRKĀPUMA GADĪJUMOS, SOK IZPILDKOMITEJA VAR PIEŅEMT JEBKĀDUS ATBILSTOŠUS LĒMUMUS, LAI AIZSARGĀTU OLIMPISKO KUSTĪBU NOK VALSTĪ, TAI SKAITĀ NOK ATZĪŠANAS APTURĒŠANU VAI ATŅEMŠANU, JA KONSTITŪCIJA, LIKUMDOŠANA VAI CITI NOTEIKUMI, KAS IR SPĒKĀ ATTIECĪGAJĀ VALSTĪ, VAI JEBKURŠ VALSTS VAI CITAS INSTITŪCIJAS PIEŅEMTS NORMATĪVAIS AKTS KAVĒ NOK DARBĪBU VAI TĀS GRIBAS PAUŠANU.”

OLIMPISKĀ HARTA (27. PANTA 9. PUNKTS), 2017. GADA REDAKCIJA

46. BLOKS

LABA PĀRVALDĪBA

- A. PĀRVALDĪBA
- B. LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI

A. PĀRVALDĪBA

Olimpiskajā kustībā un plašākā sporta kustībā ietilpstošo organizāciju autonomija nav pati par sevi saprotama. Tā ir jānopelna. Laba pārvaldība ir gan vajadzība, gan pienākums, lai šī autonomija būtu ticama un dažādu partneru cienīta.

2008. gadā SOK organizēja semināru par olimpiskās kustības un plašākas sporta kustības autonomiju, kurā tika definēti olimpiskās un sporta kustības labas pārvaldības universālie pamatprincipi. Šie principi 2009. gadā tika pilnībā apstiprināti olimpiskajā kongresā Kopenhāgenā, kurā tika pieņemtas divas konkrētas rekomendācijas par šo jautājumu:

41. rekomendācija

„Olimpiskās kustības leģitimitāte un autonomija ir atkarīga no ētiskas rīcības un labas pārvaldības visaugstāko standartu atbalsta. Visiem olimpiskās kustības locekļiem kā minimālais standarts ir jāpieņem SOK ierosinātie olimpiskās un sporta kustības labas pārvaldības

universālie pamatprincipi. Visiem olimpiskās kustības locekļiem vienmēr ir jādemonstrē integritāte, atbildība un pārredzamība, kā arī visaugstākā līmeņa pārvaldības prasmes, un tiem vienmēr ir jānodrošina, ka viņu juridiskais statuss ir pilnīgā saskaņā ar viņu darbību un ir pilnībā atbilstošs valsts likumdošanai (piemērojamiem likumiem).”

42. rekomendācija

„Visiem olimpiskās kustības locekļiem ir jā sagatavo gada pārskati saskaņā ar atzītajiem grāmatvedības standartiem; jānodrošina savu pārskatu neatkarīgs audits vai verificācija; jāpieņem noteikumi, normas un prakse, kas paredz, ka labas pārvaldības prasībām neatbilstošie var zaudēt finansiālu atbalstu vai tikt sodīti; jāpieņem un jāievieš uz SOK Ētikas kodeksa principiem un normām pamatotie ētikas kodeksi; un tiem vienmēr ir jāaizsargā un jāveicina savu pārstāvēto sportistu intereses.”

www.olympic.org/integrity

Olimpiskās un sporta kustības labas pārvaldības universālie pamatprincipi tika pilnībā apstiprināti 2009. gada olimpiskajā kongresā Kopenhāgenā.

Kādus pasākumus veic jūsu organizācija labas pārvaldības nodrošināšanai?

B. LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI

SOK atbalsta NOK šo principu īstenošanā, izmantojot tiešsaistes līdzekļus un atsauces dokumentus, kas ļauj NOK noteikt un novērst savas darbības vājās vietas. Citas starptautiskās sporta organizācijas veic vai jau ir veikušas līdzīgus pasākumus, lai palīdzētu uzlabot savu locekļu pārvaldību, pamatojoties uz universālajiem pamatprincipiem. Visām olimpiskajā kustībā ietilpstošajām NOK un sporta organizācijām ir jāievēro šie principi.

Olimpiskās un sporta kustības labas pārvaldības universālie pamatprincipi ir sadalīti septiņās sadaļās. Šajā blokā ir sniegts turpmāk norādīto principu saturs un būtības apkopojums, tomēr ir vēlams izlasīt visu dokumentu.

Tā eksemplāru var lejupielādēt no SOK vietnes.

www.olympic.org/integrity

1. NĀKOTNES REDZĒJUMS, MISIJA UN STRATĒGIJA

- Organizācijai savs nākotnes redzējums un mērķi ir skaidri jādefinē un jāpaziņo locekļiem, ieinteresētajām pusēm un sabiedrībai.
- Organizācijas misijai ir jāatbilst tās galvenās organizācijas noteiktajiem pamatprincipiem, vērtībām, mērķiem, noteikumiem un direktīvām.
- Organizācijas stratēģiskajiem plāniem ir jābūt apstiprinātiem visaugstākajā tās pārvaldes līmenī un jāatbilst tās misijai un vīzijai.

2. STRUKTŪRAS, NOTEIKUMI UN DEMOKRĀTISKAIS PROCESS

- Sporta organizācijas ir privāto tiesību juridiskās personas, kuras izveidojuši tās locekļi saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem. Locekļiem ir aktīvi jā piedalās lēmumu pieņemšanā, tāpat var rīkoties ārējās ieinteresētās puses, kurām ir likumiskās intereses.
- Sporta organizāciju darbība ir jāregulē ar skaidriem un labi publiskotiem noteikumiem, kas ir vienkārši pieejami pēc pieprasījuma un kuros ir skaidri un detalizēti noteikts to grozīšanas process. Sporta organizācijas

pārvaldes institūciju lielumam ir jābūt atbilstošam pašas organizācijas izmēram. Šo institūciju un tās amatpersonu pienākumiem ir jābūt skaidri noteiktiem organizācijas noteikumos, un vajadzības gadījumā tie ir jāpārskata un jāgroza atbilstoši apstākļu izmaiņām.

Ievēlēšanas un iecelšanas noteikumiem ir jānodrošina, ka visās pārvaldes institūcijās darbojas kompetentas un kvalificētas personas.

- Pārvaldes institūciju sastāvā ir jānodrošina pienācīga locekļu, jo īpaši sieviešu un sportistu pārstāvniecība. Pārvaldes institūcijām ir jāsapulcējas regulāri un pēc vajadzības, ņemot vērā to specifiskos pienākumus. Jānodrošina demokrātiski procesi, piemēram, amatpersonu ievēlēšanā un pārdomātu lēmumu pieņemšanā pēc atklātām debatēm un balsošanas.
- Īpaši uzsvērta minoritāšu grupu aizsardzība un pārstāvniecība.
- Pienākumu sadale prasa nodrošināt atbildību, sākot no administratīvā personāla līdz locekļu asamblejai. Tai ir jāpaliek organizācijas augstākajai pārvaldes institūcijai, kas atbild par svarīgāko lēmumu pieņemšanu. Jānošķir vadības, pārraudzības un kontroles (apstiprināšanas) funkcijas, lai katrā līmenī nodrošinātu līdzsvaru un atsvara sistēmu.
- Lēmēj institūciju locekļiem ir jābūt neatkarīgiem, un interešu konfliktu novēršanai vai šādu situāciju risināšanai ir jānosaka atbilstošas procedūras.
- Kad kādam loceklim tiek piemēroti disciplināri pasākumi, ir jāievēro dabisko tiesību principi, piemēram, tiesības tikt uz klausītam un tiesības iesniegt apelāciju neatkarīgā institūcijā sporta jurisdikcijā.

3. VISAUGSTĀKAIS KOMPETENCES, INTEGRITĀTES UN ĒTISKO STANDARTU LĪMENIS

- Izpildinstitūcijas locekļiem ir jātiek

izvēlētiem pateicoties savām spējām, kompetencei, kvalitātei, līderības spējai, integritātei un pieredzei. Kad nepieciešams un iespējams, ir jāapsver ārējo ekspertu piesaistīšana par konsultantiem.

- Finanšu kontrole, kas saprotama kā organizācijas procesu un procedūru ievērošana, nodrošinot atbilstošu atbildību par līdzekļu un aktīvu izlietojumu, ir svarīga labas pārvaldības sastāvdaļa.
- Organizācijai ir jānosaka skaidri, pārredzami noteikumi, kas attiecas uz pārstāvības tiesībām, sevišķi paraksta tiesībām (jāizvairās no individuāla paraksta tiesībām). Šādā nozīmē ir jānošķir uzdevuma izpildes un šī uzdevuma pārskatīšanas tiesības.
- Darbības un pārvaldības līmeņu laba iekšējā komunikācija un savstarpējā informācijas plūsma kopā ar personāla labiem darba apstākļiem uzlabo organizācijas darba efektivitāti.
- Jābūt izstrādātam risku pārvaldības procesam.
- Personāla locekļu atlasei ir jābūt pamatotai ar objektīviem kritērijiem un skaidri noteiktai.
- Organizācijai ir jāpieņem un jāīsteno ētiskie principi un noteikumi, kas atsaucas un pamatojas uz SOK Ētikas kodeksa normām.

4. ATBILDĪBA, PĀRREDZAMĪBA UN KONTROLE

- Organizācijai ir jānodrošina, ka visas ievēlētās un ievēlētās institūcijas ir atbildīgas organizācijas locekļiem (un noteiktos gadījumos to ieinteresētajām pusēm), to vadība ir atbildīga izpildinstitūcijai, savukārt izpildinstitūcija ir atbildīga locekļu asamblejai.
- Institūciju, atsevišķu amatpersonu un personāla locekļu precīziem un novērtējamiem uzdevumiem un mērķiem, kā arī atbildības sfērām un atskaišu procedūrām ir jābūt skaidri noteiktām organizācijas noteikumos un nolikumos, tās ir pastāvīgi jāpiemēro un jākontrolē.
- Organizācijai ir vismaz reizi gadā pienācīgā veidā jāatklāj finanšu informācija saviem locekļiem, ieinteresētajām pusēm un sabiedrībai.
- Organizācijai ir regulāri jāsatgavo pārskati saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem un

starptautiski atzītajiem standartiem. Tiem ir jābūt konsekventiem un viegli saprotamiem, to pārbaude jāveic neatkarīgam un ārējam auditoram, un tajā ir jābūt informācijai par pārvaldes institūciju locekļu atalgojumu un finanšu nosacījumiem. Lielās organizācijās ir arī jāveic iekšējie audits, izveidojot speciālu komiteju vai ieceļ īpašu amatpersonu.

- Organizācijai ir jāizveido savam izmēram atbilstoša finanšu procesu un darbības iekšējās kontroles sistēma. Izpildinstitūcijai ir jānosaka savi darbības principi un jāizvēlas sevišķi svarīgas sfēras, kurām pievērst īpašu uzmanību, savukārt personālam ir jāveic kontrole un jāziņo par trūkumiem augstākstāvošajām instancēm.
- Organizācijai ir jāievieš atbildības nodrošināšanas, dokumentu uzglabāšanas un informācijas drošības sistēmas.
- Organizācijai ir jāizstrādā uzņemšanas programma, kas paredzēta jauniem personāla locekļiem, brīvprātīgajiem, amatpersonām un izpildinstitūcijas locekļiem, kā arī pastāvīgas izglītošanas un apmācības programma.

5. SOLIDARITĀTE UN ATTĪSTĪBA

- Sportā gūtie ienākumi ir jāpiešķir sportam.
- Organizācijai ir jāievieš finanšu ienākumu taisnīgas, efektīvas, skaidras un pārredzamas sadales politika.
- Organizācijai ir jānodrošina sacensību dalības un lielu sporta pasākumu organizēšanas tiesības, izmantojot resursu taisnīgu sadali. Norises vietu izvēles kritērijiem ir jābūt taisnīgiem un pārredzamiem.
- Organizācijai ir jāveido partnerattiecības ar citam struktūrām, jo īpaši citām sporta organizācijām, un jāaizstāv sporta objektu izvēšana, jo īpaši jaunattīstības valstīs.

6. SPORTISTU IESAISTE, PIEDALĪŠANĀS UN APRŪPE

- Organizācijai ir jāaizsargā sportistu tiesības piedalīties atbilstošā līmeņa sacensībās, sevišķi aizsargājot pret jebkāda veida diskrimināciju.
- Sportistiem ir jābūt pārstāvētiem

Sportistiem ir jābūt pārstāvētiem sporta organizācijās, lai viņu bažas tiktu risinātas un viņu ieteikumi – uzklauti.

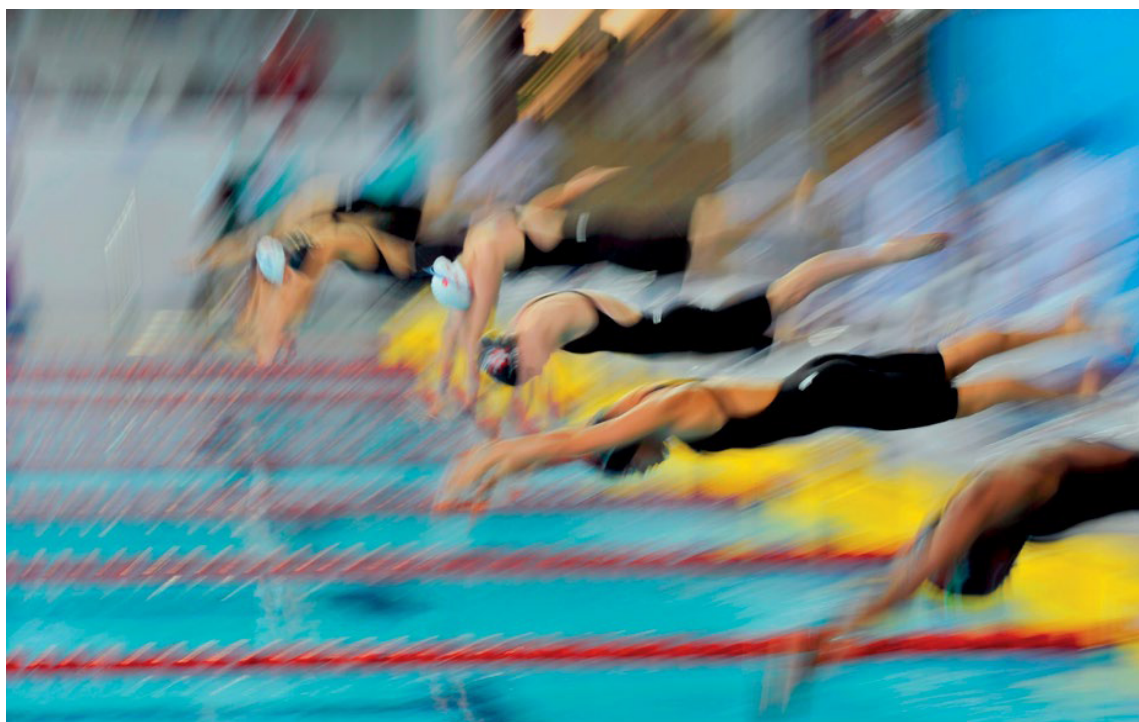
Vai jūsu organizācija ievēro iepriekš noteiktos principus? Kādi pārvaldības aspekti jūsu organizācijai ir jāuzlabo?

sporta organizācijās, lai viņu bažas tiktu risinātas un viņu ieteikumi – uzklauti.

- Organizācijai ir jāveic sportistu ekspluatācijas novēršanas vai šīs problēmas atrisināšanas pasākumi un jāpieņem noteikumi, kas aizsargā sportistus pret negodīgiem vervētājiem un aģentiem, kā arī jebkādiem viņu veselības apdraudējumiem. Tām ir jācīnās pret dopingu un jāīsteno nulles iecietības antidopinga politika, sevišķu uzmanību pievēršot novēršanai un izglītošanai. Šajās jomās ir jāsadarbības ar valdībām.
- Sportistu apdrošināšana nāves vai smagu savainojumu gadījumiem ir ieteicama, un tā ir obligāta jauniešu/junioru sportistiem. Ja iespējams, ir jāizveido sociālās nodrošināšanas sistēma un īpašas polises profesionālajiem sportistiem.
- Organizācijai ir jāizstrādā sacensību rezultātu manipulēšanas, diskriminācijas, vardarbības utt. novēršanas politikas, uzturot godīgas spēles un draudzības vērtības.
- Organizācijai ir jāizstrādā sportistiem paredzētās izglītības un karjeras vadības programmas, kā arī jānodrošina viņu apmācība jaunām profesionālām iespējām pēc sportistu karjeras noslēguma.

7. HARMONISKAS ATTIECĪBAS AR VALDĪBĀM, SAGLABĀJOT SAVU AUTONOMIJU

- Organizācijai ir jākoordinē sava darbība un jāsadarbības ar valdību.
- Olimpiskās kustības sastāvdaļām ir jāsadarbības ar valdībām kopīgu mērķu sasniegšanā, savstarpēji cienot otras puses pilnvaras un pienākumus.

47. BLOKS

SATVERSMES

- A. KAS IR SATVERSMĒ?
- B. SATVERSMES GALVENIE ELEMENTI

„OLIMPISKĀ HARTA, KĀ KONSTITUCIONĀLS PAMATINSTRUMENTS, NOSAKA UN MAINA OLIMPISMA PAMATPRINCIPUS UN BŪTISKĀS VĒRTĪBAS.”

OLIMPISKĀ HARTA (IEVADS), 2017. GADA REDAKCIJA

A. KAS IR SATVERSMĒ?

Vairuma sporta organizāciju darbības pamatdokuments ir satversme, ko bieži dēvē par noteikumiem vai statūtiem. Tajā ir izklāstīti organizācijas mērķi un uzdevumi, noteikta tās uzbūve un darbības veids.

Pēc būtības satversme nosaka, kā organizācijas locekļi vēlas tās organizēšanu. Kad noteikumi ir izstrādāti un iekļauti satversmē, tie ir jāizpilda. Tos var grozīt tikai iepriekš noteiktajā veidā, kas arī ir noteikts satversmē.

Organizācijas stabilitāte ir atkarīga no šo noteikumu ievērošanas.

Izstrādājot satversmi, organizācijām ir jācenšas saņemt padomu no savas galvenās organizācijas (ja attiecināms) un, ja nepieciešams, savas valsts jurista. NOK ir jānodrošina savu statūtu atbilstība Olimpiskajai hartai, savukārt NF ir jāievēro arī attiecīgo NOK un SF normas. Klubiem ir jāsaņemas ar attiecīgajām NF, lai nodrošinātu, ka to statūti izpilda visas to galveno organizāciju prasības.

Vai jums nepieciešams pārskatīt savu satversmi, lai nodrošinātu, ka tajā atspoguļotas locekļu vēlmēs?

B. SATVERSMES GALVENIE ELEMENTI

- Dokumenta nosaukums, ieskaitot sporta organizācijas nosaukumu.
- Preambula, kurā norādīta organizācijas struktūra un vīzija.
- Organizācija adrese, juridiskais statuss un jurisdikcija.
- Grafika (piemēram, logotips, karogs, himna utt), ja attiecināms.
- Informācija par organizācijas misiju, lomu, mērķiem un pilnvarām:
 - Misija.
 - Loma, kādu tai uzticējusi galvenā organizācija.
 - Mērķi, atbilstoši tai uzticētajai lomai, kā arī tās darbības apstākļiem specifiski mērķi.
 - Tiesības un pienākumi.
- Dalības apraksts un procedūras:
 - Skaidrs apraksts, kuras fiziskās un juridiskās personas ir *ex officio* vai var kļūt par sporta organizācijas locekļiem.
 - Locekļu kategorijas (ja tādas ir) un skaidrojums, kurām kategorijām locekļu asamblejā ir balsstiesības vai tikai piedalīšanās tiesības.
 - Dalībnieku juridisko personu pārstāvniecība locekļu asamblejā.
 - Dalības nosacījumi un uzņemšanas procedūra.
 - Dalības pārtraukšanas apstākļi.

Vai jūsu organizācijas satversmē ir pietiekami detalizēti aptverti organizācijas galvenie aspekti? Vai tā ļauj valdei nodrošināt organizācijas efektīvu darbību saskaņā ar labas pārvaldības principiem?

- Potenciālie disciplinārie pasākumi un sankcijas pret locekļiem, tostarp dalības apturēšana un izslēgšana no organizācijas, kā arī sankciju izpildes detalizēta procedūra, kas aptver: situācijas, kurās ir jāpiemēro sankcijas; organizācijas institūcijas, kas vada procesu, pieņem lēmumu un izlemj par iespējamo apelāciju; un apsūdzētā tiesības tikt uzklausītam.
- Locekļu tiesības un pienākumi.
- Locekļu reģistrs (atjaunināts, par to parasti atbild ģenerālsēkretārs).
- Pārvaldes institūcijas:
 - Locekļu asambleja ir organizācijas augstākā pārvaldes institūcija, kas atbild par vissvarīgākajiem lēmumiem, piemēram, statūtu grozījumiem, valdes locekļu ievēlēšanu, locekļu uzņemšanu, viņu dalības apturēšanu vai izslēgšanu, gada pārskata apstiprināšanu utt.
 - Valdes ir izpildinstitūcija, kas izpilda asamblejas lēmumus un ir tai atbildīga.
- Informācija par asambleju:
 - Sastāvs un pilnvaras.
 - Sapulcēšanās biežums, sasaukšanas procedūra utt.
 - Valdes locekļu (un citu amatpersonu, kā arī ārējā auditora) detalizēta ievēlēšanas procedūra, tostarp kandidātiem izvirzītās prasības.
- Informācija par valdi:
 - Sastāvs un pilnvaras.
 - Pilnvaru termiņš.
 - Vakanto vietu aizpildīšanas procedūra.
 - Sapulcēšanās biežums, sasaukšanas procedūra utt.
- Katra valdes locekļa un/vai amatpersonas, piemēram, prezidenta, mantziņa, sekretāra utt. loma un pienākumi.
- Jebkādas pastāvīgās komisijas un speciālās darba grupas.
- Finances.
- Strīdu izšķiršanas procedūra.
- Organizācijas likvidēšanas procedūra
- Noslēguma noteikumi, tostarp noteikumi par statūtu grozīšanu un interpretēšanu.
- Statūtu apstiprināšanas datums, prezidenta un ģenerālsēkretāra paraksti.

Sporta organizācijas stabilitāte ir atkarīga no tās satversmē ietvertu noteikumu ievērošanas.

48. BLOKS

GALVENĀS LOMAS

- A. ORGANIZATORISKĀ STRUKTŪRA
- B. GALVENĀS LOMAS
- C. GALVENĀS KOMITEJAS

A. ORGANIZATORISKĀ STRUKTŪRA

Vairākas lomas ir būtiski svarīgas organizācijas efektīvā pārvaldībā. Bieži šīs lomas ir noteiktas satversmē vai statūtos, un tādējādi tās nevar mainīt bez locekļu

vienošanās. Turklāt sporta organizācijās mēdz būt vairākas komitejas (vai komisijas), kas parasti saistītas ar organizācijas galvenajām funkcijām.

Vairākas lomas ir būtiski svarīgas organizācijas efektīvā pārvaldībā.

„JĀBŪT VARAS LĪDZSVARAM STARP INSTITŪCIJĀM, KURAS SPORTA ORGANIZĀCIJĀ ATBILD PAR PĀRVALDĪBU, UZRAUDZĪBU UN KONTROLI.”

OLIMPISKĀS UN SPORTA KUSTĪBAS LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI (2.6. PRINCIPS), 2009. G.

B. GALVENĀS LOMAS

„NEPIECIEŠAMS NOTEIKT SKAIDRU PIENĀKUMU SADALI STARP DAŽĀDĀM INSTITŪCIJĀM, PIEMĒRAM, ĢENERĀLO ASAMBLEJU, IZPILDINSTITŪCIJAS KOMITEJĀM VAI DISCIPLINĀRĀM INSTITŪCIJĀM.”

OLIMPISKĀS UN SPORTA KUSTĪBAS LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI (2.6. PRINCIPS), 2009. G.

ĢENERĀLĀ ASAMBLEJA

Vairumam sporta organizāciju ir līdzīga struktūra. Locekļi veido Ģenerālo asambleju, no kuras sastāva tiek ievēlēta valde un/vai izpildkomiteja. Ģenerālā asambleja sapulcējas regulāri, parasti reizi gadā, un tās sesijas vada priekšsēdētājs/prezidents vai ģenerālsēdētājs. Tā ir visaugstākā lēmējinstiucija vairumā sporta organizāciju, tajā tiek apspriesti un apstiprināti izpildkomitejas ierosinātie galvenie lēmumi.

IZPILDKOMITEJA

Izpildkomiteja atbild par organizācijas stratēģiskā virziena noteikšanu, īstenošanu un kontroli, parasti tā sastāv no ievēlētajiem ģenerālās asamblejas pārstāvjiem. Tajā var būt arī locekļi, kas iecelti, pateicoties viņu kompetencei, piemēram, finanšu vai juridiskajai, ja tas atbilst statūtiem. Valdē var būt arī *ex officio* locekļi – personas, kuras tajā ietilpst, pateicoties citai funkcijai, piemēram, SOK locekļi NOK Izpildkomitejā.

Arī sportistiem ir jābūt pārstāvētiem savas organizācijas pārvaldes instiucijās saskaņā ar tās galvenās organizācijas noteikumiem. Piemēram, SOK ir noteikusi vadlīnijas NOK sportistu komisijām, pieprasot vismaz diviem sportistiem pārstāvēt savus kolēģus NOK Ģenerālajā asamblejā un vienam sportistam – NOK Izpildkomitejā.

Valdes pienākumi

Valdes pienākumi ir norādīti organizācijas satversmē, kā to apstiprinājusi Ģenerālā asambleja. Valde var izveidot pastāvīgas apakškomitejas vai speciālas darba grupas un rakstveidā noteikt to uzdevumus un pienākumus. Katram valdes loceklim ir jāsaprot instiucijas kolektīvie pienākumi un

saistības, kā arī savi individuālie pienākumi.

Valdei ir jākoncentrē uzmanība uz stratēģisko virzienu un jāizvairās no ikdienas darbībām. Jāpastāv skaidrai atšķirībai starp valdes un vadītāju pienākumiem. Mazās organizācijās tas ne vienmēr ir iespējams.

Šādos gadījumos organizācijām ir jānodrošina skaidrība un atšķirība starp valdes pārraudzības un operatīvajiem pienākumiem. Nav vēlams, ka valdes locekļi būtu atbildīgi paši sev par pašu paveikto operatīvajā līmenī.

Kopumā organizācijas labas darbības nodrošināšanai valdei ir jābūt atbildīgai un jāatskaitās locekļu asamblejai/Ģenerālajai asamblejai. Tai ir jāizpilda savas juridiskās saistības un citas prasības, piemēram, ar olimpisko kustību saistītās prasības. Tā ir atbildīga arī par risku pārvaldību, mehānismu ieviešanu savlaicīgai riska situāciju risināšanai un to mazināšanai.

Valdes darbības pārskatīšana un sastāva atjaunošana

Valdei ir periodiski jāpārskata savas un organizācijas darbības efektivitāte, izmantojot darbības rādītājus un ārējos novērtējumus.

Sporta organizāciju statūtos ir jābūt reglamentētai valdes locekļu ievēlēšanai. Jauno kvalificēto locekļu ievēlēšana valdē bieži ir sporta organizācijas locekļu sarežģītu diskusiju un lēmuma rezultāts. Organizācijas statūtos ir jāatspoguļo lēmumi, par kuriem locekļi ir vienojušies, nosakot mandātu termiņu, atkārtotas ievēlēšanas iespēju, kandidātūras iesniegšanas prasības utt.

Valdes pienākumi

Organizācijas statūtos ir jābūt skaidri noteiktām amatpersonu (priekšsēdētāja vai prezidenta, ģenerāļsekretāra, viceprezidentu, mantziņa) un citu valdes locekļu pilnvaras un pienākumi, kā arī valdei deleģētām prerogatīvām izveidot apakškomitejas un/vai darba grupas, kā arī noalgot izpilddirektoru un citus personāla locekļus. Pēdējā piemērā valdei ir tiesības noteikt apakškomitejām vai administratīvajiem amatiem pilnvaru loku, kā arī kontrolēt darbības rezultātus un pieņemt atbilstošos lēmumus, piemēram, par apakškomitejas mandāta atjaunošanu vai darbinieku atlaišanu un to aizvietošanu darbībā.

Valdes integritāte

Valdei un tās locekļiem ir jāievēro augsti ētikas standarti un jānodrošina pienācīga interešu konfliktu risināšana. Turklāt valdei ir jānodrošina, ka organizācijā ir ieviestas ētikas normas visiem tās locekļiem, kā arī uzvedības kodekss to deleģāciju locekļiem.

Valdes darbības atklātība

Jūsu valdei ir jādarbojas atklāti, atsaucīgi un atbildīgi pret organizācijas locekļiem, tās ieinteresētajām pusēm, labumguvējiem, partneriem un citām tās darbībā ieinteresētajām personām. Tajā ir jābūt izkoptai komunikācijas un konsultāciju kultūrai, un pašai organizācijai ir jābūt atvērtai ieinteresēto pušu līdzdalībai.

Valdes vadība un pārvaldība

Stratēģisko/operatīvo plānu izpilde, darbības rādītāju, risku un finanšu pārvaldības, mārketinga prakses, cilvēkresursu pārvaldības un citas modernas pārvaldības prakses ievērošana nodrošinās valdes efektīvu un rezultatīvu organizācijas vadību.

Ārkārtīgi svarīgi, lai valde darbotos saskaņā ar labas pārvaldības kultūru.

To var demonstrēt šādi:

- savlaicīgi izstrādājot sapulču dienas kārtību un to izsniedzot, lai valdes locekļi zinātu par sapulcē apspriežamajiem jautājumiem;

Labā organizācijas darbība ir atkarīga no priekšsēdētāja/prezidenta vadītās valdes un organizāciju vadošās komandas darbspējīgām attiecībām.

- skaidri sniedzot informāciju kārtējās sapulcēs;
- radot izpratni par valdes pārvaldības pienākumiem;
- parādot gatavību risināt radušās problēmas; un
- parādot riska apzināšanos.

Labā organizācijas darbība ir atkarīga no priekšsēdētāja/prezidenta vadītās valdes un organizāciju vadošās komandas darbaspējīgām attiecībām. Sevišķi svarīgas ir priekšsēdētāja un ģenerāls sekretāra vai izpilddirektora attiecības. Jānodrošina viņu regulāra komunikācija, lai nodrošinātu organizācijas stratēģiskās pārvaldības un vadības aspektu pilnīgu pārredzamību.

PREZIDENTS/PRIEKŠSĒDĒTĀJS

Prezidenta/priekšsēdētāja galveno pienākumu skaitā var ietilpt:

- rīkošanās organizācijas vārdā sapulču starplaikā;
- sapulcēs ieņemto lēmumu izpilde;
- organizācijas viedokļa paušana ārējām grupām, aģentūrām un atsevišķām personām;
- konfliktu risināšana vai jautājumu izskaidrošana pirms sapulcēm; un
- organizācijas līderības, vadības, plānošanas stratēģijas un izsvērtu lēmumu nodrošināšana.

Daudzās organizācijās prezidents arī vada sapulces un atbild par turpmāk minēto:

- sapulces atklāšana;
- dienas kārtības jautājumu izskatīšana;
- cilvēku viedokļu paušanas iespējas nodrošināšana;
- lēmumu pieņemšanas un piekrišanas pārraudzība;
- lēmumu balsojumu veikšana; un
- noteikumu un satversmes ievērošana.

ĢENERĀLSEKRETĀRS

Ģenerāls sekretārs atbild par organizācijas administrāciju, nodrošinot saikni starp stratēģisko pārvaldību un vadību.

Dažās NOK vai sporta organizācijās ģenerāls sekretārs var tikt nosaukts par galveno izpildpersonu, izpilddirektoru vai vadītāju. Parasti tas ir organizācijas vissvarīgākais amats, kurš atbild par turpmāk minēto:

- organizācijas biznesa plāna politiku un procedūru izstrāde un īstenošana;
- reklāma un līdzekļu piesaiste;
- organizācijas komunikācija;
- projektu plānošana un izpilde, piemēram, komandu braucieni, pasākumi un sapulces;
- brīvprātīgo un personāla resursu pārraudzība;
- visu organizācijas biedru reģistra

atjaunināšana;

- atskaitīšanās valdei darbības jautājumos; un
- piedalīšanās sapulcēs, pārstāvēt organizāciju.

MANTZINIS

Mantzinis atbild par uzskaites vešanu un atbilstošu finanšu procedūru noteikšanu (58. bloks), un viņam jābūt atbilstoši kvalifikācijai šī uzdevuma veikšanai.

Mantzinim ir jāsadarbjas ar: audita komiteju, kas pārrauga organizācijas darbību labas prakses nodrošināšanai; finanšu komiteju, kas pārbauda un pārvalda finanses; neatkarīgiem ārējiem auditoriem, kuri pārbauda pārskatus; kā arī citām personām, kas saistītas ar finanšu kontroli, procedūrām vai atskaitēm.

Sapulcēs mantziņa pienākumi ir šādi:

- iesniegt finanšu pārskatus un rēķinus;
- iesniegt apstiprināšanai izdevumu prognozes; un
- komentēt projektu finansiālo dzīvotspēju.

Ilgadējo prasību skaitā ietilpst:

- iesniegt izpilddomitejai gada pārskatu projektus;
- nodot auditoriem Izpilddomitejas pārskatus; un
- iesniegt auditētos pārskatus ilgdējās kopsapulces apstiprināšanai.

Mazās sporta organizācijās, kur valdei var nebūt pietiekama pieredze un kvalifikācija mantziņa amatam un tad, ja organizāciju satversme atļauj, pieaicinātas personas var iekļaut valdē, lai izveidotu audita vai finanšu komiteju.

PROFESIONĀLIE VADĪTĀJI

Organizācijā var būt arī administrācija vai pārvaldes grupa, kas atbild par organizācijas ikdienas darbību. Organizācijām ar algotu personālu parasti ir izpilddirektors vai galvenā izpildpersona (CEO), kas atskaitās izpilddomitejai. Vai arī administrācija var būt vienkārša un brīvprātīgo vadīta, sastāvoša tikai no dažiņiem, ja vispār, algotiem darbiniekiem. Šādā gadījumā, visticamāk, administrācija būs atbildīga ģenerāls sekretāram (brīvprātīgajam), kurš atskaitās valdei.

Mazās organizācijās, iespējams, būs tikai izpilddomiteja un nebūs administrācijas. Šādā gadījumā valdes locekļiem būs administratīvas funkcijas, taču svarīgi, lai atsevišķas personas neiejauktos savas darbības pārbaudē un apstiprināšanā.

C. GALVENĀS KOMITEJAS

Galveno funkciju veikšanai izpildkomiteja var iecelt komitejas vai komisijas. Šīs komitejas atbild par darbību pārraudzīšanu savas kompetences ietvaros, politikas un procedūru noteikšanu un pārskatīšanu, kā arī atskaitīšanos valdei.

Turpinājumā norādītas dažas sporta organizācijās visbiežāk sastopamās komitejas. Iespējamas arī komitejas, kas atbild par nominācijām, kultūru un izglītību, sporta nodrošināšanu visiem, juridiskām lietām utt.

Audita un finanšu komiteja:

- kopā ar mantzini nodrošina efektīvus un ekonomiskus finanšu auditus;
- pārrauga organizācijas finanšu sistēmas un veic iekšējo kontroli;
- rekomendē valdei apstiprināt organizācijas gada finanšu pārskatus;
- rekomendē ārējā auditora iecelšanu ar atbilstošu atalgojumu;
- novērtē, vai ir līdzekļi vai arī tie būs pieejami izdevumu saistību izpildei;
- novērtē budžeta politikas, finanšu kontroles un finanšu pārskatu procedūru efektivitāti;
- izskata visus organizācijai piedāvātos līgumus un iesniedz rekomendācijas;
- apstiprina, izskata un iesniedz

rekomendācijas par izdevumiem vai saistībām, kas ir ārpus galvenās izpildpersonas un komitejas priekšsēdētāja apstiprināšanas pilnvaru loka;

- izskata un kontrolē finanšu pārskatus un budžetu;
- rekomendē politikas un procedūras, kas ļauj novērst un atrisināt interešu konfliktus; un
- regulāri atskaitās valdei par organizācijas finanšu stāvokli un komitejas problēmu apspriešanas rezultātiem.

Sportistu komiteja:

- pauž sportistu bažas, izmantojot savus pārstāvjus organizācijas pārvaldes institūcijās, kā arī aizsargā viņu tiesības un intereses;
- konsultē organizāciju par lēmumiem, kas saistīti ar sportistiem, sevišķi to sagatavošanu; un
- atbalsta un konsultē sportistus.

Sievietes sportā komiteja:

- vada sievietes, kuras nodarbojas ar jūsu sporta veidu;
- pārstāv sievietes viedokli Izpildkomitejā;
- izstrādā iniciatīvas, lai palielinātu sieviešu un meiteņu piedalīšanos organizācijas darbā; un
- palīdz sportistēm, trenerēm un sievietēm amatpersonām sasniegt savas ambīcijas sportā.

Sportistu komitejas pauž sportistu bažas, izmantojot savus pārstāvjus organizācijas pārvaldes institūcijās, kā arī aizsargā viņu tiesības un interese.

Vai jūsu organizācijas komiteju struktūra ir atbilstoša tās darbībai? Kā šo struktūru var padarīt efektīvāku?

Cik bieži vajag pārskatīt komiteju struktūru un funkcionēšanu jūsu organizācijā?

Mārketinga komiteja:

- izskata un apstiprina organizācijas mārketinga, reklāmas un virzīšanas plānus;
- kontrolē organizācijas mārketinga aģenta(-u) darbību;
- izskata visus piedāvātos mārketinga līgumus;
- izskata nekomerciālas organizācijas līdzekļu vākšanas plānus un pasākumus;
- novērtē mārketinga resursu efektivitāti; un
- ja nepieciešams, palīdz organizācijas mārketinga aģentam(-iem), piemēram, palīdzot prezentācijās, kontaktu veidošanā un citās darbībās.

Komandas atlases komiteja:

Sporta veida nacionālās izlases vai olimpiskās komandas sportistu atlasei ir jānotiek saskaņā ar skaidriem noteikumiem, rezultātu kritērijiem, pārredzami, godīgi un atbilstošā laika posmā. Komandas atlases principi ir detalizēti izklāstīti turpmāk šīs rokasgrāmatas tekstā.

64. bloks

Organizācijas valde atbild par komandas atlases skaidras politikas un procedūru noteikšanu, savukārt Atlases komiteja rekomendē politiku un procedūras valdes apspriešanai.

Proti, Atlases komiteja var:

- ierosināt principus, uz kuriem pamatosies komandas atlase;
- rekomendēt noteiktus komandas atlases kritērijus;
- rekomendēt atlases procesu un tā laika grafiku;
- noteikt katrai nacionālajai sporta organizācijai specifiskus atlases kritērijus un sagatavot rakstveida līgumus ar tām vismaz divus gadus pirms spēļu norises;
- pārbaudīt nacionālo sporta organizāciju izvirzīto sportistu kandidatūru atbilstību kritērijiem;
- izskatīt kritērijiem neatbilstošu

sportistu vārdā iesniegtos pieteikumus;

- rekomendēt sportistus ievēlēšanai Izpildkomitejā; un
- konsultēt un informēt valdi, ja nacionālā sporta organizācija iesniedz apelāciju pret viņu rekomendāciju.

Vides komiteja:

- izstrādā politikas, lai mazinātu vai novērstu vides faktorus, kas var negatīvi ietekmēt sportistu, skatītāju vai sabiedrības veselību un drošību;
- nodrošina organizācijas vides stratēģijas izstrādi sadarbībā ar sabiedriskajām grupām un to paziņošanu sabiedrībai; un
- kontrolē organizācijas darbību, lai noteiktu tās atbilstību vides standartiem.

Medicīnas komiteja:

- kontrolē un informē par antidopinga politikām un procedūrām;
- pārzina terapeitiskās lietošanas atļaujas (TLA) sportistiem un sporta organizācijām;
- plāno un organizē medicīnisko komandu braucieniem, kā arī olimpisko un paralimpisko spēļu misiju;
- veicina ārstu un saistīto profesionāļu apmācību;
- konsultē par medicīniskām un drošības problēmām un stāvokļiem;
- pārtrauga, novērtē un izplata aktuālo sporta medicīnas informāciju, izmantojot sporta medicīnas rokasgrāmatu, tīmekļa vietni vai organizācijas publikācijas;
- sadarbojas ar citām sporta medicīnas organizācijām, kas var palīdzēt komitejas darbībā; un
- izstrādā, izskata un pārskata organizācijas nostājas paziņojumus un vadlīnijas.

49. BLOKS

RISKU PĀRVALDĪBA

- A. RISKU PĀRVALDĪBAS DEFINĒŠANA
- B. RISKU NOVĒRTĒŠANA
- C. RISKU REĢISTRA SASTĀDĪŠANA

A. RISKU PĀRVALDĪBAS DEFINĒŠANA

Ikvienai jūsu organizācijas darbībā iesaistītajai personai ir pienākums tās attīstībai uzņemties labi pārdomātus, aprēķinātus riskus. Tā kā valde ir galvenā atbildīgā par organizācijas darbību, tā atbild arī par risku pārvaldību. Dažās valstīs tas var valdei noteikt tiesisku atbildību par negadījumiem, finansiālām neveiksmēm un negatīvu publicitāti.

Risku pārvaldības elementi:

- risku noteikšana un novērtēšana, piešķirot risku prioritāti;
- risku risināšanas stratēģijas izveide;
- periodiska atskaitīšanās; un
- regulāra stratēģijas pārskatīšana.

Vai jūsu organizācijā ir risku pārvaldības process? Vai jums tāds ir jāizstrādā?

„JĀIZVEIDO SKAIDRS UN PIENĀCĪGS RISKU PĀRVALDĪBAS PROCESS, [LAI] NOTEIKTU SPORTA ORGANIZĀCIJU POTENCIĀLOS RISKUS; RISKU NOVĒRTĒŠANA; RISKU KONTROLE; RISKU PĀRRAUDZĪBA; IZPAUŠANA/PĀRREDZAMĪBA.”

OLIMPISKĀS UN SPORTA KUSTĪBAS LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI (3.4. PRINCIPS), 2009. G.

B. RISKU NOVĒRTĒŠANA

Nosakot potenciālos riskus, pārskatiet savas organizācijas vēsturi, lai pievērstu uzmanību jomām, kur pagātnē piedzīvotas neveiksmes. Potenciālos riskus var parādīt arī līdzīgu organizāciju pieredze. Piemēram, ja olimpiskajās spēlēs panākumus neguvušajām sporta organizācijām tiek samazināts finansējums, jūsu organizācija var būt pakļauta riskam, ja jūsu sportisti negūst labus rezultātus. Jūs varat arī sarīkot ideju meklēšanas sesiju ar valdi un vadību, kā arī pieaicināt ārējus konsultantus un auditorus, lai detalizēti noskaidrotu potenciālos riskus. Daudzās sporta organizācijās pastāv daži kopīgi riski:

- Vai valdei ir pareizas prasmes organizācijas efektīvas darbības nodrošināšanai? Vai valdes locekļi

apzinās savus pienākumus un saistības? Vai pastāv pēctecības plānošana, lai ne visi locekļi vienlaikus kandidētu uz atkārtotu ievēlšanu?

- **Finansiāli riski**
Vai jūsu organizācija ir atkarīga no viena finansēšanas avota? Cik vienkārši būtu aizvietot šo finansēšanas avotu? Kad notiks, ja pārtrauktu atbalstīt jūsu galvenais finansēšanas avots?
- **Politika un stratēģija**
Šajā sfērā riski var rasties gan jūsu organizācijā, gan ārpus tās: piemēram, slihta iekšēja komunikācija ar ieinteresētajām pusēm vai valdības politika par fizisko audzināšanu skolās.

Ikvienai jūsu organizācijas darbībā iesaistītajai personai ir pienākums tās attīstībai uzņemties labi pārdomātus, aprēķinātus riskus.

Vai jums ir atbilstošas stratēģijas, kas attiecas uz jūsu kontrolētajiem resursiem un jūsu sniegtajiem pakalpojumiem?

- **Ārējie faktori**
Ārējiem faktoriem var būt milzīga ietekme uz sporta organizācijām. Izmantojiet 43. bloka jautājumus, lai novērtētu ar jūsu ārējo vidi saistītos riskus (☞ 43. bloks).
- **Darbības efektivitāte un rezultativitāte**
Risku skaitā var ietilpst sponsora vai dalības zaudēšana, slikta resursu izmantošana vai neatbilstoša pieņemšana darbā. Vai jūsu organizācijai ir skaidra stratēģija savu mērķu sasniegšanai? Vai šo stratēģiju atbalsta piemēroti darbības principi?
- **Finansiāla piesardzība un apzinīgums**
Finanšu efektīva un paredzējamam mērķim atbilstoša lietošana ir visu sporta organizāciju ētisks pienākums. Vai jūsu organizācijā ir skaidras un pārredzamas grāmatvedības procedūras? Vai pastāv finanšu kontrole? Vai šo kontroli var apiet? Vai organizācija var atskaitīties par visiem saviem ieņēmumiem un izdevumiem? Vai tā piedāvā auditētos pārskatus ieinteresētajām pusēm?
- **Tiesiskie riski**
Jūsu organizācijas izveidošanas veids noteiks tās kā neatkarīgas juridiskās personas tiesisko atbildību,

kā arī tās atsevišķo locekļu vai valdes locekļu personisko atbildību. Jums ir jāapstiprina, ka visus jūsu noslēgtos līgumus, tostarp nelielas vērtības līgumus, ir pārbaudījis tiesību eksperts.

Jūsu organizācijai ir arī jāievēro visi piemērojami tiesību akti, tostarp darba, datu aizsardzības, veselības aizsardzības un drošības likumi. Uzdoziet sev šādus jautājumus: vai organizācija ir neinkorporēta apvienība, kuras locekļiem ir personiska atbildība, vai tā ir sabiedrība vai korporācija, kuras atbildību ierobežo garantija? Vai valdes locekļi apzinās savas personiskās tiesiskās atbildības apmēru? Vai līgumi tiek pārbaudīti saistībā ar tiesisko risku? Vai jūsu organizācijas aktīvus aizsargā likums (tas ir sevišķi svarīgi saistībā ar jūsu zīmola intelektuālo īpašumu, kā arī tematiskās produkcijas pārdošanas tiesībām vai sponsorēšanas tiesībām)?

- **Jebkādi citi nosakāmi riski**
Iespējami ar pašu sportu (piemēram, džudo ir raksturīgs vairāk risku nekā badmintonam) vai ar specifiskām aktivitātēm saistīti riski, piemēram, ar svarīgiem pasākumiem saistītā finansiālā atbildība. Visbeidzot, var būt sistēmas, piemēram, IT sistēmas, kuru atteice var izraisīt milzīgas problēmas. Vai pastāv atbilstoša datu rezerves kopiju izveides vai atgūšanas iespēja avārijas situācijā? Kāds ir jūsu IT uzturēšanas un atbalsta servisa līmenis?

Kādi galvenie riski apdraud jūsu organizāciju?

C. RISKU REĢISTRA SASTĀDĪŠANA

Kad risku novērtējums ir pabeigts, katrs risks ir jāizsaka kvantitatīvi. Riska nopietnības noteikšanai varat izmantot šādu formulu:

Risks = incidenta notikšanas iespēja x ietekme.

Risku pārvaldība ietver risku novēršanu vai minimizēšanu, samazinot tā notikšanas iespēju vai tā ietekmi. Uzticiet kādam risku pārvaldības pienākumus, kā arī sagatavojiet un uzturiet risku reģistru (piemēru skatiet turpinājumā), kas veidos jūsu risku pārvaldības stratēģijas pamatu.

Risks	Vadības finansējuma samazināšana	Brīvprātīgo ar specifiskām zināšanām zaudēšana
Riska iespējas līmenis	Zems	Augsts
Potenciālās ietekmes līmenis	Augsts	Zems
Kontroles procedūra	Nepieciešamo rezultātu noteikšana un sasniegšana	Regulāra komunikācija ar brīvprātīgajiem, lai nostiprinātu viņu apņēmību turpināt darbu. Pēctecības plānošana, lai nodrošinātu nepieciešamās prasmes
Pārraudzības process	Darbības rādītāju izmantošana	Augstākā vadība pārrauga procesu
Atbildība	Jūs, valde	Brīvprātīgo vadītājs
Turpmāka rīcība	Atskaitīšanās valdei par rezultātiem katru mēnesi	Pēctecības plānu pārskatīšana sešu mēnešu laikā
Pārskatīšanas datums	Ik pēc trim mēnešiem	12 mēnešus pēc procedūras sākuma

Pastāv vairāki jūsu organizācijas darbību ietekmējošo risku samazināšanas veidi:

- Ja organizācija tiek pārredzami un atbildīgi pārvaldīta, ir iespējams novērst daudzus riskus, kas saistīti ar sabiedrisko tēlu, finansēšanu un ieinteresēto pušu apmierinātību.
- Ja nepieciešams, varat mainīt savu stratēģisko virzienu. Piemēram, ja valdības politika vairāk pievērš uzmanību elitārajiem sporta veidiem, bet jūsu organizācija atbalsta masu sportu, iespējams, vēlēšities pārskatīt savus mērķus.
- Lai samazinātu risku, varat samazināt vai paplašināt sniegtos pakalpojumus un mainīt to nodrošināšanas veidu. Jums palīdzēs turpmāk tekstā aprakstīto novērtēšanas un kontroles procedūru ieviešana (☞ 54. bloks).
- Ja sporta veids pēc būtības ir riskants vai organizācijai nākas saskarties ar būtiskiem riskiem, risku segšanai var izmantot apdrošināšanu. Piemēram, vairums amatpersonu ir apdrošināti pret atbildību saistībā ar

savainojumiem, kurus guvuši viņu pārraudzībā esošie sportisti. Gluži kā visiem pārvaldības aspektiem, arī risku pārvaldībai ir jābūt pārredzamai un komunicētai visas organizācijas ietvaros. Gada pārskatā ir jāapliecina valdes pienākumi un jāapstiprina galveno risku kontroles sistēmu ieviešana. Tas kļiedēs ieinteresēto pušu bažas saistībā ar risku pārvaldību.

Kā varat uzlabot savu risku pārvaldības stratēģiju un tās īstenošanu?

Katrs risks ir jāizsaka kvantitatīvi.

50. BLOKS

VESELĪBA UN DROŠĪBA

A. SPORTAM RAKSTURĪGIE RISKI

B. KONTROLSARAKSTS

A. SPORTAM RAKSTURĪGIE RISKI

Visos sporta veidos ir iesaistīta fiziskas aktivitātes, kas rada savainojumu iespēju, turklāt dažos tiek izmantots potenciāli bīstams aprīkojums. Tādēļ jums ir jānodrošina dalībnieku un locekļu veselība un drošība. To bieži iekļauj valsts likumdošanā, sevišķi deliktu tiesībās.

Delikts ir ārpuslīgumiska pienākuma nepildīšana, kas izraisa atbildību par zaudējumiem. Nolaidība un pienākuma nepildīšana var jūsu organizācijai izraisīt smagas finansiālas sekas, tādēļ ļoti svarīgi ir konsultēties ar tiesību ekspertiem.

Sporta administratori darbojas pārvaldībā, kas ietver risku pārvaldību un sevišķas uzmanības pievēršana sportistu veselībai un drošībai. Tomēr gādības pienākums ir visiem sportā iesaistītajiem, tostarp treneriem, amatpersonām, vecākiem, vadītājiem un pašiem dalībniekiem. Jūsu pienākumi ir šādi:

- nodrošināt dalībniekiem drošu vidi, kā arī drošus objektus un aprīkojumu;

- nodrošināt aprīkojuma regulāru pārbaudi un uzturēšanu;
- nepieļaut kontakta sporta veidos pretinieku nesamērīgumu izmēra, svara, meistarības un pieredzes līmeņa ziņā; un
- nepieļaut dalībnieku un amatpersonu savainojumus – pretinieku, skatītāju vai jūsu pašu sliktas rīcības rezultātā.

Lai nodrošinātu veselību un drošību, jums ir jāveic turpmāk minētais:

- visu jauno aktivitāšu risku novērtējums, kā arī regulārais risku novērtējums visu gadu;
- drošības audits, kurā tiek novērtēta organizācijas darbība saskaņā ar likumdošanas prasībām;
- darbības un politiku regulāra pārskatīšana, lai nodrošinātu to aktualitāti;
- visa personāla un brīvprātīgo regulāra apmācība, lai viņi strādātu drošos apstākļos un drošā veidā sniegtu pakalpojumus; un
- lietvedības nodrošināšana, lai šajā jomā parādītu labu praksi.

Kam jūsu organizācijā ir vispārējā atbildība par veselības aizsardzību un drošību?

Kā jūs nodrošināt atbildību izmaiņām likumdošanā?

Kas ir jāmaina jūsu veselības aizsardzības un drošības praksē?

B. KONTROLSARAKSTS

Jūsu organizācija veicot veselības aprūpes un drošības auditu, uzdodiet sev šādus jautājumus.

- Vai nodarbošanās ar sportu notiek pienācīgā, strukturētā veidā? Vai pastāv atbilstoša pārraudzība?
- Vai sporta apmācībā un pārraudzībā nodarbinātajiem instruktoriem, audzinātājiem, treneriem un citām personām ir atbilstoša kvalifikācija?
- Vai aprīkojums un objekti ir droši? Kādā stāvoklī ir palīgtelpas, piemēram, ģērbtuves?

- Vai jūs nodrošināt, ka cilvēki zina atbilstošas uzvedības prasības?
- Vai jūs saņemat apzinātu piekrišanu? Vai dalībnieki skaidri apzinās ar noteikto sporta aktivitāti saistītos riskus?
- Vai tiek nodrošināta atbilstoša palīdzība traumu gadījumos un veikti pietiekami medicīniski piesardzības pasākumi sacensību laikā?
- Vai transportēšana ir droša?
- Kāda ir jūsu atbildība saistībā ar skatītāju vardarbību pret sportistiem, amatpersonām un savstarpēji?

51. BLOKS

AIZSARDZĪBA UN APDROŠINĀŠANA

- A. AIZSARDZĪBA PRET PRASĪJUMIEM UN ATTEIKŠANĀS NO PRASĪJUMIEM
- B. APDROŠINĀŠANA

A. AIZSARDZĪBA PRET PRASĪJUMIEM UN ATTEIKŠANĀS NO PRASĪJUMIEM

Kad ir jānoslēdz juridiska vienošanās starp divām organizācijām vai starp sporta organizāciju un tās locekļiem, pēc konsultēšanās ar tiesību ekspertiem ir vēlams iekļaut noteikumu par aizsardzību pret prasījumiem vai atteikšanos no prasījumiem.

Noteikums par aizsardzību pret prasījumiem atbrīvo pusi no tiesiskas atbildības par citas puses, piemēram, locekļu vai darbuizpildītāju neapdomīgu vai nelikumīgu rīcību. Tas palīdz samazināt risku jūsu organizācijai, ja tiek iesniegta prasība tiesā. Ikvienā jūsu parakstītajā līgumā jūsu organizācijai ir jābūt

aizsargātai pret prasījumiem, kas saistīti ar līgumpartnera pakalpojuma sniedzēja jebkādu nelikumīgu rīcību.

Atteikšanās no prasījumiem bieži tiek izmantota, lai samazinātu prasības iesniegšanas tiesā iespēju sakarā ar dalībnieka nāvi vai traumu organizētajā pasākumā. Parasti atteikšanās noteikums prasa dalībniekam atzīt traumas un nāves riska iespēju un atbrīvo organizāciju no jebkādas tiesiskas atbildības, ja tā notiek. Atteikšanās noteikuma parakstīšana bieži ir priekšnosacījums, lai sportists varētu piedalīties sacensībās.

Atteikšanās noteikuma parakstīšana bieži ir priekšnosacījums, lai sportists varētu piedalīties sacensībās.

B. APDROŠINĀŠANA

„SPORTISTU APDROŠINĀŠANA NĀVES VAI SMAGU SAVAINOJUMU GADĪJUMIEM IR IETEICAMA, UN TĀ IR OBLIGĀTA JAUNIEŠU/JUNIORU SPORTISTIEM. JA IESPĒJAMS, VIENMĒR IR JĀBŪT SPORTISTU SOCIĀLĀS NODROŠINĀŠANAS SISTĒMAI. PROFESIONĀLAJIEM SPORTISTIEM IR JĀBŪT PIEEJAMĀM ĪPAŠĀM APDROŠINĀŠANAS POLISĒM. SPORTA PASĀKUMU ORGANIZĒTĀJIEM IR JĀNODROŠINA PIENĀCĪGS APDROŠINĀŠANAS SEGUMS.”

OLIMPISKĀS UN SPORTA KUSTĪBAS LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI (6.5. PRINCIPS), 2009. G.

Turpmāk minētā informācija ir iegūta no Austrālijas Sporta administratoru biedrības darba materiāliem, kas tika sagatavoti viņu sporta administrācijas kursam.

Ja klubs ir inkorporēta organizācija ar formālu satversmi, tas var saviem locekļiem piedāvāt aizsardzību pret iekšējām sūdzībām un ārējiem tiesas procesiem. Tomēr arī pašam klubam ir nepieciešama aizsardzība pret citu pušu prasījumiem, tādēļ tam ir jābūt apdrošināšanas seguma portfelim.

Visām kluba darbībā iesaistītajām personām, piemēram, inspektoriem, treneriem, spēlētājiem vai organizētājiem, ir jābūt aizsargātiem ar atbilstošu apdrošināšanu. Daudzas sporta organizācijas saviem biedriem piedāvā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kā arī profesionālās darbības un/vai nelaimes gadījumu apdrošināšanu. Biedriem ir jāpārlicinās, ka viņu apdrošināšana nodrošina pienācīgu segumu un, ja tā nav, jāapdrošinās individuāli, izmantojot kluba pakalpojumus.

Sportā pastāv plaša apdrošināšanas seguma sfēra saistībā ar fiziskām traumām, kas attiecas uz instruktoriem, tiesnešiem, treneriem, amatpersonām un skatītājiem. Apdrošināšanas segums ir nepieciešams arī saistībā ar citu personu traumām, piemēram, šāda apdrošināšana var būt spēlētājam, kurš atbild par cita spēlētāja vai skatītāja savainošanu. Savukārt neparedzēto laikapstākļu riska apdrošināšana var izglābt pasākuma veicinātāju no katastrofas – šādai apdrošināšanai ir jābūt jebkurai

sporta organizācijai, kuru var ietekmēt laikapstākļu izraisītie pasākuma norīšanas traucējumi. Mūsdienās apdrošinātājiem ir reāla ieinteresētība sportā un tā pārvaldībā. Viņi vēlas:

- noteikumus, kas samazina traumu un atbildības iestāšanās risku;
- drošāku aprikojumu; un
- sporta objektu atbilstošu būvēšanu un pārvaldību, lai samazinātu spēlētāju, dalībnieku un skatītāju savainojumu risku.

Atbilstošos gadījumos apsveriet šādus apdrošināšanas veidus.

PROFESIONĀLĀS DARBĪBAS APDROŠINĀŠANA

Profesionālās darbības apdrošināšana sedz personu tiesisko atbildību, kad darbinieks vai cita persona savu profesionālo pienākumu veikšanas laikā pieļāva kļūdu, bezdarbību vai nolaidību. Polisēs var tikt iekļauta zaudējumu atlīdzība prasījumos saistībā ar apmelošanu un neslavas celšanu. Sporta organizācijām ir jāizmanto profesionālās darbības apdrošināšana, lai segtu nolaidību vai nejaušas kļūdas, ko pieļāvuši treneri, medicīnas darbinieki vai instruktori, sniedzot profesionālus padomus vai apmācot iemaņas.

CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS APDROŠINĀŠANA

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana aizsargā brīvprātīgos, darbiniekus un citus organizācijas locekļus. Tā piedāvā aizsardzību pret tās tiesiskajām saistībām atlīdzināt zaudējumu, kas radušies no nejauša savainojuma (tostarp nāves) un nejauša īpašuma bojājuma.

Vai jūsu organizācija ir pietiekami aizsargāta pret riskiem un negadījumiem? Kāds jums ir specifiskais segums?

Tā sedz prasības, kas radušās no organizācijas vai kāda tās darbinieka nolaidības, vai no sporta objekta stāvokļa, un sedz ar šādām prasībām saistītos juridiskos izdevumus. Polisei ir jābūt sagatavotai konkrēti organizācijai, un par apdrošinātajām personām ir jānorāda visi tās locekļi. Tās darbību var paplašināt, attiecinot uz klientiem pārdotajām vai piegādātajām precēm, kā arī viena organizācijas locekļa prasībām pret citu.

SPĒLĒTĀJU NELAIMES GADĪJUMU APDROŠINĀŠANA

Pastāv gan morāls, gan administratīvs pienākums nodrošināt aizsardzību pret traumām, kas gūtas, piedaloties sporta sacensībās, iekļaujot treniņus un braucienus turp un atpakaļ. Pastāv vairāki apdrošināšanas seguma veidi:

- **Nelaimes gadījuma pabalsts**
Pamatojoties uz iemaksas summu, pēc noteikta procenta tiek aprēķināts pabalsts, lai segtu darbības zudumu pastāvīgas invaliditātes rezultātā;
- **Ienākumu zudums**
Paredzēta, lai kompensētu ienākumus, kurus dalībnieks zaudēs, ja savainojums neļaus pildīt savus parastos pienākumus.
- **Studentu pabalsts**
Apmācības izdevumu vai sadzīves izmaksu atlīdzināšana;
- **Vecāku pabalsts**
Tragēdijā cietušo bērnu apmeklēšanas izmaksu atlīdzināšana.
- **Citi medicīniskie izdevumi**
Standarta apdrošināšanā nesegto medicīnisko izdevumu atlīdzināšana.

DIREKTORU UN AMATPERSONU ATBILDĪBAS APDROŠINĀŠANA

Šī apdrošināšana ir izstrādāta klubu un organizāciju izpildvaras amatpersonām un

direktoriem, kurus pašu organizācija var iesūdzēt tiesā par nolaidību, viņus apsūdzot „gādības pienākuma” pārkāpšanā.

Tas ir sevišķi svarīgi organizācijām ar lielu finanšu apgrozījumu vai lielām nodokļu saistībām.

ĪPAŠUMA APDROŠINĀŠANA

Iepriekš minētie apdrošināšanas plāni ir paredzēti organizācijas un tās locekļu aizsardzībai pret prasībām, kas izriet no saistībām. Jums jāizmanto apdrošināšana, lai aizsargātu arī savas organizācijas aktīvus pret turpmāk minējiem faktoriem.

- ugunsgrēks, ja jūsu organizācijai pieder ēkas vai uzliesmojošs aprīkojums;
- sporta aprīkojuma un pārdodamu preču zādzība;
- naudas zādzība, jo lielas naudas summas parasti netiek segtas atbilstoši parastajām polisēm;
- zaudētie ienākumi ugunsgrēka un tādējādi palielināto izmantošanas izmaksu rezultātā (izrietošie zaudējumi);
- slikti laikapstākļi (lietus), kas var izraisīt pasākumu atcelšanu;
- biedru pastrādātās organizācijas līdzekļu zādzības risks (uzticamība).

Arī jebkādam organizācijai piederošajam un izmantotajam transportlīdzeklim ir jābūt apdrošinātam, lai avārijas gadījumā atlīdzinātu gan paša, gan citu īpašnieku transportlīdzekļu vērtību.

Iespējams, vajadzēs apdrošināt arī ienākumus no organizācijas rīkoto sacensību un pasākumu biļešu pārdošanas. Dažkārt līdzekļi tiek iegūti nedēļas nogales pasākumā, taču tos nevar noguldīt bankā līdz pirmdienai. Šādā gadījumā skaidras naudas pārvaļājumu apdrošināšana piedāvā aizsardzību pret zādzību vai citiem naudas zaudēšanas cēloņiem, līdz nauda nokļūst bankā.

Apdrošināšanas segums ir nepieciešams arī saistībā ar citu personu traumām, piemēram, šāda apdrošināšana var būt spēlētājam, kurš atbild par cita spēlētāja vai skatītāja savainošanu.

Neaizmirstiet, ka apdrošinātāji var pat ietekmēt jūsu spēlēto sporta veidu. Piemēram, apdrošināšanas uzņēmums var atteikties segt skolas civiltiesisko atbildību, ja vien skola nenomaina savu sporta veidu regbiju pret futbolu.

Vai jūs regulāri pārskatāt savas aizsardzības politikas?

52. BLOKS

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJAS

- A. KĀDĒĻ INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJAS IR SVARĪGAS?
- B. PROGRAMMATŪRA UN CITI GALVENIE JĒDZIENI
- C. IT PROJEKTI
- D. INFORMĀCIJAS DROŠĪBA

Informācijai ir jābūt viegli saprotamai.

A. KĀDĒĻ INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJAS IR SVARĪGAS?

Sporta organizācijas rada dažādus datus un informāciju, kas ir efektīvi jāpārvalda (finanšu pārskati, sacensību informācija utt.) un efektīvi jānodod ieinteresētajām pusēm (tiešsaistē, ar informatīvajiem biļeteniem un tiešā saziņā utt.). Organizācijai ir svarīgi dalīties informācijā ar personālu, brīvprātīgajiem un citiem pakalpojumu sniedzējiem, taču organizācijai ne mazāk svarīgi ir atturēties no pārāk liela informācijas daudzuma izplatīšanas, jo ne visa informācija ir vienlīdz vērtīga un noderīga visiem tās saņēmējiem.

Labas informācijas prasības:

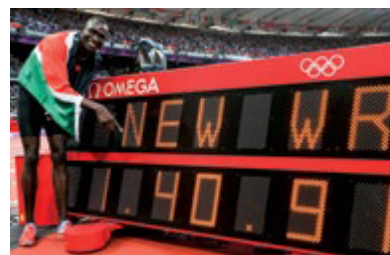
- **Pilnīga**
Kad pieņemat lēmumus, vienmēr iegūstiet informāciju no dažādiem avotiem.
- **Būtiska**
Informācijai ir jāattiecas uz apsveramo problēmu vai lēmumu. Ja nav, tas var novērst uzmanību no problēmas vai izraisīt nepareiza lēmuma pieņemšanu.
- **Savlaicīga**
Informācija ir noderīga tikai tad, kad tā ir pieejama atbilstošajā laikā. Pastāv iespēja to sniegt pārāk bieži vai neregulāri.
- **Precīza**
Informācijas vissvarīgākā prasība ir tās maksimāli iespējamā precizitāte atbilstoši tās uzdevumam.
- **Skaidra**
Informācijai ir jābūt viegli saprotamai. Tajā nedrīkst prezumēt priekšzināšanas par tēmu vai izmantot žargonu.

Organizācijām ir jāuzglabā un jāstrukturē sava informācija, lai to varētu ātri un efektīvi izgūt un izmantot; tieši tādēļ informācijas tehnoloģija ir svarīga: tā var palīdzēt šo informāciju sakārtot un izplatīt.

Informācijas tehnoloģija jums var ne tikai palīdzēt sakārtot informāciju, bet arī:

- izstrādāt jūsu locekļiem un citām ieinteresētajām personām paredzētos pakalpojumus, piemēram, informatīvos biļetenus, *Facebook* grupas, *Snapchat* stāstus, *Instagram* profilus, tiešsaistes sacensības un elektronisko komerciju (iepirkšanos tiešsaistē);
- elektroniski iesniegt sapulču dienas kārtības un protokolus valdes locekļiem un personāla darbiniekiem; un
- nodrošināt atlasītu datu (dosjē, informācija par sportistiem, kontaktinformācija utt.) pieejamību ieinteresētajām personām un citām, organizācijā neietilpstošām personām (sacensību norises vietas, sapulču dalībnieki, dalības informācija utt.).

IT pārvaldība bieži tiek atstāta novārtā cilvēkresursu trūkuma, ierobežotu tehnisku zināšanu vai organizācijas nevēlēšanos mainīties un dažādu citu iemeslu dēļ. Tomēr tā ir ļoti svarīga organizācijas darbības atvieglošanai, kā arī komunikācijai, sadarbībai un datu apmaiņai ar tās ieinteresētajām pusēm.

Cik bieži jūs pārskatāt savas organizācijas IT infrastruktūru un sistēmas? Kādas, ja vispār, vājās vietas jūs esat noteikuši?

B. PROGRAMMATŪRA UN CITI GALVENIE JĒDZIENI

Iespējams, jūsu organizācijai vajadzēs dažādus programmatūras veidus.

- **Biroja programmatūra**
Biroja programmatūra, piemēram, *Microsoft Office* komplekts (teksta procesors *Word*, izklājlapu programma *Excel*, prezentāciju veidošanas programma *PowerPoint* utt.), ir paredzēta informācijas radīšanai.
- **Izdevējdarbības programmatūra**
Datorizdevniecības programmatūra ļauj jums izveidot un publicēt profesionālas publikācijas. Pasaules līderis šajā nozarē ir *Adobe InDesign* — *Creative Cloud* komplekta sastāvdaļa, tajā ietilpst arī, piemēram, tādas lietotnes kā *Photoshop* (attēlu rediģēšana) un *Illustrator* (attēlu veidošana).
- **Finanšu/grāmatvedības programmatūra**
Finanšu programmatūra ļauj precīzi izsekot finanšu operācijām, nekavējoši sagatavot pārskatus un analītiskus ziņojumus. Sarežģītākas sistēmas nodrošina arī algu aprēķināšanu, inventarizāciju, rēķinu sagatavošanu un pamatlīdzekļu uzskaiti.
- **Datubāzes programmatūra**
Dažkārt saukta par datubāzes vadības sistēmu (DBVS), datubāzes programmatūra galvenokārt tiek izmantota informācijas uzglabāšanai, modificēšanai, izgūšanai un meklēšanai datubāzē.
- **Mākoņdatošana**
Internetā izvietotu attālinātu serveru tīkla izmantošana, lai uzglabātu, pārvaldītu un apstrādātu datus. Mākoņdatošanai ir nepieciešama skaitļošanas resursu kopīga izmantošana, nelietojot lokālos serverus vai personālo iekārtu, lai darbotos ar lietotnēm. Piemēri:
 - Mākonī izvietota glabātuve: *Google Drive*, *Dropbox*, *iCloud*
 - Mākonī izvietotas tekstastrādes/izklājlapu lietotnes: *Google Docs* un *Google Sheets*, *Office 365*
 - Mākonī izvietota grāmatvedības programmatūra: *Intuit.com*, *Xero.com*
 - Mākonī izvietota klientattiecību pārvaldības (KAP) programmatūra: *SugarCRM*, *Microsoft Dynamics CRM*

- **Komunikāciju programmatūra (balss pārraide ar interneta protokolu (VoIP) un tūlītējā ziņapmaiņa)**
VoIP programmatūra nodrošina telefonsarunas internetā un ļauj veikt lētus vai bezmaksas balss zvanus, izmantojot datoru. Tūlītējā ziņapmaiņa ir divu vai vairāku cilvēku reāllaika teksta komunikācijas forma (piemēram, *Skype*, *WhatsApp*, *Slack*).
- **Pretvīrusu programmatūra**
Pretvīrusu programmatūra atklāj, novērš un likvidē datorā iekļuvušos kaitīgos datorvīrusus, datortārpus un citas ļaunprogrammatūras. Ja piekļūstat internetam vai kopīgojat informāciju ar citiem datoriem, pārliecinieties, ka jums ir instalēta vīrusu pārbaudes programma. Datorvīruss ir programma vai koda fragments, kas bez jūsu ziņas tiek ielādēts jūsu datorā un darbojas pret jūsu gribu.
- **Pārlūki**
Piekļuvei un navigācijai globālajā tīmeklī izmantotā programmatūra (piemēram, *Mozilla Firefox*, *Chrome*, *Microsoft Internet Explorer* un *Edge*).
- **E-pasta lietotnes**
Elektroniskā pasta lietotnes, piemēram, *Microsoft Outlook* un tiešsaistes e-pasta pakalpojumi, piemēram, *Gmail (Google)* un *Hotmail (Microsoft)* ļauj cilvēkiem tiešsaistē apmainīties ar tekstu un attēliem.

Citi uz tīmekli attiecināmie jēdzieni:

- **Internets**
Tas ir publisks tīkls, kas nodrošina piekļuvi miljoniem resursu visā pasaulē; tas ir gan komunikācijas līdzeklis, gan informācijas avots.
- **Intranets**
Organizācijas iekšējais privātais tīkls, kas ir pieejams tikai tajā strādājošajiem. Tikai personas ar piekļuvi tiesībām var rediģēt un kopīgot dokumentus intranetā.
- **Ekstranets**
Ārējais tīkls, kas jums ļauj sazināties ar biedriem, klubiem, ieinteresētajām pusēm,

Kā jūs varētu uzlabot IT lietošanu? Kādus IT rīkus jūs varētu izmantot darba efektivitātes uzlabošanai?

Kā jūs atjauninātu savu personāla zināšanas par IT rīkiem un nodrošinātu, ka viņi saprot, kā tos lietot?

piegādātājiem un citām personām. Ekstranets var būt privāts vai daļēji publisks, daži tā apgabali ir aizsargāti, bet citi ir publiski pieejami.

- **Tīmekļa vietne**
Vietne (atrašanās vieta) globālajā tīmeklī. Ikvienai tīmekļa vietai ir mājas lapa – pirmā lapa, ko redz lietotāji, un parasti vietnē atrodas arī citas lapas.
- **Meklētājprogramma**
Tīmekļa lapa, piemēram, *Google*, kas ļauj lietotājiem veikt tīmekļa vietņu indeksu. meklēšanu.
- **Failu serveris**
Failu saglabāšanai paredzēts dators un atmiņas ierīce. Jebkurš tīkla lietotājs var serverī uzglabāt failus.

- **FTP (failu pārsūtīšanas protokols)**
Failu apmaiņai, augšupielādēšanai vai lejupielādēšanai internetā parasti izmantotais protokols.
- **Wi-Fi (vai bezvadu) tīkls**
Populāra bezvadu tīklošanas tehnoloģija, kas izmanto radioviļņus, lai nodrošinātu bezvadu lielātruma interneta un tīkla pieslēgumus
- **Sociālie plašsaziņas līdzekļi**
Dažādas tīmekļa platformas, lietotnes un tehnoloģijas, kas ļauj cilvēkiem sazināties tiešsaistē. Sociālo plašsaziņas līdzekļu skaitā ietilpst *Facebook*, *YouTube*, *Twitter*, *Instagram* un *LinkedIn*.

14. bloks

C. IT PROJEKTI

IT projektu, piemēram, tīmekļa vietnes izstrāde, īstenošana un pārvaldība var būt sarežģīts uzdevums, tādēļ jums var būt nepieciešama specializēta IT uzņēmuma palīdzība un kompetence.

Parasto problēmu skaitā ietilpst:

- valdes locekļu un/vai personāla ierobežotās tehniskās zināšanas;
- finanšu resursu un/vai laika trūkums;
- ierobežotas zināšanas IT jomā un/vai apmācības trūkums, kas izraisa pastāvošo vai jauno IT rīku nepieņemšanu;
- visas organizācijas mēroga IT

stratēģijas trūkums, kas izraisa nepiemērotu programmu lietošanu;

- dažādu IT rīku pārvaldības un integrēšanas grūtības;
- nepietiekama IT pārvaldība rada sliktu komunikāciju ar ieinteresētajām pusēm; un
- nesakārtoti, dubļēti vai trūkstoši dati.

PROJEKTU VADĪBA

Izstrādājot IT infrastruktūru un programmas, ņemiet vērā vairākus faktorus.

- **Organizācijas kultūra, attieksme un kompetence**
Iespējams, tehnoloģijas tiek nepietiekami izmantotas nevis vāja dizaina vai funkciju trūkuma dēļ, bet gan tādēļ, ka cilvēki organizācijā tās nav apguvuši.
- **Apmācība**
Jaunu IT rīku izmantošanai ir nepieciešama apmācība.
- **Ārējie faktori**
Piemēram, interneta pieslēguma un platjoslas sakaru pieejamība noteiktā valstī.
- **Budžets, laiks un cilvēkresursi**
Vai jums ir pietiekami daudz laika, naudas un cilvēku?

Projektu vadības norādes skatiet 53. bloks.

Informācijas tehnoloģija ir ļoti svarīga organizācijas darbības atvieglošanai, kā arī komunikācijai, sadarbībai un datu apmaiņai ar tās ieinteresētajām pusēm.

SAVU VAJADZĪBU IZPRATNE

Svarīgi ir katru projektu uzsākt ar skaidru izpratni par to, kas jūsu organizācijai ir vajadzīgs un ko jūs vēlaties panākt. Piemēram, ja jūs plānojat uzlabot datu pārvaldības sistēmu, jums ir jānosaka un jāsaprot:

- jūsu mērķi (projekta raksturs un apjoms, tā atrisinātās problēmas);
- jūsu vajadzības (savu vajadzību novērtēšana jau sākumā samazinās dārgu izmaiņu veikšanas nepieciešamību);
- jūsu pašreizējā datu pārvaldes sistēma (stiprās un vājās puses);
- jūsu lietotāji (konsultējieties ar viņiem, lai noskaidrotu viņu sistēmas vajadzības);
- jūsu dati (ko tie aptver; kam, kad un kādēļ tie vajadzīgi; kā tiem ir jābūt strukturētiem); un
- jūsu kompetence (IT kompetences pieejamība un kvalitāte jūsu organizācijā).

Šie elementi jums ir jāizklāsta rakstveidā, lai IT uzņēmumam/ekspertam nodrošinātu precīzu informāciju, kā arī visu iesaistīto pušu kārtīgu izpratni par projektu.

IT rīka izstrādāšana nedrīkst būt tikai IT uzņēmuma/eksperta darbs. Jums ir savlaikus jāveic rūpīga biznesa analīze, jo tikai organizācijas ikdienas darbā iesaistītās personas pilnībā pārzina datus, ar kuriem tās strādā, un tām ir zināšanas, lai noteiktu iegūstamās informācijas veidu. Svarīgi, lai projekta vadītājs varētu vadīt analīzes procesu un informēt IT uzņēmumu/ekspertu par organizācijas vajadzībām.

Iespējams, nebūs viegli panākt, lai IT uzņēmums/eksperts saprastu organizācijas vajadzības. Tomēr, ja sākumā netiek kļēdēti pārpratumi, gala produkts var nebūt jūsu cerībām atbilstošs, un izmaiņas būs grūti veikt bez papildu izmaksām un iespējamiem kavējumiem.

IEINTERESĒTO PUŠU ANALĪZE

Kas ir projekta ieinteresētās puses? Kam ir jābūt gandarītam ar rezultātu? Piemēram, sportisti, treneri, nacionālās federācijas, Ģenerālās asamblejas locekļi, līdzjutēji, plašsaziņas līdzekļi, brīvprātīgie, organizēšanas komitejas utt.

IT UZŅĒMUMA/EKSPERTA IZVĒLE

Pēc savu vajadzību analīzes, iespējams, jums vajadzēs izvēlēties IT uzņēmumu/ekspertu. Jums ir jāsažinās ar vairākiem IT uzņēmumiem un jānoskaidro to piedāvājums. Kad jūsu organizācija ar ekspertu ir vienojusies par projekta apjomu, ekspertam ir jāsniedz priekšlikums par projektu, tā budžetu un izpildes laika grafiku.

IT uzņēmuma/eksperta pienākums:

- palīdzēt jums analizēt jūsu vajadzības un mērķus;
- palīdzēt jums izvēlēties atbilstošu IT rīku;
- noteikt projekta posmus un norādīt nodevumus;
- izstrādāt un/vai instalēt rīku;
- nodrošināt apmācības nodarbības un lietotāja pamācības; un
- veikt sistēmas regulāru apkalpošanu (ja nepieciešams).

BUDŽETS

IT sistēmas var būt dārgas, un jauni IT projekti var prasīt vairāk naudas, nekā plānots – sevišķi tad, ja sākotnējo vajadzību analīze ir nepilnīga un/vai projekta apjoms nav pilnībā saskaņots ar IT uzņēmumu/ekspertu.

Sākumā noteikti veiciet pilnīgu izmaksu analīzi, lai jūsu organizācijai būtu līdzekļi projekta pabeigšanai, un vienmēr ņemiet vērā apkalpošanas izmaksas: projektam var būt nepieciešami papildu līdzekļi problēmu novēršanai (kļūdas, programmatūra nedarbojas kā gaidīts) vai funkcionalitātes maiņai. Iespējams, jums vajadzēs arī nomainīt aparāturu un atjaunināt programmatūru.

Pēc projekta apjoma, laika grafiku, specifikāciju un budžeta galīgās noteikšanas, jums ir kopīgi jāparaksta vienošanās ar IT uzņēmumu/ekspertu, lai noteiktu darba uzdevumu un projekta specifikācijas.

LIETOTĀJU APMĀCĪBA

Jauna IT rīka ieviešanai bieži vien ir nepieciešamas organizācijas darba kultūras maiņa.

Ja lietotāji nesaskata rīka vērtību, viņi var turpināt strādāt tāpat kā agrāk. Tādēļ ir svarīgi noteikt visus, kuri jebkādā veidā lieto jauno IT rīku, un viņiem visiem nodrošināt pienācīgu apmācību un atbalstu.

Vai jūsu organizācijas rīcībā ir visa nepieciešamā informācijas tehnoloģija? Ja nē, kādi uzlabojumi būtu jūsu prioritāte?

Nosakiet politikas un procedūras, lai nodrošinātu, ka lietotāji nevar apdraudēt jūsu organizācijas drošību.

D. INFORMĀCIJAS DROŠĪBA

Jums ir jāpanāk, ka jūsu informācija ir drošībā.

FIZISKA DROŠĪBA

Ikvienai korporatīvai un personālajai IT sistēmai ir nepieciešama ārējā rezerves atmiņa, kurā datoru dati tiek kopēti un arhivēti, lai tos varētu izmantot, ja galvenajā atmiņā dati ir zaudēti programmatūras problēmu, datu bojājumu, aparatūras atteices, uzlaušanas vai citu neparedzētu iemeslu dēļ. Nosakiet rezerves kopijas izveidi vismaz reizi nedēļā.

Jums ir arī jāaizsargā galvenā aparatūra un datubāzes, lai novērstu zādzību, un jāņem vērā bojājumu iespēja energoapgādes

pārtraukuma rezultātā, ko izraisījis ugunsgrēks vai citas dabas katastrofas.

TEHNISKĀ DROŠĪBA

Jums ir jāinstalē drošības sistēmas, piemēram, ugunsdzēsības un pretvīrusu programmas, lai sistēmas aizsargātu pret tehnisku ielaušanos, vienlaikus atļaujot lietotņu atjaunināšanu, rezerves kopiju izveidi un piekļuves pārvaldību.

CILVĒKU DROŠĪBA

Nosakiet politikas un procedūras, lai nodrošinātu, ka lietotāji nevar apdraudēt jūsu organizācijas drošību. Piemēram, atļaujiet programmatūras instalēšanu veikt tikai administratoriem.

Kā jūs nodrošināt savu IT sistēmu datu un informācijas drošību?

5. SADAĻA TĒMA

3

RESURSU PĀRVALDĪBA

Resurss ir palīdzība, instruments vai atbalsts, ko varat izmantot savu mērķu sasniegšanai.

53. bloks	Projektu vadība	227
54. bloks	Stratēģiskā plānošana	230
55. bloks	Veiktspējas pārvaldība un novērtēšana	234
56. bloks	Darbs ar cilvēkiem	237
57. bloks	Personāla un brīvprātīgo apmācība	240
58. bloks	Finanšu pārvaldība un budžeta plānošana	242
59. bloks	Līdzekļu avoti	247
60. bloks	Reklāma un sponsorēšana	249

53. BLOKS

PROJEKTU VADĪBA

A. KAS VEIDO PROJEKTU?

B. PROJEKTU VADĪBAS ELEMENTI

C. PROJEKTU VADĪBAS INSTRUMENTI

A. KAS VEIDO PROJEKTU?

Projekts ir saistītu darbību kopa, kas tiek plānota un izpildīta noteiktā secībā, lai norādītajā laika posmā sniegtu unikālu pakalpojumu, piemēram, rīkojot pasākumu.

Projekta raksturīgo īpašību skaitā ietilpst:

- nosakāmi un izmērāmi rezultāti;
- sākuma un beigu datumi;
- pārvaldības struktūra, piemēram, organizēšanas komiteja;

- vairākprofilu projekta komanda, kas ir apveltīta ar pareizajām prasmēm, lai pasākums būtu sekmīgs;
- ieinteresēto pušu, piemēram, sportistu un sponsoru iesaistišanās; un
- projekta izpildes novērtēšanas kritēriji, piemēram, sportistu/amatpersonu gandarījums vai savāktās naudas daudzums.

B. PROJEKTU VADĪBAS ELEMENTI

Projektu vadībai ir būtiska nozīme projekta izpildei līdz norādītajam laikam, norādītajā līmenī, izmantojot noteiktu resursu apjomu.

Projektu vadība ietver turpmāk minētos soļus.

PLĀNOŠANA UN APMĒRA NOTEIKŠANA

Lai cik mazs būtu projekts, jums ir savlaikus jāvelta laiks, lai skaidri definētu projektu, vēlamos rezultātus, nepieciešamos pasākumus, iesaistītās ieinteresētās puses, vajadzīgos cilvēkresursus un finanšu resursus, kā arī izpildes laika grafiku.

Pirms projekta uzsākšanas apsveriet šādus jautājumus:

- Vai projekts atbilst jūsu organizācijas misijai, mērķiem un uzdevumiem?
- Vai tas atbilst jūsu organizācijas nolikumiem un satversmei?
- Vai tas atbilst politikas paziņojumiem?
- Vai ir pieejami pietiekami cilvēkresursi un materiālie resursi?
- Vai citas organizācijas īsteno tādu pašu darbību vai projektu?
- Vai tā īstenošanai ir nepieciešama ārējo aģentūru līdzdalība vai

atbalsts, izmantojot partnerattiecības vai sadarbību?

- Vai tas atbilst nacionālajām vai reģionālajām interesēm?
- Vai tas veicina organizācijas vajadzību apmierināšanu?
- Vai tas ietilpst pašreizējā darbības sfērā?
- Vai jebkādi pētījumi vai iepriekšēji novērtējumi liecina, ka šim projektam būs būtiska ietekme?
- Vai projekta rezultāti būs izmērāmi?
- Vai projekta īstenošanai būs potenciālas (pozitīvas vai negatīvas) sekas?
- Ko var darīt, lai nodrošinātu ekonomiskumu?
- Vai ir ieteikuma vēstule vai citādā veidā pausts projekta atbalsts?

PĀRVALDĪBA

Projekta vadības struktūra, kurā tiek noteiktas konkrētās ieinteresētās personas, to loma un pienākumi, kā arī to mijiedarbības veidi (pēc būtības – kurš dara ko).

IEINTERESĒTO PUŠU PĀRVALDĪBA

Ieinteresētās puses – projektā un tā rezultātos ieinteresētās personas vai organizācijas – ir jāiesaista agrīnā stadijā un tās regulāri jāinformē par projekta īstenošanas gaitu.

RISKU PĀRVALDĪBA

Jebkādu potenciālo projekta apdraudējumu noteikšana, analīze un reaģēšanas plānošana.

☒ 49. bloks

PROBLĒMU PĀRVALDĪBA

Problēmu un bažu (piemēram, naudas vākšanas grūtības) risināšanai ir nepieciešama strukturēta pieeja, ņemot vērā problēmas apmēru un svarīgumu, kā arī tās aktualizētāju.

RESURSU PĀRVALDĪBA

Tā nav tikai naudas pārvaldība. Tā ietver cilvēku veicamo darbu noteikšanu, viņu uzdevumu izpildes veida un laika grafika noteikšanu; ieinteresēto pušu informācijas apmaiņas rīkošana; darbība saskaņā ar pieņemto budžetu; kā arī termiņu ievērošana.

KVALITĀTES PĀRVALDĪBA

Ieinteresētajām pusēm ir jāvienojas par sagaidāmo kvalitātes standartu, jo tas var ietekmēt jūsu budžetu.

Kvalitāti var pārvaldīt:

- izmantojot personālu un brīvprātīgos, kuriem piemīt atbilstošas prasmes;
- ievērojot projekta uzdevumu;
- atrisinot problēmas ātri un ieinteresētajām pusēm pieņemami;
- kontrolējot izpildes gaitu atbilstoši paredzētajam grafikam;
- sniedzot prasībām atbilstošu projektu; un
- pabeidzot projektu laikā un budžeta robežās.

STĀVOKĻA PĀRSKATI

Regulāri jāsniedz stāvokļa pārskati, kuros norāda:

- jebkādi sasniegtie starpposmi, kas pietuvina projekta pabeigšanu;
- budžeta izpilde attiecībā pret pieņemto budžetu, sevišķi norādot jebkādas pārtēriņus;
- jebkādas radušās un atrisinātās problēmas un bažas; un
- radušies un atrisinātie riski.

NOVĒRTĒJUMS

Sekmīga novērtēšana, izmantojot galvenos darbības rādītājus (KPI), jums palīdzēs noteikt, vai projekta īstenošana notiek laika un budžeta robežās, vai tas notiek saskaņā ar dokumentēto plānu un standartiem, un vai tika sasniegti plānotie rezultāti.

☒ 55. bloks

NOSLĒGŠANA

Noslēgšanas procesa formalitāte tiks noteikta atbilstoši pašam projektam. Tas var ietvert turpmāk minēto:

- projekta rezultātu salīdzināšana ar plānu;
- nepabeigto uzdevumu pabeigšana vai nodošana citiem;
- pārskatu un dokumentācijas noslēgšana;
- atzinības paušana projektā iesaistītajam personālam un brīvprātīgajiem; un
- visu atlikušo uzdevumu vai darbību noslēgšana.

Kā jūs pašlaik savā organizācijā veicat lielāko projektu vadību? Kā jūs varētu uzlabot šo procesu?

Problēmu un bažu risināšanai ir nepieciešama strukturēta pieeja, ņemot vērā problēmas apmēru un svarīgumu, kā arī tās aktualizētāju.

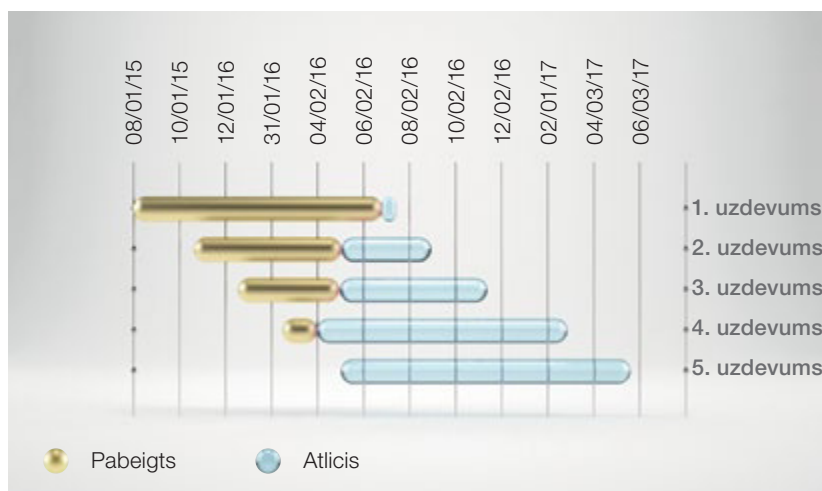

C. PROJEKTU VADĪBAS INSTRUMENTI

Projektu vadības būvība – dažas darbības ir atkarīgas no citu darbību pabeigšanas vispirms, tādēļ darbības ir jāizpilda noteiktā secībā.

Vairāki projektu vadības instrumenti var jums palīdzēt laikā realizēt projektu. To skaitā ietilpst Ganta diagramma (piemēru skatiet turpinājumā), kas ļauj noteikt un kontrolēt visus jūsu projekta aspektus norādītajā laika posmā.

GANTA DIAGRAMMA

PROJEKTA NOLIKUMS (PROJEKTA DEFINĒŠANAS FORMA)

Projekta nolikumā tiek aprakstīts, kas ir jūsu projekts un kāda būs jūsu pieeja, tajā norādīti visu ieinteresēto pušu nosaukumi. Tas ir projektu vadības ierosināšanas un plānošanas posmu kritiski svarīgais elements, uz ko jūs atsauksieties visā projekta dzīves ciklā.

Projekta nosaukums	Šeit norādiet ļoti īsu projekta nosaukumu.
Norādiet turpinājumā saiti ar NOK stratēģisko plānu/mērķi	
Projekta vispārīga informācija	Vispārīga informācija par projektu. Pietiekama informācija, lai informētu lasītāju.
Projekta nodrošinātie labumi	Projekta īstenošanas rezultātā organizācijas, atsevišķo personu vai ieinteresēto pušu gūto labumu izklāsts.
Projekta mērķi	Projekta konkrētie mērķi. PIEZĪME: mērķus var norādīt vienā rindā vai izvērstākā tekstā.
Projekta rezultāti	Ko jūs iegūsiet projekta beigās (piemēram, kas jums būs projekta beigās – ziņojums, jauns instruments, uzlaboti pakalpojumi utt.).
Sekmīga rezultāta kritēriji	Kā jūs noteiksiet projekta sekmīgumu. PIEZĪME: sekmīga rezultāta kritērijiem ir jābūt izmērāmiem.
Ierobežojumi	Šeit norādiet piemēri var būt konkrēti resursi (projekta komandai nepieciešamā prasme) vai tiesību aktos noteiktais termiņš. PIEZĪME: norādiet laiku un naudu tikai tad, ja to varat izteikt skaitliski.
Projekta vadītājs	Kam ir šī loma un kādas ir funkcijas.
Budžets	
Sākuma datums	Pabeigšanas datums
Projekta vadītāja paraksts	Datums
Valdes/rīcības komitejas apstiprinājums	Datums

54. BLOKS

STRATĒĢISKĀ PLĀNOŠANA

- A. KĀDĒĻ VAJAG PLĀNOT?
- B. STRATĒĢISKĀ PLĀNA ELEMENTI
- C. STRATĒĢISKĀ PLĀNA IZSTRĀDE

A. KĀDĒĻ VAJAG PLĀNOT?

Lai ilgtspējīgi un efektīvi izmantotu resursus, nodrošinātu savas organizācijas skaidru darbības virzienu un strādātu pēc iespējas sekmīgāk un ietekmīgāk, jums ir nepieciešams atbilstošs un aktuāls stratēģiskais plāns.

STRATĒĢISKĀ PLĀNA PRIEKŠROCĪBAS

- Nodrošina lēmumu pieņemšanas pamatu, nosakot organizācijas prioritātes.
- Ļauj organizācijai iegūt un saglabāt konkurētspēju un nozīmīgumu, izmantojot proaktīvu, nevis reaktīvu pieeju.
- Stimulē biedru un ieinteresēto pušu motivāciju, iesaistīšanos, ražīgumu un radošumu.
- Uzlabo organizācijas veiktspēju un ļauj noteikt progresu vai sekmīgumu.
- Palīdz organizācijai pielāgoties pastāvīgajām pārmaiņām, tikt galā ar jauniem konkurentiem un negaidītiem izaicinājumiem, kā arī izmantot radušās iespējas.
- Izceļ galvenās problēmas, iekšējās stiprās un vājās puses, izmantojamās ārējās iespējas, kā arī novēršamos vai mazināmos draudus.

- Izveido atbilstošu struktūru un noskaidro pienākumu sadali organizācijā, kā arī veicina resursu iesaistīšanu un to pareizu piešķiršanu.

Daudzās organizācijās šajā procesā tiks izstrādāti divu veidu plāni:

- **Stratēģiskais plāns**
Stratēģiskajā plānā tiek noteikta organizācijas misija, nākotnes redzējums, vērtības, stratēģiskās prioritātes un stratēģiskie mērķi, kā arī to sasniegšanas stratēģijas. Parasti stratēģiskais plāns aptver četrus līdz piecu gadu vai pat ilgāku laika posmu.
- **Operatīvais jeb rīcības plāns**
Operatīvajā jeb rīcības plānā tiek izklāstīts stratēģiskā plāna īstenošanas process, iekļaujot saistītos riskus, izaicinājumus, konkrētas darbības/programmas, izmaksas, laika grafikus un pienākumus. Tas formāli ir jāpārskata vismaz reizi gadā (piemēram, gada budžeta izstrādei).

Vai jūsu organizācijai ir rakstveida un apstiprināts stratēģiskais un operatīvais/rīcības plāns? Kādēļ plānošanas procesā vajag piesaistīt, konsultēt un iesaistīt galvenās ieinteresētās puses?

Kā jūsu operatīvais/rīcības plāns ir saistīts ar jūsu stratēģiju?

„PLĀNS IR SAGATAVOŠANĀS PAMATS, KAS MUMS ĻAUJ VEIKLI VEIKT NEPIECIEŠAMOS PASĀKUMUS, LAI RADĪTU PĀRMAIŅAS VAI PIELĀGOTOS PĀRMAIŅĀM. SAGATAVOŠANĀS MUMS DOD IESPĒJU TIKT GALĀ AR PĀRMAIŅU ĀTRUMU, NENOTEIKTĪBU, SAREŽĢĪTĪBU UN DAUDZVEIDĪGUMU, GŪSTOT PERSONISKAS UN KOLEKTĪVAS PRIEKŠROCĪBAS... ŠAJĀ ZIŅĀ TAS IR CEĻVEDIS, KAS MUMS ĻAUJ SASNIEGT MĒRĶI. TAM IR NOLŪKS, VIRZIENS UN LAIKA GRAFIKS – KĀDĒĻ, KUR UN KAD. TAJĀ IR JĀBŪT NORĀDĪTAM, KAS IR JĀDARA, KAM TAS IR JĀDARA UN KĀ TO IZDARĪT, SAISTOT VĒRTĪBAS AR NĀKOTNES REDZĒJUMU.”

FRENKS DIKS (FRANK DICK), BIJUŠAIS LIELBRITĀNIJAS VIEGLATLĒTIKAS IZLASES TRENERIS

B. STRATĒĢISKĀ PLĀNA ELEMENTI

Vairumam stratēģisko plānu ir jāiekļauj turpmāk minētie elementi:

PAMATI

- **Nākotnes redzējums**
Nākotnes redzējuma paziņojums atspoguļo organizācijas ilgtermiņa centienus. Tam ir jābūt pārliecinošam, aizraujošam un iedvesmojošam – izaicinošam un vienlaikus īstenojamam. Piemēram: „Mēs vēlamies kļūt par valstī vissekmīgāko peldēšanas klubu.”
- **Misijas paziņojums**
Tas nosaka organizācijas darbības jēgu, piemēram, atbildot uz šādiem jautājumiem:
 - Kādēļ organizācija pastāv?
 - Kāda ir tās funkcija vai sniegtais pakalpojums?
 - Kam tā kalpo?
 - Kā tā izpilda savas funkcijas?

Piemērs: „Mūsu NOK atbalsta sporta attīstību mūsu valstī un olimpisko kustību, radot sporta attīstības iespējas treneriem, sportistiem un nacionālajām sporta organizācijām, veicinot olimpiskās vērtības.”

- **Pamatvērtības**
Tie ir uz visiem locekļiem attiecināmie negrozāmie principi, piemēram, cieņa, izcilība un atbildība. Tie rada organizācijas kultūru un parāda tajā ietilpstošo cilvēku rīcību un savstarpējās attiecības.

STRATĒĢISKĀS PRIORITĀTES UN MĒRĶI

Stratēģiskās prioritātes, kuras pazīstamas kā „galvenās veiktspējas jomas”, ir plašas sfēras, uz kurām organizācija koncentrēs savu uzmanību, lai nodrošinātu rezultātu locekļiem un ieinteresētajām pusēm. Kopā ar stratēģiskajiem mērķiem šīs prioritātes palīdzēs organizācijai iegūt un saglabāt konkurētspēju un nozīmīgumu. Tās pievērš uzmanību vairākām jomām organizācijas SVID analīzē – pašas organizācijas stipro un vājo pušu, iespēju un draudu novērtējumā.

Organizācijas stratēģiskais plāns ir jāveido tā, lai izmantotu savas stiprās puses, izmantotu atklātās iespējas, uzlabotu savas vājās puses un mazinātu draudus, īstenojot risku pārvaldības procesu.

- **Rīcības plāni**
Rīcības plāns palīdz organizācijai īstenot savu nākotnes redzējumu, misiju, vērtības, stratēģiskās prioritātes un mērķus. Rīcības plānā parāda: stratēģiskās prioritātes, katras prioritātes stratēģiskos mērķus, veicamās darbības, atbildīgās personas, laika grafiku, galvenos darbības rādītājus (KPI), nepieciešamos resursus un izpildes statusu.
- **Galvenie darbības rādītāji (KPI)**
KPI jeb sekmju rādītāji ir skaitliski izsakāmi rādītāji, kurus izmanto organizācijas darbības novērtēšanai – piemēram, sportistu rezultāti, biedru skaits vai biedru skaita palielinājums. KPI ir jāiekļauj rīcības jeb darba plānā.

C. STRATĒĢISKĀ PLĀNA IZSTRĀDE

Teorētiski plāna vai stratēģijas izstrādes process ir vienkāršs, taču praksē tas var būt sarežģīts. Parasti procesam ir divi posmi: analīzes posms, kuram seko izstrādes un uzrakstīšanas posms.

Procesa gaitā apsveriet šādas darbības:

- **Analizējiet savas organizācijas vidi**
Sekmīgas stratēģijas izstrādei ir vajadzīgas zināšanas, izpratne par jūsu organizācijas darbības vidi un tās analīze. Iekšējā vide sastāv, piemēram, no tādām sfērām kā stratēģiskā pārvaldība un finanšu pārvaldības sistēma,

cilvēkresursiem (CR) un citiem resursiem, kā arī jūsu organizācijas programmas. Ārējā vide atbilst tiesiskajām, politiskajām vai ekonomiskajām tendencēm vai pārmaiņām plašākā sabiedrībā.

lekšējā un ārējā novērtējuma („vides analīzes”) veikšana jums ļaus:

- izprast jūsu organizācijas stāvokli savā tirgū vai sektorā;
- iepazīt par savas organizācijas locekļus, galvenās ieinteresētās puses un konkurentus; un
- apzināties savas organizācijas stiprās puses, vājās puses, iespējas un draudus. Parasti to dēvē par SVID analīzi.

• **Definējiet savus pamatus**

Jūsu organizācijas nākotnes redzējumam, misijai un pamatvērtībām ir milzīga nozīme tās stabilai attīstībai.

• **Nosakiet savas stratēģiskās prioritātes**

Būtu ideāli vienoties par četrām līdz sešām savas organizācijas prioritātēm.

• **Formulējiet konkrētus mērķus**

Pēc prioritāšu noteikšanas jums ir jānosaka konkrēti jūsu organizācijas darbības virzienu noteicoši mērķi. Šiem mērķiem ir jāatbilst turpmāk norādītajām

prasībām, kuras izsaka ar akronīmu SMART:

- **Konkrēts (*specific*):** Mērķiem ir jābūt tieši saistītiem par pakalpojumiem, piemēram, dalības sniegtās priekšrocības.
- **Izmērāms (*measurable*):** Jums ir jāspēj skaitliski izteikt vai izmērīt katra mērķa sasniegšanu.
- **Sasniedzams (*attainable*):** Jums ir jābūt mērķa sasniegšanai pietiekamiem resursiem.
- **Nozīmīgs (*ranked*):** Pēc mērķu noteikšanas jums tiem ir jāpiešķir prioritāte.
- **Noteiktā laikā paveicams (*time-based*):** Nosakiet katra mērķa sasniegšanai paredzēto laika posmu vai termiņu.

Piemēram, SMART mērķis varētu būt „divu gadu laikā par 5% palielināt organizācijas biedru skaitu”.

• **Nosakiet jūsu mērķiem atbilstošus pasākumus**

Nosakiet pasākumu kopumu, kas palīdzēs sasniegt mērķus, katrai darbībai paredzot lomas un pienākumus.

• **Nosakiet galvenos darbības rādītājus (KPI)**

Nosakiet KPI, lai izmērītu, cik sekmīgi ir izpildīta katra darbība.

Kādus būtiskus faktorus, problēmas vai tendences jums ir jāņem vērā, novērtējot ārējo vidi?

STIPRĀS PUSES

- Ieinteresēto pušu atbalsts
- Laba brīvprātīgo iesaistīšana
- Labs sabiedriskais tēls
- Gandarīti sponsori
- Algotais personāls ir ļoti iesaistīts organizācijas sekmīgajā darbībā
- Labas attiecības ar valdību
- Labi priekšnoteikumi
- Laba veicināšanas stratēģija
- Pašreizējais būtisku konkurentu trūkums
- Lieliska transporta sistēma

VĀJĀS PUSES

- Nav struktūrhēmas
- Slikti izstrādāts darba apraksts brīvprātīgajiem un algotajam personālam
- Zems profesionālās apmācības līmenis
- Nav satversmes
- Vājš finansiālais pamats
- Komandas darba trūkums
- Nav vietējo uzņēmēju un valdības atbalsta

IESPĒJAS

- Valdības kapitālieguldījumu programma
- Pieaugošā fizisku nodarbību labuma apzināšanās
- Dzīvesveida maiņa veselības uzlabošanai
- Vadības metožu lietošana pārvaldības uzlabošanai
- Pakalpojuma zīmola identitāte
- Loteriju finansējums

DRAUDI

- Izmaiņas valdībā
- Fiziskās audzināšanas samazinājums skolās
- Dopinga lietošana sportā
- Aizvien izteiktāka tiesāšanās kultūra
- Spēcīgāka konkurence

- **Nosakiet paredzamos rezultātus un to ietekmi**

Jūsu paredzamie rezultāti parāda konkrētas pārmaiņas, kuras jūsu organizācija vēlas panākt. Ņemiet tos vērā sava plāna izstrādē: tie parāda jūsu organizācijas plānotos galamērķus un vidējā termiņa–ilgtermiņa darbības rezultātus.

CITI SVARĪGIE ELEMENTI

Finanšu plāns

Svarīgi ir izstrādāt stratēģiskajam plānam atbilstošu finanšu plānu.

Izpildes grafiks

Operatīvās izpildes grafiks ir pēdējais integrējams elements, jo tas ļauj vizualizēt stratēģijas īstenošanas hronoloģiju.

Pārraudzība

Valdei vismaz reizi mēnesī ir jāsapagatavo (vai jāsaņem) progresa ziņojums, lai nodrošinātu, ka valdes locekļiem ir precīzs pārskats par izpildes gaitu un organizācija ievēro stratēģiskā plāna prioritātes.

Novērtēšana

Novērtēšana atšķiras no ikmēneša pārraudzības un pārskatiem, ar to izmēra un salīdzina faktisko rezultātu atšķiršanos no paredzētajiem rezultātiem. Novērtēšana ir jāveic vismaz reizi gadā.

STRATĒĢISKĀ PLĀNA IZSTRĀDES PROCESS

Organizācijas augstākajai vadībai vai norīkotām personām ir jāvada plāna izstrāde, konsultējoties ar valdi un citām galvenajām ieinteresētajām pusēm, piemēram, apvienībā ietilpstošajām federācijām, sportistu pārstāvjiem, valdību, sponsoriem, plašsaziņas līdzekļiem utt.

Lai koordinētu plānošanas projektu un nodrošinātu pastāvīgas konsultācijas ar organizācijas galvenajām ieinteresētajām pusēm un to iesaistīšanos, vēlams izveidot nelielu rīcības komiteju. Šādi tiks nodrošināts atbalsts, un tam ir ārkārtīgi svarīga loma stratēģijas sekmīgā īstenošanā.

Lai nodrošinātu pareizu procesa gaitu, apsveriet šādas darbības:

- Apsveriet mērķus, procesu un prasības, lai sekmīgi izstrādātu stratēģisko plānu, un izmantojiet rīcības plānu, lai palīdzētu rīcības komitejai.

- Nosakiet stratēģiskā plāna pabeigšanas laika grafikus.
- Ieceliet atbilstošu koordinatoru vai pieredzējušu personu plānošanas procesa vadībai un virzīšanai.
- Pārskatiet būtiskos organizācijas dokumentus, piemēram, iepriekšējos plānus, gada pārskatus, satversmi utt.
- Konsultējieties ar ieinteresētajām pusēm, lai noskaidrotu viņu viedokli par to, kas organizācijai ir jāveic, un viņu vēlmes (šajā konsultāciju procesā var noderēt anketas, intervijas un fokusa grupas).
- Veiciet iekšējās un ārējās vides novērtējumus.
- Sarīkojiet plānošanas darbsemināru ar locekļiem un ieinteresētajām pusēm, lai koordinatora vadībā izstrādātu stratēģiska satura projektu. Darbseminārā varētu apspriest šādas stratēģiskas problēmas un jautājumus:

- Kas mēs esam?
- Kur mēs pašlaik esam?
- Ko mēs pašlaik darām un kādēļ?
- Kur mēs vēlamies būt un kādēļ?
- Kā varam tur nokļūt?
- Ko vēlamies mainīt?
- Kurš par to būs atbildīgs?
- Kurp mēs dodamies no šī punkta?

- Formulējiet dažādus stratēģiskā satura komponentus, izmantojot prezentācijas, grupu uzdevumus un plenārsesijas, ļaujot dalībniekiem izstrādāt stratēģiskā plāna projektu.
- Saņemiet plānošanas darbsemināra dalībnieku pilnvarojumu izveidot koordinatora vadītu mazu grupu, kuras uzdevums ir stratēģiskā satura (plāna) satura precīza izstrāde.
- Saskaņojiet pilnveidoto (grozīto) plāna saturu, to izplatot visiem darbsemināra dalībniekiem un viņu atsauksmes iekļaujot galīgajā stratēģiskajā plānā.
- Katru gadu izstrādājiet viena gada rīcības plānu, lai veicinātu stratēģiskā plāna īstenošanu.
- Iesniedziet stratēģiskos un rīcības plānus valdes apstiprinājumam (pēc iespējas drīzāk).
- Iesniedziet galīgo stratēģisko plānu Ģenerālajai asamblejai pieņemšanai (noteiktajā kārtībā).

Kā jūs varat izmērīt savas organizācijas veiktspēju?

Kā var uzlabot jūsu pašreizējo plānošanas procesu?

55. BLOKS

VEIKTSPĒJAS PĀRVALDĪBA UN NOVĒRTĒŠANA

- A. KĀ PĀRVALDĪT VEIKTSPĒJU
- B. VEIKTSPĒJAS PĀRVALDĪBAS PRIEKŠROCĪBAS UN ŠĶĒRŠĻI
- C. KĀ NOVĒRTĒT VEIKTSPĒJU

A. KĀ PĀRVALDĪT VEIKTSPĒJU

Veiktspējas pārvaldība ir organizācijas darbības vadība un kontrole, lai to padarītu maksimāli efektīvu. Sistēmas un procedūras tiek izmantotas, lai izpildītu ieinteresēto pušu prasības un stratēģiskajā plānā nospraustos mērķus. Pastāv četri soļi:

1. Iesākumā skaidri nosakiet mērķus operatīvajā plānā un pārliecinieties, ka tie atbilst SMART kritērijiem.
 54. bloks
2. Izstrādājiet plānus, kā mērķi tiks sasniegti un kādi resursi ir nepieciešami, piemēram, finansējums, aprīkojums, sportisti un treneri.
3. Operatīvajā posmā gādājiet par rūpīgu pārvaldību un pienācīgiem, pareizi izplānotiem, sadalītiem un nodrošinātiem resursiem.
4. Novērtējiet savu darbību ar KPI, kas noteikti stratēģijas izstrādes procesā. Iespējams, jums vajadzēs veikt izmaiņas plānā vai darbībā, vai pat pārskatīt mērķus. Regulāri veiciet novērtēšanu.

Pretējā attēlā parādīts veiktspējas pārvaldības process, lai komanda kvalificētos olimpiskajām spēlēm. Šajā gadījumā novērtēšana ir jāveic pēc katrām sacensībām, kurās komanda piedalās, lai noskaidrotu, vai komanda saglabā kvalificēšanās iespējas.

Veiktspējas pārvaldība ir organizācijas darbības vadība un kontrole, lai to padarītu maksimāli efektīvu.

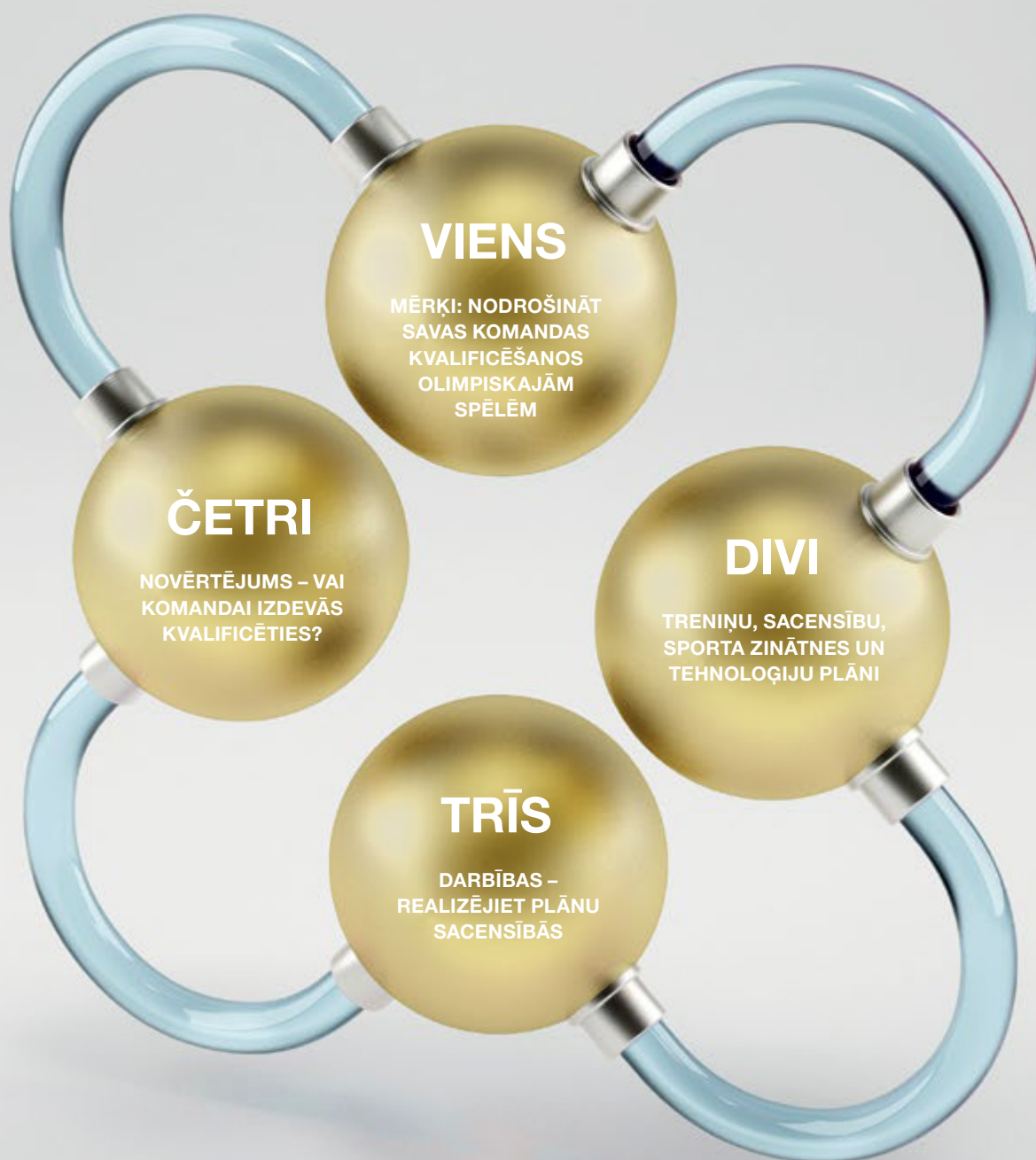

Kādus procesus un procedūras jūs izmantojat, lai palīdzētu pārvaldīt savas organizācijas veiktspēju?

„LABAS PĀRVALDĪBAS PAMATPRINCIPI, IESKAITOT PĀRREDZAMUS UN DEMOKRĀTISKUS LĒMUMU PIENĒMŠANAS PROCESUS, STARPTAUTISKAJĪEM STANDARTIEM ATBILSTOŠUS FINANŠU PĀRSKATUS UN AUDITUS, FINANŠU PĀRSKATU UN ĒTIKAS UN ATBILSTĪBAS NOTEIKUMU PUBLICĒŠANU, JOPROJĀM TIKS IEVĒROTI, SOK TIECOTIES NĀKOTNĒ PADARĪT SAVAS ORGANIZĀCIJAS DARBĪBU MAKSIMĀLI EFEKTĪVU.”

SOK 2015. GADA PĀRSKATS

PASTĀV ČETRI VEIKTSPĒJAS PĀRVALDĪBAS SOĻI

B. VEIKTSPĒJAS PĀRVALDĪBAS PRIEKŠROCĪBAS UN ŠĶĒRSĻI

VEIKTSPĒJAS PĀRVALDĪBAS PRIEKŠROCĪBAS

- Tā palīdz plānošanā, nodrošinot: plānu īstenošanas kontroles struktūru; informāciju par to, cik sekmīga ir organizācijas darbība salīdzinājumā ar plānoto; informāciju, ko var iekļaut turpmākajā plānošanā.
- Tā ļauj jums novērtēt un informēt par organizācijas sekmēm stratēģisko mērķu sasniegšanā, palīdz darboties pārredzamāk un atbildīgāk.
- Tā jums palīdz attaisnot ieinteresēto pušu cerības. Ja noteicāt mērķa rādītājus, vienojoties ar ieinteresētajām pusēm, varat rīkoties, lai sasniegtu šos rādītājus.
- Tā jums ļauj koncentrēt uzmanību uz galvenajiem savas darbības aspektiem (piemēram, sasniegt augsta līmeņa rezultātus) un novērtēt, kādas ir jūsu sekmes salīdzinājumā ar noteiktajiem mērķiem paredzētajās jomās.

VEIKTSPĒJAS PĀRVALDĪBAS ŠĶĒRSĻI

- Jums ir jāatzīst veiktspējas pārvaldības nepieciešamība un tā jāizmanto kā svarīgs pārvaldības instruments. Ja jums ir negatīva attieksme pret šo procesu, tas nebūs efektīvs.
- Jābūt ieviestām mērķu noteikšanai, informācijas vākšanas un analizēšanai, kā arī plānoto rādītāju salīdzināšanai paredzētām procedūrām un procesiem.
- Šo paņēmieni izmantošanai ir vajadzīgas noteiktas prasmes. Ja jums nebūs skaidras izpratnes par veiktspējas pārvaldības procesu un tā elementiem, jūsu riskējat nesasniegt savus mērķus.

Jums ir jāatzīst veiktspējas pārvaldības nepieciešamība.

C. KĀ NOVĒRTĒT VEIKTSPĒJU

Veiktspējas novērtējumā (4. solis) tiek aplūkots, cik tāl jums izdevās sasniegt plānoto un vai jūsu darbam būs paredzētā ietekme. Parasti to veic, izmantojot KPI. Lai nodrošinātu KPI nodarīgumu pārvaldībā, parasti tos saista ar mērķi vai plānoto rezultātu, kas vadītājiem ir jāsasniedz. Piemēram, finanšu jomā viens mērķis varētu būt ikmēneša finanšu pārskatu sistēmas ieviešana, un KPI nozīmētu tā izpildi līdz norādītajam datumam.

54B bloks

Izstrādājot KPI, ņemiet vērā dažādus faktorus:

- KPI pamatā ir jābūt uzticamiem datiem. Piemēram, ja nosakāt darbības finanšu rezultātus, jūsu finanšu pārskatiem ir jābūt precīziem.
- Lai precīzi novērtētu veiktspēju un atvieglotu salīdzināšanu, dati ir jāiegūst no tiem pašiem avotiem un tādā pašā veidā. Piemēram, ja ziņojat par sekmīgu pasākumu, kura mērķis ir piesaistīt bērnus jūsu sporta veidam, jums ir jāizlemj, vai

par sekmju mērauklu izmantosiet pasākumu apmeklējušo bērnu skaitu vai klubos iestājušos bērnu skaitu.

- Ar KPI ir jānosaka tas, ko paredzēts noteikt. Piemēram, dalībnieku skaits ne vienmēr precīzi atspoguļo sporta aktivitātes iesaistīto cilvēku skaitu, jo šis rādītājs neaptver tos iesaistītos, kuri nav dalībnieki, bet bieži iekļauj cilvēkus, kuri vairs aktīvi nepiedalās.
- KPI ir jāizmanto tikai kā norādes, jo tie nesniedz darbības rādītāju izskaidrojumu. Piemēram, KPI var parādīt, ka jūsu sportisti ir kvalificējušies finālā, taču neizskaidros, kādēļ viņi neizcīnīja medaļas.
- KPI nav jēgas, ja tos nevērtē salīdzinājumā ar mērķiem. Jūs esat sekmīgi palielinājuši biedru skaitu, taču, iespējams, to panācāt, piedāvājot bezmaksas dalību. Šādā gadījumā jūsu darbība bija efektīva, vadoties pēc dalībnieku skaita, taču neefektīva finansiāli.

**Kāda informācija jums ir nepieciešama veiktspējas pārvaldībai?
Kā to varat iegūt?**

56. BLOKS

DARBS AR CILVĒKIEM

- A. JŪSU LIELĀKAIS RESURSS
- B. DARBS AR PROFESIONĀLIEM
- C. DARBS AR BRĪVPRĀTĪGAJIEM
- D. JŪSU BRĪVPRĀTĪGO STRATĒGIJAS NOVĒRTĒŠANA

A. JŪSU LIELĀKAIS RESURSS

„NAV JĒGAS PIEŅEMT DARBĀ GUDRUS CILVĒKUS UN TAD VIŅIEM TEIKT, KO DARĪT. MĒS PIEŅEMAM DARBĀ GUDRUS CILVĒKUS, LAI VIŅI MUMS VARĒTU PATEIKT, KO DARĪT.”

BIJUŠAIS APPLE ĢENERĀLDIREKTORS STĪVS DŽOBSS (STEVE JOBS)

Bez šaubām, cilvēki ir jūsu organizācijas lielākais resurss. Labi vadīts personāls un brīvprātīgie sniegs kvalitatīvus pakalpojumus un reālu vērtību jūsu organizācijai.

Lai pareizi darbotos ar cilvēkiem, atcerieties turpmāk minētos norādījumus.

- Piesaistiet vislabākos cilvēkus, izmantojot pēc iespējas vairāk salīgšanas avotu gan savā sporta veidā, gan ārpus tā. Varat piesaistīt, izmantojot reklāmu, mutisku saziņu vai tiešo personāla atlasī.
- Nosakiet cilvēkiem tādas funkcijas, kurās

vislabāk tiks izmantotas viņu prasmes un kompetence. Tas nozīmē, ka jums ir jābūt skaidrībai par to, ko konkrētais darbs ietver un kādas prasmes un spējas piemīt katram kandidātam.

- Lai novērstu jebkādas trūkumus, nodrošiniet personāla un brīvprātīgo apmācību.
- ☑ 57. bloks
- Gādājiet, lai personāls un brīvprātīgie pastāvīgi būtu ieinteresēti un motivēti. Tādēļ jums ir jāsaprot, kādēļ viņi izvēlējas strādāt jūsu organizācijas labā kā algoti darbinieki vai brīvprātīgie. Atzīstiet un atbilstoši atalgojiet viņu ieguldījumu.

Kā, jūsuprāt, jūs varētu labāk strādāt ar cilvēkiem savā organizācijā?

Bez šaubām, cilvēki ir jūsu organizācijas lielākais resurss.

B. DARBS AR PROFESIONĀLIEM

PROFESIONĀLI UN PIEAICINĀTIE SPECIĀLISTI

Profesionāli var būt gan administrācijas amatpersonas vai tehniskie speciālisti, piemēram, treneri, sporta zinātnes eksperti un medicīnas konsultanti.

Jūsu organizācija var izmantot arī pieaicinātos profesionāļus, piemēram, konsultantus, ja:

- tas ir īstermiņa vai vienreizējs projekts;
- nevienam citam nav laika uzņemties šo projektu;
- jūs vēlaties saņemt viedokli no malas; vai
- šī projekta finansētājs pieprasa, lai jūs izmantotu eksperta pakalpojumus.

Profesionāļu pakalpojumi var būt dārgi, tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi, lai jūsu organizācija maksimāli efektīvi izmantotu viņu īpašās zināšanas un veltīto laiku. Darbā ar profesionāļiem, ir vērts ievērot dažus galvenos principus:

- Skaidri formulējiet, kādēļ jums ir nepieciešami eksperti un kādus rezultātus no viņiem sagaidāt.
- Nosakiet skaidru darba apjomu un to izmantojiet eksperta piesaistei.
- Meklējiet vispiemērotāko kandidātu. Vaicājiet citiem, kādus pakalpojumus viņi ir kādreiz izmantojuši, vai lūdziet finansētāju organizāciju ieteikumus.
- Izlemiet, kādā veidā jūs piesaistīsiet: izmantosiet sludinājumu publicēšanas un pieteikumu izskatīšanas procesu, vērsīsieties pie konkrētiem cilvēkiem vai apvienosiet abas metodes?
- Izstrādājiet juridisku līgumu ar izraudzīto ekspertu.
- Nosakiet projekta budžetu un pārliecinieties, ka eksperts par to ir skaidri informēts.
- Vienojieties par projekta gala rezultātu.
- Vadiet eksperta darbību līdz norunātajiem termiņiem, sniedzot visu paredzēto informāciju un resursus.

C. DARBS AR BRĪVPRĀTĪGAJEM

Brīvprātīgie ir aizvien vairāk pieprasīti sporta organizācijās. Viņi var palīdzēt visos darbos – no trenēšanas un komandas vadības līdz administrēšanai, pasākumu organizēšanai, pārvaldībai un politikas īstenošanai. Tomēr brīvprātīgo atrašana var būt sarežģīta, un viņi var radīt izmaksas. Tādēļ uzmanīgi strādājiet ar brīvprātīgajiem, gluži kā to darāt ar algoto personālu.

Jūs varat labāk apmierināt brīvprātīgo vajadzības, ja saprotat iemeslus, kādēļ viņi ir izvēlējušies veltīt savu laiku. Viņu iemesli var būt, piemēram, šādi:

- iespēja kalpot citiem un dot kaut ko atpakaļ sportam;
- darba pieredzes iespēja;
- ģimenes iesaistīšanās;
- sociālās iespējas;
- prestižs; un
- politikas ietekmēšanas iespēja.

Regulāri noskaidrojiet savu brīvprātīgo vajadzības, ņemot vērā jūsu organizācijā veicamo un jebkādas nākotnes pasākumus vai aktivitātes.

Plānošanas vajadzībām var noderēt brīvprātīgo iedalīšana trijās kategorijās:

- **Administratīvā vadība**
Brīvprātīgie var kalpot par Izpildkomitejas locekļiem, sekretāriem, mantziņiem vai komiteju locekļiem. Šiem amatiem atlasītajiem brīvprātīgajiem ir jābūt vajadzīgajam prasmēm, spējām un brīvajam laikam. Atkarībā no organizācijas satversmes, iespējams, viņus vajadzēs ievēlēt.
- **Sporta tehniskā vadība**
Treneriem, amatpersonām, medicīnas speciālistiem, sporta zinātniekiem un citiem speciālistiem ir jābūt padziļinātām zināšanām un kompetencei tajās sfērās, kur viņi darbosies kā brīvprātīgie.
- **Atbalsta pakalpojumi**
Vienmēr pastāv pieprasījums pēc brīvprātīgajiem, kuri palīdz, piemēram, pasākumu rīkošanā. Iespējams, šie brīvprātīgie iesaistīsies ar lielāko prieku, taču viņiem var būt pārāk maza laika ilgtermiņa darbībai.

Cik labs ir jūsu organizācijas brīvprātīgo piesaistes process? Vai brīvprātīgie veic savām prasmēm vislabāk piemērotos darbus? Kā jūs novērtējat brīvprātīgo darbinieku ieguldījumu?

BRĪVPRĀTĪGO PIESAISTĪŠANA

Labas brīvprātīgo piesaistīšanas iespējas var nodrošināt personas, kuras guvušas labumu no jūsu programmas (piemēram, bijušie dalībnieki vai treneri), studenti, vecāki/radinieki un skatītāji.

Lai piesaistītu brīvprātīgos, varat:

- vērsties vietējās brīvprātīgo aģentūrās un organizācijās;
- norunāti tikšanās ar konkrētām grupām, lai izraisītu interesi;
- pamudināt plašsaziņas līdzekļus popularizēt jūsu organizācijas mērķus, uzdevumus un brīvprātīgo nodarbinātības iespējas;
- izplatīt plakātus, bukletus un skrejlapas, lai veicinātu izpratni;
- rīkot prezentācijas skolās un universitātēs; un
- reklamēt savā tīmekļa vietnē un citās atbilstošās vietnēs.

Kad atklājāt potenciālos brīvprātīgo piesaistes avotus, vērsieties personiski. Pretendentus vajag iztaujāt savlaikus, lai noteiktu viņu intereses, spējas un motīvus, kā arī viņu gatavību strādāt pārraudzībā un/vai uzņemties atbildību. Jums ir jāpārbauda raksturojumi un, kad iespējams, policijā jānoskaidro iespējamā sodāmība.

Lai veicinātu jūsu brīvprātīgo programmas stabilu darbību un izaugsmi, apsveriet turpmāk minētos soļus:

- Izveidojiet skaidru darba aprakstu, kurā formulējiet sagaidāmo līdzdalību, ieskaitot savas organizācijas mērķus un vispārīgo filozofiju.
- Apmāciet brīvprātīgos un dodiet viņiem pietiekamu laiku mācībām.
- Iedrošini cilvēkus pilnveidoties savu pienākumu pildīšanā un izmēģināt jaunas idejas un darba izpildes veidus ar nosacījumu, ka tiek izpildīti programmas uzdevumi.
- Stimulējiet brīvprātīgos un atzinīgi novērtējiet viņu darbu (var iekļaut arī materiālu atalgojumu).
- Veiciniet pašattīstību, lai turpinātu brīvprātīgo motivēšanu un uzlabotu savu organizāciju.

ATTIECĪBAS AR BRĪVPRĀTĪGAJEM

Ja jūsu organizācijā strādā algots personāls un brīvprātīgie, iespējams, konfliktsituācijas var rasties tad, kad nav skaidri noteikti pienākumi un pilnvaras.

Piemēram, valdes locekļi, kuri sapulcējas tikai dažas reizes gadā, vai uzskatīt, ka pilna laika personāls vada organizāciju pa savam, nevis atbilstoši viņu norādījumiem.

Tādēļ ir ļoti noderīgi, lai darbinieki, brīvprātīgie un valdes locekļi skaidri zinātu savas lomas un pienākumus, kā arī subordināciju. Sekmīgs rezultāts ir atkarīgs no visu iesaistīto gatavības kopīgi strādāt sporta labā, un jums ir svarīga loma.

D. JŪSU BRĪVPRĀTĪGO STRATĒGIJAS NOVĒRTĒŠANA

Kad novērtējat brīvprātīgo darba izmantošanu, apsveriet šādus jautājumus.

- Kādus uzdevumus brīvprātīgie veic?
- Vai jūs rakstveidā noteicāt savas brīvprātīgo programmas mērķus un politiku (piemēram, ar darbu aprakstiem)?
- Vai jūs regulāri plānojat un pārskatāt savu brīvprātīgo programmu, iekļaujot valdes, personāla, lietotāju un sabiedrisko grupu ieteikumus?
- Vai jūs formāli iepazīstiniet brīvprātīgos ar organizāciju un viņu lomām?
- Kādi kritēriji tiek izmantoti brīvprātīgo piesaistīšanai un pienākumu sadalē?
- Kā viņi tiek apmācīti?
- Vai pastāv par visu brīvprātīgo darbību atbildīgs koordinators un kam brīvprātīgie var atskaitīties?
- Vai jūsu organizācija uzglabā informāciju par katru brīvprātīgo?
- Kādus brīvprātīgo izdevumus sedz jūsu organizācija (piemēram, transports vai bērnu aprūpe)?
- Vai tiek novērtēts brīvprātīgo sniegums?
- Vai brīvprātīgie saņem kancelejas darbinieku atbalstu? Vai viņiem ir piešķirtas darba vietas un aprīkojums?

57. BLOKS

PERSONĀLA UN BRĪVPRĀTĪGO APMĀCĪBA

- A. PALĪDZĪBA JŪSU DARBINIEKU SEKMĪGAI DARBĪBAI
- B. APMĀCĪBAS VAJADZĪBU ANALĪZE
- C. APMĀCĪBAS PLĀNA IZSTRĀDE

A. PALĪDZĪBA JŪSU DARBINIEKU SEKMĪGAI DARBĪBAI

„MĒS VĒLAMIES, LAI KANDIDĀTI APGŪTU KO JAUNU, LAI VIŅIEM BŪTU UNIKĀLAS PIEREDZES GŪŠANAS IESPĒJAS UN VIŅI VARĒTU AR CITIEM DALĪTIES SAVĀ PASAULES LIELĀKĀ SPORTA PASĀKUMA DARBĪBAS PIEREDZĒ.”

FLAVIJA FONTESA (FLÁVIA FONTES) 2016. GADA RIODEŽANEIRO OLIMPISKO SPĒĻU BRĪVPRĀTĪGO PROGRAMMAS VADĪTĀJA

Lai saviem personāla darbiniekiem un brīvprātīgajiem palīdzētu labi veikt savus pienākumus, novērtējiet viņu apmācības vajadzības, kad viņi pievienojas jūsu organizācijai, ja mainās viņu veicamais darbs vai tehnoloģija, vai ja mainās organizācijas prioritātes.

Kvalifikācijas trūkums var radīt problēmas. Piemēram, jūsu komanda var neieklūt sacensību finālā, jo

galvenais treneris nav bijis pietiekami labi sagatavots. Kad risināt veikspējas problēmas, uzdodiet sev šādus jautājumus:

- Vai kvalifikācijas trūkums veicināja problēmas rašanos?
- Kādi ir kvalifikācijas trūkuma cēloņi?
- Vai šo trūkumu var novērst ar apmācību?
- Cik svarīga ir šīs problēmas atrisināšana?

Lai saviem personāla darbiniekiem un brīvprātīgajiem palīdzētu labi veikt savus pienākumus, novērtējiet viņu apmācības vajadzības.

B. APMĀCĪBAS VAJADZĪBU ANALĪZE

Lai novērstu iemaņu un zināšanu nepietiekamību vai trūkumu, jums ir jānovērtē apmācības vajadzības. Tas ietver šādus soļus:

1. Sadaliet nepieciešamās darbības atsevišķos uzdevumos.
2. Aprakstiet katra uzdevuma izpildei

nepieciešamās zināšanas un iemaņas.

3. Novērtējiet personas īpašības salīdzinājumā ar noteiktajām zināšanām un iemaņām.
4. Runājiet ar amatu ieņēmējiem par viņu prezumētajām prasībām.
5. Apspriediet viņu personiskās attīstības vajadzības.

Apzinieties, ka brīvprātīgajiem var nebūt pietiekami daudz laika, ko veltīt apmācībai, vai viņi var uzskatīt, ka viņiem ir pietiekamas iemaņas savu pienākumu izpildei. Tas nozīmē, ka jums vēl vairāk jāstrādā, lai brīvprātīgajiem izskaidrotu apmācības un pašattīstības labumus.

Kā jūs nosakāt kvalifikācijas trūkumu savā organizācijā?

Apmācība var būt formāla, piemēram, ekspertu vadītie organizētie kursi, vai neformāla, piemēram, apmācība darbvietā.

Kādas ir formālas vai neformālas apmācības iespējas jūsu organizācijā?

Ko varat darīt, lai uzlabotu sava personāla un brīvprātīgo apmācību?

C. APMĀCĪBAS PLĀNA IZSTRĀDE

Apmācība var būt formāla, piemēram, ekspertu vadītie organizētie kursi, vai neformāla, piemēram, apmācība darbvietā. Lai apmācība būtu maksimāli efektīva, pacentieties to padarīt pēc iespējas praktisku.

Piemēram, varat rīkot dažādu organizācijas pārstāvju vadītās instruktāžas par dažādām tēmām.

Apmācības plāna sagatavošanā ir jāaptver šādas jomas:

- mērķi, piemēram, jaunu prasmju iegūšana;
- mērķgrupa;
- apmācības metodes izvēle (kā noritēs apmācības process);

- kā noteiksiet apmācības sekmīgu rezultātu; un
- apmācības novērtējums.

APMĀCĪBAS NOVĒRTĒŠANA

Ja apmācība ir bijusi sekmīga, jums jāredz uzlabojumi atsevišķu personu, gan organizācijas darbībā.

Novērtējot savu plānu pret plānotajiem mērķiem, uzdodiet trīs galvenos jautājumus:

- Vai tika iegūtas vajadzīgās iemaņas un/vai zināšanas?
- Vai šīs iemaņas un/vai zināšanas ir praktiski izmantotas?
- Vai šīs iemaņas un/vai zināšanas ir palīdzējušas organizācijas efektīvākai darbībai?

58. BLOKS

FINANŠU PĀRVALDĪBA UN BUDŽETA PLĀNOŠANA

- A. KURŠ IR ATBILDĪGS?
- B. FINANŠU PĀRVALDĪBA
- C. FINANŠU PĀRSKATI
- D. BUDŽETS
- E. FINANŠU PĀRVALDĪBAS NOVĒRTĒŠANA

A. KURŠ IR ATBILDĪGS?

„LABA FINANŠU PĀRVALDĪBA IETVER SPĒJU PĀRSKATĪT FINANŠU INFORMĀCIJU, EFEKTĪVU LĪDZEKĻU PĀRVALDĪBU, SAPRĀTĪGAS FINANŠU PRAKSES IEVIEŠANU, KĀ ARĪ SAVA KLUBA FINANŠU STĀVOKĻA UN SAISTĪBU IZPRATNI.”

JAUNĀS DIENVIDVELSAS ŠTATA VALDĪBAS SPORTA AĢENTŪRA

Visi valdes locekļi un personāla darbinieki atbild par jūsu organizācijas finanšu pārvaldību, un ikvienam ir jārīkojas ētiski un atbildīgi.

242

Finanšu pārvaldība ietver organizācijas finanšu kontroli un komunikāciju saskaņā ar apstiprinātu grāmatvedības praksi un likuma prasībām. Jums ir jānodrošina savu līdzekļu pārredzama, prasmīga un efektīva pārvaldība, lai palīdzētu organizācijai plānot turpmākos ienākumus un izaugsmi.

Šajā blokā izmantotie finanšu pārvaldības un budžeta izstrādes termini, definīcijas un pārvaldības prakses attiecas uz bezpeļņas organizāciju.

FUNKCIJAS UN PIENĀKUMI

Visi valdes locekļi un personāla darbinieki atbild par jūsu organizācijas finanšu pārvaldību, un ikvienam ir jārīkojas ētiski un atbildīgi. Maz ir tādu, kuri būtu svarīgāki par personu, kura atbild par finansēm – parasti mantzini vai finanšu direktoru, kuram ir izšķiroša loma budžeta izstrādē un izpildē. Valde atbild par organizācijas finanšu plānu un tā piesaistes nodrošināšanu stratēģiskajam plānam. Labs mantzinis nodrošinās, ka organizācija saglabā savu maksātspēju un palielina savus aktīvus, vienlaikus efektīvi pārvaldot skaidrās naudas plūsmu.

B. FINANŠU PĀRVALDĪBA

GALVENIE TERMINI

- **Aktīvi**
Kaut kas vērtīgs, kas jūsu organizācijai pieder vai ko tā izmanto. Tie var būt apgrozāmie līdzekļi, kas pieder tikai īsu laiku, piemēram, skaidrā nauda, vai pamatlīdzekļi vai ilgtermiņa aktīvi, piemēram, ēkas.
- **Saistības**
Organizācijas parādi. Arī tās var būt īstermiņa saistības, kas jāsedz īsā laika posmā, vai ilgtermiņa saistības, piemēram, hipotēka.
- **Pieskaitāmās izmaksas**
Ikdienas darbībai nepieciešamās izmaksas, ieskaitot apkures, elektrības un personāla izmaksas.
- **Pārpalikums**
Kad ieņēmumi pārsniedz izdevumus.
- **Deficīts**
Kad izdevumi pārsniedz ieņēmumus.
- **Likviditāte**
Uzreiz pieejamā naudas summa, lai samaksātu parākus.
- **Rezerves**
Neizlietoto līdzekļu daudzums.
- **Grāmatvedības bilance**
Visu organizācijai piederošo aktīvu un parādsaistību saraksts.
- **Ienākumu un izdevumu pārskats**
Ienākumu un izdevumu pārskats noteiktā laika posmā, kas parāda, vai jums ir pārpalikums vai deficīts.
- **Kapitālizdevumi**
Izdevumi, kuru rezultātā tiek iegūti vai uzlaboti pamatlīdzekļi, piemēram, ēkas.
- **Ekspluatācijas izdevumi**
Izdevumi, kas radušies pamatlīdzekļu ekspluatācijas vai to rentabilitātes uzlabošanas rezultātā, piemēram, ēku uzturēšana.
- **Audits**
Sertificēta ārēja auditora veiktā organizācijas finanšu pārskatu, grāmatvedības uzskaites un finanšu aktīvu neatkarīga un objektīva

ikgadēja pārbaude. Ikgadējs audits tiek uzskatīts par vislabāko praksi bezpeļņas organizācijām.

UZSKAITES VEŠANA

Grāmatvedība ir ienākumu un izdevumu, aktīvu un saistību izsekošanas un iegrāmatošanas process, kas ir finanšu kontroles galvenais instruments.

Grāmatvedība ļauj jebkurā brīdī iegūt organizācijas finanšu informāciju, kas ir audita obligāta prasība. Bez šādas dokumentācijas var tikt atsaukti finansējuma avoti, piemēram, valsts dotācijas vai sponsorēšana. Bezpeļņas organizācijām ir sevišķi svarīgi būt spējīgām parādīt savus izdevumus saskaņā ar organizācijas paredzēto uzdevumu, kā arī visu nacionālo un starptautisko pieņemto grāmatvedības procedūru un praksi ievērošanu.

Iespējams, finanšu grāmatvedības sistēmas izveidei jums būs nepieciešama ārēja palīdzība. Pastāv arī vairākas datorizētas grāmatvedības programmu pakotnes, kas piemērotas mazām organizācijām.

FINANŠU DARĪJUMI

Finanšu darījumi tiek sakārtoti ienākumu, izdevumu, aktīvu un saistību virsgrāmatas kontos. Šīm kategorijām bieži tiek piešķirti skaitliski kontu kodī, kā arī dažkārt apakškontu apzīmējumi un numuri:

Virsgrāmatas kategorija

Virsgrāmatas konta kods	
Aktīvi	1000
Saistības	2000
Ieņēmumi	3000
Izdevumi	4000–7000

Pirkuma, debeta, depozīta un kredīta transakcijas tiek atspoguļotas virsgrāmatas kontā, kurā vienumi tiek iedalīti kategorijās. Grāmatvedības programmatūra automātiski piešķir virsgrāmatas kontu numurus.

Virsgrāmatā finanšu informācija tiek sakārtota pa kategorijām. Tajā ienākumi un izdevumi tiek parādīti ieņēmumu pārskatā vai peļņas un zaudējumu pārskatā, un aktīvu un saistības tiek kontrolēti grāmatvedības bilancē vai pārskatā par finanšu stāvokli.

Kā jūs varētu nodrošināt, lai jūsu organizācijā finanšu procedūras tiktu pareizi izpildītas?

BANKAS DARĪJUMU APSTRĀDE (MAKSĀJUMI UN NOGULDĪJUMI)

Ja izmantojat bankas virsgrāmatas sistēmu un neizmantojat kreditoru parādu vai debitoru parādu uzskaites sistēmu, jums ir šādi jāreģistrē banku darījumi:

- Reģistrējiet debeta, čeka vai kredīta izdošanas vai deponēšanas datumu.
- Pārbaudiet, vai summa un nosaukums sakrīt ar atbilstošo pirkuma pasūtījumu, pieprasījumu, pavadzīmi vai faktūrreķinu.
- Pārliecinieties, ka pieprasījumu ir parakstījis un kodējis pareizais budžeta pārvaldnieks.
- Reģistrējiet kredīta/debeta izsniedzēju vai devēju un, ja attiecināms, čeka numuru.
- Reģistrējiet pirkumu vai noguldījumu atbilstošajā virsgrāmatas kontā: izdevumi, ienākumi, aktīvi vai saistības.

BANKAS KONTA SASKAŅOŠANA

Jums ir katru dienu, katru nedēļu un katru mēnesi jāaskaņo kontu izraksti ar organizācijas virsgrāmatu. Šī saskaņošana jums var palīdzēt noteikt un izlabot jebkādas konta izraksta un virsgrāmatas atšķirības, kā arī ievērojami atvieglos skaidras naudas pārvaldību un krāpšanas novēršanu.

FINANŠU POLITIKA UN PROCEDŪRAS

Organizācijas rakstveida politikas un procedūras ir ikdienas darbības vadlīnijas, piemēram, nosakot izdevumu limitus, pilnvarojot noteiktos limitus pārsniedzošus izdevumus, nosakot

maksājumu veikšanas procesus un finanšu kontroli, piemēram, prasību par diviem parakstiem uz visiem čekiem.

Pastāv arī vairākas datorizētas grāmatvedības programmu pakotnes, kas ievērojami vienkāršo finanšu pārskatu pārvaldību un piemērotas mazām organizācijām, tomēr savu pārskatu pārbaudei un auditam tām būs jāizmanto zvērināta grāmatveža pakalpojumi.

MAZIE KASES POSTEŅI

Vairumam organizāciju ir vajadzīga skaidrā nauda, un tās uzskaitē ir nepieciešama skaidra procedūra. Atsevišķi no citiem kontiem atveriet mazo kases posteņu kontu, uzglabājiet skaidro naudu drošā vietā un rūpīgi pierakstiet izdevumus kases grāmatā, saglabājot visus čekus. Regulāri pārbaudiet kontu.

Mazie kases posteņi ir jāizmanto sīku izdevumu segšanai. Noteikta laika perioda beigās pārbaudiet konta izdevumus un, ja nepieciešams, papildiniet to. Piemērs:

Sākotnējā summa	
(mazie kases posteņi)	\$200
Izlietotā summa	\$170
Atlikusi summa	\$30
Papildinātā skaidrā nauda no bankas	\$170
Jaunā skaidrās naudas bilance	\$200

Noteikumus, kas regulē šī mazā kases posteņa izlietojumu, iekļaujiet organizācijas politikās un procedūrās, kā arī pieprasiet, lai jebkādas skaidrās naudas izņemšana tiktu apstiprināta ar divu personu parakstiem.

Grāmatvedība ir ienākumu un izdevumu, aktīvu un saistību izsekošanas un iegrāmatošanas process.

C. FINANŠU PĀRSKATI

„FINANŠU INFORMĀCIJA IR PAKĀPENISKI UN PIENĀCĪGĀ VEIDĀ JĀATKLĀJ LOCEKĻIEM, IEINTERESĒTAJĀM PUSĒM UN SABIEDRĪBAI. FINANŠU INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANA IR JĀVEIC KATRU GADU. SPORTA ORGANIZĀCIJU FINANŠU PĀRSKATI IR JĀIESNIEDZ VIENVEIDĪGI, LAI TOS VARĒTU VIENKĀRŠI SAPRAST.”

OLIMPISKĀS UN SPORTA KUSTĪBAS LABAS PĀRVALDĪBAS UNIVERSĀLIE PAMATPRINCIPI (4.3. PRINCIPS), 2009. G.

Svarīgi ir rūpīgi un konsekventi kontrolēt savas finanses.

Organizācijas locekļiem iesniedzamie divi galvenie dokumenti ir grāmatvedības bilance un ienākumu un izdevumu pārskats (pazīstams arī kā peļņas un zaudējumu aprēķins), kas ir finanšu kontroles galvenie dokumenti. Atkarībā no vietējo likumu prasībām, iespējams, jums vajadzēs iesniegt papildu dokumentus.

GRĀMATVEDĪBAS BILANCE

Grāmatvedības bilancē tiek novērtēta organizācijas neto vērtība, nosakot aktīvus, piemēram, ēkas un skaidro naudu, un saistības, piemēram, aizdevumus. Šo divu skaitļu starpība ir organizācijas neto vērtība jeb pašu kapitāls. Grāmatvedības bilancē ir jāiekļauj:

- iepriekšējā finanšu gada noslēguma bilances;
- izmantotā kapitāla sadalījums;
- informācija par īpašumtiesībām un nomas līgumiem;

Vai jūsu organizācija sistemātiski izstrādā nepieciešamos finanšu dokumentus?

- pamatlīdzekļu novērtēšana un vērtību aprēķināšanas veids;
- informācija par ieguldījumiem un to vērtība;
- aizdevumi;
- skaidrā nauda un parādi;
- krājumi un to novērtēšanas pamats; un
- banku aizdevumi un pārtēriņi.

IEŅĀKUMU UN IZDEVUMU PĀRSKATS

Ieņēmumu un izdevumu pārskatā tiek norādīti jūsu organizācijas ieņēmumi un izdevumi noteiktajā laika posmā. Tajā tiek norādītas vērtības izmaiņas, taču netiek parādīta likviditāte vai sniegta pilna finanšu darbības aina (grāmatvedības pārskata uzdevums). Ieņēmumu un izdevumu kontam ir jāparāda:

- apgrozījums – jūsu organizācijas saņemtais kopienākums;
- ieņēmumi no nomas un ieguldījumiem;
- aprīkojuma nomas maksa;
- amortizācijas atskaitījumi un to aprēķināšanas veids;
- aizdevu procenti;
- nodokļu maksājumi (ja attiecināmi);
- atskaitījumi uz/no rezervēm; un
- jebkādas ārkārtas uzskaites korekcijas.

Katrai organizācijai ir atšķirīgas vajadzības un tām būs atšķirīgas finanšu prakses. Tomēr svarīgi ir rūpīgi un konsekventi kontrolēt savas finanses. Pārmērīgas novirzes var padarīt neiespējamu pašreizējās veikspējas novērtēšanu salīdzinājumā ar iepriekšējo, un var radīt iespaidu par kontroles trūkumu, kā arī iespējamo nepareizu vai ļaunprātīgu izmantošanu. Tieši tādēļ finanšu pārskatu audits ir jāveic ārējām audita iestādēm.

D. BUDŽETS

Budžets ir ienākumu un izdevumu aprēķins. Budžetu var arī prognozēt divus, trīs vai četrus gadus uz priekšu, palīdzot organizācijai saprast savu nākotnes finanšu stāvokli un noteikt, kā turpmākajos gados iedalīt līdzekļus un plānot.

BUDŽETA IZSTRĀDE

Lai izstrādātu budžetu, jums ir jāzina, cik daudz naudas jūs saņemat, cik daudz iztērējat un cik daudz jums vajadzētu tērēt. Šim nolūkam ir jānosaka:

- ienākumu, tostarp natūrā, avotus;
- organizācijas nodrošināto pakalpojumu, aktivitāšu un projektu izmaksas;
- pieskaitāmas izmaksas, tostarp algas, īres un elektrības maksājumi; un
- jebkādas citas izmaksas, piemēram, ieguldījumi aprīkojumā, uzturēšana, mantiskas piemaksas, brīvprātīgo atvieglojumi un citi nodokļi.

Kad jums ir šāda informācija, varat izstrādāt savu budžetu un norādīt ieņēmumu izlietošanas jomas. Aprēķinot izdevumus, ņemiet vērā inflāciju vai izmaksu palielināšanos, piemēram, degvielas cenu vai ikgadējo algu palielināšanos.

Pēdējais solis ir panākt izstrādātā budžeta apstiprināšanu. Daudzās sporta organizācijās tam ir nepieciešams valdes apstiprinājums.

Jums ir jāizvēlas no:

- resursu tērēšana bez izstrādāta budžeta;
- iniciatīvu sākšana, kam attiecīgajā kalendārā gadā nav piešķirts budžets;
- budžeta līdzekļu pārdalīšana no viena paredzētā izlietojuma uz citu (tas parāda finanšu kontroles trūkumu);
- papildu resursu lūgšana no finansējuma avotiem, jo budžets nebija precīzs;
- lielu „dažādi/citi” budžeta sadaļu izveidi; un
- nereāli lieli budžeta aprēķini, kur izmaksas nav rūpīgi noteiktas.

Ja organizācija nedarbojas saskaņā ar savu budžetu, tā neīstenos savas programmas, aktivitātes un pakalpojumus, tādējādi izraisot ieinteresēto pušu bažas un padarot sarežģītākas turpmākās attiecības. Budžets ir ārkārtīgi svarīgs pārvaldības instruments. Tādēļ jums ir regulāri jāziņo par faktisko un budžetā paredzēto rezultātu atšķirībām ("novirzēm"), kuras var iedalīt kā labvēlīgas vai nelabvēlīgas. Šāda analīze jums palīdzēs:

- noteikt, kur ir jāveic korekcijas pasākumi;
- ņemot vērā darbības rezultātus, pārskatīt plānus, politikas un lēmumus;
- ja nepieciešams, pārskatīt budžetus;
- plānot un koordinēt resursu izmantošanu; un
- prognozēt potenciālās problēmas.

Ziniet, cik daudz naudas jūs saņemat, cik daudz iztērējat un cik daudz jums vajadzētu tērēt.

E. FINANŠU PĀRVALDĪBAS NOVĒRTĒŠANA

Lai noteiktu, vai jūs apdomīgi un saprātīgi pārvaldāt savas organizācijas finanses, uzdodiet sev šādus jautājumus:

- Kur jūsu organizācija uzglabā savu naudu?
- Kādi ir jūsu nopelnītie procenti?
- Vai tā ir vislabākā vieta jūsu naudai?
- Kam ir tiesības izņemt naudu, cik daudz un kādu iemeslu dēļ?
- Kādas politikas reglamentē izdevumu posteņus un izdevumu līmeni?
- Kā jums ir jāatskaitās par veiktajiem izdevumiem?
- Kurš veic uzskaiti un to pārbaudi?
- Kurš veic jūsu kontu auditu?
- Kādi finanšu kontroles mehānismi darbojas?

- Kā jūs ietaupāt no plānotā izdevumu apjoma?
- Cik sekmīga līdz šim ir bijusi jūsu naudas pārvaldības prakse?
- Ko vajag uzlabot?

Kā jūs izstrādājat savas organizācijas budžetu? Vai cilvēki saprot budžeta disciplīnas ievērošanas vajadzību?

Vai jums ir pienācīgas kontroles procedūras? Kādi finanšu kontroles līdzekļi vai pārskati ir jāuzlabo?

59. BLOKS

LĪDZEKĻU AVOTI

- A. KUR VAR ATRAST LĪDZEKĻUS
- B. LĪDZEKĻU VĀKŠANAS AKTIVITĀTES
- C. DOTĀCIJAS

Savu ienākumu ģenerēšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu attīstību, plānošanu un saglabātu neatkarību.

A. KUR VAR ATRAST LĪDZEKĻUS

Līdzekļu vākšana ir viena no vissvarīgākajām sporta organizācijas aktivitātēm. Savu ienākumu ģenerēšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu attīstību, plānošanu un saglabātu neatkarību. Tomēr nav daudz organizāciju, kuras līdzekļu vākšanā būtu tik sekmīgas, cik vēlētos. Tas ir sarežģīts un laikietilpīgs, tomēr vajadzīgs uzdevums.

Visticamāk, jums nāksies piesaistīt līdzekļus no vairākiem avotiem, lai saņemtu visu savu pakalpojumu un programmu īstenošanai nepieciešamos resursus.

Līdzekļus var iegūt no šādiem avotiem:

- dalības maksa;
- finansējošās organizācijas (piemēram, valdība, NOK, skolas vai nacionālā federācija);
- līdzekļu vākšanas aktivitātes (skatiet turpinājumā);
- dotācijas (skatiet turpinājumā);
- sponsorēšana (60. bloks); un
- licencēšana – komerciāls process, kurā jūs savam sponsoram, citai organizācijai vai personai uz noteiktu laiku piešķirat sava tīpašuma (piemēram, logotipa vai sportista tēla) izmantošanas tiesības.

B. LĪDZEKĻU VĀKŠANAS AKTIVITĀTES

Jūsu organizācija var izmantot dažādas līdzekļu piesaistīšanas aktivitātes – no produktu tirdzniecības līdz sporta sacensībām.

Kad nolemjat par izskatāmajām idejām, ņemiet vērā turpmāk minēto:

- **Līdzekļu piesaistītāju apņēmība**
Aktivitātes ir sekmīgas tikai tad, ja atbildīgās personas ir apņēmības pilnas un motivētas.
- **Jaunums**
Parasti aktivitātes piesaistītā uzmanība ir tieši atkarīga no tās jaunuma.

- **Plānotā tīrā peļņa**
Pārliecinieties, ka pasākuma vai aktivitātes rīkošanas izmaksas nepārsniedz līdzekļu vākšanas rezultātā gūtos ienākumus.
- **Resursi**
Pārliecinieties, ka jums ir aprikojums, sporta bāzes un, pats svarīgākais, cilvēkresursi, lai īstenotu savu ideju un panāktu sekmīgu rezultātu.
- **Piemērots laiks**
Pārliecinieties, ka jums ir pietiekams laiks pasākuma vai aktivitātes pienācīgai organizēšanai, un ideālā gadījumā sarīkojiet tad, kad konkurence ir vismazākā.

Kādi ir jūsu līdzekļu lielākās daļas avoti? Vai jūs regulāri izskatāt citu līdzekļu avotu iespējas?

- **Risks un tiesiskas sekas**
Padomājiet, kas var noiet greizi un kā risināsiet jebkādas problēmas. Jums ir jāzina arī par jebkādam atļaujām un licencēm, kurām, iespējams, jums ir jābūt.

49. bloks

Neatkarīgi no jūsu izvēlētā līdzekļu piesaistīšanas paņēmiena ir svarīgi nodrošināt sava pasākuma vai aktivitātes efektīvu pārvaldību, lai maksimāli labi izmantotu resursus un dalībnieku labvēlību, kā arī gūtu maksimālus ienākumus. Rūpīgi pārdomājiet, vai jūsu izvēlētais pasākums vai aktivitāte patiks publikai un veicinās piedalīšanos. Palīdzībai izmantojiet turpinājumā norādīto kontrolsarakstu.

- Jūs piedāvājat nozīmīgu mērķi, kas tiks atbalstīts.
- Jūs esat noteikuši projekta vadītāju,

C. DOTĀCIJAS

Daudzās valstīs ekonomiskā situācija neatbalsta līdzekļu vākšanu no vietējiem uzņēmumiem vai privātpersonām. Šādos gadījumos ir vērts izpētīt pieejamās iespējas, izmantojot

perspektīvos brīvprātīgos un, kur atbilstoši, komitejas un priekšsēdētājus.

- Jūs esat izstrādājuši sākotnējos publicitātes plānus.
- Jums ir finansiāls mērķis un jūs zināt, kā izmantosiet līdzekļus.
- Jums ir finanšu un cilvēkresursi.
- Jūs esat izstrādājuši budžeta projektu.
- Jūs esat noteikuši savu mērķtīrgu.
- Jūs esat noteikuši sava pasākuma rīkošanas laiku.
- Jums ir plāns, lai atzinīgi novērtētu personas, kuras piedalījās sekmīgā pasākuma sarīkošanā.
- Jūs esat paredzējuši pasākuma novērtēšanas apspriedi.
- Jūs esat iepļānojuši pasākuma beigu sarīkojumu, lai paustu pateicību darbiniekiem.

Aktivitātes ir sekmīgas tikai tad, ja atbildīgās personas ir apņēmības pilnas un motivētas.

Kāds vērtīgs un sponsora iespējamo interesi radošs „īpašums” pieder jūsu organizācijai?

Vai jūsu organizācijai ir izstrādāta līdzekļu vākšanas stratēģija?

60. BLOKS

REKLĀMA UN SPONSORĒŠANA

- A. KAS IR REKLĀMA UN SPONSORĒŠANA?
- B. REKLĀMA
- C. SPONSORĒŠANA
- D. LIETIŠĶA PIEDĀVĀJUMA IZTEIKŠANA

A. KAS IR REKLĀMA UN SPONSORĒŠANA?

Reklāma un sponsorēšana ir divi būtiski sporta organizāciju mārketinga elementi. Mārketingi ietver:

- jūsu organizācijas darbības popularizēšana mērķauditorijā;
- ieinteresēto pušu apmierinājuma palielināšana; un
- savu zīmolu popularizēšana.

Tas var ietvert daudzus elementus, piemēram:

- plānošana, ieskaitot mērķu un stratēģiju noteikšanu;
- pētījumi, lai noskaidrotu ieinteresēto pušu vēlnes;

- zīmolrade;
- komunikācijas stratēģijas;
- digitālais mārketingi;
- attiecību ar klientiem un partneriem pārvaldība;
- sponsorēšana;
- līdzjutēju iesaistīšana;
- produktu virzīšana tirgū un licencēšana;
- sociālā atbildība; un
- pasākuma reklamēšana.

Lai nodrošinātu vērtību, sporta organizācijām ir jāņem vērā visi šie elementi.

Reklāma un sponsorēšana ir divi sporta organizāciju mārketinga būtiski elementi.

B. REKLĀMA

Ar reklāmu tiek paziņots, ko jūsu organizācija dara, un rezumē, kādēļ cilvēkiem un organizācijām ir jāsaistās ar jums un jāizmanto jūsu pakalpojumi. Tai ir trīs galvenie mērķi:

- veicināt izpratni par sportu, komandu vai spēlētāju grupu un vairāk izskaidrotu par viņiem (piemēram, lai palielinātu dalību vai pārdotu pasākuma biļetes);
- veicinātu atbalstu (piemēram, sponsoriem un finansēšanas organizācijām popularizējot sporta labvēlīgo ietekmi uz veselību); un
- nostiprinātu uzticību (piemēram, dalībniekiem un pastāvošajiem sponsoriem popularizējot dalības sniegtās priekšrocības).

REKLĀMA

Jūs varat maksāt par sava sporta veida vai organizācijas reklamēšanu plašsaziņas līdzekļos, kino, radio, reklāmas plakātos vai bukletos. Bieži vien tas ir dārgi.

PRODUKTU VIRZĪŠANA TIRGŪ

Jūs varat uzlikt savas organizācijas nosaukumu un/vai logotipu uz produktiem, piemēram, T-kreklīņiem, atslēgu gredzeniem un cepurēm, lai tos pārdotu vai izmantotu kā dāvanas.

SACENSĪBU DISCIPLĪNAS

Pasākumu rīkošana var palīdzēt izveidot un attīstīt attiecības ar ieinteresētajām pusēm, kā arī radīt plašsaziņas līdzekļu un sabiedrības interesi.

TIEŠAIS PASTS

Jūs varat noorganizēt reklāmas materiālu tiešu nosūtīšanu noteiktām personām vai visām ieinteresētajām pusēm, izmantojot elektronisko vai parasto pastu. Tas var būt dārgi, un pirms šādas kampaņas rīkošanas jums ir jāapzinās savas valsts datu aizsardzības likuma prasības.

SABIEDRISKĀS ATTIECĪBAS

Sabiedriskās attiecības (PR) nenozīmē tikai publicitātes radīšanu. Tajās ir jākoncentrē uzmanība arī uz šādām jomām:

- savas organizācijas tēla un reputācijas veicināšana, saglabāšana un aizsardzība;
- nemateriālo vērtību radīšana;
- konkrētas mērķauditorijas izglītošana par jūsu organizāciju;
- mārketinga un līdzekļu piesaistes iniciatīvu atbalstīšana.

Sabiedrisko attiecību kampaņai ir jāpānāk, lai sabiedrība domātu labvēlīgi par jūsu organizāciju un tās aktivitātēm. Šim

nolūkam ir nepieciešama divvirzienu komunikācija starp jūsu organizāciju un ieinteresētajām pusēm, lai saprastu viņu uzvedību un attieksmi pret jums.

Efektīvas sabiedrisko attiecību kampaņas īstenošana

1. Analizējiet un izpētiet visus būtiskos aspektus, kas jums var palīdzēt saprast ieinteresētās puses un viņu viedokli par jūsu organizāciju.
2. Izveidojiet savas kampaņas izstrādes un turpmākās novērtēšanas politiku. Šim nolūkam ir jāformulē savi mērķi un vēlamie rezultāti, kā arī jānosaka finanšu un laika ierobežojumi.
3. Izstrādājiet savas sabiedrisko attiecību stratēģijas un taktikas, un tās pielāgojiet konkrētām ieinteresētajām pusēm. Sabiedrisko attiecību parasto līdzekļu klāstā ietilpst sociālie plašsaziņas līdzekļi, informācija preseī un konferences (☑ 36. bloks), uzstāšanās un sabiedriskā darba programmas.
4. Sāciet kampaņu un komunikāciju ar ieinteresētajām pusēm.
5. Pēc kampaņas noslēguma lūdziet ieinteresēto pušu atsauksmes.
6. Noslēgumā novērtējiet kampaņu un nākamreiz veiciet nepieciešamās izmaiņas.

Sponsorēšana veido jūsu organizācijas tiešu saikni ar citu organizāciju.

C. SPONSORĒŠANA

Sponsorēšana veido jūsu organizācijas tiešu saikni ar citu organizāciju, sniedzot abpusēju labumu. Tā atklāj, rada, nodrošina un saglabā vērtību gan sporta organizācijai, gan sponsoram. Sponsorī piedāvās skaidru naudu un/vai vērtīgas preces un pakalpojumus (vērtība natūrā) apmaiņā pret:

- **Logotipa izmantošana**
Vai sponsors drīkst izmantot jūsu organizācijas vai pasākuma logotipu? (Nodrošiniet, ka jums ir likumiskas tiesības piedāvāt šo iespēju.)
- **„Oficiālā sponsora” statuss**
Vai jūs varat piedāvāt „oficiālā sponsora” statusu?
- **Ekskluzivitāte**
Vai jūsu pasākumam būs ierobežots sponsoru skaits, to padarot ekskluzīvāku? Vai varat katram sponsoram piešķirt ekskluzīvu produktu kategoriju?
- **Publikācijas**
Vai jums būs publikācijas, kurās sponsors var izvietot reklāmu? Vai viņi var redzamā vietā lietot savu logotipu?
- **Televīzija**
Vai varat saviem sponsoriem nodrošināt labus reklāmas tarifus? Vai jums ir savas televīzijas programmas, kurās viņi var pievērst sev uzmanību?
- **Sportistu un VIP personu parādīšanās**
Vai varat piedāvāt sportistu, VIP personu vai citu slavenību personisku klātbūtni sponsoru rīkotajos pasākumos vai citos pasākumos?
- **Internets**
Vai varat sponsoriem nodrošināt uzmanības gūšanas iespēju savā tīmekļa vietnē?

- **Pasākumu biļetes**
Vai varat sponsoriem piedāvāt pasākumu biļetes – iegādāties vai par velti?
- **Viesmīlība**
Vai jūs rīkojat pasākumus, kuros sponsoriem varat piedāvāt viesmīlības pakalpojumus?

Sponsorēšana atklāj, rada, nodrošina un saglabā vērtību gan sporta organizācijai, gan sponsoram.

Centieties izstrādāt pievilcīgu labumu un iespēju komplektu, to izklāstot rakstveida priekšlikumā. Šis priekšlikums parasti kalpos par pamatu jebkāda līguma noslēgšanai.

Lemjot par uzņēmumiem, pie kuriem vērsīsieties, ņemiet vērā to, vai saistība ar tiem netiks pārprasta. Piemēram, var nebūt piemēroti jūsu organizācijas centieni par sponsoru iegūt tabakas uzņēmumu. Meklējiet uzņēmumus ar olimpiskajai kustībai līdzīgām vērtībām, piemēram, finanšu institūcijas, autoražotājus, aviosabiedrības un telekomunikāciju uzņēmumus.

„SOK SPĒCĪGAIS FINANSIĀLAIS PAMATS PASTĀV, PATEICOTIES TĀS PARTNERATTIECĪBĀM AR SPONSORIEM UN RAIDSABIEDRĪBĀM, KAS NODROŠINA STABILU IENĀKUMU PLŪSMU, NODROŠINOT OLIMPISKĀS KUSTĪBAS NEATKARĪGU FINANŠU STABILITĀTI.”

SOK 2015. GADA PĀRSKATS

Kādēļ jūsu organizācija varētu būt sponsoram pievilcīga?

D. LIETIŠKA PIEDĀVĀJUMA IZTEIKŠANA

Mēģiniet savu priekšlikumu sniegt tieši potenciālajiem sponsoriem. Ja tas nav iespējams, nosūtiet vēstuli vai elektroniskā pasta vēstuli ar prezentācijas lūgumu un pārliecinieties, ka to nosūtāt pareizam adresātam, pēc tam piezvaniet. Sponsorēšanas jautājumos vēršoties pie korporācijām, jums ir:

- Pārliecinieties, ka jūsu logotips un citi simboli ir reģistrēti un aizsargāti ar likumu, tādējādi varat kontrolēt to lietošanu.
- Precīzi norādiet savu piedāvājumu, piemēram, jūsu logotipa izmantošana, „oficiālais komandas sponsors” paziņojums utt.
- Nosakiet katras sava piedāvājuma daļas tirgus vērtību.
- Sava logotipa lietošanas tiesības piedāvājiem tikai vienam uzņēmumam katrā produktu kategorijā (piemēram, lidsabiedrības, bankas, apģērbu uzņēmumi). Sponsoriem ir jāzina, ka sāncensī ar viņiem nevar konkurēt, iegūstot tādas pašas tiesības.
- Izstrādājiet piedāvājumu tā, lai tas būtu atbilstošs potenciālā sponsora uztveramajām vajadzībām.
- Reklamējiet savu piedāvājumu sponsoriem, uzsverot domu, ka sports ir universāls un viegli saprotams, piesaista plašsaziņas līdzekļu uzmanību, sportisti ir atbalstīšanas vērti un ļauj savām valstīm ar viņiem lepoties.
- Vienojieties par tikšanos ar potenciālo sponsoru, lai tādējādi tam varētu pasniegt savu piedāvājumu.

Pārdomājiet, kā jums būtu jāpasniedz sava piedāvājums potenciālajam sponsoram.

To varat izdarīt paši vai noalgot aģentūru, jūs varētu savu rakstveida priekšlikumu papildināt ar video, demonstrāciju uz tāfeles vai multimediju prezentāciju.

Lai kādu variantu jūs izvēlētos, kārtīgi patrenējieties prezentācijas sniegšanā. Jūs par varētu to izmēģināt ar uzņēmumiem, ar kuriem jums jau bijusi darīšana. Esiet kodolīgi – ne ilgāk par 15–20 minūtēm. Jūsu prezentācijā ir jāiekļauj: ievads par jūsu organizāciju; sponsorēšanas paketes un tās sniegto labumu pārskats; noslēguma kopsavilkums, kas sekmē investīcijas. Koncentrējiet uzmanību uz tādiem elementiem kā partnerattiecības un komandas sastāvdaļa.

LĪGUMU NOSLĒGŠANAS SARUNAS

Kad uzņēmums ir izrādījis interesi, galvenā problēma ir panākt līguma parakstīšanu; tam ir jābūt juristu izstrādātam un abām pusēm tiesiski saistošam.

Sponsorēšanas izmaksas ievērojami atšķiras dažādās valstīs. Pacientieties noteikt citu sponsorējumu izmaksas savā valstī un noskaidrojiet, ko var piedāvāt jūsu konkurenti. Nodrošiniet, ka jebkādā līgumā jums tiek garantēta noteikta naudas summa neatkarīgi no uzņēmuma reklāmas pasākumu sekmēm. Risinot sarunas par sponsorēšanas vērtību, apsveriet, cik daudz saņemsiet skaidrā naudā un cik daudz – nefinansiāli. Bieži ir vienkāršāk no sponsora saņemt pakalpojumus un aprikojumu, piemēram, komandas formas tērpus un braucienus izmaksu segšanu. Turklāt ņemiet vērā katra sponsorējuma darbības izmaksas: iespējams, jums vajadzēs sponsoriem iegādāties pasākuma biļetes vai akreditāciju, vai nodarbināt īpašu aģentu, kurš rūpētos par viņu vajadzību apmierināšanu.

SPONSORU SAGLABĀŠANA

Jums ir jācenšas izveidot ilgtermiņa attiecības ar saviem sponsoriem – daudzu sponsorēšanu neveiksmīga rezultāta cēlonis ir slikta apkalpošana. Uzturiet sakarus ar sponsoriem, piedāvājiet viņiem jaunas iniciatīvas un iespējas sava sponsorējuma izmantošanā. Regulāri viņus informējiet par visām savām aktivitātēm un pie katras iespējas ļaujiet viņiem pievērst sev uzmanību. Varat arī parādīt, kā sponsorēšana ir devusi labumu pašiem sponsoriem, piemēram, norādot žurnāla ar sponsora reklāmu pārdošanas apjomu.

Koncentrējiet uzmanību uz tādiem elementiem kā partnerattiecības un komandas sastāvdaļa.

5. SADAĻA TĒMA

4

AKTIVITĀŠU PĀRVALDĪBA

Šajā sadaļā aprakstīti vairāki galvenie pasākumi, kādus jūsu organizācijai, iespējams, būs jāveic.

61. bloks	Sporta brauciena plānošana	255
62. bloks	Sporta pasākuma organizēšana	261
63. bloks	Būvju pārvaldība un ekspluatācija	264
64. bloks	Sporta komandas atlase	266
65. bloks	Olimpisko spēļu misijas organizēšana	270

61. BLOKS

SPORTA BRAUCIENA PLĀNOŠANA

- A. SAGATAVOŠANĀS
- B. BRAUCIENA PLĀNOŠANA
- C. PIRMS BRAUCIENA, TĀ LAIKĀ UN PĒC BRAUCIENA

Cik rūpīgi jūs izvērtējat, vai jūsu braucieni ir atbilstoši un sniedz vērtību laika, izmaksu un sportistu pilnveidošanās ziņā?

Ceļojums var būt iedvesmojoša, izbaudāma un izglītojoša pieredze. Tomēr piedalīšanās sacensībās tālu no mājām var būt sarūginoša vai grūta pieredze, ja grupas locekļi nav sagatavojušies adaptācijas problēmām. Svarīgi ir savlaikus plānot un mēģināt prognozēt un novērst visas problēmas, lai pēc iespējas samazinātu iespējamos traucējumus sportista sniegumam.

Bieži atšķirību starp vieglu un grūtu braucienu nosaka sagatavošanās. Tomēr vienmēr notiks kaut kas negaidīts un būs tas, ko iemācīsieties tikai ar pieredzi.

Kad kaut kas neiet kā nākas, centieties saglabāt mieru, izmantojiet savus resursus un pats galvenais – saglabājiet humora izjūtu.

B. BRAUCIENA PLĀNOŠANA

Ieceliet komandas vadītāju brauciena plānošanai un vadīšanai. Jums ir jāpārliecinās, ka šai personai ir darbam nepieciešamā pieredze, kā arī vadītāja un organizatora iemaņas. Kā izteicies viens komandas vadītājs: „Trenēri trenē, spēlētāji spēlē un vadītāji dara visu pārējo.”

Viņu pienākumu skaitā ietilpst:

- apģērba koordinēšanas, aprīkojuma, finanšu, transportēšanas, izmitināšanas un grafiku sastādīšanas pārraudzība;
- sportistu, treneru personāla un instruktoru vajadzību un vēlmju apmierināšanas pasākumu koordinēšana, kā arī problēmu maksimāla novēršana (vismaz sportistu prātos);
- būt starpniekam starp organizatoriem un sporta komandu; un
- komandas vadība un visu protokola funkciju izpilde turnejas laikā.

ZINIET, KAS SAGAIĀMS

Diez vai jūs dosieties turp, kur neviens agrāk nav bijis, tādēļ izpētiet pieejamos avotus, lai uzzinātu, kas sagaidāms.

Ja piedalīsieties ļoti svarīgās sacensībās un valsts, kurp dosieties,

nozīmēs milzīgas kultūras un klimata pārmaiņas, kas var ietekmēt jūsu sportistu sniegumu, jums vajag savlaikus kādu nosūtīt uz šo valsti.

Vai arī atrodiat šajā valstī uzticamu kontaktpersonu, kas jūs savlaikus informētu. Olimpiskajām spēlēm tieši šīm vajadzībām tika izveidots olimpiskā atašeja amats.

Jums būs jāzina viss, kas var ietekmēt braucienu, tostarp pārtika, izmitināšana, būves, transportēšana, treniņu un sacensību grafiki, vietējās paražas un likumi, ģeogrāfija, valoda, valūtas kursi, kā arī banku un medicīnas pakalpojumi. Pārliecinieties, ka zināt savas tuvākās vēstniecības adresi un kontaktpersonas, un pirms došanās ceļā informējiet viņus.

CEĻOJUMS

Bieži ceļojums ir brauciena budžeta visdārgākā daļa. Sazinieties ar uzticamu ceļojumu aģentūru vai tieši vienojieties ar transporta pakalpojumu sniegšanas organizāciju, piemēram, starptautisku aviosabiedrību, lai atrastu vislabāko ceļošanas veidu un vislabākās pieejamās cenas.

Vai braucienu plānošanā izmantojat īpašu kontrolsarakstu?

DOKUMENTI

• Pāse

Lai iekļūtu vairumā valstu, jums būs nepieciešama pase. Pārbaudiet pases derīguma termiņu, jo, iespējams, pasei būs jābūt derīgai vēl sešus mēnešus pēc tam, kad atstāsiet šo apmeklēto valsti. Vadītājam ir jāpieraksta ikviena pases numurs un vārds, uzvārds, un saraksts jāuzglabā atsevišķi – izgatavojiet trīs vai četras kopijas, kuras var noderēt viesnīcās. Ja pase ir nozaudēta vai nozagta, nekavējoties sazinieties ar savu vēstniecību un informējiet policiju.

• Iebraukšanas vīza

Dažās valstīs jums ir nepieciešama iebraukšanas vīza. Savlaikus to noskaidrojiet no sava ceļojumu aģenta,

Ārlietu ministrijā vai vēstniecībā.

Noskaidrojiet vīzas derīguma termiņu un to, vai drīkstēsiet ievest šajā valstī savai komandai nepieciešamos medikamentus un īpašo aprīkojumu. Lai nepieļautu problēmu rašanos pēdējā brīdī, sāciet vīzu noformēšanas procedūru ar ievērojamu laika rezervi.

• Apdrošināšana

Pārliecinieties, ka jums ir atbilstoša ceļojumu apdrošināšana, lai segtu visas iespējamās medicīniskās vajadzības un varētu aizvietot jebkādas nozaudētās vai nozagtās lietas. Ja paredzēta lidošana, pārbaudiet savas lidsabiedrības polisi. Iespējams, jums vajadzēs sevis, savu sportistu un sava aprīkojuma papildu segumu. Jums ir jāpārliecinās, ka visam personālam ir nodrošināts apdrošināšanas segums

Ceļojums var būt iedvesmojoša, izbaudāma un izglītojoša pieredze.

pirms pasākuma, tā laikā un pēc pasākuma, ieskaitot laika posmus, kad uz viņiem neattiecas organizēšanas komitejas nodrošinātās apdrošināšanas segums. Saglabājiet apdrošināšanas dokumentācijas kopijas un informāciju par to, kā vajadzības gadījumā saņemt palīdzību.

- **Sacensību dokumenti**
Paņemiet visus sacensībām nepieciešamos dokumentus, piemēram, komandu reģistrācijas sarakstus, recepšu zāles lietojošo sportistu reģistrācijas veidlapas un pieteikuma veidlapu kopijas.
- **Medicīnas informācija**
Recepšu zālēm paņemiet drukātu dokumentu, kurā norādīts pilns nepatentētais nosaukums, kā arī

ārsta izziņu ar medikamenta aprakstu, norādot tā uzdevumu un devu. Jums ir jāpaņem visa brauciena laikā nepieciešamais medikamentu daudzums un tie jāreģistrē pie sacensību amatpersonām. Nepieciešamības gadījumā saņemiet medicīnisku izziņu, lai valstī ievestu medikamentus.

VAKCINĀCIJA

Iespējams, jums būs nepieciešama vakcinācija, iebraucot valstī vai izbraucot no valsts. Noskaidrojiet, kādas ir nepieciešamas un kādas ir ieteicamas, ņemot vērā iedarbību uz sportistiem, un nodrošiniet pietiekami daudz laika, lai pielāgotos un atkoptos.

MUITAS NOTEIKUMI

Noskaidrojiet, vai pastāv ierobežojumi par

to, ko valstī drīkst ievest vai no valsts izvest. Neņemiet nezināma satūra vēstules vai dāvanas cilvēkiem valstī, kuru apmeklēsiet: jūs būsit atbildīgi par to saturu un, ja tas ir nelikumīgs, jums var draudēt kriminālvajāšana. Turklāt pierakstiet muitas dienestā visa aprīkojuma un vērtīgu priekšmetu, piemēram, kameru sērijas numurus pirms vai pēc izbraukšanas, lai jums būtu pierādījums, ka tos paņēmat līdzi. Pārbaudiet speciālos noteikumus par sporta aprīkojuma, piemēram, šaujamo ierociņu ieviešanu.

NAUDA

- Centieties savlaikus samaksāt pēc iespējas lielāku daļu no brauciena izdevumiem, lai samazinātu līdžņemamās naudas daudzumu.
- Noskaidrojiet valūtu kursu un pastāvošos naudas maiņas noteikumus, piemēram, apmaināmās summas ierobežojumus.
- Nēsājiet līdzi starptautiski atzītu kredītkarti norēķiniem neparedzētās situācijās.
- Ņemiet vērā, ka dažas valstis neatļauj iegādāties savu valūtu pirms ierašanās vai izvest vietējo valūtu no valsts. Valūtas maiņa no privātpersonām var būt nelikumīga.
- Noskaidrojiet, kā jūs apmaksāsit izdevumus un vai jums savlaikus vajadzēs vienoties par ārzemju banku izmantošanu.

VIETĒJĀS PARAŽAS, LIKUMI UN KULTŪRA

- Vai jūs esat informēti par vietējiem likumiem, kas attiecas uz narkotiku un alkohola lietošanu un aizskarošu uzvedību?
- Ar ko jums jāsaprot, ja radušās nepatīkšanas?
- Vai jūsu medicīnas personāls drīkst praktizēt citā valstī?
- Kādas ir galvenās reliģijas? Vai ir iespējams apmierināt jūsu komandas locekļu reliģiskās vajadzības?
- Vai pastāv jebkādas politiskas problēmas vai sensitīvas tēmas?
- Kādas ir pieņemamas ģērbšanās paražas?
- Kādas ir pieņemamas sociālās paražas (piemēram, dzeramnaudas došana)?
- Vai jūsu komanda ievēros vai piedalīsies kultūras pasākumos?

PĀRTIKA

- Kāda veida pārtika būs pieejama un kā tā tiks pasniegta?
- Vai būs pieejama atbilstoša pārtika?
- Vai pārtika būs pieejama treniņiem un sacensībām piemērotos laikos?
- Vai ēdināšana notiks tikai vienā vietā

(piemēram, jūsu viesnīcā)?

- Vai jums būs iespējams saņemt pusdienu paciņas?
- Vai būs pieejamas uzkodas? Kādas tās būs un kā varēsiet nokārtot to saņemšanu?
- Vai būs pieejami ēdieni, kas paredzēti diabētiķiem, veģetāriešiem un citiem cilvēkiem, kuriem ir nepieciešama īpaša diēta?
- Kādi dzērienu veidi ir pieejami – ūdens, sulas, gāzēti dzērieni, tēja? Vai dzērienus var droši dzert? Kad un kur tie būs pieejami?
- Kā jūs maksāsit par maltītēm? Kas ir iekļauts cenā?

IZMITINĀŠANA

- Kur ir izmitināšana?
- Kam tā ir paredzēta – sportistiem, instruktoriem, treneriem, vadītājiem?
- Cik cilvēku guļ vienā istabā? Vai istabas ir kopā vienā blokā?
- Vai ir pieejama parasta apspriežu telpa?
- Vai tualetes un dušas telpas ir kopīgas vai atsevišķas?
- Vai būs pieejamas medicīniskās aprūpes un fizioterapijas telpas? Vai viesu komandām būs pieejami ārsti un fizioterapeiti un, ja būs, cik tas maksās?
- Vai būs pieejamas aprīkojuma uzglabāšanas vietas? Kur tās atrodas? Vai tās ir drošas?

SACENSĪBU UN TREIŅU NORISES VIETAS

- Vai pastāv jebkādas drošības bažas?
- Vai treniņu norises vietas būs pieejamas? Ja būs, tad kur, kad un kā jūs tajās nokļūsiet?
- Vai būs transports uz sacensību norises vietu? Cik tas ir pielāgojams?
- Vai katrai komandai būs atsevišķa ģērbtuve vai tā būs kopīga?
- Vai būs pieejami medicīniski pakalpojumi? Kas ir iekļauts?
- Kādi ir laukumu segumi?
- Kādi ēdieni un dzērieni būs pieejami treniņu un sacensību norises vietās?

PĀRVADĀŠANA

- Kāds transports būs pieejams – īrēti autobusi, privāti mikroautobusi, taksometri, īrētas automašīnas?
- Kā komanda tiks nogādāta no lidostas līdz izmitināšanas vietai? Vai komandu sagaidīs kāds OSOK pārstāvis?
- Kā komanda tika nogādāta no izmitināšanas vietas līdz treniņu un sacensību vietām?
- Cik izmaksās transportēšana?

Attēlā ir parādīta standarta veidlapa ar sportistu informāciju, kāda jums var būt nepieciešama. Šī informācija ir jāuzglabā konfidenciali un tai drīkst piekļūt tikai personas, kurām ir tās izmantošanas pilnvaras.

C. PIRMS BRAUCIENA, TĀ LAIKĀ UN PĒC BRAUCIENA

INSTRUKTĀŽA

Pirms došanās ceļā organizējiet instruktāžas sesiju ar sportistiem un treneriem, lai apspriestu turpmāk norādītos jautājumus:

- **Programma**
Sniedziet katras dienas pārskatu par to, kas ir sagaidāms.
- **Izmitināšana un ēdināšana**
Nodrošini informāciju par izmitināšanu, lai ģimenes locekļiem būtu saziņas punkts. Pārliecinieties, ka ikviens zina komandas oficiālo mobilā tālruna numuru.
- **Rīkotājvalsts paražas**
Izskaidrojiet reliģisko, politisko un ekonomisko situāciju.
- **Pielāgošanās**
Detalizēti norādiet par laika joslu, klimatu, augstumu virs jūras līmeņa, pārtiku un ūdeni, insektiem, dzīvniekiem un medicīnisko informāciju.
- **Uzvedības kodekss**
Izstāstiet par sportista cienīgu izturēšanos, draudzību, laipnību un savas valsts pārstāvēšanu.
- **Drošība**
Nosakiet drošības pasākumus, tostarp personisko mantu aizsardzības pasākumus.
- **Komandas noteikumi**
Izskaidrojiet komandas noteikumus, tostarp attiecināmos uz komandantstundu, un kādas sekas būs noteikumu pārkāpumiem.

- **Sabiedriskās attiecības**
Mudiniet ikvienu iemācīties dažas frāzes rīkotājvalsts valodā, ģērbties apdomīgi, lai ievērotu vietējos likumus un cienītu paražas, kā arī būt piesardzīgiem politisko, ekonomisko un reliģisko uzskatu paušanā.
- **Intervijas plašsaziņas līdzekļiem**
Sniedziet padomus par prognozējamajiem jautājumiem un kā atbildēt plašsaziņas līdzekļiem.
- **Dažādi aspekti**
Izklāstiet visus ar treniņiem un sacensībām saistītos tehniskos aspektus.

APRĪKOJUMA UN BAGĀŽAS PĀRVADĀŠANAS ORGANIZĒŠANA

- Skaidri atzīmējiet katru bagāžas priekšmetu ar identiskām lielām, spilgtām plāksnītēm (uzšuvēm, marķējumu), lai atvieglotu savākšanu.
- Pārlicinieties, ka jūs zināt, reģistrēto priekšmetu skaitu.
- Pārlicinieties, ka ir nokārtoti bagāžas transportēšanas jautājumi.
- Atstājiet viesnīcā pārsūtīšanas adresi un vēlreiz pārlicinieties, ka nekas nav aizmirsts.

NAUDAS PĀRVALDĪBA

- Ziniet, cik daudz naudas ir jūsu rīcībā.
- Paņemiet nedaudz naudas, ko izmantot ierašanās laikā, piemēram, taksometram un dzeramnaudai.
- Saglabājiet visus čekus un norādiet, par ko tie ir saņemti.
- Saglabājiet čekus ar kredītkarti veiktajiem maksājumiem.
- Pierakstiet savus izdevumus un katras dienas beigās salīdziniet bilanci ar čekiem.
- Brauciena beigās sastādiet beigu bilanci un atgrieziet neiztērēto naudu vai iesniedziet pieteikumu par pārmaksātu izdevumu atmaksu.

DARBS AR PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM

- Sarīkojiet plašsaziņas līdzekļiem iespēju intervēt komandu pirms došanās ceļā.
- Sagatavojiet plašsaziņas līdzekļiem paredzēto komandas ceļvedi ar katra sportista informāciju un fotoattēliem.
- Pēc vajadzības sagatavojiet plašsaziņas līdzekļu relīzes.
- Saglabājiet plašsaziņas līdzekļu kontaktpersonu tālruna numuru un/vai e-pasta adresi sarakstu, lai varētu paziņot rezultātus.

Paredziet nepieciešamību būt pašpietiekamiem un atbilstoši plānojiet.

CITI NODERĪGI PADOMI

- Paredziet nepieciešamību būt pašpietiekamiem un atbilstoši plānojiet.
- Noteikti cīnieties par savu sportistu tiesībām, ja uzskatāt, ka viņi tiek izmantoti.
- Atcerieties, ka ikviena uzdevums ir palīdzēt sportistiem.
- Nosakiet kopīgus mērķus, lai varētu koncentrēt uzmanību uz brauciena uzdevumiem.
- Izveidojiet noteiktu režīmu pirms sacensībām, lai sportisti pierastu un justos drošāk pat atšķirīgā valstī.
- Centieties iemācīties dažas galvenās frāzes – iespējams, jums būs vajadzīgs tulks, taču ne vienmēr tas būs ar jums. Ja pacentīsieties, rīkotājvalsts iedzīvotāji būs vairāk pretimnākoši.

KAD ATGRIEŽATIES

- Sagatavojiet plašsaziņas līdzekļiem paredzētu informāciju (ziņojumu preseī jeb preses relīzi) vai dodiet plašsaziņas līdzekļiem iespēju analizēt jūsu braucienu.
- Nosūtiet pateicības vēstules vai e-pasta vēstules visiem, kuri jums palīdzēja.
- Novērtējiet braucienu, izmantojot vadītāja, treneru un, ja iespējams, sportistu palīdzību.
- Uzrakstiet vajadzīgos pārskatus savai sporta pārvaldes institūcijai.
- Uzrakstiet finanšu pārskatu.

Kā novērtējat braucienu, kad tas ir noslēdzies?

62. BLOKS

SPORTA PASĀKUMA ORGANIZĒŠANA

- A. SEKMĪGU PASĀKUMU RĪKOŠANA
- B. PIETEIKUMU IESNIEGŠANA
- C. PLĀNOŠANA
- D. PASĀKUMA ORGANIZĒŠANA

A. SEKMĪGU PASĀKUMU RĪKOŠANA

Sekmīgu pasākumu organizēšana prasa rūpīgu plānošanu un apdomību, to var sadalīt četros posmos:

- **Pieteikumu iesniegšana**
Izlemšana, vai jūsu organizācija vēlas vai spēj organizēt pasākumu.
- **Plānošana**
Izlemšana, kāds būs šis pasākums, kāds tas varētu izskatīties un kādas

aktivitātes tiks iesaistītas, pēc tam atbilstoši jārikojas, lai pasākums varētu notikt.

- **Darbība**
Pasākuma rīkošana.
- **Noslēgšana**
Visu darbu pabeigšana pēc pasākuma noslēguma.

B. PIETEIKUMU IESNIEGŠANA

Jums ir jāuzdod sev vairāki jautājumi, pirms tērēsiet laiku un resursus pieteikuma iesniegšanai par pasākumu, kura rīkošanas tiesību saņemšanai vai sekmīgai rīkošanai jums ir niecīgas izredzes:

- Vai jums ir pieejamas būves?
- Vai jūs varat iegūt projekta īstenošanai līdzekļus?
- Vai jums ir nepieciešamie cilvēkresursi un vadība?
- Vai jums ir nepieciešamais gribasspēks, kvalifikācija un laiks?

- Vai jums ir partneri, kas gatavi sniegt palīdzību?
- Vai kopiena ir ieinteresēta pasākumā?
- Ko jūs cerat panākt ar pasākuma rīkošanu?

PASĀKUMA NORISES VIETA

- Vai vietējos iedzīvotājus interesē sports?
- Vai ir pilnīgi iespējams, ka viņi atbalstīs pasākumu?
- Vai vietējie plašsaziņas līdzekļi būs ieinteresēti?

PAGĀTNES NOTIKUMI

- Vai līdzīgi pasākumi jau agrāk tika rīkoti?
- Cik tie bija sekmīgi?
- Kādi faktori veicināja to sekmīgumu?
- Vai šos faktorus var atkārtot vai uzlabot, ja iesaistāties pasākuma rīkošanā?

PIENĒMŠANA

- Vai jūsu organizācija atbalsta pasākuma organizēšanu? Vai ir jebkādas personas vai citas problēmas, kas var kavēt tā sekmīgu norisi?
- Vai vietējās varas iestādes zina, ka jūs pretendējat uz pasākuma rīkošanu? Vai saņemsiet to atbalstu, ja gūsiet sekmes?

Sekmīgu pasākumu organizēšana prasa rūpīgu plānošanu un apdomību.

C. PLĀNOŠANA

Ja iegūstat pasākuma rīkošanas tiesības, jums vispirms ir jāieceļ persona, kas nodrošinās pasākuma notikšanu: vietējās organizēšanas komitejas (VOK) prezidentu, projekta priekšsēdētāju vai turnīra organizētāju. Pēc tam jums ir jāizveido VOK, lai sāktu plānošanas procesu un pārraudzītu svarīgākās darbības, tostarp:

- būves un aprīkojums;
- tehniskie aspekti (tiesneši, arbitri, trenēšanās, izloze, grafiks);
- sadarbība ar sporta organizācijām un dalībniekiem (pieteikumi, informācija, reģistrācija, tiesības piedalīties);
- transportēšana;
- izmitināšana;
- plašsaziņas līdzekļi un publicitāte;
- protokols (ceremonijas, goda viesi);
- viesmīlība;
- finanses un finanšu kontrole;
- sociālā programma;
- medicīniskie jautājumi un
- sakopšana pēc pasākuma beigām, novērtēšana un pārskats.

Dažos pasākumos vienai personai var būt vairākas funkcijas, piemēram, izmitināšanas un transportēšanas pārraudzība. Jūs varat apvienot sfēras, apsverot pasākuma izmēru un katrai personai atvēlēto laiku.

Kad pienākumi ir sadalīti starp visām svarīgākajām personām, varat sākt plānošanu. Izmantojiet Ganta diagrammu (vai darbību secības shēmu), lai izstrādātu aktivitātes, sapulces un termiņus. Pārdomājiet sekošanu projekta plānošanas procesam. 27. bloks

Turpmāk norādīts valsts čempionāta plānošanas termiņu piemērs.

SEŠUS MĒNEŠUS PIRMS PASĀKUMA

- Satiecieties ar pēc iespējas vairākiem komiteju priekšsēdētājiem.
- Palūdziet viņus līdz nākamās apsprendes datumam izveidot uzdevumu sarakstu un noteikt sākotnējos budžetus.
- Nosakiet komunikācijas metodes un regulārus atskaitēšanās laikus.

PIECUS MĒNEŠUS PIRMS PASĀKUMA

- Pārskatiet visu komiteju budžetus un konsolidējiet tos vienā.
- Palūdziet priekšsēdētājiem iesniegt darbību secības shēmas ar uzdevumu izklāstu un norādēm par to veicējiem un izpildes datumiem.
- Atbilstoši vajadzībām rezervējiet telpas un aprīkojumu.

- Sāciet izstrādāt veicināšanas plānus.
- Izstrādājiet reģistrācijas procedūras.
- Iepilnējiet apsprendes ar priekšsēdētājiem reizi divās nedēļās, lai pārbaudītu panākumus.
- Izpildiet visus uzdevumus, kas prasa laiku (veicināšana, drukāšana, finansēšana, brīvprātīgo piesaistīšana utt.).

DIVUS MĒNEŠUS PIRMS PASĀKUMA

- Turpiniet tikties ar visu komiteju priekšsēdētājiem, lai dalītos ar panākumiem.
- Pārliūkojiet darbību secības shēmas, lai pārliecinātos, ka viss notiek savlaikus.
- Izsūtiet datu ievades un/vai reģistrācijas veidlapas un citus dokumentus.
- Sāciet rīkot iknedēļas apsprendes/saziņu ar priekšsēdētājiem.

VIENU NEDĒĻU PIRMS PASĀKUMA

- Pārliūkojiet darbību secības shēmas, lai pārliecinātos, ka viss notiek savlaikus.
- Apspriediet radušās problēmas un to risinājumus.
- Koordinējiet priekšsēdētāju komunikācijas noslēguma aspektus.

CITAS AKTIVITĀTES

Bieži speciālie pasākumi interesē tikai tos, kuri ir pasākumā tieši iesaistīti vai tajā devuši sevišķu ieguldījumu. Tomēr jūs varat uzlabot pievilcību un palielināt dalībnieku skaitu, ja pievienosiet „papildu aspektus”, piemēram, fotografēšanu, mūziku, dejas, vizuālo mākslu, pārtiku vai apģērbu. Katrai valstij un kopienai ir sava unikālā kultūra, kas var pasākumus padarīt īpašus plašākai cilvēku grupai.

- Padomājiet par savu valsti vai reģionu: kādus vietējos, nacionālos vai īpašos kultūras aspektus var pārvērst īpašos sporta pasākumos?
- Kādus aspektus jūs varētu organizēt kopā ar pasākumu?
- Kādas vecuma grupas būtu jūsu īpašā pasākuma mērķauditorija un kādēļ?
- Vai jūs varētu savā programmā iesaistīt pazīstamus cilvēkus savā valstī, kas ar kultūras darbību ir saistīti ar sportu, piemēram, mediju personības, fotogrāfus un ēdināšanas uzņēmumu īpašniekus?
- Kā jūs varētu iesaistīt personas, kuras spēlējušas būtisku lomu jūsu valsts sporta vēsturē?
- Kādas citas idejas ienāk prātā, kad domājat par sava pasākuma „papildu aspektiem”?

Ko jūs būtu varējuši uzlabot savā pēdējā organizētajā pasākumā? Ko jūs mainīsit nākamreiz?

Uzturiet pastāvīgu un biežu komunikāciju starp pasākuma direktoru un komitejām.

D. PASĀKUMA ORGANIZĒŠANA

Turpmāk minēti daži padomi sekmīga sporta pasākuma organizēšanai:

- Pierakstiet to galveno personu vārdus, uzvārdus un tālruņa numurus, kuri iesaistīti pasākuma organizēšanā.
- Izveidojiet Ganta diagrammu un rīkojieties saskaņā ar to.
- Izstrādājiet detalizētu vienošanos par katras komitejas priekšsēdētāja pienākumiem un uzdevumiem, ko pasākuma direktors var izmantot darba koordinēšanai.
- Sagatavojiet detalizētu kontrolsarakstu, kas attiecas uz darbībām, personālu, sadarbību ar citām komitejām, aprīkojumu un piegādēm, un pārliecinieties, ka sarakstā viss ir precīzi iekļauts.
- Palūdziet, lai katra komiteja sagatavotu un atjauninātu kontrolsarakstu, kurā norādīti visi to veicamie uzdevumi.
- Izskatiet skatītāju vajadzības kopā ar dalībnieku prasībām.
- Satiecinieties regulāri, lai kontrolētu izpildes gaitu.
- Krietni savlaikus sarīkojiet mēģinājumu, lai būtu iespējams atrisināt jebkādas radušās problēmas.
- Uzdodiet pēc iespējas vairāk pienākumu, neriskējot ar darba kvalitāti.
- Pastāvīgi pateicieties un atbalstiet visus brīvprātīgos.
- Saglabājiet pastāvīgu un biežu komunikāciju starp pasākuma

direktoru un komitejām.

- Galveno uzmanību pievērsiet drošībai un risku pārvaldībai.
- Lūdziet visu iesaistīto personu atsauksmes.
- Izstrādājiet rakstveida vadlīnijas par izdevumu, čeku un rēķinu reģistrēšanu.
- Lietojiet skaidri sastādītas reģistrācijas veidlapas, kuras var vienkārši sakārtot un aizpildīt.
- Atcerieties, ka turpmākās darbības ir tikpat svarīgas kā pasākuma plānošana un sarīkošana, un pārliecinieties, ka gala pārskatā ir izklāstīta projekta vēsture, komitejas struktūra, programmas apraksts, rezultāti un ieteikumi.

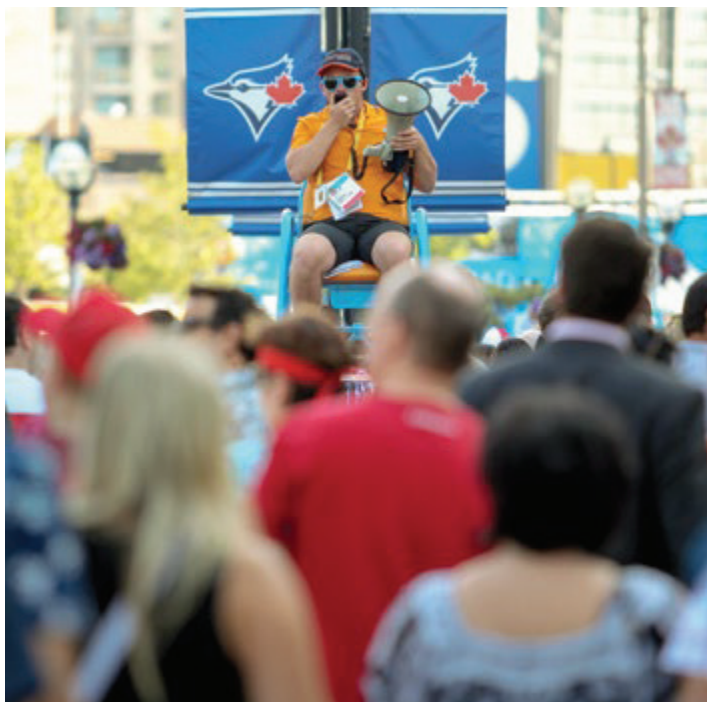
INFORMĀCIJAS LAPAS UN PIETEIKUMU VEIDLAPAS

Katram klubam, komandai vai dalībniekam ir jānosūta izdrukāta vai elektroniska informācijas lapa, kurā tiek norādīts:

- pasākuma nosaukums;
- informācija par organizētājiem, norādot vārdu, uzvārdu, adresi un tālruņa numuru;
- norises vieta un tur nokļūšanas norādes;
- pasākumu datumu un laiku;
- pieteikšanās nosacījumi;
- pieteikšanās termiņi un procedūra;
- informācija par to, kur dalībniekiem ir jānosūta pieteikumi un cita informācija, un
- jebkāda cita informācija, piemēram, sacensību formāts, balvas un dalības maksa.

Kādus jaunus pasākumus jūs varētu apsvērt, lai popularizētu savu sporta veidu vai organizāciju, vai savāktu naudu?

Katram klubam, komandai vai dalībniekam ir līdz termiņa beigām jāatsūta atpakaļ pieteikuma veidlapa, kurā tiek norādīts:

- dalībnieku vārdi, uzvārdi, nosaukumi;
- spēles standarti (ja nepieciešams dalībnieku izsēšana);
- dalībnieku paraksti, piekrītot ievērot sacensību noteikumus;
- komandas, kluba nosaukums un kontaktpersonas vārds, uzvārds ar adresēm un tālruņa numuriem; un
- dalības maksa, ja piemērojama.

VIESU SVEIKŠANA

- Sagaidiet savu viesu ierašanos lidostā, autoostā vai citur.
- Nodrošiniet redzamās vietās informācijas kioskus ar draudzīgu un palīdzēt gatavu brīvprātīgo personālu.
- Kad iespējams, palīdziet iziet muitas un imigrācijas kontroli.
- Pārliecinieties, ka transportēšanas iespējas ir nodrošinātas un saraksti ir skaidri.

63. BLOKS

BŪVJU PĀRVALDĪBA UN EKSPLUATĀCIJA

- A. BŪVJU PĀRVALDĪBA UN EKSPLUATĀCIJA
- B. PROGRAMMAS IZSTRĀDĀŠANA

A. BŪVJU PĀRVALDĪBA UN EKSPLUATĀCIJA

No būvju fiziskas uzraudzības līdz programmu īstenošanai un personāla, sistēmu un politiku pārvaldībai sporta objektu pārvaldība un ekspluatācija var būt sarežģīts uzdevums.

Daudzas šajā rokasgrāmatā apspriestās prasmes ir ārkārtīgi svarīgas objektu pārvaldībā, tomēr prātā jāpatur daudzi specifiski ekspluatācijas apsvērumi:

- Pārvaldiet objektu kā uzņēmumu – sākot no ievērotajām politikām līdz iekasētajām maksām. Ja saņemat lielu valdības subsīdiju, centieties samazināt izmaksas un palielināt ienākumus.
- Izstrādājiet detalizētu personāla komplektācijas plānu, pēc tam noalgojiet teicamus darbiniekus un nodrošiniet labu viņu apmācību. Iespējams, personāla izmaksas būs lielākie pastāvīgie izdevumi.
- Uzturiet objektu tīru, modernu un kopienas vajadzībām pielāgotu, nodrošinot kvalitatīvas programmas un pakalpojumus.
- Iegādājieties augstas kvalitātes izturīgu aprīkojumu. Tas ļaus ilgtermiņā ietaupīt naudu.
- Izstrādājiet detalizētas ekspluatācijas instrukcijas un pēc vajadzības tās atjauniniet. Šīm instrukcijām ir jābūt

pieejamām visiem darbiniekiem, tajās ir jābūt norādītiem darbu aprakstiem, stāvu plāniem, pasākumu protokoliem, sporta aprīkojuma un iekārtu inventāra aprakstam un lietošanas noteikumiem, personāla vispārīgiem pienākumiem, rīcības plānam ārkārtas situācijās un darba laika uzskaites tabulai.

- Nodrošiniet labu uzņēmējdarbības praksi: piemēram, atbilstošu finanšu kontroli un pārskatu sniegšanu, apdrošināšanu, rīcības plānus ārkārtas situācijās un personāla apmācību.
- Pārvaldiet kontus, paturot prātā pamatlīdzekļus.
- Popularizējiet objektu un programmas kopienā, izmantojot informatīvos biļetenus, ziņojumrādītājus un sludinājumus vietējos plašsaziņas līdzekļos.
- Izveidojiet pastāvīgi veicamām nomaīnām paredzētu fondu, lai varētu veikt būtiskus uzlabojumus vai iegādāties svarīgu aprīkojumu, piemēram, rezultātu tablo, hronometrāžas sistēmas vai jumta segumu.
- Aktivitāšu plānošanā piešķiriet prioritāti, piemēram, nacionālā mēroga treniņiem un svarīgākajām sacensībām (pretēji aktīvajai atpūtai), ja vien vadības komiteja par svarīgāku neuzskata kopienas sportu.

Izstrādājiet detalizētu personāla komplektācijas plānu, pēc tam noalgojiet teicamus darbiniekus un nodrošiniet viņu labu apmācību.

Jums ir jānodrošina pakalpojumu un aktivitāšu klāsts, lai objekta ekspluatācija būtu sekmīga.

Kā jūs izlemjat, kādas programmas piedāvāt savā objektā? Kā jūs nosakāt lietotāju vēlmes? Vai jūs apmierināt viņu vajadzības?

B. PROGRAMMAS SASTĀDĪŠANA

Jums ir jānodrošina pakalpojumu un aktivitāšu klāsts, lai objekta ekspluatācija būtu sekmīga. Sāciet ar potenciālo lietotāju grupu, piemēram, skolas, pieaugušie, sporta grupas utt. noteikšanu, un apsveriet to vajadzības. Piedāvājiet aktivitātes, kas cilvēkus mudina jūsu objektu regulāri izmantot, uzlabojot fiziskās aktivitātes savā kopienā un palielinot jūsu ienākumus. Programmas izstrādāšanā ir vairākas iespējamās pieejas:

- **Tradicionālās programmas**
Turpiniet darīt to, kas veikts agrāk.

- **Uz pieprasījumu orientētās programmas**
Noskaidrojiet cilvēku vēlmes un atbilstoši plānojiet aktivitātes.
- **Uz politiku orientētās programmas**
Izstrādājiet konkrētām politikām atbilstošas programmas, piemēram, galveno uzmanību pievēršot bērniem.
- **Uz dažādību orientētās programmas**
Piedāvājiet daudzveidīgu aktivitāšu klāstu.
- **Uz prasībām orientētās programmas**
Nodrošiniet aktivitātes saskaņā ar ārējas institūcijas, piemēram, vietējās pašvaldības vēlmēm.

64. BLOKS

SPORTA KOMANDAS ATLASE

- A. TAISNĪGUMS UN OBJEKTIVITĀTE
- B. TIESĪBAS PIEDALĪTIES SASKAŅĀ AR OLIMPISKO HARTU
- C. APSVĒRUMI KOMANDAS IZVĒLĒ

A. TAISNĪGUMS UN OBJEKTIVITĀTE

„NOK... ATLASA ATTIECĪGO NACIONĀLO FEDERĀCIJU IETEIKTOS SPORTISTUS. IZVĒLE TIEK BALSTĪTA NE TIKAI UZ SASNIEGUMIEM SPORTĀ, BET ARĪ SPORTISTA SPĒJAS KALPOT PAR PARAUGU VIŅA VALSTS SPORTOJOŠAJAI JAUNATNEI.”

OLIMPISKĀ HARTA (28. PANTA 2. PAPILDINĀJUMA 1. PARAGRĀFS),
2017. GADA REDAKCIJA

Komandas atlase var būt NOK vai nacionālās federācijas (NF) vissvarīgākais uzdevums, un tā obligāta ir jāveic atklāti un saskaņā ar skaidriem, objektīviem kritērijiem. Šim procesam, kuru uzmanīgi novēro visi, tostarp plašsaziņas līdzekļi, ir jābūt absolūti godīgam no sportistu, viņu treneru un

sporta organizāciju skatpunkta. NOK un/vai NF atbild par atlases kritēriju noteikšanu, kas paredzēti pasākumam, tostarp olimpiskajām spēlēm. Atlases procesam ir jānotiek saskaņā ar NOK un/vai NF statūtu un politiku atbilstošajām prasībām, taisnīgi un objektīvi.

Vai jūsu sporta veidā un NOK ir rakstveidā formulēta komandas atlases politika? Vai to var uzlabot un, ja var, kas par to būtu atbildīgs?

🌐 NOK spēļu sagatavošana – pārbaudīta prakse un vadlīnijas (SOK publikācija, 2007. gads)

Komandas atlase var būt NOK vai NF vissvarīgākais uzdevums.

B. TIESĪBAS PIEDALĪTIES SASKAŅĀ AR OLIMPISKO HARTU

NOK ir tiesības un atbildība atlasīt spēlēm savus sportistus, ņemot vērā attiecināmos SOK un SF ierobežojumus.

Olimpiskajā hartā (2017. gada redakcija) šie jautājumi reglamentēti no 40. līdz 44. pantam un to papildinājumos.

„LAI PIEDALĪTOS OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS, SACENSĪBU DALĪBNIEKAM, KOMANDAS AMATPERSONAI VAI CITAM KOMANDAS PERSONĀLA LOCEKLIM IR JĀCIENA UN JĀIEVĒRO OLIMPISKĀ HARTA UN PASAULES ANTIDOPINGA KODEKSS, TOSTARP SOK NOTEIKTIE PIEDALĪŠANĀS NOSACĪJUMI, KĀ ARĪ ATTIECĪGĀS SF IZDOTIE UN SOK APSTIPRINĀTIE NOTEIKUMI; SACENSĪBU DALĪBNIEKS, KOMANDAS AMATPERSONA VAI CITS KOMANDAS PERSONĀLA LOCEKLIS IR JĀPIESAKA VIŅA NOK.”
OLIMPISKĀ HARTA (40. PANTS), 2017. GADA REDAKCIJA

„NOK PIESAKA TIKAI TOS SACENSĪBU DALĪBNIEKUS, KURUS REKOMENDĒJUŠAS PIETEIKŠANAI NACIONĀLĀS FEDERĀCIJAS. JA NOK TOS APSTIPRINA, PIETEIKUMI TIEK IESNIEGTI OSOK. OSOK IR JĀAPSTIPRINA PIETEIKUMU SAŅEMŠANA. NOK IR JĀPĀRBAUDA NACIONĀLO SPORTA FEDERĀCIJU IESNIEGTO PIETEIKUMU ATBILSTĪBA UN JĀPĀRLIECINĀS, KA NEVIENAM NAV ATTEIKTS PIETEIKUMS RASU, RELIĢISKO VAI POLITISKO APSVĒRUMU, VAI CITA VEIDA DISKRIMINĀCIJAS REZULTĀTĀ.”
OLIMPISKĀ HARTA (44. PANTA 4. PUNKTS), 2017. GADA REDAKCIJA

NOK ir tiesības un atbildība atlasīt spēlēm savus sportistus.

C. KOMANDAS ATLASĒS APSVĒRUMI

1. Vai atbilstošās institūcijas ir noteikušas atlases kritērijus?

Būtiski, lai NOK vai sporta organizācijas locekļi vienojas par atlases kritēriju vispārējo filozofiju un specifiskām detaļām, ko var veikt ar locekļu, sportistu un tehniskā personāla vai komiteju pūlēm.

2. Vai atlases kritēriji ir skaidri, objektīvi un sporta veidam specifiski?

Dažos sporta veidos, piemēram, svarcelšanā, vieglatlētikā vai peldēšanā sniegumu var vienkārši salīdzināt. Citos sporta veidos tas ir grūtāk. Piemēram, ja cīkstonis pirmajā kārtā zaudē pašreizējam pasaules čempionam, viņš izstāsies no turnīra ar zemu reitingu, kaut gan, iespējams, viņš ir otrs labākais cīkstonis, kurš piedalījās sacensībās.

3. Vai kritēriji ir noteikti katram sporta veidam atbilstošā veidā?

Ja pastāv kritērijs, ka sportistam, lai tiktu atlasītam, ir jābūt pasaules labāko 10 sportistu skaitā, vai labāko desmitnieku ir iespējams vienkārši definēt?

4. Vai vienā sporta veidā var izmantot SF kvalifikācijas sistēmas un dalības kritērijus, lai saņemtu tiesības piedalīties, kamēr citā sporta veidā tiek ignorēti SF standarti un tiek noteikti savi (iespējams, grūtāki) standarti? Vai vienā sporta veidā var

izmantot tikai atlases sacensības, kamēr citā sporta veidā tiek izmantota vairāku uzstāšanos sērija vai citi kritēriji?

5. Vai kritēriji ir publicēti krietni pirms atlases procesa?

Ir ļoti noderīgi, ja objektīvi kritēriji tiek paziņoti trīs gadus pirms olimpiskajām spēlēm, lai ikvienam būtu pilnīga skaidrība par veicamo uzdevumu.

6. Vai pastāv NOK un SF oficiāla rakstveida vienošanās par katram sporta veidam noteiktajiem kritērijiem?

Tas ir nepieciešams.

7. Vai atlases veicējiem ir plašas un skaidri noteiktas pilnvaras?

Atlases veicējiem būs nepieciešamas šādas pilnvaras, lai rīkotos iespējamajos īpašos gadījumos. Šādas pilnvaras viņiem ir jāizmanto uzmanīgi un tikai īpašās situācijās, un var būt atbilstoši, lai šādus lēmumus apstiprinātu organizācijas valde.

8. Vai treneri ir jāiesaista atlases procesā, ja runa ir par viņu trenētajiem sportistiem? Komandu sporta veidos, piemēram, airēšanā, atbilde parasti ir „jā”.

Tomēr dažos gadījumos šis subjektīvais process nav objektīvs un pārkāpj sportista tiesības. Individuālajos sporta veidos taisnīga ir atase, pamatojoties tikai

Kāds ir jūsu atlases apelācijas process? Vai pastāv skaidri noteikumi un kas veic pārskatīšanu?

uz sacensību rezultātiem. Komandu sporta veidos taisnīgai atļasei var būt nepieciešams, lai treneri vai citi atlases veicēji publicē skaidrus paziņojumus par komandas atlases pamatojumu.

9. **Vai sportisti ir aizsargāti pret neobjektivitāti?** Kā sporta organizācijas vai NOK var nodrošināt, ka viņu veiktā kandidātu izvirzīšana nav neobjektīva? Katrai sporta organizācijai ir saprotami jāizskaidro sportistiem un treneriem, kā tieši tiks piemēroti atlases kritēriji.
10. **Vai sportistiem ir apelācijas iespējas, izņemot tiesās?** Apelācijai ir jābūt tikai diviem iemesliem: ja atlases procesā tika pārkāpti noteikumi vai ja pastāv saprātīgas aizdomas, ka viena vai vairākas izvēles bija neobjektīvas vai ar interešu konfliktu. Apelācijas process ir iedarbīgs aizsardzības līdzeklis, tādējādi NOK vai NF izveidotajai atlases komitejai var tikt piešķirtas pilnvaras pieņemt galīgo lēmumu par atlasītiem atbilstība uzklaut apelācijas. Var tikt iesaistīta arī sporta arbitražas tiesa. Process var tikt pakļauts papildu spiedienam, ja apelācija tiek izskatīta īsu brīdi pirms Organizēšanas komitejas (OSOK) pieteikumu pieņemšanas termiņa.
11. **Kādi apsvērumi attiecas uz augstākās klases sportistiem, ja tie gūst savainojumus un nespēj piedalīties olimpiskajās atlases sacensībās (vai citās sacensībās) vai gūst savainojumus pēc atlases kritēriju izpildes?** Sportists var sevišķi censties sasniegt vislabāko sportisko formu atlases sacensību dienā, kas var būt paredzētas drīz pirms īstajām sacensībām. Neatkarīgi no piemērotās politikas jebkādu pieņemamo lēmumu pamatojumam ir jābūt savlaikus skaidri paziņotam, lai visi sportisti un treneri zinātu noteikumus.
12. **Kādi apsvērumi attiecas uz sporta organizāciju?** Daži uzskata, ka sporta organizācijai atlases procesā ir jābūt apveltītai ar rīcības brīvību, taču šāda rīcības brīvība var izrādīties būtiski netaisnīga. Piemēram, ja sportists ar sliktu sniegumu uzvarēja olimpiskajās atlases sacensībās un komandas sastādītāji viņu nomainīja ar ļoti daudzsoļošu jaunu sportistu,

lai viņš gūtu pieredzi – vai šāds lēmums būs netaisnīgs?

13. **Sporta organizācija var nolemt nepieteikt nacionālās atlases uzvarētāju starptautiskajām sacensībām, jo sportists nav izpildījis noteiktus normatīvus. Taču vai tā būtu tiesīga pieteikt citu sportistu, kurš arī nav izpildījis tos pašus normatīvus?**
14. **Kas notiek, ja sporta organizācija izvirza sportistu, taču NOK nolemj viņu neizraudzīties sliktu rezultātu dēļ?** Vai NOK spēj pamatot savu lēmumu?
15. **Kādas problēmas ir saistītas ar sportistu atlasīšanu dažus mēnešus pirms spēlēm?** Piemēram, ko darīt, ja jau izraudzītā sportista sniegums pēc atlases pasliktinās, bet cita sportista rezultāti uzlabojas? Šāda tipa gadījumus var vieglāk atrisināt, ja savlaikus ir noteikta atbilstoša politika.
16. **Vai sacensībās izcīnītā vieta ir tikpat labs atlases kritērijs kā vislabākā laika uzrādīšana – sevišķi sacensībās, kurās apstākļi mainās atkarībā no norises vietas?** Piemēram, sacensībās dominēja divas skrējējas no vienas valsts. Viena skrējienā izpildīja olimpisko normatīvu, taču nekad nespēja pārspēt savu sāncensi, kurai atkārtoti nebija izdevies izpildīt olimpisko normatīvu. Kuru sportisti jums vajadzētu sūtīt? NF var mēģināt atrisināt šādas grūtības, nosakot vairākus kritērijus un atlases sacensību sistēmu, tomēr komitejai var nākties noteikt strīdīgās situācijas. Taisnīgums prasa komandas sastādītāju rīcības brīvības novēršanu.
17. **Vai atlasē vajag izmantot fiziskus, psiholoģiskus, fizioloģiskus vai citādus testus?** Noteikta fiziska vai fizioloģiska īpašība var norādīt, ka sportists var gūt izcilus panākumus noteiktā sporta veidā, taču nav garantijas, ka sportists ar šādu īpašību gūs labākus rezultātus par sportistu, kuram nepiemīt šādas īpašības.

TRENERU IZVĒLE

Tāpat kā ar sportistiem NF izvirza NOK treneru kandidatūras olimpiskajai komandai. Treneru galīgo skaitu nosaka komandas amatpersonu (tostarp treneru) kvotas olimpisko spēļu akreditācijā – detalizētajos noteikumos.

65. BLOKS

DELEGĀCIJAS ORGANIZĒŠANA UZ OLIMPISKAJĀM SPĒLĒM

- A. DELEGĀCIJAS MĒRĶI UN AKTIVITĀTES
- B. STRUKTŪRA UN PERSONĀLS
- C. DZĪVE OLIMPISKAJĀ CIEMATĀ

A. DELEGĀCIJAS MĒRĶI UN AKTIVITĀTES

Visparastākais un svarīgākais visu NOK uzdevums ir delegācijas efektīva organizēšana, lai atbalstītu sportistus, kas sacenšas olimpiskajās spēlēs.

SPĒĻU DELEGĀCIJAS MĒRĶI

Delegācijas mērķi var būt šādi:

- sapulcēt un atbalstīt komandu, kas ar izcilību pārstāv savu valsti;
- radīt vidi, kas sportistiem ļaus rādīt vislabāko sniegumu;
- nodrošināt komandas locekļiem iespējas iemiesot olimpiskos ideālus: godīga spēle, cieņa, draudzība, saprašanās starp tautām, miers un izcilība; un
- piedāvāt komandas locekļiem iespējas baudīt spēļu rīkotājvalsts kultūru.

SPĒĻU DELEGĀCIJAS AKTIVITĀTES

Lai sagatavotos delegācijas organizēšanai, iespējams, jūsu veicamie uzdevumi būs šādi:

- delegācijas plānošana;
- personāla atlase;
- sportistu un sporta komandu vadītāju, treneru un pārējā sporta personāla atlase;
- orientācijas semināru sarīkošana delegācijas organizēšanas personālam, ieskaitot komandu vadītājus;
- pirmsspēļu vizīšu pie OSOK organizēšana, lai nokārtotu akreditācijas, izmitināšanas, servisa un citus jautājumus;
- komandas saliedēšanas pasākumu rīkošana pirms spēlēm;
- komandas sapulcēšana;
- informācijas sniegšana izraudzītajiem sportistiem; un
- misijas uzsākšana.

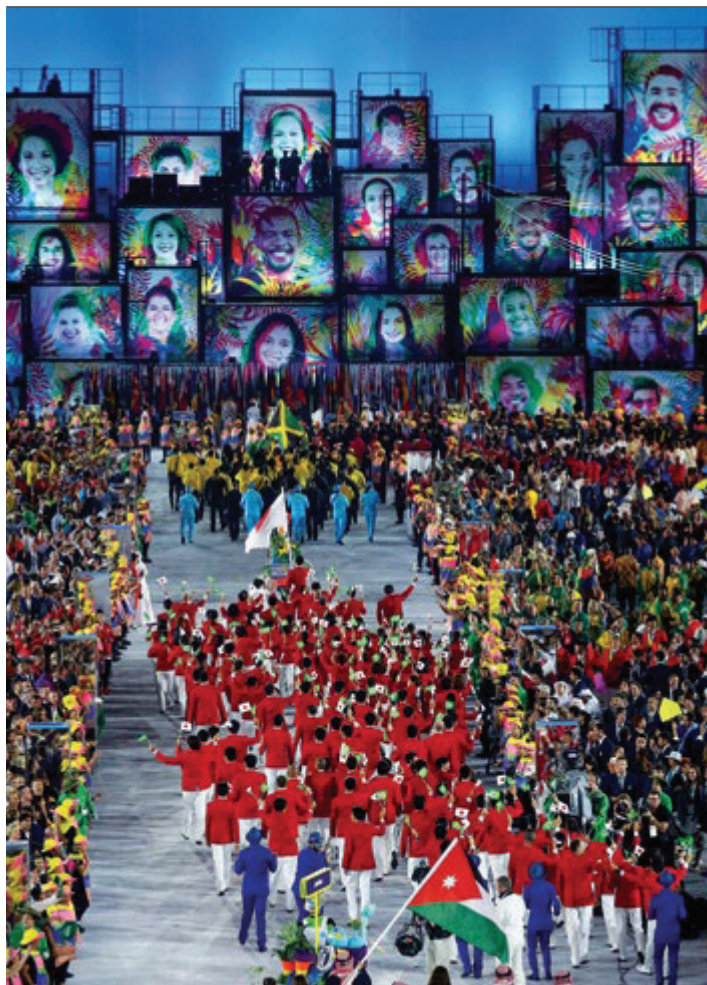

Vai jūsu NOK vai NF pirms spēlēm rīko nometnes? Ja jā, kāda ir to programma?

Visparastākais un svarīgākais visu NOK uzdevums ir delegācijas efektīva organizēšana, lai atbalstītu sportistus, kas sacenšas olimpiskajās spēlēs.

B. STRUKTŪRA UN PERSONĀLS

Ļoti svarīgi ir izveidot skaidru struktūru spēļu delegācijas organizēšanai

Organizējot delegācijas nosūtīšanu uz spēlēm, ir ļoti svarīgi izveidot šim procesam skaidru struktūru un skaidri noteikt tā pārvaldes institūciju funkcijas. Turpmāk minētās vadlīnijas pamatojas uz lielas NOK vajadzībām, resursiem un pienākumiem. Mazākām NOK vajadzēs iecelt amatos ievērojami mazāk personu.

NOK IZPILDKOMITEJA

NOK Izpildkomiteja nosaka un apstiprina olimpiskās izlases lielumu un sastāvu saskaņā ar Olimpisko hartu, un ieceļ delegācijas organizēšanas personālu. Izpildkomiteja var arī izskatīt un atrisināt atlases procesa apelācijas, kaut gan tas var ietilpt arī citas komitejas kompetencē.

KOORDINĀCIJAS GRUPA

Koordinācijas grupa olimpiskajās spēlēs pārstāv NOK vadību, un tajā var ietilpt šādas personas:

- NOK prezidents,
- NOK izpilddirektors/ģenerālsekretārs,
- Delegācijas vadītājs,
- Sporta un programmu direktors,
- Medicīniskais direktors,
- Mārketinga un/vai komunikāciju direktors,
- Komandas vadītājs,
- SOK loceklis šajā valstī (ja tāds ir),
- Olimpiskais atašejs.

Koordinācijas grupas pienākumos var ietilpt:

- NOK darbības koordinācija spēļu laikā ciešā sadarbībā ar delegācijas vadītāju;
- krīžu pārvarēšana, ieskaitot pozitīvu dopinga pārbažu rezultātu;
- korporatīvās akcijas, sabiedriskās attiecības un NOK sadarbības ar plašsaziņas līdzekļiem vadība spēļu laikā;
- augstu amatpersonu un viesu akreditācijas organizēšana, kā arī protokola un biļešu sadales vispārīgās prioritātes;
- NOK un SOK attiecību veicināšana;
- sadarbība ar rīkotājpilsētu un/vai OSOK;
- attiecību uzturēšana ar NF amatpersonām ārpus olimpiskā ciemata;
- Loģistikas koordinācija ārpus olimpiskā ciemata; un
- komunikācija ar olimpiskās saimes locekļiem.

SPĒĻU DELEGĀCIJAS ORGANIZĒŠANAS KOMANDA

Spēļu delegācijas organizēšanas komanda tiek iecelta saskaņā ar NOK politiku, parasti tā sastāv no profesionāla personāla pamatgrupas, kā arī pieteikumu izskatīšanas procesā atlasītā brīvprātīgo un profesionālā atbalsta personāla. Komanda atbild par visu aspektu plānošanu, īstenošanu, koordinēšanu un vadību saistībā ar delegācijas nosūtīšanu uz spēlēm, tostarp:

- optimālu pakalpojumu nodrošināšana sportistiem, treneriem un komandu vadītājiem;
- efektīvu sakaru nodrošināšana ar OSOK un, ja nepieciešams, ar citām NOK;
- sponsoru, mediju, augstu amatpersonu, NOK viesu, valsts pārstāvju, komandas dalībnieku ģimenes locekļu un draugu, kā arī citu olimpiskās saimes locekļu efektīvas apkalpošanas nodrošināšana; un
- efektīvas sadarbības nodrošināšana ar NOK koordinācijas grupu.

Dažās delegācijās ir īpaši personāla darbinieki, kuri darbojas tādās jomās kā akreditācija, sportistu pieteikumi, biļetes, izmitināšana, loģistika, plašsaziņas līdzekļi un citi pakalpojumi. Visi norādītais personāls atskaitās delegācijas vadītājam.

DELEGĀCIJAS VADĪTĀJS

„OLIMPISKO SPĒĻU LAIKĀ DELEGĀCIJAS VADĪTĀJS UZTURAS OLIMPISKAJĀ CIEMATĀ UN VIŅAM IR IEEJAS TIESĪBAS VISĀS MEDICĪNAS, TREIŅU UN SACENSĪBU VIETĀS, KĀ ARĪ PRESES CENTROS UN OLIMPISKĀS SAIMES VIESNĪCĀS.”

OLIMPISKĀ HARTA (28. PANTA 5. PAPILDINĀJUMS), 2017. GADA REDAKCIJA

Delegācijas vadītājs atbild par visu, kas saistās ar tā vadīto delegāciju. Ideālā gadījumā NOK tas ir jāieceļ apmēram 18 mēnešus pirms spēlēm. Viņa tiesības un pienākumus nosaka Olimpiskās hartas noteikumi un normas, un savukārt delegācijas vadītājam ir jānodrošina, ka visi delegācijas locekļi ievēro šos noteikumus un normas. Lielākās delegācijās vadītājam palīdz viņa vietnieks.

Delegācijas vadītājs:

- vada NOK pārstāvju delegāciju sagatavošanās vizītēs spēļu rīkotājpilsētā;
- apmeklē OSOK seminārus delegāciju vadītājiem un sadarbojas ar OSOK, lai atrisinātu NOK problēmas;
- nodrošina, ka visu NOK sportistu un komandas amatpersonu vajadzības ir apmierinātas un viņu problēmas ir atrisinātas;
- apkopo spēļu informāciju un to nodod NF, medicīnas personālam, sportistiem, nacionālajiem plašsaziņas līdzekļiem, kā arī citām attiecīgajām personām un organizācijām;
- nosaka un īsteno spēlēm paredzēto rīcības plānu;
- pārbauda apģērba, aprīkojuma, finanšu, transporta, ierašanās un promdošanās, akreditācijas un izmitināšanas jautājumus;
- pārbauda komandas vadību un loģistiku olimpiskajā ciematā;
- regulāri sarīko apspriedes ar sporta komandu vadītājiem par jautājumiem, kas saistīti ar spēlēm;
- apmeklē delegāciju vadītāju ikdienas apspriedes;
- sadarbojas ar spēļu norises vietā klātesošajiem plašsaziņas līdzekļiem, valsts organizācijām un augstām amatpersonām;

- organizē komandas klātbūtni uzņemšanas ceremonijās, spēļu atklāšanas un noslēguma ceremonijās un komandu pasākumos;
- vada visus pasākumus saistībā ar dopinga pārkāpumiem, tostarp informē sportistus, kuru pārbaūžu rezultāti izrādījušies pozitīvi, un nodrošina informāciju par sportistu atrašanās vietu dopinga pārbaūžu veikšanai;
- pieprasa un izplata sacensību brīvbiļetes un viesu caurlaides;
- pārvalda NOK finanses, tostarp cenrāža kataloga pasūtījumus; un
- pēc spēlēm sagatavo komandas un delegācijas pārskatu.

OLIMPISKAIS ATAŠEJS (KOMANDAS SAKARU DARBINIEKS)

„KATRA NOK IR TIESĪGA NOZĪMĒT ATAŠEJU, LAI VEICINĀTU SADARBĪBU AR OSOK. ATAŠEJS PILDA STARPNIKA FUNKCIJAS STARP OSOK UN SAVU NOK, LAI PALĪDZĒTU RISINĀT PRAKTISKAS PROBLĒMAS, PIEMĒRAM, TRANSPORTS UN IZMITINĀŠANA. OLIMPISKO SPĒĻU LAIKĀ ATAŠEJAM IR JĀBŪT AKREDITĒTA NOK DELEGĀCIJAS LOCEKĻA STATUSAM.”

OLIMPISKĀ ARTA (28. PANTA 6. PAPILDINĀJUMS), 2017. GADA REDAKCIJA

PRESES SEKRETĀRS

Preses sekretārs (un jebkurš palīgs, ja ir klātesošs):

- vada komunikāciju komandas darbu;
- uztur sakarus ar OSOK, SOK, NOK, sponsoru un valsts amatpersonām;
- uztur sakarus ar tiesību īpašniekiem un akreditētajiem plašsaziņas līdzekļiem problēmu risināšanai;
- kopā ar NOK amatpersonām atbild par krīžu pārvarēšanu;
- kopā ar NOK amatpersonām darbojas kā NOK runaspersona;
- vada mediju komandas biroju galvenajā preses centrā;
- vada preses konferences vai izsūta informāciju preseī;
- pārzina vienošanos ar plašsaziņas līdzekļiem un grafikus;
- pārzina komandas ziņojumdevi un informatīvos biļetenus digitālajā informācijas sistēmā;
- rūpējas par attiecībām ar plašsaziņas līdzekļiem izraudzītajos sporta veidos; nodrošina visus interviju un informācijas pieprasījumus;

Komandas vadītājiem ir svarīga loma olimpiskās komandas vadības struktūrā.

- palīdz mediju komandas biroja ikdienas darbā;
- uztur sakarus ar plašsaziņas līdzekļiem visos NOK pasākumos, kad tas ir nepieciešams;
- sadala un izplata pašmāju plašsaziņas līdzekļu akreditācijas;
- saņem sevišķi populāru sacensību biļetes un tās izdala savas valsts plašsaziņas līdzekļiem.

SPORTA KOMANDU VADĪTĀJI

Komandu vadītājiem ir svarīga loma olimpiskās komandas vadības struktūrā. Komandu vadītājus ieceļ NOK, vadoties pēc šo personu NF ieteikuma, un viņi kļūst par misijas personāla locekļiem uz spēļu misijas sagatavošanas un izpildes laika periodu. Komandu vadītāji atbild par savu konkrēto sporta veidu pārvaldību un savu sportistu vajadzību apmierināšanu. Atkarībā no sava izmēra NOK par komandas vadītāju var iecelt treneri.

Katras komandas vadītājs ir jāieceļ vismaz 10 mēnešus pirms delegācijas nosūtīšanas uz spēlēm. Viņi nodrošina saikni starp NOK un savu NF, un darbojas kā starpnieki starp sportistiem/treneriem un NOK delegācijas organizēšanas personālu. Viņi atbild NOK un delegācijas vadītājam par visām komandas, kuru vadībai viņi tika iecelti, aktivitātēm gan sacensību norises vietā, gan ārpus tās.

Komandu vadītājiem ir jāievēro un jāpopularizē politikas un vērtības, saskaņā ar kurām darbojas NOK un tajā pārstāvētās NF. Pats galvenais, viņiem vienmēr ir jāraugās, lai sportistu

vajadzības tiktu apmierinātas. Savukārt NOK ir jāpārlicinās, ka ikviens komandas vadītājs:

- ir kompetents un ar pieredzi nacionālo komandu vadīšanā;
- labi pārzina un informēts par savas NF politikām, kā arī par nacionālām un starptautiskām problēmām, kas attiecas uz savu pārstāvēto sporta veidu/disciplīnu;
- bauda komandas sportistu un amatpersonu cieņu;
- spēj efektīvi komunicēt;
- var vēltīt nepieciešamo laiku pirms spēlēm un to laikā, tostarp apmeklējot orientācijas semināru un pirmsspēju nometni;
- piedalīsies komandas veidošanā; un
- novērtēs, veicinās un labi izpildīs savu lomu saskaņā ar olimpisma pamatprincipiem.

Komandas vadītājiem ir jāzina par komandas vadības principiem un labākām metodēm; olimpisko ciematu; olimpisko spēļu dalībnieku vajadzībām; loģistiku un administrēšanu; NOK un plašsaziņas līdzekļu lomu; finanšu, stresa un laika pārvaldību; sporta un olimpisma ētikas pamatiem; kā arī konfliktu atrisināšanu. Lai komandu vadītāji būtu efektīvi, viņiem ir jāpiemīt nepieciešamajām prasībām un izpratnei, tostarp spēt komunicēt, motivēt un deleģēt pilnvaras; noteikt prioritātes; noteikt izpildāmus mērķus; uzturēt augstu morāli; pārdzīvot veiksmes un neveiksmes, saskaņot pretējus viedokļus; saglabāt disciplīnu un noteikt augstus personiskos standartus.

MEDICĪNAS PERSONĀLS

Spēļu laikā medicīnas personālu parasti vada galvenais ārsts, kura uzdevums ir rūpēties par sportistu un komandas amatpersonu veselību un labklājību. Galvenais ārsts:

- nodrošina delegācijai piemērotu veselības aprūpes pakalpojumu koordinēšanu un sniegšanu;
- pārrauga medicīnisko pakalpojumu sniegšanas politikas ieviešanu, personālu, aprīkojumu un krājumus, kas paredzēti spēlēm;
- koordinē delegācijai nepieciešamo medicīnisko līdzekļu importēšanu rīkotājvalstī atbilstoši muitas procedūrām;
- garantē savu NOK medicīnas darbinieku komandas profesionālo statusu;
- informēts par dopinga kontroles noteikumiem un procedūrām, un var attiecīgi apmācīt sportistus, trenerus un medicīnas personālu; un
- kontrolē terapeitiskās lietošanas atļauju (TLA) piešķiršanu.

Kāds būtu atbilstošs NOK delegācijas organizēšanas personāls

C. DZĪVE OLIMPISKAJĀ CIEMATĀ

Papildus milzīgajam sacensību spiedienam olimpiskais ciemats ir spriedzes pārpilns. Olimpisko spēļu laikā sportistiem nākas saskarties ar lielu plašsaziņas līdzekļu interesi un milzīgām preses, ģimenes locekļu un draugu prasībām, kas var izraisīt nevēlamu uzmanības koncentrācijas zudumu. Šis papildu spiediens var izraisīt sliktus sacensību rezultātus.

Sportistiem un treneriem ir jābūt gataviem olimpiskā ciemata ļoti spēcīgajai ietekmei. Delegācijas vadītājam un komandas vadītājiem ir jābūt gataviem risināt turpmāk minētās iespējamās problēmas.

- **Ierašanās process**
Ierodoties rīkotājpilsētā, turklāt dažreiz pēc ilga lidojuma no citas valsts, komandas delegācijai var nākties saskarties ar kavējumiem un nepatīkšanām, kas saistītas ar bagāžas saņemšanu, tās iekraušānu autobusos, kā arī pašu akreditācijas procedūru.

- **Mieg**
Izstrādāiet plānu, lai savas sacensības pabeigušie sportisti netraucētu tiem, kuri vēl turpina piedalīties.
- **Drošība**
Iespējams, jums katru dienu nāksies saskarties ar gaidīšanu, izpildot drošības procedūras. Dažus sportistus var ļoti nepatīkami satraukt apbruņotu policistu klātbūtne. Padomājiet, ko jūs darītu tādā situācijā, kad sportists pēkšņi konstatētu savas akreditācijas nozaudēšanu, taču viņam vajadzētu iekļūt sacensību norises vietā.
- **Pārtika**
Sportisti, kuriem negaršo piedāvātā pārtika, var krist kārdinājumā palikt savā istabā un notiesāt ātri pagatavojamos pusfabrikātus. Vai arī ēdņīca var kļūt par olimpiskā ciemata sociālās dzīves centru, un sportisti tajā uzkavēties ilgāk un apēst vairāk. Savukārt uz istabu aiznestais ēdiens var sabojāties un apdraudēt veselību.

Sportistiem un treneriem ir jābūt gataviem ļoti spēcīgajai olimpiskā ciemata ietekmei.

- **Ģimene un draugi**
Sportistu ģimenes locekļi un draugi var vēlēties viņus redzēt, tādējādi traucējot sagatavošanos treniņiem un sacensībām, vai var apgrūtināt sportistus vai viņu trenerus ar lūgumiem palīdzēt atrisināt izmitināšanas, bilešu vai transporta problēmas, šādi vēl vairāk novēršot viņu uzmanību. No otras puses, ģimenes locekļu un draugu klātbūtne var sportistiem sniegt komfortu un pārliecības sajūtu.
- **Ekstravagance**
Sportistus, kuri pirmo reizi piedalās spēlēs, var spēcīgi samulsināt pasākuma izmērs, plašsaziņas līdzekļu un kompāniju pievērsta uzmanība, olimpiskā ciemata sniegtais plašais izklaides iespēju klāsts, kā arī citu valstu sportisti un citu sporta veidu pārstāvji.
- **Slavenības**
Superzvaigžņu statusa sportistu klātbūtne var novērst uzmanību. Sportistiem ir jācieņa citu tiesības, apsverot iespēju lūgt fotogrāfiju vai autogrāfu.
- **Atklāšanas ceremonijas**
Atklāšanas ceremonijas traucē sportistu ierastajai sagatavošanās procedūrai un var izraisīt milzīgu spriedzi. Iespējams, pēc ceremonijas sportistiem nāksies tērēt vairākas stundas, lai atgrieztos olimpiskajā ciematā.
- **Telefonzvani, izziņas un sociālie plašsaziņas līdzekļi**
Sakaru tehnoloģijas var traucēt sportista sagatavošanās procesam. Zvani ģimenes locekļiem un draugiem var būt papildu stresa cēlonis, taču var būt arī vērtīgs stresa mazināšanas līdzeklis. SOK vadlīnijas palīdz sportistiem saprast, kas ir atļauts un kas nav atļauts saistībā ar sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem. 14. bloks
- **Atlase un rezervisti**
Sportistiem var būt grūti sadzīvot ar savas piedalīšanās nenoteiktību. Daži sportisti var doties uz spēlēm un tā arī nekad nepiedalīties – tādējādi pēc spēļu atmosfēras radītā pacilājuma viņi var kļūt par traucējošo faktoru.
- **Romāni**
Olimpiskajā ciemā mēdz veidoties romāni, turklāt ne tikai sportistu romāni. Jauni partneri var sportistos izraisīt vainas apziņu un/vai novērst uzmanību, ietekmējot treniņus un sacensību rezultātus.
- **Dzīves notikumi**
Spēļu laikā var rasties smagas personiskas problēmas, piemēram, nelaimes gadījums vai nāve ģimenē. Tie var smagi ietekmēt ne tikai sacensību rezultātu, bet arī uzvedību.
- **Brīvais laiks**
Kad sportistiem ir pārāk daudz brīvā laika, piemēram, starp sacensībām vai pēc tām, viņi var novērst citu dalībnieku uzmanību. Daudziem sportistiem pirms atgriešanās mājās vajag izdarīt kaut ko patīkamu, piemēram, apskatīt vietējos tūrisma objektus.
- **Komandas forma**
Iespējams, komandas forma nav labi piemērota vai sportistiem tā nepatīk. Iespējams, daži sportisti vēlēties nēsāt sava sponsora formu. Olimpiskās hartas (2017. gada redakcija) 50. pants un tā papildinājumi izklāsta vispārējos noteikumus, kas attiecas uz atļauto identifikāciju uz apģērba, aprīkojuma, piederumiem un apaviem. 12. bloks
- **Plašsaziņas līdzekļi**
Plašsaziņas līdzekļiem var būt milzīga ietekme, izraisot ārkārtīgu spiedienu uz sportistiem. Tiem var būt graužošs efekts ar sportistu kritiku vai nepārtraukto klātbūtni un uzmācību. Dažiem sportistiem patīk uzmanība, bet citiem tā var traucēt.
- **Uzvedības kodeksi**
Sportistiem ir jāievēro SOK, savu NOK un sporta federāciju noteiktie uzvedības kodeksi, kas attiecas uz sociālo plašsaziņas līdzekļu lietošanu un citiem jautājumiem.

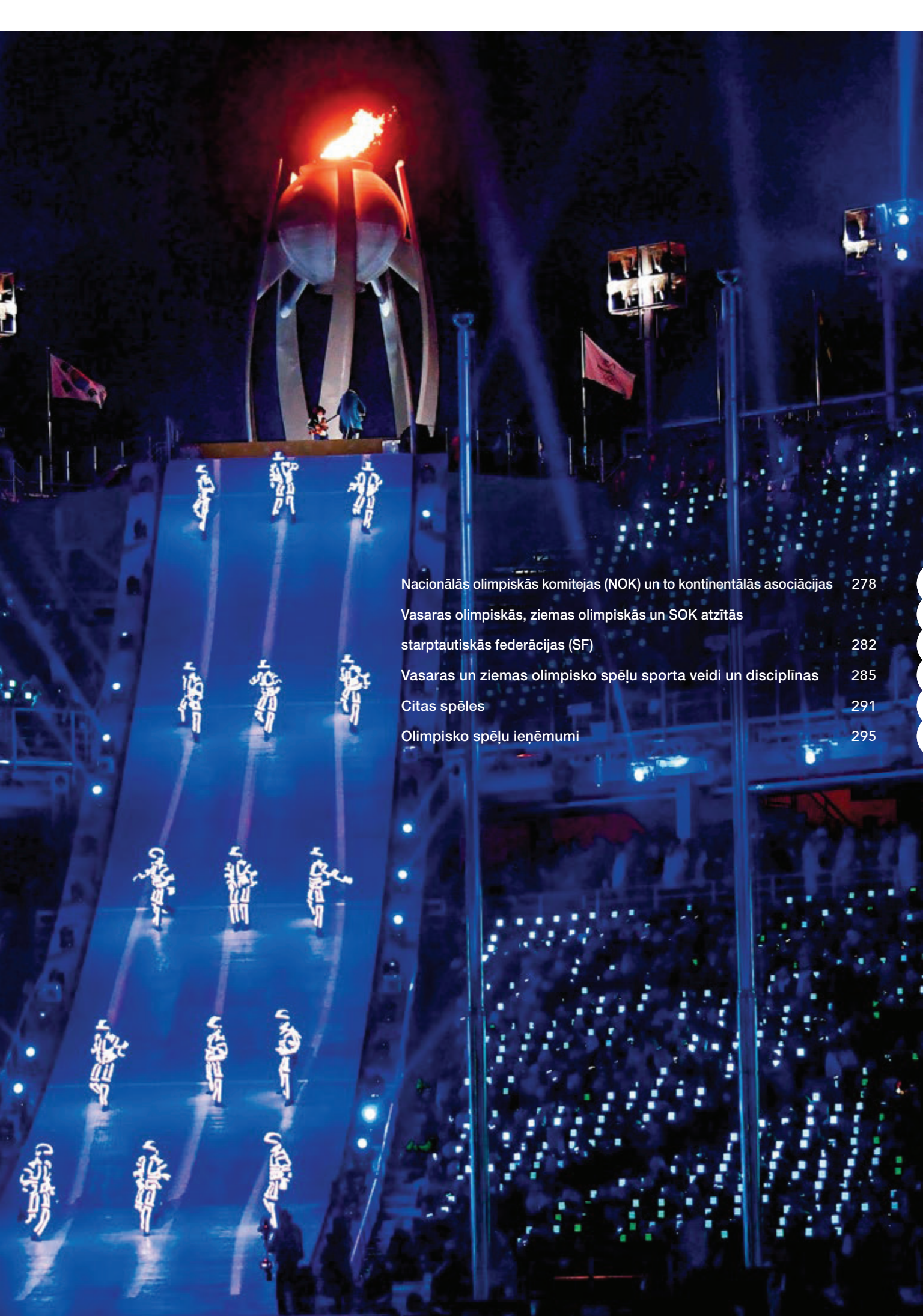

Kā jūsu NOK var labāk sagatavot jūsu sporta komandas vadītājus, trenerus un sportistus, kad līdz spēlēm ir atlikuši mēneši?

- Olimpiskā harta, SOK antidopinga noteikumi, Olimpiskās kustības medicīnas kodekss: www.olympic.org/documents
- WADA Aizliegtais saraksts un Pasaules Antidopinga kodekss: www.wada-ama.org
- OSOK delegāciju vadītāju dosjē un rokasgrāmata, Riodežaneiro, 2016. g.: <https://library.olympic.org>

PIELIKUMI

Nacionālās olimpiskās komitejas (NOK) un to kontinentālās asociācijas	278
Vasaras olimpiskās, ziemas olimpiskās un SOK atzītās starptautiskās federācijas (SF)	282
Vasaras un ziemas olimpisko spēļu sporta veidi un disciplīnas	285
Citas spēles	291
Olimpisko spēļu ieņēmumi	295

PIELIKUMI

- 4C NOK UN TO KONTINENTĀLĀ LĪMEŅA ASOCIĀCIJAS
- 5A VASARAS OLIMPISKĀS FEDERĀCIJAS
- ZIEMAS OLIMPISKĀS FEDERĀCIJAS
- SOK ATZĪTĀS SF
- 6E VASARAS OLIMPISKIE SPORTA VEIDI UN DISCIPLĪNAS
- ZIEMAS OLIMPISKIE SPORTA VEIDI UN DISCIPLĪNAS
- 7A JAUNATNES OLIMPISKĀS SPĒLES
- 8A PARALIMPISKĀS SPĒLES
- 8B KONTINENTĀLĀS SPĒLES
- 9B OLIMPISKO SPĒĻU IENĒMUMI

NACIONĀLĀS OLIMPISKĀS KOMITEJAS (NOK) UN TO KONTINENTĀLĀS ASOCIĀCIJAS

4C bloks

Āfrikas Nacionālo olimpisko komiteju asociācija (ANOCA)

ALG	Alžīrija	LES	Lesoto
ANG	Angola	MAD	Madagaskara
BDI	Burundi	MAR	Maroka
BEN	Benina	MAW	Malāvija
BOT	Botsvāna	MLI	Mali
BUR	Burkinafaso	MOZ	Mozambika
CAF	Centrālāfrikas Republika	MRI	Maurīcija
CGO	Kongo	MTN	Mauritānija
CHA	Čada	NAM	Namībija
CIV	Kotdivuāra	NGR	Nigērija
CMR	Kamerūna	NIG	Nigēra
COD	Kongo Demokrātiskā Republika	RSA	Dienvidāfrika
COM	Komoras	RWA	Ruanda
CPV	Kaboverde	SEN	Senegāla
DJI	Džibuti	SEY	Seišelu salas
EGY	Ēģipte	SLE	Sjerraleone
ERI	Eritreja	SOM	Somālija
ETH	Etiopija	SSD	Dienvidsudāna
GAB	Gabona	STP	Santomē un Prinsipi
GAM	Gambija	SUD	Sudāna
GBS	Gvineja-Bisava	SWZ	Svatini
GEQ	Ekvatoriālā Gvineja	TAN	Tanzānijas Savienotā Republika
GHA	Gana	TOG	Togo
GUI	Gvineja	TUN	Tunisija
KEN	Kenija	UGA	Uganda
LBA	Lībija	ZAM	Zambija
LBR	Libērija	ZIM	Zimbabve

Panamerikas Sporta organizācija (*Panam Sports*)

ANT	Antigva un Barbuda	GUY	Gajāna
ARG	Argentīna	HAI	Haiti
ARU	Aruba	HON	Hondurasa
BAH	Bahamu salas	ISV	ASV Virdžīnas
BAR	Barbadosa	IVB	Britu Virdžīnu salas
BER	Bermudu salas	JAM	Jamaika
BIZ	Beliza	LCA	Sentlūsija
BOL	Boļīvija	MEX	Meksika
BRA	Brazīlija	NCA	Nikaragva
CAN	Kanāda	PAN	Panama
CAY	Kaimanu salas	PAR	Paragvaja
CHI	Čīle	PER	Peru
COL	Kolumbija	PUR	Puertoriko
CRC	Kostarika	SKN	Sentkitsa un Nevisa
CUB	Kuba	SUR	Surinama
DMA	Dominika	TTO	Trinidāda un Tobāgo
DOM	Dominikānas Republika	URU	Urugvaja
ECU	Ekvadora	USA	Amerikas Savienotās Valstis
ESA	Salvadora	VEN	Venecuēla
GRN	Grenāda	VIN	Sentvinsenta un Grenadīnas
GUA	Gvatemala		

Āzijas Olimpiskā padome (OCA)

AFG	Afganistāna	MDV	Maldīvija
BAN	Bangladeša	MGL	Mongolija
BHU	Butāna	MYA	Mjanma
BRN	Bahreina	NEP	Nepāla
BRU	Bruneja Darusalama	OMA	Omāna
CAM	Kambodža	PAK	Pakistāna
CHN	Ķīnas Tautas Republika	PHI	Filipīnas
HKG	Honkonga, Ķīna	PLE	Palestīna
INA	Indonēzija	PRK	Korejas Tautas Demokrātiskā Republika
IND	Indija	QAT	Katara
IRI	Irānas Islāma Republika	SGP	Singapūra
IRQ	Irāka	SRI	Šrilanka
JOR	Jordānija	SYR	Sīrijas Arābu Republika
JPN	Japāna	THA	Taizeme
KAZ	Kazahstāna	TJK	Tadžikistāna
KGZ	Kirgizstāna	TKM	Turkmenistāna
KOR	Korejas Republika	TLS	Austrumtimoras Demokrātiskā Republika
KSA	Saūda Arābija	TPE	Taivāna
KUW	Kuveita	UAE	Apvienotie Arābu Emirāti
LAO	Laosas Tautas Demokrātiskā Republika	UZB	Uzbekistāna
LBN	Libāna	VIE	Vjetnama
MAS	Malaizija	YEM	Jemena

Eiropas olimpiskās komitejas (EOC)

ALB	Albānija	KOS	Kosova
AND	Andora	ITA	Itālija
ARM	Armēnija	LAT	Latvija
AUT	Austrija	LIE	Lihtenšteina
AZE	Azerbaidžāna	LTU	Lietuva
BEL	Beļģija	LUX	Luksemburga
BIH	Bosnija un Hercegovina	MDA	Moldovas Republika
BLR	Baltkrievija	MKD	Ziemeļmaķedonijas Republika
BUL	Bulgārija	MLT	Malta
CRO	Horvātija	MNE	Melnkalne
CYP	Kipra	MON	Monako
CZE	Čehija	NED	Nīderlande
DEN	Dānija	NOR	Norvēģija
ESP	Spānija	POL	Polija
EST	Igaunija	POR	Portugāle
FIN	Somija	ROU	Rumānija
FRA	Francija	RUS	Krievijas Federācija
GBR	Lielbritānija	SLO	Slovēnija
GEO	Gruzija	SMR	Sanmarīno
GER	Vācija	SRB	Serbija
GRE	Grieķija	SUI	Šveice
HUN	Ungārija	SVK	Slovākija
IRL	Īrija	SWE	Zviedrija
ISL	Islande	TUR	Turcija
ISR	Izraēla	UKR	Ukraina

Okeānijas nacionālās olimpiskās komitejas (ONOC)

ASA	ASV Samoa	NZL	Jaunzēlande
AUS	Austrālija	PLW	Palau
COK	Kuka Salas	PNG	Papua-Jaungvineja
FIJ	Fidži	SAM	Samoa
FSM	Mikronēzijas Federatīvās Valstis	SOL	Zālamana Salas
GUM	Guama	TGA	Tonga
KIR	Kiribati	TUV	Tuvalu
MHL	Māršala Salas	VAN	Vanuatu
NRU	Nauru		

VASARAS OLIMPISKĀS FEDERĀCIJAS

5A bloks

Turpinājumā norādītās starptautiskās federācijas ir Vasaras olimpisko spēļu starptautisko federāciju asociācijas (ASOIF) (ASOIF) locekles
www.asoif.com/members

Sports	Starptautiskā federācija (SF)	
Ūdenssports	FINA	Starptautiskā Peldēšanas federācija
Loka šaušana	WA	Pasaules Loka šaušanas federācija
Vieglatlētika	IAAF	Starptautiskā Vieglatlētikas federāciju asociācija
Badmintons	BWF	Pasaules Badmintona federācija
Basketbols	FIBA	Starptautiskā Basketbola federācija
Bokss	AIBA	Starptautiskā Boksa asociācija
Kanoe	ICF	Starptautiskā Kanoe federācija
Riteņbraukšana	UCI	Starptautiskā Riteņbraukšanas savienība
Jāšana	FEI	Starptautiskā Jāšanas federācija
Paukošana	FIE	Starptautiskā Paukošanas federācija
Futbols	FIFA	Starptautiskā Futbola federāciju asociācija
Golfs	IGF	Starptautiskā Golfa federācija
Vingrošana	FIG	Starptautiskā Vingrošanas federācija
Handbols	IHF	Starptautiskā Handbola federācija
Lauka hokejs	FIH	Starptautiskā Lauka hokeja federācija
Džudo	IJF	Starptautiskā Džudo federācija
Modernā pieccīņa	UIPM	Starptautiskā Modernās pieccīņas savienība
Airēšana	FISA	Starptautiskā Airēšanas federācija
Regbija	WR	Pasaules Regbija organizācija (<i>World Rugby</i>)
Zēģelēšana/burāšana	WS	Pasaules Zēģelēšanas organizācija (<i>World Sailing</i>)
Šaušana	ISSF	Starptautiskā Šaušanas sporta federācija
Galda teniss	ITTF	Starptautiskā Galda tenisa federācija
Taekvondo	WT	Pasaules Taekvondo organizācija (<i>World Taekwondo</i>)
Teniss	ITF	Starptautiskā Tenisa federācija
Triatlons	ITU	Starptautiskā Triatlona savienība
Volejbols	FIVB	Starptautiskā Volejbola federācija
Svarcelšana	IWF	Starptautiskā Svarcelšanas federācija
Cīņa	UWW	Pasaules Cīņas savienība

Tokijas 2020. gada olimpisko spēļu Orgkomitejas komitejas priekšlikumā iekļautie sporta veidi:

Sports	Starptautiskā federācija (SF)	
Beisbols un softbols	WBSC	Pasaules Beisbola un softbola konfederācija
Karatē	WKF	Pasaules Karatē federācija
Skeitbords	—	Pasaules Skrituļslidošanas organizācija (<i>World Skate</i>)
Kāpšanas sports (<i>Sport climbing</i>)	IFSC	Starptautiskā Kāpšanas sporta federācija
Sērfings	ISA	Starptautiskā Sērfinga asociācija

OLIMPISKĀS ZIEMAS SPORTA VEIDU FEDERĀCIJAS

5A bloks

Turpinājumā norādītās starptautiskās federācijas ir Starptautisko Olimpisko ziemas sporta veidu federāciju asociācijas (AIOWF) locekles.

Sports	Starptautiskā federācija (SF)	
Bobslejs	IBSF	Starptautiskā Bobsleja un skeletoņa federācija
Kērlings	WCF	Pasaules Kērlinga federācija
Hokejs	IIHF	Starptautiskā Hokeja federācija
Kamaniņu sports	FIL	Starptautiskā Kamaniņu sporta federācija
Biatlons	IBU	Starptautiskā Biatlona savienība
Slidošana	ISU	Starptautiskā Slidošanas savienība
Slēpošana	FIS	Starptautiskā Slēpošanas federācija

VASARAS OLIMPISKĀS FEDERĀCIJAS

Sporta veidi, kas iekļauti Tokijas 2020. gada olimpisko spēļu orgkomitejas priekšlikumā

OLIMPISKĀS ZIEMAS SPORTA VEIDU FEDERĀCIJAS

SOK ATZĪTĀS SF

5A bloks

SOK atzīst noteiktas SF, kuras pasaules līmenī pārvalda vienu vai vairākus sporta veidus, kuri šobrīd nav iekļauti olimpiskajā programmā. Šīs SF ir SOK atzīto starptautisko sporta federāciju asociācijas (ARISF) locekles

www.arisf.org/members.aspx

Sports	Starptautiskā federācija (SF)	
Gaisa sporta veidi	FAI	Pasaules Gaisa sporta veidu federācija
Amerikāņu futbols	IFAF	Starptautiskā Amerikāņu futbola federācija
Bendijs	FIB	Starptautiskā Bendija federācija
Biljarda sporta veidi	WCBS	Pasaules Biljarda sporta veidu konfederācija
Petanks	CMSB	Pasaules Bumbu spēļu konfederācija (<i>Boules Sports</i>)
Boulings	WB	Pasaules Boulinga organizācija (<i>World Bowling</i>)
Bridžs	WBF	Pasaules Bridža federācija
Karsēju sports (<i>Cheer</i>)	ICU	Starptautiskā Karsējsporta savienība (International Cheer Union)
Šahs	FIDE	Starptautiskā Šaha federācija
Krikets	ICC	Starptautiskā Kriketa padome
Sporta dejas	WDSF	Pasaules Sporta deju federācija
Florbols	IFF	Starptautiskā Florbola federācija
Frisbijs	WFDF	Pasaules Frisbija federācija
Korfbols	IKF	Starptautiskā Korfbola federācija
Glābēju sports	ILS	Starptautiskā Glābēju sporta federācija
Motoru sports	FIA	Starptautiskā Automobiļu federācija
Motosports	FIM	Starptautiskā Motociklu federācija
Alpīnisms	UIAA	Starptautiskā Klinšu kāpšanas un alpīnisma federācija
Taizemes bokss (<i>Muaythai</i>)	IFMA	Starptautiskā Taizemes boksa amatieru federācija
Netbols	INF	Starptautiskā Netbola federācija
Orientēšanās	IOF	Starptautiskā Orientēšanās federācija
Basku pelota (<i>Pelota vasca</i>)	FIPV	Starptautiskā Basku pelotas federācija (<i>International Federation of Pelota Vasca</i>)
Polo	FIP	Starptautiskā Polo federācija
Ūdens motosports (<i>Powerboating</i>)	UIM	Starptautiskā Ūdens motosporta federācija
Raketbols	IRF	Starptautiskā Raketbola federācija
Slēpju alpīnisms (<i>Ski mountaineering</i>)	ISMF	Starptautiskā Slēpju alpīnisma federācija
Skvošs	WSF	Pasaules Skvoša federācija
Sumo	IFS	Starptautiskā Sumo federācija
Virves vilkšana	TWIF	Starptautiskā Virves vilkšanas federācija
Zemūdens sports	CMAS	Starptautiskā Zemūdens sporta federācija
Ūdensslēpošana un veikbords	IWWF	Starptautiskā Ūdensslēpošanas un veikborda federācija
Ušu	IWUF	Starptautiskā Ušu federācija

VASARAS OLIMPISKIE SPORTA VEIDI UN DISCIPLĪNAS

6E bloks

Sporta veidi un disciplīnas Tokijas 2020. gada olimpiskajās spēlēs

Sporta veidi un disciplīnas	Pirmo reizi iekļauts		Sacensības 2020. gadā ¹
	Vīrieši	Sievietes	
Ūdenssports			
• Mākslas peldēšana ²	—	1984	2
• Daiļlēcšana	1904	1912	8
• Peldēšana	1896	1912	35
• Peldēšanas maratons	2012	2012	2
• Ūdenspolo	1900	2000	2
Loka šaušana ³	1900	1904	5
Vieglatlētika	1896	1928	48
Badmintons	1992	1992	5
Beisbols un softbols ⁴			
• Beisbols	1992	—	1
• Softbols	—	1996	1
Basketbols			
• 3x3	2020	2020	2
• Basketbols	1936	1976	2
Bokss	1904	2012	13
Kanoe airēšana/smaiļošana			
• Slaloms ⁵	1972	1972	4
• Sprints	1936	1948	12
Riteņbraukšana			
• BMX frīstails	2020	2020	2
• BMX riteņbraukšana	2008	2008	2
• Kalnu riteņbraukšana	1996	1996	2
• Šosejas riteņbraukšana	1896	1984	4
• Treka riteņbraukšana	1896	1988	12
Jāšana ⁶			
• Iejāde	1912	1952	2
• Trīscīņa	1912	1952	2
• Šķēršļu pārvarēšana	1900	1952	2
Paukošana	1896	1924	12
Futbols	1900	1996	2
Golfs ⁷	1900	1900	2
Vingrošana			
• Sporta (vingrošana)	1896	1928	14
• Mākslas (vingrošana)	—	1984	2
• Lēcšana uz batuta	2000	2000	2
Handbols ⁸	1936	1976	2
Lauka hokejs	1908	1980	2

Džudo	1964	1992	15
Karatē			
• Kata	2020	2020	2
• Kumite	2020	2020	6
Modernā pieccīņa	1912	2000	2
Airēšana ⁹	1896	1976	14
Regbijs			
• Regbijs-7 ¹⁰	2016	2016	2
Zēģelēšana/burāšana ¹¹	1900	1900	10
Šaušana ¹²	1896	1968	15
Skeitbords	2020	2020	4
Kāpšanas sports (<i>Sport climbing</i>)	2020	2020	2
Sērfings	2020	2020	2
Galda teniss	1988	1988	5
Taekvondo	2000	2000	8
Teniss ¹³	1896	1900	5
Triatlons	2000	2000	3
Volejbols			
• Iekštelpu	1964	1964	2
• Pludmales	1996	1996	2
Svarcelšana	1896	2000	14
Cīņa			
• Brīvā ¹⁴	1904	2004	12
• Grieķu-romiešu	1896	—	6

1. Tokijas 2020. gada olimpisko spēļu sacensību programma visiem sporta veidiem un disciplīnām, izņemot tos, kuri pirmo reizi parādīsies olimpiskajā programmā šajās spēlēs, tika apstiprināta SOK Izpildkomitejas sēdē 2017. gada jūnijā.
2. Mākslas peldēšana līdz 2016. gada olimpiskajām spēlēm Riodežaneiro un tās ieskaitot tika dēvēta par „sinhrono peldēšanu”.
3. Loka šaušana bija olimpiskais sporta veids 1900., 1904., 1908. un 1920. gadā, pēc tam līdz 1972. gadam pazuda no olimpisko spēļu programmas.
4. Beisbols un softbols tika izslēgti pēc 2008. gada, taču 2020. gadā tie spēļu programmā atgriezīsies.
5. Kanoje slaloms pirmo reizi tika iekļauts 1972. gadā, pēc tam atgriezās 1992. gadā.
6. Agrāk jāšanas sporta sacensībās piedalījās tikai vīrieši – bruņoto spēku virsnieki, kopš 1952. gada vīrieši un sievietes sacentās kopā vienās un tajās pašās sacensību disciplīnās.
7. Golfs tika iekļauts 1900. un 1904. gadā, pēc tam atgriezās 2016. gadā.
8. Handbols tika iekļauts (uz zālāja) 1936. gadā, bet pašreizējā veidā (telpās) atgriezās 1972. gadā.
9. Airēšana bija iekļauta 1896. gada olimpiskajā programmā, taču sliktā laika dēļ sacensības tika atceltas.
10. Regbijs-15 tika iekļauts 1900., 1908., 1920. un 1924. gadā. Regbijs-7 olimpiskajās spēlēs debitēja 2016. gadā.
11. Pirms 1988. gadā tika ieviestas atsevišķas sieviešu zēģelēšanas sacensību disciplīnas, sievietes sacentās jauktajās disciplīnās.
12. Sievietes pirmo reizi piedalījās jauktajās šaušanas sacensību disciplīnās 1968. gadā. Kopš 1996. gada programmā ir iekļautas atsevišķas vīriešu un sieviešu sacensību disciplīnas.
13. Teniss tika iekļauts no 1896. līdz 1924. gadam, un tad no jauna apstiprināts 1988. gadā.
14. Kopš 1920. gada sacensības brīvajā cīņā un grieķu-romiešu cīņā notiek atsevišķi. Pirms tam (izņemot 1908. gadu) tika iekļauts tikai viens veids – parasti grieķu-romiešu cīņa.

ZIEMAS OLIMPISKIE SPORTA VEIDI UN DISCIPLĪNAS

6E bloks

Sporta veidi un disciplīnas Phjončhanas 2018. gada ziemas olimpisko spēļu programmā

Sporta veidi un disciplīnas	Pirmo reizi iekļauts		Sacensības 2018. gadā
	Vīrieši	Sievietes	
Biatlons	1960	1992	11
Bobslejs			
• Bobslejs	1924	2002	3
• Skeletons ¹	1928	2002	2
Kērlings ²	1924	1998	3
Hokejs ³	1924	1998	2
Kamaniņu sports	1964	1964	4
Slidošana			
• Daiļslidošana ⁴	1924	1924	5
• Šorttreks	1992	1992	8
• Ātrslidošana	1924	1960	14
Slēpošana			
• Kalnu slēpošana	1936	1936	11
• Distanču slēpošana	1924	1952	12
• Frīstails	1992	1992	10
• Ziemeļu divcīņa	1924	—	3
• Trampīnlēkšana	1924	2014	4
• Snovbords	1998	1998	10

1. Skeletons tika iekļauts 1928. un 1948. gadā, pēc tam to atkārtoti iekļāva 2002. gadā.
2. Kērlings tika iekļauts 1924. gadā, pēc tam to atkārtoti iekļāva 1998. gadā.
3. Pirms pirmajām ziemas olimpiskajām spēlēm 1924. gadā hokejs tika iekļauts 1920. gada vasaras olimpiskajās spēlēs Antverpenē.
4. Pirms pirmajām ziemas olimpiskajām spēlēm 1924. gadā daiļslidošana tika iekļauta 1908. un 1920. gada vasaras olimpiskajās spēlēs.

JAUNATNES OLIMPISKĀS SPĒLES

7A bloks

Jaunatnes olimpiskās spēles

	Gads	Vieta	Dienas	NOK	Sportisti	Sacensību disciplīnas
Vasara	2010	Singapūra, Singapūra	13	204	3524	201
Ziema	2012	Insbruka, Austrija	10	69	1022	63
Vasara	2014	Naņdzjina, Ķīnas Tautas Republika	13	203	3579	222
Ziema	2016	Lillehammere, Norvēģija	10	71	1060	70
Vasara	2018	Buenosaires, Argentīna		2018. gada 6. – 8. oktobris		
Ziema	2020	Lozanna, Šveice		2020. gada 9. – 22. janvāris		

Buenosairesas 2018. gada jaunatnes olimpisko spēļu sporta veidi un disciplīnas

Sporta veidi un disciplīnas	Sportisti	Vecums
Ūdenssports		
• Daiļlēcšana	48	16–18
• Peldēšana	400	15–18
Loka šaušana	64	15–17
Vieglatlētika	680	16–17
Badmintons	64	15–18
Basketbols: 3x3	160	16–18
Bokss	82	17–18
Kanoe	64	15–16
Riteņbraukšana	128	17–18
Sporta dejas: Breika dejas*	24	16–18
Jāšana: Šķēršļu pārvarešana (<i>Jumping</i>)	30	15–18
Paukošana	78	15–17
Futbols: Telpu futbols (<i>Futsal</i>)	200	15–18
Golfs	64	15–18
Vingrošana	156	15–18
Handbols: Pludmales handbols	216	16–18
Lauka hokejs: Lauka hokejs 5x5	216	15–18
Džudo	104	15–17
Karatē: Kumite*	48	16–17
Modernā piecīņa	48	15–18
Skrituļskriešanas sporta veidi (<i>Roller sports</i>): Ātruma skrituļslidošana (<i>Roller speed skating</i>)*	24	15–18
Airēšana	96	17–18
Regbija: Regbija-7	144	17–18
Zēģelēšana/burāšana	100	15–18
Šaušana	80	15–18
Kāpšanas sports (<i>Sport climbing</i>)*	40	17–18
Galda teniss	64	15–18
Taekvondo	100	16–17
Teniss	64	15–18
Triatlons	64	16–17
Volejbols: Pludmales volejbols	128	15–18
Svarcelšana	110	15–17
Cīņa	110	15–17
	3998	

* Ierosinājusi Jaunatnes olimpisko spēļu orgkomiteja (JOSOK), un SOK apstiprinājusi tikai šīm spēlēm.

Lozannas 2020. gada jaunatnes ziemas olimpisko spēļu programmas sporta veidi un disciplīnas

Sporta veidi un disciplīnas	Sportisti	Vecums
Biatlons	200	17–18
Bobslejs		
• Monobobslejs	36	15–18
• Skeletons	40	15–18
Kērlings	96	15–18
Hokejs*	412	15–16
Kamaniņu sports	100	15–18
Slidošana		
• Daiļslidošana	76	15–19
• Šorttreks	64	16–18
• Ātrslidošana	64	16–18
Slēpošana		
• Kalnu slēpošana	160	17–18
• Distanču slēpošana	160	16–18
• Frīstails	128	16–18
• Ziemeļu divcīņa	80	16–18
• Trampīnlēkšana	80	16–18
• Snobords	128	16–18
• Kombinētās disciplīnas	neitrāli	16–18
Slēpju alpīnisms (<i>Ski mountaineering</i>)*	48	17–18
	1872	

* Ierosinājusi Jaunatnes olimpisko spēļu orgkomiteja (JOSOK), un SOK apstiprinājusi tikai šīm spēlēm.

PARALIMPISKĀS SPĒLES

8A bloks

Paralimpiskās spēles

	Gads	Vieta	NPK	Sportisti	Sporta veidi	Sacensību disciplīnas
Vasara	1960	Roma, Itālija	23	400	8	57
Vasara	1964	Tokija, Japāna	21	375	9	144
Vasara	1968	Telaviva, Izraēla	29	750	10	181
Vasara	1972	Heidelberga, Vācija	43	984	10	—
Ziema	1976	Ērnšeldsvīka, Zviedrija	16	53	2	—
Vasara	1976	Toronto, Kanāda	40	1657	13	—
Ziema	1980	Geilo, Norvēģija	18	229	3	—
Vasara	1980	Arnama, Nīderlande	43	1973	13	—
Ziema	1984	Insbruka, Austrija	22	419	3	—
Vasara	1984	Stoka Mandevila, Apvienotā Karaliste	41	1100	18	300
		Ņujorka, ASV	45	1800		
Ziema	1988	Insbruka, Austrija	22	377	4	96
Vasara	1988	Seula, Korejas Republika	61	3057	18	—
Ziema	1992	Tiņa un Albērvila, Francija	24	365	4	79
Vasara	1992	Barselona, Spānija	83	3001	16	431
Ziema	1994	Lillehammer, Norvēģija	31	471	5	—
Vasara	1996	Atlanta, ASV	104	3259	19	508
Ziema	1998	Nagano, Japāna	31	561	5	34
Vasara	2000	Sidneja, Austrālija	122	3881	18	561
Ziema	2002	Soltleiksitija, ASV	36	416	4	—
Vasara	2004	Atēnas, Grieķija	135	3808	19	518
Ziema	2006	Turīna, Itālija	38	474	5	58
Vasara	2008	Pekina, Ķīnas Tautas Republika	146	3951	20	472
Ziema	2010	Vankūvera, Kanāda	44	502	5	64
Vasara	2012	Londona, Apvienotā Karaliste	164	4237	20	503
Ziema	2014	Soči, Krievijas Federācija	45	547	5	72
Vasara	2016	Riodežaneiro, Brazīlija	159	4316	22	528
Ziema	2018	Phjončhana, Korejas Republika	49	567	6	80
Vasara	2020	Tokija, Japāna	<i>2020. gada 25. augusts – 6. septembris</i>			

KONTINENTĀLĀS SPĒLES

8B bloks

Āfrikas spēles

Gads	Spēles	Rīkotājpiļsēta	Valstis	Sportisti (apm.)	Sporta veidi	Sacensību disciplīnas
1965	I *	Brazavila, Kongo	30	2500	10	54
1973	II *	Lagosa, Nigērija	36	nav zināms	12	92
1978	III *	Alžīra, Alžīrija	45	3000	12	117
1987	IV *	Nairobi, Kenija	41	nav zināms	14	164
1991	V *	Kaira, Ēģipte	43	nav zināms	18	213
1995	VI *	Harare, Zimbabve	46	6000	19	224
1999	VII *	Johannesburga, Dienvidāfrika	51	6000	20	224
2003	VIII *	Abudža, Nigērija	50	6000	22	332
2007	IX *	Alžīra, Alžīrija	52	4793	27	374
2011	X *	Maputu, Mozambika	53	5000	20	249
2015	XI	Brazavila, Kongo	54	8000	22	172
2019	XII	<i>vēl jāapstiprina</i>		<i>2019. gada septembrī</i>		

* No 1965. līdz 2011. gadam tās sauca par Visāfrikas spēlēm.

Āfrikas jaunatnes spēles

Gads	Spēles	Rīkotājpiļsēta	Valstis	Sportisti	Sporta veidi
2010	I	Rabāta, Maroka	40	1008	16
2014	II	Gaborone, Botsvāna	54	2500 (apm.)	21
2018	III	Alžīra, Alžīrija	<i>2018. gada 19. – 28. jūlijs</i>		

Panamerikas spēles

Gads	Spēles	Rīkotājpilsēta	Valstis	Sportisti	Sporta veidi	Sacensību disciplīnas
1951	I	Buenosaires, Argentīna	21	2513	18	140
1955	II	Mehiko, Meksika	22	2583	17	146
1959	III	Čikāga, ASV	25	2263	18	166
1963	IV	Sanpaulu, Brazīlija	22	1665	19	160
1967	V	Vinipega, Kanāda	29	2361	18	169
1971	VI	Kali, Kolumbija	32	2935	18	169
1975	VII	Mehiko, Meksika	33	3146	18	190
1979	VIII	Sanhuana, Puertoriko	34	3700	22	250
1983	IX	Karakasa, Venecuēla	36	3426	23	269
1987	X	Indianapolisa, ASV	38	4453	30	297
1991	XI	Havana, Kuba	39	4519	33	329
1995	XII	Mara del Plata, Argentīna	42	5144	34	309
1999	XIII	Vinipega, Kanāda	42	5083	35	330
2003	XIV	Santodomingo, Dominikānas Republika	42	5223	35	338
2007	XV	Riodežaneiro, Brazīlija	42	5633	34	334
2011	XVI	Gvadalahara, Meksika	42	5996	36	361
2015	XVII	Toronto, Kanāda	41	6132	36	364
2019	XVIII	Lima, Peru	<i>2019. gada 26. jūlijs – 11. augusts</i>			
2023	XIX	Santjago, Čīle	<i>2023. gada 6. – 22. oktobris</i>			

Āzijas spēles

Gads	Spēles	Rīkotājpilsēta	Valstis	Sportisti	Sporta veidi	Sacensību disciplīnas
1951	I	Jaundeli, Indija	11	489	7	57
1954	II	Manila, Filipīnas	19	970	8	76
1958	III	Tokija, Japāna	16	1820	13	97
1962	IV	Džakarta, Indonēzija	12	1460	13	88
1966	V	Bangkoka, Taizeme	16	1945	14	143
1970	VI	Bangkoka, Taizeme	16	2400	13	135
1974	VII	Teherāna, Irānas Islāma Republika	19	3010	16	202
1978	VIII	Bangkoka, Taizeme	19	3842	19	201
1982	IX	Jaundeli, Indija	23	3411	21	199
1986	X	Seula, Korejas Republika	22	4839	25	270
1990	XI	Pekina, Ķīnas Tautas Republika	36	6122	27	310
1994	XII	Hirosima, Japāna	42	6828	34	337
1998	XIII	Bangkoka, Taizeme	41	6554	36	376
2002	XIV	Pusana, Korejas Republika	44	6572	38	419
2006	XV	Doha, Katara	45	9520	39	424
2010	XVI	Guandžou, Ķīnas Tautas Republika	45	9704	42	476
2014	XVII	Inčhona, Korejas Republika	45	9501	36	437
2018	XVIII	Džakarta-Palembana, Indonēzija	<i>2018. gada 18. augusts – 2. septembris</i>			
2022	XIX	Handžou, Ķīnas Tautas Republika	<i>2022. gada 10. – 25. septembris</i>			

Āzijas Ziemas spēles

Gads	Spēles	Rīkotājpiļseta	Valstis	Sportisti	Sporta veidi	Sacensību disciplīnas
1986	I	Saporo, Japāna	7	430	7	35
1990	II	Saporo, Japāna	10	310	6	33
1996	III	Harbina, Ķīnas Tautas Republika	18	453	8	43
1999	IV	Kanvondo, Korejas Republika	21	799	7	43
2003	V	Aomori, Japāna	29	636	6	51
2007	VI	Čančuņa, Ķīnas Tautas Republika	45	796	10	47
2011	VII	Astana-Almati, Kazahstāna	27	991	5	69
2017	VIII	Saporo, Japāna	32	1200	5	64
vēl jāapstiprina	IX	vēl jāapstiprina			datumi vēl jāapstiprina	

Āzijas jaunatnes spēles

Gads	Spēles	Rīkotājpiļseta	Valstis	Sportisti	Sporta veidi	Sacensību disciplīnas
2009	2009	Singapūra, Singapūra	43	1321	9	90
2013	2013	Naņdzjina, Ķīnas Tautas Republika	45	2404	16	122
2021	2021	Surabaja, Indonēzija			2021. gads (datumi vēl jāapstiprina)	

Klusā okeāna spēles

Gads	Spēles	Rīkotājpiļseta	Valstis	Sportisti	Sporta veidi
1963	I *	Suva, Fidži	13	700	10
1966	II *	Numea, Jaunkaledonija	14	1200	12
1969	III *	Portmorsbija, Papua-Jaungvineja	12	1150	15
1971	IV *	Papeete, Franču Polinēzija	14	2000	17
1975	V *	Tumona, Guama	13	1205	16
1979	VI *	Suva, Fidži	19	2672	18
1983	VII *	Apija, Samoa	19	2500	14
1987	VIII *	Numea, Jaunkaledonija	12	1650	18
1991	IX *	Portmorsbija, Papua-Jaungvineja	16	2000	17
1995	X *	Papeete, Franču Polinēzija	12	2000	25
1999	XI *	Santarita, Guama	21	3000+	22
2003	XII *	Suva, Fidži	22	5000	32
2007	XIII *	Apija, Samoa	22	5000	33
2011	XIV	Numea, Jaunkaledonija	22	4300	28
2015	XV	Portmorsbija, Papua-Jaungvineja	24	3700	28
2019	XVI	Apija, Samoa			2019. gada 8. – 20. jūlijs
2023	XVII	Honiara, Zālamana Salas			2023. gads (datumi vēl jāapstiprina)

* No 1963. līdz 2007. gadam tās oficiāli sauca par Dienvidu Klusā okeāna spēlēm.

Mazās Klusā okeāna spēles

Gads	Spēles	Rīkotājpilsēta	Valstis	Sportisti	Sporta veidi
1981	I	Honiara, Zālamana Salas	15	600	5
1985	II	Rarotonga, Kuka Salas	15	700	6
1989	III	Nukualofa, Tonga	16	832	6
1993	IV	Vila, Vanuatu	15	nav zināms	6
1997	V	Pagopago, Amerikāņu Samoa	19	1798	11
2001	VI	Kingstona, Norfolkas sala	18	nav zināms	10
2005	VII	Korora, Palau	20	nav zināms	12
2009	VIII	Rarotonga, Kuka Salas	21	nav zināms	15
2013	IX	Matāutu, Volisa un Futuna	22	1052	8
2017	X	Vila, Vanuatu	24	1130	14
2021	XI	Saipana, Ziemeļu Marianas Salas	2021. gads (datumi vēl jāapstiprina)		

OLIMPISKIE IEŅĒMUMI

9B bloks

Tabulā parādīti SOK kopējie ieņēmumi miljardos ASV dolāru. Avots: SOK auditētais finanšu pārskats; summas noapaļotas līdz tuvākajam miljardam.

Avots	2001–2004	2005–2008	2009–2012	2013–2016
Televīzijas translācijas tiesības	2,2	2,6	3,8	4,2
TOP programmas mārketinga tiesības	0,7	1,0	0,9	1,0
Citas tiesības	0,1	0,2	0,2	0,2
Citi ieņēmumi	0,0	0,1	0,2	0,3
Kopā	3,0	3,9	5,2	5,7

OLYMPIC
SOLIDARITY

SPORTA ADMINISTRĒŠANAS ROKASGRĀMATA

Mācību līdzeklis Olimpiskās solidaritātes sporta vadības apmācības kursu vajadzībām pirmo reizi tika publicēts 1986. gadā un 1998. gadā tas tika pārskatīts, un pārdēvēts par Sporta administrēšanas rokasgrāmatu.

Turpmāk rokasgrāmata tika pārskatīta 2000., 2001., 2005., 2009., 2013. un 2018. gadā. Šī rokasgrāmata ir sporta administratoru kursu pamata mācību līdzeklis; šie kursi tiek organizēti Olimpiskās solidaritātes NOK pārvaldības un zināšanu apmaiņas programmā.

Olimpiskā solidaritāte izsaka pateicību turpmāk minētajām personām un organizācijām par viņu ieguldījumu Sporta administrēšanas rokasgrāmatas 2018. gada redakcijā:

Dr. Rodžers Džeksons (*Roger Jackson*)
Aurēlija Ēpa (*Aurélie Hoëppe*)
Ričards Palmers (*Richard Palmer*)
Lī Robinsone (*Leigh Robinson*)
Alēns Ferāns (*Alain Ferrand*)
Lī Frū (*Lee Frew*)
Roberts Mutsauki (*Robert Mutsauki*)
Nadia Atienza (*Nadia Atienza*)
Eline Andersena (*Eline Andersen*)
SOK un Olimpiskās solidaritātes personāls Lozannā
SOK Olimpisko pētījumu centrs
Starptautiskā Paralimpiskā komiteja (SPK)
Starptautiskā Universitāšu sporta federācija (FISU)
Pasaules Antidopinga aģentūra (WADA)
Sporta Arbitrāžas tiesa (SAT)
Starptautiskā Galda tenisa federācija (ITTF)
Pasaules Zēģelēšanas organizācija (*World Sailing*)
Pasaules Cīņas savienība (UWW)
Insights Matter

Grafiskais noformējums, izkārtojums un iespiešana
Touchline

Fotoattēli
SOK, *Getty Images*

© Starptautiskā Olimpiskā komiteja, 2018

Šīs publikācijas saturu drīkst pilnībā vai daļēji atveidot ar nosacījumu, ka tas ir paredzēts nekomerciāliem izglītības mērķiem ar pilnu atsauci uz Starptautisko Olimpisko komiteju, Olimpisko solidaritāti.

ISBN 978-92-9149-177-3

Tulkojums no angļu valodas
SIA "Skriwanek Baltic" sadarbībā ar Latvijas Olimpisko komiteju
SOK Olimpiskās solidaritātes finansiālais atbalsts

